TERCERA PART

EL FILTRE DEMOGRÀFIC BARCELONÍ, UNA PROPOSTA EXPLICATIVA

6 IMMIGRANTS, EMIGRANTS I CANVI D'HABITATGE EN LA RENOVACIÓ POBLACIONAL DE LA CIUTAT DE BARCELONA

6.1 SEXE I EDAT

6.1.1 L'escenari metropolità. Estructura per sexe i edat de la població de la RMB

Les piràmides de població representen la distribució d'una població en relació al seu sexe i edat. En la representació gràfica es poden identificar la majoria de trets demogràfics esdevinguts durant el passat, així com elements més recents, sobretot si aquests s'han manifestat amb intensitat.

En l'àmbit metropolità, s'identifiquen els efectes dels processos més importants en termes de les tres variables demogràfiques per excel·lència, fecunditat, mortalitat i migracions, esdevinguts durant les darreres dècades. Aquests defineixen en gran part la forma de la piràmide, força similar en els quatre àmbits metropolitans analitzats (Gràfic 6.1). La ciutat de Barcelona presenta l'estructura més envellida de la Regió Metropolitana, conseqüència de diversos factors entre els que destaca el fet d'haver estat la primera en conèixer un extraordinari creixement de la població arrel de l'explosió industrial, i l'haver arribat a partir de 1960-70 a un escenari d'estancament demogràfic i migratori, i de saturació de la trama urbana. La ciutat arribà a finals de la dècada de 1970 allotjant al màxim nombre d'habitants de la seva història, amb una trama urbana saturada, i amb una estructura demogràfica marcada per les diverses etapes migratòries conegudes i per la forta presència de població infantil, fruit del recent boom demogràfic. En aquest context, a partir de 1980 els canvis més importants en la piràmide de Barcelona són resultat de la pròpia prolongació del pas de les generacions de barcelonins per les diverses edats, amb la incorporació dels elements de naturalesa migratòria i residencial (que provoquen una pèrdua significativa de població en determinades franges d'edat, tal i com es desenvoluparà al llarg del capítol), del descens de la fecunditat i del comportament favorable de la mortalitat.

Amb aquests antecedents, gairebé una quarta part de la població censada a Barcelona al 2001 tenia 65 anys o més, mentre que a la resta d'àmbits metropolitans analitzats la població d'aquest grup d'edat no supera el 15%. El conjunt de municipis situats entre els 10 i 19 quilòmetres presenten l'estructura per edats més jove, tant pel major pes de la població adulta d'entre 25 i 39 anys, com per la major presència de població infantil, en una situació potenciada, com es veurà a continuació, per la dinàmica residencial recent.

En aquest darrer sentit, i en relació amb l'objecte central d'aquesta recerca doctoral, hom es pot plantejar quina és la capacitat del comportament migratori recent per modificar

l'estructura demogràfica existent a territoris amb molts efectius, com és el cas de la ciutat de Barcelona. En un context migratori com el de les dècades de 1980 i 1990, amb una migració interregional i una mobilitat residencial creixent, però que no assoleixen una intensitat extraordinària, és difícil que aquestes hagin pogut modificar de forma extrema l'estructura preexistent. Lluny de passar inadvertida, però, la migració si que ha introduït alteracions en l'estructura per edats i sexe barcelonina. Aquestes, es desenvolupen al llarg d'aquest capítol.

Gràfic 6.1.- Distribució per sexe i edat de la població resident a la RMB segons distància a la ciutat de Barcelona. 2001.

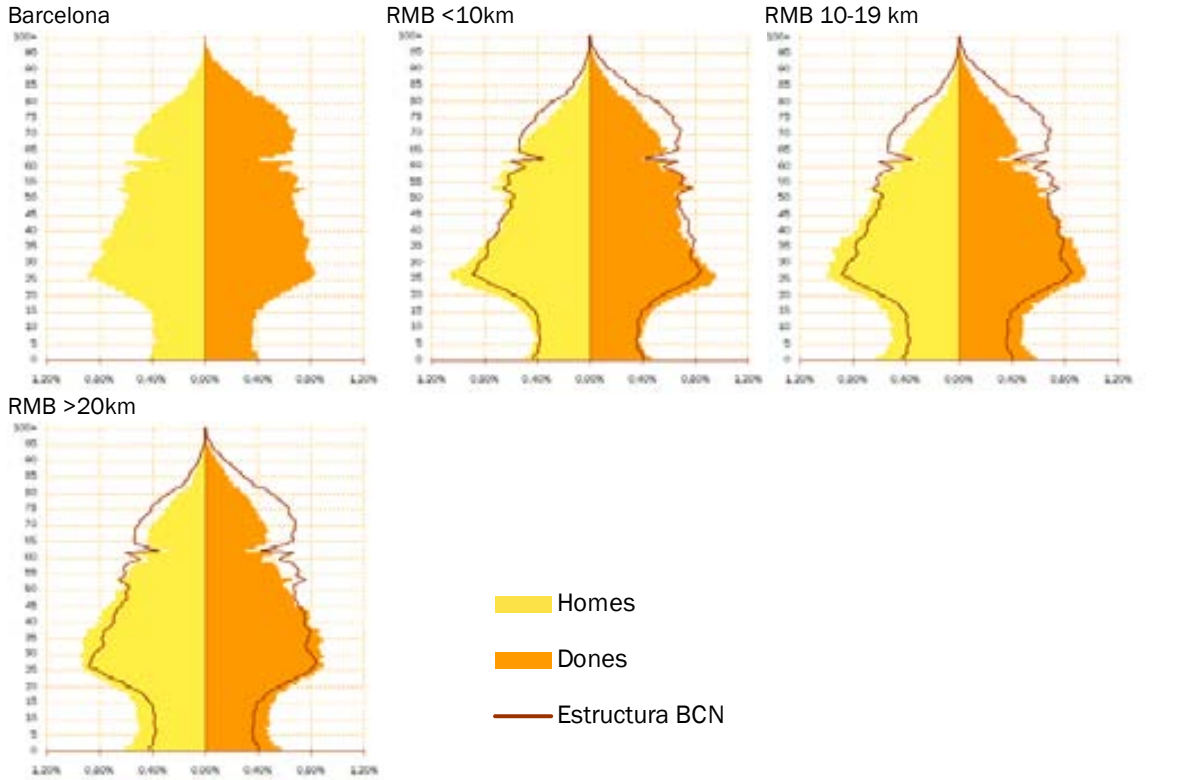

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

6.1.2 L'estructura per sexe i edat de la població que canvia d'habitatge

En el context de pèrdua de població d'aquest primer període analitzat (entre l'1-I-2000 i l'1-XI-2001), la ciutat de Barcelona perd població de gairebé totes les edats (Gràfic 6.2). Únicament entre els 18 i 25 anys la ciutat aconsegueix sumar habitants, uns 1.800, repartits homogèniament entre homes i dones, i que representen aproximadament l'1% de la població d'aquesta franja d'edat censada al 2001. En totes les altres edats, Barcelona registra una pèrdua neta d'habitants. En les edats adultes vinculades amb l'emancipació i la formació de noves llars, on es concentren la majoria de persones que han canviat de residència, la pèrdua d'efectius és especialment elevada: el balanç migratori net és de gairebé -5.000 individus de la franja d'edat de 25 a 34 anys en els 22 mesos d'anàlisi. A la resta d'edats adultes, així

com entre la població infantil, la pèrdua en nombres absoluts, si bé existent, és més moderada. A les edats vinculades amb la jubilació es produeix un repuntament del nombre de persones que han abandonat la ciutat i que no té correspondència entre els nouvinguts, de forma que la pèrdua s'accentua i s'assoleix un balanç migratori negatiu de prop de 3.500 persones d'entre 60 i 70 anys. Amb tot, i atenent a les dades relatives, el perfil dels immigrants és significativament més jove que el dels emigrants, en una situació en què s'intueix que la immigració estrangera ha pogut tenir un paper determinant. Aquest aspecte serà desenvolupat en els propers punts.

Gràfic 6.2.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe i edat. Nombres absoluts i relatius.

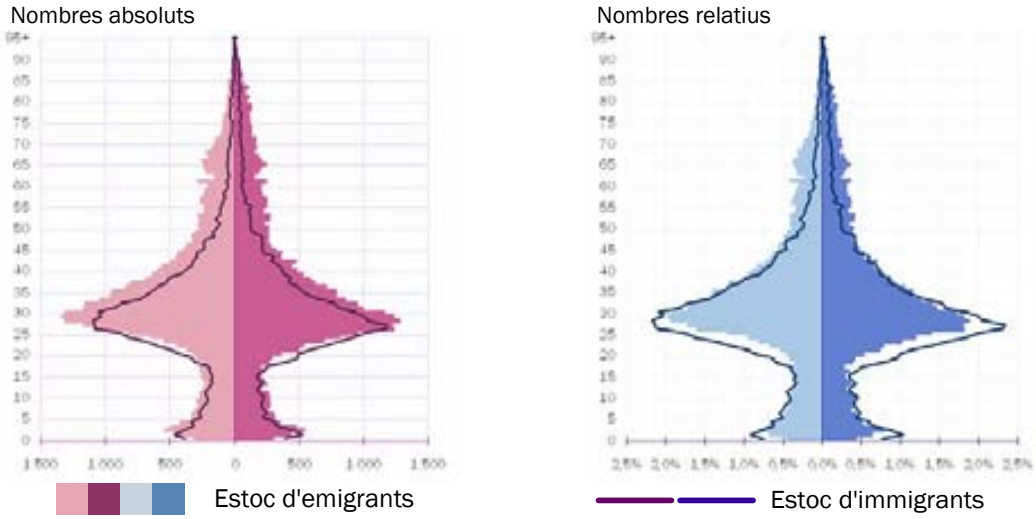

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

La població que canvia d'habitatge a l'interior de Barcelona presenta un perfil força similar al de la població que abandona el municipi (Annex 1). El nombre de persones que canvien d'habitatge i romanen a Barcelona és superior al d'individus que l'abandonen, i només és en les edats que volten la jubilació quan aquesta situació es modifica. Com s'ha comentat, la composició per sexe i edat de la població que ha canviat d'habitatge i roman a la ciutat és, en dades relatives, força similar al de les persones que l'han abandonat, amb les úniques diferències ja repetides entorn a l'edat de la jubilació. Amb aquesta similitud de perfils, és difícil explicar la marxa o permanència a Barcelona a partir del sexe o l'edat de les persones.[133]

[133] En l'anàlisi de les probabilitats a canviar d'habitatge o emigrar es pot realitzar un anàlisi més detallat que permetrà observar sensibles diferències.

6.1.2.1 Estructura per sexe i edat dels migrants segons àmbit territorial de relació i nacionalitat

Amb la incorporació de la dimensió territorial a l'anàlisi de la composició dels migrants, es comencen a identificar diferents perfils emigratoris i immigratoris, en funció de l'àmbit d'origen o destinació de les persones que han migrat durant el període estudiat. Com a regla general, Barcelona perd efectius de totes les edats i d'ambdós sexes en les relacions que estableix amb tots els àmbits estudiats, tret de l'intercanvi amb l'estranger (Annex 2). Com a excepció al saldo migratori negatiu de la població espanyola, els únics grups en què es registra un sensible balanç positiu són el de la població femenina de 18 i 19 anys en l'intercanvi migratori amb la resta de Catalunya i d'Espanya.

L'estructura per edats de la població que arriba a Barcelona procedent de la Regió Metropolitana de Barcelona presenta destacables divergències respecte a la del conjunt d'immigrants mostrada al punt anterior, i és que, efectivament, en aquella, era notable la influència de la població procedent de l'estranger. Si per al conjunt d'immigrants s'ha afirmat que la seva estructura era més jove que la dels emigrants, en les relacions amb la metròpoli no només desapareix aquest diferencial, sinó que, al contrari, es pot arribar a identificar una concentració d'immigrants en edats adultes lleugerament més elevades. L'edat modal d'immigrants i emigrants il·lustra aquesta idea. Als tres àmbits metropolitans contemplats, aquesta se situa al voltant dels 28-29 anys pels homes emigrants i dels 26-28 anys per a les dones. En canvi, en el cas dels immigrants, l'edat modal es registra en edats més avançades, sobretot entre els homes: aquests assoleixen els màxims entre els 30-32 anys, i les dones entre els 27 i 29.

En correspondència amb la major concentració d'adults immigrants en la trentena, s'identifica també una major presència relativa de població infantil de menys de 5 anys entre els immigrants. Mentre que aquests representen el 6% dels que han abandonat la ciutat, suposen el 10% dels immigrants. Cal tenir en compte, però, que la major presència en dades relatives d'aquesta població també està beneficiada per la menor importància de la població de més de 60 anys en el flux immigratori.

Dintre de la gran semblança dels perfils demogràfics dels propis immigrants o emigrants metropolitans en funció de la distància recorreguda en el canvi de residència, s'aprecia una certa major concentració d'adults d'edats més avançades entre els emigrants que s'han desplaçat a municipis més llunyans. En canvi, als municipis situats a menys de 20 quilòmetres de Barcelona, la presència d'adults procedents de Barcelona en edats relacionades amb l'emancipació és més notable. El 50% de les persones que han marxat a aquests municipis tenen entre 20 i 34 anys, mentre que el percentatge se situa al voltant del

40% en la relació amb les localitats situades més enllà. Entre els immigrants, en canvi, són els que arriben dels municipis més propers els que registren un major pes de la població adulta d'entre 25 i 34 anys.

En la relació migratòria que s'estableix amb la resta de Catalunya i d'Espanya, si que es pot parlar d'un perfil més envellit dels emigrants respecte als immigrants, tal i com es feia en l'anàlisi del conjunt d'immigrants i emigrants. Mentre que el 48% de les persones que han immigrat de la resta de Catalunya i el 54% que procedeixen de la resta d'Espanya tenen entre 18 i 34 anys d'edat, només representen el 35% i 39% dels emigrants que s'han dirigit cap a aquests dos àmbits. En lògica contraposició, els individus de més edat estan més representats entre els emigrants: el 25% dels que han marxat a la resta de Catalunya i el 22% dels que ho han fet a la resta d'Espanya tenen més de 50 anys. En canvi, aquest col·lectiu representa menys del 15% dels immigrants procedents d'ambdós àmbits. És ressenyable, també, la importància de la immigració de població d'entre 18 i 25 anys en ambdues relacions territorials, derivada de l'atracció generada per l'oferta laboral i acadèmica de la ciutat central, i que no s'identificava amb aquesta intensitat en la relació migratòria de Barcelona amb els àmbits metropolitans.

La població que ha arribat procedent de l'estranger, i que representa el 53% del total de persones que han arribat a Barcelona entre 2000 i 2001, és la que presenta una concentració més notable d'efectius en la franja d'edat adulta més jove. Només 5 de cada 100 individus que han arribat té més de 50 anys, mentre que la població de 18 a 34 anys representa un 54%, en una relació força simètrica entre homes i dones. També és una novetat respecte a la resta de moviments immigratoris la presència de població infantil de totes les edats, i no només dels més petits. Aquests comentaris es ratifiquen en l'anàlisi de la composició dels dos estocs de població en funció de la nacionalitat de la població (Gràfic 6.3). El protagonisme dels adults joves en la immigració de la població de nacionalitat estrangera és clar, mentre que l'emigració intermunicipal d'aquests presenta un perfil més envellit, però amb menor presència de població infantil. D'aquesta forma, es podria pensar que els moviments intermunicipals dels estrangers que abandonen Barcelona té un caràcter encara més individual, que el propi associat a la immigració internacional. Com s'ha repetit en diverses ocasions al llarg d'aquesta recerca, però, és arriscat caracteritzar l'emigració de la població estrangera com a conjunt tenint en compte els diversos i complexos perfils demogràfics que s'inclouen en aquest col·lectiu.

Gràfic 6.3.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i nacionalitat. Nombres absoluts i relatius.

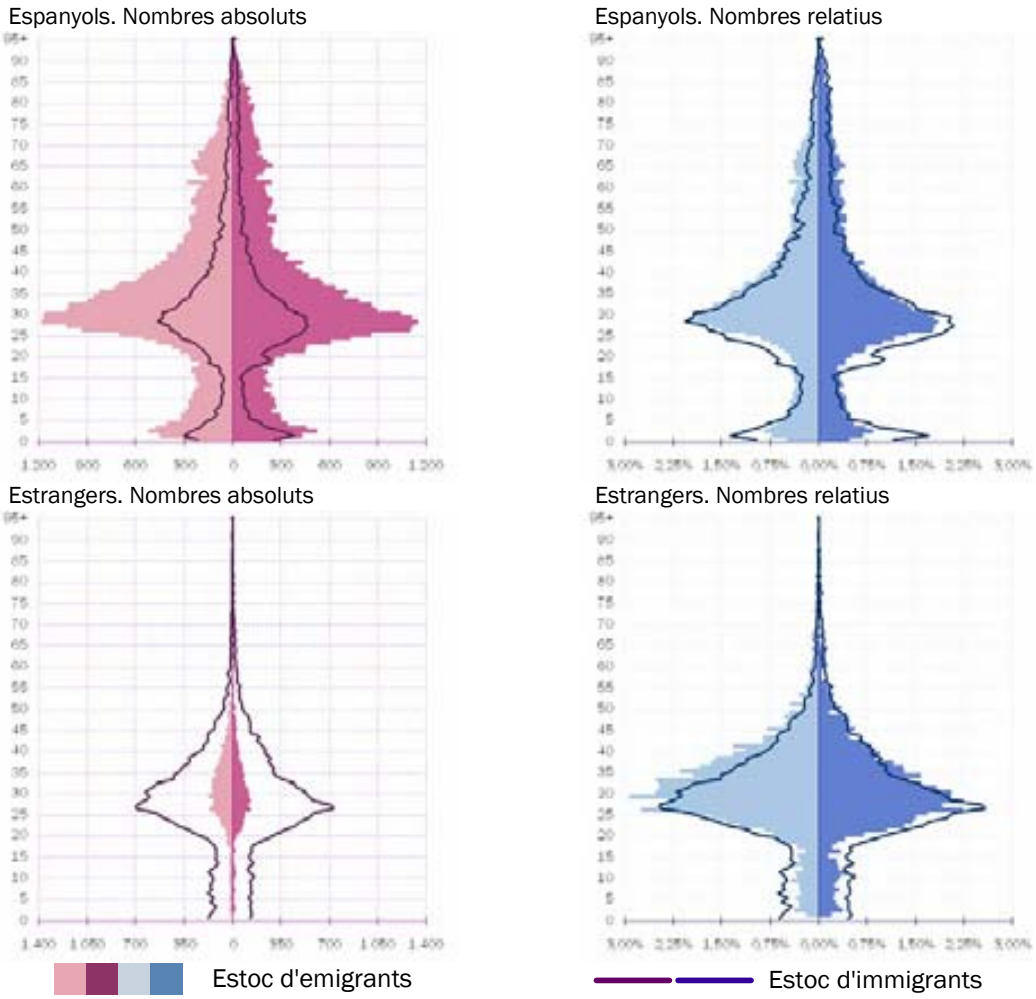

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Per concloure amb els aspectes vinculats amb la composició dels migrants segons sexe i edat es presenta el Gràfic 6.4, que pretén mostrar les especificitats demogràfiques dels que abandonen Barcelona davant dels que canvien d'habitatge a l'interior de la ciutat i els que arriben procedents de la RMB vers els que marxen d'aquest àmbit amb destinació a un altre municipi de la metròpoli.

El perfil dels emigrants, i el dels que canvien d'habitatge a l'interior de Barcelona presenten només sensibles diferències. La forma de la corba és gairebé idèntica per als homes adults que presenten la major mobilitat, és a dir, entre els 20 i els 40 anys. Les úniques diferències significatives s'observen en les edats que volten a la jubilació, en què hi ha una major concentració relativa d'individus d'ambdós sexes que abandonen Barcelona. Com s'ha identificat en punts anteriors, la major part d'aquestes tenen com a destinació els municipis metropolitans més allunyats del centre, la resta de Catalunya i d'Espanya. Alguna

diferència més s'observa entre la població adulta femenina, de forma que les dones que abandonen Barcelona són lleugerament més joves que les que canvien d'habitatge a l'interior de la ciutat.

Aquesta característica, que apunta cap a una sensible major capacitat per fixar al territori barceloní a dones adultes amb més edat, també s'observa als moviments que es generen a la metròpoli. L'edat modal de l'emigració metropolitana il·lustra aquesta situació: segons el cens, entre l'1-I2000 i l'1-XI-2001, 3.398 individus de 27 anys han canviat de municipi a la RMB sense comptabilitzar Barcelona, el grup en què es registra un volum de població mes gran. L'edat modal en l'emigració a Barcelona es registra als 30 anys, quan 527 persones arriben a la ciutat procedent de la RMB. En aquesta relació, també és important la major presència relativa de població menor de 4 anys entre la població que marxa a Barcelona vers la que es desplaça a la resta de municipis de la metròpoli, en un fenomen que sembla estar vinculat amb la major edat dels adults que marxen a Barcelona, i a la menor concentració de moviments en les edats adultes-joves. En canvi, la població infantil de més edat té més pes entre les persones que han marxat a altres municipis metropolitans. Finalment, a la cúspide de la piràmide no s'identifiquen diferències entre l'emigració a Barcelona i a la resta de municipis metropolitans; en cap dels dos casos els migrants de més 65 anys representen més del 5% del total.

Gràfic 6.4.- Composició de la població que ha canviat d'habitatge entre 2000 i 2001 segons sexe i edat. A) Moviments generats a Barcelona[134] B) Moviments generats a la resta de la RMB

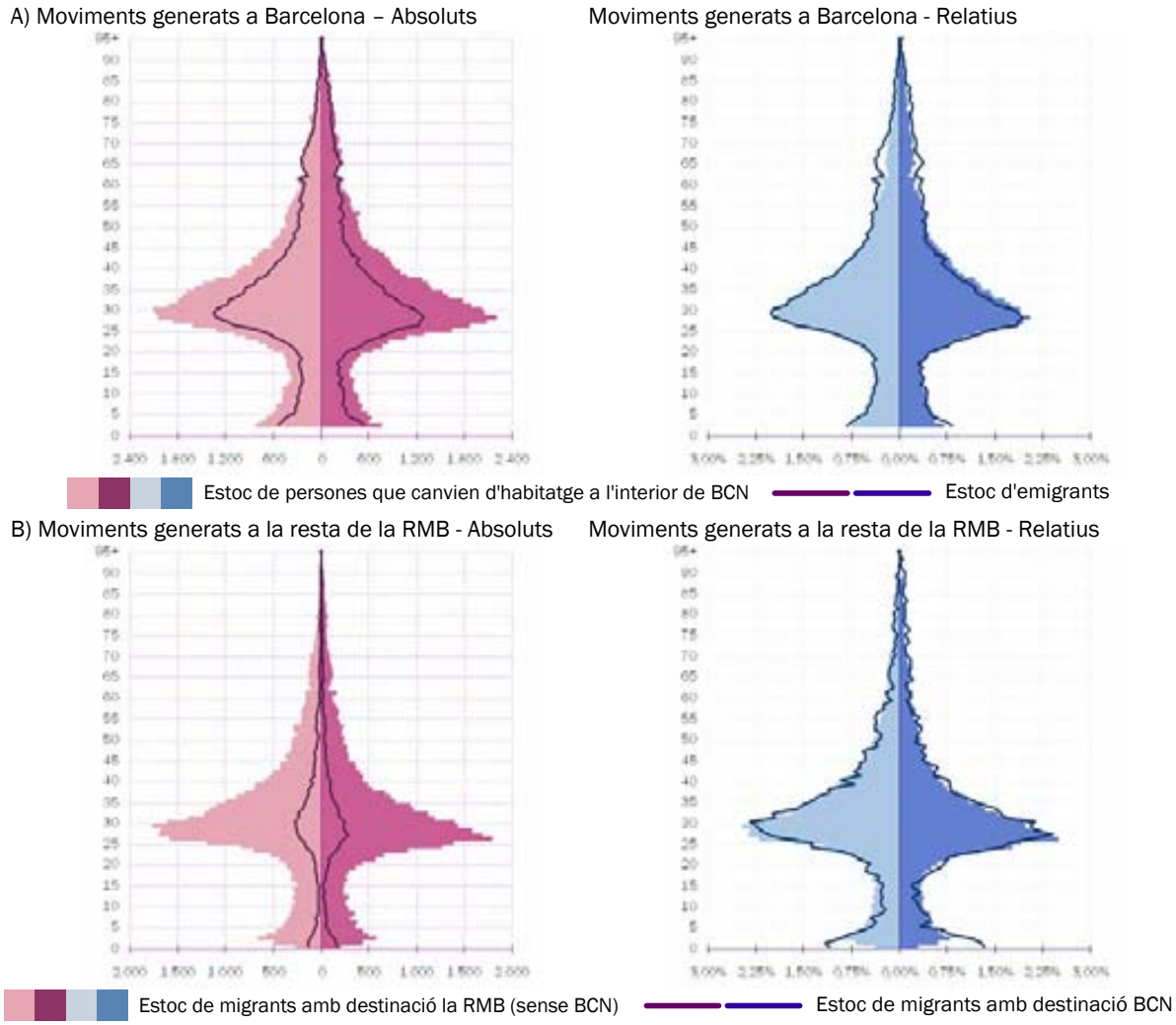

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

6.1.3 La propensió a canviar d'habitatge segons sexe i edat

Una vegada realitzat l'anàlisi de la composició de l'estoc de persones que han canviat de residència, convé relacionar els migrants amb la població en risc d'experimentar un canvi residencial, i així identificar els grups que ostenten una propensió a moure's. A més, i tal i com ja s'ha parlat, es contemplen quatre tipus de moviment, per tal de contrastar, també, les especificitats dels emigrants amb la població que roman a la ciutat, i les dels que arriben a la ciutat des de la Regió Metropolitana de Barcelona en relació amb la resta de la població que realitza un canvi intermunicipal.

[134] Davant de la impossibilitat per obtenir el nombre de persones de 0 i 1 anys que canvien de domcili a l'interior de Barcelona, s'ha optat per no presentar les corresponents als emigrants. D'aquesta manera és possible comparar estructures. Al gràfic relatiu, el resultat de la suma d'efectius d'entre 2 i 95 anys i més correspon al 100% de la població.

Com ja s'havia identificat en l'anàlisi dels fluxos de població a partir de l'EVR, punt 5.3.4, les probabilitats de realitzar un canvi d'habitatge s'ajusten a la clàssica corba de mobilitat residencial en què els canvis d'habitatge es relacionen amb el cicle de vida de les persones i de les llars (Gràfic 6.5 i Gràfic 6.6). Aquests aspectes, potencien la concepció de l'edat com la variable demogràfica que selecciona el comportament residencial dels individus. Els nivells de mobilitat assolits al llarg de la vida de les persones s'associen amb el desenvolupament del seu cicle de vida: els desplaçaments residencials es relacionen amb determinats canvis i transicions que l'individu realitza al llarg de la seva vida, en l'àmbit familiar, residencial i laboral. Es registra un primer pic de mobilitat a les edats de 0-4 anys que descendeix ràpidament fins a les edats adolescents, coincidint amb el descens de la mobilitat dels seus pares. A partir d'aquest grup els nivells es recuperen per registrar entre els 20 i 34 anys les taxes de mobilitat residencial més elevades, mostra de l'arribada a l'etapa de major inestabilitat residencial de l'individu. A partir d'aquest moment els nivells disminueixen de manera ràpida fins arribar als valors més baixos, que s'assoleixen normalment abans de la jubilació. Després dels 65 anys d'edat, la taxa torna a incrementar-se lleugerament (Clark i Onaka, 1983; Bonvalet i Fribourg, 1990; Warnes, 1992; Módenes, 1998). Entre sexes, homes i dones presenten nivells de mobilitat similars, amb un cert decalatge, però, de forma que les dones assoleixen abans els registres que els homes presenten més tard, una diferència que es pot assignar majoritàriament a la diferència de l'edat d'homes i dones en les parelles.

Les proporcions de persones que han romàs a Barcelona després d'haver realitzat un canvi d'habitatge són més altes que les dels individus que han marxat en totes les edats, fins als 60 anys, i en ambdós sexes. La propensió a experimentar un canvi d'habitatge a Barcelona en els 22 mesos analitzats supera el 150‰ en les dones de 26 a 32 anys i en els homes de 28 a 33. Mentrestant, en aquestes edats, la probabilitat dels mateixos individus a realitzar un canvi d'habitatge que travessi la frontera municipal només supera lleugerament el 100‰ (Gràfic 6.5). Atenent a la proporció de persones que romanen a la ciutat havent canviat d'habitatge respecte a les que surten del municipi, l'arrelament a Barcelona en aquesta franja d'edat és lleugerament més baix en comparació amb el que es registra durant les edats immediatament posteriors, una vegada s'esgoten la majoria de moviments relacionats amb l'emancipació. Per altra banda, quan les dones es mouen al llarg de la vida adulta, romanen a la ciutat en més casos que els homes. Aquesta tendència ja s'identifica a partir dels 25 anys: la permanència a la ciutat de les dones una vegada s'enceta un canvi d'habitatge acostuma a ser sempre superior al 65%, sobretot a partir dels 35 anys, mentre que per als homes se situa sempre per sota del 65%.

Després del perllongat descens de la mobilitat al llarg de la vida adulta, la jubilació està vinculada a un cert repuntament (o parèntesi dintre del descens general previ) de la mobilitat residencial intermunicipal. És únicament en aquestes edats quan les persones que han canviat d'habitatge i municipi superen a les que han realitzat un canvi intramunicipal, en una relació que pren especial intensitat entre la població masculina. Les dones, en canvi, romanen més a la ciutat en aquestes edats, fenomen que cal vincular amb la major mobilitat intramunicipal de la població vídua, tal i com es veurà en l'anàlisi de la mobilitat segons l'estat civil de la població.

Gràfic 6.5.- Probabilitat de la població de Barcelona de realitzar un moviment residencial intermunicipal o un canvi de domicili intern durant el període 2000-2001 segons sexe i edat (‰).

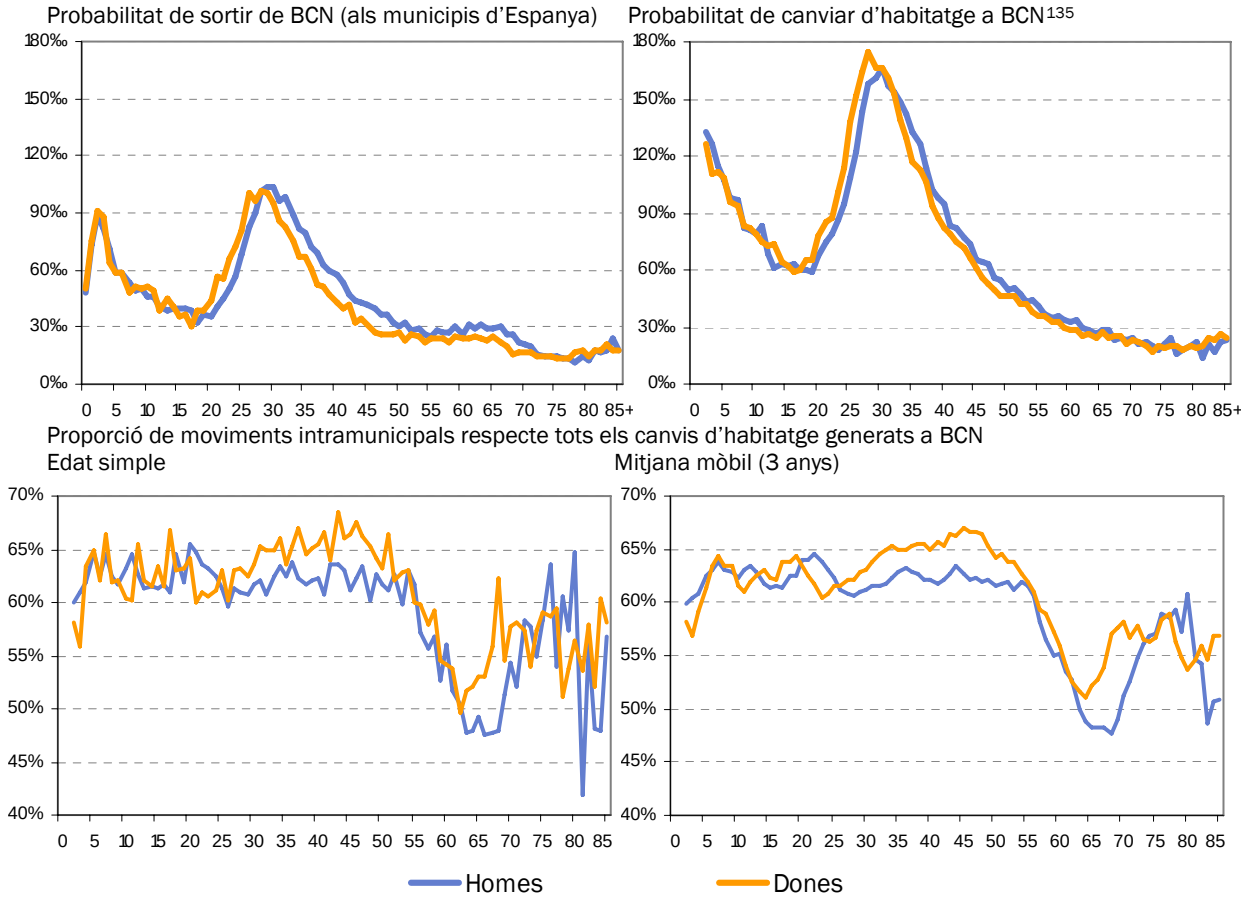

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Prenent a Barcelona com a receptora de població, i comptabilitzant a la població que enceta un canvi residencial a la resta de la Regió Metropolitana de Barcelona amb destinació a qualsevol altre municipi català, la ciutat central és la destinació aproximada d'un de cada

[135] No es mostra la probabilitat de canviar d'habitatge a l'interior de la ciutat de la població de 0 i 1 anys per la metodologia emprada per identificar a la població que ha canviat de domicili a l'interior de la ciutat. Aquests són els que han arribat a l'habitatge entre 2000 i 2001; en el cas dels nascuts el mateix any en què han arribat a l'habitatge no es pot identificar si l'arribada és conseqüència d'un canvi d'habitatge o del propi naixement.

deu moviments (Gràfic 6.6). No es detecten diferències notables, més enllà de la intensitat assolida, entre la forma de la corba de la probabilitat a instal·lar-se a Barcelona i la que es desplaça a la resta de municipis catalans. Si que s'identifica, però, una lleugera major preferència per la ciutat central en els individus de 18 a 20 anys, i de les edats adultes que volten la trentena. En aquests casos, el pes de Barcelona en el total de moviments se situa més a prop del 15% que del 10%. És notable també el pes de Barcelona com a destinació de les persones d'edat avançada que canvien de residència.

Gràfic 6.6.- Probabilitat de la població de la RMB realitzar un moviment residencial amb destinació BCN o la resta de municipis catalans durant el període 2000-2001 segons sexe i edat i estat civil (‰).

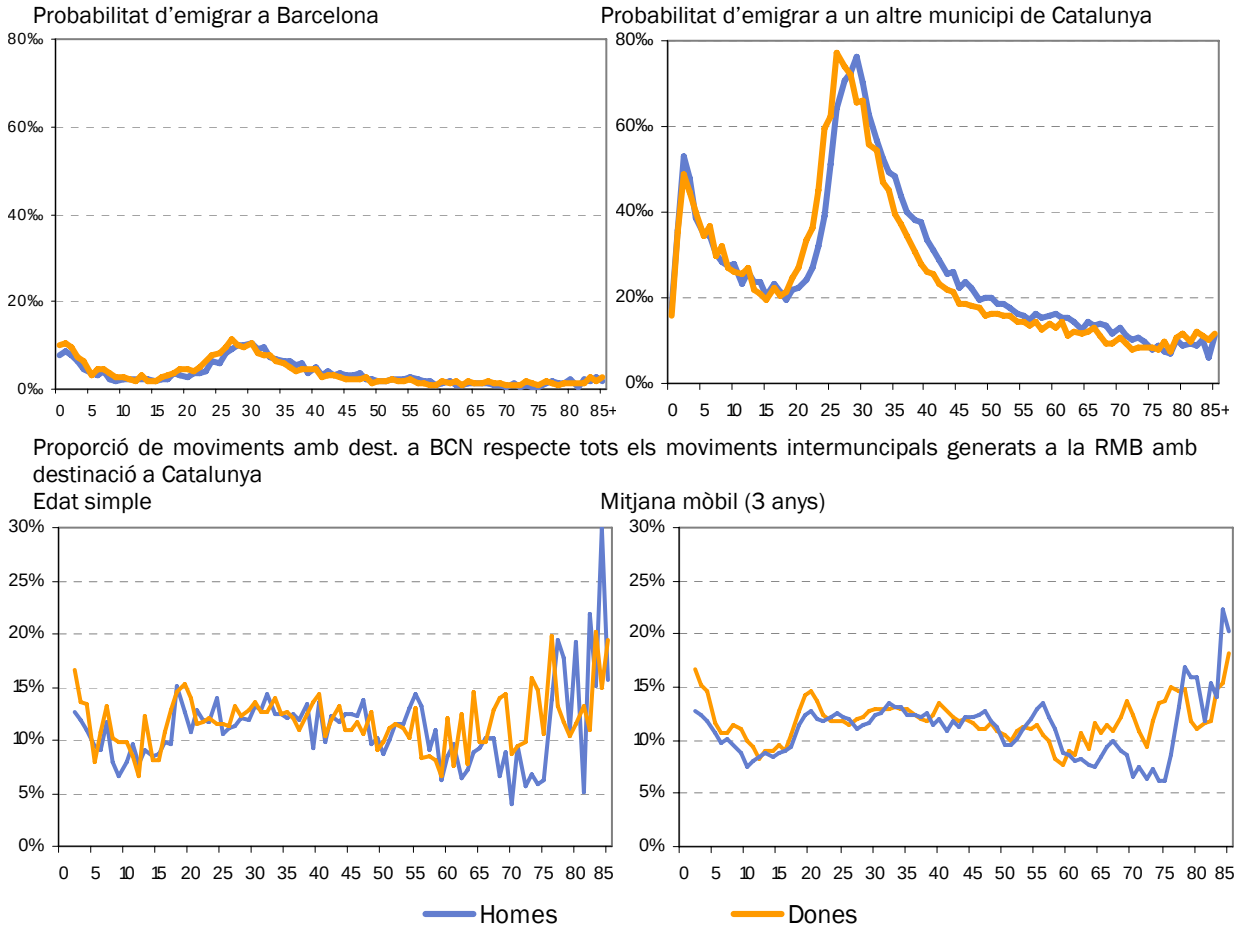

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Comparant les corbes de mobilitat d'ambdues tipologies de moviment, es pot observar que la forma de la corba dels que emigren a Barcelona no reprodueix l'intens pic de mobilitat que s'identifica als 26-29 anys entre els metropolitans que emigren al conjunt de la resta de municipis catalans, o entre els propis emigrants barcelonins. Tant el recorregut cap a l'assoliment de la màxima intensitat, que es registra entorn als 28-31 anys, com la posterior davallada al llarg de la vida adulta es registra d'una forma més suau, deixant veure la menor concentració dels moviments amb destinació a Barcelona en edats concretes. Aquests

comentaris connecten amb aportacions d'altres autors (Sanchez i Dawkins, 2001) que constaten la menor rellevància dels models relacionats amb el cicle de vida individual i de la llar en la immigració metropolitana a les ciutats centrals.

6.1.4 Efectes dels moviments migratoris en l'estructura per edat i sexe de la població de Barcelona

Un cop analitzada la propensió a realitzar un canvi d'habitatge i de residència en funció de l'edat i el sexe de la població, i la composició dels estocs de persones que han abandonat o arribat a Barcelona entre 2000 i 2001, aquest apartat, que es repetirà al llarg de l'estudi de les altres variables estudiades, pretén identificar els efectes de la diversa composició dels migrants en l'estructura demogràfica de la ciutat. Per aconseguir aquest objectiu, s'ha ampliat l'escala temporal, i s'observen tots els migrants del període 1991-2001, en funció del seu lloc de residència en la data inicial, i sempre i quan Barcelona sigui l'origen o la destinació del migrant. De la mateixa manera, també es realitza una prospecció en el comportament migratori de la dècada de 1980, a partir de les microdades censals de 1991 i aprofitant la informació sobre el lloc de residència al 1990 i al 1981.

Abans, però, el Gràfic 6.7 mostra l'evolució de la piràmide de població de Barcelona des de 1981 fins al darrer cens de 2001. Com és d'esperar en un context de migració moderada com el que caracteritza el període 1981-2001, a primer cop d'ull, la forma general de la piràmide respon al pas de les generacions barcelonines per les diferents edats, de manera que cada piràmide es una prolongació de l'anterior, amb l'envelliment corresponent a la diferència temporal dels moments analitzats, en aquest cas cinc anys. En nombres absoluts, es pot identificar la pèrdua generalitzada de població registrada durant el període estudiat en totes les generacions, i és que dels més d'1.750.000 habitants al 1981 s'ha passat als 1.500.000 al 2001. En dades relatives, i a simple vista, és complicat identificar canvis que no obeeixin a la pròpia dinàmica natural de la població.

És interessant incorporar alguns comentaris sobre l'evolució recent de la piràmide d'edats de la ciutat de París[136] (Odgen i Schnoebelen, 2005). En les darreres dues dècades la franja de població 25-29 anys sempre ha estat el grup modal, de manera que és més difícil reconstruir el recorregut de les generacions parisenques per les edats vitals. Aquesta tendència apunta cap a la importància de la migració, possiblement tant d'entrada com de sortida, que potencia que les edats adultes-joves es mostrin sempre com les que tenen més efectius a la ciutat, independentment de la generació a la que pertanyen.

[136] Com ja s'ha manifestat en punts anteriors, es contempla la *Ville de Paris*, amb poc més de 2 milions d'habitants, i aproximadament 1,1 milions de llars al 1999.

Tornant a la figura barcelonina, i centrant l'atenció en la piràmide de 2001, s'identifica un envelliment molt significatiu respecte a les corresponents a la dècada de 1980. La migració, però, ha potenciat aquest procés? o, en canvi, l'ha pogut contrarestar, tal i com sembla que succeeix a París?

Gràfic 6.7.- Evolució de la estructura per sexe i edat de la població resident a Barcelona. 1981-2001.

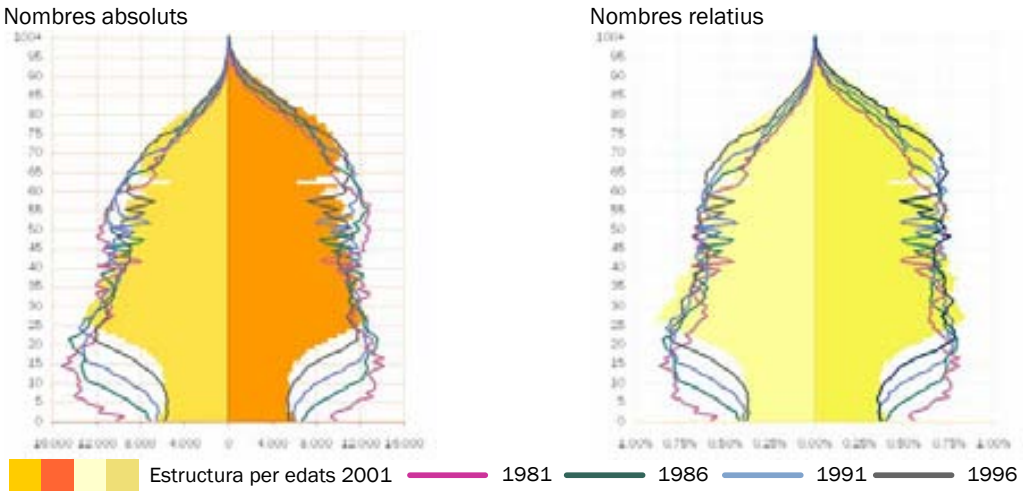

Font: Elaboració pròpia. Cenos i padrons de població, 1981-2001.

La resposta a aquestes qüestions s'ha cercat mitjançant la simulació de l'estructura demogràfica que Barcelona tindria en absència de migracions des de 1991, és a dir, contemplant un escenari en què es comptabilitza la població que ha declarat residir a Barcelona al 1991, i descartant aquells que en aquesta data residien fora de la ciutat. També s'han introduït els migrants menors de 10 anys, detectats a partir de l'any d'arribada al municipi.[137]

La piràmide en dades absolutes presentada al Gràfic 6.8 il·lustra clarament el context migratori de la dècada de 1990: pèrdues importants en totes les generacions, però sobretot entre la població adulta amb 25 a 44 anys en la data censal, nascudes, per tant, entre l'1-XI-1956 i el 31-X--1976. L'única franja d'edat en què la població real convergeix amb la que s'hauria d'haver donat en absència de migracions, és la dels 18 a 26 anys, en una situació que no està explicada per l'absència d'un flux emigratori, sinó, com s'ha vist anteriorment, per la incorporació, sobretot, d'un nombre important d'immigrants estrangers d'aquestes edats a les darreries de la dècada, que ha permès equilibrar les pèrdues per emigració.

[137] La població de més de 10 anys ha estat simulada a partir del lloc de residència al 1991. Els migrants de 10 anys o menys han estat calculats a partir de l'any d'arribada o sortida de Barcelona (immigrants: població de menys de 10 anys que ha arribat en els darrers deu anys procedent d'un altre lloc del món; emigrants: població que resideix en un altre municipi espanyol i procedeix de Barcelona).

Com s'ha mostrat, la piràmide de la ciutat ha envellit al llarg dels darrers 20 anys; en la darrera dècada, però, no tant com hauria d'haver envellit per la seva pròpia dinàmica natural. La migració del conjunt de la dècada de 1990 l'ha rejovenit sensiblement, sobretot pel que fa a la franja de població adulta, incrementant lleugerament el pes de la població de 18 a 27 anys, i restant d'una forma notable el protagonisme de les generacions del baby-boom, que al 2001 tenien aproximadament entre 26 i 45 anys. Al 2001 residien fora de Barcelona entre el 25 i el 35% de la població de 25 a 40 anys que declarava residir a Barcelona al 1991 (Annex 3 i Annex 4). Les pèrdues registrades entre la població amb més edat són proporcionals a les del conjunt de la ciutat, amb la qual cosa, la seva representació en la piràmide de població és gairebé idèntica a la que s'hauria d'esperar en absència de migracions.

Gràfic 6.8.- Efectes dels moviments migratoris realitzats entre 1991 i 2001 en l'estructura per sexe i edat de la població de Barcelona (%)

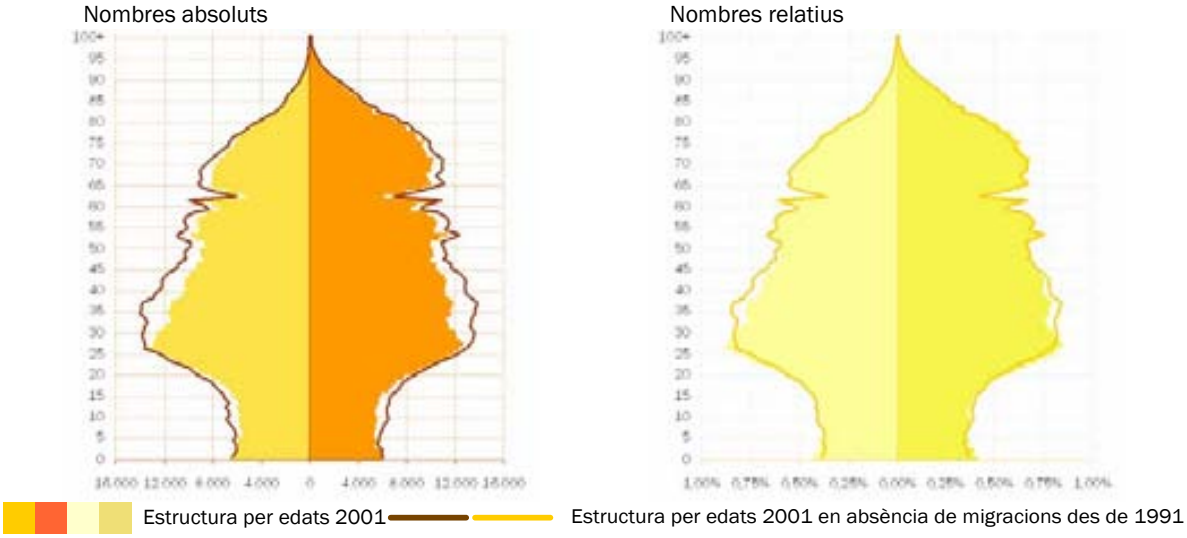

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Una aproximació als resultats del cens de 1991, permeten observar elements que convergeixen entre els dos moments censals estudiats. Contemplant el lloc de residència de la població un any abans de la data censal, no hi ha cap edat en què les persones que van arribat a la ciutat superessin als immigrants. En dades relatives, la població que arribà a la ciutat es concentra en les edats adultes més joves, mentre que en el l'emigració, tot i que també predominen els moviments realitzats per adults en edats vinculades amb l'emancipació, el pes d'aquests és menor, en favor d'edats adultes més avançades, incloent la franja d'edat vinculada amb la jubilació (Annex 5).

En canvi, la població que canvia d'habitatge a la ciutat al 1990-91 presenta un perfil notablement diferent als efectius que l'abandonen, en un comportament divergent al que s'ha observat al 2000-01, quan el perfil d'emigrants i de persones que canvien d'habitatge a Barcelona és similar. En el primer cas, la permanència a la ciutat dels adults més joves era

molt més clara que al període recent: dos de cada tres canvis d'habitatge de la població de 25 a 30 anys es realitzaven a l'interior de la ciutat. A partir dels 35 anys desapareix aquesta relació, i aproximadament la meitat de la població que canviava d'habitatge marxava a un altre municipi. La mobilitat residencial intermunicipal era, doncs, més freqüent entre la població adulta de més edat, probablement amb una llar consolidada; de fet la població infantil té un pes més important entre els emigrants que entre els que romanen a la ciutat. En edats relacionades amb la jubilació, i en aquest tret si que es convergeix amb la situació del període 2000-01, el nombre d'emigrants supera al de persones que han canviat d'habitatge a l'interior de la ciutat.

Ampliant l'escala temporal d'anàlisi (atenent al lloc de residència de la població al 1981) i simulant les característiques de la població al 1991 en absència de migració, les principals pèrdues d'habitants es concentraren en les generacions que al 1991 tenien entre 30 i 45 anys (Gràfic 6.9), amb el conseqüent descens del pes d'aquestes generacions en l'estructura per sexe i edat de la població barcelonina de 1991. De totes formes, la pèrdua total de població per migració durant la dècada de 1980 és inferior a la registrada durant la dècada de 1990. Per exemple, el 20-25% de les persones d'entre 30 i 40 anys que vivien a Barcelona al 1981 havien abandonat el municipi al 1991, mentre que al cens de 2001 es comptabilitzen pèrdues del 35% d'individus de diverses generacions nascudes durant el període del baby-boom. (Annex 6 i Annex 7).

Gràfic 6.9.- Efectes dels moviments migratoris realitzats entre 1981 i 1991 en l'estructura per sexe i edat de la població de Barcelona (%)

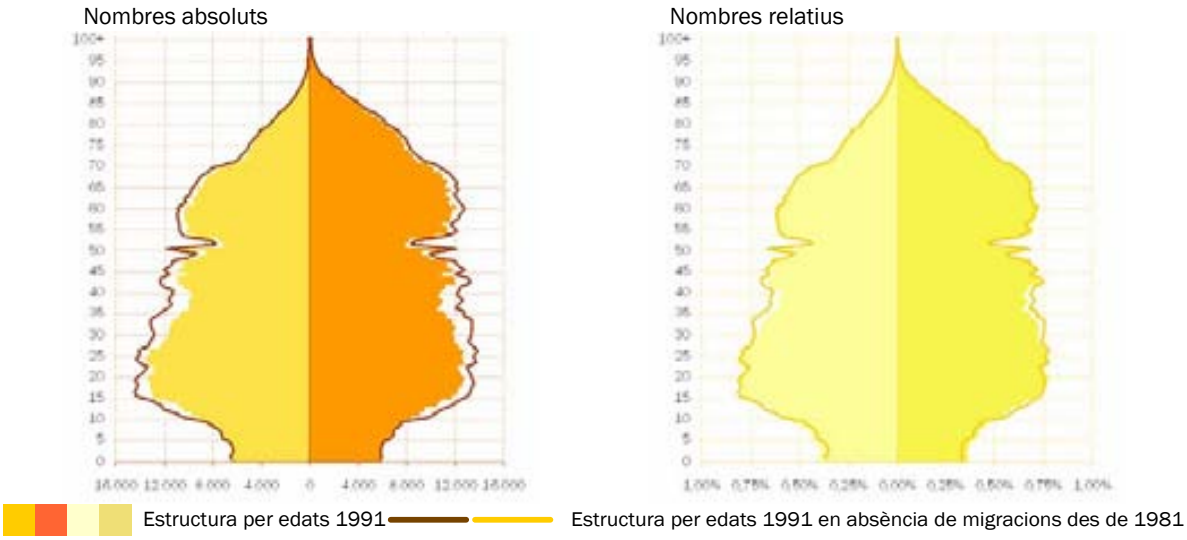

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 1991. La població de més de 10 anys ha estat simulada a partir del lloc de residència al 1981. Els migrants de 10 anys o menys han estat calculats a partir de l'any d'arribada o sortida de Barcelona. Aquesta darrera informació està disponible sempre i quan la ciutat sigui la destinació o procedència anterior respecte al lloc de residència al 1991.

6.2 ESTAT CIVIL

6.2.1 L'escenari metropolità. Composició de la població segons estat civil.

L'estat civil de la població es compila al cens de 2001 a partir de cinc categories: solters, casats, vidus, separats i divorciats. En la present recerca doctoral han quedat combinades en quatre, i s'han agrupat els separats i divorciats en la mateixa categoria.

La bibliografia examinada apunta cap a la concentració a les ciutats centrals d'un major nombre d'efectius solters, així com un percentatge més elevat de població separada i divorciada (Hammadou i altres, 2003). Cal pensar, doncs, que al marge d'un possible comportament diferencial en la nupcialitat dels individus d'uns i altres àmbits, les diferències observades obeeixen, també, a la redistribució de la població sobre el territori metropolità.

El cas de la Regió Metropolitana de Barcelona no és una excepció (Gràfic 6.10). La població que resideix a la ciutat central té un component de solteria notablement més elevat que la que viu a la resta de la Regió Metropolitana. Aquesta afirmació es constata a totes les edats i a ambdós sexes, però la diferència és més notòria entre la població femenina i els adults joves. Com a exemple, gairebé la meitat de les dones barcelonines d'entre 30 i 34 anys són solteres, mentre que als municipis localitzats a més de 10 quilòmetres de la ciutat central només ho són el 24% de les residents. En aquest sentit, també s'aprecien diferències territorials, de forma que els municipis limítrofs registren un patró més similar al de la ciutat central que els localitzats a major distància, en una situació en què la dinàmica residencial metropolitana ha tingut un paper clau. La presència de *singles* a la ciutat de Barcelona es veu incrementada en edats adultes per la població separada i divorciada, que també té més pes al centre en comparació amb els altres àmbits metropolitans. D'aquesta manera, la població casada als espais centrals és notablement inferior, en termes relatius, a la que resideix a la resta de municipis. Finalment, és difícil identificar àmbits amb una major o menor presència relativa de població vídua, tot i que sembla insinuar-se un lleuger menor pes d'aquesta població al municipi de Barcelona.

La composició de la població resident a Barcelona segons el seu estat civil presenta, doncs, diferències notables respecte als àmbits metropolitans circumdants. És ara moment d'identificar si la dinàmica residencial i migratòria actual juga a favor de la intensificació d'aquest escenari mitjançant l'anàlisi de l'estat civil de la població que ha canviat de residència entre l'any 2000 i 2001.

Gràfic 6.10.-Estat civil de la població resident a la RMB segons edat, sexe i distància a la ciutat de Barcelona. 2001 (%).

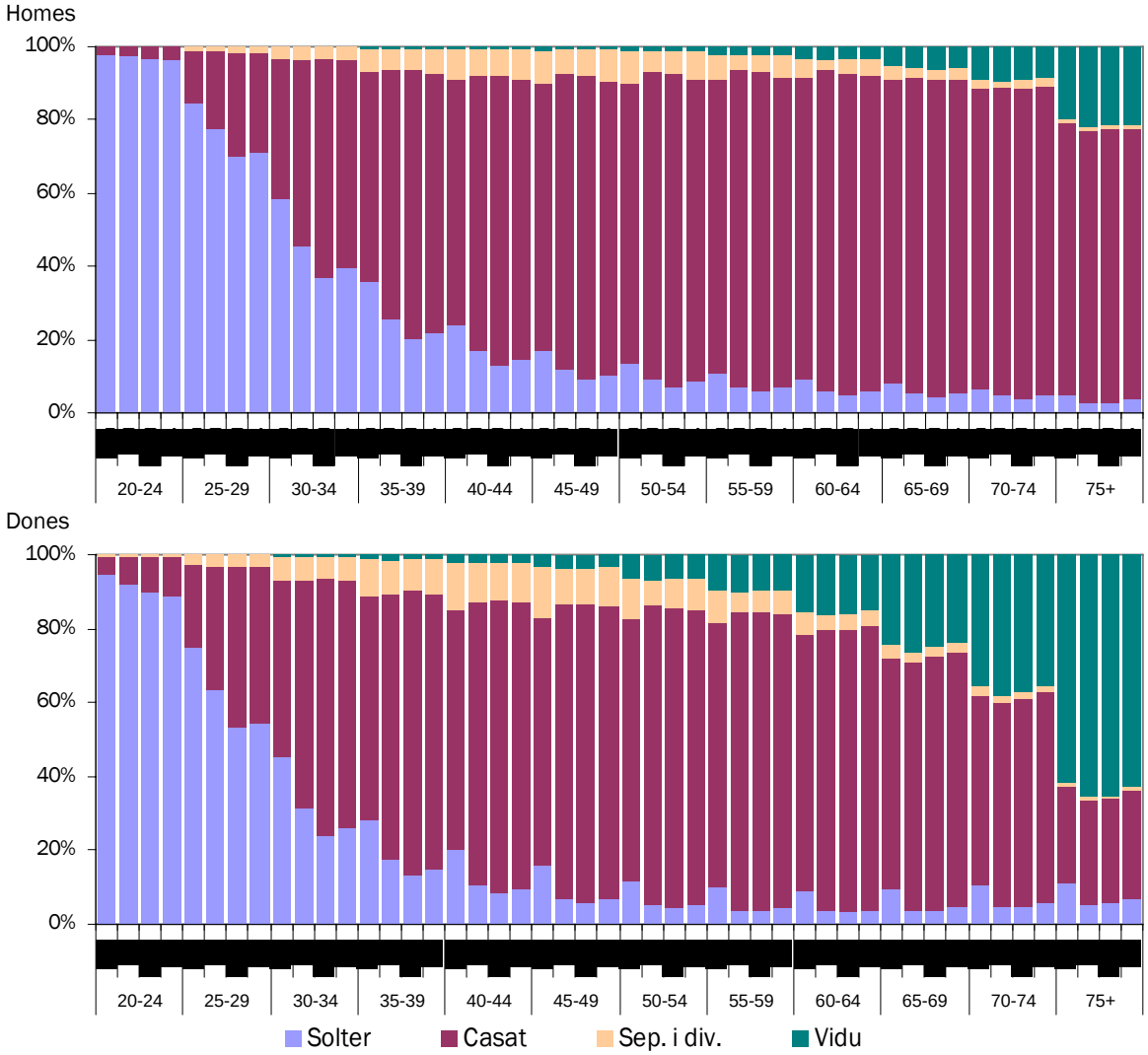

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

6.2.2 La composició de la població que canvia d'habitatge segons estat civil

En termes absoluts, i sense tenir en compte l'edat dels individus, la ciutat de Barcelona perd població d'ambdós sexes i de gairebé tots els estats civils entre l'any 2000 i 2001 (Gràfic 6.11), en una situació determinada pel ja comentat major volum d'emigrants que d'immigrants que es va registrar durant el aquest període. L'única excepció la representen les dones solteres, ja que van entrar unes 500 persones més de les que van sortir. En canvi, la població casada és la que registra una pèrdua per migració més elevada: el 80% de les 18.000 persones que Barcelona perd en el seu balanç migratori durant el període estudiat són casades. Si es compara la composició dels dos estocs de població, immigrants i emigrants, sense incorporar de moment l'edat dels individus, s'intensifiquen les diferències entre solters i casats: 60 de cada 100 persones que han arribat a Barcelona són solteres,

mentre que només ho són 45 de les que marxen, en una relació que no presenta, de moment, diferències importants entre sexes. La relació és inversa entre la població casada: mentre que el 30% de la població que entra a Barcelona és casada, la que surt està composta en prop d'un 50% per casats. Pel que fa a la població separada, divorciada i vídua, la composició de l'estoc d'immigrants i emigrants és prou similar com per identificar diferències sense incorporar l'anàlisi per edats.

Gràfic 6.11.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe i estat civil. Nombres absoluts i relatius.

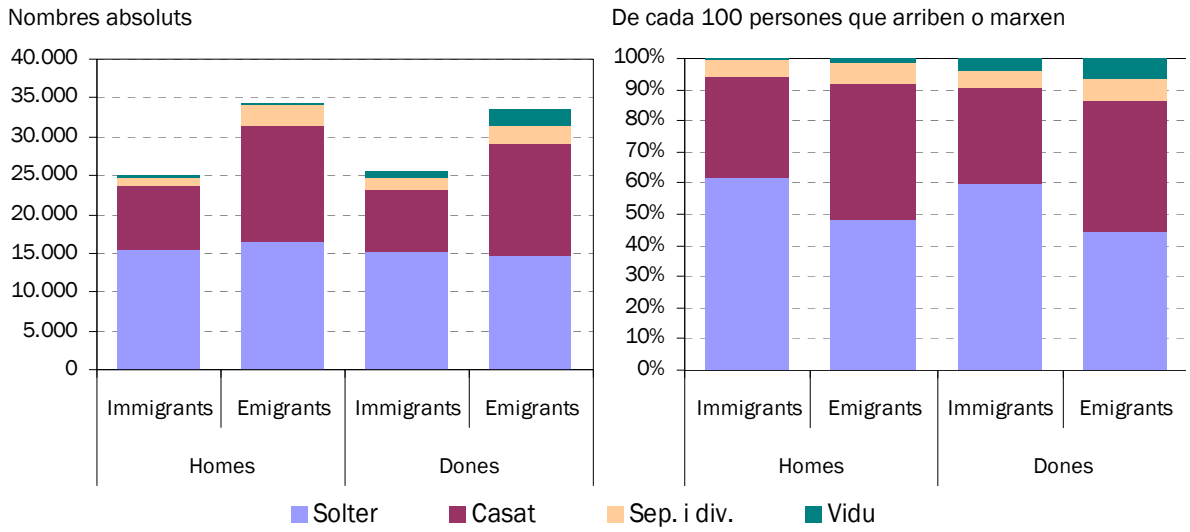

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Des d'un punt de vista de balanç migratori, identificant únicament els guanys per migració d'un tipus concret de població entre els dos moments temporals de referència, només es pot considerar que Barcelona incorpora població adulta-jove soltera d'ambdós sexes. Els homes solters d'entre 20 i 29 anys, i les dones solteres de 15 a 49 anys (sobretot, però, d'entre 20 i 29) són els únics grups en què han entrat a la ciutat més persones de les que n'han sortit (Gràfic 6.12). En data 1-XI-2001 es van censar 12.500 persones solteres d'entre 20 i 29 anys que no residien a la ciutat abans de l'any 2000, mentre que durant el mateix període 10.500 individus abandonaren la ciutat i es van censar en un altre municipi espanyol; uns guanys, per tant, de 2.000 individus. Entre la població casada del grup adult-jove la situació és l'oposada, amb una pèrdua neta de 4.000 censats (de 20 a 34 anys). En el cas dels casats, a més, les pèrdues es perllonguen al llarg de la vida adulta, fins i tot amb una intensificació relativa de les pèrdues. Si al grup 30-34 anys, per exemple, han marxat 1,6 persones casades per cada una que ha arribat, entre els 50 i els 59 anys han emigrat tres individus per cada immigrant.

Gràfic 6.12.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i estat civil. Nombres absoluts i relatius.

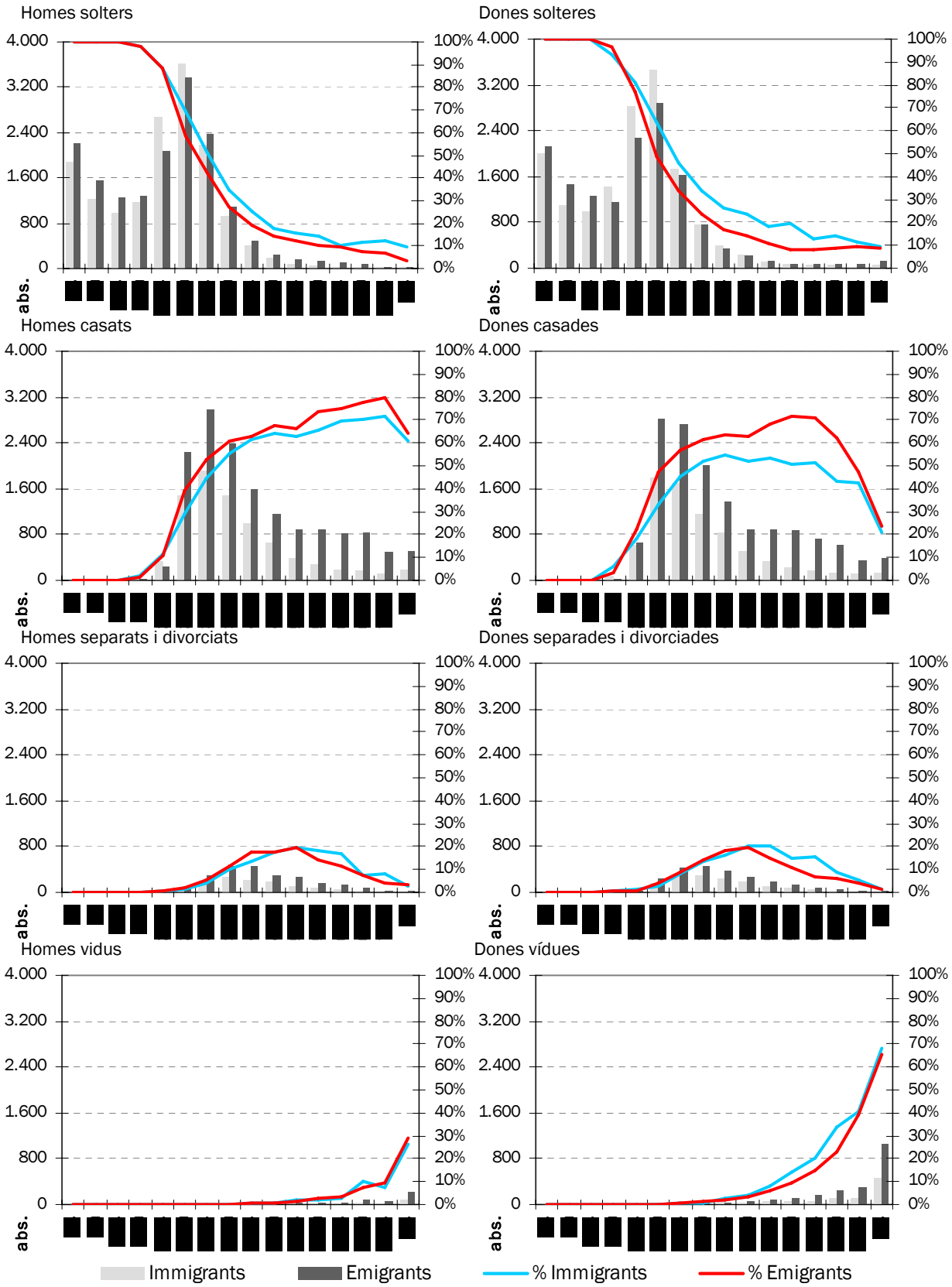

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

En l'anàlisi de la composició relativa segons estat civil dels migrants que han arribat, abandonat o arrelat a Barcelona, s'identifica una major presència dels solters en l'estoc d'immigrants i d'arrelats i, en canvi, de casats en el de sortida. Així doncs, com a regla general, i amb la variable edat sota control, el pes dels solters entre els immigrants és notablement més elevat que entre les persones que abandonen la ciutat. Les diferències es mantenen força estables al llarg de la vida adulta, i són més grans entre la població femenina. Dels homes de 35 a 39 anys, per exemple, que arriben a la ciutat, el 34,5% són solters, mentre que ho són el 27% dels que emigren. Entre les dones del mateix grup d'edat les diferències són més importants, sobretot com a conseqüència del descens del pes de les solteres en l'emigració, que disminueix fins al 23%, mentre que en la immigració el percentatge d'aquestes és similar al dels homes, un 34%.

En evident contraposició, és menor el pes de la població casada entre les persones que arriben a la ciutat. Tot i existir en ambdós sexes, la diferència en la presència de casats en l'estoc d'emigrants i d'immigrants és notablement més ampla en el cas de la població femenina, sobretot entre la de més de 45 anys. A tall d'exemple, és remarcable l'intercanvi migratori que es produeix en la població femenina de 55 a 64 anys. Per una banda, més de 1.500 dones casades abandonaren la ciutat, més del 70% del flux emigratori d'aquest grup d'edat; per l'altra, n'arribaren quatre vegades menys, unes 400, que, a més a més, representaven únicament el 50% de la població immigrada.

La participació dels separats i divorciats en els fluxos migratoris assoleixen els nivells absoluts més elevats a les edats adultes centrals, en una situació en què es combinen elements explicatius generacionals (les generacions més noves presenten una probabilitat més gran de separar-se o divorciar-se) i d'edat (a les edats adultes centrals es quan es produeixen més separacions i divorcis, i per tant el risc de canviar de residència és més elevat). Afavorits també per la reducció dels canvis de residència protagonitzats per solters i casats, associada al cicle de vida, el percentatge de separats i divorciats que han immigrat o emigrat de Barcelona representa el 20% del total de migrants entre els 45 i 54 anys, la franja d'edat amb màxima representació. Fins a aquesta edat el pes de la població separada i divorciada és similar entre els immigrants i emigrants, sempre, però, amb un lleuger major pes entre els individus que abandonen la ciutat. A partir dels 50 anys, però, la situació s'inverteix i és entre els immigrants on s'observa un major pes relatiu dels separats i divorciats.[138]

[138] Davant de la impossibilitat de calcular probabilitats d'experimentar un canvi residencial just en el moment de l'aturada en la convivència amb la parella per la manca d'aquesta darrera informació al cens, aquests càlculs representen un primer punt que insinuen que la major capacitat de la ciutat de Barcelona per fixar al seu territori a

Pel que fa a la població vídua, tot i que presenta un balanç migratori negatiu en totes les edats, és més present a l'estoc de població d'emigrada que al d'immigrada, en una situació potenciada per l'augment dels desplaçaments emigratoris relacionats amb la jubilació, sobretot de casats. A partir dels 70 anys, el pes d'aquesta població és gairebé idèntic als fluxos d'entrada i de sortida de la ciutat.

No s'ha representat en els següents gràfics la composició segons estat civil de la població que roman a la ciutat havent realitzat un canvi de residència, sinó que es mostren a l'Annex 8. Relativitzant la composició d'emigrants i immigrants respecte a la dels que romanen, el perfil d'aquests últims se situa, per regla general, en un terme mig entre el que caracteritza als que han arribat a la ciutat i als que marxen. A grans trets, es podria dir que no són ni tan solters, separats o divorciats com els que arriben, ni tan casats com els que marxen de Barcelona .

6.2.2.1 L'estat civil dels migrants segons àmbit territorial de relació i nacionalitat

A l'Annex 9 es presenta la composició de la població immigrant i emigrant segons l'àmbit territorial d'origen o de destinació. Generalment, com més distància han recorregut les persones que han arribat a Barcelona més important és el pes de la població soltera, i lògicament a la inversa, més baix el de la població casada. Aquests elements s'observen amb més claredat als moviments que es realitzen entre els 20 i els 40 anys. Mentre que el 58,5% de la població masculina de 35-39 anys que arriba dels municipis limítrofs és casada, només ho és el 45,5% de la que procedeix dels municipis metropolitans situats a més de 20 quilòmetres de Barcelona. En aquesta darrera línia s'emmarca la representació d'aquest col·lectiu entre els immigrants arribats de la resta de Catalunya i d'Espanya. Les diferències en la composició de la població procedent d'aquests dos darrers àmbits són més elevades durant la vintena; la selecció migratòria exercida sobre aquest tipus de flux contempla un fort component individual, derivat de l'atracció laboral i acadèmica de la ciutat central. A mode d'exemple, només el 18% dels homes de 25 a 29 anys que han arribat a Barcelona des de la resta de Catalunya estan casats, mentre que ho està el 37% dels procedents dels municipis limítrofs, un percentatge, per altra banda, per sota dels valors mitjans metropolitans (com es veurà a punts posteriors el pes dels casats que canvien de residència a la RMB sense incloure Barcelona és del 55%).

Pel que fa a la població que abandona Barcelona, la relació és inversa, com més llunyana és la destinació dintre de la metròpoli major és el pes dels casats. Un altre cop es

separats i divorciats de més edat. Posteriorment es contrastaran amb el pes dels separats i divorciats entre les persones que han canviat de domicili a l'interior de Barcelona.

farà servir el grup en que es generen més moviments, relacionats amb l'emancipació i el començament de la vida en parella, com a referència per il·lustrar el protagonisme que la població casada adquireix gradualment a mesura que augmenta la distància a Barcelona. El pes de la població casada entre tota la població femenina de 25 a 29 anys que canvia d'habitatge a l'interior de Barcelona és del 37,6%; la que té com a destinació els municipis limítrofs és ja del 45,3% i la que arriba als municipis situats entre els 10 i els 20 quilòmetres és del 57,2%. Entre aquests grups de població la destinació a municipis metropolitans localitzats més enllà dels 20 quilòmetres no té un component matrimonial superior al dels situats a distàncies intermèdies, però si que ho té entre la població adulta d'edat més avançada. Per altra banda, s'identifica també en l'emigració a edats joves el major caràcter individual dels moviments a llarga distància (resta de Catalunya i Espanya), una tendència que s'apaivaga progressivament fins a arribar a l'edat de la jubilació, quan la població casada i vídua és la que protagonitza exclusivament aquest tipus de desplaçament.

Amb aquests arguments, més solters en la immigració com més llunyana és la procedència, i a la inversa, més casats en l'emigració metropolitana a mesura que augmenta la distància, és d'esperar que les diferències en la composició de la població que ha canviat de residència siguin més grans quan s'analitzen les relacions que Barcelona estableix amb els àmbits metropolitans situats a distància intermèdia i llunyana. En la relació amb els municipis limítrofs, en canvi, l'estructura per edat civil dels migrants és força similar.

Finalment, separats i divorciats són més presents entre la població que arriba a Barcelona respecte a la que marxa en totes les relacions territorials analitzades, sobretot, però, quan es compara l'estructura d'immigrants i d'emigrants als àmbits metropolitans situats a distàncies intermèdies i llunyanes, i en els grups centrals dels adults. La presència de vidus és força similar entre els emigrants i immigrants metropolitans, independentment de la distància. A les relacions amb la resta de Catalunya i d'Espanya, tenen poc pes entre els que abandonen Barcelona, derivat de la forta presència de població casada en aquest tipus de moviment, i són més destacables entre la població que arriba.

La destacada presència de població estrangera, principalment en l'estoc d'immigrants, no explica *per se* cap dels processos anteriorment argumentats. Si fins ara s'ha defensat que la població que arriba a la ciutat té un component de solteria que el diferencia clarament del que abandona la ciutat, l'estoc d'estrangers afavoreix, en tot cas, un escurçament de les diferències. Els estrangers que se censaren a Barcelona i havien arribat entre 2000 i 2001 a Barcelona estaven més casats que la població de nacionalitat espanyola que arribà a la ciutat en el mateix període (aquesta diferència és més elevada entre la població masculina) (Gràfic 6.13). Tal i com és esperat, els estrangers que s'assentaren a Barcelona entre 2000 i 2001

estaven, en edats adultes, menys divorciats i separats que la població espanyola que arribà a Barcelona.

D'aquesta manera, la diversa estructura per estat civil dels immigrants i emigrants roman molt visible entre la població espanyola, sempre en el sentit que s'ha repetit fins al moment. En el cas dels estrangers, en canvi, la composició entre qui entra i qui surt no és tan divergent, tot i que es continua observant un lleuger major protagonisme de la població soltera en les entrades a la ciutat. Tot i això, i com a conseqüència de la relativa novetat que al 2001 representaven les relacions migratòries amb els països que formaven la major part de l'estoc d'immigrants, la composició d'aquests i la dels emigrants és força diversa en altres aspectes com el país de nacionalitat, nivell educatiu o la categoria socioeconòmica.

Gràfic 6.13.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe, edat, estat civil i nacionalitat. Pes de cada estat civil (%).

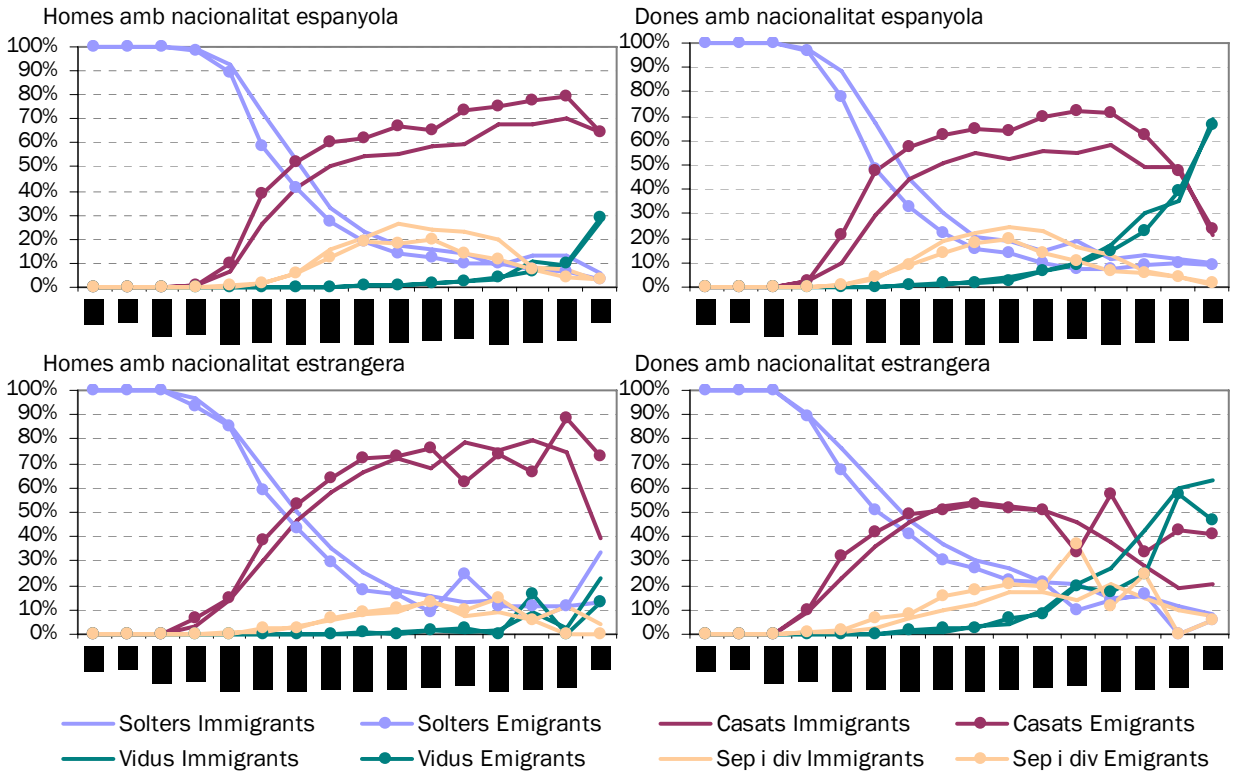

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Per concloure amb els aspectes relacionats amb la composició d'immigrants i d'emigrants, es presenta el Gràfic 6.14 que complementa l'anàlisi dels tres tipus de moviments analitzats fins ara amb la incorporació d'aquells que realitzen moviments intermunicipals a l'interior de la Regió Metropolitana de Barcelona (excloent els moviments en què participa la ciutat de Barcelona). Els resultats convergeixen i accentuen la visió de Barcelona com a importadora de solters, separats i divorciats i exportadora de casats. Els qui residien a Barcelona i en realitzar un canvi d'habitatge arrelen a la ciutat en comptes de

marxar són lleugerament més solters (més clares les diferències en les dones); és, però, la població metropolitana que canvia de residència i municipi i marxa a Barcelona la que presenta una composició molt diferent a la de qui ubica la residència a altres municipis metropolitans. La diferència és claríssima en totes les edats i en ambdós sexes, sempre a favor del major pes de solters, separats i divorciats en els individus que marxen a Barcelona. El de les dones de 25 a 29 anys és un exemple il·lustratiu: de cada 100 que marxen a un altre municipi metropolità hi ha gairebé el doble de casades de les que tenen com a destinació la ciutat central.

Gràfic 6.14.- Composició de la població que ha canviat d'habitatge entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i estat civil (%). A) Moviments generats a Barcelona B) Moviments generats a la resta de la RMB

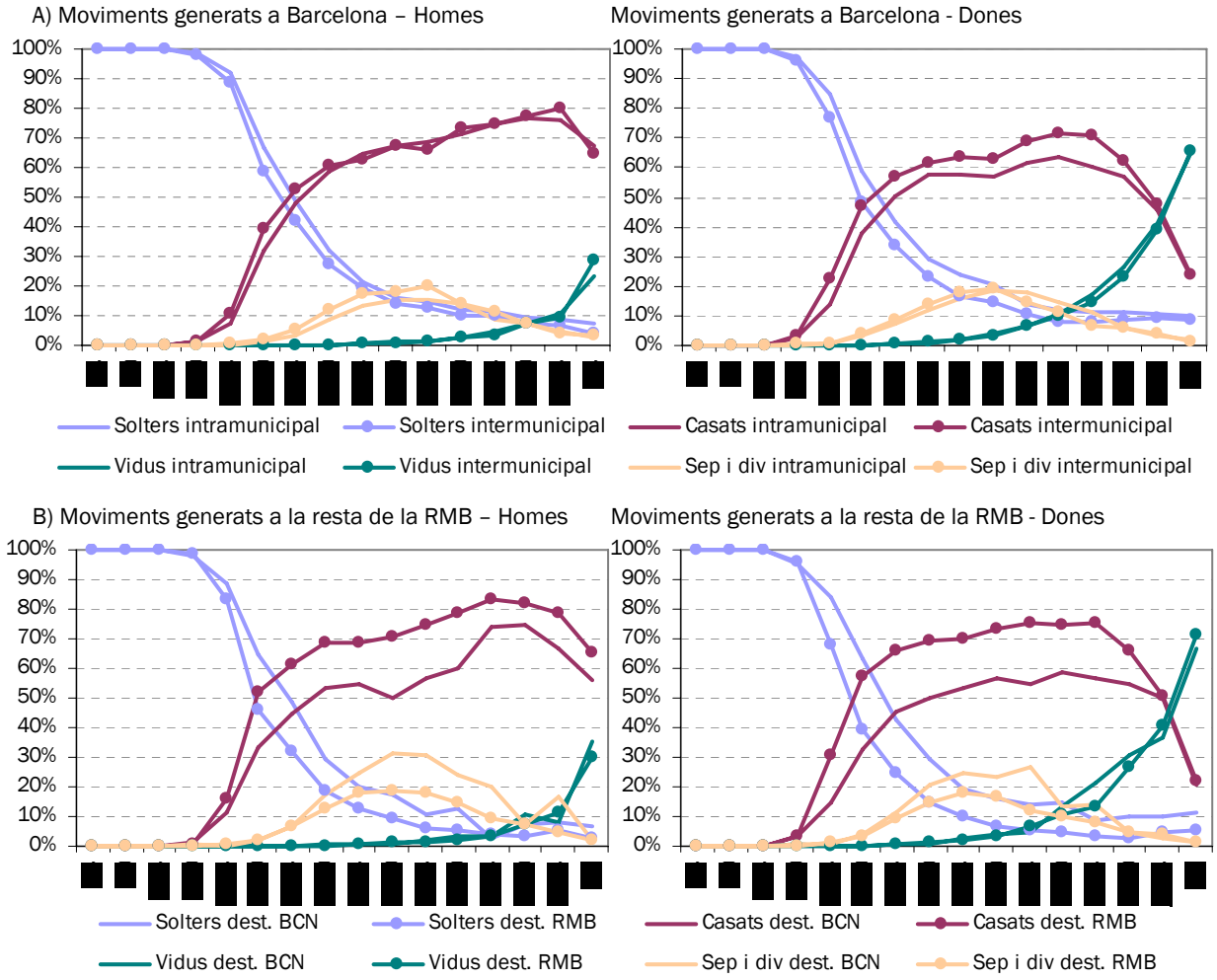

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

6.2.3 La propensió a canviar d'habitatge segons estat civil

Un cop analitzada la composició de l'estoc de persones que han canviat de residència i habitatge, convé identificar quins són els grups que, relacionats amb la població que

potencialment podria haver experiment l'esdeveniment, ostenten una probabilitat més elevada de realitzar algun dels canvis contemplats.

El primer aspecte a destacar en tots els tipus de moviment és l'assoliment de les probabilitats més elevades d'experimentar un canvi d'habitatge a les edats adultes més joves, i entre la població casada. L'explicació no deixa de ser evident, i es relaciona amb els aspectes del cicle de vida tractats al capítol 5.3.4: és en aquestes edats quan es realitza la transició cap a l'emancipació, que en el cas espanyol convergeix de forma clara amb el moment de la formació d'una llar en convivència amb la parella (Módenes, 1998). Així doncs, és comprensible esperar les probabilitats més elevades entre la població casada d'ambdós sexes i d'entre 20 i 34 anys d'edat[139], ja que són els grups d'edat que, *a priori*, tenen més probabilitat d'haver-se casat en els dos darrers anys.[140] També s'han de cercar vinculacions amb les transicions dintre del cicle de vida a la major propensió a realitzar canvis d'habitatge dels separats, divorciats i vidus a partir dels 35 anys d'edat. En els dos primers casos la lògica és clara: en produir-se la ruptura de la convivència amb la parella, un dels dos cònjuges ha de realitzar un canvi de residència, que en la major part dels casos implica la creació d'una nova llar.

6.2.3.1 L'arrelament a Barcelona. Probabilitats de romandre o marxar de la ciutat segons estat civil

Tal i com s'ha vist al capítol 5.3.1, aproximadament el 60% dels canvis d'habitatge generats a Barcelona finalitzen el seu recorregut residencial a la mateixa ciutat.[141] D'acord amb aquestes dades, la probabilitat de realitzar un canvi d'habitatge a l'interior de Barcelona és més elevada que la d'abandonar el municipi en la majoria dels grups d'edat i estats civils (Taula 6.1). Només els homes casats, separats, divorciats i vidus que volten l'edat de la jubilació, així com les dones casades de la mateixa edat, presenten una lleugera major probabilitat de marxar a un altre municipi que romandre a Barcelona. En el cas de la població

[139] En el cas de Barcelona, per exemple, un home casat i de 25 a 29 anys a l'1-XI-2001 i que residia a la ciutat l'1-I-2000, presentava un 50% d'haver experimentat un canvi de residència entre 2000-2001. Es pot pensar que aquesta xifra hauria de ser similar al 100%, associant que la gran majoria de la població realitza un canvi d'habitatge coincidint amb el moment del matrimoni, però s'ha de pensar que, o el matrimoni es realitzà amb anterioritat a l'any 2000 i per tant, el canvi d'habitatge es produí anteriorment, o que la unió s'ha celebrat amb posterioritat a l'inici de la cohabitació.

[140] El cens de 2001 no inclou cap qüestió sobre l'any del matrimoni; aquest aspecte dificulta l'aproximació directa a l'estudi de les característiques de la mobilitat residencial just en el moment de la transició en l'estat civil.

[141] Aquesta relació és gairebé idèntica entre la que es desprèn dels registres de fluxos de l'Ajuntament de Barcelona (58,6% durant el període 2001-2005) i la resultant de l'anàlisi dels estocs a partir del cens del 2001 (61,5% per a aquells que canviaren d'habitatge entre 2000 i 2001).

soltera, tant masculina com femenina, la probabilitat d'experimentar un canvi d'habitatge en què es roman a la ciutat és més elevada que la d'abandonar-la en tots els grups d'edat. La permanència a la ciutat és, però, més intensa entre les dones, sobretot entre les no casades.

Centrant l'atenció en la població que registra una major mobilitat residencial, la de la franja d'edat adulta-jove, es pot observar que és la població soltera la que presenta una major permanència en el territori barceloní. Els resultats observats permeten afirmar que no només la menor propensió dels solters a viure un canvi d'habitatge explica la major permanència a Barcelona d'aquest col·lectiu. Dos elements permeten ratificar aquesta argumentació: per un costat, la probabilitat de canviar d'habitatge a l'interior de la ciutat és més del doble que la de marxar entre els solters de 20 a 34 anys, mentre que en el cas dels casats, la probabilitat de marxar del municipi, tot i ser més baixa que la de realitzar un canvi intramunicipal, se situa en uns nivells més pròxims. Per l'altre costat, mentre que la propensió d'abandonar Barcelona dels casats adults-joves és aproximadament quatre vegades més elevada que la dels solters, la de romandre a la ciutat és poc més del doble. Contemplant tots els canvis d'habitatge, la permanència a Barcelona representa un 65-70% entre la població soltera i un 55-60% entre la població casada (Gràfic 6.15). Al marge de la població que experimenta un canvi residencial, s'ha de pensar, també, en un important estoc de població soltera que es manté immòbil a la seva residencia prèvia, que no realitza cap tipus de moviment i que, per tant, continua residint a la ciutat.

Les probabilitats d'experimentar un canvi d'habitatge disminueixen progressivament al llarg de la vida adulta, a la vegada que s'observa un increment en el percentatge de persones que romanen a la ciutat després d'haver realitzat un canvi d'habitatge a les edats adultes centrals, força independentment del seu estat civil. Aquest increment és més notori entre les dones solteres, que assoleixen la màxima permanència al grup d'edat 40-49 anys: el 75% dels canvis d'habitatge es realitzen a l'interior de Barcelona. Entre la població casada de 30 a 49 anys s'observa també un representatiu increment del percentatge de canvis d'habitatge que no traspassen la frontera administrativa (60-65%), sempre, però, inferior al pes d'aquest tipus de moviment entre els solters. La ciutat de Barcelona, com s'ha vist a l'apartat anterior, mostra una lleugera major capacitat té major capacitat per fixar en el seu territori a població adulta d'entre 35 i 49 anys que no pas a la més jove. Un altre element a destacar és la relació que s'estableix entre la població soltera i casada en els dos tipus de moviment en aquestes edats adultes centrals. Mentre que la probabilitat dels casats d'abandonar Barcelona és sempre superior a la dels solters, en el cas del canvi d'habitatge a l'interior de la ciutat les probabilitats són molt similars, i en algun grup d'edat superiors entre els solters.

La major mobilitat de la població separada, divorciada i vídua s'ha de vincular amb les transicions dintre del cicle de vida. Entre els separats i divorciats de tots dos sexes, a mesura que avança l'edat adulta s'incrementa la probabilitat de romandre a la ciutat. En la comparació entre sexes, s'observa, per una banda, que els homes presenten una major mobilitat, i per l'altra que els moviments intermunicipals són, també, més freqüents entre els homes separats o divorciats que entre les dones.

La probabilitat dels individus a realitzar un moviment residencial intermunicipal augmenta en tots els estats civils en les edats que envolten el moment de la jubilació. En canvi, aquest efecte no s'identifica en les probabilitats d'experimentar un canvi d'habitatge intramunicipal en cap dels grups estudiats. Com s'ha comentat anteriorment, aquesta és l'única franja d'edat en què en algun cas més del 50% de les persones que es mouen travessen la frontera municipal barcelonina. Això succeeix entre tota la població masculina, amb excepció dels solters, i només entre les dones casades.

Taula 6.1.- Probabilitat de la població de Barcelona de realitzar un moviment residencial intermunicipal o un canvi de domicili intern durant el període 2000-2001 segons sexe, edat i estat civil (‰)

Probabilitat d'abandonar Barcelona (amb destinació a tots els municipis d'Espanya)

	Homes					Dones				
	Solters	Casats	Sep i div	Vidus	Total	Solteres	Casades	Sep i div	Vídues	Total
0-4	72,20				72,20	73,63				73,63
5-9	54,01				54,01	53,11				53,11
10-14	42,07				42,07	44,87				44,87
15-19	36,55				37,09	34,85				35,94
20-24	42,06	260,78			46,46	48,55	280,96			60,01
25-29	63,22	223,80	177,61		89,58	63,41	187,44	166,78		95,98
30-34	68,76	125,24	160,59		94,01	62,44	93,92	112,75		81,23
35-39	53,69	72,53	118,22		68,85	46,85	55,68	77,51	72,44	55,61
40-44	39,78	46,16	99,22		49,31	32,45	37,42	53,22	33,54	38,41
45-49	31,22	34,81	69,38		37,44	25,20	25,55	38,52	27,17	27,33
50-54	27,11	25,32	64,15	35,53	29,19	22,21	23,96	31,29	25,26	24,67
55-59	25,61	25,25	55,88	30,48	27,51	18,35	23,77	30,09	23,77	23,77
60-64	31,84	26,54	64,84	32,00	29,20	20,46	24,65	25,53	23,07	24,08
65-69	26,68	25,21	58,20	34,23	26,98	18,81	19,89	31,33	18,77	19,96
70-74	18,12	16,77	27,90	18,57	17,30	13,69	14,20	25,62	16,87	15,37
75+	12,47	13,29	34,06	22,47	15,36	13,20	14,91	17,84	17,40	16,29

Probabilitat de realitzar un canvi de domicili a l'interior de la ciutat

	Homes					Dones				
	Solters	Casats	Sep i div	Vidus	Total	Solteres	Casades	Sep i div	Vídues	Total
0-4										
5-9	92,86				92,86	92,49				92,49
10-14	70,77				70,77	72,72				72,72
15-19	60,21				60,71	61,29				62,52
20-24	76,49	321,36			81,36	84,75	281,81			94,58
25-29	111,55	282,02	167,16		138,84	128,28	247,45	211,03		159,14
30-34	130,93	186,09	165,35		153,77	142,15	152,88	179,16		149,86
35-39	105,20	117,32	146,62		114,99	109,82	97,70	124,72	77,17	103,54
40-44	75,61	79,15	126,53		82,48	89,21	66,40	93,14	85,22	74,78
45-49	57,14	56,72	97,18		60,84	69,52	44,84	72,42	62,20	53,03
50-54	50,83	42,13	81,38	52,45	46,97	51,13	37,35	65,68	47,47	42,85
55-59	40,81	32,50	74,95	40,31	36,49	39,46	29,67	55,16	36,37	33,53
60-64	39,21	27,54	51,17	43,20	30,35	32,84	23,26	45,67	29,80	26,60
65-69	30,17	23,61	51,89	32,47	25,61	29,16	22,72	38,01	26,85	24,92
70-74	28,53	19,80	40,18	25,61	21,38	20,06	18,02	29,89	23,27	20,39
75+	31,38	18,28	34,06	23,76	20,18	19,62	18,89	29,20	22,61	21,39

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. S'han eliminat les probabilitats de realitzar un canvi d'habitatge dels grups d'edat i activitat en què menys de 500 residents estaven en risc d'experimentar el fenòmen. No es presenten les probabilitats de realitzar un moviment intramunicipal del grup 0-4, ja que no es poden identificar els canvis dels infants de 0 i 1 anys.

Gràfic 6.15.- Proporció de persones que romanen a Barcelona després d'haver experimentat un canvi d'habitatge entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i estat civil.

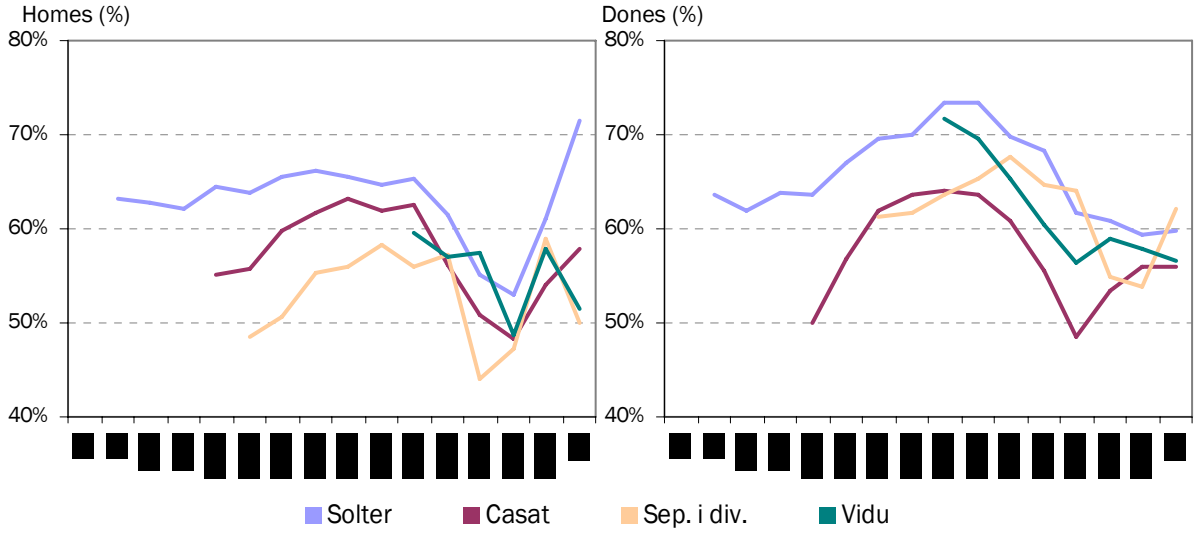

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

6.2.3.2 L'atracció de Barcelona. Probabilitats d'arribar a Barcelona segons estat civil

D'acord amb les transicions del cicle de vida ja comentades, s'espera que les probabilitats a canviar de residència de la població adulta-jove casada resident a la Regió Metropolitana de Barcelona siguin més elevades que la de la població soltera, independentment de si la destinació és Barcelona o el conjunt de municipis catalans restants. Aquest escenari es compleix de forma clara quan es contemplen els canvis de residència protagonitzats per la població metropolitana amb destinació a la resta de Catalunya, però no entre els que arriben a Barcelona, un element més que accentua la concepció d'un filtre urbà barceloní que atrau amb més força a la població soltera. La probabilitat dels casats metropolitans a emigrar a la ciutat central és més elevada entre els homes de fins a 29 anys i entre les dones de fins a 25 anys; a partir d'aquestes edats, la probabilitat d'un solter de marxar a Barcelona és sempre superior a la dels casats (Taula 6.2). En el cas de la resta de moviments metropolitans, la diferència entre la mobilitat d'adults joves és molt clara, sempre molt superior en el cas dels casats.

Com s'ha repassat en punts anteriors, l'atracció de Barcelona vers la resta de la població metropolitana és més petita que la que li correspondria per la seva grandària. Al període 2000-2001, només una de cada deu persones que ha realitzat un moviment intermunicipal partint de la resta de la RMB amb destinació a un altre municipi català ha localitzat la nova residència a la ciutat de Barcelona. Les diferències tornen a ser notables si s'analitza aquesta relació segons l'estat civil (Gràfic 6.16). Entre la població que experimenta una major mobilitat, l'adulta-jove, el pes de Barcelona en el total de moviments de solters és el doble que el dels casats: entre un 15 i un 20% de la població soltera que ha canviat de domicili passa a residir a Barcelona (el percentatge és més elevat en el cas de les dones), mentre que els casats no aconsegueixen mai situar a aquesta relació per sobre del 10%.

La pressa de referència de Barcelona com a lloc de destinació augmenta al llarg de la vida adulta dels solters metropolitans. Per a les dones solteres de 45-49 anys, per exemple, la probabilitat d'emigrar a Barcelona és quatre vegades més elevada que la de les casades, i el seu moviment representa una quarta part de tots els canvis de residència metropolitans. Entre la població casada, en canvi, la marxa a Barcelona és cada cop més improbable i més infreqüent entre tots els canvis de residència metropolitans.

Entre la població separada, divorciada o vídua és més probable que els dos primers realitzin un canvi residencial amb destinació a Barcelona. És ressenyable l'atracció de Barcelona vers als separats i divorciats, ja que aquests moviments superen el 15% del total

de desplaçaments metropolitans, per sobre sempre dels percentatges que presenta la població casada que es mou en el territori metropolità.

Finalment, no s'observa en cap estat civil una especial preferència per la destinació a Barcelona en edats relacionades amb la jubilació. En canvi, en el grup de 75 i més anys, si que augmenta el pes de la ciutat en el total de moviments metropolitans en tots els estats civils.

Taula 6.2.- Probabilitat de la població de la RMB realitzar un moviment residencial amb destinació BCN o la resta de municipis catalans durant el període 2000-2001 segons sexe, edat i estat civil (‰).

Probabilitat d'emigrar a Barcelona

	Homes					Dones				
	Solters	Casats	Sep i div	Vidus	Total	Solteres	Casades	Sep i div	Vídues	Total
0-4	7,16				7,16	8,80				8,80
5-9	3,09				3,09	3,72				3,72
10-14	2,33				2,33	2,40				2,40
15-19	2,65				2,70	3,06	13,39			3,17
20-24	3,85	16,59			4,22	5,22	9,95	11,86		5,65
25-29	7,59	11,50	12,47		8,64	10,81	8,00	14,45		9,78
30-34	10,64	6,96	16,85		8,80	13,14	5,45	14,11	14,80	8,07
35-39	7,43	4,19	14,93		5,61	9,49	3,17	10,96	2,18	4,78
40-44	5,47	2,78	12,72	7,10	3,95	6,72	2,22	7,82	4,03	3,26
45-49	5,10	1,77	11,74	2,77	2,87	5,53	1,55	5,23	2,69	2,20
50-54	2,92	1,50	10,22	3,68	2,22	5,72	1,29	6,67	1,32	1,91
55-59	3,72	1,36	9,27	2,81	1,95	5,17	1,02	3,26	1,87	1,40
60-64	0,59	1,13	6,77	1,37	1,33	3,52	1,12	4,81	2,02	1,50
65-69	1,95	1,16	3,54	2,42	1,34	3,56	1,20	2,72	1,81	1,49
70-74	1,41	0,59	6,62	0,69	0,75	2,39	1,03	2,12	1,17	1,17
75+	3,17	1,17	3,11	2,56	1,55	3,50	1,32	2,24	1,89	1,83

Probabilitat d'emigrar a la resta de Catalunya (sense incloure Barcelona)

	Homes					Dones				
	Solters	Casats	Sep i div	Vidus	Total	Solteres	Casades	Sep i div	Vídues	Total
0-4	37,97				37,97	36,26				36,26
5-9	31,09				31,09	32,03				32,03
10-14	24,92				24,92	24,27				24,27
15-19	21,09				21,29	21,21	95,24			21,85
20-24	25,71	153,78			29,57	31,35	147,48	10,34		41,38
25-29	43,09	134,38	106,29		66,83	49,32	98,89	89,42		70,25
30-34	47,57	62,84	110,06		58,36	50,06	52,60	80,24	49,34	53,67
35-39	36,04	39,94	80,43		41,66	34,57	31,46	55,19	35,61	34,10
40-44	27,16	25,47	66,99	47,96	29,02	25,47	21,01	40,30	24,65	23,52
45-49	20,29	18,80	51,06	29,09	21,51	18,71	16,26	29,22	17,91	17,73
50-54	16,27	16,09	46,14	19,30	18,14	17,61	14,73	25,13	16,35	15,76
55-59	12,08	14,21	42,21	19,67	15,60	14,59	13,04	22,63	15,07	13,84
60-64	11,16	13,99	37,42	12,36	14,70	9,67	12,60	23,68	10,38	12,62
65-69	8,12	12,85	34,77	16,14	13,41	9,96	10,68	19,06	11,17	11,00
70-74	10,81	10,48	28,67	13,85	11,15	8,89	8,33	22,27	9,54	9,03
75+	7,93	7,86	15,53	12,11	8,86	9,32	7,98	13,42	11,17	10,16

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. S'han eliminat les probabilitats de realitzar un canvi d'habitatge dels grups d'edat i activitat en què menys de 500 residents estaven en risc d'experimentar el fenòmen.

Gràfic 6.16.- Proporció de persones que tenen com a destinació la ciutat de Barcelona en relació a tots els moviments generats a la RMB i amb destinació als municipis catalans segons sexe, edat i estat civil. 2000 i 2001 (%)

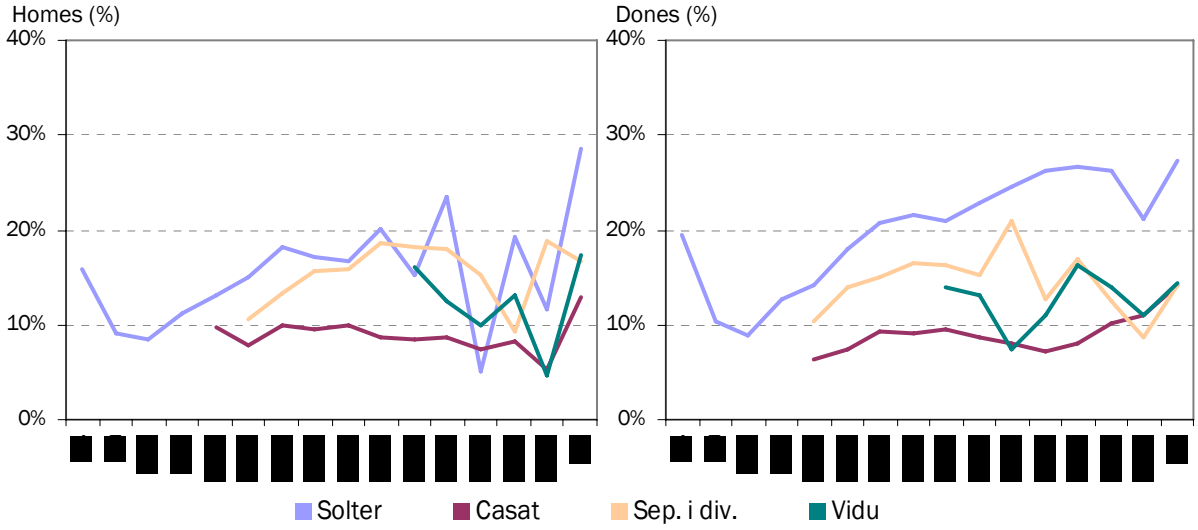

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

6.2.4 Efectes dels moviments migratoris en l'estructura per estat civil de la població de Barcelona

Però, com incideix el perfil de les persones que han entrat, romàs i abandonat la ciutat en l'estructura de la població de Barcelona? Una primera observació de l'evolució de les característiques de la població resident a la ciutat segons estat civil des de 1981 fins a 2001 permet identificar l'intens canvi experimentat en totes les edats, sobretot, però, entre els adults de fins a 50 anys (Gràfic 6.17), sempre a favor de l'augment del pes dels solters, separats i divorciats. Evidentment, la migració i la redistribució de la població en el territori metropolità no és l'única variable responsable de les transformacions, sinó que aquestes s'han d'entendre en el context de la segona transició demogràfica i de les noves formes de convivència (Odgen i Hall, 2004). L'augment de l'edat mitjana al matrimoni, l'increment del percentatge de solters (fruit també de l'augment de la cohabitació fora del matrimoni), l'increment del nombre de llars unipersonals, la major freqüència amb què la població se separa i es divorcia, així com l'augment de l'esperança de vida són alguns dels elements que intervenen en aquestes transformacions i que s'han d'entendre en el marc de la citada segona transició demogràfica.

Ara bé, la ciutat central es configura com a espai on es manifesten amb més intensitat la major part d'aquestes transformacions (Odgen i Hall, 1998, 2000 i 2004; Gober, 1990). L'estructura per estat civil de la població, que centra l'interès d'aquest apartat, és una d'elles; tal i com es pot observar a l'Annex 10 amb la representació de l'estructura per estat civil de la població resident a la resta de la província de Barcelona, l'augment del pes dels solters en

totes les edats adultes s'ha registrat de forma paral·lela a la de la ciutat central; els nivells assolits són, però, significativament més baixos a tots els censos i padrons analitzats. De forma similar ha succeït amb la població separada i vídua, sempre més representada a la ciutat central, tot en detriment de la població casada, que no es majoria respecte a la resta de població fins al grup 35-39, en què només ho és lleugerament. Fins a 2001, era al grup 30-34 anys quan ja es registrava una majoria de població casada.

Gràfic 6.17.- Evolució de la composició per estat civil de la població resident a Barcelona segons edat i sexe. 1981-2001 (%).

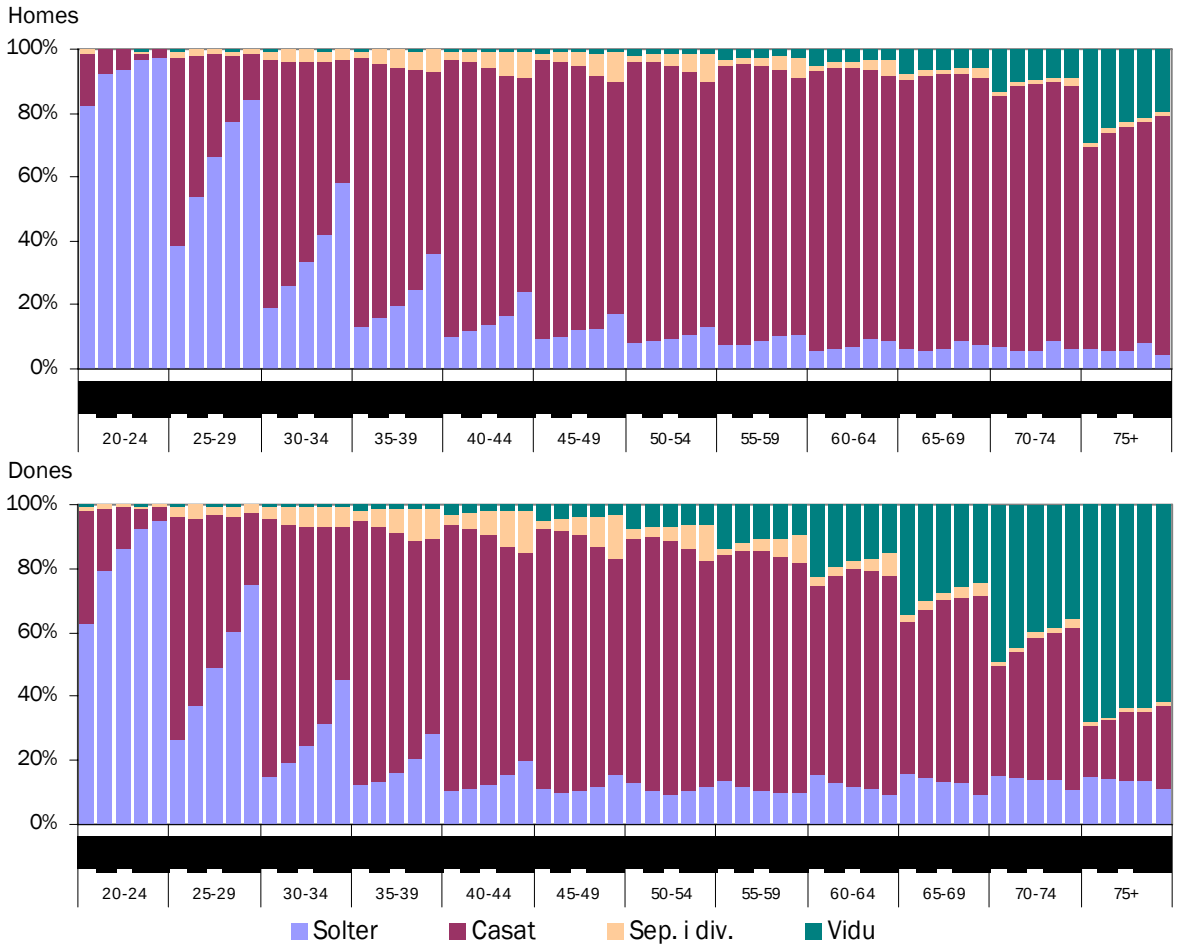

Font: Elaboració pròpia. Cenos i padrons de població, 1981-2001.

Per aproximar-se a la incidència de la migració en les transformacions de l'estructura per estat civil de la població barcelonina en la dècada de 1990 es pot simular l'escenari que s'hauria registrat en absència total de moviments migratoris intermunicipals (Gràfic 6.18 i Annex 11). En les figures es mostra com seria la població de Barcelona al 2001 amb la presència de tots aquells que residien a la ciutat al 1991, i sense comptabilitzar els que han arribat durant el període. D'acord amb la situació descrita fins ara, caldria esperar que les migracions haguessin jugat a favor de l'increment del pes del solters en totes les edats

adultes, en detriment del dels casats. L'observació empírica així ho demostra, i les diferències que s'estableixen són extraordinàriament notables, sobretot entre la població adulta jove, la que ha canviat més d'habitatge. Si en l'actualitat els homes solters d'entre 30-34 anys representen un 58,4% de la població d'aquest grup d'edat, el percentatge seria 6 punts inferior si ningú hagués marxat ni arribat. Situació inversa en el cas de la població casada. Laes dones casades del mateix grup d'edat representarien més de la meitat, un 54,3%, si ningú hagués canviat de residència, en canvi, el pes actual és del 48,1%. Amb menor mobilitat residencial intermunicipal, la incidència de la migració en l'estructura dels grups d'edat més avançats són menys perceptibles; en tot cas, la dinàmica es manifesta en el mateix sentit.

Gràfic 6.18.- Efectes dels moviments migratoris realitzats entre 1991 i 2001 en la composició segons estat civil de la població de Barcelona (%)

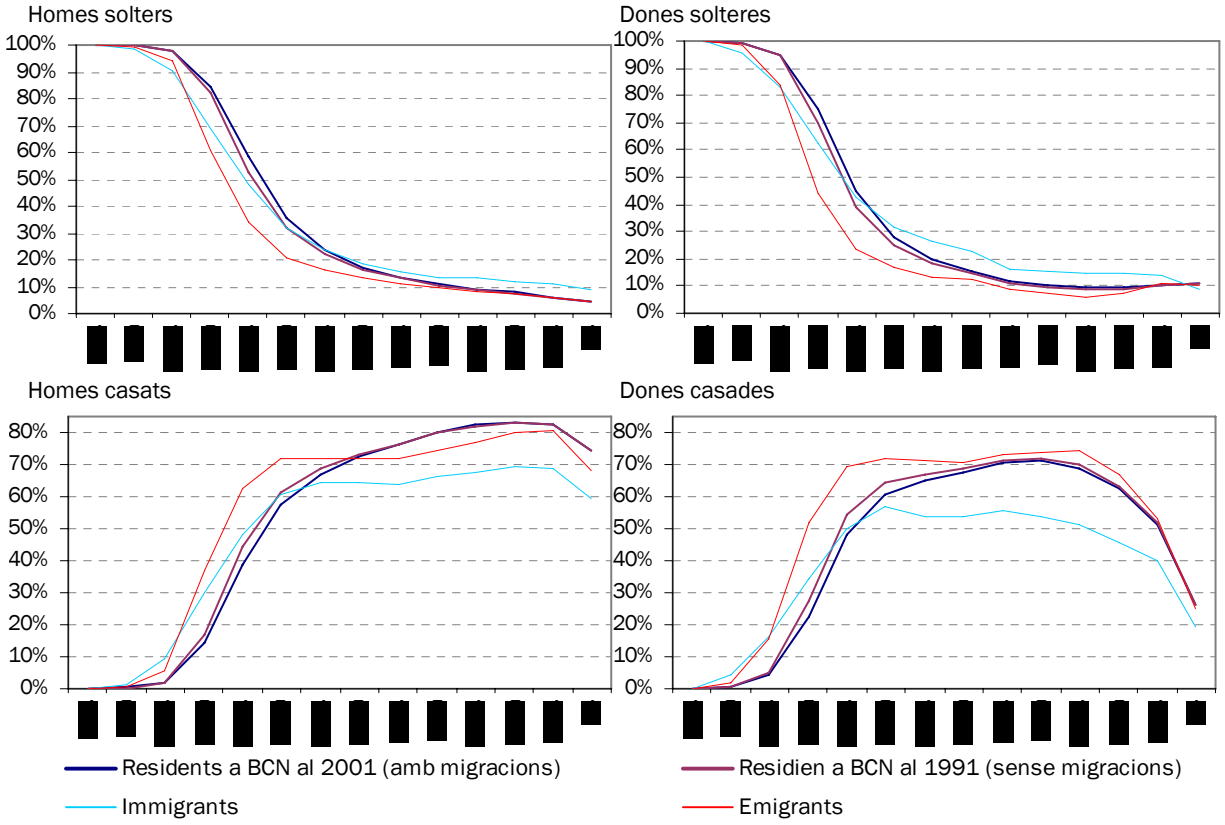

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Barcelona ha perdut el 42,5% de la població que residia a la ciutat al 1991 i que al 2001 estava casada i tenia entre 20 i 34 anys (Gràfic 6.19 i Annex 12), amb la conseqüent pèrdua de llars acabades de generar. En dades absolutes, aquesta situació es tradueix en que de les 100.000 persones censades al 2001, casades, de 20 a 34 anys d'edat i que afirmaven residir a Barcelona al 1991, 42.500 havien abandonat el municipi al llarg del període 1991-2001. En canvi, els individus de les mateixes característiques que s'havien

incorporat a Barcelona representaven menys de la meitat de la població casada que havia marxat, unes 19.000 persones. En aquest balanç de la dècada de 1990, i de forma similar al que succeïa amb l'anàlisi dels dos anys precedents al cens de 2001, el nombre de solters que han entrat a la ciutat és gairebé el mateix que el l'han abandonada, sobretot en edats adultes joves, un element a tenir en molt en compte en el context d'intensa pèrdua de població que es va produir durant de la dècada. La dinàmica és similar entre homes i dones, tot i que sembla identificar-se una major permanència a la ciutat de les dones casades de més de 30 anys. En canvi, més de la meitat de les dones que residien a Barcelona al 1991, amb 20-24 anys i casades al 2001, havien abandonat la ciutat al llarg de la dècada, únic grup en què se supera una pèrdua de més del 50% dels efectius.

Gràfic 6.19.- Població censada al 2001 i lloc de residència al 1991 segons sexe, edat, estat civil i tipus de relació amb Barcelona. Dades absolutes

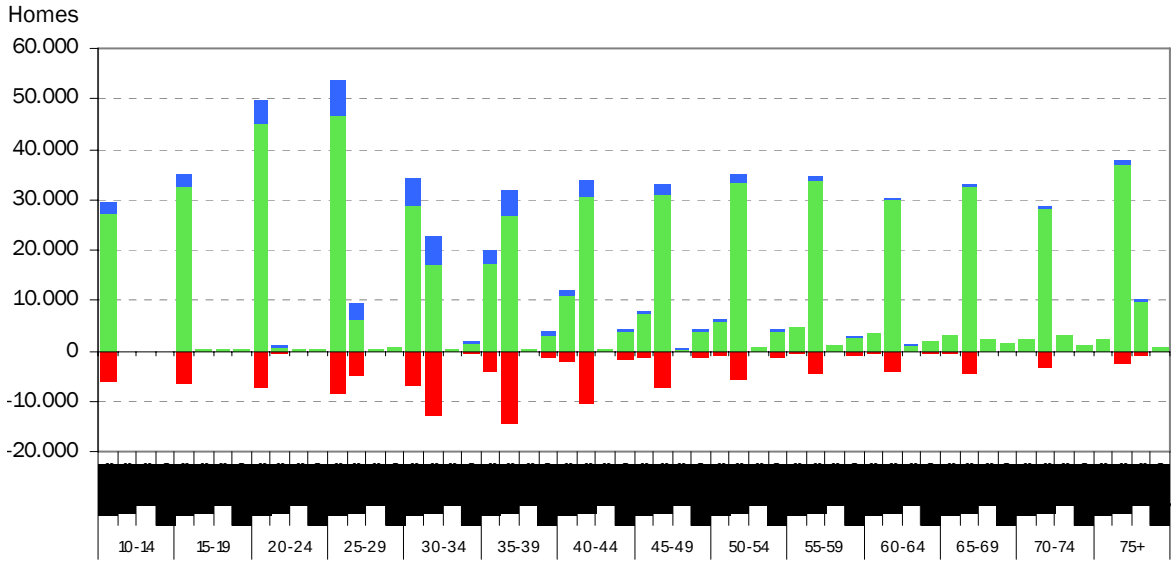

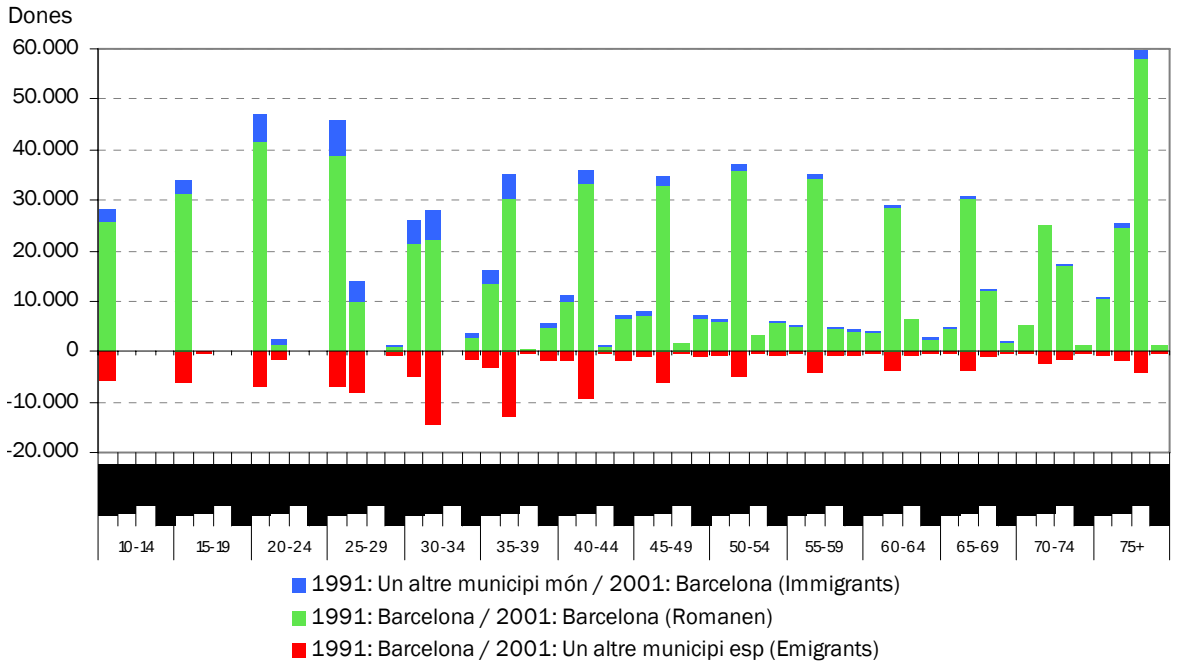

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Una breu aproximació als processos esdevinguts a la ciutat en termes de renovació demogràfica segons estat civil durant la dècada de 1980 permet identificar un comportament en el mateix sentit descrit fins ara, però amb una clara menor intensitat i amb tot un seguit de matisos que fan que es pugui considerar aquesta com l'antesala a la intensificació que es produirà a la dècada següent.

La composició de l'estoc de persones que migraren en els dotze mesos precedents a la data censal de 1991, apunta novament cap a la major proliferació de població soltera entre els immigrants i casada entre els emigrants, unes diferències que s'accentuen a les edats adultes centrals, tant en el cas dels homes com en el de les dones. Tot i això, els contrastos són, generalment, més diluïts que els registrats deu anys després. On si que s'identifica una diferència més clara és entre la població separada i divorciada, de forma que la ciutat presentava una forta atracció cap a aquests grups, mentre que la seva representació al flux de sortida era molt menor (Annex 14).

En el context de baixa mobilitat residencial que caracteritzà la dècada 1980 (Módenes, 1998;2000), la pèrdua de població casada entre la població jove no fou tan clara com ho ha estat durant la dècada de 1990. La població casada en edats relacionades amb la formació de noves llars, 20-34 anys, que havia abandonat Barcelona entre 1981 i 1991 representava el 26,6% de la població que hauria de residir a la ciutat en absència de migracions.[142] Són

[142] Segons les dades presentades prèviament, aquesta proporció ha estat del 42,5% durant la dècada de 1990.

més properes entre ambdues dècades, en xifres relatives, les pèrdues de casats de població adulta d'edat més avançada (Gràfic 6.20).

Tot i anar en el mateix sentit, la transformació de l'estructura per estat civil de la població de Barcelona com a conseqüència dels fluxos migratoris durant la dècada de 1980 no assolí les dimensions que ha pres durant els deu anys posteriors (Annex 15). Si que es van registrar, però, canvis remarcables i que no haurien de passar inadvertits, més clars en les edats adultes joves i que probablement ja insinuaven el paper que la migració tindria després. Per exemple, sense migracions, els homes i les dones casades d'entre 30 i 34 anys haurien representat un 65,1 i un 70%, mentre que els moviments migratoris provocaren que el pes dels individus d'aquests grups passés a ser del 62,8 i del 68,2%.

Abans de finalitzar aquest apartat cal incidir en un aspecte, la relació de l'estat civil amb les noves formes de convivència a la llar. El fet que al llarg de l'apartat s'hagi associat en poques ocasions l'augment relatiu de la població soltera i el decreixement de la casada amb l'increment de les llars unipersonals o de la cohabitació ha estat voluntari, i respon al protagonisme que l'anàlisi d'aquestes variables prendrà en l'apartat 6.6. Com avanç a aquests resultats, cal apuntar que el comportament diferencial en termes de cohabitació extramatrimonial no explica en cap moment cap de les diferències fins aquí descrites.

Gràfic 6.20.- Població censada al 1991 i lloc de residència al 1981 segons sexe, edat, estat civil i tipus de relació amb Barcelona. Dades absolutes

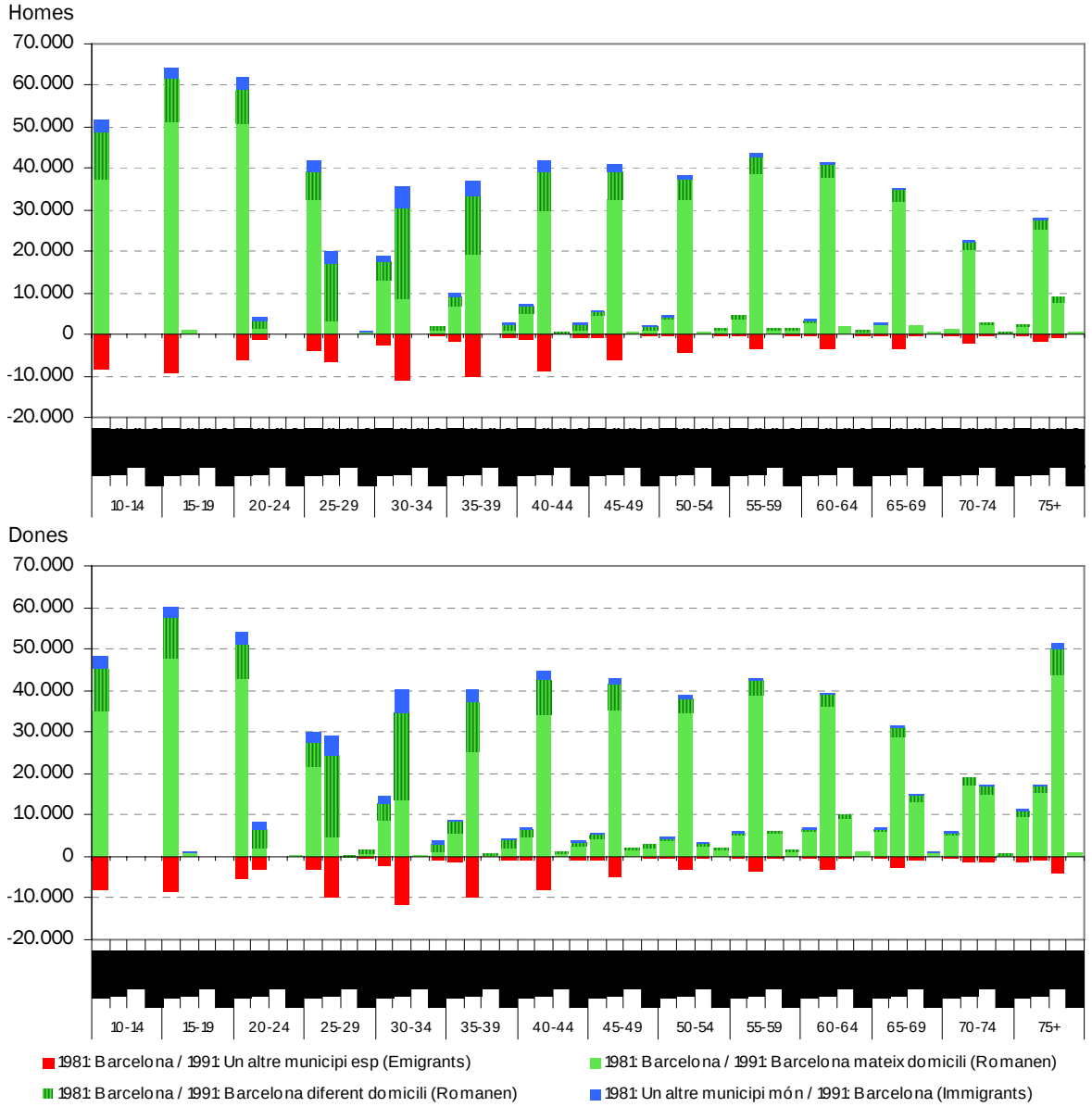

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 1991.

6.3 NIVELL D'INSTRUCCIÓ

El cens de població de 2001 compila el nivell d'instrucció de la població a partir de deu categories, que han quedat combinades en aquesta recerca en quatre grans grups, tal i com figura a continuació:

A. Primer grau o inferior: Analfabets / Sense estudis / Primer grau.

B. ESO, EGB, FP grau mig:: ESO, EGB o Batxillerat elemental / FP grau mig (Població escolaritzada fins als 16 anys d'edat)

C. Batxillerat superior i FP grau superior: FP grau superior / Batxillerat superior (Població escolaritzada fins als 18-19 anys d'edat).

D. Estudis universitaris: Diplomatura / Llicenciatura / Doctorat.

6.3.1 L'escenari metropolità. Composició de la població segons nivell d'instrucció.

A la ciutat de Barcelona, les diferències observades entre el nivell d'instrucció de la població que resideix al centre i la que ho fa a les successives corones metropolitanes ratifiquen el panorama general que es registra a les ciutats europees. Els residents a la ciutat central estan més formats que els habitants de la resta de corones metropolitanes, sigui quin sigui el seu sexe i el grup d'edat (Gràfic 6.21). La resta d'àmbits metropolitans presenten una distribució similar del nivell d'estudis entre els adults més joves, mentre que en edats més avançades les diferències s'accentuen, de forma que els que resideixen als municipis limítrofs atresoren un nivell d'estudis clarament més baix que el dels habitants de municipis més allunyats del centre, sobretot dels localitzats més enllà dels 20 quilòmetres, que es configuren a partir dels 40 anys com el segon àmbit metropolità en què la població està més formada. Els contrastos entre Barcelona i la resta de la RMB són molt clars. La distribució del grup d'edat 35-39 anys és il·lustrativa: mentre que a Barcelona més del 65% d'homes i dones han completat com a mínim els estudis de Batxillerat o FP de grau superior, al conjunt de la resta de municipis metropolitans aquest percentatge no supera el 40%. Aquesta situació s'accentua amb la població amb estudis universitaris: a tots els grups d'edat el nombre relatiu de persones amb aquesta titulació representa a Barcelona, aproximadament, el doble que la que resideix a la resta de la RMB.

Al marge d'un possible comportament diferencial de la població segons el seu àmbit de residència, l'anàlisi del qual no forma part de l'objecte d'aquesta recerca, es pot considerar que els moviments migratoris han tingut un paper molt important en la distribució descrita fins aquí.

Per un costat, la migració interregional del període 1940-1975 ha creat un perfil educatiu difícilment esborrable entre la població d'edats més avançades. En aquest sentit, i a nivell educatiu, el mecanisme de filtre ja va funcionar de forma clara en aquesta etapa immigratòria, de forma que els més instruïts de totes les comunitats autònomes es localitzaren i s'assentaren a l'espai central. A més, el contrast entre els nivells acadèmics assolits pels immigrants interregionals residents al municipi de Barcelona respecte a la resta de la RMB és més gran en el cas de les comunitats del sud d'Espanya, les que presenten nivells d'instrucció més baixos (López Gay, 2006). La significativa concentració de població de més edat amb menor instrucció als municipis limítrofs a Barcelona, àrea extraordinàriament poblada durant aquell període immigratori, està molt vinculada amb aquests elements descrits.

Gràfic 6.21.- Nivell d'instrucció de la població resident a la RMB segons edat, sexe i distància a la ciutat de Barcelona. 2001 (%).

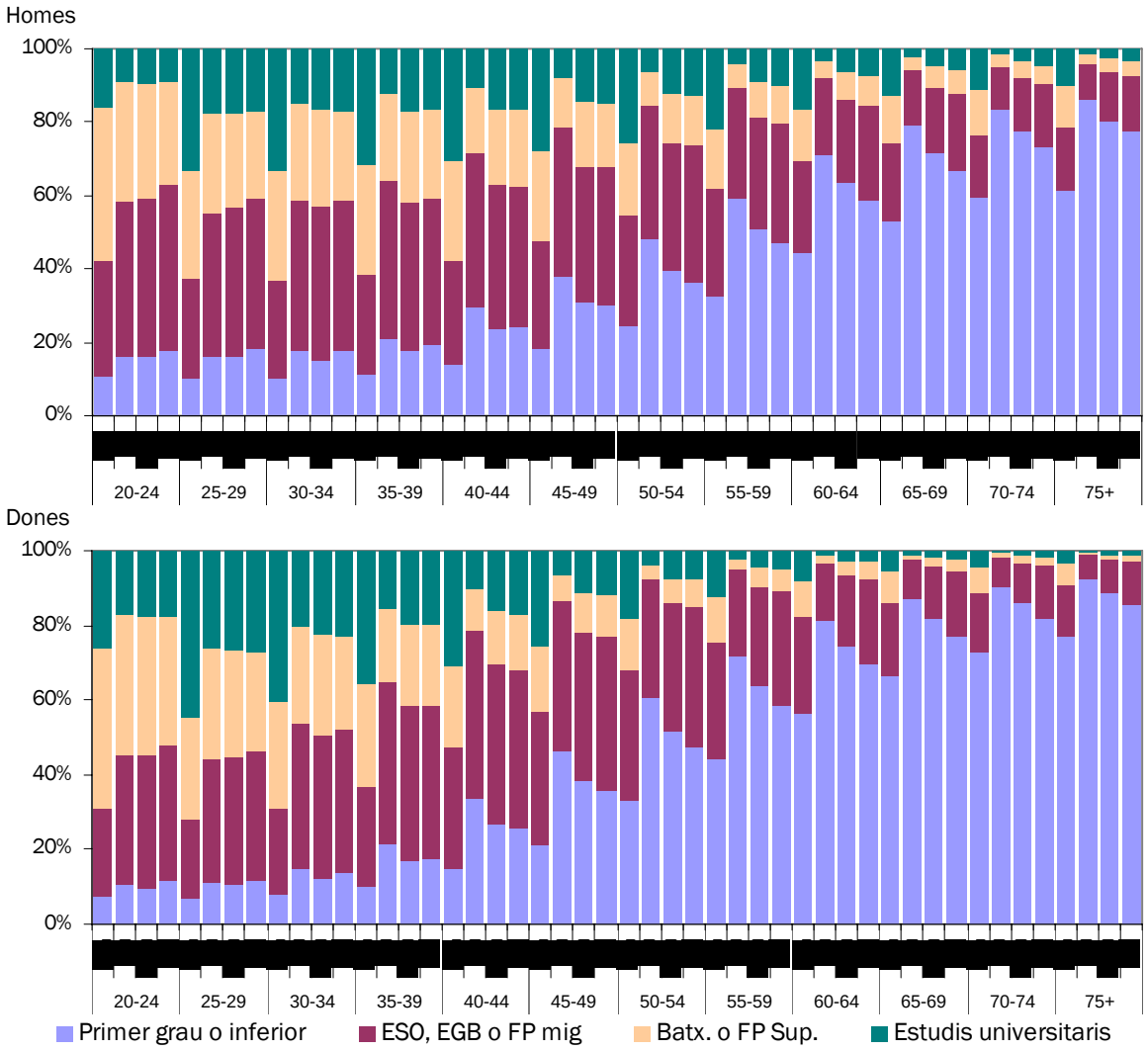

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Per l'altre costat, la dinàmica migratòria i la mobilitat residencial recent modifica amb més facilitat la composició dels grups d'adults més joves, ja que són els que generen un major nombre de moviments. L'atracció de Barcelona vers la població més formada es pot entendre en clau d'oferta universitària i de capacitat per generar oportunitats laborals vinculades amb aquests perfils. També, però, cal introduir aspectes relacionats amb l'atracció dels espais centrals vers la població amb menys recursos, i probablement menys formada. Aquests elements vinculats amb les forces d'atracció i expulsió de Barcelona s'identificaran a continuació, així com la incidència de la migració recent en la composició segons nivell d'instrucció de la població barcelonina.

6.3.2 La composició de la població que canvia d'habitatge segons nivell d'instrucció

En el balanç migratori calculat a partir del nombre absolut de persones que han arribat o marxat de Barcelona entre 2000 i 2001, la ciutat ha perdut habitants de tots els nivells d'instrucció excepte població amb estudis universitaris, relació que s'ha mantingut pràcticament idèntica amb un nombre de persones similar entrant i marxant de la ciutat. (Gràfic 6.22). Les pèrdues més nombroses s'han registrat en el grup de població escolaritzada fins als 16 anys, ja que, per cada persona que ha arribat a la ciutat, gairebé dues l'han abandonada. Si l'anàlisi es realitza atenent al nivell d'instrucció detallat de la població, el balanç és únicament positiu entre els llicenciats i doctors d'ambdós sexes; s'ha registrat, doncs, un guany net de població amb aquesta formació. En el cas de la població femenina d'aquest darrer grup arriba 1,5 per cada 1 que marxa, uns nivells de reemplaçament positius que no es repeteixen en cap altre grup de formació.

Els guanys de població d'un determinat nivell d'instrucció en el balanç migratori del període 2000-2001, pren especial rellevància en el context de pèrdua de població de l'interval temporal estudiat. De la mateixa forma, si es relativitzen les dades i s'observa la composició dels estocs d'immigrants i emigrants, el desequilibri entre la població amb estudis universitaris augmenta: mentre que un de cada quatre immigrants posseeixen aquesta formació, la relació no arriba a la cinquena part en el cas dels emigrants (en ambdós casos les dones estan més representades en aquest estadi educatiu). En la mateixa línia, la població amb Batxillerat superior també està més present en l'estoc de població que arriba a la ciutat. En l'altre extrem de l'estrat educatiu, la població sense estudis està lleugerament més representada entre els immigrants que entre els emigrants. La preeminència en l'estoc immigratori de la població més i menys formada, però, te la seva contraposició en els individus que han completat els estudis obligatoris o la formació professional. L'estoc emigratori del període estudiat està composat en un 36% per persones d'aquests grups, que contrasta amb el 25% que representen a l'immigratori.

No es pot oblidar, però, un altre element important que afecta a la composició dels estocs de migrants, i que atorga més pes a les argumentacions anteriors: la diferent estructura en termes de nivell d'instrucció de la població de Barcelona en relació a la dels principals àmbits de procedència. En punts anteriors, s'ha identificat una concentració significativa de població amb estudis universitaris a la ciutat central, molt més important que la de la resta de la metròpoli; evidentment, aquesta situació es tradueix en una major presència de població més formada entre els candidats a abandonar la ciutat. Les dades presentades permeten afirmar que el comportament final de la població més formada ha contrarestat aquest efecte estructural, i tal i com s'ha vist estan més presents entre els immigrants que entre els emigrants.

Gràfic 6.22.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons nivell d'instrucció i sexe. Nombres absoluts i relatius.

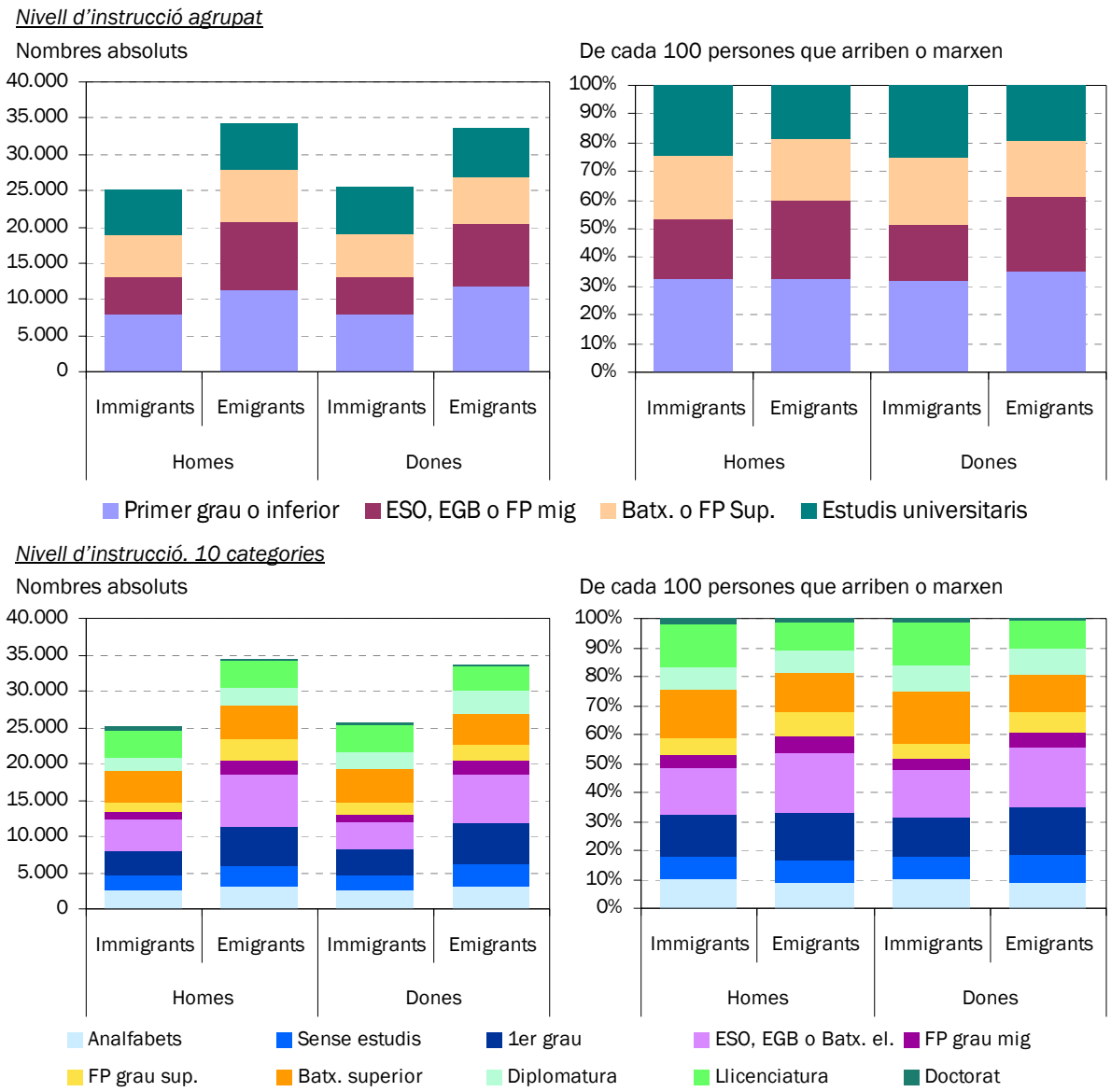

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

La incorporació de l'edat a l'anàlisi de la composició dels estocs de migrants permet identificar guanys nets d'efectius als dos extrems de l'estrat educatiu i en la mateixa franja d'edat, els adults d'ambdós sexes d'entre 20 i 34 anys (Gràfic 6.23). També es registra un destacable guany de població amb estudis secundaris d'entre 15 i 24 anys, la majoria dels quals, probablement, arriben a la ciutat per cursar estudis universitaris. La resta de grups d'edat d'aquests nivells d'instrucció, així com totes les persones amb estudis obligatoris presenten pèrdues absolutes de població per migració al període estudiat.

Les pèrdues absolutes de població més destacables es registren entre la població adulta jove amb estudis obligatoris o Formació Professional de primer grau. Al període estudiat, i entre la població de 25 a 39 anys s'han perdut més de 4.000 efectius d'aquest grup d'estudis per migració, de forma que per cada dues persones que han abandonat la ciutat només n'ha arribat una. Aquesta situació contrasta amb l'esmentat guany de població amb més i menys estudis.

Entre la població adulta de més de 35 anys, es registra un dèficit migratori en tots els tipus de formació. A mesura que avança l'edat dels individus, la ciutat central, doncs, no exerceix la mateixa atracció vers la població menys formada, ni és capaç de retenir i d'atraure la quantitat d'adults amb estudis universitaris que ho feia en edats més joves.

En termes relatius, i comparant la composició dels immigrants i emigrants, s'accentuen les diferències identificades amb l'anàlisi de les dades absolutes. La població amb estudis primaris o inferior, tot i ser molt escassa en els primers grups d'edat adults, està més present a l'estoc d'immigrants que al d'emigrants, dinàmica que desapareix a partir de les edats adultes més avançades. Les diferències són més notables entre la població amb estudis universitaris; per exemple, al grup d'homes de 30-34 anys (grup en què la influència de moviments relacionats amb la pròpia formació acadèmica hauria de ser poc important) gairebé el 40% dels immigrants posseeixen un títol universitari, mentre que representen el 30% dels emigrants. Cal apuntar, però, que en edats avançades d'aquest grup de població es retallen les diferències, sobretot en les dones.

La representació de la població amb estudis secundaris superiors en ambdós estocs és gairebé idèntica en les edats adultes amb més mobilitat, mentre que, en coherència amb els arguments presentats fins ara, el major pes entre els emigrants adults recau en la població amb estudis obligatoris. Aquests representen un 30-40% dels emigrants, i únicament un 20-25% entre els immigrants.

La composició de la població que canvia d'habitatge a l'interior de Barcelona presenta més similituds amb l'estoc d'immigrants, però també alguna especificitat important (Annex 16). Entre els 30 i els 50 anys, la representació de la població amb estudis universitaris és,

fins i tot, més elevada que entre els immigrants: com a mitjana d'aquestes edats, una de cada tres persones que canvia de domicili a l'interior de Barcelona té estudis universitaris. En canvi, la relativa importància de la població menys formada en la immigració no té correspondència clara entre la població que canvia d'habitatge a Barcelona. Finalment, i un cop més, es ratifica el notable pes dels individus amb estudis obligatoris en els moviments de sortida de la població adulta-jove de la ciutat, ja que no assoleixen la mateixa representació en l'estoc de persones que canvien d'habitatge a l'interior de la ciutat.

Gràfic 6.23.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons nivell d'instrucció, sexe i edat. Nombres absoluts i relatius.

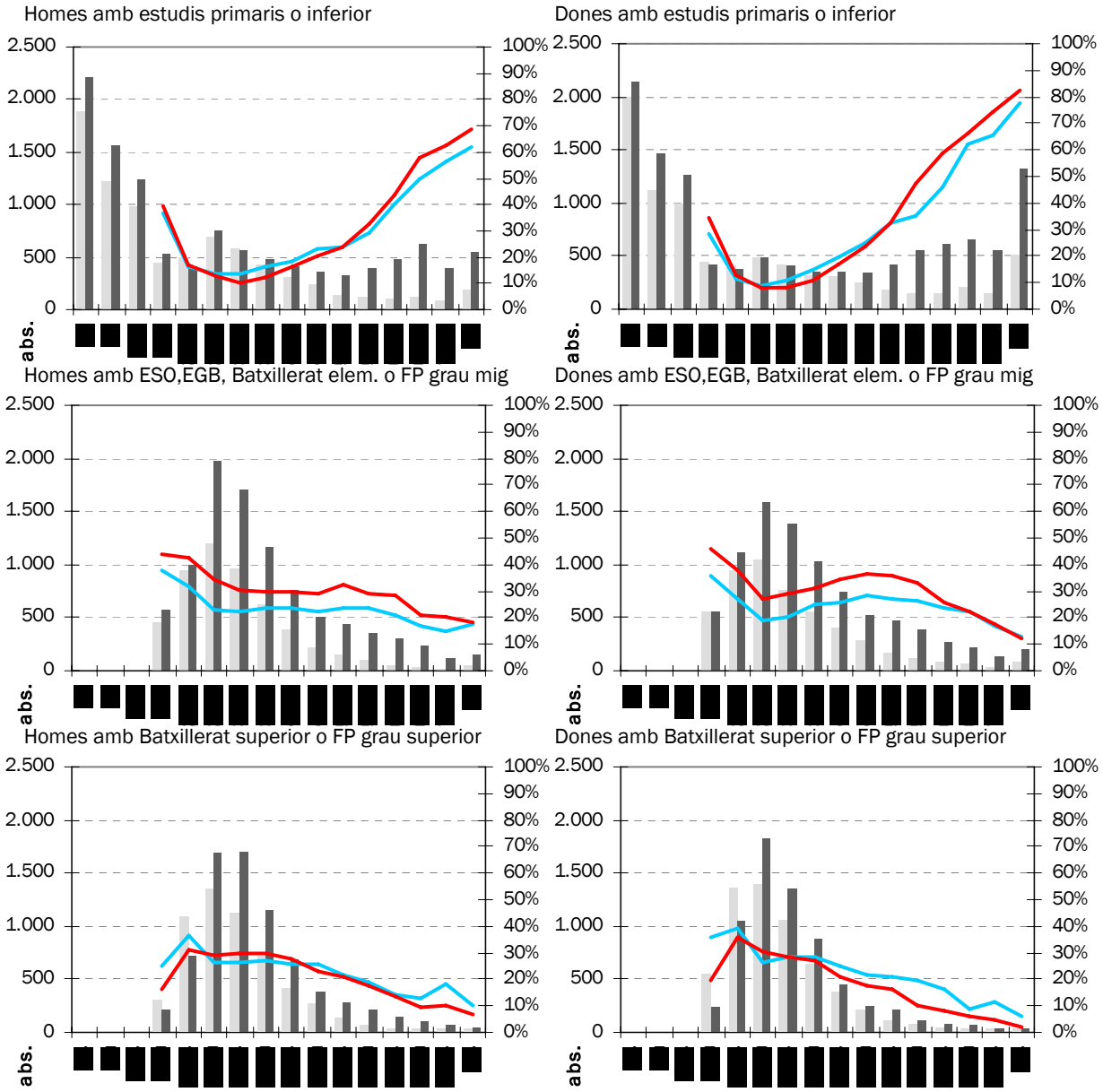

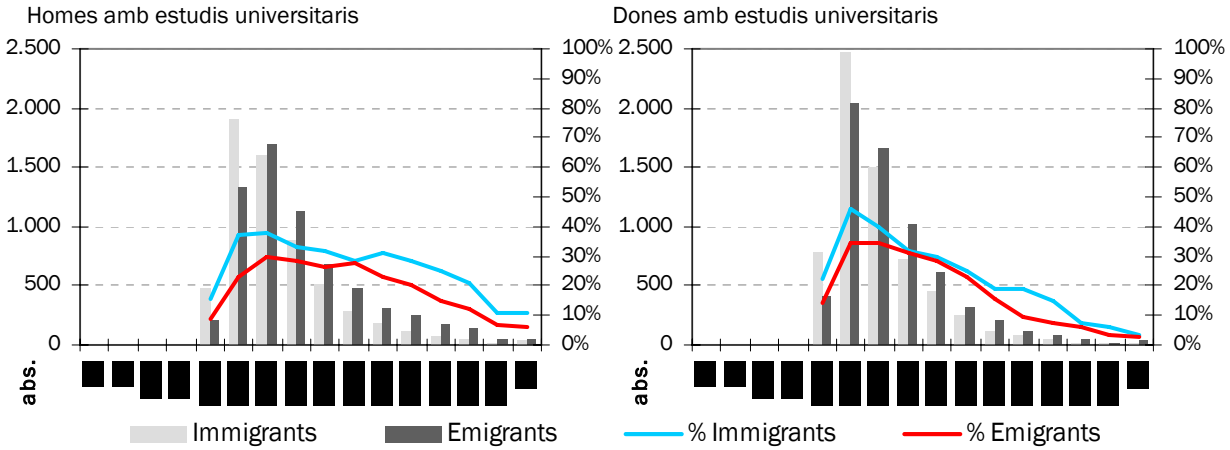

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

6.3.2.1 El nivell d'instrucció dels migrants segons àmbit territorial de relació i nacionalitat

A l'Annex 17 es presenta la composició de la població immigrant i emigrant segons l'àmbit territorial d'origen o de destinació. Com a primera conclusió important, es pot afirmar que en totes les relacions territorials les persones amb més estudis tenen més pes entre els immigrants que entre la població que abandona la ciutat. Com es veurà a continuació, les diferències entre ambdós perfils són més grans en la relació migratòria amb la resta de Catalunya i Espanya.

L'estoc immigratori arribat des de fora de la metròpoli barcelonina registra la major representació d'individus amb estudis universitaris: gairebé la meitat dels homes d'entre 25 i 49 anys que han arribat procedents de la resta de Catalunya posseeix estudis universitaris. Pel que fa a la població que arriba de la resta d'Espanya el percentatge de població amb aquesta formació no és tan elevat al llarg de tots els grups d'edat adultes, però els nivells assolits són remarcables: entre els 25 i els 39 anys, el 75% de la població té com a mínim estudis secundaris superiors o estudis universitaris. En aquest punt, convé fer un petit parèntesi i contrastar aquest escenari amb el que s'ha conegut a la ciutat durant les etapes d'immigració interregional més intenses del segle XX, en què una de les principals característiques sociodemogràfiques dels immigrants fou el seu baix nivell d'instrucció, sempre inferior al de la població autòctona (Oyón, 2001; Recaño i Roig, 2003; López Gay, 2004). Dintre de la metròpoli, es pot identificar una formació més elevada dels immigrants que han arribat des de les localitats més llunyanes. Tot i que les diferències no són molt notables, el pes dels menys formats és més important a l'estoc de persones que provenen dels municipis limítrofs: entre els 25 i 34 anys, gairebé el 40% de la població masculina procedent d'aquest àmbit tenia estudis obligatoris o inferiors, mentre que les dones presenten, en aquestes edats, un nivell d'instrucció generalment superior.

Pel que fa als que abandonen la ciutat, la major representació de les persones amb estudis superiors es registra entre la població que es dirigeix als municipis metropolitans localitzats més enllà dels 20 quilòmetres de Barcelona, en una tendència que s'observa entre la població adulta-jove, però sobretot entre la població adulta d'edats centrals. Al grup d'homes de 35 a 44 anys, per exemple, el 46% dels que emigren als municipis limítrofs tenen estudis secundaris o superiors, mentre que aquest percentatge supera el 60% entre els que es dirigeixen a municipis situats a 10-19 quilòmetres de la ciutat i gairebé assoleix el 65% pels situats més enllà dels 20 quilòmetres. La resta de Catalunya i Espanya, que es configuraven com els àmbits de procedència amb la població més formada, reben un volum amb una composició oposada, amb un major pes de la població amb poca formació acadèmica. Concretament, en el cas de la relació amb la resta d'Espanya, la representació de persones amb estudis universitaris entre els immigrants duplica sempre la dels emigrants.

Les persones que han arribat a la ciutat procedents de l'estranger durant el període estudiat presenten una formació inferior que la que ha arribat procedent dels altres àmbits de relació durant les edats adultes més joves, mentre que és més similar en les edats adultes més avançades, no tan determinades per les recents corrents migratòries internacionals en què existeix una clara força d'expulsió als espais d'origen. El percentatge de persones amb educació primària o menys és superior, mentre que els nivells d'educació obligatòria i secundària roman en uns nivells similars al del conjunt de la població immigrada. És però, inferior la representació de les persones amb estudis universitaris: si entre els immigrants espanyols de 25 a 34 anys aquests representen el 41% dels homes i el 51% de les dones, en el cas dels estrangers, són un 32% dels homes i un 35% de les dones. Tot i això, la població amb estudis universitaris està més lleugerament més representada entre els immigrants de nacionalitat estrangera que entre els emigrants espanyols. Així doncs, la incipient presència de població estrangera en l'estoc d'immigrants no alterava de forma molt notable, al menys en el període en què s'emmarca la present investigació, les argumentacions i processos descrits al llarg d'aquest apartat i que han apuntat sempre la importància dels individus més formats en l'estoc d'immigrants. Amb tot, la diversa estructura per nivell d'instrucció dels immigrants i emigrants roman molt visible entre la població espanyola, sempre en el sentit que s'ha repetit fins al moment (Gràfic 6.24). En el cas dels estrangers, la presència de població amb un nivell d'instrucció més baix als dos estocs migratoris és especialment divergent; aquest nivell d'estudi té un pes molt important en la població que abandona la ciutat amb destinació un altre municipi espanyol, sobretot entre la població adulta de menys de 50 anys: un de cada tres declara tenir, com a molt, estudis primaris.

Gràfic 6.24.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons nivell d'instrucció, sexe, edat i nacionalitat. Pes de cada estat civil (%).

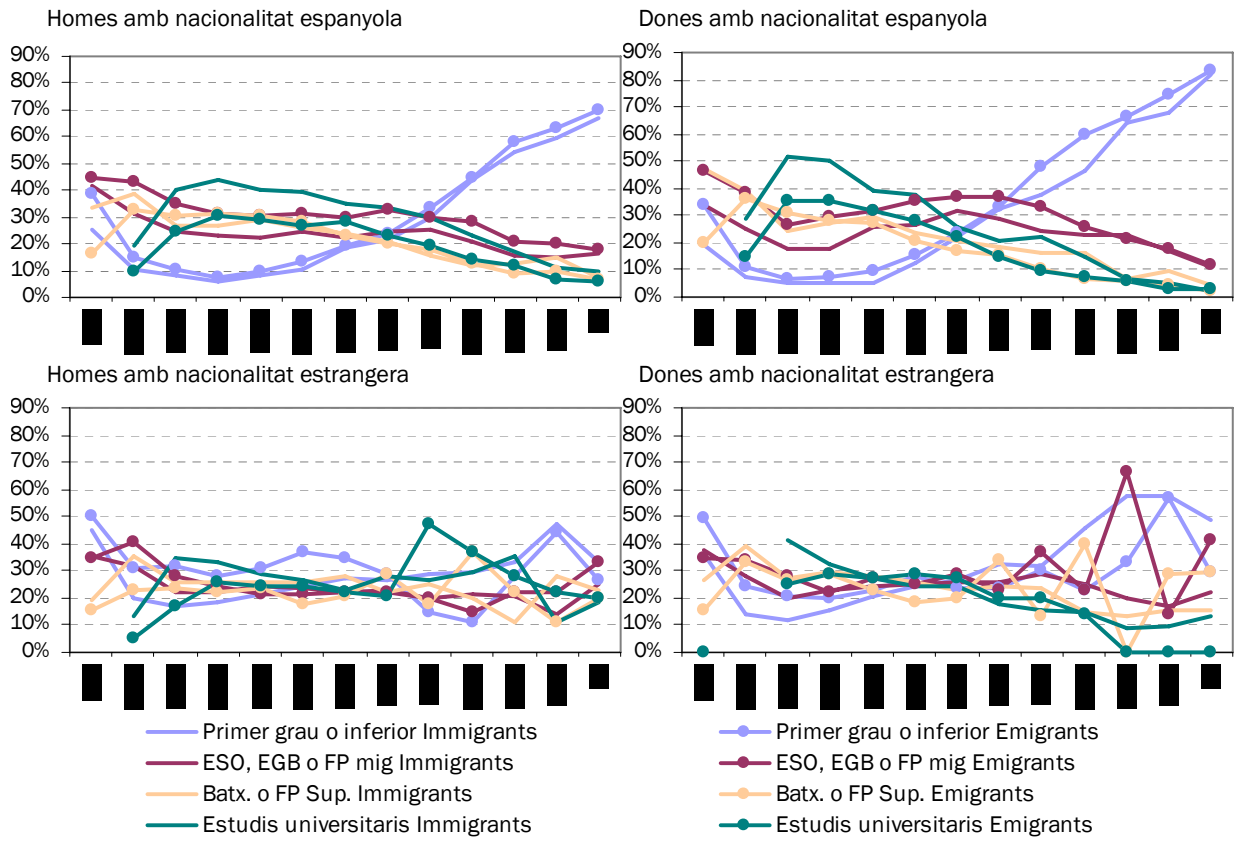

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Com a cloenda del present apartat dedicat a la composició segons nivell d'instrucció d'immigrants, d'emigrants i d'arrelats, es presenta el Gràfic 6.25 que afegeix a aquesta triple dimensió dels moviments migratoris l'estudi de la composició de les persones que durant el període estudiat han experimentat un canvi de residència intermunicipal amb origen i destinació la RMB, i en què la ciutat de Barcelona no es veu involucrada. Els resultats convergeixen i accentuen la visió de Barcelona com a importadora d'individus amb més formació acadèmica, i a la vegada també de persones amb menys estudis, i exportadora d'habitants amb estudis obligatoris i FP de primer grau.

Les persones amb estudis universitaris representen, entre els 25 i els 39 anys, un 10% més a l'estoc dels que han realitzat un canvi de domicili que al d'emigrants, en detriment d'aquells que han completat l'educació obligatòria, més freqüents entre els que han marxat. La diferència és més clara entre la població metropolitana que decideix instal·lar-se a Barcelona en comptes de fer-ho en un altre municipi de la mateixa metròpoli. De cada 100 persones de tots els grups d'edats adults que abandonen el seu municipi metropolità, sempre

hi ha el doble d'individus amb estudis universitaris entre qui marxa a Barcelona que entre qui ho fa a un altre municipi metropolità.

Gràfic 6.25.- Composició de la població que ha canviat d'habitatge entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i nivell d'ins. (%). A) Moviments generats a Barcelona B) Moviments generats a la resta de la RMB

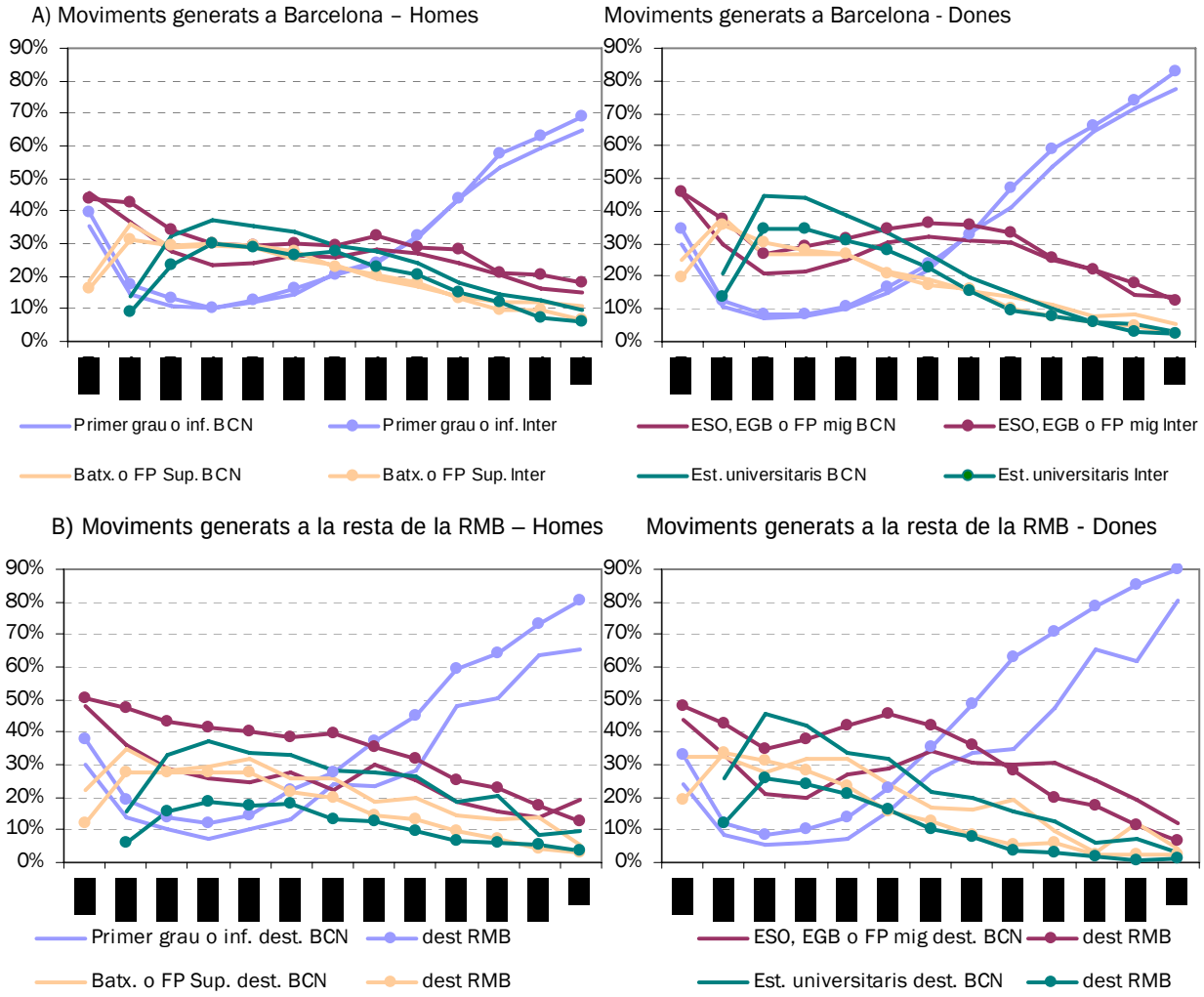

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

6.3.3 La propensió a canviar d'habitatge segons nivell d'instrucció

Seguint la mateixa estructura de les variables analitzades als apartats anteriors, és ara el moment de realitzar una primera aproximació al funcionament a Barcelona de les forces d'expulsió, de permanència i d'atracció de la població segons el seu nivell d'instrucció. Així doncs, es presenten les proporcions (assimilades com s'ha anotat a l'apartat metodològic a les probabilitats) de permanència, emigració o immigració segons la formació acadèmica dels individus, aspectes que seran desenvolupats en combinació amb les altres variables al model explicatiu amb què es conclourà la investigació.

A nivell general, i abans de concretar la tipologia dels moviments, només es detecten lleugeres diferències en la intensitat amb què els quatre grups estudiats canvien d'habitatge,[143] i apunten cap a una major intensitat del fenomen entre la població que atresora una major i una menor formació. Es registren, també, sensibles contrastos en el calendari, de forma que a mesura que augmenta la formació dels individus d'ambdós sexes, s'assoleix la màxima intensitat de la mobilitat en edats posteriors. Així, mentre la probabilitat de canviar d'habitatge de la població de 20-24 anys amb menys formació és 3 vegades superior a la dels universitaris, al grup 30-34 la diferència és inexistent.

6.3.3.1 L'arrelament a Barcelona. Probabilitats de romandre o marxar de la ciutat segons nivell d'instrucció

D'acord amb el patró general observat en l'anàlisi de les altres variables, el nombre de persones que romanen a Barcelona després d'haver realitzar un canvi d'habitatge és més elevat que el d'individus que abandonen el municipi en la gran majoria de les edats i nivells d'instrucció (Taula 6.3). Només a les edats vinculades amb la jubilació, els homes amb una formació igual o inferior al Graduat Escolar han marxat en més del 50% dels casos. Tot i que entre les dones no s'arriba mai a aquest punt, continua registrant-se una estreta relació entre el moment de la jubilació i la major proliferació dels moviments intermunicipals, de la mateixa manera que succeeix entre els homes més formats.

La població amb estudis universitaris és la que presenta a gairebé tots els grups d'edat una major probabilitat d'experimentar un canvi d'habitatge a l'interior de la ciutat. En una situació totalment oposada, aquests subjectes són els menys propensos a viure canvis intermunicipals. La població menys formada acostuma a ser el segon grup amb més probabilitat per experimentar canvis de domicili a Barcelona, mentre que també presenta una propensió elevada per marxar del municipi, sobretot entre els adults més joves i els de la franja d'edat central. Les persones amb estudis obligatoris es configuren com l'antítesi de la població amb estudis universitaris: de tots els grups analitzats són els que tenen la major propensió a marxar de la ciutat i la menor a romandre al municipi central. Finalment, la població amb estudis secundaris superiors manifesten un comportament a mig camí entre els dos col·lectius més propers en formació, ni marxen tant com els que tenen un nivell d'estudis inferior ni romanen tant com la població amb estudis universitaris. La capacitat de la ciutat per fixar al seu territori municipal a persones amb estudis universitaris és especialment

[143] Sempre i quan es controli la variable edat; si es comptailitzessin el total de moviments sense tenir en compte l'edat, la probabilitat de la població sense estudis d'experimentar un canvi d'habitatge seria la menor, ja que hi ha una gran concentració d'aquests individus en edats avançades, quan la mobilitat residencial és menor. Per contra, els més formats serien, amb diferència, els que canviarien més freqüentment d'habitatge, ja que tenen una estructura molt més jove.

remarcable a les edats de màxima mobilitat residencial, entre els adults joves. És aquí, també, quan són més grans els contrastos entre els més formats i els que han completat l'educació obligatòria. Mentre que gairebé el 70% dels joves amb estudis universitaris que van canviar d'habitatge entre el 2000 i el 2001 van romandre a Barcelona, un 45% de la població amb Graduat Escolar va marxar de la ciutat (Gràfic 6.26). Els menys formats i aquells amb estudis secundaris es troben en una situació intermèdia, amb percentatges de permanència al voltant del 60-65% al llarg de tota la vida adulta. Cal incidir en la idea que la població amb menys estudis roman més a Barcelona que els que van completar l'educació obligatòria.

Les diferències en la permanència a la ciutat entre els diferents grups s'estrenyen en les edats adultes centrals, conseqüència sobretot d'un lleuger increment de la mobilitat intermunicipal de la població amb més estudis, comportament que s'identifica en major mesura en els homes, ja que les dones amb estudis universitaris se situen al llarg de la vida adulta amb una permanència del 70% (marxen tres de cada deu vegades que enceten un canvi d'habitatge). Tot i això, la permanència a Barcelona dels individus més formats continua sent més elevada que la de la resta de la població a les edats adultes d'ambdós sexes; aquesta supremacia només es dilueix entre les persones de més de 65 anys.

Taula 6.3.- Probabilitat de la població de Barcelona de realitzar un moviment residencial intermunicipal o un canvi de domicili intern durant el període 2000-2001 segons sexe, edat i nivell d'instrucció (‰).

Probabilitat d'abandonar Barcelona (amb destinació a tots els municipis d'Espanya)

	Homes					Dones				
	Primer grau o inferior	EGB, ESO o FP grau mig	FP grau sup. i batx. superior	Estudis Univers.	Total	Primer grau o inferior	EGB, ESO o FP grau mig	FP grau sup. i batx. superior	Estudis Univers.	Total
0-4	72,20				72,20	73,63				73,63
5-9	54,01				54,01	53,11				53,11
10-14	42,07				42,07	44,87				44,87
15-19	47,59	34,62	27,62		37,09	46,56	36,58	24,81		35,94
20-24	75,89	61,55	35,16	26,04	46,46	102,55	93,46	50,16	32,44	60,01
25-29	113,54	109,71	89,11	64,84	89,58	113,94	118,50	105,51	75,80	95,98
30-34	94,22	103,26	94,39	85,85	94,01	87,06	99,57	80,55	69,73	81,23
35-39	77,24	72,97	67,75	63,25	68,85	61,20	64,01	54,69	48,36	55,61
40-44	57,93	51,67	49,00	43,38	49,31	43,57	40,61	36,75	34,79	38,41
45-49	42,10	37,04	35,20	36,78	37,44	30,04	28,13	26,59	24,46	27,33
50-54	28,49	31,38	30,81	26,03	29,19	24,46	25,12	28,93	20,93	24,67
55-59	27,42	27,12	30,28	26,12	27,51	25,54	24,66	20,32	18,44	23,77
60-64	28,70	32,93	27,05	26,74	29,20	24,93	24,28	19,36	23,23	24,08
65-69	29,24	26,96	19,72	24,87	26,98	19,81	22,19	14,77	21,45	19,96
70-74	18,22	20,39	14,31	10,82	17,30	15,61	17,14	10,84	11,99	15,37
75+	17,15	16,88	8,78	9,38	15,36	17,43	14,55	6,50	13,74	16,29

Probabilitat de realitzar un canvi de domicili a l'interior de la ciutat

	Homes					Dones				
	Primer grau o inferior	EGB, ESO o FP grau mig	FP grau sup. i batx. superior	Estudis Univers.	Total	Primer grau o inferior	EGB, ESO o FP grau mig	FP grau sup. i batx. superior	Estudis Univers.	Total
0-4										
5-9	92,86				92,86	92,49				92,49
10-14	70,77				70,77	72,72				72,72
15-19	69,74				60,71	69,68				62,52
20-24	109,39	92,39	70,12	69,85	81,36	136,82	117,03	85,36	76,42	94,58
25-29	149,67	137,31	135,04	140,19	138,84	161,65	154,62	154,46	163,98	159,14
30-34	155,19	131,54	149,64	175,70	153,77	143,44	133,81	142,61	165,75	149,86
35-39	123,36	100,04	110,41	129,77	114,99	105,84	94,20	101,19	111,87	103,54
40-44	87,39	76,66	75,15	92,52	82,48	76,62	69,16	73,10	81,00	74,78
45-49	70,56	52,98	59,11	64,28	60,84	54,15	48,13	57,41	55,84	53,03
50-54	47,02	44,11	46,27	50,80	46,97	43,32	37,71	48,72	47,61	42,85
55-59	35,49	33,61	38,10	40,75	36,49	31,10	31,84	39,79	40,60	33,53
60-64	29,78	29,42	29,85	33,76	30,35	25,21	26,02	29,75	34,70	26,60
65-69	25,73	24,75	23,97	28,12	25,61	24,05	27,59	24,21	26,91	24,92
70-74	21,21	20,39	21,46	23,66	21,38	20,05	18,81	23,68	26,97	20,39
75+	21,12	17,93	19,07	19,34	20,18	21,48	21,09	21,12	21,11	21,39

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. S'han eliminat les probabilitats de realitzar un canvi d'habitatge dels grups d'edat i activitat en què menys de 500 residents estaven en risc d'experimentar el fenòmen.

Gràfic 6.26.- Proporció de persones que romanen a Barcelona després d'haver experimentat un canvi d'habitatge entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i nivell d'instrucció.

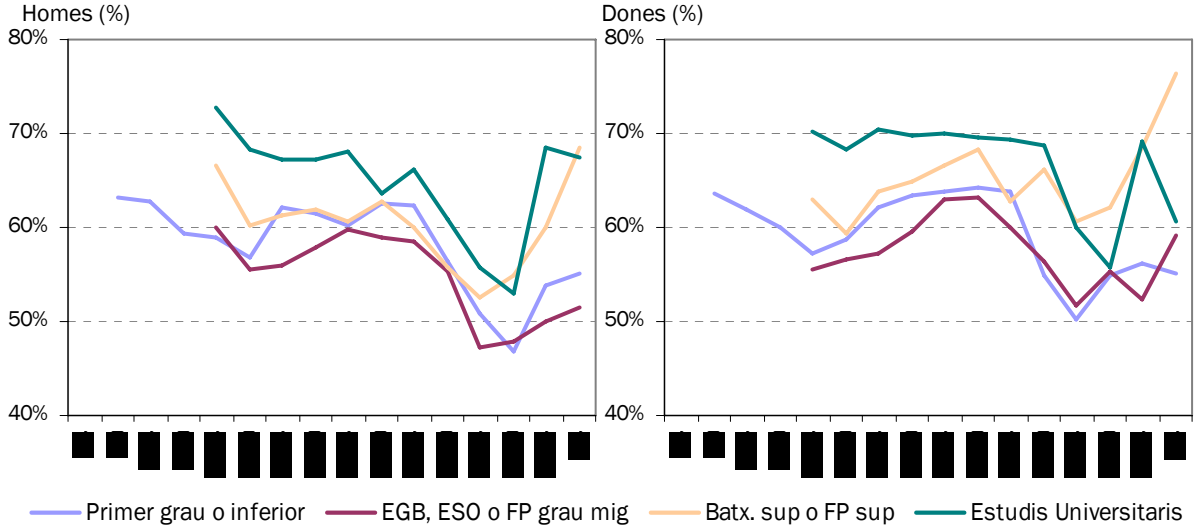

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

6.3.3.2 L'atracció de Barcelona. Probabilitats d'arribar a Barcelona segons nivell d'instrucció

El perfil educatiu de la població metropolitana més propensa a experimentar un canvi residencial amb destinació a Barcelona torna a manifestar una major semblança al de la població que canvia d'habitatge a l'interior de la ciutat, més que no pas al perfil educatiu dels que l'abandonen. La població metropolitana amb estudis universitaris és, doncs, la que registra una major probabilitat de fixar la nova residència a Barcelona a tots els grups d'edat i a ambdós sexes (Taula 6.4). La diferència és sempre molt significativa: les probabilitats d'un habitant metropolità de qualsevol grup d'edat a marxar cap a Barcelona és, per regla general, el doble que la de la resta de la població. En alguns grups d'edat d'elevada mobilitat, com el 30-34 anys, la probabilitat de la població amb més estudis és cinc vegades superior a la dels individus amb menor formació acadèmica. Les dades demostren, però, que l'atracció de Barcelona vers la població amb més estudis no només està vinculada a la selecció que es genera cap als més joves per la àmplia oferta universitària barcelonina, sinó que es repeteix al llarg de tota la vida adulta. Entre la població femenina d'edat adulta avançada, per exemple, un de cada tres moviments residencials generats a la resta de la metròpoli i amb destinació a qualsevol altre municipi català acaba el seu recorregut a Barcelona. Un altre element que accentua la visió de la ciutat com a fort nucli d'atracció de la població amb més estudis és la no identificació de les diferències que es registren en els moviments amb destinació a Barcelona en la probabilitat a marxar a un altre municipi metropolità o de la resta de Catalunya.

L'elevada probabilitat de romandre a Barcelona que s'havia observat entre la població que no ha completat l'educació obligatòria no té correspondència entre els habitants metropolitans del mateix nivell d'instrucció. Aquests, juntament amb els del nivell immediatament posterior, presenten les probabilitats més baixes de marxar a Barcelona en tots els grups d'edat. Només un de cada deu moviments residencials generats per aquesta població que resideix a la metròpoli i que té com a destinació a qualsevol altre municipi de Catalunya finalitza el seu recorregut a Barcelona, mentre que entre la població amb estudis universitaris la relació se situa a totes les edats i ambdós sexes per sobre del 20% (Gràfic 6.27). El comportament dels individus amb estudis secundaris superiors torna a estar a mig camí entre el que presenten els més i els menys formats. La seva propensió a marxar a Barcelona és més elevada que la que manifesta la població amb menys estudis, però no arriben als nivells dels que atresoren una major formació. Finalment, l'increment del pes de la migració amb destinació a Barcelona dels metropolitans en edats més avançades, és força independent al seu nivell d'instrucció.

Taula 6.4.- Probabilitat de la població de la RMB realitzar un moviment residencial amb destinació BCN o la resta de municipis catalans durant el període 2000-2001 segons sexe, edat i nivell instrucció (‰).

Probabilitat d'emigrar a Barcelona

	Homes					Dones				
	Primer grau o inferior	EGB, ESO o FP grau mig	FP grau sup. i batx. superior	Estudis Univers.	Total	Primer grau o inferior	EGB, ESO o FP grau mig	FP grau sup. i batx. superior	Estudis Univers.	Total
0-4	7,16				7,16	8,80				8,80
5-9	3,09				3,09	3,72				3,72
10-14	2,33				2,33	2,40				2,40
15-19	2,30	2,56	4,24		2,70	2,47	2,86	4,93		3,17
20-24	3,55	3,47	4,80	6,93	4,22	4,73	5,32	4,93	8,34	5,65
25-29	5,50	6,08	9,56	16,18	8,64	5,07	6,06	9,48	16,85	9,78
30-34	3,91	5,36	10,30	20,52	8,80	3,80	4,16	9,87	15,54	8,07
35-39	2,93	3,29	7,49	12,33	5,61	1,91	3,08	7,21	8,76	4,78
40-44	2,04	2,73	5,18	8,87	3,95	1,78	2,17	5,65	7,14	3,26
45-49	2,10	1,66	4,57	6,34	2,87	1,52	1,86	3,81	4,79	2,20
50-54	1,25	1,85	3,43	5,81	2,22	1,20	1,67	5,17	6,14	1,91
55-59	1,06	1,60	4,36	6,56	1,95	0,76	1,55	6,03	6,02	1,40
60-64	0,99	1,09	2,74	4,67	1,33	0,94	2,38	4,25	8,56	1,50
65-69	0,93	1,17	3,33	6,44	1,34	1,19	2,68	1,82	5,83	1,49
70-74	0,62	0,72	2,44	1,84	0,75	0,84	2,01	7,29	7,94	1,17
75+	1,25	2,35	2,29	5,82	1,55	1,65	2,44	6,10	7,16	1,83

Probabilitat d'emigrar a la resta de Catalunya (sense incloure Barcelona)

	Homes					Dones				
	Primer grau o inferior	EGB, ESO o FP grau mig	FP grau sup. i batx. superior	Estudis Univers.	Total	Primer grau o inferior	EGB, ESO o FP grau mig	FP grau sup. i batx. superior	Estudis Univers.	Total
0-4	37,97				37,97	36,26				36,26
5-9	31,09				31,09	32,03				32,03
10-14	24,92				24,92	24,27				24,27
15-19	23,25	21,17	16,81		21,29	23,70	21,99	18,80		21,85
20-24	34,95	32,07	26,17	19,69	29,57	46,47	50,37	37,50	28,54	41,38
25-29	58,52	70,80	71,67	58,40	66,83	54,16	72,19	76,41	67,87	70,25
30-34	43,98	58,28	62,77	66,55	58,36	44,07	52,75	56,70	57,60	53,67
35-39	33,17	40,72	46,50	47,24	41,66	26,66	33,86	37,83	37,72	34,10
40-44	25,95	27,65	31,70	34,37	29,02	19,74	24,51	26,41	25,13	23,52
45-49	18,37	22,03	25,96	22,32	21,51	15,27	18,58	23,40	18,64	17,73
50-54	15,64	18,46	22,60	21,68	18,14	13,82	17,27	21,05	18,78	15,76
55-59	13,04	16,60	24,18	19,22	15,60	12,92	14,94	19,47	15,39	13,84
60-64	13,00	16,82	20,13	19,27	14,70	11,80	13,71	20,31	19,26	12,62
65-69	12,10	16,25	18,46	17,42	13,41	10,51	13,08	13,35	14,58	11,00
70-74	10,26	12,29	13,16	23,93	11,15	8,69	10,80	12,76	11,11	9,03
75+	8,69	9,26	8,26	12,94	8,86	10,13	8,88	18,31	14,32	10,16

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. S'han eliminat les probabilitats de realitzar un canvi d'habitatge dels grups d'edat i activitat en què menys de 500 residents estaven en risc d'experimentar el fenòmen.

Gràfic 6.27.- Proporció de persones que tenen com a destinació la ciutat de Barcelona en relació a tots els moviments generats a la RMB i amb destinació als municipis catalans segons sexe, edat i nivell d'instrucció. 2000 i 2001 (%)

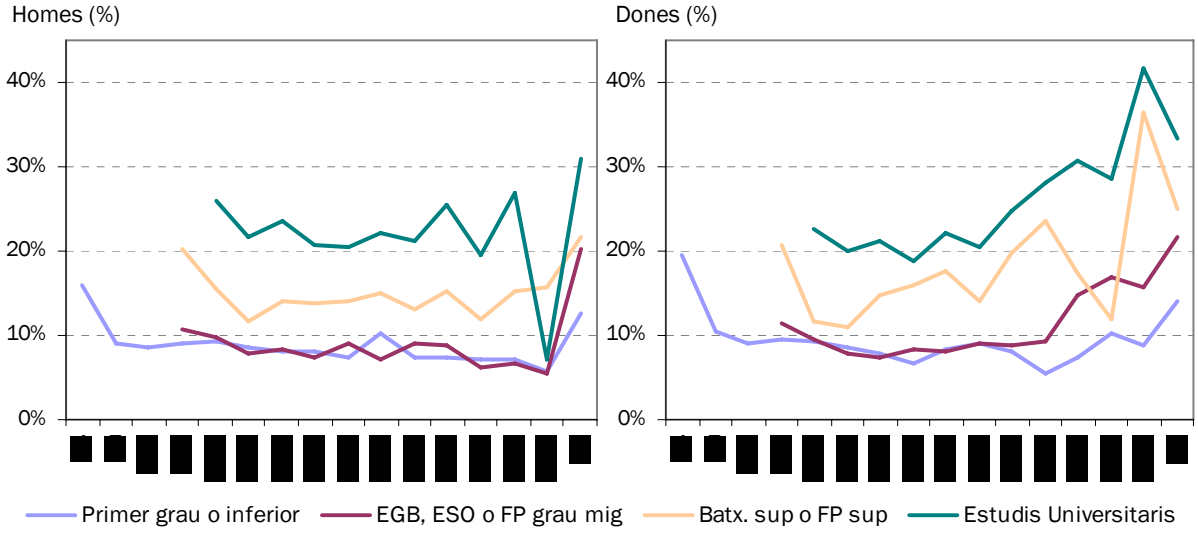

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

6.3.4 Efectes dels moviments migratoris en l'estructura per nivell d'instrucció de la població de Barcelona

Per finalitzar l'apartat dedicat al nivell d'instrucció dels migrants, novament, la mateixa pregunta: com incideixen les característiques dels individus que entren, romanen i surten de la ciutat en la redefinició de l'estructura de la població barcelonina? Per resoldre aquesta pregunta, s'ha reconstruït, en primer lloc, el nivell d'instrucció de la població resident a la ciutat central (Gràfic 6.28) i a la resta de la província de Barcelona des de 1986 a 2001 (Annex 18). Com és d'esperar, la tendència als dos àmbits, a totes les edats i a ambdós sexes apunta cap a l'assoliment d'uns nivells d'instrucció cada vegada superiors, en un procés que s'ha d'entendre sempre des d'una òptica generacional. Com ja s'havia identificat a punts anteriors, però, la ciutat central presenta una estructura amb una notable major presència de població més formada, una situació que ja s'experimentava amb la mateixa intensitat al 1986, moment de partida d'aquesta anàlisi.

Gràfic 6.28.- Evolució de la composició per nivell d'instrucció de la població resident a Barcelona segons edat i sexe. 1986-2001 (%).[144]

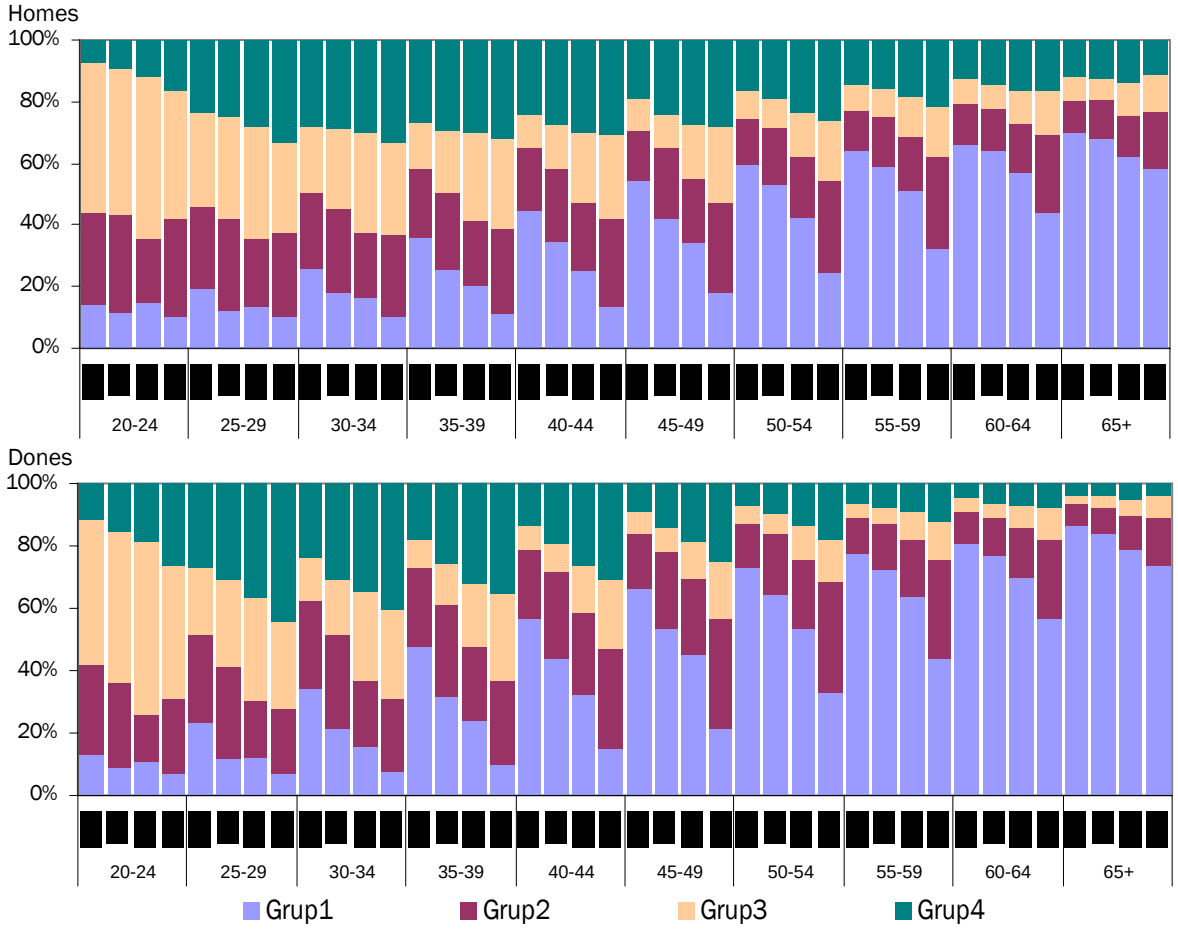

Font: Elaboració pròpia. Cens i padrons de població, 1986-2001.

Durant la dècada de 1990, els moviments migratoris han potenciat l'increment del nivell d'instrucció del conjunt de la població que resideix a la ciutat, sobretot entre les persones adultes-joves, les més mòbils, i en què la migració té, per tant, una major capacitat per modificar estructures. El Gràfic 6.29 simula les característiques de la població al 2001 segons nivell d'instrucció en l'hipotètic escenari d'absència de migracions entre 1991 i 2001, i mostra també l'estructura real de la població.

En absència de moviments migratoris durant la dècada de 1990 residirien a la ciutat un major nombre de persones amb estudis obligatoris i estudis secundaris i, en canvi, la

[144] **1986:** Grup 1: Dificultat a llegir i escriure +Primària incompleta + EGB 1ª etapa. Grup 2: EGB 2ª etapa +FP 1er Grau. Grup 3: FP 2on Grau + BUP o COU. Grup 4: Títol mitjà + Títol superior. **1991**: Grup 1: No sap llegir/escriure + sense estudis + estudis primaris o equivalent. Grup 2: EGB complet, Graduat Escolar o equivalent + FP 1er Grau. Grup 3: FP 2on Grau + BUP o COU. Grup 4: Arq. o Eng. tècnica + Diplomatura + Títol mitjà + Títol sup. no univers. + Arq. o Eng. sup. + Llicenciatura + Postgrau + Doctorat. **1996:** Grup 1: No sap llegir/escriure + primària incompleta + EGB 1ª etapa. Grup 2: EGB 2ª etapa +FP 1er Grau. Grup 3: FP 2on Grau + BUP o COU. Grup 4: Títol mitjà + Títol superior. **2001:** Agrupació utilitzada al llarg d'aquest capítol.

població amb formació universitària seria significativament menor. La incidència de la migració ha estat clara, com s'ha comentat, en les edats adultes més joves, però no assoleix els nivells identificats en l'estudi de l'estat civil, on les diferències arribaven als sis punts percentuals. La població amb estudis primaris o inferiors gairebé no experimenta cap modificació entre l'escenari fictici i el real, mentre que el de la població amb estudis secundaris superiors experimenta variacions molt petites en favor d'una menor representació. Les diferències més grans entre els dos escenaris s'identifiquen, doncs, en la presència de població amb estudis obligatoris i FP de grau mitjà i en els individus amb estudis universitaris. Els homes i dones de 25 a 34 anys en possessió del primer grup d'estudis representarien el 29,5% i el 24,5% respectivament en absència de migracions, mentre que el seu pes real era del 27% i del 22%. La presència d'efectius amb formació universitària és, en canvi, superior i passarien de ser el 30,5% i el 39,5% de la població masculina i femenina en absència de migracions, al 33,5% i al 42,5% que representen realment. Les diferències són quasi inadvertides a la resta d'edats adultes i a les més avançades; com a màxim, s'identifica una lleugera pèrdua de la població menys formada.

Gràfic 6.29.- Efectes dels moviments migratoris realitzats entre 1991 i 2001 en la composició segons nivell d'instrucció de la població de Barcelona (%)

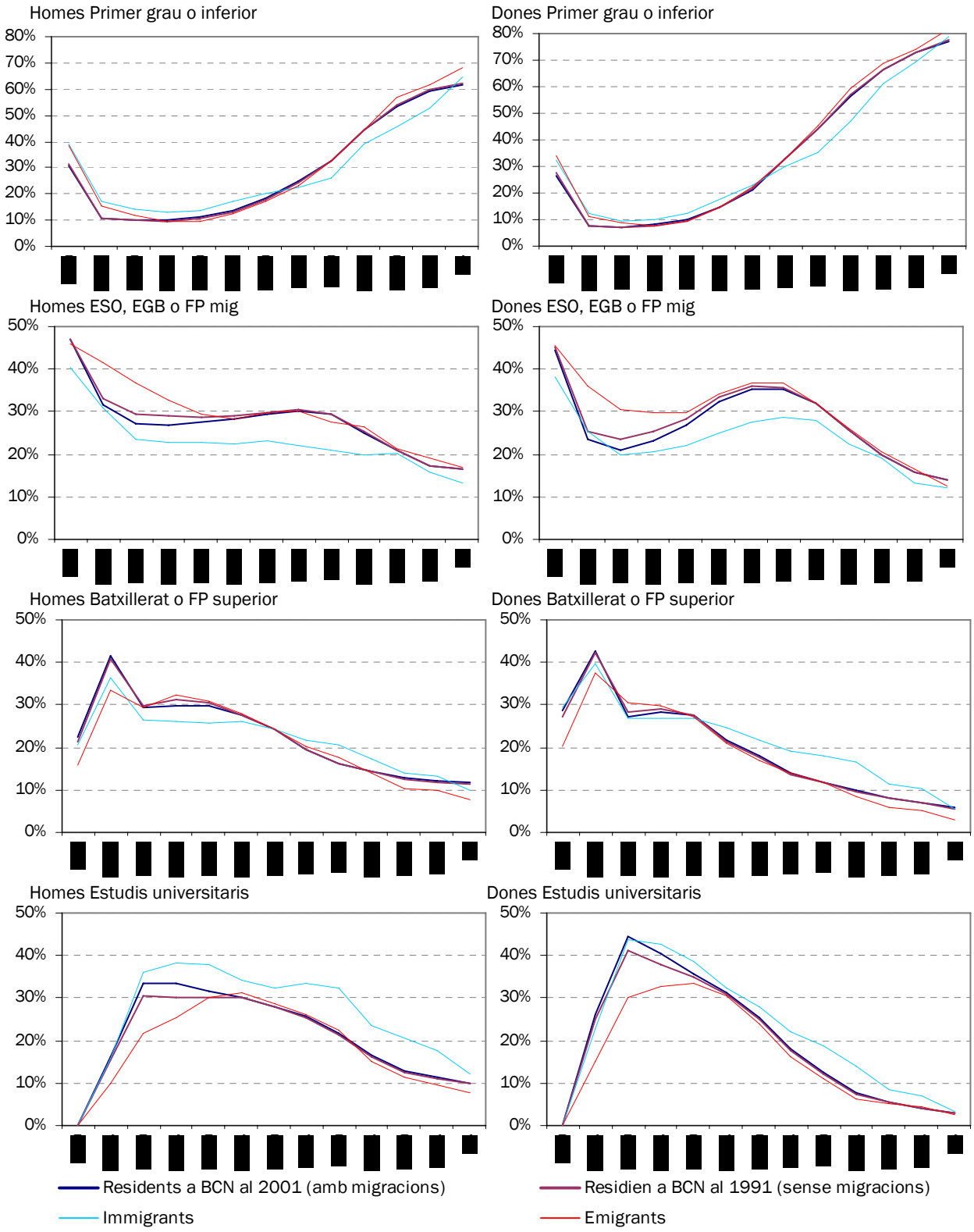

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Barcelona ha perdut durant la dècada de 1990 el 30% de la població masculina i el 34% de la femenina que tenia entre 25 i 34 anys al 2001, amb estudis obligatoris o FP de grau mig i que al 1991 residia a la ciutat (Gràfic 6.30 i Annex 19). En aquest grup d'edat, els altres nivells d'instrucció han perdut menys efectius, i són els més formats els que registren un dèficit menor, molt per sota de la mitjana del grup d'edat (un 20% en el cas dels homes i un 23% en el de les dones, mentre que la mitjana està uns cinc punts per sobre); aquest fet, combinat amb la major arribada relativa i absoluta de població amb estudis universitaris juguen a favor de l'increment relatiu que aquest nivell d'instrucció ha registrat en la darrera dècada gràcies a la migració. El de la població adulta-jove és l'únic grup d'edat en què les pèrdues de població que residia a Barcelona al 1991 s'allunyen significativament de les que s'han registrat com a mitjana en cada grup d'edat. A mesura que s'avança en l'edat adulta, doncs, desapareix la major pèrdua de població amb menor formació; fins i tot en el grup 40-49 anys la població que més efectius ha perdut respecte als presents a la ciutat 10 anys abans és la que posseeix estudis universitaris, tot i que la diferència és petita. A partir dels 50 anys, i sobretot en edats relacionades amb la jubilació, tornen a ser els menys instruïts els que registren una sensible major pèrdua.

A grans trets, el comportament migratori dels barcelonins segons el seu nivell d'instrucció observat al llarg de la dècada de 1990, així com la direcció en què incideixen les migracions en l'estructura de la població barcelonina, també sembla identificar-se durant la dècada de 1980, amb uns efectes estructurals, però, menys intensos.

La composició de l'estoc de persones que migraren durant l'any anterior a la data censal de 1991 (Annex 21), apunta novament cap a la major proliferació de població menys formada entre les persones que abandonaven Barcelona. Aquesta s'identifica, sobretot, entre els adults-joves amb estudis obligatoris i FP de primer grau (no tant entre les persones menys formades), i entre la població amb edat més avançada (en aquest cas les diferències són més grans entre els menys formats). De manera similar com succeeix una dècada després, les persones amb estudis universitaris estan notablement més presents al volum d'immigrants, sobretot en la franges d'edat 20-39 anys i més de 55 anys, i entre la població masculina. A les edats adultes centrals, les diferències disminueixen en ambdós sexes, i el pes de la població amb estudis universitaris és similar entre immigrants i emigrants, fet que mostra el repuntament en aquell moment de la mobilitat intermunicipal de la població més formada que parteix de Barcelona. Cal tenir, en compte, però, que aquests arguments només consideren la composició dels dos estocs de població, i és que en el context de pèrdua d'efectius del període anual analitzat, la ciutat va perdre població de tots els grups d'edat, independentment del seu nivell d'instrucció.

Gràfic 6.30.- Població censada al 2001 i lloc de residència al 1991 segons sexe, edat, nivell d'instrucció i tipus de relació amb Barcelona. Dades absolutes

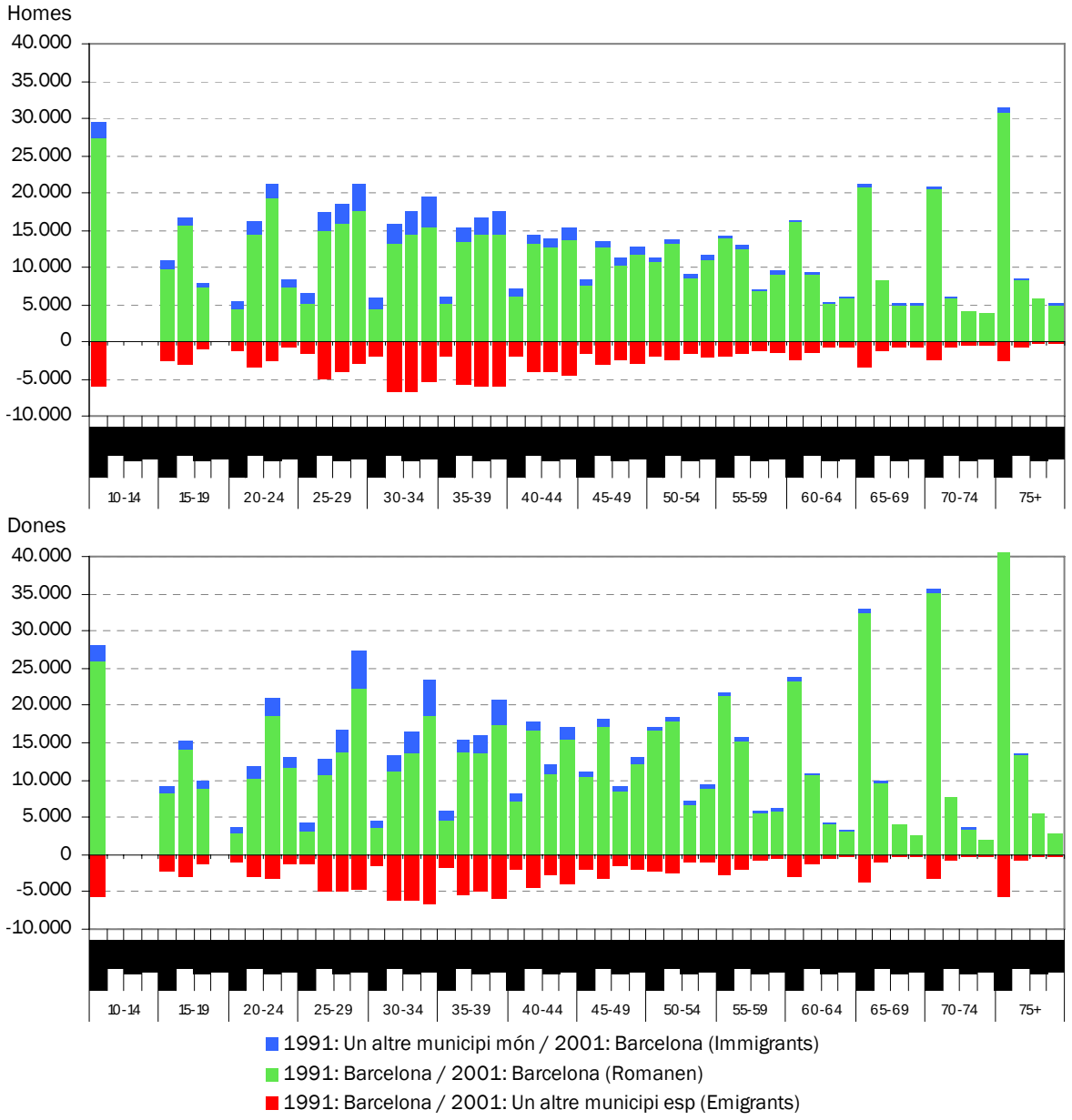

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

En el marc de la dècada de 1980, i a partir del lloc de residència de la població a 1981 i 1991, la migració va modificar més lleugerament l'estructura de la població segons el seu nivell d'instrucció que durant la dècada posterior (Annex 22.). Els canvis més notables fruit de la migració es registraren en la població d'entre 25 i 34 anys amb estudis universitaris, sobretot en les dones, on el pes d'aquest nivell d'instrucció augmenta al voltant de dos punts percentuals. En el mateix nivell d'estudis, cal destacar la lleugeríssima, però existent, pèrdua de pes relatiu de la població adulta d'entre 35 i 59 anys. Aquest fet, enllaçat amb una altra

dada, la major pèrdua relativa de persones amb estudis universitaris que vivien a la ciutat al 1981 respecte a cap altre nivell d'estudis (Annex 20) donen força a la concepció d'una certa intensitat de la mobilitat intermunicipal de la població més formada resident a Barcelona, fet que difícilment s'identifica al cens de 2001. Finalment, el Gràfic 6.31 sintetitza en dades absolutes el comportament de la migració i dels canvi de domicili interns, a partir de la relació entre la residència al 1981 i al 1991, sempre i quan la ciutat de Barcelona figuri com a lloc de residència en algun dels dos moments.

Gràfic 6.31.- Població censada al 1991 i lloc de residència al 1981 segons sexe, edat, nivell d'instrucció i tipus de relació amb Barcelona. Dades absolutes

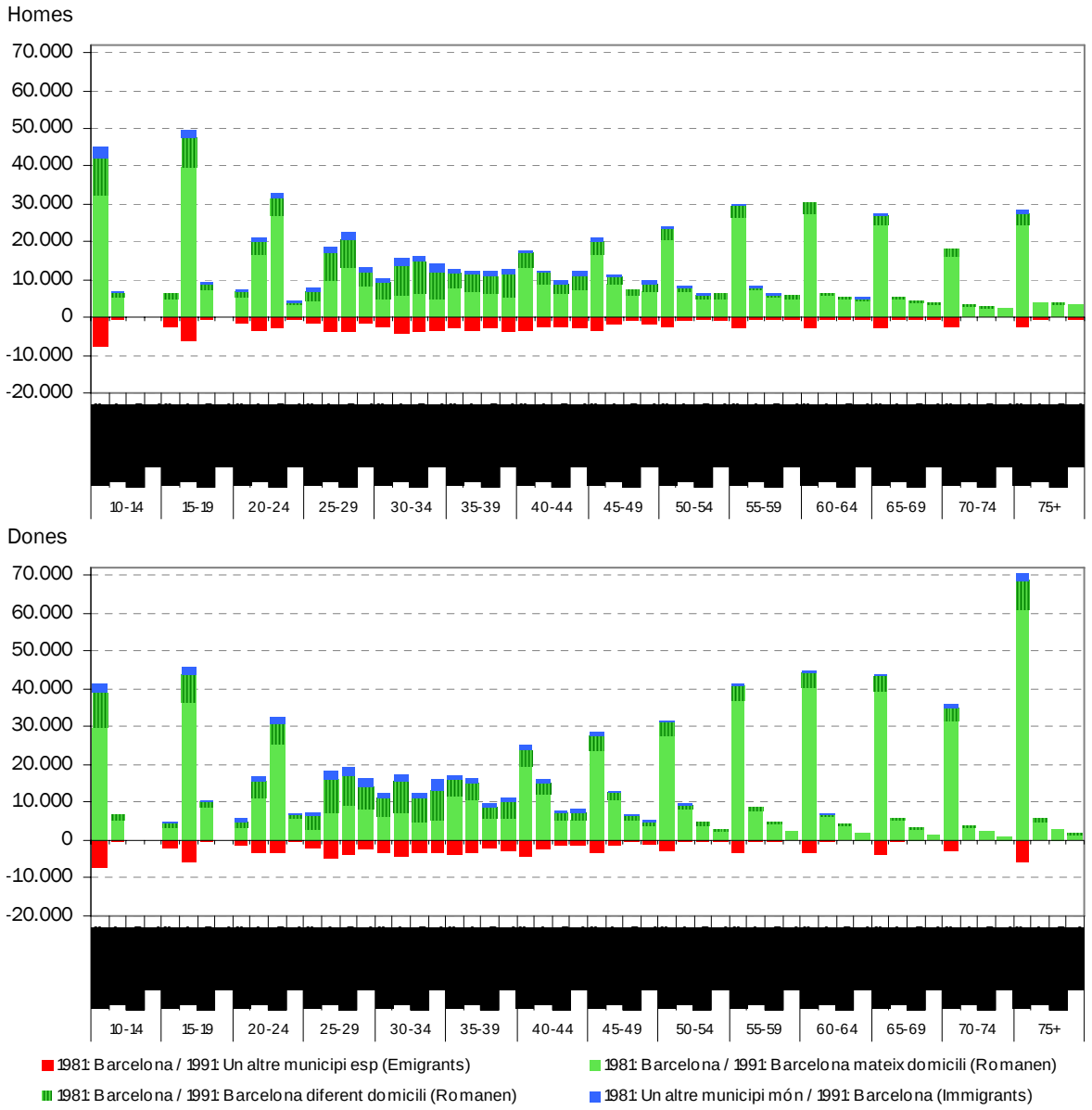

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 1991.

6.4 RELACIÓ AMB L'ACTIVITAT

Les onze categories detallades referents a la variable activitat en què s'han disseminat les microdades del cens de 2001, han queda agrupades en quatre, tal i com es detalla a continuació. També cal precisar que, tot i que al cens s'inclouen fins a 5 possibles situacions referents a l'activitat, en aquesta recerca sempre s'ha analitzat la variable "relació preferent amb l'activitat".

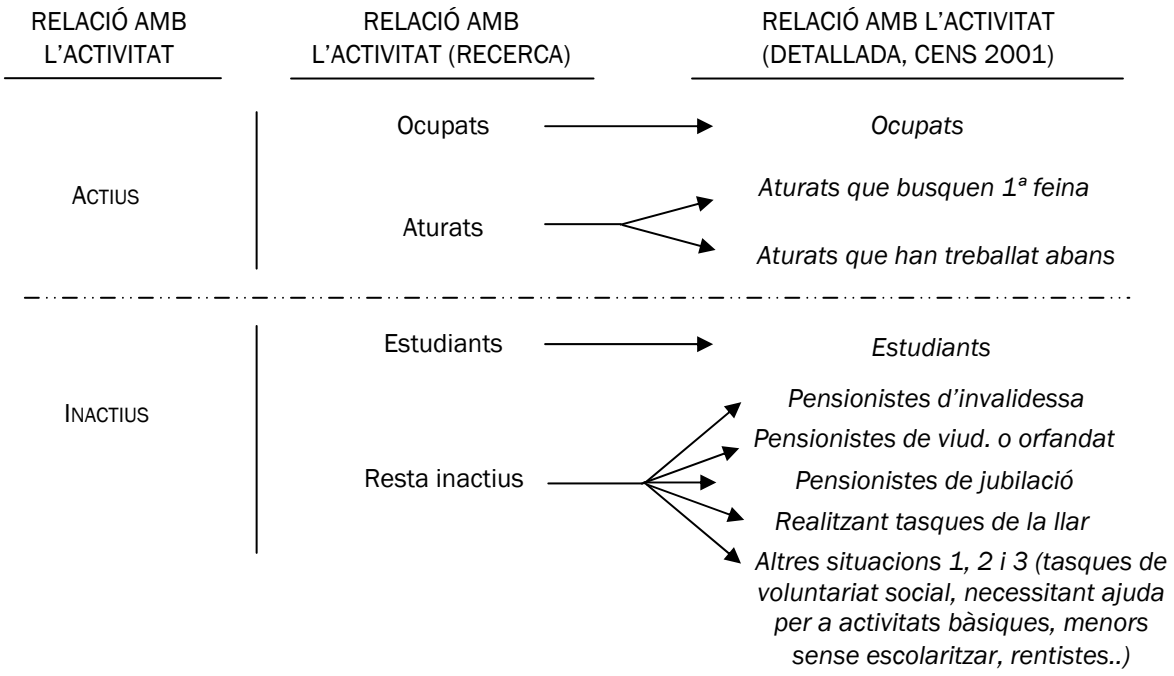

Convé introduir una anotació metodològica relacionada amb la font d'informació i amb la declaració de l'activitat, un aspecte que romandrà present al llarg de tot l'apartat, però que tindrà especial rellevància en l'anàlisi de la composició dels estocs d'immigrants i emigrants de Barcelona. S'ha observat que a les microdades del cens de 2001 una nombrosa part de la població de nacionalitat estrangera ha quedat inclosa sota la categoria *"Altres Situacions 3",* considerada com a part integrant del grup de població inactiva i que en aquesta recerca s'inclou dintre de la categoria *"Resta d'inactius".* D'acord amb el cens de 2001, a la categoria *"Altres situacions 3"* s'inclouen menors sense escolaritzar, rentistes i altres situacions que no queden definides en les altres categories.

Tal i com es presenta a la Taula 6.5 la població adulta estrangera, tant masculina com femenina, presenta una notable acumulació d'individus en aquesta categoria. Aquesta és més gran quan només es contempla la població que ha arribat a Espanya entre 2000 i 2001, i entre les nacionalitats no membres de la Unió Europea. Mentre que el 3% de la població

catalana d'entre 20 i 39 anys[145] es va inscriure a la categoria "Altres situacions", el 9% de l'estrangera arribada a Espanya durant els 22 mesos anteriors a la data censal va inscriure`s en aquesta categoria. En el context migratori dels darrers anys, és difícil contemplar un escenari en què la població adulta que ha arribat a Catalunya presenti un grau d'inactivitat d'aquesta magnitud. Sembla evident pensar en què existeix una dolenta declaració de l'activitat entre el col·lectiu estranger, probablement en detriment de la població activa, i que podria estar vinculada amb l'estatus legal en què es trobava l'individu.

Taula 6.5.- Relació amb l'activitat de la població resident a Catalunya de 20 a 39 anys segons nacionalitat i sexe (%). ***Cens de 2001.***

	Tota la població						Any d'arribada a Espanya = 2000-2001					
	Homes			Dones			Homes			Dones		
	Actius	Inactius		Actives	Inactives		Actius	Inactius		Actives	Inactives	
	(%)	Categ. amb etiqueta (%)	Categ. *"Altres situacions 3"* (%)	(%)	Categ. amb etiqueta (%)	Categ. *"Altres situacions 3"* (%)	(%)	Categ. amb etiqueta (%)	Categ. *"Altres situacions 3"* (%)	(%)	Categ. amb etiqueta (%)	Categ. *"Altres situació 3"* (%)
Espanya	88,3	8,5	3,2	76,9	20,0	3,1						
Europa (14)	87,7	7,4	4,9	70,6	24,2	5,2	83,6	10,0	6,4	64,6	27,7	7,8
Resta d'Europa	86,8	5,3	8,0	65,1	27,9	7,0	85,3	4,3	10,4	61,2	30,4	8,4
Àfrica	89,6	3,8	6,6	45,1	48,8	6,1	85,5	4,4	10,1	41,9	51,7	6,4
Amèrica	84,4	9,0	6,6	70,4	23,8	5,8	82,9	9,3	7,8	63,4	29,7	6,9
Àsia	87,2	6,2	6,7	63,7	30,3	6,0	81,0	6,6	12,4	62,9	30,1	7,0
Estrangers	87,2	6,2	6,7	63,7	30,3	6,0	83,8	7,3	8,9	62,9	30,1	7,0

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Com afecten aquests elements a l'anàlisi que es duu a terme al llarg del present apartat? Com s'ha insinuat amb anterioritat, la incidència és més notòria al punt dedicat a l'estudi de la composició dels estocs de migrants, sobretot en l'immigratori, ja que la població de nacionalitat estrangera representa el 55,8% de tots els arribats a Barcelona al període d'estudi 2000-2001. La presència dels estrangers és menor entre els que romanen (el 17,0%) i entre els emigrants (el 8,7% dels que abandonen la ciutat amb destinació a la resta d'Espanya).

6.4.1 L'escenari metropolità. Composició de la població segons relació preferent amb l'activitat

La capacitat de Barcelona per guanyar un nombre absolut de població activa en un context de pèrdua de població va conduir a Cabré i Pujadas (1982) a definir una de les peculiaritats del filtre barceloní: la selecció migratòria que es produïa a la ciutat afavoria la presència de parelles actives, amb més recursos per competir en el mercat de l'habitatge i que podien maximitzar la centralitat de Barcelona en termes d'activitat.

[145] S'ha delimitat la franja d'edat entre els 20 i 39 anys perquè és on s'acumula la major part de població estrangera, i per evitar efectes de la diferent estructura per edats espanyola i estrangera. Si s'haguessin contemplat tots els adults, hi hauria una major aparició d'inactius entre els espanyols.

Vint-i-cinc anys després, la situació de la ciutat de Barcelona en relació a la resta de la metròpoli i en termes d'activitat de la població es caracteritza per presentar dos escenaris amb forts contrastos en funció del sexe de la població (Gràfic 6.32). Entre la població masculina, destaca la menor representació de la població activa fins als 29 anys d'edat, com a conseqüència de l'important pes de la població estudiant, sempre més present en termes relatius a la ciutat central que a la resta de corones metropolitanes. Al grup d'edat 20-24, per exemple, una tercera part de la població barcelonina és estudiant, mentre que a la resta de corones metropolitanes, només ho són una de cada cinc persones. A partir dels 30 anys d'edat, sobretot, però, després dels 40 i fins els 50, les diferències són gairebé imperceptibles, i més del 90% de la població masculina es declara activa. Dintre dels actius d'edats adultes centrals, el nombre relatiu d'aturats només presenta sensibles diferències entre àmbits, sempre a favor d'una lleugera major presència d'aquests a la ciutat de Barcelona i als municipis més propers. A partir dels 50 anys, en canvi, l'activitat és major entre els homes que resideixen a Barcelona, en una relació que augmenta a mesura que s'apropa el moment de la jubilació.

Com s'ha comentat, la relació amb l'activitat de la població femenina de la RMB presenta contrastos importants respecte a l'escenari comentat dels homes. Entre les dones joves, el pes de les actives és més elevat a les corones metropolitanes, però en aquest cas fins als 25 anys, novament condicionades pel pes de les estudiants a Barcelona. A mesura que s'avança en l'edat, les actives de Barcelona, que representen el 70-80% de les dones d'entre 30 i 49 anys, tenen un pes notablement superior al de les que resideixen a la resta de la metròpoli, sobretot a les dels municipis limítrofs. La major presència d'inactives a les corones metropolitanes continua fins a l'edat de la jubilació, sempre, però, amb una reducció del nombre d'actives en tots els àmbits a mesura que augmenta l'edat de la població, en una tendència explicada per l'element generacional.

La composició de la població resident a Barcelona segons la seva relació preferent amb l'activitat presenta, doncs, diferències notables en comparació amb la de la resta d'àmbits metropolitans; aquestes es registren sobretot en la població adulta-jove d'ambdós sexes i la població adulta femenina. És ara moment d'identificar quin ha estat el paper de la dinàmica residencial i migratòria dels darrers anys en la composició actual de la població de la ciutat de Barcelona.

Gràfic 6.32.- Relació amb l'activitat de la població resident a la RMB segons edat, sexe i distància a la ciutat de Barcelona. 2001 (%).

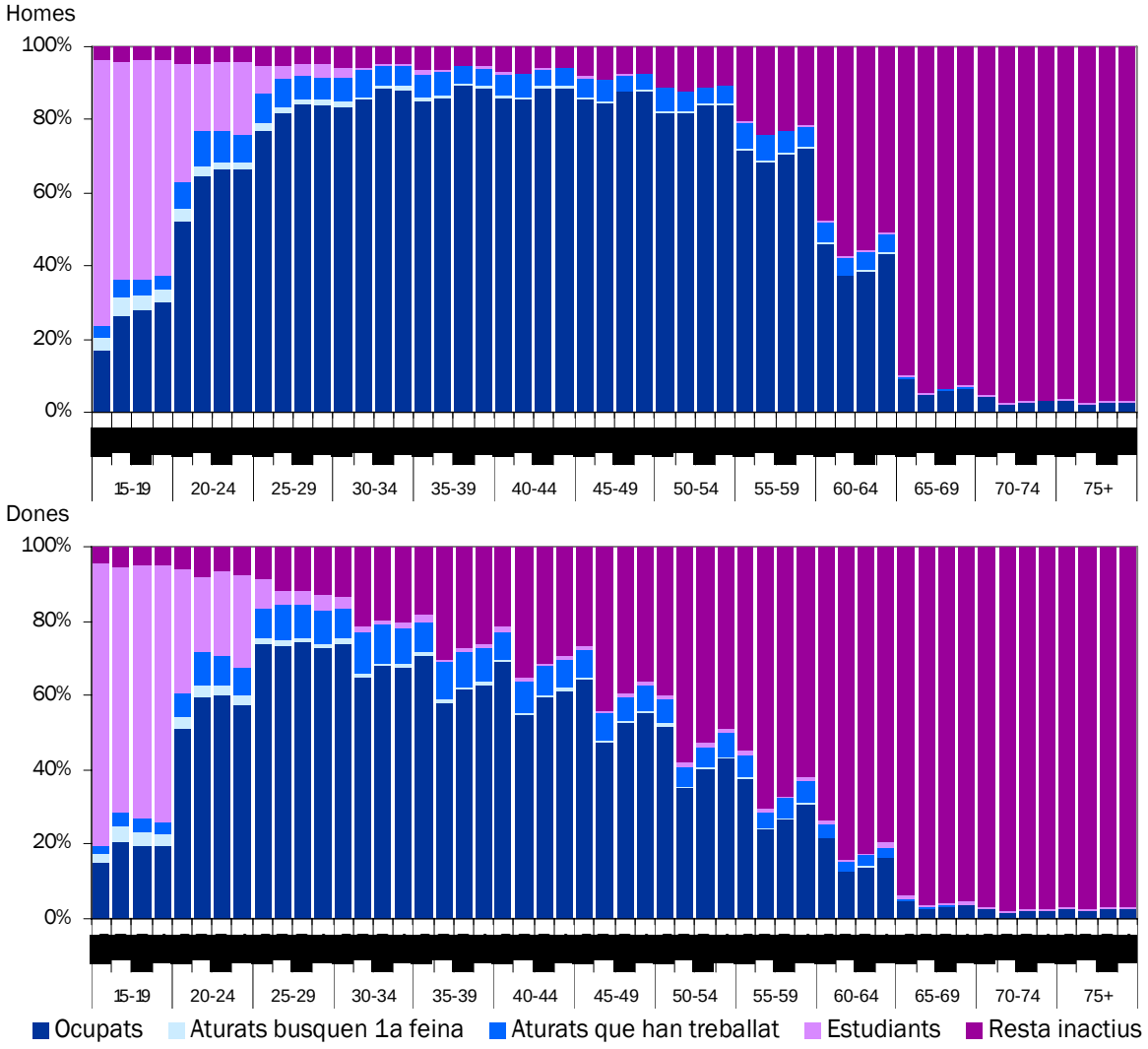

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

6.4.2 La composició de la població que canvia d'habitatge segons la relació amb l'activitat

Abans d'encetar aquest apartat convé recordar els apunts sobre la font d'informació que s'han introduït a l'inici d'aquest apartat. És molt probable que en un nombre significatiu de casos la relació amb l'activitat de la població estrangera estigui mal declarada, ja que hi ha una sobrerepresentació notable de la categoria *"Altres situacions"*, i que queda recollida com a població inactiva. Els efectes d'aquest aspecte s'observaran sobretot en l'anàlisi de la composició de la població adulta immigrada, on els estrangers tenen un pes important. A la Taula 6.6 es presenta la relació amb l'activitat de l'estoc d'immigrants arribats a la ciutat.

Taula 6.6.- Relació amb l'activitat de la població de 20 a 39 anys que ha arribat a Barcelona entre 2000 i 2001 segons nacionalitat i sexe. Nombres absoluts i relatius.

	Homes								Dones							
	Actius		Inactius						Actives		Inactives					
			Categories Etiquetades		Categ. "*Altres situacions 3*"		Total inactius				Categories Etiquetades		Categ. "*Altres situacions 3*"		Total inactius	
	Abs.	(%)	Abs.	(%)	Abs.	(%)	Abs.	(%)	Abs.	(%)	Abs.	(%)	Abs.	(%)	Abs.	(%)
Espanya	5.101	88,1	462	8,0	**226**	**3,9**	688	11,9	4.962	81,7	902	14,9	**208**	**3,4**	1.110	18,3
Europa (14)	1.112	81,3	177	12,9	**79**	**5,8**	256	18,7	779	69,6	267	23,8	**74**	**6,6**	341	30,4
Resta d'Europa	423	80,1	49	9,3	**56**	**10,6**	105	19,9	329	61,3	156	29,1	**52**	**9,7**	208	38,7
Àfrica	694	81,6	72	8,5	**84**	**9,9**	156	18,4	254	56,4	155	34,4	**41**	**9,1**	196	43,6
Marroc	449	81,2	48	8,7	**56**	**10,1**	104	18,8	161	52,4	117	38,1	**29**	**9,4**	146	47,6
Amèrica	4.251	78,4	777	14,3	**391**	**7,2**	1.168	21,6	4.251	78,4	777	14,3	**391**	**7,2**	1.168	21,6
Colòmbia	859	78,1	160	14,5	**81**	**7,4**	241	21,9	809	69,1	303	25,9	**59**	**5,0**	362	30,9
Equador	1.559	88,0	82	4,6	**131**	**7,4**	213	12,0	1.586	78,7	301	14,9	**129**	**6,4**	430	21,3
Àsia	909	78,9	99	8,6	**144**	**12,5**	243	21,1	909	78,9	99	8,6	**144**	**12,5**	243	21,1
Pakistan	483	81,2	35	5,9	**77**	**12,9**	112	18,8	15	41,7	19	52,8	**2**	**5,6**	21	58,3
Estrangers	13.464	79,0	2.499	14,7	**1.090**	**6,4**	3.589	21,0	9.093	74,5	2.194	18,0	**921**	**7,5**	3.115	25,5

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

En el balanç migratori calculat a partir del nombre absolut de persones que han arribat o marxat de Barcelona entre 2000 i 2001, la ciutat ha perdut població del conjunt dels dos grans grups d'activitat, actius i inactius, en consonància amb el context de pèrdua de habitants per migració del període (Gràfic 6.33). Dintre de cadascun d'aquests grups, però, apareix una excepció. Entre els actius, es perden ocupats i aturats que han treballat abans; es guanyen, però, 1.100 persones aturades que cerquen la primera feina. Pel que fa als inactius, es registra un equilibri entre els homes estudiants que entren i marxen de la ciutat, mentre que es guanyen unes 200 dones que es declaren estudiants com a activitat principal. En nombres absoluts, la pèrdua de població activa és molt significativa, sobretot en el cas dels ocupats: 11.000 persones de les quals, aproximadament, 7.000 són homes. És important, també, la pèrdua de població inactiva no estudiant, en aquest cas, sobretot entre les dones. Han abandonat la ciutat pràcticament el doble de dones inactives de les que han arribat, 10.000 han sortit enfront de les 5.800 que s'han incorporat a la població de la ciutat (que serien un miler menys si es descomptés el repetit fenomen de la probable dolenta declaració de l'activitat dels estrangers).

Si es relativitzen les dades, els actius ocupats representen el 54% de la població masculina que entra i el 61% de la que surt, mentre que la població aturada té més pes a l'estoc d'immigrants que al d'emigrants, mercès als guanys de població aturada que cerca la primera feina. Per l'altre costat, la població inactiva és més present a l'estoc d'immigrants, derivat de la forta representació de població estudiant. La resta d'inactius, en canvi, també perdria població si el nombre d'emigrants hagués estat idèntic al d'immigrants. En aquest hipotètic escenari, les dones no haurien perdut població activa, a diferència del procés observat entre els homes (sí que perden, però, aturades que han treballat abans en favor de

les que cerquen la primera feina). Com ja s'ha identificat en les dades absolutes, la major pèrdua de població de les dones es registra entre les inactives no estudiants: el 30% de la població que marxa pertany a aquest grup, mentre que representen el 20% de la que entra.

Gràfic 6.33.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons activitat i sexe. Nombres absoluts i relatius.

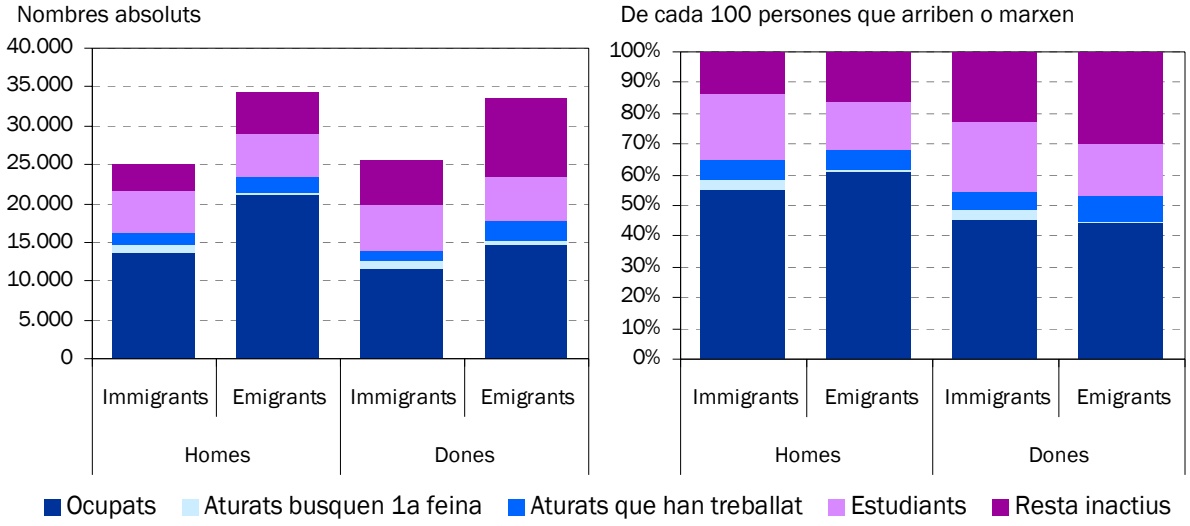

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Si s'integra l'edat a l'estudi de la composició dels estocs dels migrants, es pot observar que, en dades absolutes, el gruix de les pèrdues de població adulta-jove barcelonina es comptabilitza a la població activa i ocupada, sobretot en el cas dels homes, mentre que en les altres relacions amb l'activitat el balanç migratori és positiu, i per tant, existeix un reemplaçament de població de les mateixes característiques (Gràfic 6.34). Així, entre 2000 i 2001, i sempre parlant de població masculina, Barcelona va perdre més de 4.000 adults ocupats de 25 a 39 anys. El grup d'edat immediatament anterior, el 20-24, en canvi, registra guanys absoluts d'homes ocupats, uns 120 efectius, en un balanç beneficiat per l'aportació de la immigració estrangera, que representa el 65% dels ocupats d'aquest grup d'edat que arriben a Barcelona durant el període analitzat. L'aportació estrangera a les entrades d'ocupats d'entre 25 i 39 anys, també molt destacable, no aconsegueix, però, compensar les pèrdues d'actius ocupats (tampoc si s'assignés la població que es declara en la categoria *"Altres situacions"* a la població activa es produiria una inflexió d'aquesta situació). L'altre grup d'actius, els aturats, presenten un balanç migratori equilibrat en totes les edats, amb l'excepció de la franja d'adults amb més edat, en què es perd població, i al grup d'edat 20-24, en què es registren sensibles guanys de població aturada que cerca la seva primera feina. En canvi, la major part dels que marxen ja havien treballat amb anterioritat.

També es registra un balanç absolut negatiu de dones adultes actives de la franja jove, tant ocupades com aturades, amb excepció novament de les més joves, de 16 a 24 anys, en què es guanya població ocupada i aturada que cerca la primera feina.

Per altra banda, els guanys de població estudiant es reprodueixen entre els homes i les dones de més de 20 anys, en una relació que ratifica els arguments presentats en punts anteriors i que apuntaven a la capacitat de la ciutat per atraure població estudiant de la RMB i que complementa l'atracció identificada que s'exercia sobre la població amb estudis universitaris. Al grup 25-29 anys, per exemple, el volum d'individus estudiants que arriba a la ciutat és encara considerable, més de 1.100, mentre que només en surten uns 300.

Finalment, els lleugers guanys en dades absolutes i relatives de la resta d'homes inactius en edats joves estan molt condicionats per la declaració de la situació d'activitat dels estrangers. Entre les dones, en canvi, l'emigració de dones espanyoles inactives d'entre 20 i 39 anys, aconsegueix compensar la hipotètica sobrerepresentació de dones immigrants inactives derivades de la dolenta declaració de l'activitat.

En edats adultes més avançades, les pèrdues absolutes es continuen comptabilitzant entre els homes actius, mentre que, coincidint amb el moment en què es congela l'aportació de població estrangera que es declara com inactiva, es comença a perdre població inactiva, en una tendència que s'intensifica a mesura que avança l'edat dels individus. Entre les dones, són poques les inactives que arriben a la ciutat, mentre que aquestes són cada cop més presents entre les que abandonen Barcelona.

Analitzant únicament la composició relativa d'ambdós estocs, emigrants i immigrants, apareix amb força el menor pes de la població activa masculina entre els immigrants, una relació que no es manifesta entre la població femenina, on la representació d'actives ocupades és molt similar entre els immigrants i les emigrants. Els aturats estan sistemàticament més presents en totes les edats adultes a l'estoc d'homes immigrants, no en el de les dones, mentre que els estudiants d'ambdós sexes, gairebé inexistents entre la població que marxa de més de 20 anys, representen el 20% dels immigrants de 20 a 24 anys i el 10% dels de 25 a 34 anys. Finalment, i tal i com s'ha comentat en diverses ocasions, la resta de la població inactiva representa un 10% dels immigrants d'entre 20 i 40 anys, mentre que no són més del 4% dels que marxen de la ciutat. Una altra dada en relació amb els arguments anteriors: el 75% de la resta d' inactius d'entre 20 i 39 anys que arriba a la ciutat té nacionalitat estrangera.

En el cas de l'activitat, i a diferència del que succeïa en les variables analitzades anteriorment, com l'estat civil o el nivell d'instrucció, la composició de la població que canvia d'habitatge a l'interior de Barcelona presenta més similituds amb l'estoc d'emigrants (Annex

23), amb l'excepció dels estudiants, més presents entre els immigrants. A grans trets, els actius ocupats tenen més pes en l'estoc de persones que canvien d'habitatge a la ciutat, sobretot entre les dones, mentre que els aturats estan notablement més representats a l'estoc d'emigrants i sobretot d'immigrants. Finalment, la possible influència dels estrangers que han declarat ser inactius, és menys perceptible entre els que romanen a la ciutat. D'aquesta manera, la representació dels inactius és notablement inferior entre els que realitzen un canvi de residència intramunicipal, sobretot en el cas de les dones.

Gràfic 6.34.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons activitat, sexe i edat. Nombres absoluts i relatius.

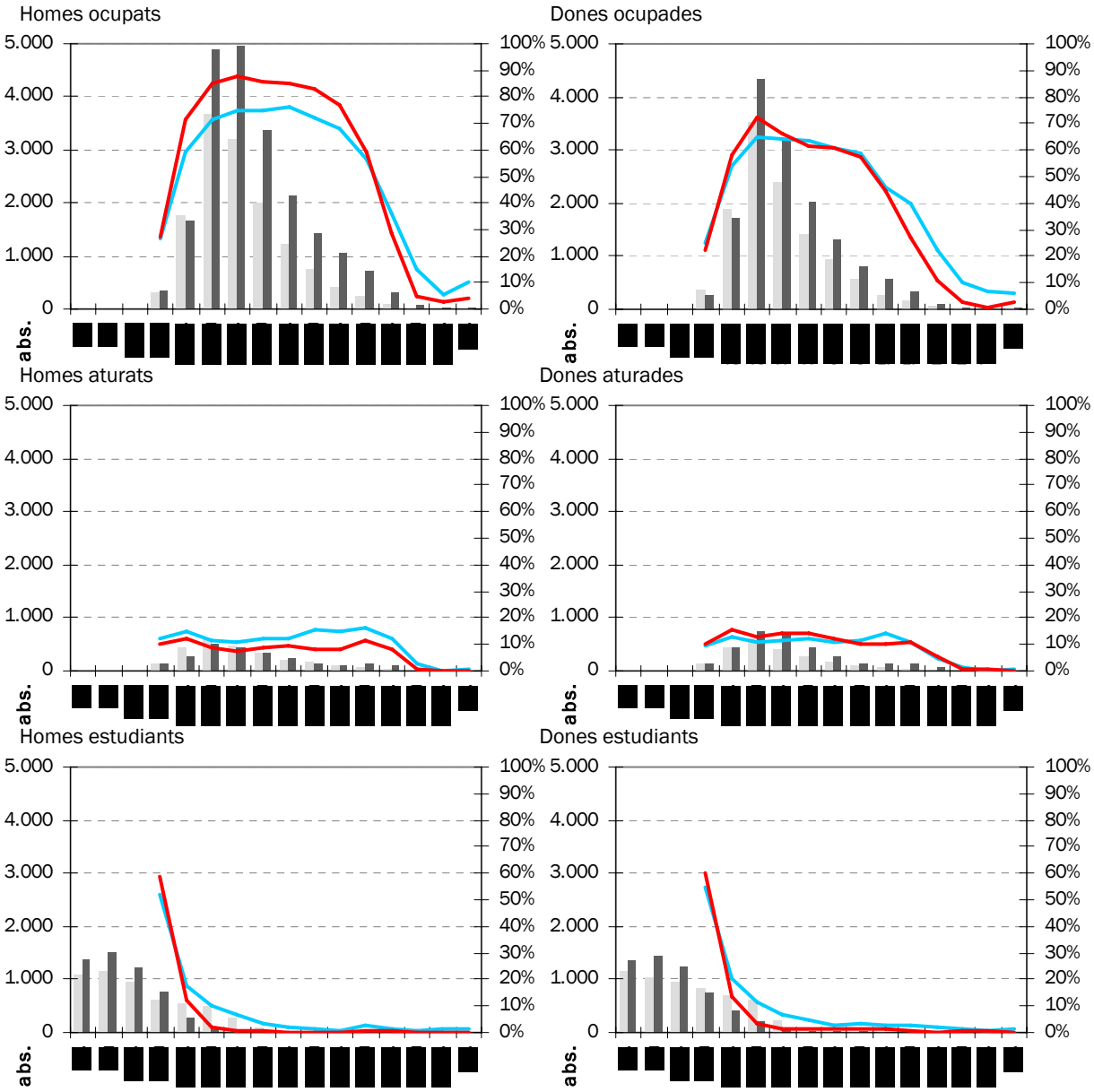

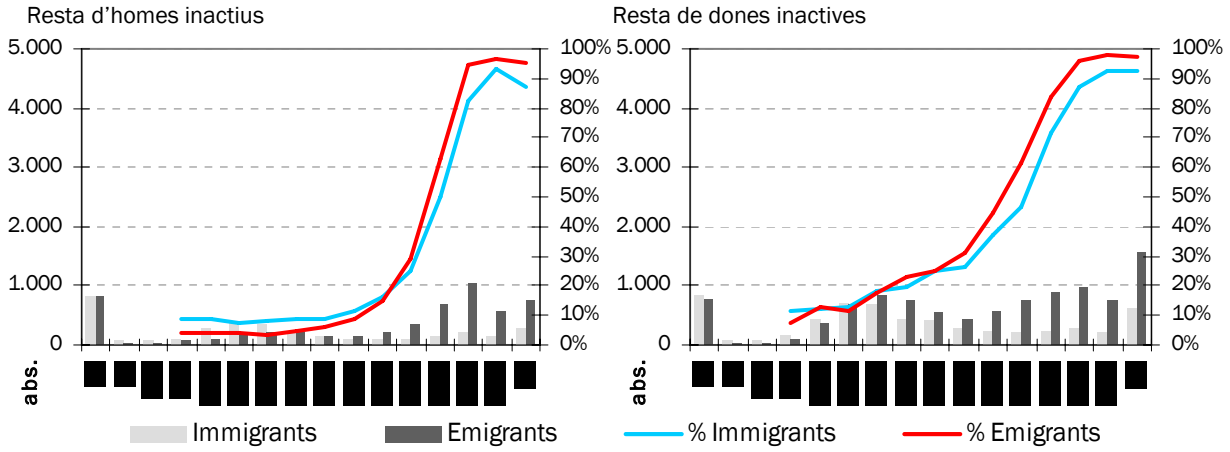

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

6.4.2.1 L'activitat dels migrants segons àmbit territorial de relació i nacionalitat

No es registren diferències importants en la composició dels estocs d'immigrants i emigrants masculins en la relació migratòria que s'estableix entre Barcelona i la resta de la metròpoli (Annex 24). La població activa representa gairebé el 95% de la població masculina de 20 a 39 anys que arriba o marxa de la ciutat; el pes dels inactius és, doncs, molt baix, fins i tot el dels estudiants a l'estoc immigratori. Entre els actius s'identifica, sobretot en l'intercanvi amb municipis situats a una distància intermèdia i llunyana, una lleugera reducció del pes dels ocupats a l'estoc dels immigrants que juga a favor d'un augment de la representació dels aturats. En aquesta relació territorial i en les edats adultes més avançades tampoc s'aprecien importants contrastos en la composició d'ambdós estocs, a diferència del que es registra en la relació migratòria que s'estableix amb la resta de Catalunya o Espanya, quan la presència d'inactius és notablement més elevada entre els emigrants.

Pel que fa a la composició de la població femenina en la seva relació migratòria amb la metròpoli, s'identifiquen més contrastos que en el cas dels homes, tot i que menys intensos que els observats en la relació amb la resta de Catalunya i d'Espanya. Entre els 20 i 39 anys, les ocupades i les estudiants tenen més pes en l'estoc d'immigrants, i en canvi, la resta d'inactives i les aturades estan més representades a l'estoc d'emigrants. A partir dels 40 anys d'edat, el ràpid increment del pes de les inactives a l'estoc d'emigrades és el fenomen més destacable.

Els homes adults-joves que arriben procedents de la resta de Catalunya i d'Espanya tenen un component d'activitat gairebé tan elevat com els que arriben de l'àmbit metropolità, tot i que en el seu cas el percentatge de població aturada és més elevat. Aquesta circumstància és previsible, ja que en aquests tipus de migracions la distància no permet mantenir el vincle laboral anterior en la gran majoria dels casos. Pel que fa als inactius

d'aquesta franja d'edat, l'única diferència respecte a la composició de l'estoc d'immigrants metropolitans és la major presència d'estudiants. El pes dels ocupats entre els emigrants adults-joves que han canviat de residència a la resta de Catalunya i Espanya és gairebé idèntic al de la població immigrada entre els 25 i els 34 anys, mentre que el nombre d'aturats entre els emigrants és lleugerament superior, en detriment dels estudiants, lògicament menys presents. Aquesta situació s'accentua al grup 20-24, en què la població activa és significativament més present en l'estoc d'emigrants (representen aproximadament el 90%, mentre que al d'immigrants en canvi, representen el 65% dels que arriben de la resta de Catalunya i el 70% dels que ho fan de la resta d'Espanya, degut al major pes dels estudiants). A partir dels 40 anys d'edat, les diferències entre els homes que arriben i surten d'aquests àmbits més llunyans, comencen a presentar diferències més clares, sempre a favor d'una major presència d'actius entre els immigrants i d'inactius entre els emigrants, sobretot en la relació amb la resta d'Espanya. Al grup d'edat 55-59 anys, per exemple, la meitat dels que surten són inactius, mentre que només la quarta part dels que entren pertanyen a aquest estatus.

Pel que fa a la població femenina en la seva relació migratòria amb la resta de Catalunya i d'Espanya, les diferències són notables en totes les edats, de forma que les inactives són sempre més presents a l'estoc d'emigrants, sobretot quan es dirigeixen a la resta d'Espanya. En les edats adultes-joves, representen aproximadament el 30% de la població que marxa; a partir dels 40 anys el percentatge creix ràpidament fins a situar-se per sobre del 50% després dels 50 anys d'edat. Per altra banda, i centrant l'atenció en les que arriben a Barcelona, cal anotar que en edats adultes centrals, les immigrants de la resta d'Espanya també són més inactives que les que procedeixen de la metròpoli.

L'anàlisi de la composició dels estocs segons la nacionalitat de la població mostra una major presència d'adults estrangers inactius no estudiants (Gràfic 6.35), que s'ha de vincular amb la possible dolenta declaració de l'activitat, ja comentada al començament d'aquest capítol. La destacable representació d'estudiants adults-joves s'ha de relacionar amb l'elevada mobilitat internacional d'aquest col·lectiu i amb l'atracció generada per Barcelona com a nucli d'oferta acadèmica.

Pel que fa a la població espanyola, incidir en els principals elements destacats fins ara i que apunten, en primer lloc, cap a la convenient separació de les dinàmiques d'homes i dones. Entre els homes, es manifesta una elevadíssima participació dels actius en tots els canvis de residència. Només s'observen sensibles diferències en la composició de la població que ha marxat i la que ha arribat. Aquestes se situen als dos extrems de la població adulta: en un costat, el pes dels actius més joves que arriben a la ciutat respecte als que surten és

menor degut a la major representació dels estudiants entre els primers; en l'altre extrem, entre els adults de més edat, es registra una situació inversa amb una major presència d'inactius entre els que abandonen la ciutat. Entre les dones, les diferències en la composició entre immigrants i emigrants són més clares, sempre a favor de la major presència d'actives ocupades a l'estoc d'immigrants, tret de la població adulta més jove, en què les estudiants fan incrementar el pes de les inactives. A partir dels 30 anys d'edat la diferència, però, s'eixampla i les inactives són sempre més presents entre les emigrants que entre les immigrants.

Gràfic 6.35.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe, edat, estat civil i activitat. Pes de cada estat civil (%).

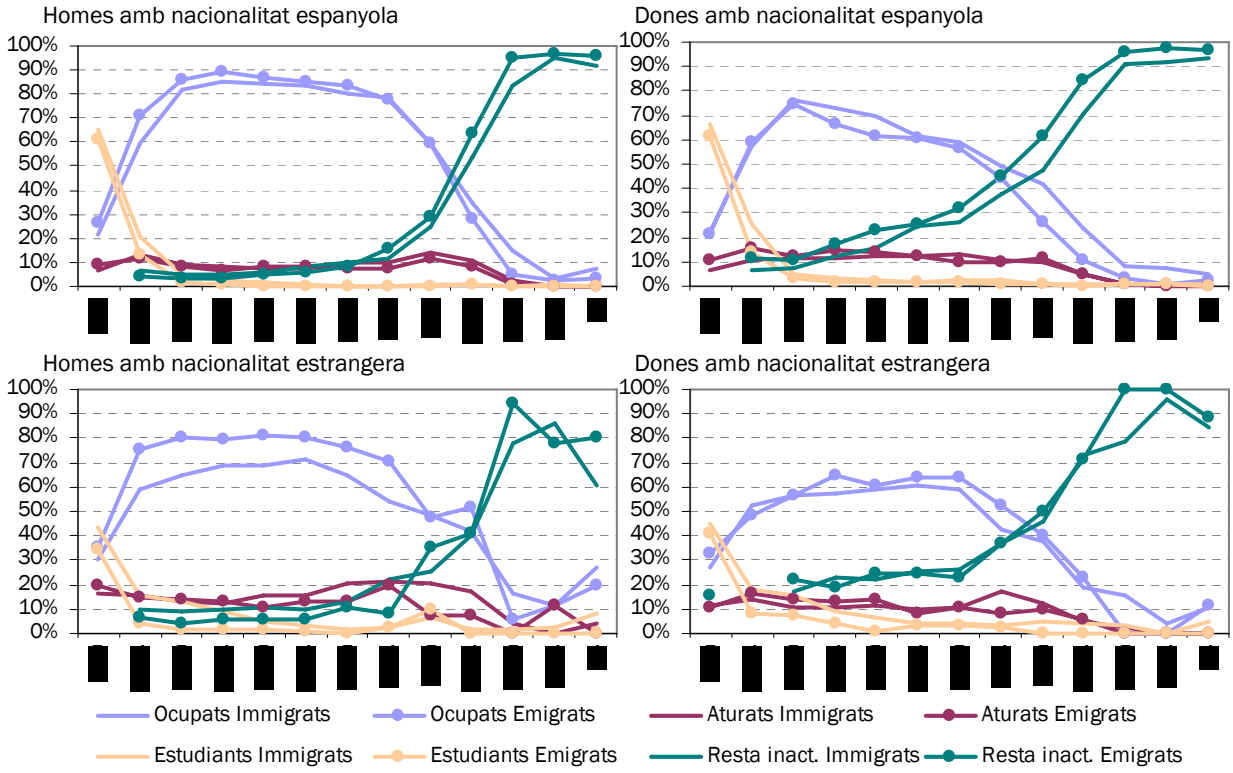

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Per concloure aquest punt es presenta el Gràfic 6.36, en què es compara la composició dels migrants segons l'àmbit en què es genera el moviment residencial i la seva destinació final. El pes dels actius és molt elevat en tots els tipus de canvi d'habitatge experimentats pels homes, i no s'identifiquen diferències més enllà del major pes dels joves estudiants entre la població que arriba a la ciutat o que canvia d'habitatge al seu interior, o de la major representació d'inactius en els moviments que no tenen la ciutat central com a destinació i que són protagonitzats per la població adulta de més edat. Novament, les dones actives són més presents als moviments que acaben a Barcelona, sobretot en comparació amb els que es generen i finalitzen el recorregut residencial a la resta de la RMB.

Gràfic 6.36.- Composició de la població que ha canviat d'habitatge entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i activitat (%). A) Moviments generats a Barcelona B) Moviments generats a la resta de la RMB

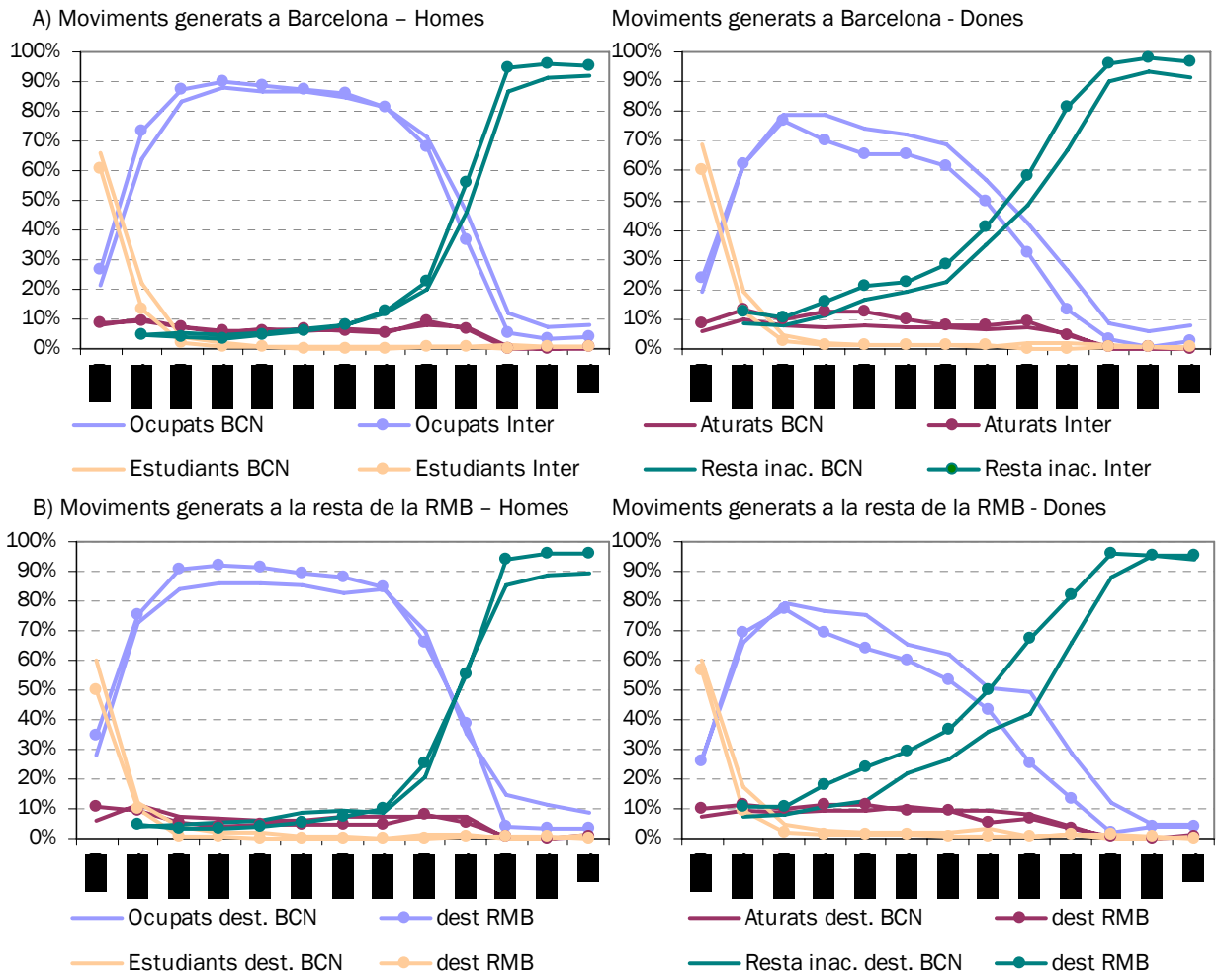

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

6.4.3 La propensió a canviar d'habitatge segons la relació amb l'activitat

S'aprecien els efectes de l'activitat de la població sobre la seva mobilitat en els quatre grans tipus de moviments analitzats, visibles sobretot en els adults menors de 45 anys d'edat. Aquests es manifesten de forma diversa segons el rol que juga Barcelona en el moviment migratori, un element que apunta també a la participació de la variable activitat en el mecanisme de filtre i substitució sociodemogràfica barcelonina.

Abans de definir els efectes concrets de les diferents categories d'activitat sobre cadascun dels tipus de moviments analitzats, es poden destacar els trets generals observats, en què s'identifica també un comportament divers segons el sexe de la població: els homes actius de menys de 40 anys, sobretot els ocupats, presenten una major propensió a experimentar un canvi d'habitatge que els inactius, mentre que en les dones aquest efecte és poc clar, sobretot quan aquestes no són estudiants. És precisament la població estudiant

d'ambdós sexes la que, sense considerar encara el paper de Barcelona, menys propensió presenta a realitzar un canvi de residència. A partir dels 40 anys, en canvi, els ocupats s'incorporen a una etapa de major estabilitat residencial, i els aturats i el conjunt d'inactius registren una major propensió a realitzar un moviment migratori.

Cal incidir novament en el fet que la relació amb l'activitat és la declarada al cens, i per tant, amb posterioritat a la realització moviment residencial. A diferència d'altres variables analitzades, com el nivell d'instrucció,cal tenir en compte que la relació amb l'activitat és més vulnerable a experimentar una modificació després del canvi de residència, sobretot en els moviments interregionals.

6.4.3.1 L'arrelament a Barcelona. Probabilitats de romandre o marxar de la ciutat segons la relació amb l'activitat

Un cop més, el nombre de persones que romanen a la ciutat després d'haver realitzar un canvi d'habitatge és més elevat que el d'individus que abandonen el municipi en la gran majoria de les edats i de les relacions amb l'activitat (Taula 6.7).[146] Els homes inactius de més de 55 anys d'edat, així com les dones aturades adultes més joves i de més edat, i les inactives que volten l'edat de jubilació, han abandonat el municipi en més del 50% dels moviments encetats des de Barcelona (Gràfic 6.37).

Com s'ha comentat anteriorment, a la franja de població adulta-jove masculina els actius són els que tenen una major propensió a experimentar un canvi d'habitatge, tant de sortida com de permanència a la ciutat. En el primer cas, els aturats tenen una probabilitat menor, però molt propera, a realitzar un moviment residencial, sobretot si es contemplen la totalitat de moviments intermunicipals. Els aturats, en canvi, presenten una mobilitat notablement més baixa que la dels ocupats quan es tracta dels canvis d'habitatge intramunicipals. Sembla ser, doncs, que entre els actius en edats joves relacionades amb processos d'emancipació i de formació de noves llars, la ciutat té una capacitat major per enclavar en el seu territori a població ocupada. Els estudiants són el grup de població menys propens a canviar d'habitatge; si canvien, però, romanen a Barcelona més que cap altre grup. La resta d'homes joves inactius, poc nombrosos, són menys propensos a canviar d'habitatge que els actius, però a l'igual que els estudiants, tenen un major nivell de permanència a la ciutat.

[146] En aquesta variable, es presenten també les probabilitats de realitzar un moviment intermunicipal metropolità, per tal de minimitzar els efectes del propi canvi residencial en la modificació de l'estatus laboral de les persones, més probables als desplaçaments residencials més llunyans.

Una de les principals diferències entre sexes en edats adultes joves és l'elevada propensió a canviar de municipi de les dones inactives no estudiants, que se situa en un nivell superior al del conjunt de la població activa. Als moviments que romanen a la ciutat, en canvi, aquestes tenen menor propensió a canviar d'habitatge que les actives. Així doncs, mentre que els homes inactius presentaven una permanència a la ciutat força elevada, les dones inactives presenten un comportament oposat, i marxen en un de cada dos canvis d'habitatge. Aquest fet podria estar posant de rellevància la major propensió a marxar de la ciutat de les parelles amb un únic sou, tal i com ja detectaren Cabré i Pujadas (1982) per a la població barcelonina de la dècada de 1970. Els dos motius principals apuntats que jugaven a favor d'aquesta selecció tenen vigència encara avui dia, la forta demanda d'habitatge i la facilitat dels transports a la ciutat centrals, que afavorien la permanència d'aquelles llars amb més ingressos i que valoraven l'accessibilitat per satisfer les seves necessitats en forma de desplaçaments habituals. Pel que fa a les dones estudiants, a l'igual que els homes, canvien menys d'habitatge, però si ho fan romanen més a la ciutat que cap altre grup. A aquestes persones que romanen a la ciutat després d'un canvi d'habitatge cal afegir les que romanen al mateix domicili, que són, com s'ha vist fins ara, la gran majoria. La pèrdua per migració d'estudiants és, doncs, mínima. En l'exploració de la població femenina activa, i sempre considerant la possible modificació de l'estatus d'activitat després d'un canvi de residència, les dones aturades de la mateixa franja d'edat, entre els 20 i els 39 anys, tenen una propensió a realitzar un canvi d'habitatge intermunicipal superior a la de les ocupades, un comportament que es manifesta a la inversa en la mobilitat intramunicipal, on són les ocupades les que presenten un major risc a canviar d'habitatge. La magnitud de les diferències cal tenir-la molt present: la proporció de dones de 25 a 29 anys que han marxat de Barcelona entre 2000 i 2001 és del 93,5‰ entre les ocupades i del 120,5‰ en el cas de les aturades; en canvi, la proporció de les dones del mateix grup d'edat que canvien d'habitatge a l'interior de la ciutat era del 168,8‰ i del 128,0‰ respectivament.

A mesura que augmenta l'edat adulta, la població inactiva es consolida com a col·lectiu amb altes probabilitats d'experimentar un canvi d'habitatge, similar a la dels homes actius, i fins i tot superior a la de les dones actives. El repuntament en la importància dels moviments d'inactius no es registra a la mobilitat intramunicipal, amb la qual cosa s'observa una representació cada vegada més elevada dels moviments intermunicipals. Entre els actius de més de 40 anys, els homes aturats marxen més de la ciutat que els ocupats, convergint amb el comportament que es registra entre les dones de totes les edats. Aquesta situació es dilueix quan s'analitzen únicament els moviments intermunicipals metropolitans, i desapareix totalment entre els homes i dones que canvien d'habitatge a Barcelona. En les edats adultes centrals i més avançades, la permanència a Barcelona de les dones ocupades que canvien

d'habitatge assoleix valors per sobre del 70%, consolidant-se com el grup d'activitat i d'edat en què es registren els valors més elevats.

Taula 6.7.- Probabilitat de la població de Barcelona de realitzar un moviment residencial intermunicipal o un canvi de domicili intern durant el període 2000-2001 segons sexe, edat i activitat (‰).

Probabilitat d'abandonar Barcelona (amb destinació a tots els municipis d'Espanya)

	Homes					Dones				
	Ocupats	Aturats	Estudiants	Inactius no estudiants	Total	Ocupats	Aturats	Estudiants	Inactius no estudiants	Total
0-4			73,28	70,42	72,20			75,45	70,70	73,63
5-9			54,33	43,00	54,01			53,58	37,50	53,11
10-14			42,40	30,59	42,07			45,41	26,85	44,87
15-19	58,47	59,92	29,96	38,75	37,09	54,45	80,98	28,10	66,77	35,94
20-24	62,62	54,39	17,57	44,24	46,46	68,01	95,39	24,29	135,08	60,01
25-29	97,43	84,21	26,70	64,02	89,58	93,44	120,48	46,55	129,35	95,98
30-34	97,68	92,81	35,01	60,59	94,01	72,80	118,01	56,58	105,01	81,23
35-39	68,91	82,17	47,30	55,43	68,85	48,45	83,35	53,53	69,23	55,61
40-44	48,60	70,15		40,71	49,31	33,87	56,38	51,21	45,21	38,41
45-49	36,33	49,22		41,91	37,44	24,43	34,52	38,92	31,70	27,33
50-54	27,39	35,22		39,40	29,19	21,27	33,81	25,12	27,42	24,67
55-59	22,71	40,99		38,92	27,51	17,21	38,84		26,68	23,77
60-64	18,20	41,33		38,31	29,20	12,29	33,21		27,32	24,08
65-69	14,24			28,46	26,98	11,62			20,39	19,96
70-74	12,66			17,53	17,30	5,70			15,55	15,37
75+	19,62			15,22	15,36	16,07			16,30	16,29

Probabilitat d'abandonar Barcelona (amb destinació a la resta de municipis de la RMB)

	Homes					Dones				
	Ocupats	Aturats	Estudiants	Inactius no estudiants	Total	Ocupats	Aturats	Estudiants	Inactius no estudiants	Total
0-4			45,56	38,94	43,05			45,18	38,59	42,66
5-9			31,09	29,48	31,05			30,86	23,75	30,65
10-14			23,81	22,35	23,78			25,47	16,11	25,21
15-19	28,41	28,41	18,36	22,35	20,87	30,63	36,63	15,69	32,26	19,50
20-24	35,80	22,82	11,45	26,27	26,19	43,78	44,43	13,40	73,30	35,45
25-29	68,18	39,57	14,61	41,79	60,41	67,24	58,07	23,39	70,92	63,61
30-34	65,56	41,72	18,79	33,86	61,01	50,93	60,73	30,41	54,26	51,86
35-39	45,27	30,08	27,03	30,80	43,13	32,43	40,03	27,84	35,35	33,60
40-44	29,41	24,49		20,91	28,42	21,74	23,40	32,72	21,57	21,98
45-49	21,60	18,90		20,54	21,28	15,34	15,67	25,38	16,32	15,74
50-54	16,27	11,63		15,21	15,84	13,78	15,20	14,13	12,75	13,47
55-59	14,71	16,05		13,38	14,50	11,12	14,89		11,52	11,47
60-64	12,04	10,78		14,34	13,07	8,38	15,66		12,36	11,51
65-69	8,06			12,26	11,77	7,62			9,78	9,69
70-74	5,63			7,59	7,49	2,44			7,39	7,31
75+	12,03			7,42	7,60	7,84			8,83	8,83

Probabilitat de realitzar un canvi de domicili a l'interior de la ciutat

	Homes					Dones				
	Ocupats	Aturats	Estudiants	Inactius no estudiants	Total	Ocupats	Aturats	Estudiants	Inactius no estudiants	Total
0-4										
5-9			93,24	79,85	92,86			92,38	96,25	92,49
10-14			70,42	78,82	70,77			72,62	76,51	72,72
15-19	75,55	73,24	55,03	81,22	60,71	81,88	77,12	56,36	93,02	62,52
20-24	97,75	76,45	54,94	88,94	81,36	115,53	95,18	55,19	134,73	94,58
25-29	148,17	104,81	83,52	133,37	138,84	168,78	128,04	107,13	153,56	159,14
30-34	159,88	107,28	156,28	125,33	153,77	159,54	114,91	132,96	125,27	149,86
35-39	116,37	108,34	135,14	101,34	114,99	108,64	88,65	101,71	91,72	103,54
40-44	83,28	76,81		75,29	82,48	77,97	66,60	83,93	67,19	74,78
45-49	60,05	66,69		63,00	60,84	56,91	47,01	57,53	45,28	53,03
50-54	46,47	42,52		52,27	46,97	47,31	40,88	28,26	37,86	42,85
55-59	36,38	36,40		36,26	36,49	38,38	36,21		29,51	33,53
60-64	30,41	35,94		29,41	30,35	32,63	38,22		24,06	26,60
65-69	33,05			24,65	25,61	44,89			23,89	24,92
70-74	38,68			20,57	21,38	48,01			19,70	20,39
75+	50,63			19,18	20,18	65,05			20,22	21,39

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. S'han eliminat les probabilitats de realitzar un canvi d'habitatge dels grups d'edat i activitat en què menys de 500 residents estaven en risc d'experimentar el fenòmen.

Gràfic 6.37.- Proporció de persones que romanen a Barcelona després d'haver experimentat un canvi d'habitatge entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i activitat.

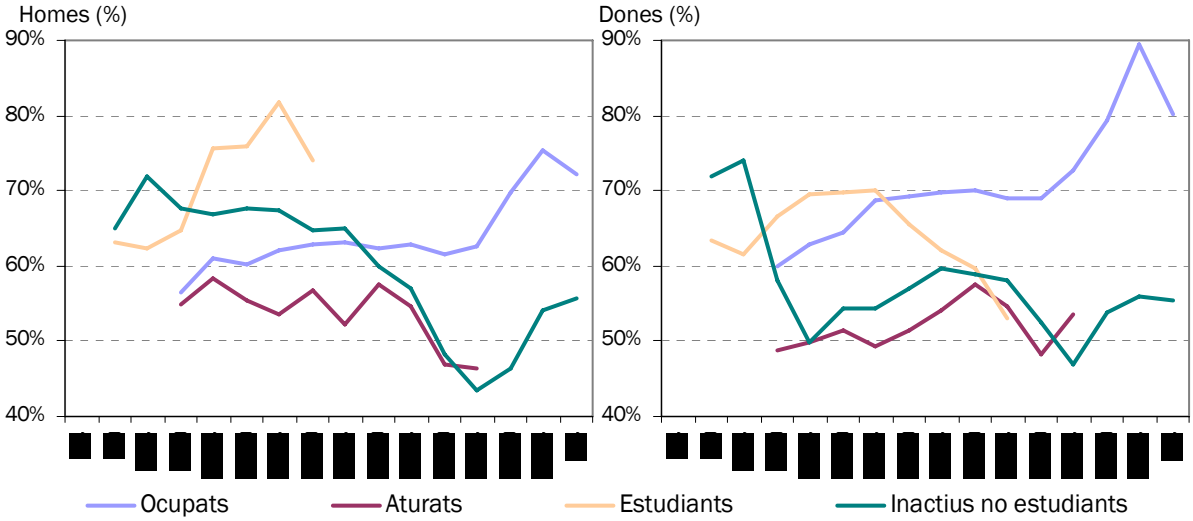

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

6.4.3.2 L'atracció de Barcelona. Probabilitats d'arribar a Barcelona segons la relació amb l'activitat

S'ha detectat fins al moment que, en termes d'activitat, i contemplant els efectes en els moviments generats a Barcelona, el filtre barceloní té un impacte major sobre la població femenina, fixant a la ciutat a les ocupades i estudiants, i expulsant en major grau a les inactives no estudiants i a les actives aturades. D'acord amb les altres variables analitzades, és d'esperar que el perfil de la població que s'incorpora a la ciutat sigui similar.

Efectivament, les dones adultes-joves metropolitanes, inactives i no estudiants presenten una probabilitat d'emigrar a Barcelona notablement inferior que la de les actives, sobretot respecte a les ocupades, que són les que registren una probabilitat més alta d'arribar a Barcelona (Taula 6.8). La singularitat de Barcelona com a lloc de destinació queda ratificada si s'observen les probabilitats de les dones metropolitanes a emigrar a un altre municipi de Catalunya. Aquí, la probabilitat de les dones inactives d'entre 20 i 39 anys és sempre similar a la del conjunt de població activa, en què tampoc s'aprecien diferències entre ocupades i aturades. De tots els moviments generats a la metròpoli, doncs, Barcelona és destinació més freqüent dels moviments de les ocupades que dels protagonitzats per aturades i inactives (Gràfic 6.38). El comportament de la població estudiant metropolitana també és similar al que s'identificava entre les residents a Barcelona: fins als 25 anys canvien de residència amb poca freqüència, però en el moment de fer-ho, la ciutat central és destinació en més casos que en les altres relacions amb l'activitat. Tot i que són poques, cal destacar, l'elevada probabilitat d'experimentar un canvi d'habitatge a Barcelona que s'assoleix entre les estudiants de 25 a 34 anys. L'escassa atracció de Barcelona respecte a les dones inactives no estudiants es perllonga al llarg de la vida adulta, mentre que a la resta de moviments que es generen a la RMB la propensió a moure's de les inactives és sempre similar al de les actives.

Pel que fa a la població metropolitana masculina, les diferències són menys clares i, actius i inactius, presenten probabilitats similars en termes de probabilitats d'immigrar a la ciutat de Barcelona en totes les edats. Entre els actius més joves, la tendència general és a que els ocupats canviïn més de residència que els aturats, independentment de l'àmbit de destinació. És cert, però, que aquesta relació té menys força entre la població que es desplaça a Barcelona. A partir dels 30 anys d'edat, s'accentua l'atractiu barceloní per als aturats metropolitans. El 15-20% de tots els canvis de residència generats a la RMB amb destinació a la resta de Catalunya i protagonitzats per població que declara estar aturada al cens de 2001 arriben a Barcelona, mentre que pels ocupats el pes de Barcelona volta sempre el 10%.

Taula 6.8.- Probabilitat de la població de la RMB realitzar un moviment residencial amb destinació BCN o la resta de municipis catalans durant el període 2000-2001 segons sexe, edat i activitat (‰).

Probabilitat d'emigrar a Barcelona

	Homes					Dones				
	Ocupats	Aturats	Estudiants	Inactius no estudiants	Total	Ocupats	Aturats	Estudiants	Inactius no estudiants	Total
0-4			7,07	7,28	7,16			8,69	8,94	8,80
5-9			3,12	1,87	3,09			3,67	5,88	3,72
10-14			2,26	5,32	2,33			2,38	3,03	2,40
15-19	2,70	1,92	2,72	4,21	2,70	4,29	3,20	2,79	3,99	3,17
20-24	4,65	4,39	2,67	4,09	4,22	6,29	4,87	4,23	6,11	5,65
25-29	8,68	7,71	9,22	8,96	8,64	10,45	7,86	10,85	6,87	9,78
30-34	8,57	9,64	19,33	10,02	8,80	9,24	6,79	16,35	4,32	8,07
35-39	5,44	6,37	27,30	6,23	5,61	5,91	4,50	9,27	2,22	4,78
40-44	3,81	4,49		5,36	3,95	3,63	3,96	5,98	2,31	3,26
45-49	2,73	4,27		3,51	2,87	2,63	2,82	4,78	1,46	2,20
50-54	2,23	3,28		1,65	2,22	2,46	2,93	7,74	1,29	1,91
55-59	1,94	2,29		1,79	1,95	2,53	2,05	1,32	0,89	1,40
60-64	1,18	1,76		1,37	1,33	2,97	2,28	1,77	1,21	1,50
65-69	3,37			1,22	1,34	5,67			1,37	1,49
70-74	3,17			0,69	0,75	2,65			1,14	1,17
75+	5,12			1,42	1,55	3,19			1,77	1,83

Probabilitat d'emigrar a la resta de Catalunya (sense incloure Barcelona)

	Homes					Dones				
	Ocupats	Aturats	Estudiants	Inactius no estudiants	Total	Ocupats	Aturats	Estudiants	Inactius no estudiants	Total
0-4			43,87	29,55	37,97			41,93	28,26	36,26
5-9			31,00	34,91	31,09			32,05	31,37	32,03
10-14			24,86	27,20	24,92			23,94	37,62	24,27
15-19	26,37	26,93	17,83	24,93	21,29	29,41	29,87	17,81	36,18	21,85
20-24	34,02	27,26	15,20	31,70	29,57	47,38	46,19	16,39	66,53	41,38
25-29	71,70	46,81	18,66	50,54	66,83	72,17	70,09	33,92	70,80	70,25
30-34	60,62	42,82	30,52	42,33	58,36	53,54	59,02	44,37	51,83	53,67
35-39	42,44	39,17	24,81	32,86	41,66	34,45	39,27	31,20	31,52	34,10
40-44	29,18	30,14		26,04	29,02	23,14	27,73	32,90	22,79	23,52
45-49	21,45	22,19		21,63	21,51	17,70	22,95	15,55	16,86	17,73
50-54	17,93	20,11		18,89	18,14	15,82	15,84	11,61	15,77	15,76
55-59	13,95	21,53		19,11	15,60	11,32	17,30	9,25	14,66	13,84
60-64	12,55	18,80		15,86	14,70	10,87	16,53	15,96	12,76	12,62
65-69	8,69			13,58	13,41	7,55			11,03	11,00
70-74	15,07			11,04	11,15	15,02			8,91	9,03
75+	13,45			8,66	8,86	15,54			9,98	10,16

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. S'han eliminat les probabilitats de realitzar un canvi d'habitatge dels grups d'edat i activitat en què menys de 500 residents estaven en risc d'experimentar el fenòmen.

Gràfic 6.38.- Proporció de persones que tenen com a destinació la ciutat de Barcelona en relació a tots els moviments generats a la RMB i amb destinació als municipis catalans segons sexe, edat i activitat. 2000 i 2001 (%)

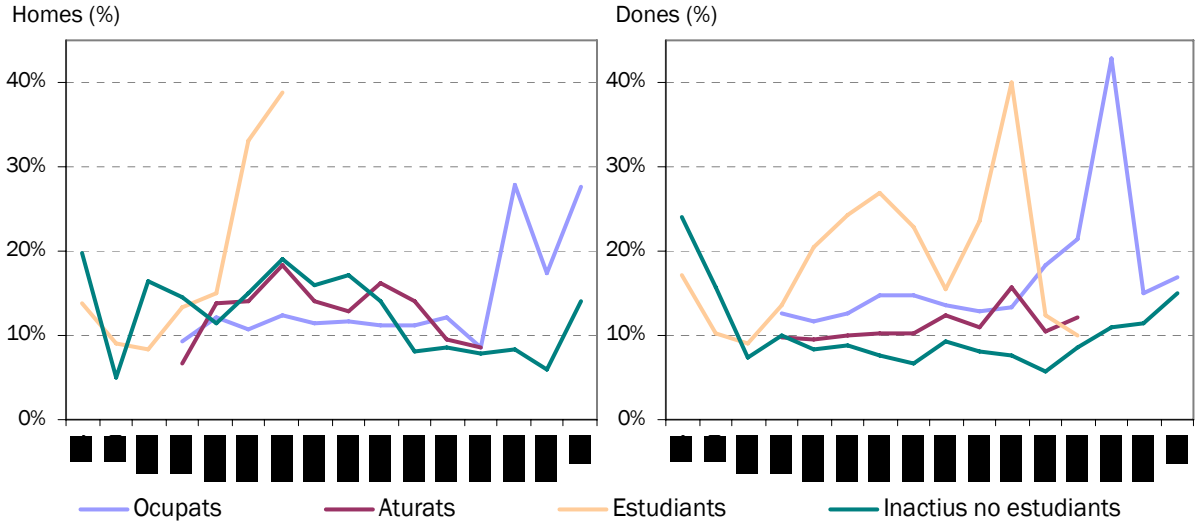

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

6.4.4 Efectes dels moviments migratoris en la relació amb l'activitat de la població de Barcelona

Els principals canvis esdevinguts en l'estructura per edat, sexe i relació amb l'activitat de la població barcelonina en el període 1981-2001 se sintetitza en l'entrada a l'activitat més tardana d'homes i de dones joves, i en l'assoliment de nivells d'activitat progressivament més elevats entre les dones adultes de més de 25 anys (Gràfic 6.39 i Annex 25). Aquesta darrera tendència és determinada principalment per la intervenció d'un element generacional, de forma que a les generacions més noves les dones són més actives. Els resultats observats al llarg d'aquest capítol, però, podrien fer pensar que la migració també ha jugat a favor d'una major presència de dones actives a la ciutat. L'aportació immigratòria estrangera també hauria pogut afavorir en l'increment del pes dels actius en la població de menys de 25 anys que s'ha registrat entre 1996 i 2001. Aquestes qüestions sobre la incidència de la migració en l'estructura de la població, centren els arguments que es presenten a continuació.

Gràfic 6.39.- Evolució de la composició de la població resident a Barcelona segons activitat i sexe. 1981-2001 (%).

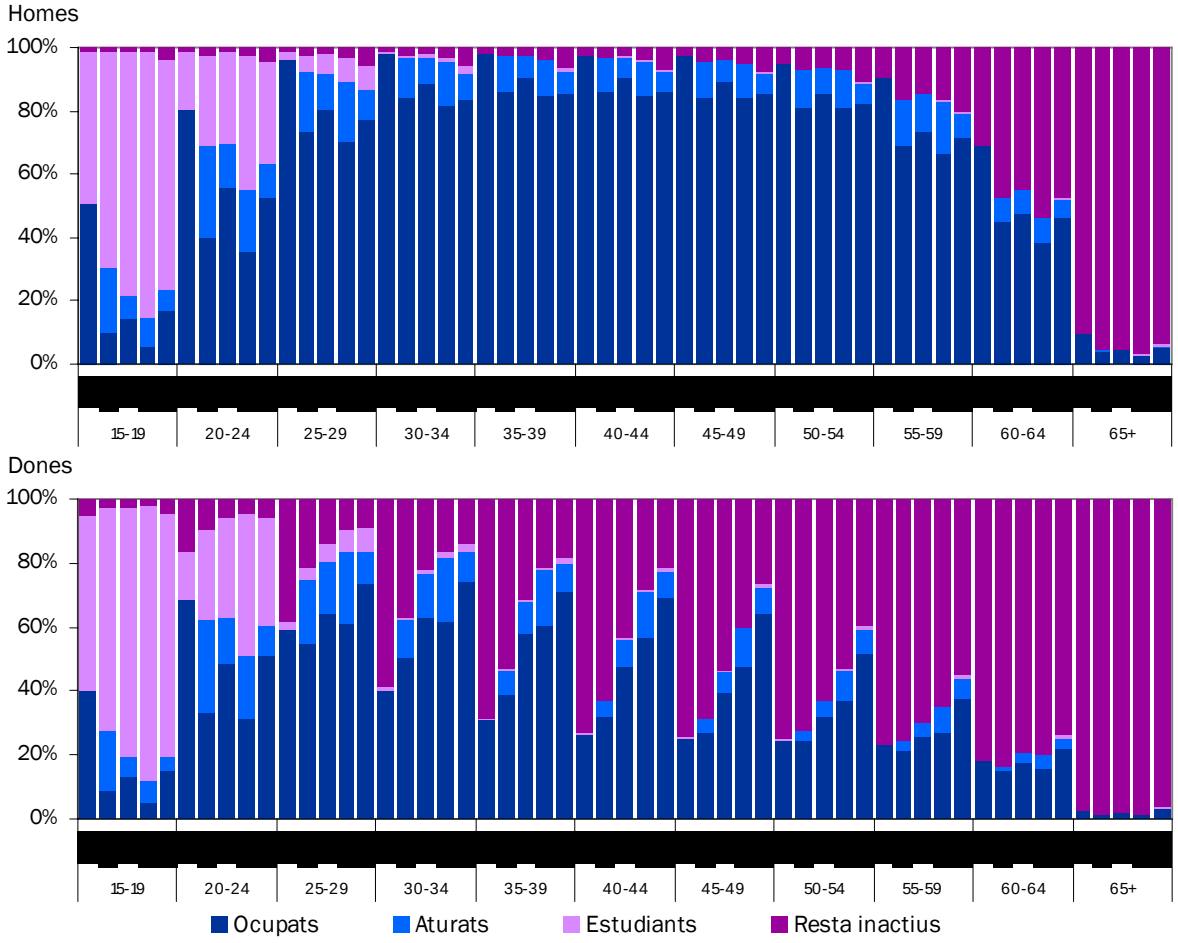

Font: Elaboració pròpia. Cens i padrons de població, 1981-2001. Al 1981 i 1986, el grup 15-19 anysomés està format per població de 16 a 19 anys. No s'ha comptabilitzat la població que realitzava el servei militar.

Amb el protagonisme dels actius en tots els tipus de migracions, la incidència dels moviments migratoris de la dècada de 1990 en la composició de la població de Barcelona en termes d'activitat és gairebé imperceptible (Annex 26). El lleuger major pes dels actius en els moviments de sortida de la ciutat protagonitzats per adults-joves, provoca que el percentatge d'actius barcelonins en aquesta franja d'edat sigui al 2001 sensiblement inferior al que s'hauria hagut d'esperar si ningú hagués marxat o arribat a la ciutat. A l'escenari real de 2001, els estudiants recullen les pèrdues relatives dels actius, així com la resta d'inactius, que també incrementen molt lleugerament el seu pes, en una situació afavorida per la inscripció de un nombre important d'estrangers en la categoria censal "Altres situacions".

Pel que fa a la població femenina, les lleugeres modificacions observades entre l'escenari real i el simulat en absència de migracions, apunten cap a conclusions oposades. Els moviments migratoris de la dècada de 1990 han jugat a favor d'un lleuger increment de la població activa, observat sobretot en la població adulta de més de 30 anys d'edat (el 74,2%

de les dones de 30 a 34 anys eren actives al 2001, mentre que en l'hipotètic escenari sense migracions el percentatge seria del 72,9%). Com en el cas dels homes, la població estudiant menor de 30 anys també registra guanys relatius respecte a l'escenari simulat, sempre en detriment de la resta de població inactiva, menys representada del que s'hauria esperat si ningú hagués canviat de residència durant la dècada de 1990.

El protagonisme dels ocupats en els moviments migratoris, així com en la pròpia composició de la població, es pot observar al Gràfic 6.40, que mostra el lloc de residència en data censal de la població que residia al municipi de Barcelona al 1991, més els que han arribat durant el mateix període. Entre les dones, i tal i com s'ha comentat al llarg de l'apartat, és molt notable la participació d'inactives en els moviments de sortida de la ciutat. De totes les dones de 25 a 34 que es declaren inactives no estudiants al 2001 i que residien a Barcelona al 1991, només en romanen a la ciutat el 60%, la resta han marxat durant la dècada de 1990 (Annex 27). De totes les variables analitzades fins ara, només entre les dones casades més joves s'havia observat una pèrdua relativa més elevada que aquesta de barcelonines que residien a la ciutat al 1991 respecte a les que romanien. En canvi, només un de cada deu estudiants d'entre 20 i 29 anys, homes i dones, i que residien a la ciutat al 1991, ha abandonat el municipi.

Gràfic 6.40.- Població censada al 2001 i lloc de residència al 1991 segons sexe, edat, activitat i tipus de relació amb Barcelona. Dades absolutes

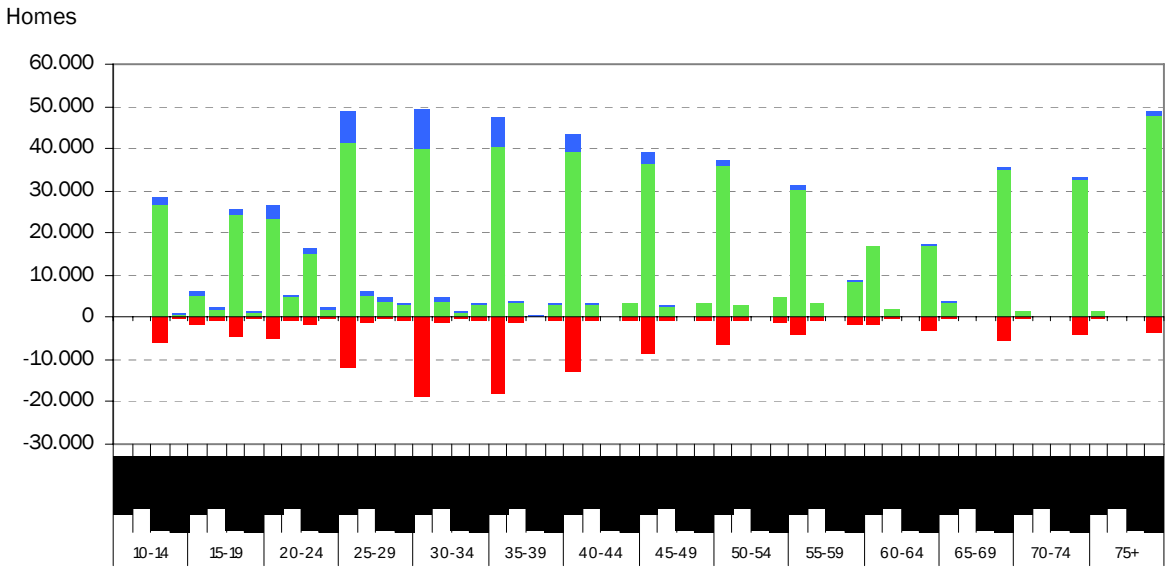

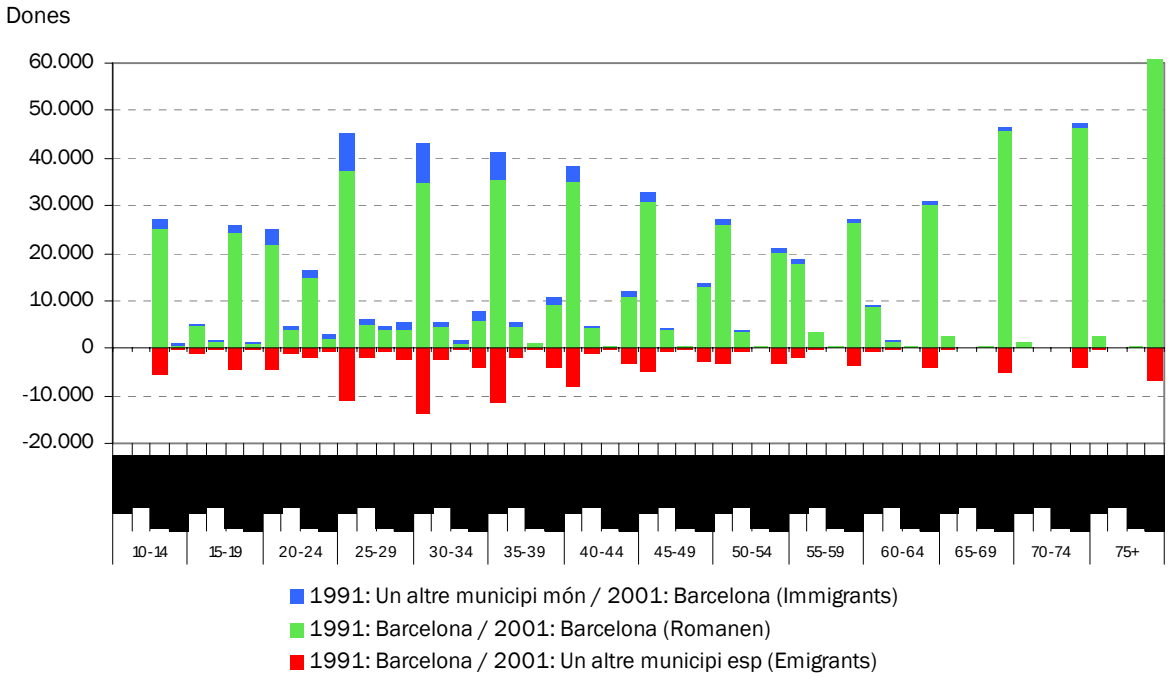

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Una aproximació als que migraren durant els 12 mesos anteriors a la data censal de 1991, mostra, novament, la similitud en la composició dels dos estocs de població, immigrants i emigrants, segons la relació amb l'activitat declarada al cens (Annex 29). Entre els adults més joves que van marxar de la ciutat es torna a identificar la sensible major presència dels actius, sobretot ocupats, respecte a la població que s'incorporava a la ciutat, en què la població estudiant, per tant inactiva, estava més present. A les edats adultes centrals, però, desapareix el diferencial entre actius i inactius; dintre dels primers, a més, es manifesta una singular major proliferació d'aturats en els immigrants a la ciutat, situació que no s'ha observat deu anys després. En les edats adultes més avançades, i en això sí que hi ha una convergència amb la dinàmica identificada al 2001, la representació dels inactius és notablement més elevada en la composició dels emigrants. Pel que fa a la població femenina, s'identifica una lleugera major presència d'inactives adultes-joves a l'estoc d'immigrants, diferència que s'eixampla al llarg de la vida adulta, en una relació molt similar a l'esdevinguda deu anys més tard. Un contrast interessant entre ambdós moments és la major representació dels estudiants joves entre els immigrants al cens de 2001. Tot i que en els dos moments analitzats estan més presents en l'estoc d'immigrants, la diferència és notable: mentre que al 1991 els estudiants de 25 a 29 anys representaven un 5% dels que havien arribat durant l'últim any, al 2001 el seu pes era més del doble, un 11%.

Els moviments migratoris de la dècada de 1980 no van modificar l'estructura segons activitat de la població masculina resident a Barcelona (Annex 29). La seva incidència va ser mínima entre la població menor de 50 anys. A la franja d'adults d'entre 25 i 39 anys, la ciutat

va perdre un percentatge homogeni d'efectius de tots els grups d'activitat (al voltant del 20% respecte els que declaraven residir al 1981), a excepció dels que es definien al 1991 com a estudiants, dels quals només han marxat el 10% dels que residien a Barcelona al 1981. Aquesta situació és un clar reflex de la poca freqüència amb la que aquest col·lectiu canvia de residència mentre no realitza cap transició d'activitat. Inidentificables, doncs, els efectes de la migració en l'estructura dels adults menors de 50 anys; mentrestant, sí que s'observa un augment lleugeríssim d'ocupats entre la població adulta de més de 50 anys respecte als que haurien de viure a la ciutat segons l'escenari simulat, en què només romandrien tots aquells que declaraven residir-hi al 1981. La incidència de la migració durant la dècada de 1980 va ser més important en la població femenina. El percentatge d'actives ocupades va créixer en tots els grups d'edat, però especialment a la franja d'adults més jove, que és la més mòbil i, per tant, el grup d'edat en què un context de baixa mobilitat com el conegut pot introduir canvis prou significatius. Mentre que les dones ocupades de 30 a 34 anys haurien representat un 60,7% de la població en el fictici escenari d'absència de migracions, els canvis residencials el van incrementar fins al 63,2%. D'aquestes dades es desprèn, doncs, que tot i que en l'anàlisi de les migrants més joves del període 1990-1991 no s'identificava clarament aquesta tendència, la presència de les inactives en els moviments emigratoris durant la resta de la dècada havia estat intensa.

Finalment, el Gràfic 6.41 sintetitza en dades absolutes la dinàmica residencial i migratòria registrada durant la dècada de 1980, i comentada ja amb anterioritat: protagonisme gairebé absolut dels ocupats en tots els tipus de moviment migratori i en totes les edats adultes, amb un cert repuntament dels moviments dels inactius en edats adultes avançades, de forma que de la població que al 1991 complia entre 60-64 anys, havien marxat durant la dècada més inactius que actius. Pel que fa a les dones, i d'acord amb la més diversa composició de la població, els moviments resten repartits entre més grups d'activitat. Els principals trets característics de les dones pel que fa a la seva relació amb l'activitat, la pèrdua per migració d'inactives i la major atracció de Barcelona vers les actives, queden clarament reflectits. El grup de dones que travessaren el període d'anàlisi amb 30 a 34 anys en el moment inicial, 1981, il·lustra la situació. L'estoc de dones actives i inactives que al cens de 1991 declaraven residir a Barcelona al 1981 és similar, al voltant de 30.000 actives i 28.000 inactives. Doncs bé, el nombre d'inactives que va abandonar la ciutat fou lleugerament superior al de les actives (4.437 vers 4.219), mentre que les que varen canviar d'habitatge a l'interior de Barcelona eren, amb diferència, més actives (6.622 vers 4.105). A més, també foren més les actives d'aquesta franja d'edat que arribaren a Barcelona. Només un petit llast per a aquestes argumentacions que apunten cap a la marxa d'inactives: l'activitat declarada és posterior al canvi residencial i pot haver-se modificat després de la

migració. Fins i tot en aquesta darrera situació es podria parlar de filtre barceloní, ja que tot i no estar seleccionant a la població en funció de la seva activitat o inactivitat en el moment previ al canvi de residència, s'exerceix una selecció vers la població que està disposada a experimentar aquest canvi en la seva relació amb l'activitat.

Gràfic 6.41.- Població censada al 1991 i lloc de residència al 1981 segons sexe, edat, activitat i tipus de relació amb Barcelona. Dades absolutes

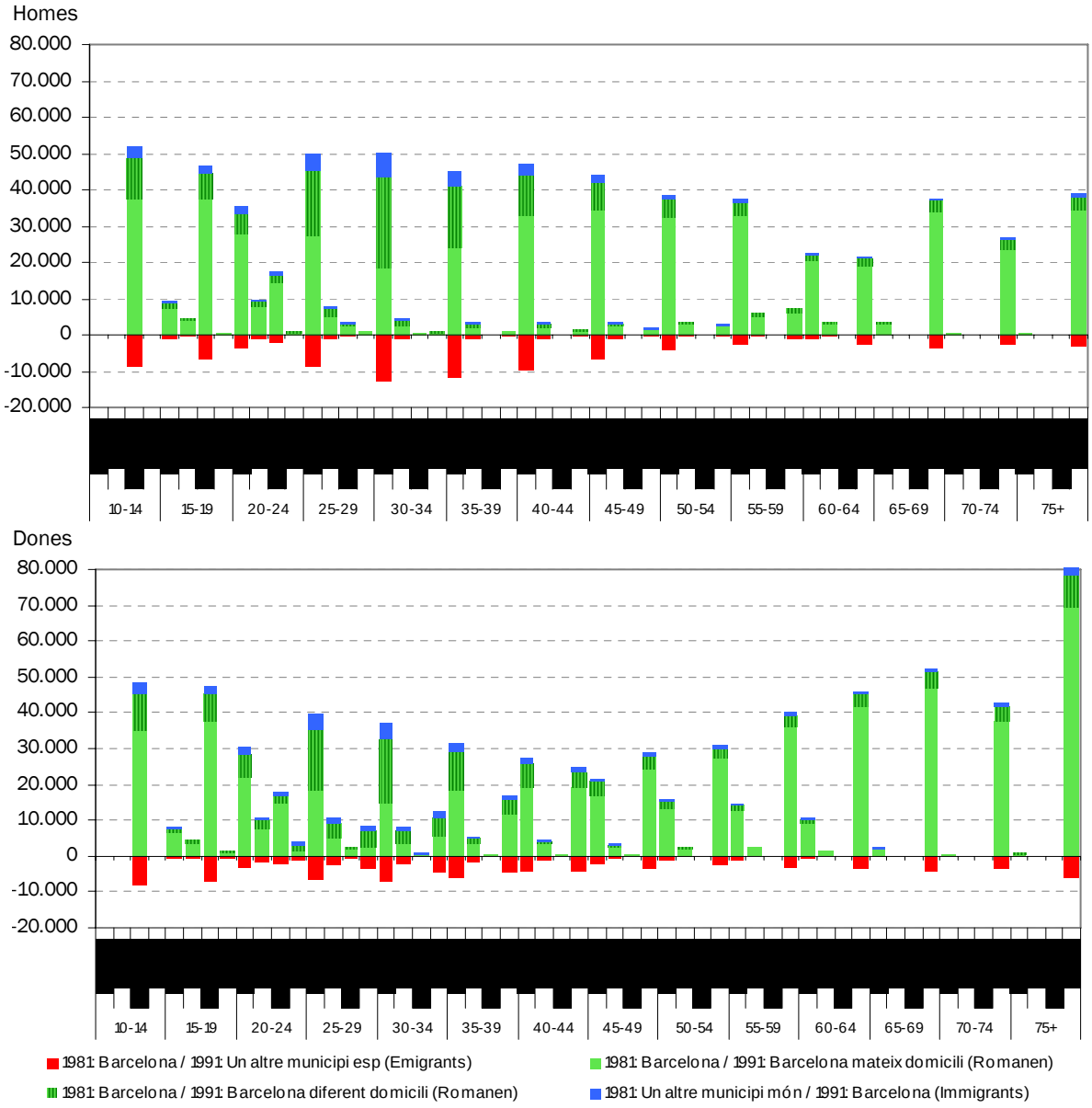

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 1991.

Abans de concloure aquest apartat s'inclou una aproximació a un dels aspectes destacats per diversos autors (Sanchez i Dawkins, 2001; Seo, 2003), relacionat amb l'activitat dels migrants, i que s'interroga per la relació que entre lloc de treball i residència que s'estableix en els moviments immigratoris i emigratoris. Segons ells, una part molt

important de la immigració que arriba als espais centrals està estretament lligada amb la voluntat per establir una forta vinculació amb el mercat laboral del lloc de destinació, ja sigui per aproximar-se al lloc de treball o per aprofitar-se de l'oferta laboral d'aquests espais. En canvi, i segons les seves hipòtesis, en l'emigració centre-perifèria aquestes raons tenen un pes menor, i es mantenen intensos lligams laborals amb l`àmbit de residència anterior, el centre.

Com que es podria considerar a aquest un aspecte col·lateral de la present recerca, es presenten a continuació els resultats d'una breu aproximació a aquest assumpte. Aquests, pretenen ratificar o invalidar la validesa dels arguments dels autors citats per al cas de Barcelona, a la vegada que palesen la complexitat de l'anàlisi d'aquest tema a partir de les microdades del cens de 2001[147] i mostren la potencialitat del mateix com a objecte d'una anàlisi més profunda.

Els resultats mostren la distribució d'arrelats, immigrants i emigrants, tots ells ocupats, segons la relació territorial que mantenen amb els seus llocs de treball. Per tal d'excloure aquells moviments de llarga distància en què existeix una forta correlació entre canvi residencial i canvi laboral, es contempla exclusivament la relació migratòria què s'estableix amb la resta de la Regió Metropolitana de Barcelona.

En efecte, la gran majoria d'immigrants metropolitans que arriben a la ciutat treballen al mateix municipi, i assoleixen uns nivells gairebé tan elevats com els que manifesta la població que ha canviat d'habitatge a l'interior de Barcelona (Gràfic 6.42). Entre el 72 i el 77% de la població masculina que realitza aquest darrer tipus de moviment, l'intramunicipal, treballa a la ciutat, una relació lleugerament per sobre al de la mitjana de la població barcelonina.[148] Entre els que han arribat el percentatge oscil·la entre el 60 i el 70%. L'edat no incideix de forma notable als valors assolits pels diferents grups, de forma que la població adulta de 25 a 34 anys és la que acostuma a presentar uns nivells d'ocupació a la ciutat lleugerament per sota de les altres categories. El sexe, en canvi, sí que introdueix més diferències, en tant que són les dones les que presenten una major localització de l'ocupació a Barcelona. Al voltant del 85% de les dones que han canviat d'habitatge a l'interior de la ciutat declaren treballar a la mateixa, mentre tres de cada quatre immigrades també treballen a Barcelona. El percentatge d'immigrants que procedeixen de la RMB que treballen

[147] Derivades, sobretot, del fet de disposar de la informació residencial de dos moments determinats (l'anterior i posterior al canvi de residència) i de la inforamció d'un únic moment laboral (el de la data censal).

[148] El percentatge de residents a Barcelona que treballen a la ciutat oscil·la entre el 68% de la població adulta de 50-64 anys i el 75,9% dels efectius de 16-24 anys, que són els que presenten amb diferència els valors més elevats.

fora de la ciutat es pot considerar, doncs, força baix, sobretot el de les dones. S'ha analitzat també quants treballen a l'antic municipi de residència, i el resultat és gairebé imperceptible: només el 5% manté un vincle laboral amb l'antic municipi de residència, un percentatge similar entre homes i dones.

Tal i com s'apuntava, l'escenari es transforma en el moment en què es contempla la localització del lloc de treball dels emigrants. Gairebé el 40% dels homes i el 50% de les dones treballen a Barcelona, una relació molt superior a la del conjunt de població metropolitana no barcelonina, que només treballa a la ciutat en el 18% i en el 20% dels casos, respectivament. Només un de cada cinc emigrants de Barcelona treballa al mateix municipi on ha traslladat la residència, mentre que en el cas de les dones la relació és d'una de cada quatre, probablement conseqüència d'una major proliferació d'ajustaments laborals.

Gràfic 6.42.- Relació entre el lloc de residència i de treball dels migrants i dels que han realitzat un canvi de residència intramunicipal (2000-2001) segons sexe, edat i tipus de relació amb la ciutat de Barcelona. Relació migratòria amb la RMB (%).

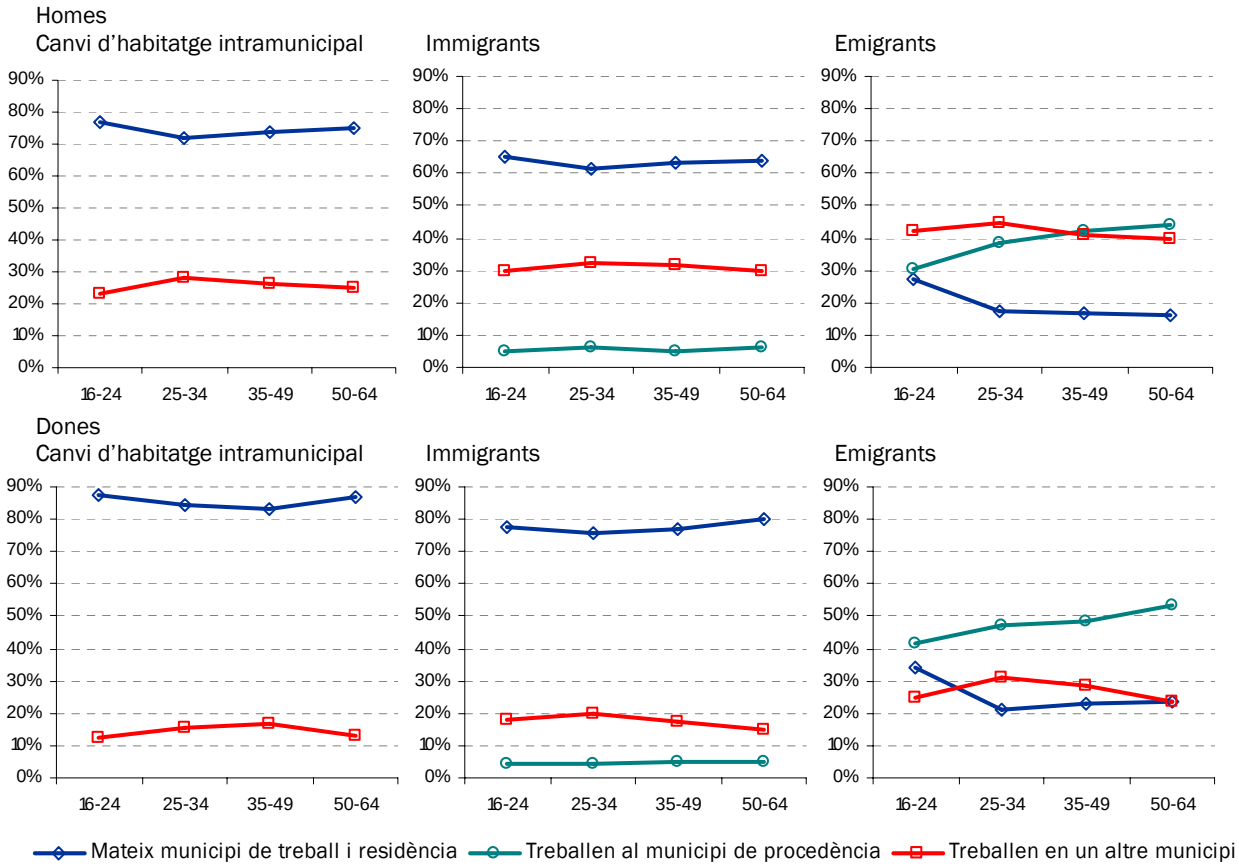

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

S'ha introduït també la distància recorreguda en el canvi de residència, i la relació descrita amb anterioritat es continua reproduint en tots els àmbits contemplats (Gràfic 6.43 i Gràfic 6.44). En la immigració, l'àmbit metropolità de procedència no permet introduir cap

element explicatiu, i els resultats són gairebé idèntics: els nivells de localització de l'ocupació a la ciutat són superiors al 60% entre les dones i al 75% entre els homes, arribin de municipis més propers o més llunyans. Entre els emigrants només s'observen petits matisos, de manera que la població que marxa als municipis limítrofs presenta una major vinculació laboral amb Barcelona, lleugerament superior als de la població que marxa més lluny. Tot i això, la meitat de les dones ocupades que han marxat a municipis situats a 10-19km de Barcelona manté un vincle laboral amb la ciutat central. Un altre exemple il·lustratiu és el de les dones que han arribat a la corona metropolitana més llunyana. El 40% de les que tenen entre 25 i 34 anys treballen a Barcelona, mentre que només una de cada deu del conjunt de dones ocupades del mateix grup d'edat que resideix en aquest àmbit té localitzada la seva feina a la ciutat central.

Es confirma que la localització del lloc de treball es configura com a un element de selecció més important en la presa de decisions dels que immigren a Barcelona que dels que emigren. La seva intervenció al filtre demogràfic barceloní, doncs, s'ha de considerar sobretot quan es contempla el funcionament del filtre immigratori.

Gràfic 6.43.- Relació entre el lloc de residència i de treball de la població que ha arribat a Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i distància a Barcelona (%).

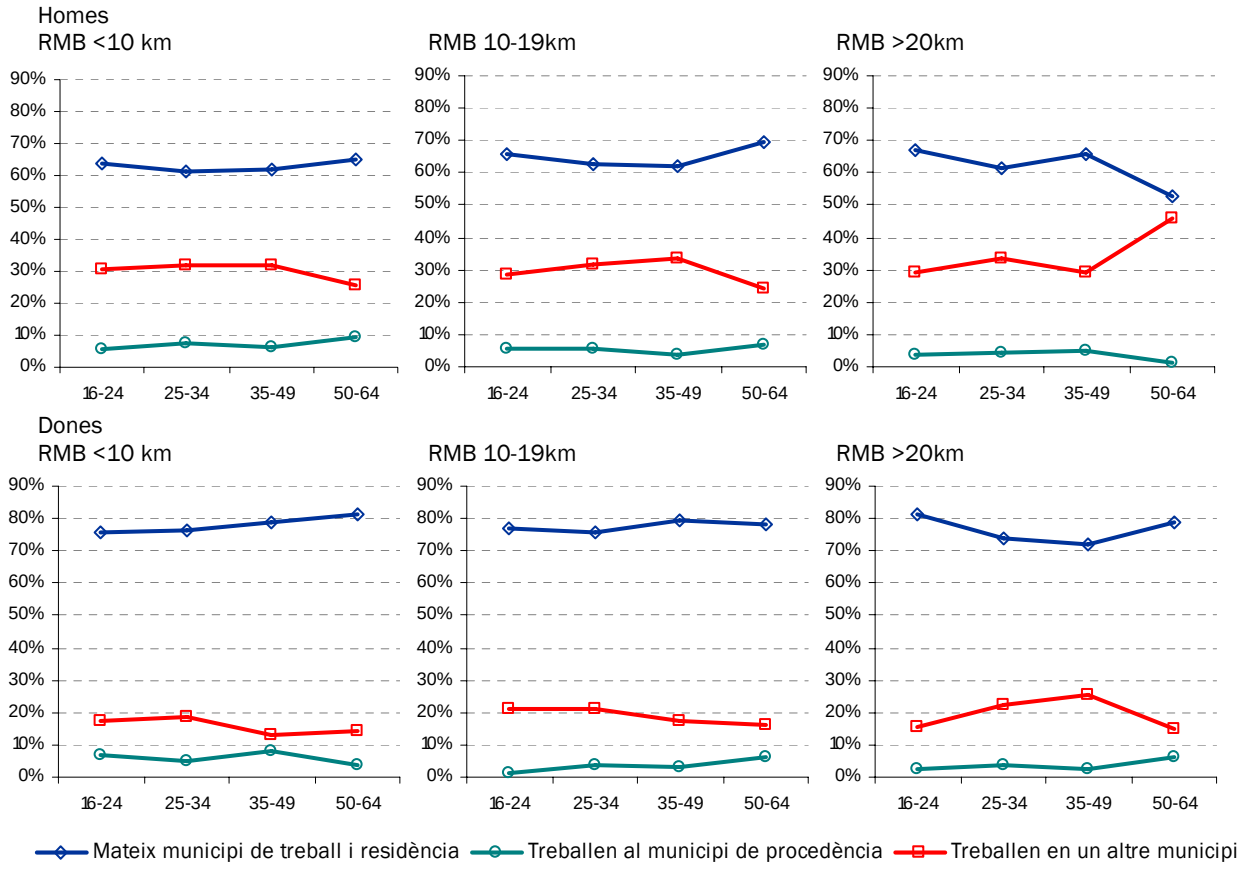

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Gràfic 6.44.- Relació entre el lloc de residència i de treball de la població que ha marxat de Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i distància a Barcelona (%).

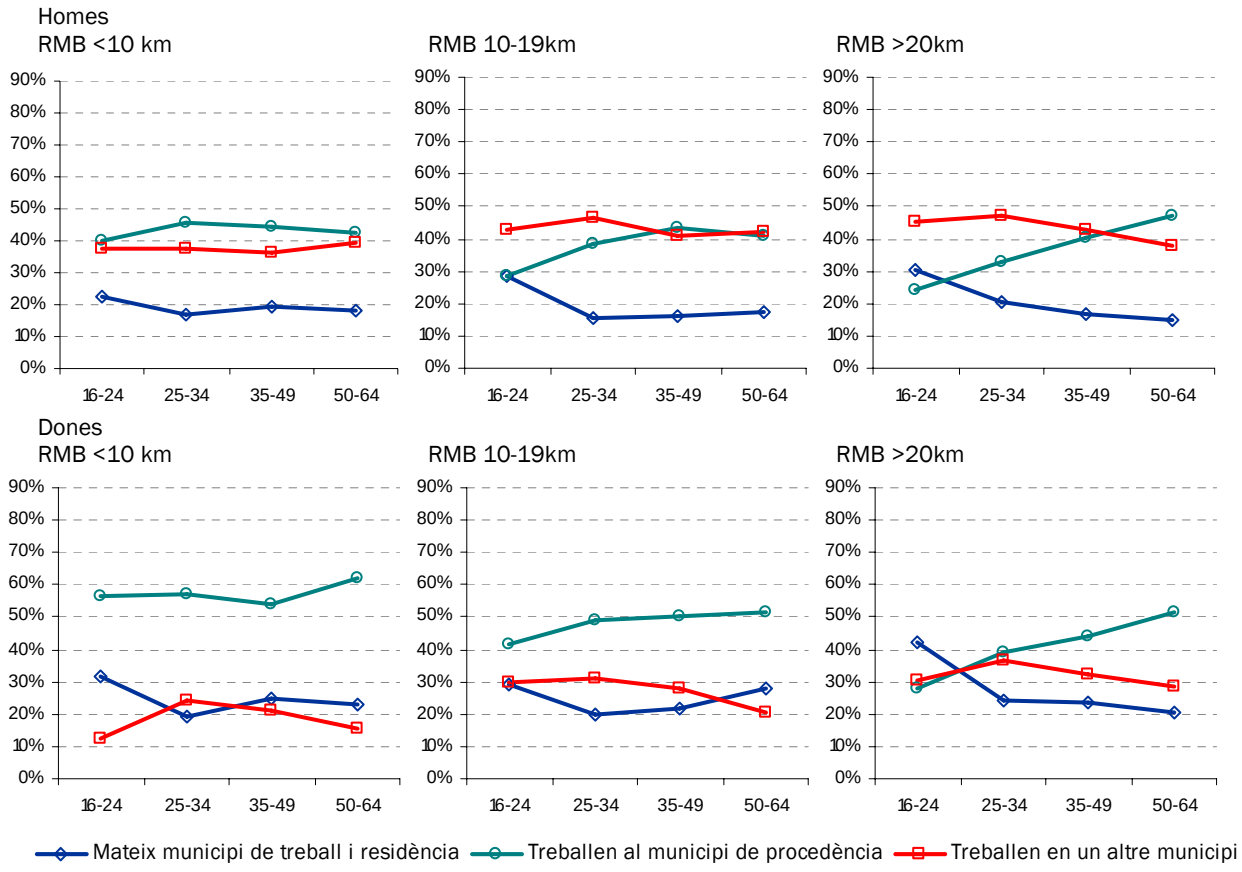

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

6.5 CONDICIÓ SOCIOECONÒMICA

L'Insititut Nacional d'Estadística defineix al cens de 2001 la condició socioeconòmica de la població ocupada a partir de dinou categories, creades mitjançant la combinació de la informació de les variables d'ocupació, activitat i situació professional, tal i com fa a l'Enquesta de Població Activa des de l'any 1994. En la present recerca doctoral, les dinou categories de l'INE han estat agrupades en nou, tal i com es detalla a continuació.

Empresaris amb assalariats	Empresaris agraris amb assalariats. Empresaris no agraris amb assalariats.	Empresaris sense assalariats	Empresaris agraris sense assalariats. Empresaris no agraris sense assalariats.
Directors, gerents i alts funcionaris	Directors i caps d'explotacions agràries. Directors i caps d'establiments no agraris, alts funcionaris de l'admon. pública, comunitats autònomes i corporacions locals.	Professionals tècnics compte propi	Professionals, tècnics i assimilats que exerceixen la seva activitat per compte pròpia, amb o sense assalariats.
Professionals tècnics compte d'altre / Adm-nistració	Professionals, tècnics i assimilatsque exerceixen la seva activitat per compte aliena. Professionals en ocupacions exclusives de l'administració pública.	Resta personal administratiu, comercial i de serveis	Resta del personal administratius i comercial. Resta del personal dels serveis. Contramestres i capatassos d'establiments no agraris.
Operaris qualificats	Operaris qualificats i especialitzats d'establiments no agraris.	Operaris no qualificats	Operaris sense especialització d'establiments no agraris. Resta de treballadors d'explotacions agràries.
Altres	Membres de cooperatives agràries. Membres de cooperatives no agràries. Professionals de les forces armades. No classificables per condició socioeconòmic.		

Convé incidir en el fet que la població sotmesa a l'anàlisi d'aquest apartat, només és la població activa i ocupada, comparada i contextualitzada amb les altres relacions amb l'activitat en l'apartat anterior. Per una altra banda, d'entre les variables analitzades fins al moment, aquesta és la primera en què l'edat s'ha agrupat en quatre grans conjunts, que pretenen vincular-se als diferents estadis dintre del cicle de vida de les persones.

Abans de concloure, cal introduir un aspecte metodològic que limita la reproducció de part de l'estructura d'anàlisi que s'ha seguit fins ara en l'estudi de les altres variables. En aquest cas, no és disposa de les característiques de la població que ha emigrat del municipi

de Barcelona a les altres comunitats autònomes espanyoles, ja que no es pot aconseguir mitjançant la tabulació dels resultats del cens de 2001 que l'INE publica a la seva plana web. Per tant, els resultats no inclouen ni les 6.492 persones ocupades que van participar en aquest tipus de moviment emigratori entre 2000 i 2001, ni les 26.790 ocupades que han declarat residir a Barcelona al 1991 i que al 2001 ho feien en una altra comunitat autònoma espanyola.

6.5.1 L'escenari metropolità. Composició de la població segons condició socioeconòmica

Com a tendència general, s'identifiquen quatre grans grups socioeconòmics més representats a la ciutat central que a les corones metropolitans, independentment de la seva edat o del seu sexe: el dels directors, gerents i alts funcionaris, el dels professionals tècnics que treballen tant per compte propi com de l'altre, i el del personal administratiu, comercial i dels serveis. En canvi, empresaris amb i sense assalariats, així com operaris qualificats i no qualificats, categories socioeconòmiques ben oposades, estan més presents, en dades relatives, a les corones metropolitanes que no pas al municipi de Barcelona (Gràfic 6.45).

Les diferències territorials més importants s'identifiquen en la presència a cada àmbit de les dues categories que inclouen els operaris, més o menys qualificats Aquests representen gairebé el 60% de la població metropolitana masculina ocupada de 16 a 25 anys i poc menys del 50% al grup d'edat 25-34, sense identificar-se diferències destacables entre les corones metropolitanes; a Barcelona, mentrestant, representen el 37,5% i del 24,1% respectivament, molt per sota de l'escenari de la resta de la metròpoli. Després dels 35 anys d'edat, els operaris continuen significativament menys presents a la ciutat central respecte a les altres corones metropolitanes; a nivell territorial, ara sí, s'aprecien algunes diferències, de forma que els municipis limítrofs registren la màxima acumulació relativa d'operaris, representació que disminueix lleugerament a mesura que augmenta la distància al centre metropolità (mai s'arriba, però, als nivells de Barcelona). Són poques les dones operàries i, a l'igual que els homes, assoleixen els nivells més elevats de presència a les corones metropolitanes.

A l'altre extrem de la jerarquia socioeconòmica, els empresaris, amb i sense assalariats, estan sensiblement menys representats a la ciutat de Barcelona, sobretot entre la població d'ambdós sexes de més de 35 anys, i en comparació amb el conjunt de municipis metropolitans situats a més de 20 quilòmetres. En canvi, més barcelonins d'ambdós sexes s'inclouen a la categoria formada per directors, gerents i alts funcionaris.

Si els operaris estan notablement més representats a la resta de la metròpoli que a la ciutat de Barcelona, els professionals tècnics presenten la situació oposada. Com a mitjana, gairebé un de cada tres barcelonins ocupats pertany a aquesta categoria socioeconòmica,

mentre que a la metròpoli la relació no arriba a ser d'una per cada cinc persones. Tot ser un col·lectiu menys nombrós, les diferències relatives entre Barcelona i la metròpoli són més elevades quan s'analitza exclusivament el conjunt de professionals que treballen per compte propi.

Finalment, la resta del personal administratiu, comercial o de serveis, està lleugerament més present a la ciutat de Barcelona, situació que es podria vincular amb la major especialització econòmica de la ciutat en activitats terciàries. Tot i això, les diferències només són remarcables entre els homes adults més joves; en el cas de les dones barcelonines, mentrestant, el pes d'aquest grup és superior al que es registra en el conjunt de municipis situats a més de 10 quilòmetres en totes les edats, però no al dels municipis limítrofs on les incloses en aquesta categoria representen sempre més del 50% de la població censada.

Gràfic 6.45.- Condició socioeconòmica de la població resident a la RMB segons edat, sexe i distància a la ciutat de Barcelona. 2001 (%).

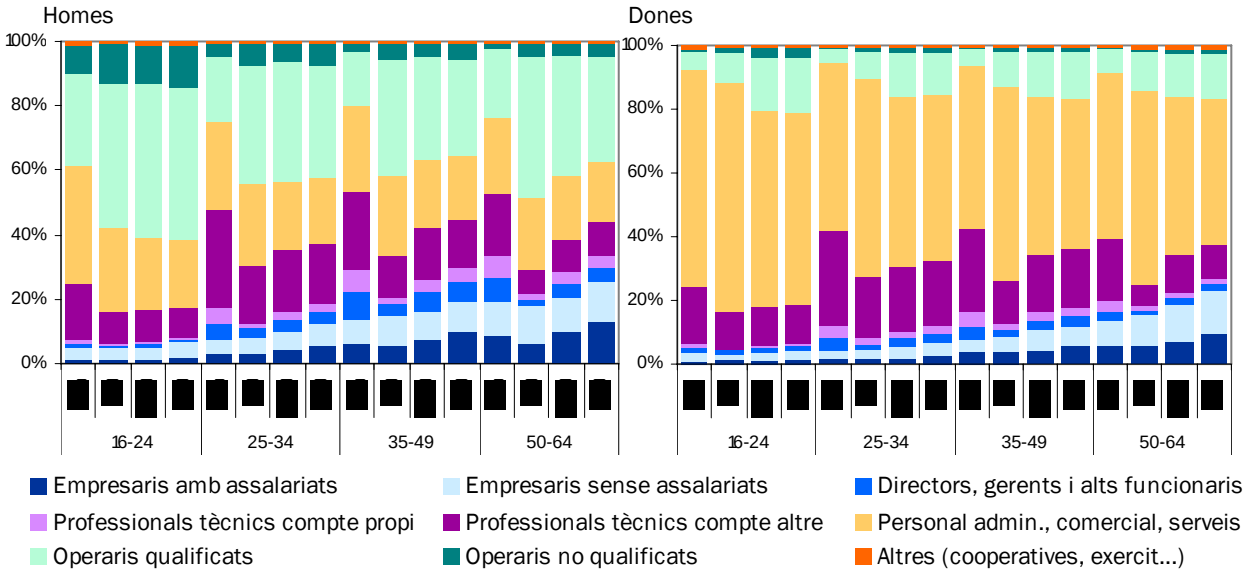

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

6.5.2 La composició de la població que canvia d'habitatge segons la composició socioeconòmica

S'havia identificat en capítols anteriors la pèrdua de població ocupada de gairebé totes les edats durant el període estudiat, els 22 mesos compresos entre l'1-I-2000 i l'1-XI-2001. Únicament els adults menors de 25 anys, homes i dones, registraven un mínim balanç positiu, mentre que les pèrdues eren molt notables als següents grups d'edat, sobretot entre els homes.

D'acord amb aquesta situació, Barcelona perd població de gairebé totes les categories socioeconòmiques (Gràfic 6.46). L'única excepció la configuren els individus englobats com a resta de personal administratiu, comercial i de serveis, dels quals es registra un exigu balanç positiu, lleugerament més alt en el cas de les dones. Cal tenir en compte, novament, que a l'estoc d'emigrants no s'inclouen, per manca de les dades, els 4.061 homes i les 2.431 dones ocupades que han marxat durant el període d'estudi a la resta d'Espanya. Si aquests reproduïssin l'estructura dels emigrants que han marxat a la resta de Catalunya, la ciutat hauria perdut efectius de totes les condicions socioeconòmiqes.

En dades relatives, i encara sense incorporar l'edat dels individus, els homes empresaris,amb i sense assalariats, i els operaris qualificats tenen major representació a l'estoc d'emigrants, mentre que el personal administratiu, comercial i de serveis, així com els operaris no qualificats són més presents a l'immigratori, en una situació en què la immigració de nacionalitat estrangera exerceix un paper clau, tal i com es desenvoluparà als següents punts. Entre les dones, les ocupades en l'administració, comerç i serveis estan més presents a l'estoc immigratori, tot en detriment de les empresàries i directives, les professionals tècniques que treballen per compte d'un altre, i les operàries, que tenen més pes a l'estoc d'emigrants. En la composició del conjunt de l'estoc immigratori de les dones també és molt important l'efecte dels immigrants arribats de fora d'Espanya. Concretament, representen el 55,1% de l'estoc d'homes immigrants i el 54,0% de les dones.

Gràfic 6.46.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons activitat i sexe. Nombres absoluts i relatius.

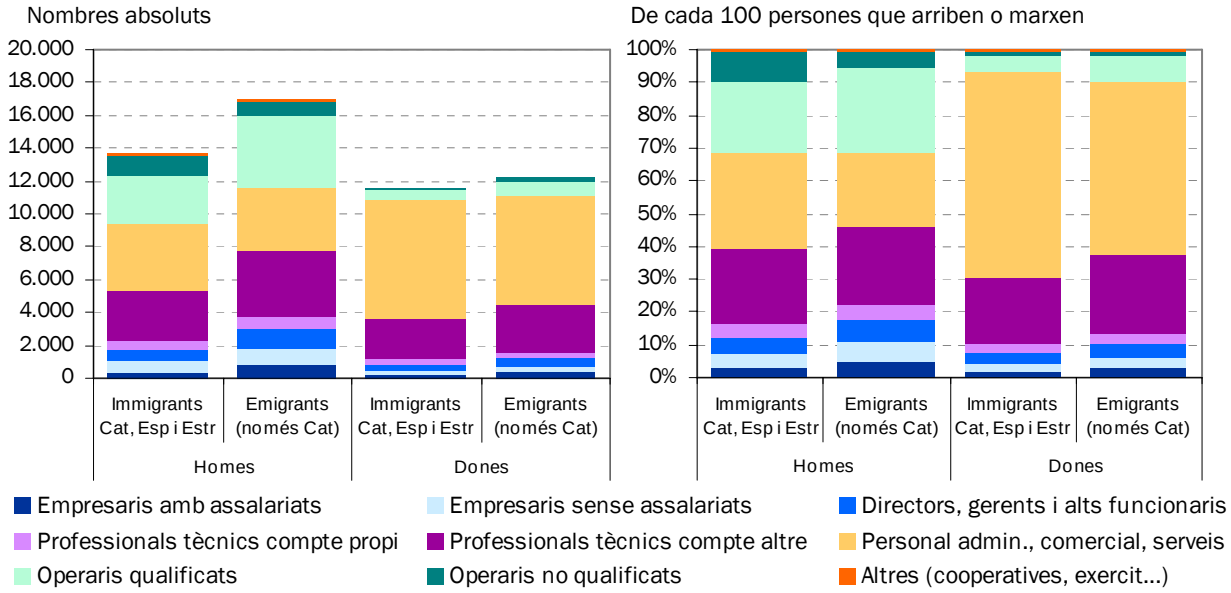

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Introduint l'edat a l'anàlisi, únicament es registren guanys nets per migració en algunes categories socioeconòmiques, principalment entre els ocupats de menys de 25 anys. Empresaris, professionals tècnics, operaris no qualificats, però sobretot la resta de personal de l'administració, comerç o serveis, menors de 25 anys són més nombrosos entre els que entren a Barcelona. Al grup 25-34 només es guanya una petita porció de població relacionada amb aquesta darrera categoria, i molt pocs professionals tècnics que treballen per compte propi. Als següents grups d'edat, s'identifica algun guany de població ocupada entre les dones dedicades a l'administració, comerç o serveis, i a la resta, sempre pèrdues absolutes de població ocupada (Gràfic 6.47).

En dades relatives, s'identifica una major presència d'operaris a l'estoc d'adults més joves que marxen de la ciutat, en contrast amb el personal d'administració, comerç o serveis, més presents entre els que arriben. Els primers representen més del 50% de la població masculina ocupada del grup d'edat 16-24 que abandona Barcelona, mentre que els segons són gairebé el 40% dels homes que entren i més del 70% de les dones. A mesura que augmenta l'edat dels individus, el perfil és més heterogeni, reflex de la millora de la condició socioeconòmica dels individus. Tot i això, al següent grup d'edat, 25-34 anys, els operaris continuen erigint-se com la categoria majoritària entre els emigrants, els professionals tècnics ho són de la població que canvia d'habitatge a Barcelona, i operaris, personal administratiu, comercial i de serveis, i professionals tècnics es distribueixen en parts similars entre els que arriben a la ciutat. Les diferències en la composició dels estocs són més difícils d'identificar a partir dels 35 anys d'edat, tot i que s'aprecia una lleugera major presència de les categories associades a una millor posició socioeconòmica en l'estoc emigratori respecte a l'immigratori, però no vers al que canvia d'habitatge a Barcelona.

Gràfic 6.47.- Composició de la població que ha arribat, abandonat o canviat d'habitatge a Barcelona entre 2000 i 2001 segons categoria socioeconòmica, sexe i edat. Nombres absoluts i relatius.

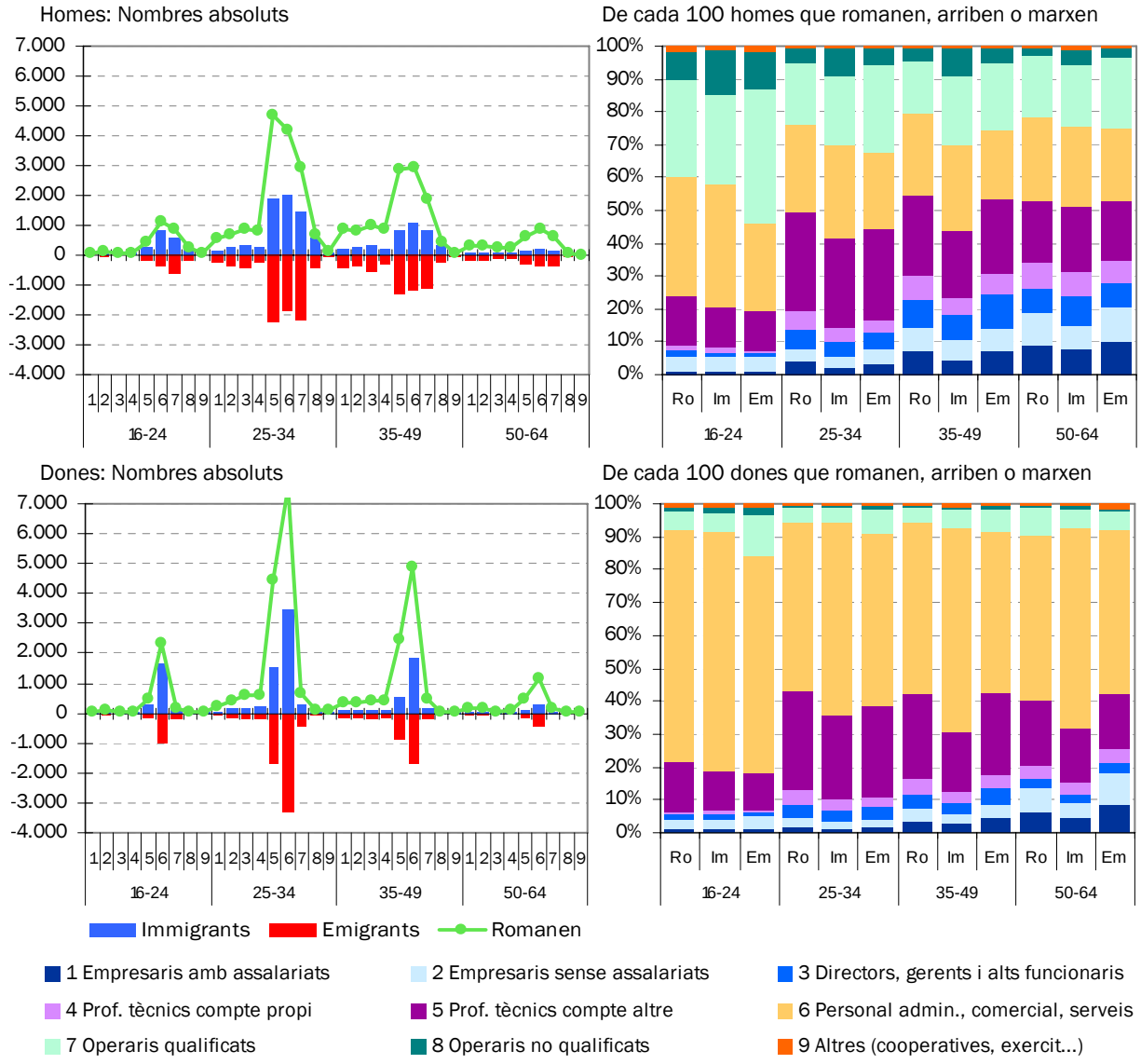

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

6.5.2.1 La condició socioeconòmica dels migrants segons àmbit territorial de relació i nacionalitat

L'àmbit territorial de relació i la nacionalitat esdevenen dues variables imprescindibles per poder explicar les propietats del filtre immigratori barceloní en termes de condició socioeconòmica de la població. S'identifiquen dos tipus de filtre demogràfic de característiques ben contrastades, i definits per l'àmbit territorial amb què s'estableix l'intercanvi migratori. El primer està més vinculat amb la mobilitat residencial de curta i intermèdia distàncies; el segon es manifesta en els moviments de més llarga distància, i té en la immigració internacional un element decisiu.

La situació descrita fins aquí es modifica notablement a partir del moment en què no es comptabilitzen les persones que han arribat des de l'estranger (Gràfic 6.48).[149] En la relació migratòria dels homes amb la resta de municipis catalans, els operaris estan notablement més presents a l'estoc d'emigrants respecte al d'immigrants, en una relació que es dona en tots els grups d'edat, en l'intercanvi amb cadascuna de les corones metropolitanes analitzades, i en la resta de municipis catalans. Els operaris, la major d'ells qualificats, representen més del 50% del volum de joves ocupats menors de 25 anys que marxen de Barcelona amb destinació a la resta de la metròpoli, sense diferències segons la distància, i més del 60% dels que marxen a la resta de Catalunya. En la immigració, en canvi, no assoleixen mai una representació superior al 40%; en aquesta, s'identifiquen contrastos segons la procedència, de forma que estan més presents quan procedeixen de municipis metropolitans més propers. Si els operaris estan més presents al volum d'emigrants de la població ocupada més jove, els professionals tècnics i, sobretot, la resta de personal de l'administració, comercial i de serveis, registren un major pes entre els immigrants. En la relació amb la resta de Catalunya s'assoleixen unes magnituds importants: mentre que els professionals tècnics i el personal de l'administració, comercial i de serveis són el 7,7% i el 19,7% dels que marxen, són el 25% i el 41% dels que han entrat. Entre les dones ocupades més joves desapareix la importància de les operàries, que passa a ser de les ocupades en activitats associades amb l'administració, comerç i serveis, en els dos tipus de moviment migratori. Aquestes darreres, però, estan significativament més presents a l'estoc d'emigrants amb destinació a tots els àmbits catalans estudiats, en detriment de les professionals tècniques, que resten més representades en l'estoc d'immigrants.

[149] Fins ara, el material gràfic referent l'anàlisi de la composició dels estocs de migrants segons l'àmbit territorial de relació, s'havia presentat a l'Annex. Donada la importància d'aquesta relació en la variable socioeconòmica s'ha considerat oportú incloure'l juntament amb el desenvolupament del capítol.

Al grup d'edat en què es registren més canvis de residència, el 25-34, els homes operaris ja no assoleixen un pes tan important, però continuen sent majoria entre totes les persones que marxen de Barcelona amb destinació a tots els àmbits catalans estudiats. En la relació amb la metròpoli, representen una tercera part dels que marxen als municipis limítrofs, mentre que són un de cada quatre dels que tenen com a destinació municipis metropolitans més allunyats. Per altra banda, amb una presència del 40%, els operaris estan més presents entre qui marxa a la resta de la província i de Catalunya. Per contra, aquests no acostumen a superar el 20% dels immigrants i, a l'igual que en l'emigració, són menys presents com més llunyana és la procedència metropolitana. El dèficit d'operaris, ja conegut al grup d'edat anterior, té la contrapartida en les categories de professionals tècnics, molt presents entre els que arriben dels municipis metropolitans situats a una distància intermèdia i llunyana, i des de la resta de Catalunya. Si el volum d'emigrants a aquests àmbits hagués estat idèntic al d'immigrants, per cada home d'aquesta categoria que hagués marxat, n'haurien arribat dos. Un cop més, la relació dels migrants que atresoren una condició a la cúspide de la jerarquia socioeconòmica només presenta sensibles matisos. Per exemple, en aquestes edats, els empresaris estan més presents entre els que arriben del conjunt de municipis situats a menys de 20 quilòmetres respecte als que marxen, però no així en la relació amb els municipis metropolitans més llunyans i amb la resta de Catalunya. Pel que fa a les dones, es reprodueix en part la situació observada entre els homes; les professionals tècniques tornen a estar més presents entre les immigrants (amb un pes notable de les que treballen per compte propi). En el cas de les dones, però, el dèficit d'efectius en igualtat de volums es registraria entre la resta de personal administratiu, comercial i de serveis.

En línies generals, la situació descrita anteriorment es reprodueix a partir dels 35 anys d'edat. Els professionals d'ambdós sexes estan més presents a l'estoc d'immigrants, mentre que els operaris segueixen comptabilitzant més efectius entre els que marxen. Per altra banda, a mesura que s'avança en l'edat, la població que participa en la migració atresora una millor condició socioeconòmica. Al grup d'edat 35-49 anys s'identifiquen alguns contrastos en la participació d' empresaris, directors, gerents i alts funcionaris en la migració (que no s'observaven als grups d'edat anteriors) de forma que resten més presents entre els que marxen respecte als que arriben, sobretot en les destinacions metropolitanes situades a distàncies intermèdies i llunyanes. Aquesta relació no s'identifica entre la població de més de 50 anys.

Com s'ha argumentat al començament d'aquest apartat, la immigració de llarga distància, presenta un perfil força específic respecte al que procedeix dels àmbits més propers, sobretot quan arriba des de l'estranger. La composició en termes de condició

socioeconòmica de la població ocupada masculina més jove que arriba a Barcelona de la resta d'Espanya es caracteritza per presentar un major pes de la població operaria qualificada i no qualificada, que representa més del 40%. En el cas dels que arriben des de l'estranger la seva presència és encara més gran i s'apropa a la meitat de les persones que han arribat. A més a més, si es comptabilitza la resta de personal administratiu, comercial i de serveis el percentatge assoleix el 85% dels arribats directament de l'estranger. Entre els que procedeixen de la resta d'Espanya, en canvi, el pes dels professionals tècnics, associats a una categoria socioeconòmica més alta, i dels empresaris, és similar al de la població que arriba de la metròpoli barcelonina (aproximadament un 25%). Entre la població, femenina, la presència de més personal administratiu, comercial i de serveis contraresta la poca presència d'operàries. En el cas de les procedents de la resta d'Espanya, aquesta categoria representa un 70%, mentre que entre les estrangeres superen el 75%. Si a aquestes darreres se sumen les operàries, tornen a representar, com en el cas dels homes, més d'un 85% de la població.

Entre els 25 i els 49 anys la composició de la població que arriba de la resta d'Espanya apunta cap a una major convergència amb la que procedeix dels municipis catalans: un 40% dels immigrants són professionals tècnics, complementats per un percentatge també destacable de personal administratiu, comercial i de serveis, sobretot en el cas de les dones. Entre els 35 i els 49 anys, fins i tot, els empresaris, directors i alts funcionaris assoleixen una representació en consonància amb la que arriba de Catalunya, un 20% de tots els immigrants. A partir dels 49 anys, en canvi, els immigrants espanyols pertanyen a categories socioeconòmiques inferiors a les dels immigrants procedents de les localitats metropolitanes més llunyanes i de la resta de Catalunya.

Els immigrants procedents de l'estranger només presenten una certa convergència amb el perfil socioeconòmic de la resta d'immigrants en les edats adultes més avançades, quan la composició per nacionalitat del propi estoc d'immigrants experimenta una forta transformació en relació amb la resta de les edats (Bayona, 2006). Fins al 50 anys, operaris, i resta de personal administratiu, comercial i de serveis, homes i dones, representen tres quartes partes de l'estoc d'immigrants que arriba a Barcelona des de l'estranger entre 2000 i 2001.

L'anàlisi de la composició dels migrants segons la nacionalitat, reprodueix les diferències descrites prenent com a referència l'àmbit territorial de relació (Gràfic 6.49). Com ja s'ha comentat amb anterioritat, és molt elevada la incidència que tenen les característiques de l'estoc immigratori estranger quan s'analitza la composició del conjunt d'immigrants, ja que representen el 55,1% de l'estoc d'homes immigrants i el 54,0% de les dones.

Gràfic 6.48.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons cat. socioeconòmica, sexe, edat i àmbit territorial de relació. Pes de cada cond. socioecon. (%).

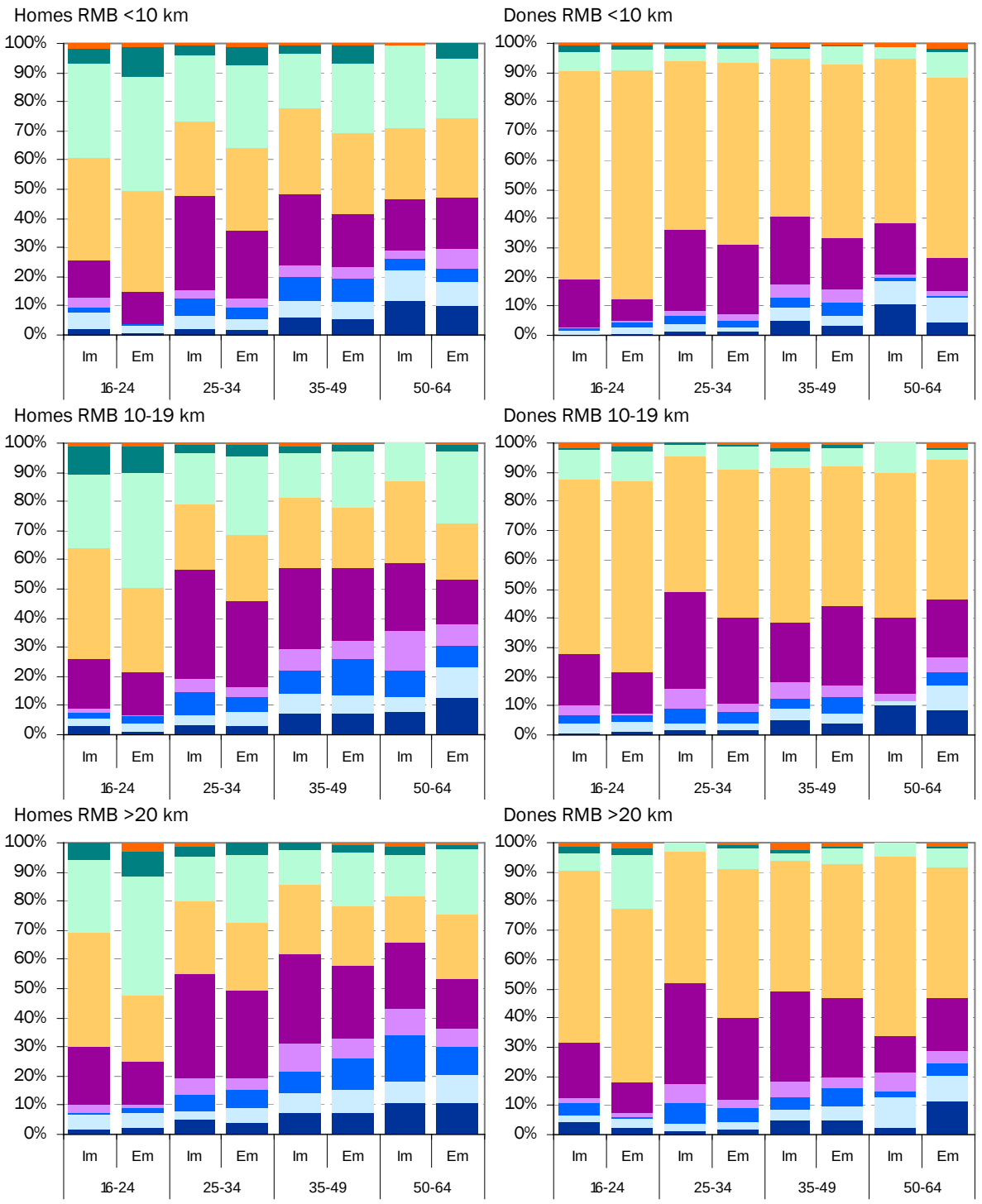

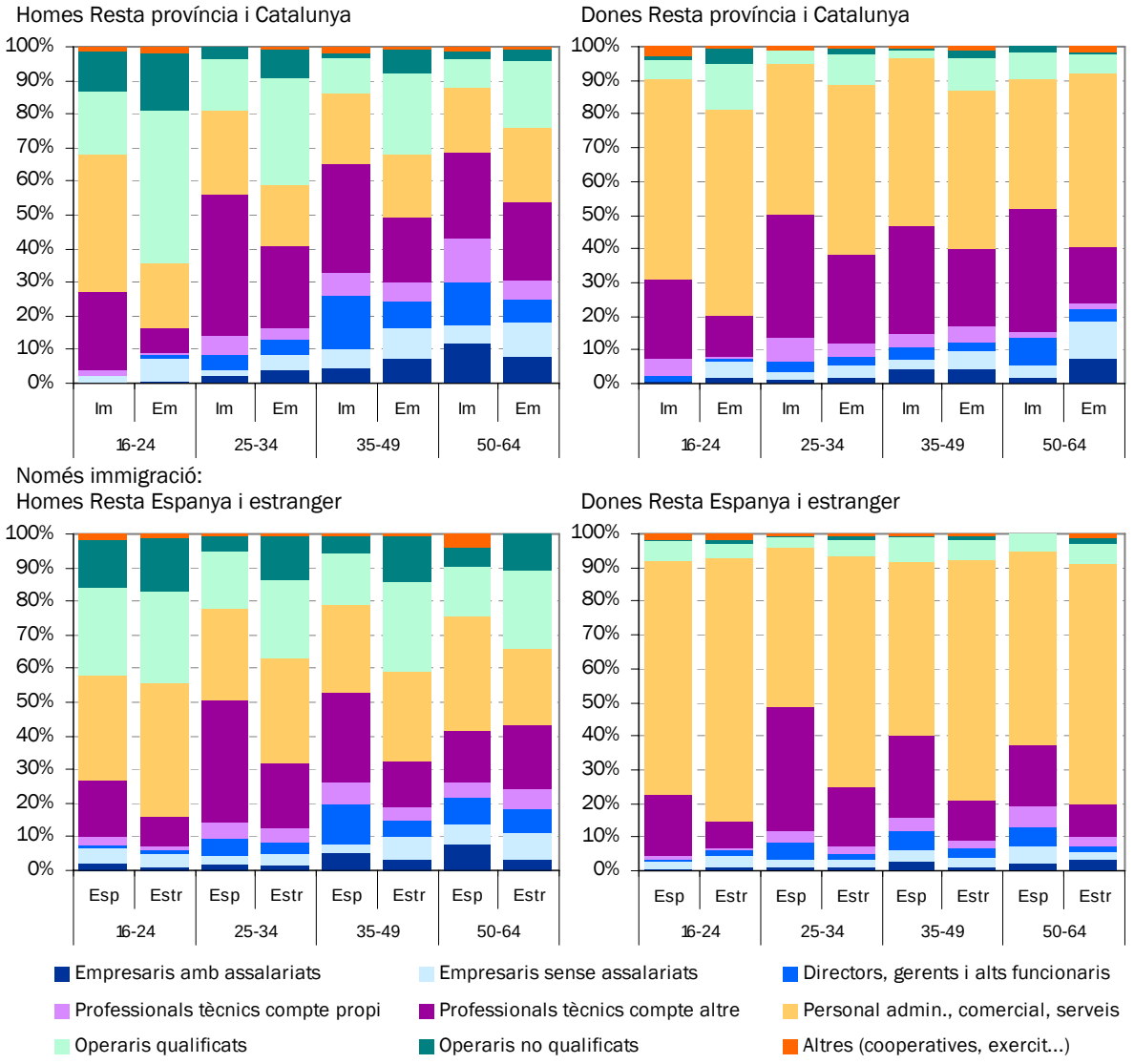

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Gràfic 6.49.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe, edat, categoria socioeconòmica i nacionalitat. Pes de cada cat. socioeconòmica (%).

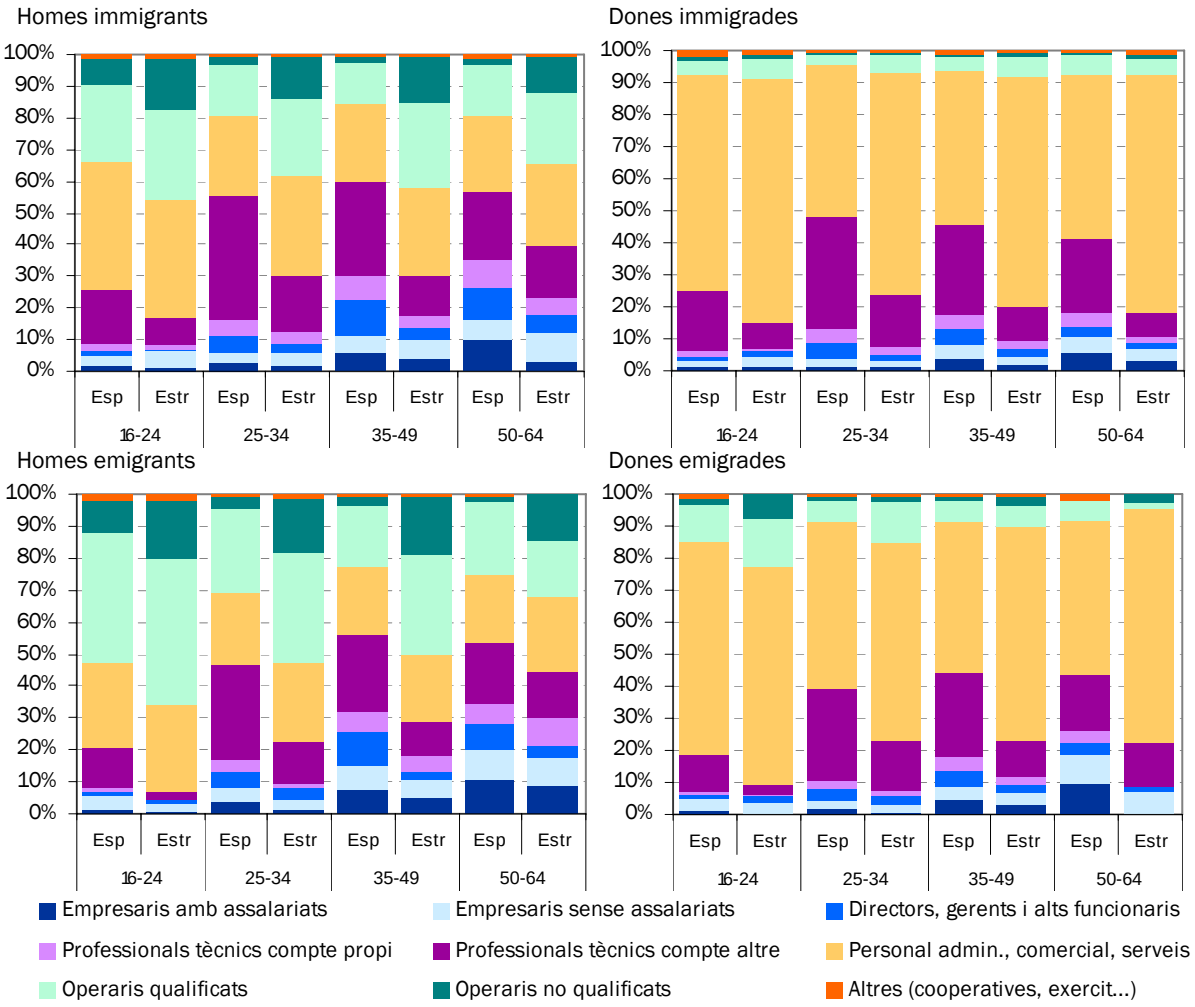

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Per finalitzar amb l'anàlisi de la composició dels fluxos es presenta el Gràfic 6.50, que sintetitza les singularitats dels individus que canvien d'habitatge a Barcelona vers els que l'abandonen i les dels metropolitans que immigren respecte als que marxen a un altre municipi metropolità. Als moviments generats a Barcelona es recupera, doncs, el perfil dels que romanen a Barcelona, ja presentat anteriorment, mentre que en la immigració s'exclou a la població que arriba de l'estranger, ja que en aquesta figura es comptabilitzen únicament els moviments generats a la metròpoli.

La població que pertany a les categories vinculades a una millor condició socioeconòmica està més present a l'estoc de persones que canvien d'habitatge respecte a la que marxa de la ciutat, sobretot a les edats relacionades amb els processos d'emancipació i de formació de llars. A partir dels 35 anys d'edat, els empresaris amb i sense assalariats registren més pes entre els emigrants, mentre que aquestes diferències no s'identifiquen

entre directors, gerents i alts funcionaris. A totes les edats i ambdós sexes es repeteix la major presència de professionals tècnics entre qui roman a Barcelona, en detriment dels operaris, que sempre estan més representats a l'estoc d'emigrants. La resta de personal administratiu, comercial i de serveis, força presents entre les dones, registren percentatges similars als dos estocs de població, amb l'única excepció del grup d'edat més jove, on són més presents entre qui es queda a Barcelona que entre qui marxa.

La composició de la població metropolitana que emigra a Barcelona convergeix amb la que canvia d'habitatge a l'interior de Barcelona. En un hipotètic escenari en què l'estoc de metropolitans que ubica la nova residència a Barcelona fos idèntic al que marxa al conjunt dels altres municipis metropolitans, el nombre d'operaris amb destinació a Barcelona seria sempre la meitat dels que marxen als altres municipis. Novament, s'identifica l'atracció de Barcelona vers els professionals tècnics, molt més presents entre les persones que han emigrat a la ciutat central. Pocs contrastos s'observen entre les categories socioeconòmiques més altes, a l'igual que entre la població ocupada en activitats administratives, comercials i de serveis, en què només s'identifiquen diferències significatives entre els migrants de menys de 25 anys, de forma que assoleixen major pes entre els que situen la nova residència a Barcelona.

Gràfic 6.50.- Composició de la població que ha canviat d'habitatge entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i cat. Socio. (%). A) Moviments generats a Barcelona B) Moviments generats a la resta de la RMB

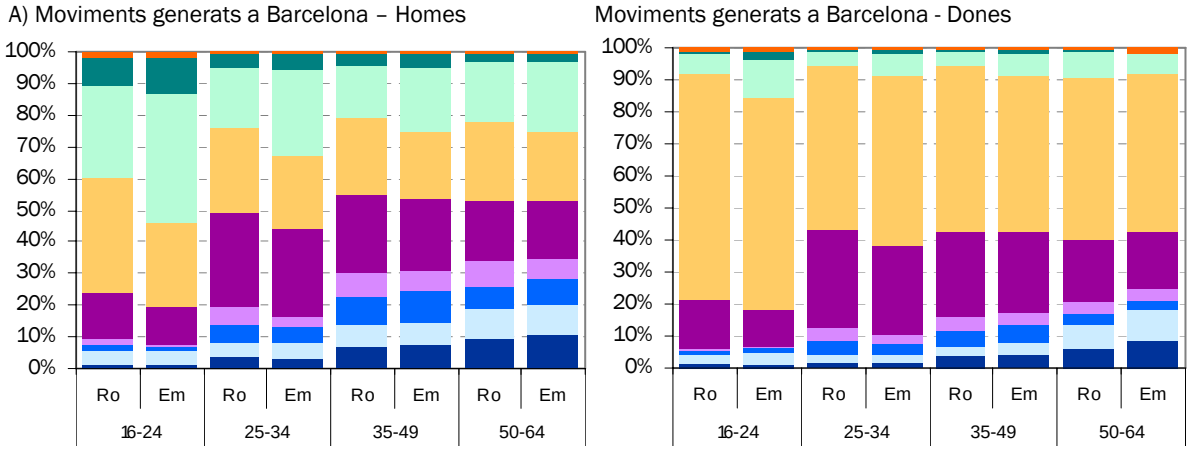

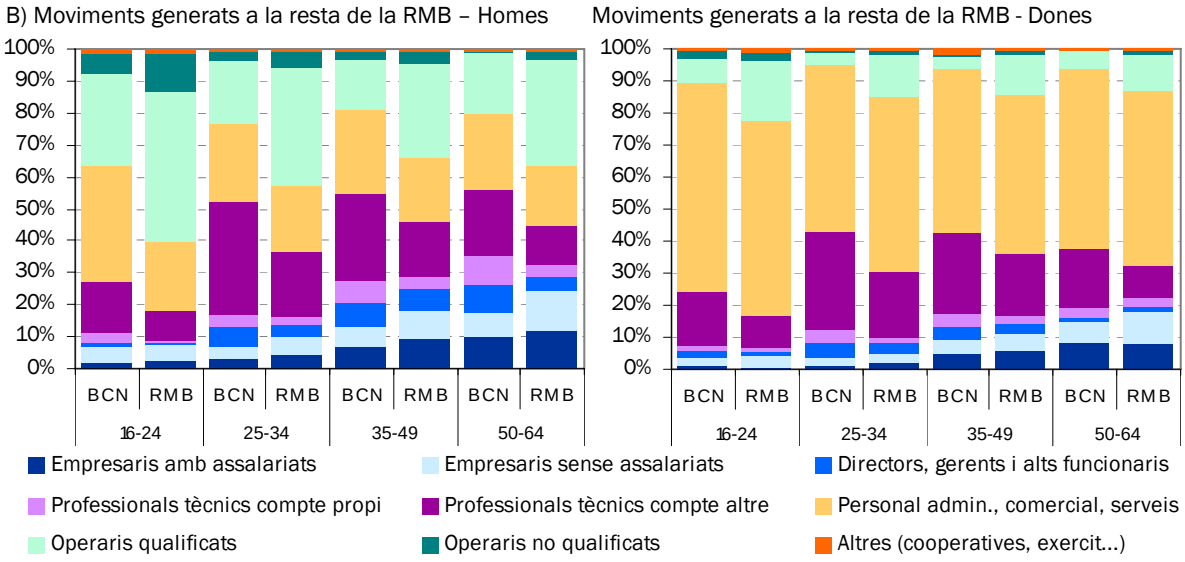

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

6.5.3 La propensió a canviar d'habitatge segons la categoria socioeconòmica

Com a regla general, abans de definir les singularitats observades en cada tipus de moviment, la població que forma part de les categories situades a ambdós extrems de la jerarquia socioeconòmica presenta una lleugera major probabilitat a experimentar un canvi d'habitatge. Aquest comportament es podria associar amb l'observat segons el nivell d'instrucció de la població; atenent a aquesta variable eren els més i menys formats els que canviaven d'habitatge amb major intensitat. Tot i això, les diferències a nivell general entre els grups analitzats són petites i estan lluny d'algunes de les identificades en altres variables, com en el de l'activitat, en què, per exemple, els estudiants de 20 a 24 anys tenien una probabilitat tres vegades menor que els actius a experimentar un moviment residencial. És quan s'analitza el tipus de moviment migratori quan s'identifiquen diferències suficientment notables com per pensar que la variable socioeconòmica també s'integra, com un element més, en els mecanismes de filtre demogràfic barceloní.

6.5.3.1 L'arrelament a Barcelona. Probabilitats de romandre o marxar de la ciutat segons la condició socioeconòmica

Tot i que les nou categories socioeconòmiques analitzades presenten notables contrastos que apunten cap a l'adopció de diferents comportaments residencials, en totes elles la propensió a canviar d'habitatge a Barcelona és superior a la de realitzar un moviment intermunicipal amb destinació a la resta de Catalunya (Taula 6.9 i Taula 6.10). A nivell general, es detecta que és en la mobilitat intermunicipal on es produeix un major comportament diferencial, mentre que la probabilitat de realitzar un canvi d'habitatge a l'interior de Barcelona es manté, en tots els grups, dintre d'un marge bastant més homogeni.

Els operaris, qualificats i no qualificats, d'ambdós sexes i de totes les edats, són el col·lectiu amb major propensió a realitzar un moviment intermunicipal, i per tant a marxar de Barcelona. Els operaris qualificats, en canvi, figuren entre els grups que registren una menor probabilitat de canvi d'habitatge intramunicipal. Als homes no qualificats, menys nombrosos a la ciutat que els anteriors, sí que se'ls hi pot atribuir també una elevada mobilitat intramunicipal. Aquesta, però, no els hi permet abandonar les darreres posicions en el llistat de grups socioeconòmics amb menor permanència a Barcelona, només superats pels operaris qualificats, que són els que presenten una proporció més elevada de moviments intramunicipals. És sobretot a les edats adultes més joves quan el pes dels moviments intermunicipals respecte al total de moviments és més elevat.

Els professionals tècnics manifesten un comportament divergent al dels ocupats. La seva probabilitat d'abandonar Barcelona figura sempre entre les més baixes, sobretot als grups d'adults menors de 35 anys, quan la propensió a emigrar representa, aproximadament, la meitat que la dels operaris. En canvi, la seva mobilitat intramunicipal assoleix un dels nivells més elevats en comparació amb la resta de categories socioeconòmiques en totes les edats, sobretot quan aquests treballen a compte propi. De la mateixa manera, aquestes dues categories assoleixen un elevat percentatge de permanència a Barcelona. Els canvis d'habitatge a l'interior de Barcelona dels professionals tècnics representen, en totes les edats i ambdós sexe, més del 70% de tots els generats a la ciutat;[150] únicament els professionals tècnics masculins que treballen a compte d'un altre presenten percentatges lleugerament per sota del 70%.

A la resta de personal administratiu, comercial i de serveis, se li atribueix un comportament residencial més sedentari, ja que els dos tipus de moviment manifesten una propensió al canvi d'habitatge força baixa, independentment de l'edat. Una vegada es mouen, però, són individus que s'enclaven a Barcelona, i romanen a Barcelona en més del 70% dels casos.

Finalment, els grups que encapçalen la jerarquia socioeconòmica de la població de la ciutat, empresaris, directors, gerents i alts funcionaris tenen un comportament residencial més difús, en què no s'identifica una conducta clara d'arrelament a la ciutat o una forta preferència per marxar. En cap d'aquestes tres categories s'acumula un nombre elevat de població fins als 25 anys, amb la qual cosa és preferible no interpretar els resultats del primer grup d'edat. Els següents presenten probabilitats per experimentar canvis d'habitatge força

[150] Es recorda que en l'anàlisi d'aquesta variable no s'han pogut contemplar els emigrants amb destinació a la resta d'Espanya. Aquest 70% és, doncs, la proporció de canvis d'habitatges intramunicipals respecte al total de moviments realitzats a l'interior de Catalunya.

elevades, sobretot els empresaris amb assalariats, encara que no acostumen a assolir les que registren els operaris per marxar de la ciutat o a les dels professionals tècnics per realitzar un canvi de domicili intern. Pel que fa al nivell de permanència a la ciutat, és més elevat per a les dones que pertanyen a aquestes categories, sobretot les de la franja d'edat 25-34, que romanen a la ciutat en més d'un 70% dels canvis d'habitatge. A mesura que augmenta l'edat de les empresàries, en canvi, disminueix aquest percentatge i figuren com els grups d'ocupats amb menor permanència a la ciutat. L'enclavament dels homes empresaris d'aquestes edats és similar al de les dones; en el seu cas, però, els operaris que canvien de residència romanen encara menys a la ciutat.

Taula 6.9.- Probabilitat de la població de Barcelona de realitzar un moviment residencial intermunicipal (amb destinació a Catalunya) o un canvi de domicili intern durant el període 2000-01 segons sexe, edat i cat. socioeconòmica (‰).

Probabilitat d'abandonar Barcelona (amb destinació a tots els municipis de Catalunya)

	Homes					Dones				
	16-24	25-34	35-49	50-64	Total	16-24	25-34	35-49	50-64	Total
Empresaris amb assalariats	43,27	81,33	47,20	23,74	43,66	74,73	70,13	37,59	24,89	40,06
Empresaris sense assalariats	58,14	82,76	43,52	19,13	42,47	71,06	61,80	30,60	18,48	34,78
Directors, gerents i alts funcionaris	46,26	81,12	49,64	21,30	48,56	54,46	68,68	38,35	20,54	46,68
Professionals tècnics compte propi	20,74	58,91	37,89	18,48	36,55	33,90	52,54	28,29	15,57	33,64
Professionals tècnics compte altre	31,57	74,20	40,14	19,57	47,70	32,25	65,15	28,97	14,55	40,35
Personal admin., comercial, serveis	34,58	68,78	34,28	18,18	40,69	52,08	71,73	29,44	15,17	42,56
Operaris qualificats	65,23	108,42	51,87	21,41	62,14	107,26	116,38	43,29	13,10	61,75
Operaris no qualificats	62,41	99,40	69,43	25,87	71,65	119,05	113,82	60,03	11,43	79,09
Altres (cooperatives, exercit...)	62,02	59,75	45,66	15,47	45,53	52,82	61,07	37,18	27,56	42,94

Probabilitat de realitzar un canvi de domicili a l'interior de la ciutat

	Homes					Dones				
	16-24	25-34	35-49	50-64	Total	16-24	25-34	35-49	50-64	Total
Empresaris amb assalariats	103,37	181,15	97,51	41,74	89,82	124,56	157,14	87,12	47,48	86,81
Empresaris sense assalariats	116,28	154,33	88,12	37,25	82,88	131,78	168,39	68,52	38,51	80,97
Directors, gerents i alts funcionaris	121,15	175,92	89,78	38,08	94,74	108,91	184,03	93,30	44,40	117,56
Professionals tècnics compte propi	122,12	182,37	96,21	46,11	101,59	90,40	179,68	86,65	42,45	107,51
Professionals tècnics compte altre	80,53	155,29	89,69	38,95	102,57	90,86	169,09	82,61	42,98	109,09
Personal admin., comercial, serveis	97,19	153,91	84,02	42,21	96,50	117,02	163,66	84,53	40,88	104,61
Operaris qualificats	93,79	146,47	85,86	36,06	91,58	108,38	163,78	81,53	46,70	96,82
Operaris no qualificats	96,18	171,74	132,39	45,68	124,80	83,33	146,34	54,89	37,14	86,52
Altres (cooperatives, exercit...)	147,29	152,52	75,72	36,75	98,85	133,80	154,58	73,08	35,43	92,56

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. Les trames mostren les tres categories amb els valors més o menys elevats.

Taula 6.10.- Proporció de persones que romanen a Barcelona després d'haver experimentat un canvi d'habitatge (a Catalunya) entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i categoria socioeconòmica.

	Homes					Dones				
	16-24	25-34	35-49	50-64	Total	16-24	25-34	35-49	50-64	Total
Empresaris amb assalariats	70,5%	69,0%	67,4%	63,7%	67,3%	62,5%	69,1%	69,9%	65,6%	68,4%
Empresaris sense assalariats	66,7%	65,1%	66,9%	66,1%	66,1%	65,0%	73,2%	69,1%	67,6%	70,0%
Directors, gerents i alts funcionaris	72,4%	68,4%	64,4%	64,1%	66,1%	66,7%	72,8%	70,9%	68,4%	71,6%
Professionals tècnics compte propi	85,5%	75,6%	71,7%	71,4%	73,5%	72,7%	77,4%	75,4%	73,2%	76,2%
Professionals tècnics compte altre	71,8%	67,7%	69,1%	66,6%	68,3%	73,8%	72,2%	74,0%	74,7%	73,0%
Personal admin., comercial, serveis	73,8%	69,1%	71,0%	69,9%	70,3%	69,2%	69,5%	74,2%	72,9%	71,1%
Operaris qualificats	59,0%	57,5%	62,3%	62,7%	59,6%	50,3%	58,5%	65,3%	78,1%	61,1%
Operaris no qualificats	60,6%	63,3%	65,6%	63,8%	63,5%	41,2%	56,3%	47,8%	76,5%	52,2%
Altres (cooperatives, exercit...)	70,4%	71,9%	62,4%	70,4%	68,5%	71,7%	71,7%	66,3%	56,3%	68,3%

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. Les trames mostren les tres categories amb els valors més o menys elevats.

6.5.3.2 L'atracció de Barcelona. Probabilitats d'arribar a Barcelona segons la relació amb l'activitat

A grans trets, doncs, i atenent als moviments que es generen a la ciutat i a la condició socioeconòmica de la població, sembla ser que el filtre demogràfic barceloní enclava en la ciutat a professionals tècnics i a personal de l'administració, comercial i serveis, mentre que permet en major grau la marxa d'operaris, més i menys qualificats. Es reprodueix aquest patró pel que fa a l'atracció que exerceix Barcelona vers la població de la resta de la metròpoli?

Les dades així ho demostren. El conjunt d'operaris metropolitans, registren, amb diferència, les probabilitats més baixes d'haver traslladat la seva residència a Barcelona durant el període 2000-2001, en un comportament que es reprodueix en ambdós sexes i en tots els grups d'edat (Taula 6.11). De la mateixa forma, el percentatge de moviments per sota del 10% en què Barcelona és la destinació final, situa als operaris com el col·lectiu que menys pren com a referència a la ciutat en la seva elecció residencial (Taula 6.12).

I a la inversa, la probabilitat d'experimentar un canvi de residència amb destinació Barcelona dels professionals tècnics metropolitans, triplica, com a mínim, a la dels operaris. L'atracció de la ciutat central vers el col·lectiu d'aquesta condició econòmica que resideix a la resta de la metròpoli és, doncs, indubtable, i és respecte a la que treballa per compte propi on es manifesta amb major intensitat. El seu comportament residencial els encimbellen al capdamunt de la llista de les categories socioeconòmiques en què Barcelona és destinació preferent. Entre els homes, la destinació és Barcelona en un de cada cinc moviments protagonitzats per professionals tècnics que treballen per compte propi. Les dones escullen a Barcelona, com a mínim, en una de cada quatre ocasions. La ciutat també manifesta un atractiu considerable vers a la resta de personal administratiu, comercial i de serveis.

Aquests, emigren a Barcelona 13 de cada 100 vegades que realitzen un canvi intermunicipal, en una relació similar entre homes i dones, i que es manté força estable en totes les edats.

L'escenari a les categories a les que se li pressuposen més recursos econòmics torna a ser complexa. Per un costat, directors, gerents i alts funcionaris metropolitans si que manifesten una clara vinculació amb Barcelona, i presenten unes probabilitats de marxar al municipi central molt properes a les dels professionals tècnics; a més, marxen a Barcelona en dues de cada deu vegades que canvien de residència, en una relació que augmenta sensiblement entre les dones. Els empresaris metropolitans presenten una clara menor probabilitat d'emigrar a Barcelona que els directors, gerents i alts funcionaris, sense arribar mai, però, als nivells tan baixos que manifestaven el conjunt d'operaris. Les dones empresàries manifesten una major vinculació amb Barcelona que els homes, a l'igual que succeïa amb les directores, gerents i altes funcionàries. El percentatge de canvis residencials generats a la RMB amb destinació a Barcelona respecte al total dels que marxen a Catalunya, se situa al voltant del 10% per a ells i del 12-13% per a elles

Amb aquests resultats es confirma clarament el vincle entre el perfil socioeconòmic de la població que canvia d'habitatge a l'interior de la ciutat amb la que arriba procedent de la RMB, i entre la que marxa de Barcelona amb la que no la contempla en el seu recorregut residencial.

Taula 6.11.- Probabilitat de la població de la RMB realitzar un moviment residencial amb destinació BCN o la resta de municipis catalans durant el període 2000-2001 segons sexe, edat i cat. socioecon.(‰).

Probabilitat d'emigrar a Barcelona

	Homes					Dones				
	16-24	25-34	35-49	50-64	Total	16-24	25-34	35-49	50-64	Total
Empresaris amb assalariats	5,74	6,21	3,40	1,97	3,57	7,04	6,29	4,55	2,79	4,56
Empresaris sense assalariats	5,10	5,69	2,92	1,32	3,21	5,01	6,59	2,84	1,46	3,41
Directors, gerents i alts funcionaris	6,42	15,45	5,68	4,49	7,89	10,64	18,12	6,00	1,80	10,67
Professionals tècnics compte propi	16,01	14,99	8,27	5,68	9,67	15,87	20,89	8,58	3,94	12,84
Professionals tècnics compte altre	6,69	16,30	7,46	4,35	10,34	8,18	14,93	5,93	4,71	9,90
Personal admin., comercial, serveis	6,75	9,62	4,99	2,30	6,09	6,03	9,36	4,24	2,79	6,17
Operaris qualificats	2,58	4,61	2,02	0,99	2,65	2,87	3,02	1,21	1,08	2,07
Operaris no qualificats	2,22	4,48	2,29	0,31	2,67	5,05	4,03	2,50	0,00	3,41
Altres (cooperatives, exercit...)	4,11	10,53	3,48	1,92	5,04	6,76	7,01	9,49	1,41	6,81

Probabilitat d'emigrar a la resta de Catalunya (sense incloure Barcelona)

	Homes					Dones				
	16-24	25-34	35-49	50-64	Total	16-24	25-34	35-49	50-64	Total
Empresaris amb assalariats	41,43	61,48	30,95	15,13	32,21	32,86	52,55	25,79	12,74	28,34
Empresaris sense assalariats	34,46	54,68	26,37	13,48	29,44	51,05	49,48	20,25	9,50	25,84
Directors, gerents i alts funcionaris	19,27	67,40	32,53	13,80	36,93	43,74	66,73	27,74	10,81	42,52
Professionals tècnics compte propi	29,11	56,40	29,96	16,60	33,64	49,60	56,08	25,50	16,56	36,74
Professionals tècnics compte altre	26,35	64,01	30,31	16,45	40,93	31,19	58,86	24,17	11,63	38,64
Personal admin., comercial, serveis	24,98	57,15	24,80	11,71	31,93	36,06	57,35	21,63	12,27	35,57
Operaris qualificats	27,73	59,96	24,30	11,03	32,47	47,13	59,15	20,05	9,58	36,01
Operaris no qualificats	26,03	47,11	22,23	7,75	28,97	39,88	52,00	15,39	12,35	33,81
Altres (cooperatives, exercit...)	31,86	41,35	22,90	14,41	27,46	54,05	57,06	22,63	5,64	33,79

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. Les trames mostren les tres categories amb els valors més o menys elevats.

Taula 6.12.- Proporció de persones que tenen com a destinació la ciutat de Barcelona en relació a tots els moviments generats a la RMB i amb destinació als municipis catalans segons sexe, edat i categoria socioeconòmica. 2000 i 2001 (%)

	Homes					Dones				
	16-24	25-34	35-49	50-64	Total	16-24	25-34	35-49	50-64	Total
Empresaris amb assalariats	12,2%	9,2%	9,9%	11,5%	10,0%	17,6%	10,7%	15,0%	17,9%	13,9%
Empresaris sense assalariats	12,9%	9,4%	10,0%	8,9%	9,8%	8,9%	11,7%	12,3%	13,3%	11,7%
Directors, gerents i alts funcionaris	25,0%	18,6%	14,9%	24,6%	17,6%	19,6%	21,4%	17,8%	14,3%	20,1%
Professionals tècnics compte propi	35,5%	21,0%	21,6%	25,5%	22,3%	24,2%	27,1%	25,2%	19,2%	25,9%
Professionals tècnics compte altre	20,2%	20,3%	19,8%	20,9%	20,2%	20,8%	20,2%	19,7%	28,8%	20,4%
Personal admin., comercial, serveis	21,3%	14,4%	16,7%	16,4%	16,0%	14,3%	14,0%	16,4%	18,5%	14,8%
Operaris qualificats	8,5%	7,1%	7,7%	8,3%	7,5%	5,7%	4,9%	5,7%	10,1%	5,4%
Operaris no qualificats	7,8%	8,7%	9,3%	3,8%	8,4%	11,2%	7,2%	14,0%	0,0%	9,2%
Altres (cooperatives, exercit...)	11,4%	20,3%	13,2%	11,8%	15,5%	11,1%	10,9%	29,5%	20,0%	16,8%

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. Les trames mostren les tres categories amb els valors més o menys elevats.

6.5.4 Efectes dels moviments migratoris en l'estructura segons condició socioeconòmica de la població de Barcelona

Després d'haver identificat la diversa composició dels estocs migratoris i les diferències en la probabilitat a experimentar un canvi d'habitatge segons el tipus de moviment, es pot afirmar, doncs, que la condició socioeconòmica dels individus selecciona el comportament residencial i migratori en la seva relació amb la ciutat de Barcelona. En aquest darrer apartat es pretén mostrar la incidència que la migració de les darreres dècades ha tingut en la composició actual de la població segons la seva condició econòmica. Per aconseguir-ho, novament, es fa ús de la metodologia emprada als capítols anteriors, i se simula l'hipotètic escenari resultant de l'absència de migracions.

D'acord amb els resultats anteriors, caldria esperar un creixement del pes de la població inclosa en la categoria professionals tècnics i un decreixement de la població operària, sobretot en les edats adultes més joves. Tot i això, tal i com s'ha vist, la importància de l'aportació estrangera pot haver neutralitzar la diferència que s'hauria d'esperar del diferent perfil d'emigrants i immigrants espanyols.

Els canvis experimentats, tot i existir, no assoleixen la intensitat d'altres variables, com l'estat civil o el nivell d'instrucció de la població. Aquests apunten cap a la direcció comentada: entre la població masculina menor de 35 anys els operaris han perdut pes, a favor, sobretot, dels professionals tècnics (Gràfic 6.51). En absència de migracions, els primers representarien el 39,6% de la població de 16 a 24 anys i el 25,4% dels de 25 a 34, mentre que al 2001 eren el 37,5 i el 24,1% respectivament. Els professionals han augmentat la seva representació (del 18,3% al 18,9% entre els més joves i del 33,9% al 34,9% al següent grup d'edat), a l'igual que la resta de personal administratiu, comercial i de serveis (34,5% a 36,2% i 26,3% a 27,7%). Les migracions han provocat que empresaris, directius, gerents i alts funcionaris, poc representats en aquestes edats, presentin un pes lleugerament inferior. Les dades presentades a l'Annex 31, permeten observar que Barcelona ha perdut el 30% dels empresaris amb assalariats i operaris de 25 a 34 anys que vivien a Barcelona al 1991, i que en canvi, només ha perdut el 20% de professionals tècnics i de personal administratiu, comercial i de serveis. Pel que fa a les dones de fins a 35 anys, la pràctica totalitat de guanys relatius s'han concentrat entre la població d'aquesta darrera categoria, encara que també de professionals tècniques, tot en detriment de les operàries. Una de cada tres dones que al 1991 residia a Barcelona i al 2001 es definia com a operaria, ja no vivia a Barcelona en aquesta data.

Els efectes de la migració són més dèbils en les edats posteriors, reflex de la menor mobilitat de les persones. Tot i això, s'identifica un sensible increment de la representació de

la resta de personal administratiu, comercial i de serveis, en tots dos sexes, en contrast amb la lleugera pèrdua del pes de les condicions econòmiques que encapçalen la jerarquia socioeconòmica, i que mostren la certa freqüència amb què aquestes categories en les edats adultes més avançades realitzen un moviment intermunicipal. En ambdós sexes, la condició socioeconòmica en què més efectius, en nombres relatius, majors de 35 anys resideixen fora de la ciutat respecte a tots els que vivien 10 anys abans és la dels empresaris amb assalariats (un de cada quatre al grup d'edat 35-49 i un 15% al grup 50-64).

Gràfic 6.51.- Efectes dels moviments migratoris realitzats entre 1991 i 2001 en la composició segons categoria socioeconòmica de la població de Barcelona. Homes i dones ocupades

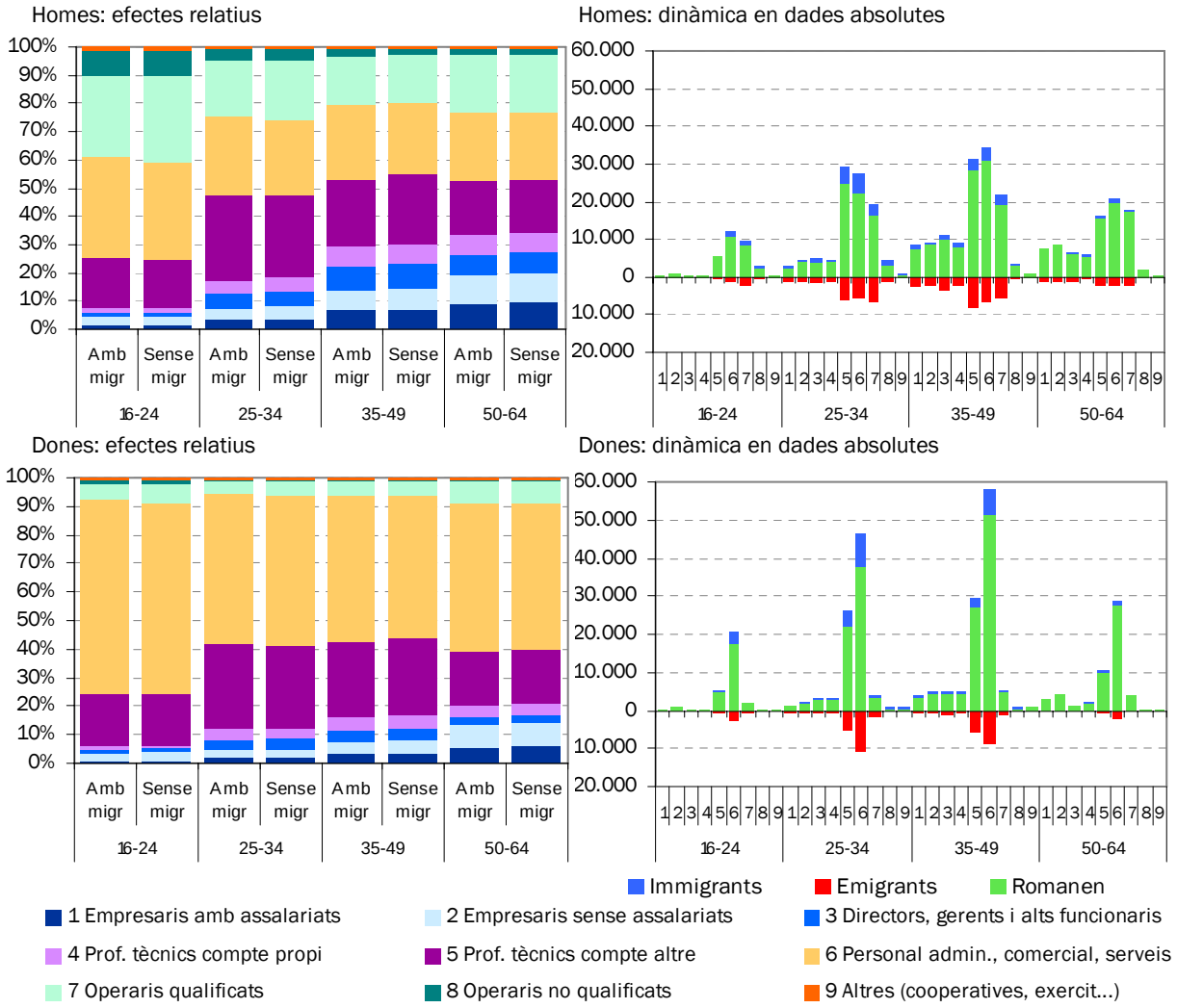

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

6.6 TIPOLOGIA DE LES LLARS I HABITATGES

6.6.1 Convivència amb la parella i els fills

Una de les principals conclusions a què ha conduït l'anàlisi d'algunes de les variables anteriors és la major dimensió individual del canvi d'habitatge intramunicipal o de la immigració, i del fort component familiar i de parella que sobresurt en els moviments que abandonen la ciutat. Aquestes reflexions es construeixen, sobretot, a partir de la composició dels migrants i dels que canvien d'habitatge a Barcelona segons estat civil. Com s'havia vist, els solters que canvien d'habitatge mostraven una major preferència per romandre a la ciutat, mentre que els casats marxaven de Barcelona en una major proporció.

El cens de 2001 inclou una variable individual que informa sobre la presència del cònjuge o parella, i dels fills a llar. A partir d'aquesta, i de la variable que informa sobre la tipologia de les llars —que es desenvoluparà a continuació— es pot realitzar una aproximació més completa a la dimensió individual o familiar dels canvis d'habitatge i de les migracions.

Sense dividir encara a la població entre migrants i no migrants, l'escenari metropolità del cens de 2001 apunta cap a una major presència relativa a la ciutat central de persones que no resideixen amb la seva parella, en una relació que s'identifica en totes les edats i en ambdós sexes, però que assoleix les diferències més notables entre la població masculina de 25 a 39 anys i en la femenina de totes les edats (Gràfic 6.52). El 75% de les barcelonines de 25 a 29 anys, per exemple, no conviuen amb la seva parella, mentre que al conjunt de municipis situats a més de 10 quilòmetres de Barcelona, més de la meitat de la població hi conviu. En el cas dels homes de 30 a 34 anys, un 60% no resideix amb la parella a la ciutat central, mentre que als municipis situats a una distància intermèdia aquests representen poc més del 30%. Una altra dada representativa: el 43% de les persones de 30 a 39 anys que no conviuen amb la parella resideixen al municipi de Barcelona, mentre que només hi viu el 24,8% de la població d'aquestes edats que resideix amb parella i fills. Finalment, més de la meitat de dones metropolitanes de 40 a 59 anys que no conviuen amb parella ni amb fills, resideix a Barcelona.

La major representació d'aquest grup a la ciutat central juga en detriment d'una menor presència relativa de persones que conviuen amb la parella, primer, i de la convivència amb la parella i els fills, més tard. En aquest sentit, els municipis metropolitans situats a distàncies intermèdies i llunyanes es configuren com els àmbits amb més representants d'aquest darrer grup d'individus, sobretot dels que conviuen amb 2 o més fills. A Barcelona, per exemple, el 38% de les dones de 40 a 44 anys resideixen amb 2 o més fills, mentre que al conjunt de municipis situats a 10-19 quilòmetres gairebé són el 60%. Finalment, les

famílies monoparentals estan lleugerament més representats a la ciutat central, sobretot quan és la dona la que conviu amb els fills.

Gràfic 6.52.- Convivència amb parella i fills de la població resident a la RMB segons edat, sexe i distància a la ciutat de Barcelona. 2001 (%).

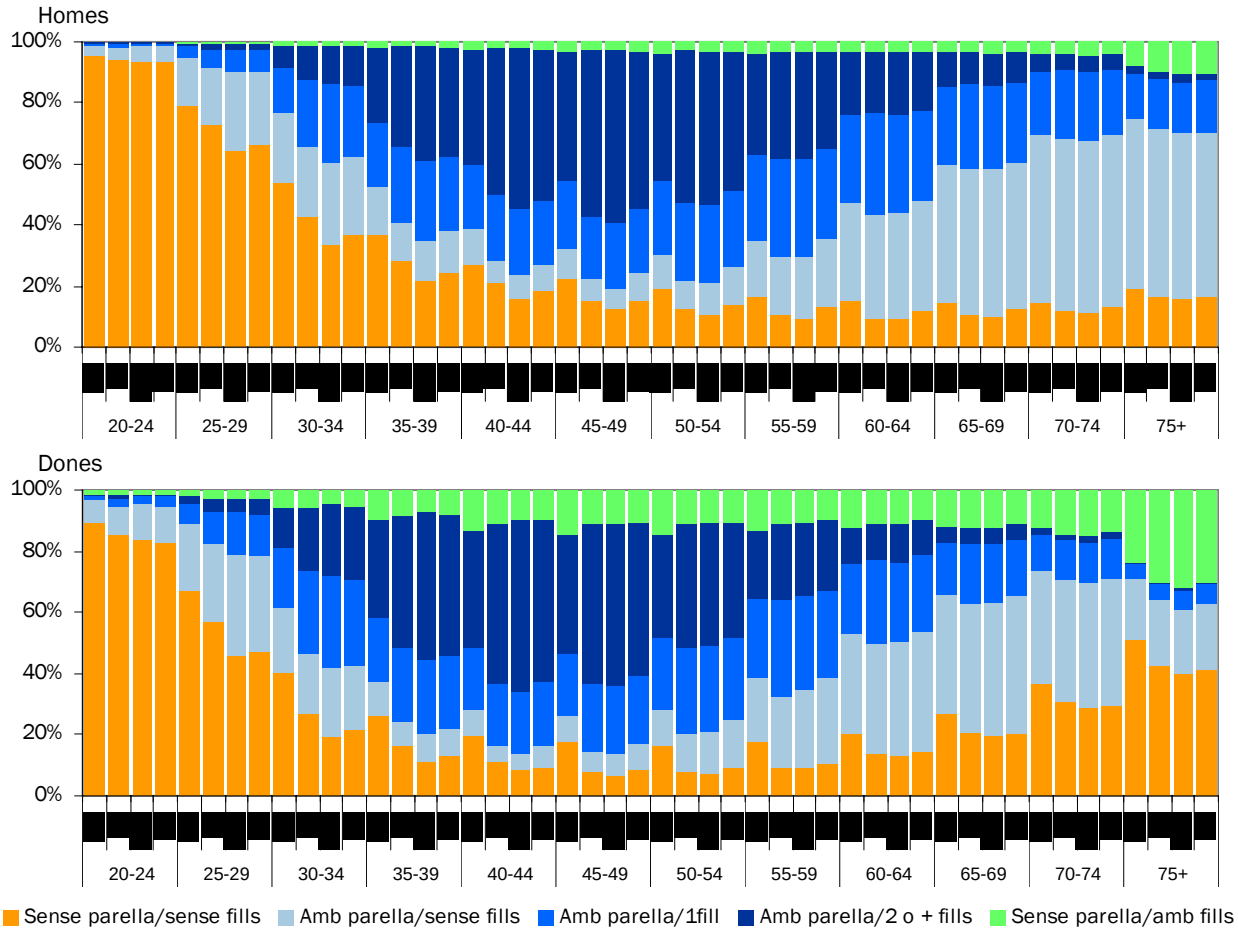

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

La situació fins aquí descrita pot ser, principalment, el resultat de la combinació de dos elements. Per una banda, és evident que el diferent comportament sociodemogràfic, circumscrit tant al present com al passat, de la població que resideix al centre metropolità respecte a les conductes dels que resideixen a les diverses corones ha tingut un paper clau en la configuració d'aquestes diferències. Per l'altra banda, la dinàmica residencial i migratòria és l'altre element amb capacitat per modificar l'estructura de la població. Els punts que es desenvolupen a continuació pretenen explorar en quin sentit participen, i han participat, els moviments migratoris recents.

En el context de pèrdua de població per migració que registra Barcelona entre 2000 i 2001, la ciutat guanya població que no conviu amb parella o fills (Gràfic 6.53). En aquest període, s'incorporen al municipi unes 20.000 persones amb aquestes característiques,

mentre que només en surten 17.000 amb destinació a un altre municipi d'Espanya. La meitat dels immigrants barcelonins no conviuen amb parella ni fills, mentre que només resideix en aquestes circumstàncies un de cada quatre emigrants. En canvi, les pèrdues d'efectius que en el moment censal resideixen únicament amb la seva parella són molt notables: arriben 10.000 i marxen el doble, uns 20.000, en una relació que, en no residir els fills a la llar, s'ha de vincular majoritàriament a les dues etapes del cicle de vida situades als dos extrems de la vida adulta. En el cas de la població adulta-jove, aquests resultats no impliquen que en tots els casos marxin els dos membres de la parella des de Barcelona; el moviment migratori, però, sí que finalitza amb la presència de la parella a la llar.

La ciutat també perd per migració unes 8.000 persones que en el moment censal resideixen en una llar juntament amb els fills i la parella, i a les quals sí que se'ls hi pot pressuposar una major dimensió del conjunt familiar en el canvi residencial, ja que en la major part dels casos són moviments de tota la llar. En dades relatives, una de cada quatre persones que marxen conviuen amb el fills i la parella, mentre que en la immigració les persones amb aquestes característiques són una de cada set. Finalment, tot i que la ciutat perd efectius que resideixen amb els fills, però sense parella, resten igualment representats a l'estoc d'emigrants que al d'immigrants, i sempre assoleixen més pes entre les dones. En el cas de la immigració, arriben a la ciutat més dones que resideixen amb un o més fills i sense parella, que no pas dones que viuen amb la parella i, almenys, dos fills. Un cop més, la immigració procedent de l'estranger pot tenir una forta incidència en la composició del conjunt d'immigrants que s'acaba de descriure. Per això, és necessària la introducció de variables territorials i de naturalesa, tal i com es realitzarà en punts posteriors.

Gràfic 6.53.- Composició de la població de 20 anys o més que ha realitzat un canvi d'habitatge intramunicipal, arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe i convivència amb parella i fills. Nombres absoluts i relatius.

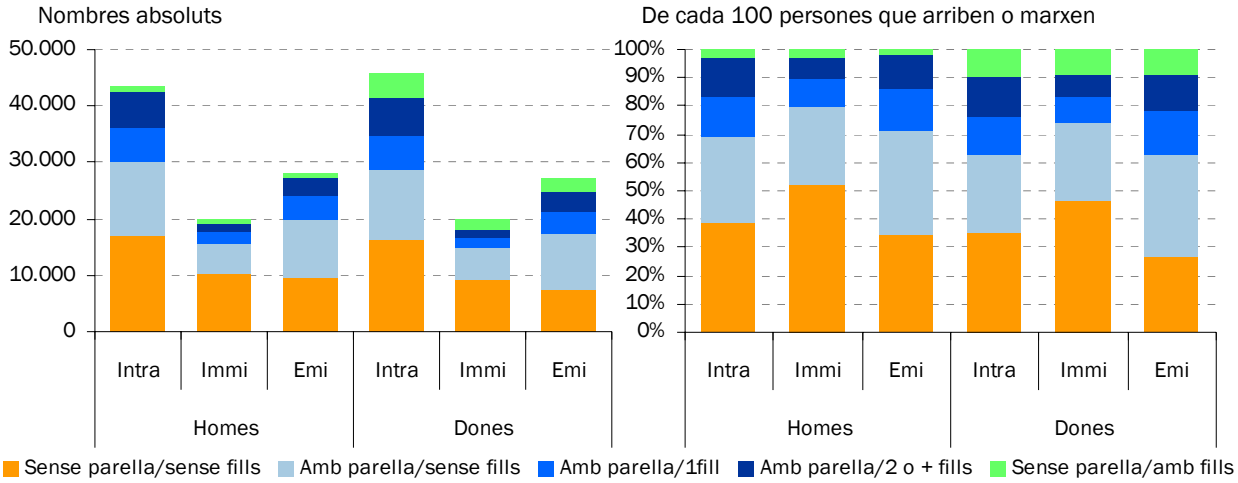

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Els individus que canvien d'habitatge a l'interior de Barcelona presenten un major component individual que els que marxen de la ciutat, menor, però, que els que n'arriben. El 40% dels homes que realitzen un moviment intramunicipal no resideixen amb la parella ni amb els fills, un nivell lleugerament superior al de les dones, on les que tampoc resideixen amb la parella però sí amb els fills assoleixen una representació més elevada. La població d'aquestes característiques és, a més, la que en més ocasions roman a la ciutat quan enceta el seu recorregut residencial, sobretot en edats adultes de menys de 40 anys, i entre la població femenina. Per exemple, tres de cada quatre dones que durant la trentena canvien d'habitatge, i que no resideixen amb la parella ni amb els fills, romanen a Barcelona, una de les proporcions més elevades de les analitzades fins ara (Gràfic 6.54).

Els homes i dones que després del canvi d'habitatge conviuen amb la parella, però sense els fills, presenten uns nivells de permanència a la ciutat clarament més baixos que els de la població sense vincles de parella a la llar. Mentre que el 65-75% de les persones adultes-joves que no conviuen amb la parella romanen a la ciutat després d'un canvi d'habitatge, els que resideixen amb aquesta després del canvi (sense conèixer si també hi convivien abans) marxen de la ciutat en un 40-45% dels casos. Fins als 35 o 40 anys, aproximadament, les parelles amb fills abandonen el municipi en la mateixa proporció que les que no tenen fills, però més que els individus sense parella ni fills. A partir d'aquest moment, probablement coincidint amb la major edat dels fills, les parelles amb fills comencen a manifestar-se com un dels grups amb una major permanència a la ciutat, sobretot quan es conviu amb dos o més fills: el 75% dels moviments dels adults que resideixen en aquestes circumstàncies romanen a la ciutat després del canvi d'habitatge. Als homes i a les dones que resideixen amb fills, però sense parella, se'ls atribueix una elevada preferència per la permanència a la ciutat, i arrelen en més del 65% dels casos en què enceten un canvi de residència.

Finalment, apuntar que la no presència de fills en les llars dels adults d'edat més avançada incrementa la propensió a abandonar Barcelona, una vegada s'enceta un canvi d'habitatge. En el cas de les persones de 55 a 64 anys que després del moviment conviuen només amb la parella, abandonen el municipi en gairebé dos de cada tres canvis d'habitatge, en un fenomen condicionat pel niu buit, l'emancipació prèvia dels fills. Com s'ha apuntat, la situació és la contrària entre les persones de la mateixa franja d'edat, però amb fills, ja que romanen a la ciutat en dos de cada tres canvis d'habitatge.

Gràfic 6.54.- Proporció de persones que romanen a Barcelona després d'haver experimentat un canvi d'habitatge entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i convivència amb parella i fills.

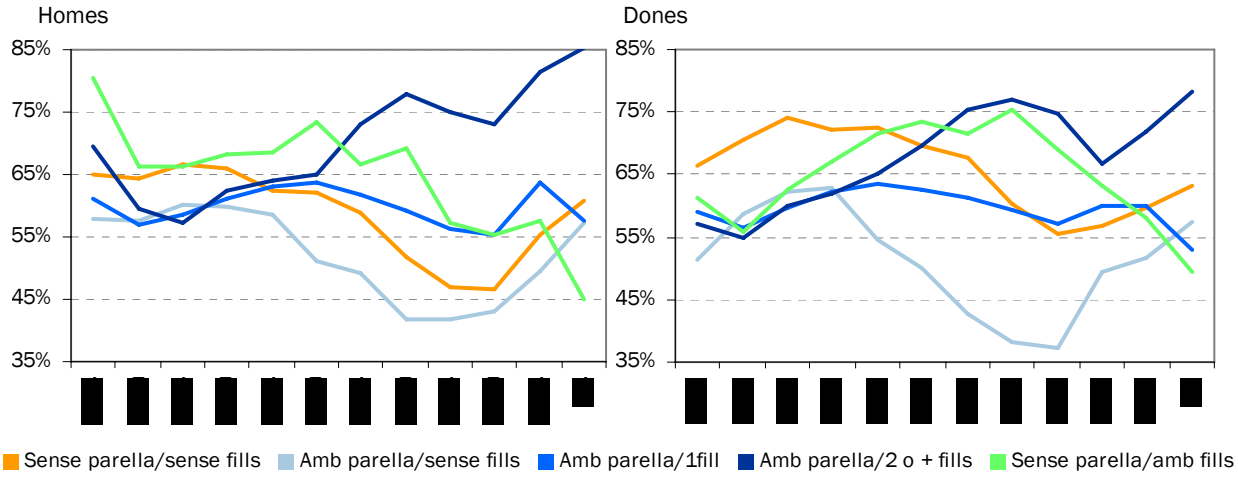

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Aquests resultats es corroboren quan s'introdueix l'edat en la composició dels tres estocs de població. En nombres absoluts, la ciutat guanya per migració efectius menors de 40 anys que no conviuen amb la parella ni amb els fills. I en guanya molts, uns 1.800 homes i més de 2.500 dones, un balanç que, en un context de pèrdues migratòries, palesen la importància d'aquest col·lectiu en l'estoc d'immigrants (Gràfic 6.55). És ben cert, però, que aquesta realitat està potenciada per la immigració estrangera, tal i com es veurà en els següents punts. Ells representen el 65% dels immigrants amb aquestes característiques. Amb tot, és lògic esperar una clara diferència en la representació dels que no conviuen ni amb la parella ni amb els fills en ambdós estocs migratoris. A l'immigratori representen aproximadament el 50% de la població de 25 a 34 anys, mentre que en les mateixes edats són un de cada tres dels que surten. Entre les dones emigratòries, el pes és encara menor. Però, i els que canvien d'habitatge a l'interior de Barcelona, quin perfil presenten? La importància d'aquest col·lectiu és sensiblement major que en l'emigració, sobretot entre les dones. S'identifica doncs, un major arrelament d'aquestes a la ciutat quan el canvi de residència no suposa una transició cap a la vida en parella. Entre els 25 i 34 anys, per cada home o dona que marxa de Barcelona i no conviu amb la parella, hi ha 1,9 homes i 2,5 dones que fan un canvi intramunicipal. Les característiques de la població de nacionalitat estrangera que es mou a l'interior de la ciutat, també potencien aquesta tendència.

Barcelona, doncs, guanya població que després del canvi de residència no conviu ni amb la parella ni amb els fills. En canvi, les pèrdues d'aquells que després del canvi viuen amb la parella són molt notables. Entre els 20 i 39 anys es perden gairebé 10.000 efectius que resideixen en parella, amb o sense fills, de forma que per cada individu que entra amb

aquestes característiques en surten gairebé dos. Les diferències en la representació dintre de cada estoc de població també són aclaridores: la meitat dels que surten de 25 a 34 anys conviuen només amb la parella, als quals se'ls hi ha d'afegir un 25% de població que ho fa també amb els fills, de manera que tres de cada quatre emigrants resideixen amb la parella. A l'immigratori, aquests representen, com a molt, la meitat de tots els que entren. Mentrestant, el pes de les parelles sense fills és menor entre els que romanen que entre els que emigren; en canvi, les diferències són gairebé inexistents en la presència de persones que conviuen amb parelles i fills. A partir dels 40 anys d'edat, fins i tot, aquests últims representen més de la meitat de tots els que es mouen a Barcelona, mentre que són un de cada tres dels que surten. Aquesta situació és conseqüència directa de l'augment del pes de la població que només conviu amb la parella entre els emigrants de més edat, procés que s'ha d'associar a l'elevada mobilitat intermunicipal que registren les persones que cessen en la convivència amb els fills.

Finalment, el balanç migratori en dades absolutes de la població adulta que no conviu amb la parella però sí amb els fills és gairebé equilibrat. Tot i això, aquests estan més presents a l'estoc d'immigrants i al de les persones que canvien d'habitatge a Barcelona. Com s'ha vist anteriorment, és un col·lectiu al que se'l pot atribuir una considerable permanència a Barcelona, major que la que registren les parelles amb un únic fill.

Gràfic 6.55.- Composició de la població de 20 anys o més que ha realitzat un canvi d'habitatge intramunicipal, ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i convivència amb parella i fills. Nombres absoluts i relatius.

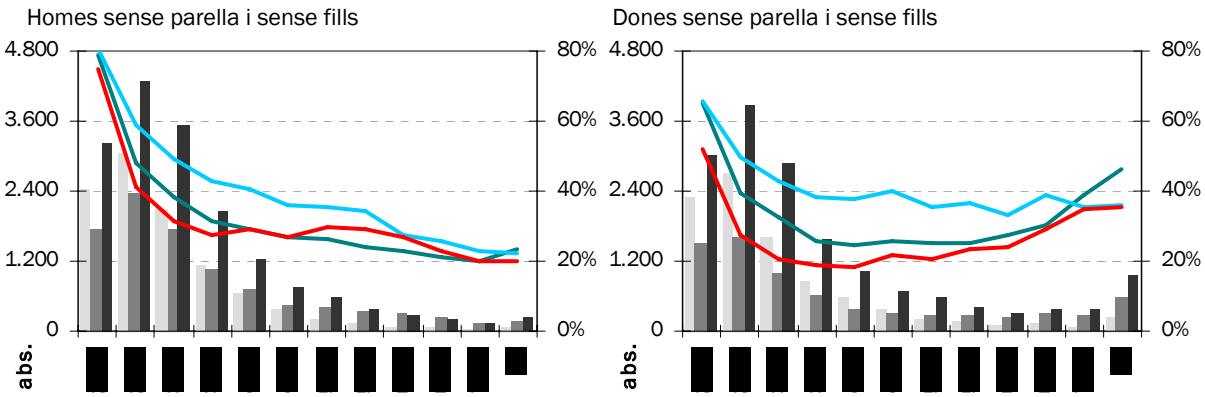

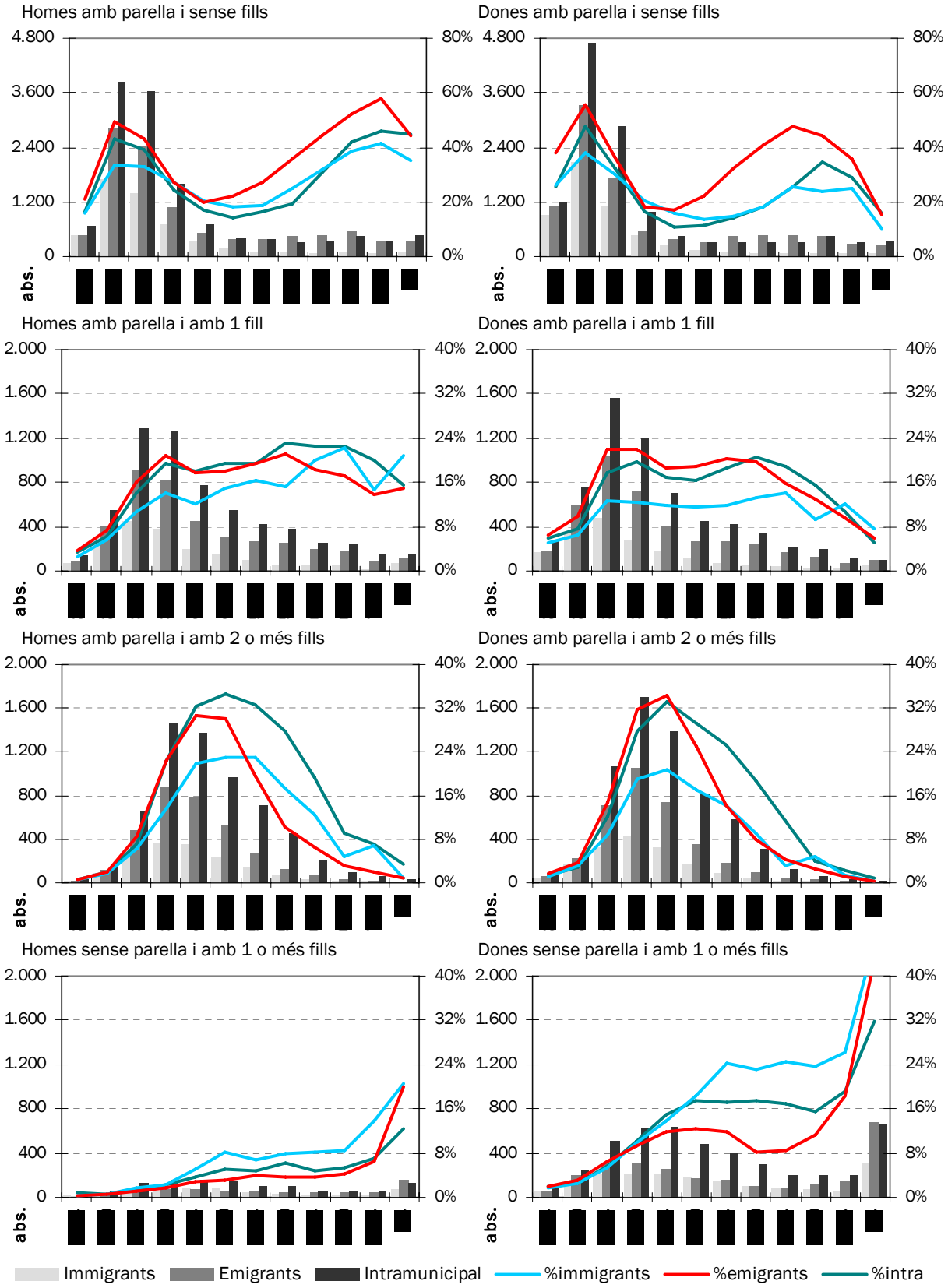

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

En apartats anteriors, quan s'ha detectat l'atracció de la ciutat vers la població soltera, i la major expulsió de població casada, s'ha insinuat la incidència que la cohabitació fora del

matrimoni podia tenir en aquesta situació. Restava per veure, si existia aquest comportament diferencial, i els solters que entren a la ciutat conviuen més amb la parella que els que l'abandonen. A la vista dels resultats, presentats al Gràfic 6.56, s'ha de refutar aquesta idea, ja que els solters que marxen, com a mínim els menors de 45 anys, resideixen menys sovint sense la parella i sense fills que els que arriben i que els que canvien d'habitatge a la ciutat. Tot i això, en nombres absoluts es guanya població d'aquestes característiques, ja que són pocs els solters que marxen.

Gràfic 6.56.- Composició de la població soltera que ha realitzat un canvi d'habitatge intramunicipal, ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i convivència amb parella i fills. Nombres absoluts i relatius.

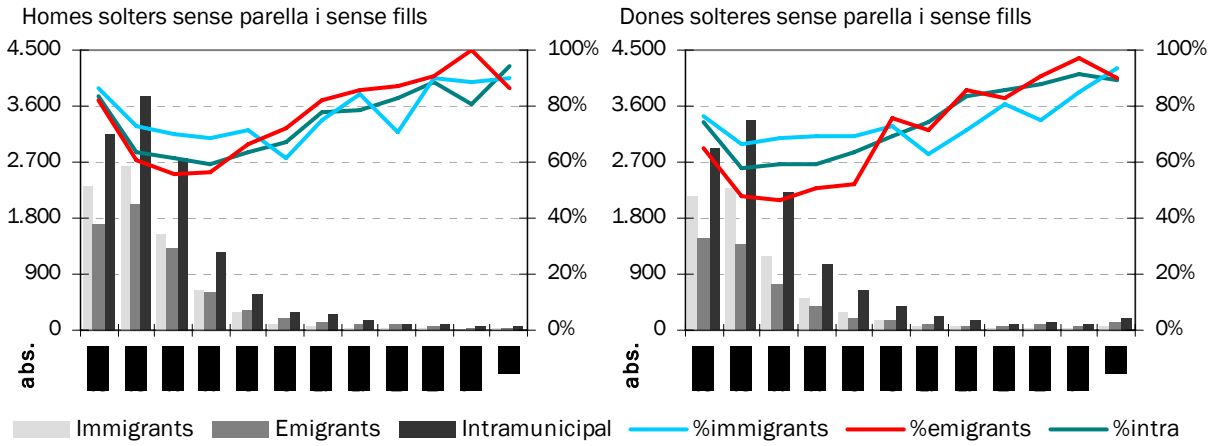

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

La importància de la convivència en parella i sense fills en les edats adultes-joves és màxima entre els emigrants que marxen al conjunt de municipis metropolitans situats a una distància intermèdia de Barcelona. El 70% de les dones de 25 a 29 anys que emigren de Barcelona al conjunt de municipis situats a una distància de 10 a 19 quilòmetres de Barcelona passen a viure en parella sense fills (Annex 32). En canvi, més del 40% de les que arriben a Barcelona procedents d'aquest àmbit resideixen sense parella ni fills. Aquest és només un exemple de la importància dels moviments que generen un nucli familiar en la relació amb la resta de la metròpoli, una dimensió familiar que no s'observa amb la mateixa magnitud en la immigració. En les edats adultes centrals, la major part dels emigrants amb destinació a aquest àmbit metropolità conviuen amb parella i fills, una situació que tampoc troba l'equilibri entre els immigrants, mentre que en les edats adultes més avançades tornen a ser les parelles sense fills les que protagonitzen els moviments emigratoris. A més a més, cal tenir en compte un efecte estructura que queda totalment neutralitzat: a la ciutat central, són més els candidats que viuen sense parella i sense fills a experimentar un canvi d'habitatge, mentre que a la resta de la metròpoli hi ha més candidats que conviuen amb la parella i amb els fills.

La composició dels immigrants i emigrants en la relació amb els municipis limítrofs és, un cop més, força més similar a la que s'ha observat en els àmbits metropolitans més distants. Tot i això, els individus que no conviuen amb parella ni fills continuen presentant, sistemàticament, una major presència entre els immigrants.

En la relació migratòria amb la resta de Catalunya i d'Espanya, els moviments amb una dimensió individual són predominants en ambdós sentits, tot i que sempre més freqüents entre els immigrants. En la població immigrant menor de 30 anys representen més de la meitat, en una relació que assoleix uns nivells més elevats en el cas dels homes. En les edats adultes centrals, el component familiar continua tenint més importància en l'emigració, tot i que les diferències entre ambdós estocs són més petites que en les relacions migratòries que s'estableixen amb els àmbits metropolitans situats a distàncies intermèdies i llunyanes. Finalment, en les edats adultes més avançades, la participació de parelles sense fills en els moviments de sortida és cada vegada més notòria, i representen la meitat dels moviments. En canvi, en el petit volum d'immigrants d'aquestes edats procedents de la resta de Catalunya i Espanya, destaca el fort component individual dels moviments migratoris.

La major part de la població de nacionalitat estrangera que al 2001 residia a Barcelona i ha arribat a la ciutat entre 2000 i 2001 no conviu amb la parella o amb fills (Gràfic 6.57), en un tret que es configura com la principal diferència entre la composició dels immigrants de nacionalitat espanyola i estrangera en termes de convivència. De fet, la immigració de població espanyola ja havia quedat definida per aquesta dimensió individual, però les característiques dels immigrants estrangers encara la condueixen a una magnitud més elevada. Tres de cada quatre immigrants estrangers de 20 a 29 anys, edats en què es concentra la major part de la població estrangera resident a la ciutat, no conviuen amb parella o fills. A la vegada, s'identifica una major representació de les dones que conviuen amb la seva parella, de manera que el component familiar està més present. És necessari apuntar que, amagats en aquests resultats, emergeixen tot un seguit de processos de reagrupació familiar, fortament condicionats per la nacionalitat dels individus i per la cronologia del seu assentament en el territori, de forma que els immigrants més antics han començat amb anterioritat aquests processos (Bayona, 2006).

Gràfic 6.57.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe, edat, convivència amb parella i fills, i nacionalitat. Pes de cada tipus de convivència (%).

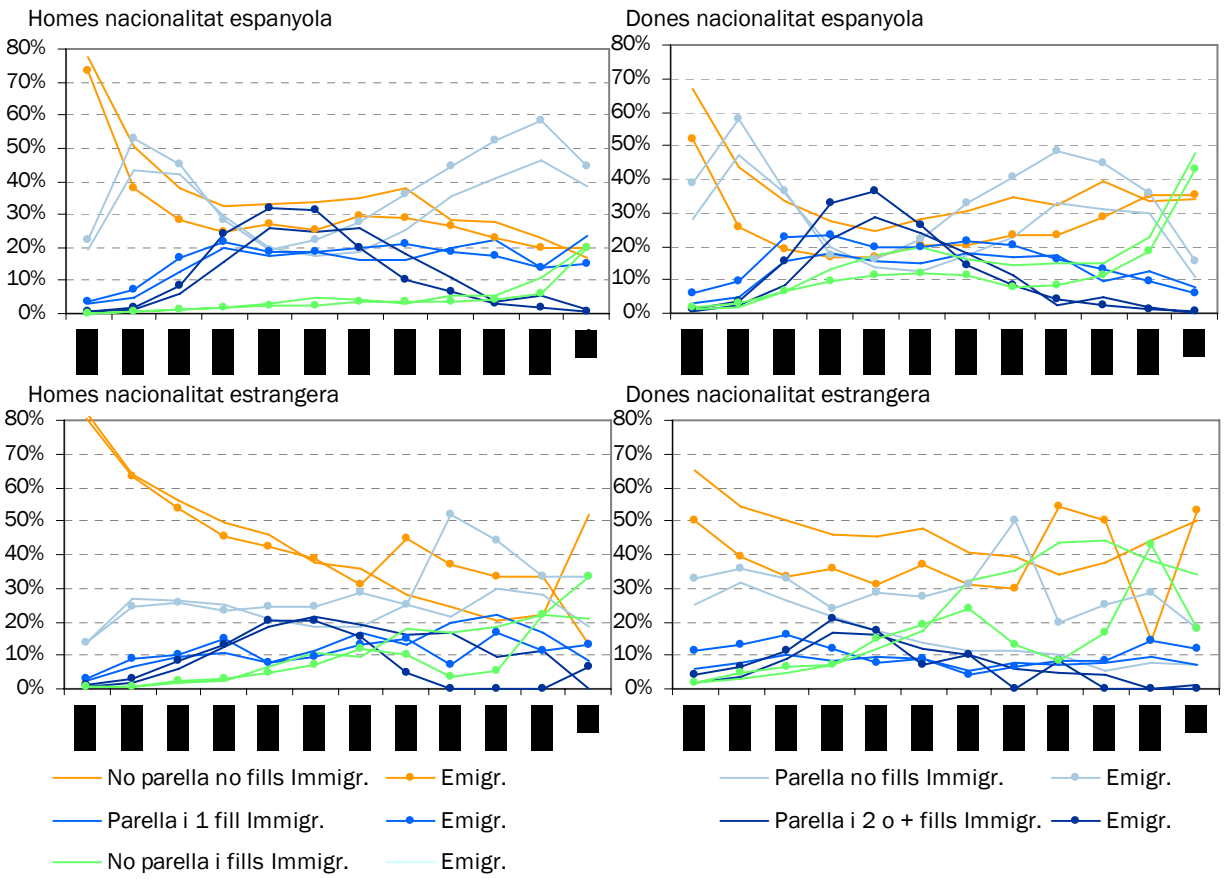

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Amb anterioritat s'havien comentat ja els principals elements que feien, en termes de convivència amb parella i fills, diferents als que romanien a la ciutat després d'un canvi d'habitatge i als que l'abandonaven. En edats adultes-joves, el filtre barceloní reté a un major nombre de persones en què el moviment té una connotació individual, mentre que permet abandonar la ciutat a aquells individus que després del moviment resideixen amb la seva parella o fills. En edats adultes centrals i més avançades, també s'observa una preferència per romandre a la ciutat de les parelles amb 2 o més fills, mentre que les parelles sense fills es converteixen en les protagonistes dels moviments emigratoris, probablement conseqüència del nou context familiar que apareix en el moment que cessa la convivència amb els fills. Més de la meitat dels immigrants de 25 a 34 anys que arriben d'Espanya no conviuen amb la parella.

Amb aquests elements i després de la dinàmica observada en altres variables, és d'esperar que els moviments que es generen a la RMB segueixin aquest patró en la seva relació amb Barcelona. Efectivament, la immigració metropolitana que arriba a la ciutat central té una forta dimensió individual en comparació amb la composició dels migrants que

tenen com a destinació altres municipis de la metròpoli (Gràfic 6.58). El 38,9% dels homes i el 35% de les dones de 25 a 34 anys que marxen a Barcelona no conviuen amb parella o fills, mentre que els individus amb aquestes característiques que marxen a un altre municipi metropolità representen el 23,8% i el 15,5%, respectivament. La preponderància d'aquest perfil en la destinació a Barcelona es repeteix al llarg de la vida adulta, mentre que entre els adults d'edat central que es mouen a la resta de municipis metropolitans predominen els individus que conviuen amb la parella i 2 o més fills.

Gràfic 6.58.- Composició de la població que ha canviat d'habitatge entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i tipus conv. (%). A) Moviments generats a Barcelona B) Moviments generats a la resta de la RMB

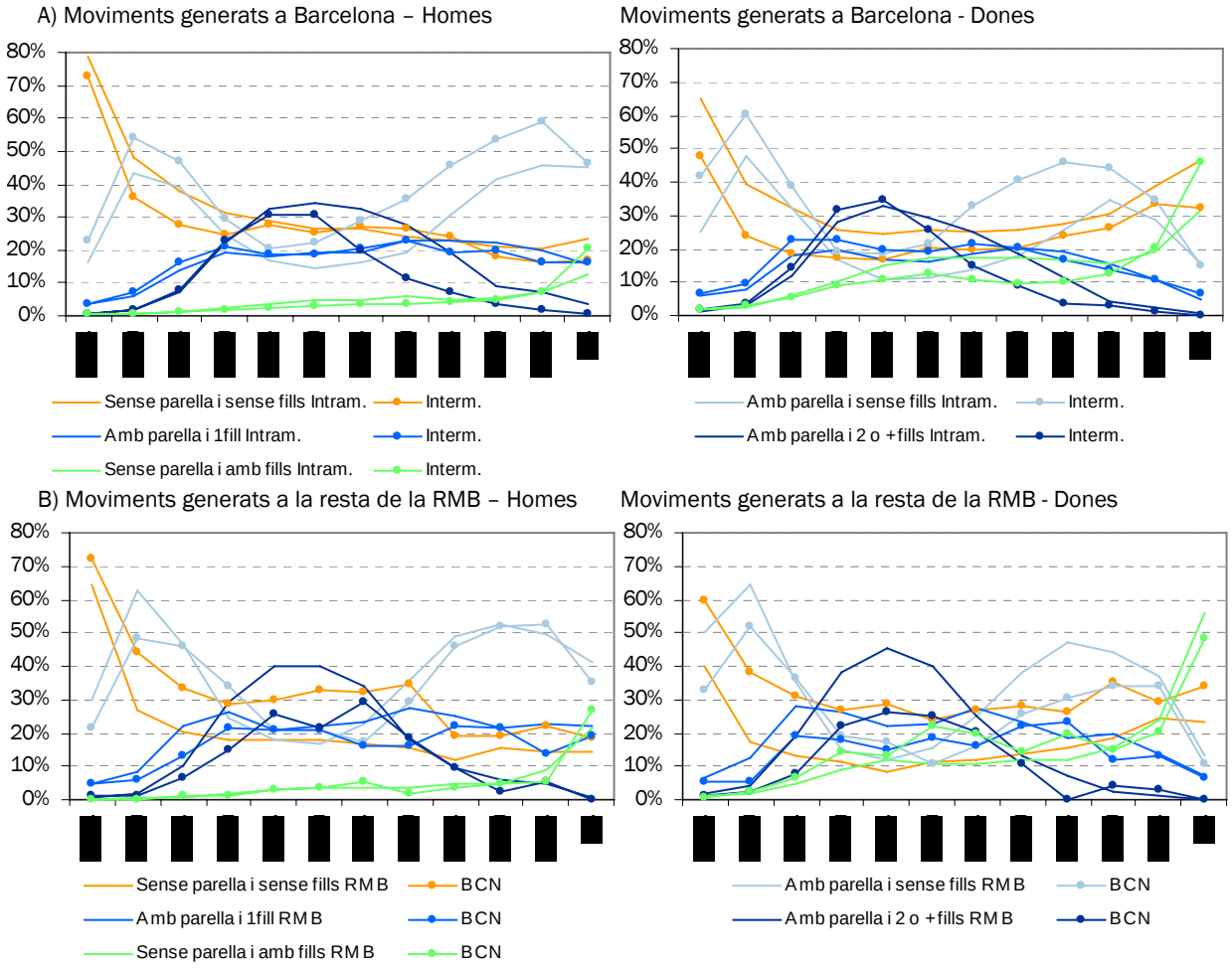

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

La incidència de la migració dels noranta en la composició de la població barcelonina en termes de convivència amb la parella i els fills és molt intensa. En aquest sentit, és força similar a la identificada anteriorment en l'anàlisi de l'estat civil de la població, fent palesa l'elevada vinculació d'ambdues variables.

Com s'ha explicat en capítols anteriors, són les generacions plenes del baby-boom les que recorren la dècada dels noranta en les edats adultes amb màxima mobilitat, amb la

conseqüent pèrdua notable d'efectius per migració. Fins a les generacions que al 2001 compleixen entre 40 i 44 la pèrdua de població que en la data censal conviu amb la parella és superior a la pèrdua mitjana de la ciutat (Gràfic 6.59). El cas de les generacions nascudes entre 1966 i 1976 i que residien a Barcelona al 1991 és especialment il·lustratiu. Gairebé la meitat dels efectius que les composen, homes i dones, i que al 2001 viuen amb la parella, han abandonat el municipi al llarg de la dècada. En canvi, només el 15% de les persones que no resideixen amb la parella ni amb fills han marxat de Barcelona. Aquest baix percentatge és el resultat de l'absència d'un canvi d'habitatge, en alguns casos; en molts d'altres, en canvi, és fruit de la major preferència d'aquest grup per la permanència a la ciutat central, tal i com s'ha identificat anteriorment. Per altra banda, s'insinua una pèrdua d'efectius sensiblement més intensa entre aquells grups que han encetat abans el projecte de família. El 55% de les dones nascudes entre 1976 i 1981 que conviuen al 2001 amb parella i dos fills i que residien a Barcelona al 1991, ho feien al 2001 en un altre municipi espanyol. En canvi, els adults-joves que conviuen amb els fills, però no amb la parella, han abandonat el municipi en menor proporció.

A partir de les generacions anteriors a 1966 es produeix un significatiu punt d'inflexió, de forma que la pèrdua per migració de la població que resideix en llars consolidades és inferior a la mitjana de la ciutat. En canvi, moltes de les persones que al 2001 no conviuen amb la parella o els fills, han abandonat la ciutat durant la dècada. En aquesta relació cal considerar la possible ruptura de la convivència amb la llar prèvia, que potencia l'increment de la mobilitat, o la inserció de la llar en un nou context familiar, amb l'arribada dels fills a edat adulta o la seva pròpia emancipació, el niu buit, fenòmens que també afavoreixen el canvi residencial dels adults (Módenes, 1998)

Gràfic 6.59.- Proporció de la població censada al 2001 que ha canviat de municipi i que residia a Barcelona a 1991 sobre el total de la població que residia a Barcelona l'any 1991 segons sexe, edat i convivència actual amb parella i fills (%).

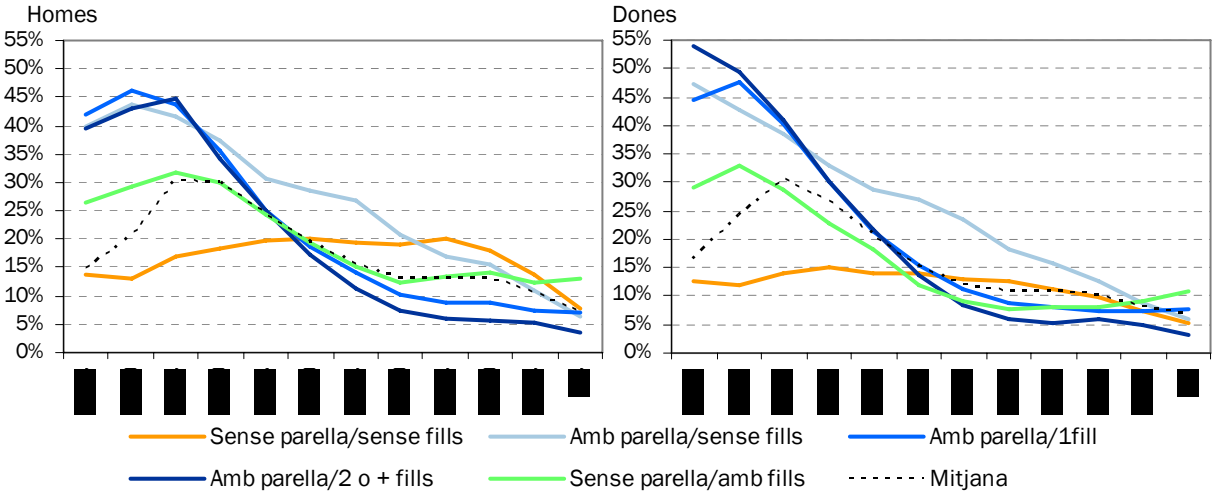

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

A l'igual que en apartats anteriors, a continuació es pretén simular com seria la població de Barcelona en absència de migracions durant la dècada de 1990. En aquest cas, la interpretació dels resultats d'aquest exercici és una mica més complexa, sobretot si es comptabilitzen persones i no llars. Aquesta complexitat li ve donada per la pròpia naturalesa de la variable analitzada: en molts casos la realització d'un canvi de residència és la que ha portat als individus a conviure amb la parella, sobretot en les edats adultes joves en què el moviment residencial coincideix amb el començament de la vida en parella. Per aquest motiu, si es contempla l'hipotètic escenari en què cap de les persones que declaraven viure a Barcelona al 1991 s'ha mogut, i ningú ha arribat, cal tenir present que molts dels individus que declaren conviure amb la seva parella no ho farien. Tot i aquesta mancança metodològica, els resultats donen una idea de la dinàmica descrita fins ara, i és interessant incloure'ls a continuació (Gràfic 6.60, Annex 33).[151]

Com és d'esperar, les diferències identificades en la composició dels migrants del període 2000-01, coincideixen amb les dels migrants de la dècada de 1990: un major protagonisme dels moviments individuals en la immigració, i un major component familiar en les sortides, fenomen visible, sobretot en les edats adultes més joves. Al grup 30-34 anys, un 43,4% dels homes i un 36,1% de les dones que han immigrat a la ciutat durant la dècada viuen sense parella, mentre que el 74,1% dels homes i el 84,7% de les dones que han abandonat Barcelona durant la dècada conviuen amb la parella o amb els fills. La incidència

[151] Aquí només es presenten els resultats de la categoria "no conviuen amb parella ni amb fills". A l'Annex es presenten les altres categories.

de la migració en l'estructura barcelonina en aquestes edats és molt notable. En el mateix grup d'edat, el 54% dels barcelonins i el 40,3% de les barcelonines viuen sense parella ni fills; en el fictici escenari sense migracions, la població que no conviuria amb parella o fills seria del 47,2% i del 33,7% respectivament. En nombres absoluts, de les 125.000 persones de les generacions nascudes entre l'1-XI-1961 i el 31-X-1981 que residint a Barcelona al 1991, residien en un altre municipi espanyol al 2001, 85.000 convivien en data censal amb parella o amb fills, mentre que de les 73.500 que han arribat, 35.300, gairebé la meitat, no resideixen amb parella o fills (Gràfic 6.61).

En les edats adultes centrals, les diferències entre l'escenari real i el simulat s'observen en el mateix sentit, tot i que no assoleixen els nivells anteriors. En canvi, la marxa de població que passa a residir en parella sense fills després del canvi de residència en les edats adultes més avançades, provoca que el pes actual de la població de més de 50 anys que conviu amb els fills sigui sensiblement superior al que s'hauria registrat en absència de migracions.

Gràfic 6.60.- Efectes dels moviments migratoris realitzats entre 1991 i 2001 en la composició segons convivència amb parella i fills de la població de Barcelona (%)

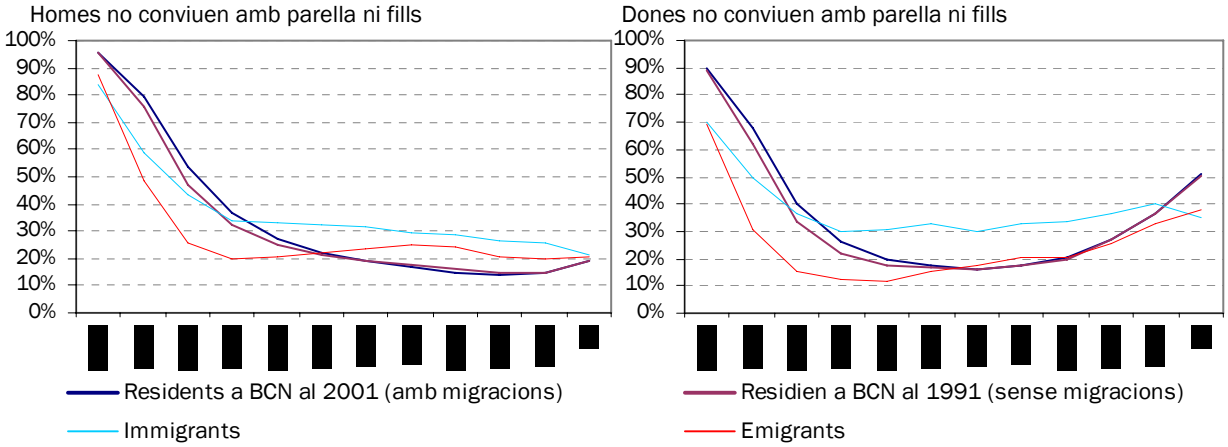

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Gràfic 6.61.- Població censada al 2001 i lloc de residència al 1991 segons sexe, edat, activitat i tipus de relació amb Barcelona. Dades absolutes

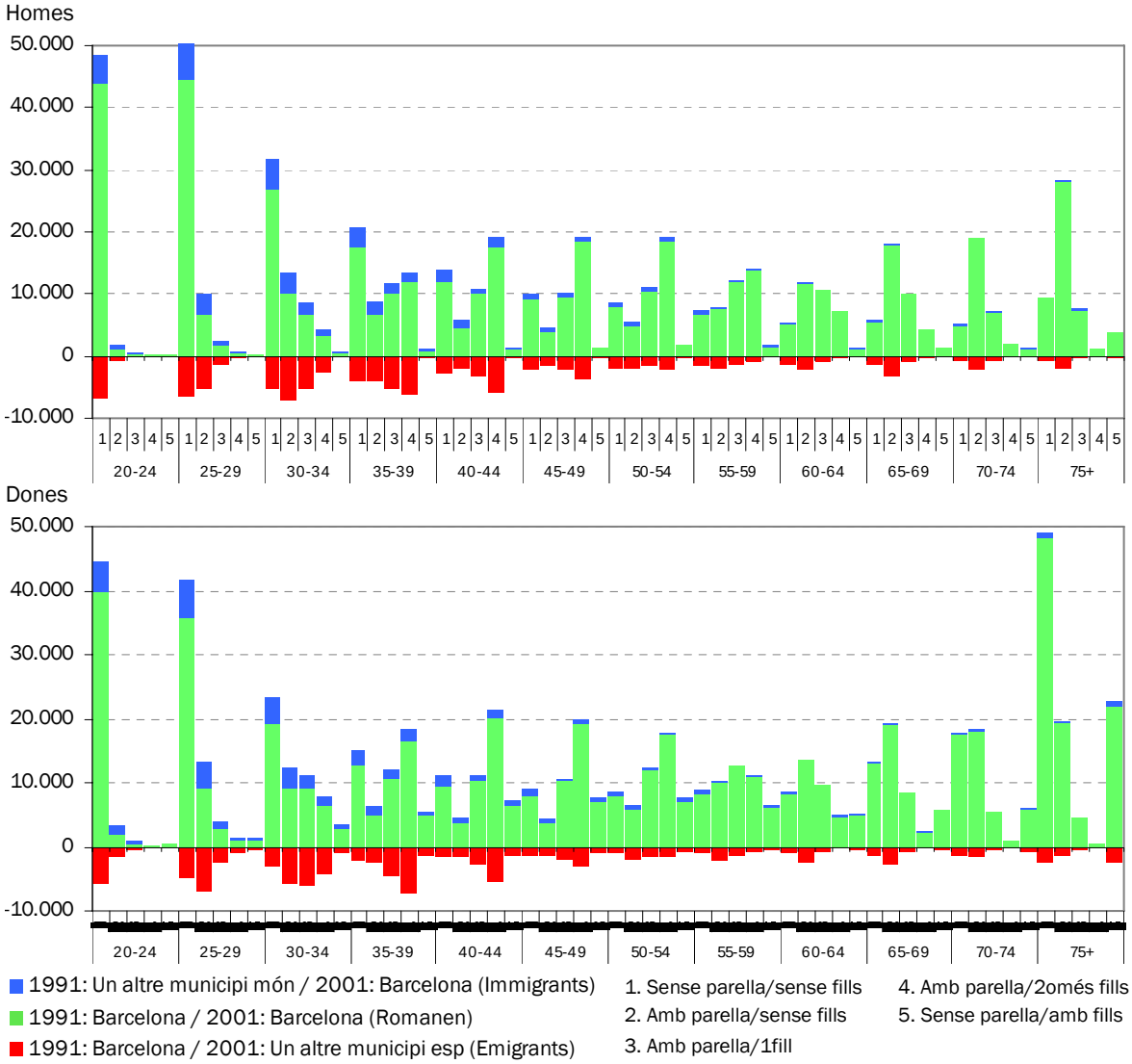

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

6.6.2 Tipologia de les llars

La ciutat de Barcelona presenta una major diversitat d'estructures de les llars que la dels seus veïns metropolitans. Un dels trets que defineixen la tipologia de les llars barcelonines és la notable presència de llars unipersonals, conseqüència no tan sols de l'estructura envellida de la població, sinó també de la major proliferació d'aquestes llars al llarg de la vida adulta (López Villanueva, 2002). Segons les dades del cens de 2001, es comptabilitzen a Barcelona 155.463 llars unipersonals, el 26,2% de les 594.492 llars barcelonines. A la resta de la metròpoli no s'identifiquen diferències notables en la presència de llars unipersonals (al conjunt de municipis situats a menys de 10 quilòmetres sumen el 17,0% de les 290.617 llars, mentre que representen el 15,4% de les 354.218 llars localitzades entre els 10 i els 19,9 quilòmetres i el 18,2% de les 368.086 llars metropolitanes situades més enllà dels 20 quilòmetres). A Barcelona resideix el 34,3% de la població metropolitana, es comptabilitzen el 37% de les llars i gairebé la meitat de les llars unipersonals.

Si la ciutat de Barcelona es diferencia de la resta de la metròpoli per la proliferació de llars unipersonals, el conjunt de municipis de la RMB presenta un nombre molt més elevat de llars uninuclears compostes per parelles amb fills. La seva representació a les corones metropolitanes només varia sensiblement, i se situa entre el 44% al conjunt de municipis més llunyans i el 48% al dels municipis situats a distàncies intermèdies. A Barcelona és el tipus de llar més freqüent, però representen només un terç del total de llars. Per altra banda, mentre que la meitat de llars unipersonals de la metròpoli es concentren a Barcelona, només tres de cada deu de les llars de parelles amb fills es comptabilitzen a la ciutat central. Pel que fa a les llars uninuclears formades per parelles sense fills, la seva presència relativa és similar a Barcelona i a la resta de la RMB. Les monoparentals estan més sensiblement més presents a la ciutat central, així com també ho estan el conjunt de tipologies familiars més complexes, encapçalades per les llars multifamiliars/multinuclears, així com les multipersonals sense relació familiar, en una dinàmica potenciada per l'arribada de població estrangera (Domingo i Bayona, a premsa).

Gràfic 6.62.- Tipologia de les llars a la RMB segons distància a la ciutat de Barcelona. 2001 (%)

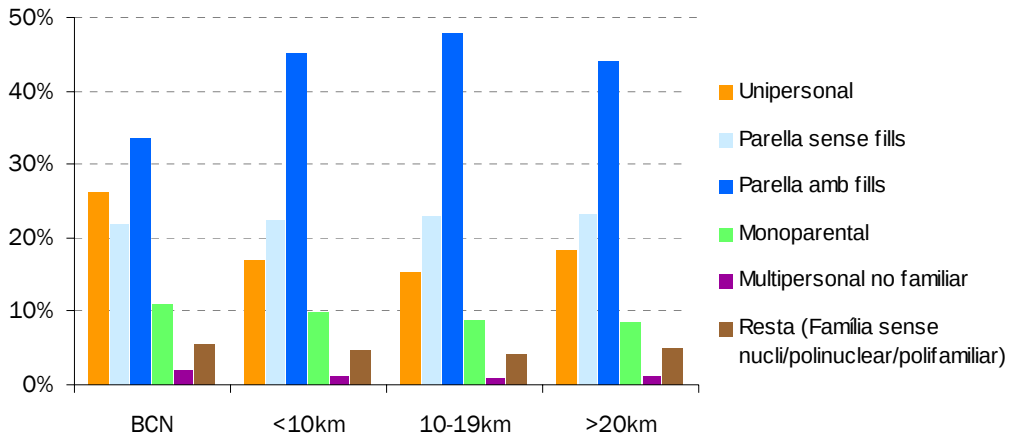

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

La residència en llars unipersonals amb posterioritat al canvi d'habitatge forma part més freqüentment del comportament dels individus que realitzen un moviment intramunicipal respecte als que abandonen o arriben a la ciutat. Una de cada quatre llars en què resideix, com a mínim, una persona que ha canviat d'habitatge a l'interior de Barcelona és unipersonal (Gràfic 6.63). En els moviments de sortida, en canvi, les llars unipersonals només representen el 15,8% de les llars en què resideix un emigrant barceloní. Tampoc el conjunt dels que arriben manifesten un comportament similar als que romanen, i el percentatge de llars unipersonals se situa en el 14,9%. De fet, la tipologia de llars dels que canvien d'habitatge a Barcelona és similar a la del conjunt de llars de la ciutat. Si s'analitza la tipologia a nivell de persones i no de llars que contenen als migrants, la representació de les persones que resideixen en unipersonals és, lògicament, inferior (Annex 35). Tot i això, la preponderància de les llars unipersonals continua present en els moviments intramuncipals: dos de cada tres moviments generats a Barcelona i protagonitzats per persones que després del canvi viuen soles, no superen la barrera administrativa.

Les parelles sense fills representen un terç de les llars en què viuen antics residents barcelonins, i es configuren com la tipologia predominant en els moviments emigratoris. Són més freqüents, fins i tot, entre les llars que es localitzen a curta i intermèdia distància de la ciutat central. El 40% de les llars localitzades a una distància de 10-19 quilòmetres de Barcelona en què resideix un emigrant barceloní estan formades per una parella sense fills. Entre els que van a residir a municipis metropolitans més llunyans les llars de parelles sense fills comparteixen protagonisme amb les que el nucli està format per una parella amb fills, mentre les llars de la resta de Catalunya amb emigrants barcelonins, presenten, a més a més, una notable representació de llars unipersonals. Independentment de la distància recorreguda, els altres tipus de llar no assoleixen valors importants en l'emigració. Només als

moviments amb destinació als municipis limítrofs s'identifica una certa importància de les llars monoparentals i de les polinuclears/polifamiliars, situació, aquesta última, potenciada probablement per la participació de la població estrangera en aquest tipus de flux.

Mentre que les llars uninuclears formades per una parella, amb o sense fills, representen el 70% del total de llars en què resideixen emigrants barcelonins (i gairebé el 80% si es comptabilitzen emigrants en comptes de llars), entre els immigrants aquestes dues tipologies no superen el 50% de les llars barcelonines en què viu població acabada d'arribar. Novament, aquesta dada de conjunt emmascara l'elevat pes de la immigració de nacionalitat estrangera, present en gairebé la meitat de les llars on viuen nous residents (14.531 de 29.595) i que més sovint resideix en llars sense nucli i polinuclears/multifamiliars. En canvi, quan l'immigrant procedeix de la resta de la metròpoli, de Catalunya o d'Espanya, disminueix la residència en aquest tipus de llars més complexes, i augmenta la importància de les llars uniclears formades per parelles, amb i sense fills, i de les llars unipersonals.

En el context migratori metropolità, les principals diferències en termes de tipologia de llars en què viuen els emigrants i els immigrants se sintetitzen en la major rellevància de les llars unipersonals entre la població nouvinguda, així com de les monoparentals, tot en detriment de les llars de parelles, amb i sense fills. Si aquestes dues darreres tipologies sumen el 70% de les llars metropolitanes que contenen emigrants barcelonins, a Barcelona sumen el 60% de les llars amb immigrants metropolitans. És ressenyable també, la forta connexió que s'estableix entre els immigrants que procedeixen dels municipis limítrofs i la residència en llars formades per parelles sense fills. Per altra banda, els immigrants metropolitans resideixen més sovint en llars sense nucli i polinuclears que els emigrants.

Finalment, els immigrants que procedeixen de la resta de Catalunya i d'Espanya presenten un perfil força similar en termes de tipologia de les llars en què resideixen. Les llars unipersonals representen, gairebé, una de cada cinc en què resideixen immigrants arribats des d'aquests àmbits. Les llars uninuclears en què el nucli són parelles, amb i sense fills, estan menys representades que entre els immigrants metropolitans, tot i que segueixen configurant-se com majoritàries. Les monoparentals presenten un pes similar que el de les altres procedències (al voltant d'un 10% de totes les llars amb immigrants), mentre que s'incrementa la presència dels altres tipus de llars, sobretot de les multipersonals que no formen família.

Gràfic 6.63.- Tipologia de les llars en què resideix, com a mínim, una persona que ha canviat d'habitatge a Barcelona, ha arribat o ha marxat de la ciutat. 2001. Dades absolutes i relatives (%)

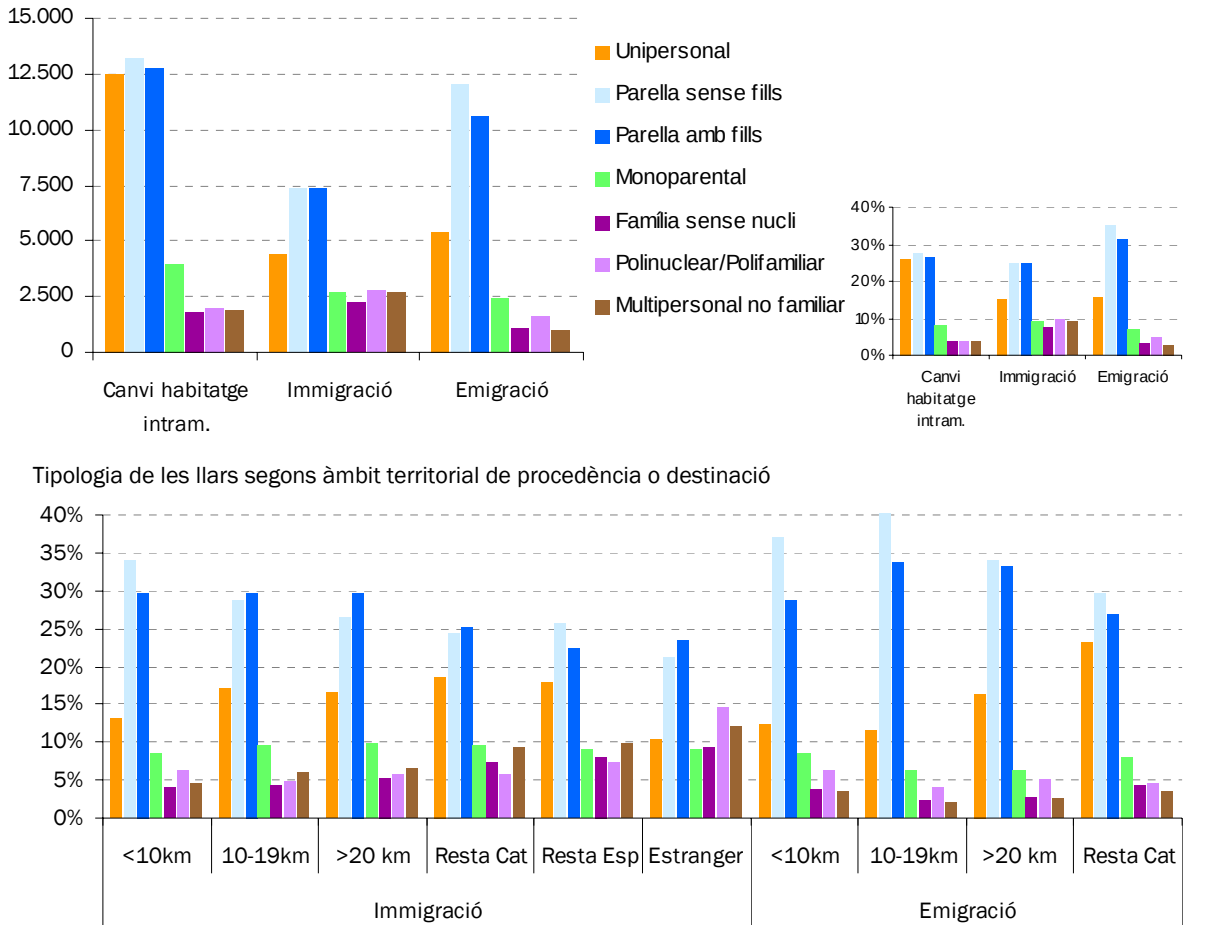

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Per aprofundir en la tipologia de les llars en què viuen els migrants de nacionalitat estrangera es presenta el Gràfic 6.64. El 35% de les llars barcelonines en què resideix un immigrant de nacionalitat estrangera correspon a una llar sense nucli, amb o sense vinculació familiar, o polinuclears. Si es compten les persones i no les llars, prop del 45% dels immigrants estrangers resideixen en aquest tipus de llar, sobretot en les formades per més d'un nucli o d'una família, en què viu un de cada quatre immigrants estrangers (Annex 36). En canvi, entre els estrangers disminueix el pes de les llars amb un nucli format per una parella: mentre que gairebé el 60% de les llars amb immigrants espanyols són d'aquesta tipologia (ja de per si, lluny del 75% de les llars amb emigrants espanyols), en el cas dels immigrants estrangers el percentatge assoleix el 45% de les llars amb immigrants estrangers. També disminueix el pes de les unipersonals, que representen una de cada deu llars en què resideixen estrangers (mesurat en persones, només el 5% dels estrangers viuen en unipersonals). Finalment, les llars monoparentals tenen un pes similar entre els immigrants estrangers i espanyols, tot i que probablement hagin tingut una gènesi diversa.

Aquestes diferències també s'identifiquen en l'emigració, de forma que els estrangers que abandonen la ciutat resideixen més freqüentment en llars multipersonals i multinuclears que els espanyols. De manera inversa succeeix amb les llars en què l'únic nucli està format per parelles amb i sense fills: mentre que tres de cada quatre espanyols que emigren de Barcelona resideixen en aquests tipus de llar, ho fa un de cada dos estrangers. És necessari apuntar, però, que els estrangers que marxen de la ciutat resideixen lleugerament més en llars uninuclears que quan arriben. Com s'ha comentat al llarg de la recerca, cal tenir precaució en comparar ambdós estocs, ja que el d'immigrants estava més sotmès a les noves característiques d'una incipient immigració estrangera.

Gràfic 6.64.- Tipologia de les llars en què resideix, com a mínim, una persona que ha arribat o marxat de la ciutat de Barcelona segons nacionalitat. 2001 (%)

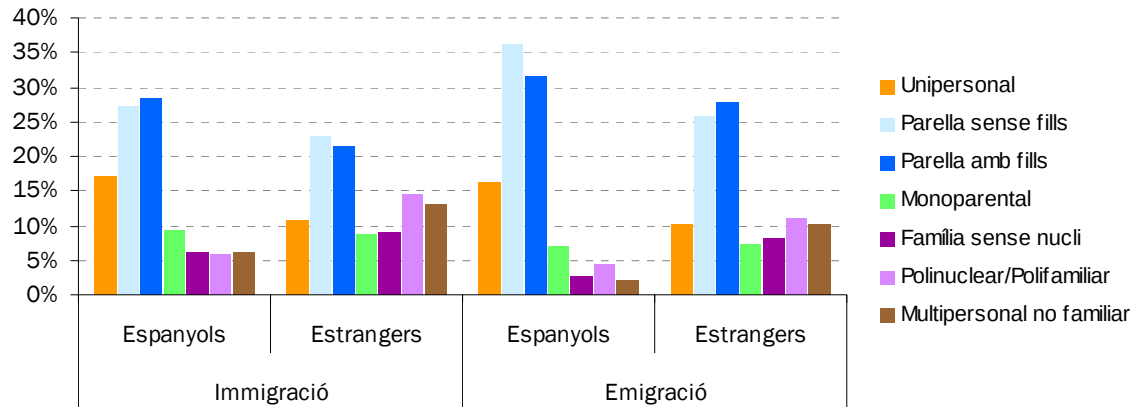

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

S'han repassat amb anterioritat les singularitats dels que canvien d'habitatge a Barcelona respecte als que l'abandonen, sintetitzades en la major importància de la residència en llars unipersonals entre els que realitzen un moviment intramunicipal, i el protagonisme gairebé absolut de les llars uninuclears entre els que l'abandonen. Però, quin tret defineix als immigrants barcelonins respecte a la resta de migrants metropolitans? Tot i que als dos tipus de moviment la residència en llars amb un únic nucli format per una parella, amb o sense fills, és la tipologia predominant, les unipersonals assoleixen un pes molt més important entre qui pren Barcelona com a destinació (el 16% de les llars amb immigrants metropolitans o el 10% comptant en persones), que entre qui marxa a un altre municipi metropolità. (10% de les llars o 5% de tots els emigrants) (Gràfic 6.65 i Annex 37). També les monoparentals són més freqüents entre els immigrants barcelonins (gairebé el 10% de les llars, davant del 5% de les metropolitanes), així com les multipersonals i multinuclears (el 15% de les llars a Barcelona i el 7% a la resta de la metròpoli). Tot plegat en detriment de les llars uninuclears formades per parelles, amb i sense fills, que arriben a sumar el 75% de les

llars amb migrants que es mouen entre els municipis de la resta de la RMB, però que representen el 60% de les llars barcelonines en què resideixen immigrants metropolitans.

Gràfic 6.65.- Tipologia de les llars en què resideix, com a mínim, A) una persona que ha canviat d'habitatge a Barcelona o ha marxat o B) una persona que ha abandonat un municipi de la resta de la RMB amb destinació Barcelona o la resta de la RMB. 2001 (%)

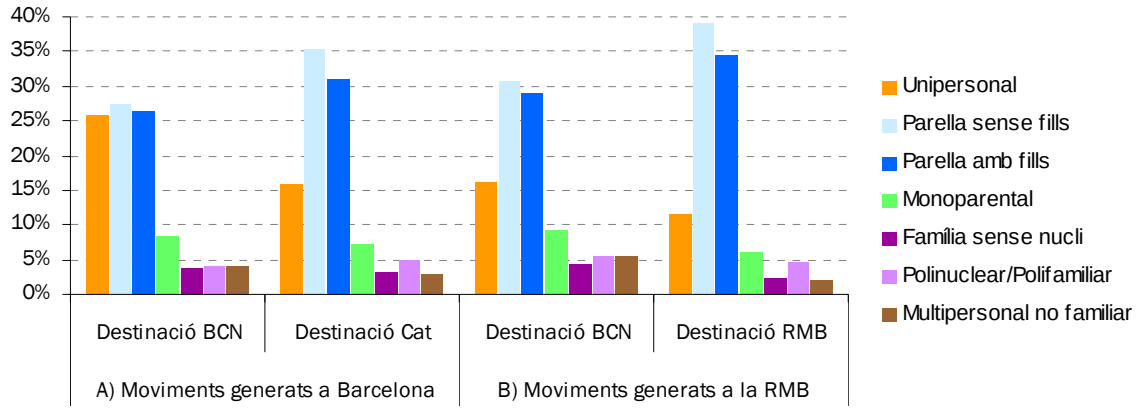

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

La incidència d'aquesta dinàmica si es contemplen els migrants de la dècada de 1990 és clara. L'estructura d'aquests torna a manifestar els trets comentats amb anterioritat. Prop de 90.000 de les 125.000 llars (gairebé un 75%) localitzades a la resta de Catalunya en què resideix, com a mínim, un individu que al 1991 vivia a la ciutat de Barcelona, estan compostes per llars amb un únic nucli format per una parella, amb o sense fills. A les llars barcelonines amb algun immigrant, en canvi, aquests tipus de llar, tot i ser majoritàries no representen més del 55%, 35.000 de les 67.000 llars en què resideix algun immigrant (Gràfic 6.66.)

En el cas d'aquesta variable, com que ha estat contemplada a partir de llars i no de persones, s'ha simulat quina seria l'estructura de Barcelona si les llars en què viuen els que han marxat del municipi en el període 1991-2001, s'haguessin creat o continuessin ubicant la seva residència a Barcelona, i sense comptabilitzar aquelles en què resideixen persones que han immigrat. És cert que aquest càlcul presenta notables limitacions, ja que incloent a les llars d'emigrants es comptabilitzen persones que al 1991 residien fora de la ciutat, i a la inversa, eliminant les llars d'immigrants es perd població que possiblement no s'ha mogut de la ciutat. Tot i això, els resultats són mereixedors d'alguna reflexió.

En primer lloc, en aquest escenari fictici, Barcelona donaria cabuda a unes 60.000 llars més, sempre tenint en compte que aquest saldo net de llars només contempla als emigrants barcelonins que resideixen a la resta de Catalunya. Aquesta xifra representaria un augment del 10% respecte al nombre de llars del 2001. Tot i que no és aquest l'objectiu que es persegueix en aquest apartat, aquesta dada reflexa la idea ja repetida al llarg de la recerca,

l'emigració de barcelonins, la major part dels quals pertanyen a les generacions plenes de la dècada de 1960 i primera meitat de 1970, provocada per la generació de noves llars que no podien instal·lar-se a la ciutat: assumint que cada llar resideix en un habitatge, i donades les circumstàncies de la trama urbana i de l'oferta residencial de la ciutat, Barcelona no hauria pogut contemplar aquest increment.

En segon lloc, i centrant l'atenció en la tipologia de les llars que es registraria en aquest escenari fictici, destaca, com és d'esperar, la major importància de les llars uninuclears de parelles amb fills, conseqüència directa de les més de 30.000 llars d'aquest tipus que Barcelona no hauria perdut si s'haguessin registrat les premisses comentades. També s'incrementaria sensiblement el pes les llars formades per parelles sense fills, tot en detriment de la resta de tipus de llars, que veurien decréixer la seva representació en l'estructura de llars barcelonina.

Gràfic 6.66.- Característiques de les llars amb migrants del període 1991-2001 i simulació de l'estructura de les llars barcelonines amb la incorporació de les llars amb emigrants.

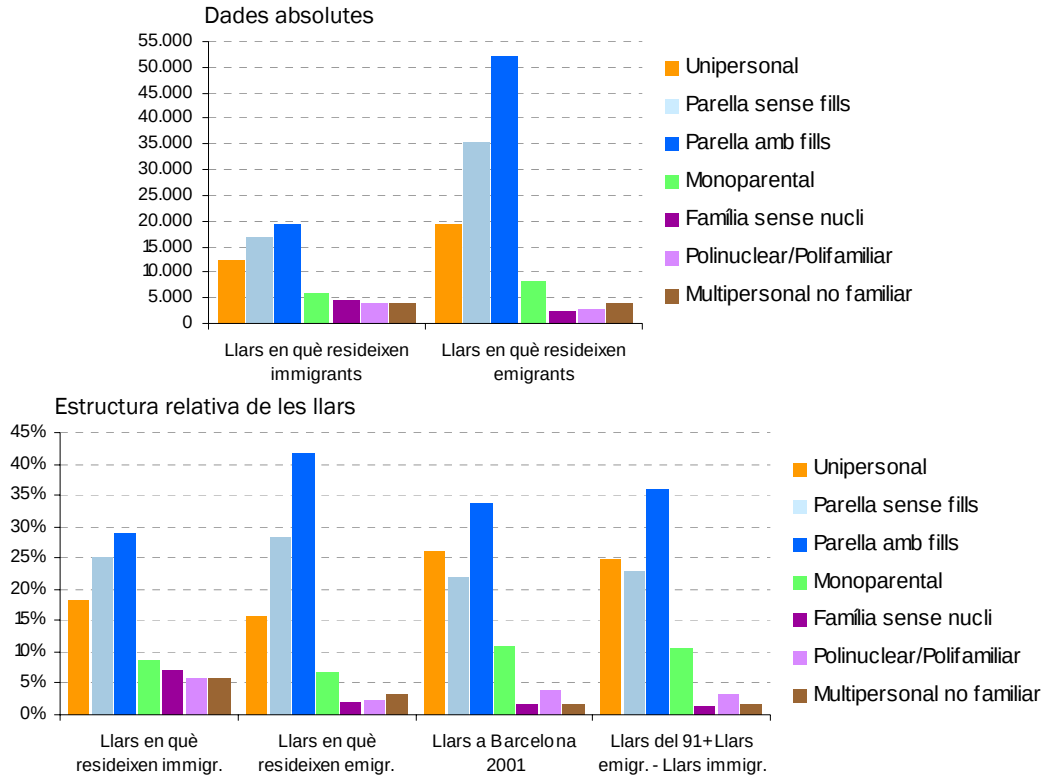

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

6.6.3 Règim tinença

Set de cada deu persones que han arribat a Barcelona entre 2000 i 2001 declaren residir, en la data censal, en règim de lloguer, una pauta que es reprodueix en ambdós sexes (en total, 34.000 dels 50.000 immigrants barcelonins) (Gràfic 6.67). En canvi, només dos de cada deu individus que han marxat de la ciutat viuen en aquest tipus de règim; la residència en règim de propietat, doncs, es configura com un tret distintiu del flux emigratori (50.000 de les 68.000 persones que van abandonar la ciutat cap a la resta de municipis espanyols residia en un habitatge de propietat). Sense incloure l'edat dels individus, el canvi d'habitatge a l'interior de Barcelona es presenta a mig camí entre els dos tipus de moviments anteriors, tot i que amb més similituds amb l'emigratori, ja que el percentatge de llogaters que no supera el 40% (41.000 de les 108.000 que han canviat d'habitatge). La cessió i altres formes de propietat no assoleixen una representació entre els migrants superior a les que es donen per al conjunt de la població (Annex 39), i se situen per sota del 5% en tots els tipus de moviment.

Gràfic 6.67.- Composició de la població que havia canviat d'habitatge, arribat i abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons regim de tinença de l'habitatge en què resideixen i sexe.

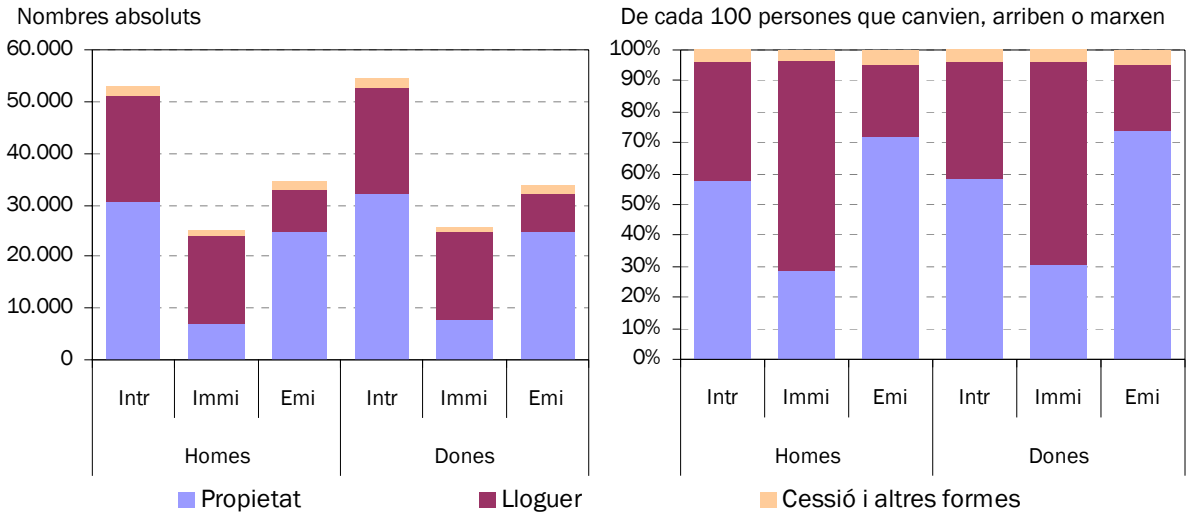

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

A nivell general, introduint l'edat[152] dels individus i atenent a la forma de la corba resultant (Gràfic 6.68), la residència en règim de lloguer assoleix la màxima intensitat entre els que migren i canvien d'habitatge a Barcelona en la franja d'edat dels 20 als 29 anys. A

[152] S'havia plantejat introduïr el sexe de la població en l'anàlisi de la composició dels estocs. Un cop realitzats els càlculs s'ha observat que el sexe de la població no presenta diferències apreciables en la distribució de la població segons el règim de tenència de l'habitatge . Per aquesta raó, s'ha optat per presentar la composició del total de la població.

mesura que augmenta l'edat dels que participen en els tres tipus de moviments analitzats, s'incrementa el percentatge de persones que resideixen en un habitatge de propietat.

Es reprodueix en totes les edats el patró comentat en l'anàlisi de les dades absolutes: els que abandonen Barcelona viuen més en propietat que els que canvien d'habitatge a l'interior de la ciutat, i molt més que els nouvinguts. Gairebé la meitat de la població de 20 a 29 anys que canvia d'habitatge a Barcelona resideix en règim de lloguer després del canvi de domicili, mentre que els que marxen de la ciutat viuen en habitatges de propietat en un 70% dels casos. Tot i que el volum d'individus d'aquesta franja d'edat que canvia d'habitatge a l'interior de Barcelona és molt més elevat que el que emigra, és il·lustratiu observar que el nombre absolut de persones que viuen en propietat és gairebé el mateix entre els que han marxat i els que canvien d'habitatge a Barcelona; en canvi, el nombre de llogaters que romanen triplica al dels emigrants. Els immigrants adults-joves, molts d'ells amb nacionalitat estrangera, només accedeixen a la propietat en un 20% dels casos, molt lluny, doncs, de les pautes d'emigrants i de romanents que canvien d'habitatge.

A les edats adultes centrals s'escurcen lleugerament les diferències entre els que emigren i els que canvien d'habitatge a Barcelona. Els que marxen d'entre 30 i 49 anys viuen en propietat en un 70% dels casos, aproximadament, mentre que els que canvien a l'interior de Barcelona passen del 51,8% que es registra al grup 25-29 anys a més del 60% que s'observa a partir dels 40 anys d'edat. L'arribada a edats adultes més madures, doncs, sembla estar més vinculada amb un augment de l'accés a la propietat entre qui canvia d'habitatge a Barcelona, mentre que el comportament dels emigrants és gairebé idèntic entre els que tenen 30-34 anys i els que en tenen 40-44. Poc a poc, la propietat cobra importància entre la població que arriba a la ciutat, de forma que els immigrants de 40-44 anys que resideixen en habitatges de propietat ja representen una tercera part del total.

En edats adultes més avançades, els emigrants resideixen en habitatges de propietat més que mai, en un 85% dels casos. Mentrestant, el percentatge se situa al voltant del 65% dels que canvien de domicili a Barcelona, un increment no tan elevat com el registrat en els moviments emigratoris. Pel que fa als immigrants, a partir dels 60 anys d'edat són més els que resideixen en propietat. Dos elements per explicar aquesta situació: en primer lloc, i tal i com s'ha vist en apartats anteriors, la condició socioeconòmica dels immigrants més grans és superior a la dels més joves; en segon lloc, l'edat dels individus fa pensar en la major presència de moviments de caire familiar i depenent, de forma que les persones de més edat es desplacen a l'habitatge dels fills, molt sovint propietaris de l'habitatge en què resideixen.

Gràfic 6.68.- Composició de la població que ha arribat, abandonat o canviat d'habitatge a Barcelona entre 2000-01 segons règim de tinença de l'habitatge en què resideixen i edat. Nombres absoluts i relatius.

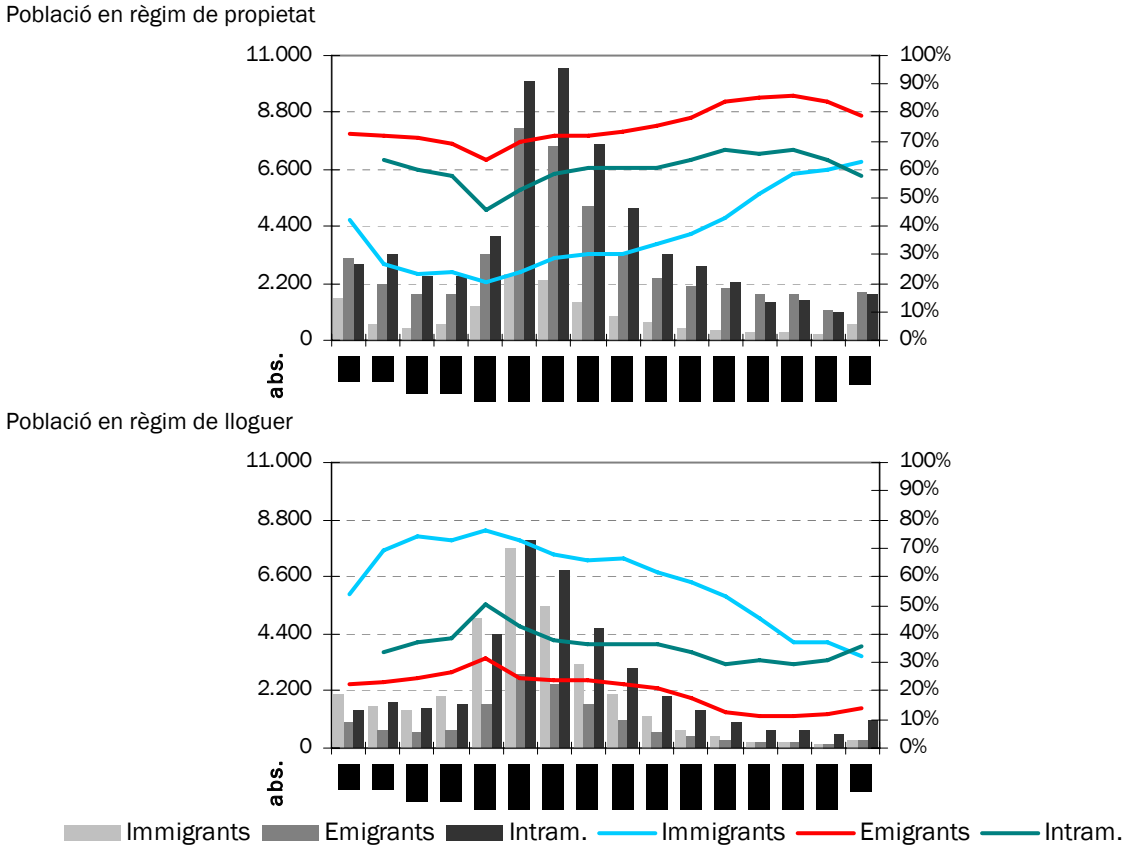

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

S'identifiquen diverses pautes de comportament segons l'àmbit territorial amb què s'estableix la relació migratòria (Gràfic 6.69). A l'estoc d'immigrants, els que arriben a la ciutat des de la resta de la metròpoli resideixen en propietat en més de 50% dels casos, amb l'única excepció dels adults més joves, quan el lloguer és majoritari. Dintre de la RMB, són els que procedeixen dels municipis limítrofs els que resideixen més sovint en propietat, i mostren una diferència notable respecte als altres dos àmbits metropolitans. Per exemple, gairebé el 70% de les persones de 30 a 34 anys que arriben des dels municipis limítrofs resideixen en propietat mentre que els que procedeixen de la resta de la metròpoli no representen més del 55%. En edats adultes joves, les diferències dels immigrants procedents de la resta de Catalunya amb els metropolitans són notables, amb percentatges mínims de propietat entre els 15 i els 24 anys, uns valors que es poden associar novament amb l'atracció generada per Barcelona i vinculada amb l'oferta acadèmica i laboral, amb una menor estabilitat residencial, i amb el fet que molts dels moviments de joves metropolitans són d'arrossegament, conseqüència del canvi de residència de tota la llar. En aquestes edats més joves, els immigrants procedents de la resta d'Espanya presenten uns valors similars als dels que

arriben de la resta de Catalunya. A partir dels 25-29 anys, però, es produeix un punt d'inflexió: els valors assolits pels immigrants de la resta de Catalunya convergeixen amb els dels metropolitans, mentre que per als que immigren de la resta d'Espanya el lloguer és el règim de tinença més freqüent. Després dels 60 anys, però, la propietat és majoritària entre aquests últims, tot i que cal considerar que molts d'aquests moviments són conseqüència del reagrupament de les persones de més edat amb els fills, que resideixen en un habitatge de propietat.

Només un de cada deu immigrants d'entre 15 i 34 anys que arriben des de l'estranger resideix en un habitatge de propietat. A partir dels 35 anys, la residència en propietat oscil·la entre el 10 i el 20%, i no és fins després dels 60 anys quan se supera aquest nivell. Lògicament, aquest patró es reprodueix si es contempla la nacionalitat (espanyola o estrangera) dels migrants (Gràfic 6.70), de manera que palesa la incidència que té la participació de la població estrangera en l'anàlisi del conjunt d'immigrants, com a conseqüència del seu important volum. Per a la població estrangera que abandona Barcelona l'accés a la propietat és més freqüent que per als immigrants. Un de cada tres emigrants de 25 a 49 anys resideix en un habitatge de propietat, relació que posa de manifest que el lloguer encara forma part de l'estratègia residencial preferent.

S'ha identificat que entre els immigrants metropolitans, són els que residien més a prop els que més viuen en propietat quan arriben a Barcelona. En l'estoc d'emigrants metropolitans, la distància juga un paper en sentit contrari, i és quan el municipi es troba a una distància intermèdia o llunyana de Barcelona, quan s'assoleixen els nivells de propietat més elevats. Més del 80% de les persones de 25 a 34 anys que han marxat de la ciutat amb destinació als municipis situats a més de 10 quilòmetres de Barcelona resideixen en habitatges de propietat. Els llogaters, en canvi, són notablement més presents a l'estoc d'emigrants de proximitat (en les edats vinculades amb l'emancipació són llogaters un de cada tres emigrants). Els adults de fins a 39 anys que marxen a la resta de Catalunya resideixen en propietat en dos de cada tres casos, mentre que a partir dels 40 anys d'edat els nivells de residència en propietat se situen, sistemàticament, per sobre del 75%. Finalment, el lloguer pren major importància entre la població de menys de 50 anys que marxa a la resta d'Espanya, tot i que els que viuen en propietat són sempre majoria. En les edats vinculades amb la jubilació, resideixen en propietat gairebé el 90% dels emigrants, en una situació fortament associada a la migració de retorn.

Gràfic 6.69.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons règim de tinença de l'habitatge en què resideix, edat i àmbit de relació. Propietat (%).

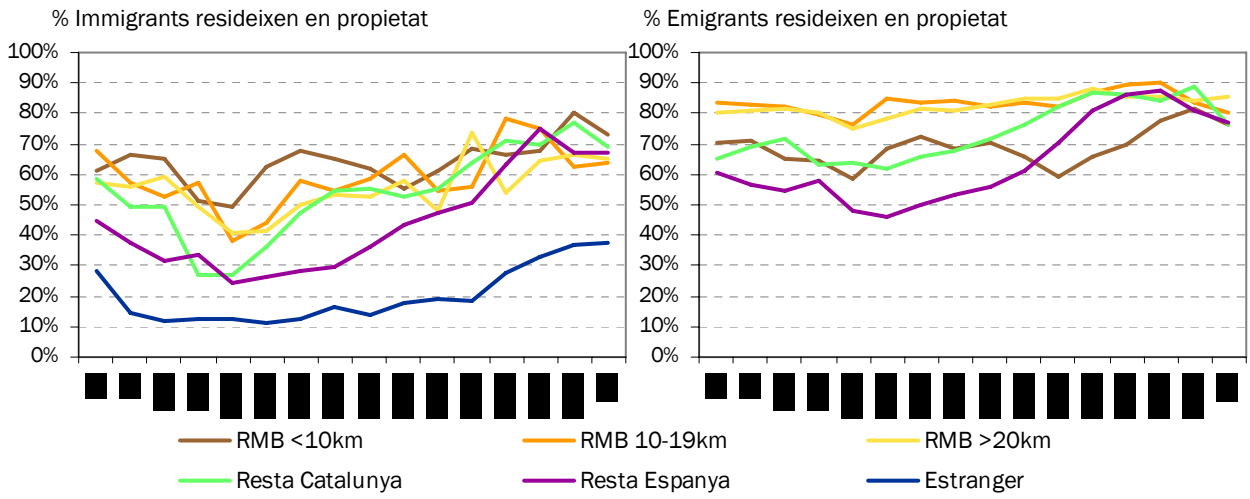

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Gràfic 6.70.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons règim de tinença de l'habitatge en què resideix, edat i nacionalitat. Pes de cada estat civil (%).

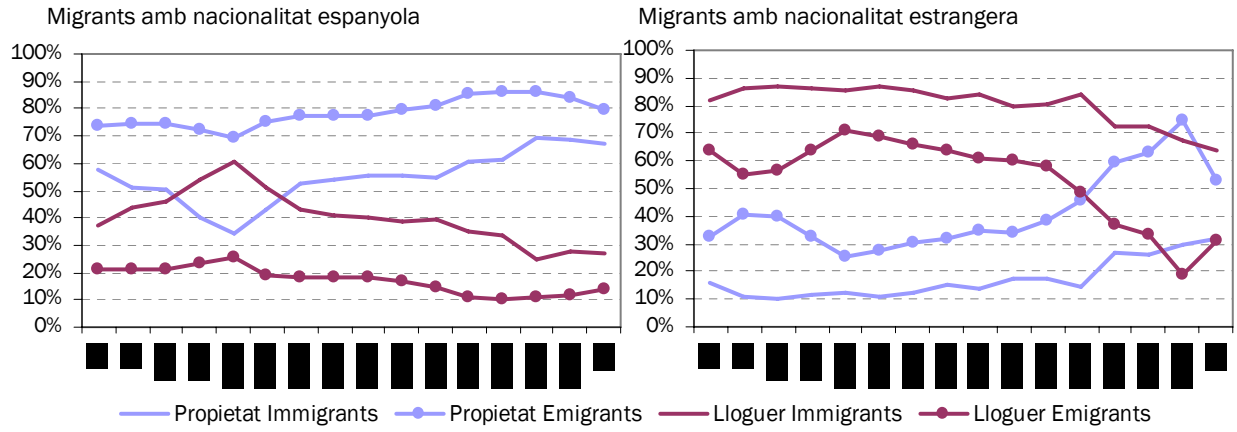

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

És interessant contrastar el règim de tinença al que passa a residir la població migrant en relació amb el de la població de l'àmbit en què estableix la nova residència. Els emigrants que tenen com a destinació la resta de la metròpoli reprodueixen la composició, en termes de règim de tinença, que presenta la població que resideix a l'àmbit d'arribada, sobretot en la relació migratòria amb les localitats situades més enllà dels 10 quilòmetres (Annex 39). A més, aquesta pauta convergeix amb la que presenta la migració intermunicipal de la resta de la metròpoli (Gràfic 6.71). En canvi, la població que abandona algun municipi de la RMB i que estableix la nova residència a Barcelona, ni assoleix els nivells de propietat dels seus veïns que opten per ubicar la residència en un altre municipi metropolità, ni els que es donen al conjunt de la ciutat central. Si que se situa, però, molt a prop del comportament que presenten els individus que canvien d'habitatge a l'interior de la ciutat. En canvi, tal i com

s'ha vist anteriorment, els immigrants adults-joves procedents de la resta de Catalunya, i els de totes les edats arribats des de la resta d'Espanya i des de l'estranger, estan molt lluny de reproduir el comportament dels barcelonins que canvien de domicili.

Gràfic 6.71.- Composició de la població que ha canviat d'habitatge entre 2000 i 2001 segons, edat i règim de tinença de l'habitatge en què resideix (%). A) Moviments generats a Barcelona B) Moviments generats a la resta de la RMB

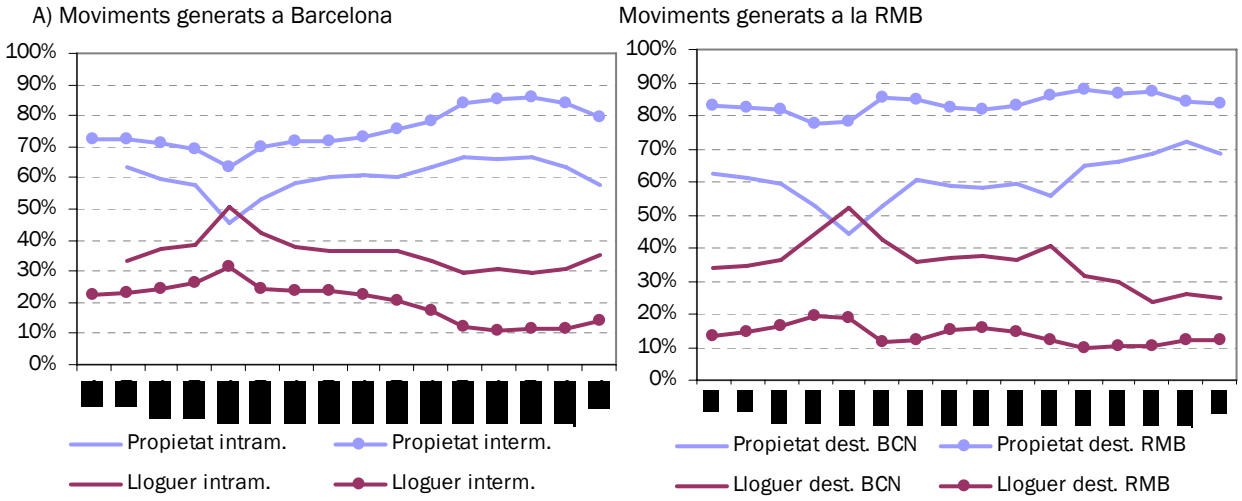

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

6.6.4 Superfície de l'habitatge

La població que abandona la ciutat passa a residir en habitatges més grans que els que realitzen un canvi de domicili a l'interior de la ciutat, i molt més grans que els que arriben a Barcelona (Gràfic 6.72). Aquest és el primer resultat obtingut a partir de l'anàlisi de les característiques dels habitatges en què, en data censal, residien els individus que han realitzat un canvi d'habitatge entre 2000 i 2001. La meitat de la població que roman a la ciutat després d'haver realitzar un canvi de domicili, resideix en habitatges amb una superfície útil de 75m^2 o menys, en una relació que augmenta al 60% en el cas dels immigrants. En canvi, només el 30% de la població que abandona la ciutat passa a residir en habitatges d'aquestes dimensions, i per contra, el 40% resideix en habitatges que tenen una superfície útil superior als 90m^2.

Les proporcions d'emigrants respecte a totes les persones que han generat un canvi de residència a la ciutat de Barcelona, mostren la clara vinculació entre la superfície de l'habitatge en què es comença a residir i el tipus de moviment realitzat. De totes les persones que han generat un canvi d'habitatge a la ciutat de Barcelona i que en la data censal residien en els pisos més petits, de 45 m^2 o menys, el 80% no havia traspassat la frontera municipal (Gràfic 6.73). La representació dels moviments intramunicipals supera encara els dos terços quan es calcula la mateixa relació per als habitatges d'entre 61 i 75 m^2, però baixa ràpidament, fins a assolir la menor representació entre la població que en data censal residia als habitatges més grans. El 60% de les persones que després del canvi d'habitatge viu en un de més de 120 m^2 ha abandonat el municipi de Barcelona.

La relació convergeix quan es contemplen els moviments generats a la resta de la metròpoli i s'analitza el paper de Barcelona. La ciutat central ha estat la destinació d'una quarta part d'aquells residents metropolitans que van emprendre un canvi de residència intermunicipal i que en la data censal residien en habitatges de 60 m^2 o menys. En canvi, de tots els que han realitzat un canvi residencial i amb un nou domicili de més de 120 m^2, només el 5% resideix a la ciutat central. És evident la importància que juguen en aquestes relacions les característiques del mercat de l'habitatge en la metròpoli, amb una gran concentració dels pisos més petits a Barcelona i als municipis limítrofs (Annex 41), i amb una distribució del preu que, en línies generals, acostuma a disminuir a mesura que augmenta la distància al centre metropolità.

Gràfic 6.72.- Composició de la població que havia canviat d'habitatge, arribat i abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons superfície de l'habitatge en què resideixen

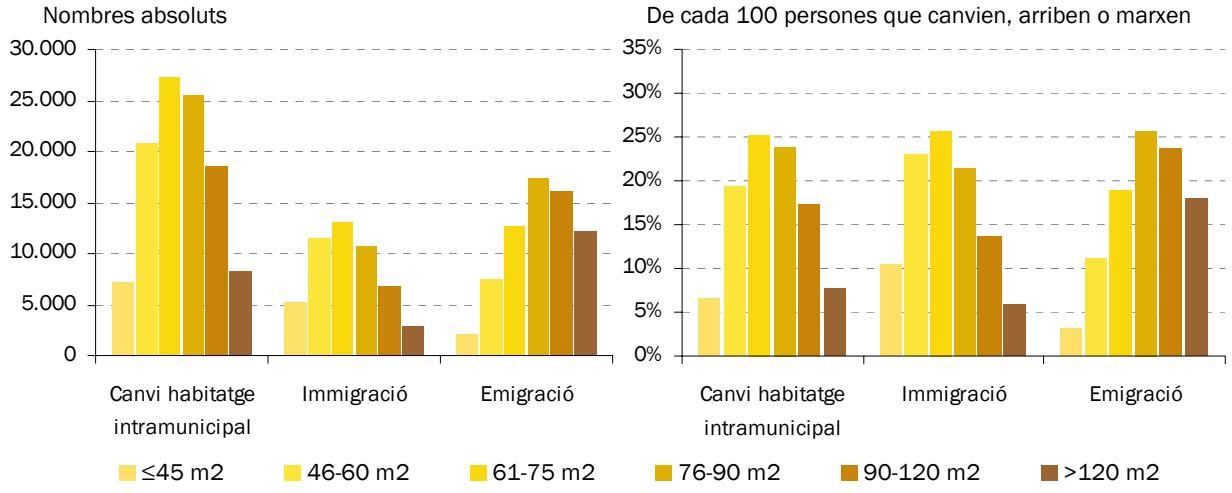

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Gràfic 6.73.- Lloc de residència de la població que ha canviat d'habitatge entre 2000 i 2001 segons superfície de l'habitatge posterior i tipus de moviment realitzat.

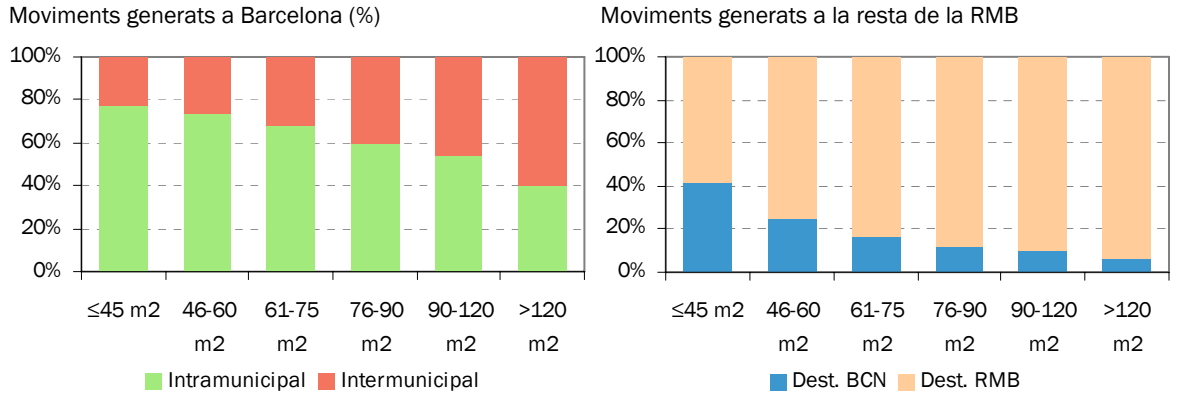

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

La població emigrant que ha passat a residir en els habitatges més grans ha estat la que s'ha traslladat a les ciutats metropolitanes més llunyanes i a la resta de Catalunya (Gràfic 6.74). Tres de cada quatre individus que han localitzat la seva residència en aquests àmbits resideix en habitatges de més de 75 m² (i un de cada dos en habitatges de més de 90m²), mentre que només la meitat de la població que roman a la ciutat havent canviat d'habitatge viu en aquestes característiques. Els que marxen als municipis més propers resideixen en habitatges amb una superfície similar a la dels que romanen a la ciutat, mentre que en les distàncies metropolitanes intermèdies i llunyanes es dona la circumstància de que els habitatges en què resideixen els emigrants barcelonins són, fins i tot, més grans que en els que viuen els habitants d'aquestes corones (Annex 40).

Pel que fa a les característiques dels habitatges en què resideixen els immigrants, s'identifica, un cop més, la notable diferència entre els que arriben de la resta d'Espanya i els que ho fan des de l'estranger. La superfície dels habitatges en què resideix el conjunt de població immigrada no estrangera és força similar a la que presenten els habitatges on viuen els barcelonins que han realitzat un canvi intramunicipal. Sembla, però que els pisos dels que arriben des dels municipis més propers són més petits, un element que es podria vincular amb la proliferació de llars més petites que s'ha observat en punts anteriors. També s'observa que són lleugerament més petits els de les persones que arriben de la resta d'Espanya.

Els habitatges en què resideix població immigrada de nacionalitat estrangera són més petits que els dels immigrants espanyols (Gràfic 6.75). El 40% dels seus domicilis tenen una superfície de 60m² o menys, mentre que només un de cada quatre espanyols viuen en habitatges d'aquestes dimensions. Per l'altre extrem de la distribució, només un 15% resideix en domicilis de més de 91 m². Cal recordar, tal i com s'ha repassat anteriorment, que a les llars en què resideixen els estrangers hi viu un nombre de persones més elevat.

Gràfic 6.74.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons superfície de l'habitatge en què resideix, i àmbit de relació.

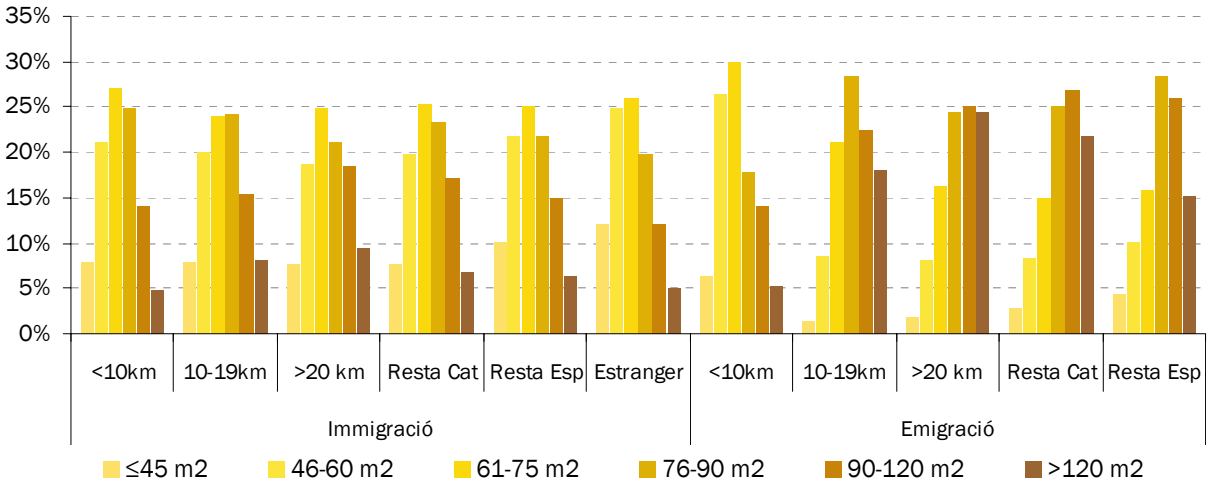

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Gràfic 6.75.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons superfície de l'habitatge en què resideix i nacionalitat

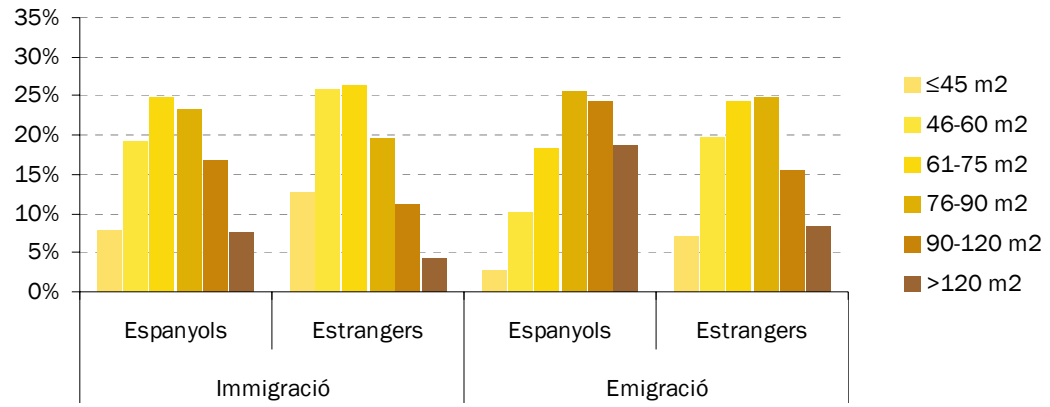

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Gràfic 6.76.- Composició de la població que ha canviat d'habitatge entre 2000 i 2001 segons la superfície de l'habitatge en què resideix A) Moviments generats a Barcelona B) Moviments generats a la resta de la RMB

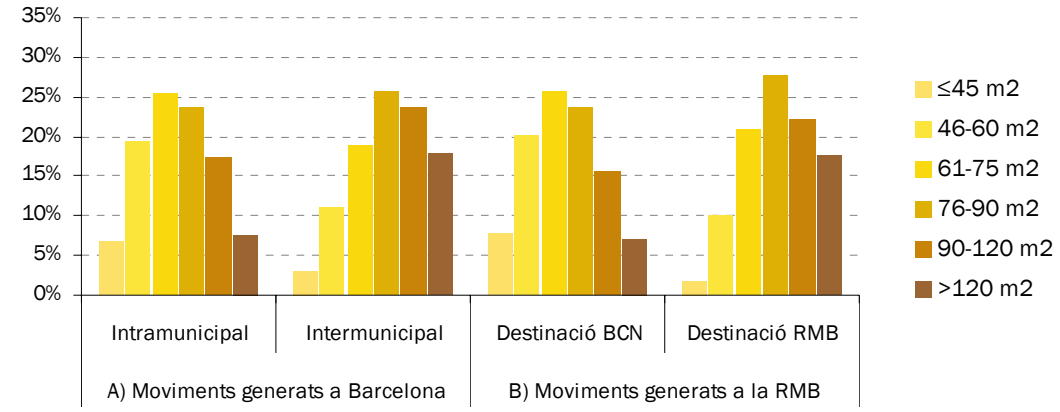

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Per finalitzar amb els comentaris sobre la grandària dels habitatges en què resideixen els migrants, s'ha introduït a l'anàlisi la variable edat, amb l'objectiu d'identificar la seva incidència en els diferents tipus de moviments (Gràfic 6.77). Com és d'esperar, els migrants d'edats adultes-joves, en què s'acumulen la major part dels moviments vinculats amb els processos d'emancipació i de formació de noves llars, són els que passen a residir en habitatges més petits. En canvi, les noves residències dels adults amb edats compreses entre els 40 i 55 anys, són les més grans. En les edats més avançades, la superfície mitjana dels habitatges en què resideixen els migrants torna a reduir-se considerablement.

Aquesta forma general de la corba es reprodueix en tots els tipus de relacions migratòries en què participa Barcelona. S'aprecien, però, algunes singularitats remarcables. Els adults d'entre 30 i 39 anys que abandonen la ciutat amb destinació als municipis més propers resideixen, com a mitjana, en habitatges més petits que els que romanen a la ciutat.

Quan la destinació es localitza a la resta de municipis de la RMB no només no es registra aquesta situació, sinó que les diferències assoleixen una intensitat elevada. Mentre que la població de 30 a 34 anys que realitza un canvi intramunicipal resideix en habitatges d'una superfície mitjana de 75 m², els que han emigrat a municipis situats a més de 10 quilòmetres de la ciutat ho fan en habitatges de més de 95m². Els emigrants barcelonins de 40 a 55 anys viuen, com a mitjana, en habitatges de més de 110m², uns 25 m² més grans que els que romanen a Barcelona. A la corona metropolitana 10-19 quilòmetres, s'identifica una notable diferència entre la superfície dels habitatges dels adults-joves respecte a les dels adults amb edat més avançada, i que no es repeteix en cap altre àmbit. L'explicació a aquest element apunta cap a l'heterogeneïtat de l'habitatge d'aquell àmbit, amb una diversa oferta residencial que inclou habitatges mitjans per als més joves i amb llars més petites, i d'altres notablement més grans per als adults de més edat que, com s'ha identificat anteriorment, emigren en el context d'una llar més nombrosa.

També en la immigració es reprodueix aquesta corba general. Com a mitjana, els habitatges en què viuen els adults-joves que arriben a la ciutat volten els 75m², similar als de la població que fa un canvi intramuncipal, mentre que els dels adults de les edats centrals tenen una superfície mitjana d'uns 85 m². Com ja s'ha comentat, el conjunt d'immigrants estrangers resideixen en habitatges més petits. Aquesta afirmació, però, no és vàlida per a les edats d'adults de 25 a 34 anys, on es concentra el gruix de la població estrangera. Aquests viuen en habitatges amb una superfície mitjana similar als de la resta d'immigrants i als de la població barcelonina que canvia d'habitatge a l'interior de la ciutat. Això sí, enllaçant amb apartats anteriors, a les llars dels immigrants estrangers resideixen més efectius.

Gràfic 6.77.- Superfície mitjana dels habitatges en què resideix la població que ha canviat d'habitatge a Barcelona, han arribat o han abandonat la ciutat entre 2000 i 2001, segons àmbit de relació i edat

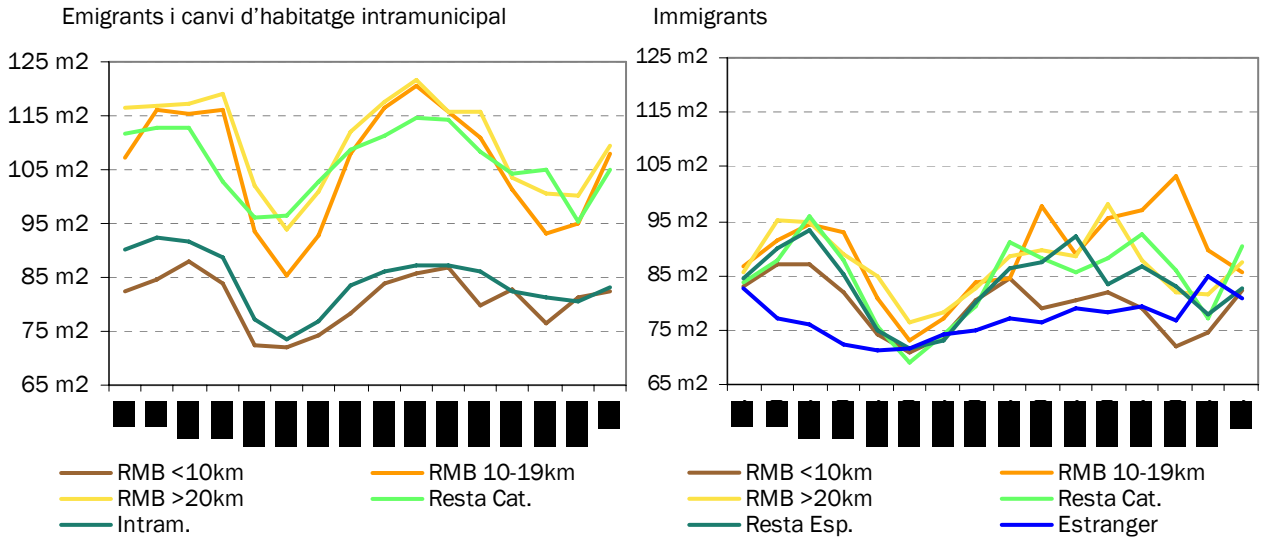

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

7 LA INCIDÈNCIA DELS FACTORS INDIVIDUALS EN LA SELECTIVITAT MIGRATÒRIA A BARCELONA

Un cop analitzades una per una les variables que s'han contemplat en el capítol anterior de la recerca, aquest apartat proporciona una imatge de conjunt de totes elles. L'objectiu és el d'explicar com funciona el mecanisme de selecció dels migrants que passen per la ciutat de Barcelona. És a dir, detectar quins són els atributs sociodemogràfics dels individus que els fan més propensos a experimentar qualsevol dels tipus de canvi d'habitatge considerats a la recerca i en què participa la ciutat de Barcelona. A més, com a darrer capítol de la investigació que és, la concepció global de totes les variables permet resoldre molts dels interrogants formulats al començament de la recerca, una línia d'interpretació que tindrà continuïtat amb les conclusions, que es presentaran tot just finalitzar aquest apartat.

Els aspectes metodològics d'aquest apartat queden recollits al capítol 2.2.1.4 els més importants, però, es destaquen a continuació, per tal de dur a terme una adient lectura dels resultats. Un element important per a la interpretació d'aquests models és el fet que la regressió logística es pugui assimilar a la realització d'una estandardització múltiple, ja que es controlen les diverses estructures de totes les variables contemplades al model. Per exemple, si el model presenta un valor de mobilitat més elevat per a un solter que per a un vidu, aquest resultat no serà mai conseqüència de l'estructura més jove dels primers, associada a una major mobilitat.

Els resultats obtinguts es presenten a partir de l'Exp (β), els coeficients exponencials de la regressió logística, que permeten una interpretació més senzilla (aquest exponencial també es coneix com a Odds ratio). A cada variable independent es contempla una categoria com a referència, que pren el valor 1 en la comparació amb la resta de categories. D'aquesta manera, a cada categoria de la variable es compara quantes vegades, més o menys, s'experimentarà l'esdeveniment estudiat (definit per la variable dicotòmica dependent) en relació amb l'ocurrència d'aquest en la categoria de referència. Un valor igual a 1 es tradueix en una ocurrència equivalent a la de la categoria de referència. En canvi, una odds ratio superior a 1 prova que aquell esdeveniment s'experimenta més sovint en aquella categoria que en la de referència, i a l'inrevés, si és inferior a 1, l'ocurrència és inferior.

El resultat s'ha de llegir sempre en relació a 1, valor de la categoria considerada com de referència, controlada per la resta de variables; si l'odds ratio és de 2,5, per exemple, s'interpreta que per cada vegada que l'esdeveniment estudiat ocorre en la categoria de referència, s'experimenten 2,5 en la categoria estudiada (o el que és el mateix, un 150% més d'ocurrència). Al contrari, una odds ratio de 0,7 equival a una ocurrència un 30% menor a la

de la categoria de referència. Finalment, cal remarcar que el resultat de les odds ratio no equival directament a les probabilitats, però sí que es pot extrapolar el sentit que prendrien. El valor de significació acompanyarà a l'exponencial del coeficient de (β).

Convé incidir en un aspecte important sobre el moment temporal en què es mesuren les variables independents introduïdes al model. L'anàlisi de la migració a partir de dades censals obliga a fer front a una considerable limitació: la informació al voltant de les característiques de les persones i dels habitatges han estat recollides amb posterioritat al possible canvi d'habitatge, de manera que han pogut experimentar transformacions en un sentit no sempre conegut. És evident que les variables demogràfiques, sexe i edat, així com la naturalesa de la població, romanen controlades (l'edat és l'única que ha pogut canviar, però es coneix el sentit de l'evolució).[153] El nivell d'instrucció de la població pot canviar en el transcurs del període estudiat, sobretot entre la població més jove, i sempre cap a un nivell superior; la transició acadèmica, però, es realitza amb una forta independència al canvi residencial. L'activitat i la condició socioeconòmica són variables més exposades a experimentar canvis com a conseqüència del moviment residencial; tot i això, com que la majoria de moviments contemplats són de curta distància, es considera que la incidència no ha de ser molt notable. L'estat civil és una altre variable que pot haver canviat entre el moment en què s'inicia el canvi d'habitatge i el moment de la mesura. Seran especialment freqüents aquells moviments en què coincideix l'emancipació residencial amb el matrimoni. Finalment, les característiques de l'habitatge en què resideix la població no es poden considerar com a variables explicatives dintre del model, ja que el moviment residencial porta intrínseca la pròpia idea del canvi d'habitatge. Per tant, els trets de l'habitatge que queden definits són en els que corresponen als de la residència actual i no als de la d'origen. S'ha considerat, però, interessant la seva inclusió per tal d'identificar les preferències residencials i per destacar la importància del mercat de l'habitatge en determinats tipus de moviments migratoris.

El capítol s'estructura a partir dels dos grans conjunts de models contemplats. En primer lloc s'aprofundeix en la mobilitat residencial generada a la ciutat de Barcelona (i de la qual tots els barcelonins residents en el moment inicial, 1-I-2000 constitueixen la població de risc) mitjançant l'elaboració de vuit models que corresponen a sengles tipologies de moviment (vuit variables dicotòmiques: individus que experimenten o no aquest esdeveniment al llarg del període 1-I-2000/1-XI-2001). Un d'ells considera el canvi d'habitatge intramunicipal, sis els intermunicipals i el darrer contempla qualsevol canvi

[153] En estudiar-se un període de 22 mesos entre el moment del canvi i el moment censal l'edat s'ha pogut incrementar, com a molt, en dos anys.

d'habitatge. En segon lloc, s'analitza la mobilitat generada a la resta de Catalunya mitjançant dos models, un que considera la mobilitat amb destinació a Barcelona i un altre que contempla la mobilitat intermunicipal amb destinació a qualsevol altre municipi català que no sigui el de Barcelona.

En ambdós grans grups de models, l'emigratori i l'immigratori (vist des de l'òptica emigratòria), es contempla un primer conjunt de models generals que incorporen totes les variables analitzades, al qual li segueixen models més específics (subagrupant als individus), mitjançant els quals es persegueix aprofundir en les possibles interaccions entre variables.

Un dels principals avantatges que ha proporcionat la realització de diferents models de regressió és la possibilitat de contrastar el sentit que prenen els coeficients de cada categoria entre els models. Dit d'una altra manera, no només es pot constatar que els casats canvien més de domicili a Barcelona que els solters, per exemple, sinó que confrontant els coeficients amb els de la mateixa categoria al model de mobilitat intermunicipal, es podria concloure si aquest comportament és particular d'aquell tipus de moviment. Una ocurrència d'un moviment intramunicipal un 20% menor per als solters que per als casats, i un 75% al model de canvi intermunicipal, per exemple, conduiria a afirmar el protagonisme dels casats en el segon tipus de moviment, bé per un augment de la seva propensió a moure's, o bé per una reducció de la dels solters.

7.1 LA MOBILITAT GENERADA A LA CIUTAT DE BARCELONA

7.1.1 El model general

Controlant per totes les variables introduïdes, no es troben diferències significatives entre homes i dones pel que fa al canvi d'habitatge a l'interior de Barcelona (Taula 7.1). En canvi, els homes registren una major mobilitat residencial intermunicipal. Les diferències són, però, poc importants i només destaquen quan el moviment té com a destinació els municipis limítrofs o els situats fora de la Regió Metropolitana. En aquests casos les dones canvien de residència un 10% menys que els homes. A la resta de moviments metropolitans intermunicipals les dones presenten una ocurrència només un 5% més baixa que la dels homes.

Taula 7.1.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Tota la població ≥16 anys

Tota la població >16 anys

	Canvi d'habitatge a BCN	Emigren a Catalunya	Emigren a la RMB	Emigren a la resta de Cat.	Emigren a la RMB <10km	Emigren a la RMB 10-19km	Emigren a la RMB >20km	Canvi Intra + Inter
Sexe								
Home								
Dona	1,004--	0,918***	0,921***	0,905***	0,885***	0,947**	0,921***	0,977***
Edat								
16-24	0,723***	0,723***	0,711***	0,830***	0,919*	0,695***	0,624***	0,687***
25-34	-	-	-	-	-	-	-	-
35-49	0,462***	0,320***	0,294***	0,511***	0,302***	0,259***	0,375***	0,375***
50-64	0,226***	0,152***	0,132***	0,292***	0,106***	0,105***	0,205***	0,175***
65+	0,161***	0,103***	0,096***	0,164***	0,078***	0,085***	0,138***	0,123***
Nacionalitat/Ambit naix								
Espanyola nascut a BCN	-	-	-	-	-	-	-	-
Espanyola nascut a la resta de Cat.	1,083***	1,559***	1,284***	2,424***	1,449***	1,085**	1,368***	1,286***
Espanyola nascut a la resta d'Esp.	1,125***	0,872***	0,884***	0,866***	1,036--	0,874***	0,842***	1,040***
Espanyola nascut estranger	1,574***	0,974--	0,944--	1,091--	1,123--	0,855*	0,947--	1,404***
Estrangera	3,932***	1,669***	1,561***	1,979***	2,480***	1,167***	1,225***	3,670***
Estat civil								
Solter	0,745***	0,526***	0,489***	0,739***	0,592***	0,412***	0,575***	0,643***
Casat	-	-	-	-	-	-	-	-
Vidu	1,038--	1,013--	1,064--	0,909--	1,372***	1,101--	0,933--	1,026--
Separat o divorciat	1,241***	1,579***	1,537***	1,641***	1,744***	1,285***	1,653***	1,383***
Nivell d'estudis								
Primària o menys	0,961***	0,996--	0,993--	1,002--	1,062--	1,013--	0,941*	0,966***
ESO,EGB, FP 1er grau	-	-	-	-	-	-	-	-
Batx. Sup i FP 2on grau	1,048***	0,857***	0,905***	0,723***	0,928*	0,895***	0,904***	0,976**
Estudis universitaris	1,207***	0,635***	0,673***	0,554***	0,777***	0,690***	0,624***	0,973**
Condició socioecon. i act.								
Empresari	1,081***	1,014--	1,010--	1,059--	0,780***	1,049--	1,109**	1,060***
Professional tècnic	1,050***	1,010--	1,015--	0,995--	0,848***	1,082**	1,060--	1,037***
Personal admon.,comercial,serveis	-	-	-	-	-	-	-	-
Operari	0,979--	1,545***	1,412***	2,034***	1,189***	1,476***	1,461***	1,172***
Actiu aturat	0,781***	1,145***	0,990--	1,817***	0,942--	0,888**	1,145***	0,880***
Inactiu no estudiant	0,765***	1,076***	0,919***	1,712***	0,804***	0,894***	1,042--	0,853***
Estudiant	0,613***	0,352***	0,358***	0,369***	0,306***	0,381***	0,417***	0,503***
Tenència habitatge. Lloguer?								
No	-	-	-	-	-	-	-	-
Si	1,545***	0,654***	0,600***	0,879***	0,844***	0,508***	0,557***	1,220***
Superfície útil de l'habitatge								
60m2 o menys	1,109***	0,763***	0,781***	0,722***	1,324***	0,519***	0,640***	1,009--
61-80 m2	-	-	-	-	-	-	-	-
81-100 m2	0,967***	1,477***	1,345***	1,974***	0,764***	1,441***	1,654***	1,124***
Més de 100 m2	0,926***	3,048***	2,615***	4,455***	0,817***	2,435***	4,028***	1,521***
Constant	-1,940***	-2,203***	-2,278***	-4,610***	-3,826***	-3,011***	-3,635***	-1,244***
f^5	68.188,7	34.252,7	27.734,4	8.366,0	7.282,7	13.545,9	11.327,8	89.787,3
-2^{LL}	602.840,2	352.750,3	288.846,7	110.194,2	84.724,9	137.679,9	135.487,5	788.958,7
R^2 de Nagelkerke	0,127	0,101	0,098	0,074	0,082	0,094	0,081	0,136
N	1.309.058	1.309.058	1.309.058	1.309.058	1.309.058	1.309.058	1.309.058	1.309.058

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. Valor de significació: ***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05; - p>0,05.

D'acord amb els comentaris exposats al llarg de la investigació sobre el cicle de vida individual i de les llars, l'edat selecciona el comportament migratori, de forma que s'assoleix

la màxima intensitat de la mobilitat entre els 25-34 anys, en consonància amb la concentració en aquestes edats de les transicions del cicle de vida que generen una major mobilitat residencial. La participació dels més joves estaria vinculada a les destinacions limítrofs o de la resta de Catalunya, ja que és on les diferències amb el grup 25-34 anys són més petites, mentre que són més grans en la mobilitat intramunicipal i en la metropolitana amb destinació a municipis metropolitans més allunyats del centre. Observant les fortes diferències del grup d'edat de referència amb la resta de categories, és clara l'especialització de la corona metropolitana 10-19 km en rebre població del grup 25-34 anys, edats vinculades amb els processos d'emancipació residencial i de formació de noves llars. En canvi, els contrastos entre els grups no són tan intensos a la mobilitat intramunicipal o a la que té com a destinació municipis metropolitans llunyans o els de la resta de Catalunya, palesant un major pes de la mobilitat en edats adultes centrals (35-49 anys) i en les més avançades.

A la majoria de moviments, els barcelonins nascuts a la ciutat canvien amb menys freqüència d'habitatge que la resta de la població. Es posa de relleu, doncs, que la població amb antecedents migratoris (com a mínim el que els va portar a la ciutat de Barcelona) té una major mobilitat sobre el territori. Es ratifica l'extraordinària mobilitat residencial de la població estrangera, sobretot quan es contemplen els moviments intramunicipals (es mouen quatre vegades més que els nascuts a Barcelona), o els que tenen com a destinació els municipis limítrofs i la resta de Catalunya (en aquests casos es mouen el doble); en canvi, tal i com s'havia observat en capítols anteriors, la mobilitat amb destinació als municipis metropolitans situats més enllà dels 10 quilòmetres de la ciutat central és molt més propera a la dels barcelonins. Els nascuts a la resta de Catalunya també es mouen més que els barcelonins, sobretot quan la destinació és a la resta de Catalunya (possible migració de retorn), mentre que les diferències són petites en la mobilitat intramunicipal. Els nascuts a la resta d'Espanya insinuen un fort arrelament a Barcelona, ja que canvien d'habitatge a la ciutat un 15% més que els nascuts a la ciutat, però l'abandonen amb menor freqüència. Es ratifica l'especialització residencial dels municipis metropolitans situats a distàncies intermèdies, ja que reflecteixen una elevada atracció vers els barcelonins nascuts a la ciutat; és en aquesta relació quan la seva mobilitat és gairebé idèntica a la d'estrangers i nascuts a la resta de Catalunya, i un 15% superior a la dels nascuts a la resta d'Espanya.

S'identifica una selecció migratòria clara en funció de l'estat civil de la població. Contemplant tots els moviments, els solters es mouen prop d'un 40% menys que els casats, mentre que separats i divorciats són els que es mouen amb major freqüència, un 40% més que els casats. La solteria, però, no incideix de la mateixa forma en tots els tipus de moviment. Els solters estan més a prop de la mobilitat dels casats quan el moviment és

intramunicipal o la destinació és a la resta de Catalunya (en aquests casos es mouen un 25% menys que els casats), mentre que canvien de residència un 60% menys que els casats quan marxen a municipis metropolitans situats a distàncies intermèdies, en una situació que torna a posar de relleu la dimensió familiar dels desplaçaments que es dirigeixen cap a aquests àmbits metropolitans. Per altra banda, tot i que separats i divorciats canvien de residència més freqüentment en tots els tipus contemplats, la relació és especialment intensa en l'emigració amb destinació als municipis limítrofs, quan es mouen un 75% més que els casats. En canvi, a la mobilitat intramunicipal o a la que té com a destinació els municipis situats a distàncies intermèdies la mobilitat d'aquests és només un 25% superior a la dels casats. Finalment, només s'observa una mobilitat dels vidus clarament elevada en la mobilitat amb destinació als municipis limítrofs.

Els efectes del nivell d'instrucció en la migració convergeixen amb els detectats en l'anàlisi individual d'aquesta variable. Es registra, però, una situació singular i que cal destacar: contemplant tots els moviments es tracta d'una variable que no explica el comportament diferencial de la població (tots els grups presenten unes odds ratio gairebé idèntiques), mentre que a l'interior de cadascun dels models s'identifiquen forts contrastos. Es pot considerar, doncs, que el nivell d'instrucció dels barcelonins, més que no pas explicar la intensitat amb què es mouen pel territori, defineix la seva destinació final, i per tant, la distribució en el territori. Els resultats apunten cap a una selecció migratòria en què la ciutat reté a la població més formada, mentre que permet la marxa de la població amb nivells d'instrucció més baixos. Els que tenen formació universitària canvien d'habitatge a la ciutat un 21% més que la població amb estudis obligatoris; la mobilitat residencial intermunicipal dels primers, però, és un 37% inferior a la d'els que tenen estudis obligatoris. Són aquests últims els que registren una mobilitat intermunicipal més elevada, mentre que la població amb estudis secundaris se situa en una posició intermèdia entre l'arrelament dels més formats i la marxa dels que tenen menys estudis. Una vegada abandonen el municipi, la diferència de mobilitat entre uns i altres és més petita quan es contempla la relació amb els municipis limítrofs, mentre que augmenta a mesura que s'incrementa la distància al centre metropolità.

Existeix un cert paral·lelisme entre la incidència del nivell d'instrucció i de la condició socioeconòmica en la mobilitat diferencial. Aquest s'observa sobretot entre els grups que estan vinculats a una menor categoria socioeconòmica, els operaris. Aquests són els que més es mouen si es contemplen tots els canvis d'habitatge, però els que menys realitzen canvis de domicili intramunicipals (entre tota la població ocupada). En canvi, la seva mobilitat intermunicipal és un 50% més elevada que la de la resta dels actius, el doble si es contemplen els moviments amb destinació a la resta de Catalunya. Els empresaris i directius

es configuren com el grup que presenta una major intensitat de canvi d'habitatge a l'interior de Barcelona, però també registren una elevada mobilitat intermunicipal, sobretot als municipis metropolitans més allunyats del centre, evitant sempre la marxa al conjunt de municipis limítrofs, i cercant, probablement, les peculiaritats dels espais residencials de la segona corona metropolitana. Finalment, els professionals tècnics presenten una mobilitat total inferior a la dels altres grups d'ocupats, similar també a la del personal administratiu, comercial i de serveis, però destaca el seu fort arrelament a la ciutat de Barcelona. D'aquests últims és significativa la seva elevada mobilitat amb destinació als municipis limítrofs.

Els actius aturats, els estudiants i la resta d'inactius canvien menys freqüentment d'habitatge que els actius ocupats, una diferència especialment intensa en el cas dels estudiants. Aquests, però, una vegada enceten un canvi de residència mostren una forta preferència per romandre a la ciutat central (l'ocurrència d'una emigració amb destinació a la RMB, per exemple, és un 65% inferior a la del grup de personal administratiu, comercial i de serveis). La mobilitat d'aturats i de la resta d'inactius, en canvi, és més propera a la dels actius quan es contemplen els moviments intermunicipals, sobretot quan es dirigeixen fora de la metròpoli. L'absència de vincles laborals permet desplaçar la residència a distàncies més llunyanes, una situació previsible per a la població de més de 65 anys.

Tal i com s'ha incidit al llarg de la recerca, cal tenir en compte que les característiques de l'habitatge fan referència a la nova residència, per la qual cosa, no es pot explicar el comportament de la població en funció de les característiques de l'habitatge en què es residia. Si que pot introduir elements al voltant de la preferència, en termes d'habitatge, de la població que participa en cada tipus de moviment. Els resultats, novament, convergeixen en la línia dels comentaris realitzats fins ara: el règim en lloguer és referent només de la mobilitat intramunicipal, mentre que s'aconsegueix una elevada superfície d'habitatge quan es realitza un moviment intermunicipal. Els actuals llogaters han canviat més d'habitatge que els propietaris, com a conseqüència, exclusivament, de la seva elevada mobilitat intramunicipal. En canvi, els que resideixen en propietat han abandonat el municipi amb major intensitat que els llogaters, tot i que cal remarcar que no es poden identificar les possibles trajectòries residencials que han viscut una transició en el règim de tinença com a conseqüència del moviment emigratori. El que sí que s'ha constatat al llarg de la recerca és el predomini del model de propietat en l'emigració barcelonina, sobretot més enllà del conjunt de municipis limítrofs.

Pel que fa a la superfície de l'habitatge, l'emigració de Barcelona està vinculada a la residència en habitatges més grans, sobretot si la destinació és a la resta de Catalunya o el conjunt de municipis metropolitans situats a més de 20km de la ciutat central. En canvi, a

Barcelona, la població que en la data censal resideix en habitatges de menys de 60m² és la que ha canviat de domicili amb major intensitat.

7.1.2 Models específics segons característiques de la població

Una vegada examinat el model emigratori general, s'enumeren a continuació alguns dels aspectes més destacats que s'han identificat a partir de l'aplicació dels models de regressió a determinats subgrups de població (Taula 7.2 a Taula 7.17).

7.1.2.1 Models específics segons el sexe de la població.

La major joventut de les dones quan canvien d'habitatge ha estat comentada en punts anteriors. A partir del model es pot ratificar aquest punt, les dones de 16 a 24 anys es mouen un 25% menys que les de 25 a 34, mentre que els homes ho fan un 35% menys que el grup de referència. En el cas de les dones s'observa amb més claredat que una emancipació en una edat més jove està més vinculada amb un desplaçament intermunicipal. En canvi, la mobilitat intramunicipal repeteix valors relativament elevats al llarg de tota la vida adulta, mentre que el canvi intermunicipal presenta una gran concentració en edats relacionades amb l'emancipació residencial. Els adults de 35 a 49 anys canvien d'habitatge a l'interior de Barcelona un 50% menys que els de 25 a 34, mentre que l'ocurrència de canvis residencials metropolitans és molt més baixa, un 75% inferior (Taula 7.2 i Taula 7.3).

Els homes separats i divorciats canvien d'habitatge amb major intensitat que les dones en tots els tipus de moviments contemplats: mentre que les dones d'aquest grup es mouen un 25% més que les casades, en el cas dels homes la mobilitat total és un 63% superior. Sembla clar, doncs, que la ruptura del nucli familiar provoca en més casos la realització d'un canvi d'habitatge per part de l'home que de la dona.

A les altres variables contemplades no s'observen grans contrastos en el comportament migratori d'homes i dones. Els estrangers es mouen amb la mateixa intensitat i seguint unes pautes territorials similars, independentment del seu sexe (per identificar diferències caldria realitzar aquest anàlisi per nacionalitats, com s'ha realitzat a l'apartat 5.3.5 a partir de les dades de l'EVR), el nivell d'instrucció explica de la mateixa forma la mobilitat d'homes i dones, mentre que tampoc s'identifiquen diferències notables segons la condició socioeconòmica de la població activa-ocupada, tot i que es pot destacar la reticència de les dones empresàries i professionals a marxar de la ciutat. En canvi, sí que es confirma la sortida de les inactives: mentre que canvien d'habitatge a l'interior de la ciutat un 30% menys que la població activa, la seva mobilitat intermunicipal és superior a la d'alguns grups d'actives, com el de la categoria de referència, la població ocupada en tasques d'administració, comerç o serveis.

Taula 7.2.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi interm. de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població masculina ≥16 anys

Població masculina > 16 anys

	Canvi d'habitatge a BCN	Emigren a Catalunya	Emigren a la RMB	Emigren a la resta de Cat.	Emigren a la RMB <10km	Emigren a la RMB 10-19km	Emigren a la RMB >20km	Canvi Intra + Inter
Sexe								
Home								
Dona								
Edat								
16-24	0,699***	0,611***	0,598***	0,737***	0,765***	0,556***	0,571***	0,632***
25-34	-	-	-	-	-	-	-	-
35-49	0,476***	0,349***	0,314***	0,611***	0,310***	0,279***	0,414***	0,390***
50-64	0,218***	0,158***	0,133***	0,356***	0,103***	0,109***	0,214***	0,171***
65+	0,145***	0,104***	0,094***	0,197***	0,073***	0,080***	0,144***	0,113***
Nacionalitat/Ambit naix								
Espanyola nascut a BCN	-	-	-	-	-	-	-	-
Espanyola nascut a la resta de Cat.	1,086***	1,590***	1,314***	2,474***	1,448***	1,101*	1,417***	1,307***
Espanyola nascut a la resta d'Esp.	1,152***	0,883***	0,892***	0,890**	1,046--	0,891**	0,840***	1,060***
Espanyola nascut estranger	1,640***	0,982--	0,951--	1,106--	1,110--	0,833*	0,991--	1,451***
Estrangera	3,933***	1,718***	1,516***	2,372***	2,254***	1,128*	1,268***	3,704***
Estat civil								
Solter	0,712***	0,516***	0,475***	0,771***	0,545***	0,412***	0,567***	0,610***
Casat	-	-	-	-	-	-	-	-
Vidu	1,115*	1,082--	1,022--	1,208--	1,267--	1,004--	0,958--	1,106**
Separat o divorciat	1,356***	1,975***	1,946***	1,908***	2,129***	1,636***	2,042***	1,628***
Nivell d'estudis								
Primària o menys	0,984--	0,997--	1,001--	0,977--	1,098--	0,996--	0,955--	0,983--
ESO,EGB, FP 1er grau	-	-	-	-	-	-	-	-
Batx. Sup i FP 2on grau	1,045**	0,857***	0,917***	0,686***	0,965--	0,872***	0,935*	0,972*
Estudis universitaris	1,197***	0,616***	0,666***	0,506***	0,857**	0,682***	0,584***	0,950***
Condició socioecon. i act.								
Empresari	1,090***	1,049--	1,025--	1,174**	0,779***	1,097*	1,108*	1,077***
Professional tècnic	1,070***	1,083**	1,068*	1,135*	0,853**	1,140**	1,142**	1,077***
Personal admon.,comercial,serveis	-	-	-	-	-	-	-	-
Operari	0,980--	1,602***	1,447***	2,217***	1,277***	1,524***	1,436***	1,189***
Actiu aturat	0,785***	1,044--	0,881***	1,793***	0,838*	0,842**	0,963--	0,851***
Inactiu no estudiant	0,831***	1,106***	0,918*	1,872***	0,759***	0,919--	1,043--	0,913***
Estudiant	0,655***	0,378***	0,384***	0,396***	0,300***	0,421***	0,447***	0,543***
Tenència habitatge. Lloguer?								
No	-	-	-	-	-	-	-	-
Si	1,558***	0,673***	0,615***	0,913*	0,851***	0,528***	0,576***	1,231***
Superfície útil de l'habitatge								
60m2 o menys	1,111***	0,750***	0,768***	0,715***	1,252***	0,506***	0,670***	1,000--
61-80 m2	-	-	-	-	-	-	-	-
81-100 m2	0,974*	1,477***	1,353***	1,930***	0,766***	1,443***	1,698***	1,135***
Més de 100 m2	0,943***	3,153***	2,711***	4,555***	0,844**	2,443***	4,355***	1,576***
Constant	-1,954***	-2,261***	-2,308***	-4,805***	-3,790***	-3,043***	-3,727***	-1,260***
f^5	31.573,2	16.933,9	13.937,3	4.080,4	3.727,3	6.694,4	5.652,0	42.407,1
-2^{LL}	291.108,3	174.985,4	143.696,2	54.445,5	43.036,7	68.455,0	67.504,6	382.582,0
R^2 de Nagelkerke	0,123	0,101	0,099	0,073	0,083	0,094	0,082	0,134
N	607.128	607.128	607.128	607.128	607.128	607.128	607.128	607.128

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. Valor de significació: ***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05; - p>0,05.

Taula 7.3.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població femenina ≥16 anys

Població femenina >16 anys

	Canvi d'habitatge a BCN	Emigren a Catalunya	Emigren a la RMB	Emigren a la resta de Cat.	Emigren a la RMB <10km	Emigren a la RMB 10-19km	Emigren a la RMB >20km	Canvi Intra + Inter
Sexe								
Home								
Dona								
Edat								
16-24	0,740***	0,846***	0,837***	0,930--	1,082--	0,855***	0,682***	0,738***
25-34	-	-	-	-	-	-	-	-
35-49	0,446***	0,289***	0,272***	0,427***	0,287***	0,238***	0,337***	0,357***
50-64	0,230***	0,142***	0,128***	0,238***	0,106***	0,099***	0,194***	0,176***
65+	0,168***	0,097***	0,095***	0,131***	0,080***	0,086***	0,129***	0,126***
Nacionalitat/Ambit naix								
Espanyola nascut a BCN	-	-	-	-	-	-	-	-
Espanyola nascut a la resta de Cat.	1,079***	1,535***	1,259***	2,381***	1,450***	1,074--	1,327***	1,268***
Espanyola nascut a la resta d'Esp.	1,102***	0,860***	0,876***	0,837***	1,024--	0,859***	0,842***	1,021--
Espanyola nascut estranger	1,518***	0,972--	0,941--	1,083--	1,139--	0,876--	0,912--	1,367***
Estrangera	3,920***	1,609***	1,601***	1,574***	2,711***	1,200**	1,180**	3,630***
Estat civil								
Solter	0,778***	0,553***	0,517***	0,752***	0,669***	0,419***	0,602***	0,681***
Casat	-	-	-	-	-	-	-	-
Vidu	1,027--	1,018--	1,067--	0,912--	1,388***	1,099--	0,943--	1,019--
Separat o divorciat	1,175***	1,348***	1,295***	1,488***	1,525***	1,071--	1,414***	1,247***
Nivell d'estudis								
Primària o menys	0,937***	0,998--	0,986--	1,034--	1,037--	1,030--	0,927--	0,950***
ESO,EGB, FP 1er grau	-	-	-	-	-	-	-	-
Batx. Sup i FP 2on grau	1,042**	0,837***	0,872***	0,738***	0,869**	0,903**	0,850***	0,965**
Estudis universitaris	1,201***	0,641***	0,672***	0,575***	0,697***	0,692***	0,658***	0,978--
Condició socioecon. i act.								
Empresari	1,065**	0,936*	0,945--	0,934--	0,728***	0,949--	1,074--	1,020--
Professional tècnic	1,038*	0,931**	0,943*	0,902--	0,824**	1,022--	0,942--	1,001--
Personal admon.,comercial,serveis	-	-	-	-	-	-	-	-
Operari	1,025--	1,513***	1,389***	1,944***	0,916--	1,463***	1,623***	1,197***
Actiu aturat	0,785***	1,244***	1,091**	1,872***	1,060--	0,933--	1,295***	0,917***
Inactiu no estudiant	0,747***	1,093***	0,941*	1,708***	0,849**	0,903*	1,065--	0,843***
Estudiant	0,583***	0,325***	0,330***	0,344***	0,304***	0,346***	0,383***	0,471***
Tenència habitatge. Lloguer?								
No	-	-	-	-	-	-	-	-
Si	1,531***	0,631***	0,581***	0,838***	0,833***	0,486***	0,536***	1,207***
Superfície útil de l'habitatge								
60m2 o menys	1,105***	0,772***	0,790***	0,720***	1,396***	0,530***	0,608***	1,013--
61-80 m2	-	-	-	-	-	-	-	-
81-100 m2	0,963**	1,487***	1,344***	2,038***	0,769***	1,447***	1,619***	1,119***
Més de 100 m2	0,915***	2,994***	2,552***	4,459***	0,799***	2,447***	3,769***	1,484***
Constant	-1,917***	-2,241***	-2,329***	-4,571***	-3,985***	-3,045***	-3,629***	-1,248***
f^5	36.574,0	17.553,5	13.955,4	4.443,9	3.638,7	6.932,8	5.751,9	47.446,0
-2^{LL}	311.537,3	177.199,0	144.716,5	55.536,4	41.518,2	69.051,6	67.811,1	405.752,7
R^2 de Nagelkerke	0,130	0,102	0,097	0,077	0,083	0,096	0,082	0,137
N	701.930	701.930	701.930	701.930	701.930	701.930	701.930	701.930

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. Valor de significació: ***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05; - p>0,05.

7.1.2.2 Models específics segons l'edat de la població

Aplicant els models de regressió logística a cadascun dels grups específics d'edat considerats, s'observa que és entre els més joves quan la intensitat amb què la població de nacionalitat estrangera canvia d'habitatge és més elevada respecte a la dels espanyols. L'ocurrència d'un canvi intramunicipal d'un jove estranger de 16 a 24 anys és cinc vegades superior a la dels joves naturals de la ciutat, mentre que es torna a palesar que els nivells són més baixos quan es contemplen les destinacions metropolitanes situades a distàncies intermèdies. No només el fet de ser estranger augmenta les probabilitats de viure un canvi d'habitatge, sinó que és en aquest grup d'edat quan el fet d'haver viscut una immigració prèvia a Barcelona augmenta el risc d'experimentar el fenomen. La mobilitat residencial dels que no han nascut a Barcelona és sempre molt superior a la dels barcelonins, que presenten nivells molt baixos derivats d'una emancipació general força tardana. Els joves nascuts a la resta de Catalunya es mouen amb intensitat a tots els àmbits, mentre que als nascuts a la resta d'Espanya se'ls pot atribuir una forta preferència per romandre a Barcelona quan enceten un canvi d'habitatge (Taula 7.4).

Com a conseqüència de la pròpia naturalesa del procés d'emancipació residencial, que en el context espanyol acostuma a coincidir amb la formació de la llar, és en les edats més joves quan la diferència entre la mobilitat dels casats i dels solters és més elevada. La mobilitat intermunicipal dels casats de 16 a 24 anys és un 85% superior a la dels solters, mentre que a la intramunicipal és del 66%.

L'abandonament dels estudis a una edat més jove, vinculat amb una incorporació més prematura a l'activitat, incrementa la intensitat del canvi d'habitatge intermunicipal, mentre que és menys clara la seva influència en el canvi intramunicipal. Per altra banda, s'identifica un fort impacte de la condició d'ésser operari en la mobilitat que abandona la ciutat, mentre que els empresaris més joves, pocs, manifesten una elevada mobilitat en tots els tipus de moviments, amb excepció de la que té com a destinació els municipis limítrofs. Finalment, és en la franja d'edat més jove quan el lloguer forma part més sovint de les estratègies residencials dels individus, un fet que s'observa, sobretot, en la mobilitat intramunicipal. Els llogaters de 16 a 24 anys han canviat d'habitatge a Barcelona amb una intensitat que duplica a la dels propietaris.

En les edats en què es concentren la major part dels moviments vinculats amb l'emancipació residencial, 25-34 anys, és quan els naturals de Barcelona registren una mobilitat més elevada, i es redueix la diferència amb la resta de la població. Els estrangers, però, continuen canviant d'habitatge a Barcelona amb una intensitat que triplica a la dels

barcelonins, i la dupliquen en els canvis amb destinació als municipis limítrofs. En canvi, marxen menys sovint que els barcelonins d'aquestes edats a la resta de la metròpoli (Taula 7.5).

És molt rellevant el fet que és en aquest grup d'edat quan l'emigració és més selectiva en funció del nivell d'estudis i de la condició socioeconòmica de la població. La població amb estudis universitaris canvia d'habitatge a l'interior de Barcelona amb una intensitat un 30% superior a la de la població amb estudis obligatoris, mentre que aquests registren una mobilitat intermunicipal un 36% superior a la dels primers. Aquesta relació té correspondència en la condició socioeconòmica de la població, de forma que els empresaris i professionals tècnics ostenten una major probabilitat de romandre a la ciutat que els operaris, mentre que aquests marxen de la ciutat amb una intensitat un 50% superior a la dels grups anteriors.

Observant el comportament d'adults de més edat s'identifica una reducció de les diferències fins aquí comentades, tot i que la migració selectiva es continua manifestant, generalment, en el mateix sentit. Els solters canvien ara d'habitatge a Barcelona amb una intensitat superior a la dels casats, conseqüència de l'entrada dels casats a una etapa de major estabilitat residencial. A la mobilitat intermunicipal amb destinació a la RMB, en canvi, els casats continuen registrant una mobilitat superior en un 15-25% a la dels solters, fet que subratlla la perferència dels solters per la mobilitat de proximitat. La població amb estudis universitaris continua manifestant una notable preferència per romandre a la ciutat, similar a la dels professionals tècnics, mentre que la població amb estudis obligatoris i els operaris registren una major mobilitat intermunicipal. Els empresaris, mentrestant, presenten una mobilitat més heterogènia, de forma que és complex assignar-los una major preferència per la mobilitat intra o intermunicipal. Finalment, es redueixen les diferències amb què s'han mogut llogaters i propietaris, mentre que els pisos més grans són protagonistes en tots els tipus de canvis d'habitatge, fins i tot en la mobilitat intramunicipal (Taula 7.6, Taula 7.7 i Taula 7.8).

Taula 7.4.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població 16-24 anys

Població 16-24 anys

	Canvi d'habitatge a BCN	Emigren a Catalunya	Emigren a la RMB	Emigren a la resta de Cat.	Emigren a la RMB <10km	Emigren a la RMB 10-19km	Emigren a la RMB >20km	Canvi Intra + Inter
Sexe								
Home								
Dona	1,077***	1,361***	1,311***	1,483***	1,255***	1,367***	1,257***	1,172***
Edat								
16-24								
25-34								
35-49								
50-64								
65+								
Nacionalitat/Ambit naix								
Espanyola nascut a BCN	-	-	-	-	-	-	-	-
Espanyola nascut a la resta de Cat.	1,577***	2,557***	2,168***	3,485***	2,784***	1,442***	2,320***	2,038***
Espanyola nascut a la resta d'Esp.	2,189***	1,069--	1,071--	1,063--	1,100--	1,046--	1,093--	1,873***
Espanyola nascut estranger	2,314***	0,969--	0,947--	1,054--	1,410--	0,663--	0,918--	1,913***
Estrangera	5,062***	1,379***	1,254***	1,762***	1,882***	0,890--	0,994--	4,427***
Estat civil								
Solter	0,335***	0,156***	0,149***	0,282***	0,204***	0,133***	0,190***	0,172***
Casat	-	-	-	-	-	-	-	-
Vidu	0,222**	0,073**	0,000--	0,503--	0,000--	0,000--	0,000--	0,097***
Separat o divorciat	0,407***	0,457***	0,548**	0,231*	0,703--	0,365**	0,779--	0,316***
Nivell d'estudis								
Primària o menys	0,916**	1,021--	1,004--	1,060--	0,978--	0,923--	1,130--	0,947*
ESO,EGB, FP 1er grau	-	-	-	-	-	-	-	-
Batx. Sup i FP 2on grau	0,951*	0,763***	0,807***	0,651***	0,910--	0,816***	0,737***	0,879***
Estudis universitaris	0,973--	0,488***	0,521***	0,422***	0,525***	0,563***	0,492***	0,781***
Condició socioecon. i act.								
Empresari	1,118--	1,239**	1,088--	1,813***	0,677*	1,134--	1,482**	1,176**
Professional tècnic	0,971--	0,858*	0,850*	0,899--	0,666**	0,930--	0,961--	0,926*
Personal admon.,comercial,serveis	-	-	-	-	-	-	-	-
Operari	0,921*	1,811***	1,548***	2,709***	1,151--	1,477***	2,041***	1,209***
Actiu aturat	0,776***	1,052--	0,955--	1,440***	0,923--	0,882--	1,101--	0,848***
Inactiu no estudiant	0,775***	1,079--	0,986--	1,448**	1,000--	1,005--	0,941--	0,863***
Estudiant	0,642***	0,378***	0,387***	0,374***	0,321***	0,414***	0,446***	0,534***
Tenència habitatge. Lloguer?								
No	-	-	-	-	-	-	-	-
Si	2,125***	0,975--	0,910*	1,222**	1,237**	0,753***	0,818**	1,768***
Superfície útil de l'habitatge								
60m2 o menys	1,288***	0,842***	0,901*	0,678***	1,530***	0,553***	0,655***	1,159***
61-80 m2	-	-	-	-	-	-	-	-
81-100 m2	0,971--	1,368***	1,232***	1,821***	0,731***	1,234**	1,787***	1,092***
Més de 100 m2	1,010--	2,885***	2,611***	3,522***	0,940--	2,395***	4,627***	1,521***
Constant	-1,749***	-1,667***	-1,778***	-4,141***	-3,281***	-2,507***	-3,403***	-0,632***
£[5]	8.927,4	4.222,6	2.999,0	1.301,5	1.251,9	1.160,8	1.220,9	11.464,9
-2LL	76.587,9	42.606,6	35.469,9	12.882,1	12.679,5	16.645,0	14.725,5	98.240,5
R^2 de Nagelkerke	0,132	0,103	0,087	0,096	0,094	0,069	0,080	0,141
N	154.395	154.395	154.395	154.395	154.395	154.395	154.395	154.395

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. Valor de significació: ***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05; - p>0,05.

Taula 7.5.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població 25-34 anys

Població 25-34 anys	Canvi d'habitatge a BCN	Emigren a Catalunya	Emigren a la RMB	Emigren a la resta de Cat.	Emigren a la RMB <10km	Emigren a la RMB 10-19km	Emigren a la RMB >20km	Canvi Intra + Inter
Sexe								
Home								
Dona	1,021--	0,959*	0,934***	1,089*	0,849***	0,962--	0,977--	1,000--
Edat								
16-24								
25-34								
35-49								
50-64								
65+								
Nacionalitat/Ambit naix								
Espanyola nascut a BCN	-	-	-	-	-	-	-	-
Espanyola nascut a la resta de Cat.	1,106***	1,684***	1,403***	2,886***	1,353***	1,197***	1,602***	1,378***
Espanyola nascut a la resta d'Esp.	1,286***	0,811***	0,799***	0,907--	0,986--	0,810***	0,685***	1,127***
Espanyola nascut estranger	1,311***	0,819***	0,798***	0,948--	0,823--	0,786*	0,825--	1,151***
Estrangera	2,897***	1,329***	1,250***	1,631***	1,946***	0,948--	1,015--	2,697***
Estat civil								
Solter	0,581***	0,418***	0,397***	0,615***	0,502***	0,343***	0,463***	0,475***
Casat	-	-	-	-	-	-	-	-
Vidu	0,785--	0,704--	0,599*	1,229--	0,625--	0,490--	0,806--	0,717**
Separat o divorciat	0,848***	1,037--	0,993--	1,262**	1,181*	0,737***	1,242**	0,894***
Nivell d'estudis								
Primària o menys	0,912***	0,892***	0,892***	0,904--	1,019--	0,839**	0,861*	0,880***
ESO,EGB, FP 1er grau	-	-	-	-	-	-	-	-
Batx. Sup i FP 2on grau	1,096***	0,887***	0,931**	0,722***	0,991--	0,868***	0,976--	1,020--
Estudis universitaris	1,307***	0,638***	0,684***	0,506***	0,788***	0,653***	0,689***	1,032*
Condició socioecon. i act.								
Empresari	1,127***	0,930*	0,915**	1,045--	0,664***	0,972--	1,045--	1,063**
Professional tècnic	1,083***	1,047--	1,030--	1,131*	0,860**	1,124**	1,045--	1,079***
Personal admon.,comercial,serveis	-	-	-	-	-	-	-	-
Operari	0,975--	1,546***	1,410***	2,184***	1,207***	1,505***	1,373***	1,194***
Actiu aturat	0,717***	1,042--	0,916*	1,757***	0,882--	0,825***	1,071--	0,799***
Inactiu no estudiant	0,734***	0,920**	0,782***	1,732***	0,756***	0,761***	0,871*	0,771***
Estudiant	0,668***	0,420***	0,408***	0,543***	0,381***	0,465***	0,401***	0,572***
Tenència habitatge. Lloguer?								
No	-	-	-	-	-	-	-	-
Si	1,549***	0,628***	0,549***	1,115*	0,738***	0,448***	0,563***	1,209***
Superfície útil de l'habitatge								
60m2 o menys	1,141***	0,687***	0,704***	0,657***	1,219***	0,481***	0,572***	0,996--
61-80 m2	-	-	-	-	-	-	-	-
81-100 m2	0,864***	1,558***	1,405***	2,386***	0,823***	1,523***	1,673***	1,081***
Més de 100 m2	0,631***	2,186***	1,760***	4,608***	0,584***	1,490***	3,076***	1,047**
Constant	-1,733***	-1,969***	-2,022***	-4,709***	-3,569***	-2,749***	-3,453***	-0,992***
f^5	10.864,2	7.583,1	6.070,2	2.359,5	1.168,9	3.802,9	2.780,3	11.780,3
-2^{LL}	195.259,7	118.366,1	103.781,0	30.350,3	35.262,0	53.490,3	45.147,7	245.662,4
R^2 de Nagelkerke	0,077	0,076	0,068	0,077	0,034	0,074	0,064	0,073
N	240.752	240.752	240.752	240.752	240.752	240.752	240.752	240.752

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. Valor de significació: ***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05; - p>0,05.

Taula 7.6.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població 35-49 anys

Població 35-49 anys

	Canvi d'habitatge a BCN	Emigren a Catalunya	Emigren a la RMB	Emigren a la resta de Cat.	Emigren a la RMB <10km	Emigren a la RMB 10-19km	Emigren a la RMB >20km	Canvi Intra + Inter
Sexe								
Home								
Dona	0,909***	0,766***	0,761***	0,802***	0,726***	0,767***	0,783***	0,855***
Edat								
16-24								
25-34								
35-49								
50-64								
65+								
Nacionalitat/Ambit naix								
Espanyola nascut a BCN	-	-	-	-	-	-	-	-
Espanyola nascut a la resta de Cat.	0,977--	1,405***	1,173***	2,132***	1,233*	1,045--	1,257***	1,132***
Espanyola nascut a la resta d'Esp.	1,004--	0,837***	0,847***	0,819***	0,918--	0,852***	0,825***	0,946***
Espanyola nascut estranger	1,633***	1,080--	1,049--	1,168--	1,379*	0,855--	1,094--	1,491***
Estrangera	4,482***	2,078***	2,067***	1,957***	3,797***	1,563***	1,508***	4,227***
Estat civil								
Solter	1,070***	1,046--	1,038--	1,060--	1,142*	0,940--	1,094*	1,078***
Casat	-	-	-	-	-	-	-	-
Vidu	1,023--	0,833--	0,827--	0,857--	1,231--	0,715--	0,753--	0,965--
Separat o divorciat	1,391***	1,992***	2,010***	1,798***	2,180***	1,835***	2,024***	1,622***
Nivell d'estudis								
Primària o menys	0,963--	0,953--	0,939--	0,998--	1,007--	0,976--	0,844**	0,950**
ESO,EGB, FP 1er grau	-	-	-	-	-	-	-	-
Batx. Sup i FP 2on grau	1,041*	0,885***	0,919**	0,798***	0,783***	0,901*	0,995--	0,990--
Estudis universitaris	1,165***	0,652***	0,673***	0,625***	0,762***	0,730***	0,603***	0,968--
Condició socioecon. i act.								
Empresari	1,049*	1,053--	1,053--	1,059--	0,924--	1,046--	1,125*	1,049*
Professional tècnic	1,011--	0,970--	0,992--	0,902--	0,812*	0,996--	1,083--	0,993--
Personal admon.,comercial,serveis	-	-	-	-	-	-	-	-
Operari	1,012--	1,674***	1,486***	2,271***	1,280**	1,534***	1,535***	1,210***
Actiu aturat	0,858***	1,332***	1,103*	2,123***	1,052--	1,011--	1,215**	0,985--
Inactiu no estudiant	0,853***	1,104**	0,981--	1,536***	0,872--	0,995--	1,043--	0,919***
Estudiant	0,898--	0,928--	0,968--	0,812--	0,792--	0,632*	1,399*	0,908--
Tenència habitatge. Lloguer?								
No	-	-	-	-	-	-	-	-
Si	1,388***	0,661***	0,592***	0,926--	0,786***	0,531***	0,550***	1,135***
Superfície útil de l'habitatge								
60m2 o menys	1,027--	0,807***	0,846***	0,702***	1,346***	0,541***	0,697***	0,971--
61-80 m2	-	-	-	-	-	-	-	-
81-100 m2	1,085***	1,587***	1,500***	1,825***	0,793***	1,679***	1,836***	1,227***
Més de 100 m2	1,220***	4,590***	4,178***	5,275***	1,138--	4,453***	5,876***	2,091***
Constant	-2,773***	-3,600***	-3,784***	-5,369***	-5,165***	-4,706***	-4,889***	-2,353***
f^5	8.474,4	5.972,9	4.159,7	2.033,3	713,7	2.022,9	2.633,0	10.460,1
-2^{LL}	174.846,3	95.035,3	77.331,2	30.758,8	21.021,6	36.315,9	37.745,8	224.303,5
R^2 de Nagelkerke	0,060	0,068	0,057	0,065	0,034	0,056	0,069	0,062
N	318.478	318.478	318.478	318.478	318.478	318.478	318.478	318.478

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. Valor de significació: ***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05; - p>0,05.

Taula 7.7.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població 50-64 anys

Població 50-64 anys

	Canvi d'habitatge a BCN	Emigren a Catalunya	Emigren a la RMB	Emigren a la resta de Cat.	Emigren a la RMB <10km	Emigren a la RMB 10-19km	Emigren a la RMB >20km	Canvi Intra + Inter
Sexe								
Home								
Dona	0,909***	0,710***	0,760***	0,623***	0,735***	0,749***	0,775***	0,835***
Edat								
16-24								
25-34								
35-49								
50-64								
65+								
Nacionalitat/Ambit naix								
Espanyola nascut a BCN	-	-	-	-	-	-	-	-
Espanyola nascut a la resta de Cat.	0,996--	1,374***	1,094--	1,997***	1,559**	0,886--	1,127--	1,151***
Espanyola nascut a la resta d'Esp.	1,079**	0,892***	0,929--	0,817***	1,177--	0,903--	0,893*	1,008--
Espanyola nascut estranger	1,602***	0,955--	0,963--	0,937--	1,030--	1,090--	0,858--	1,393***
Estrangera	5,390***	2,208***	2,079***	2,392***	4,134***	2,070***	1,350--	4,737***
Estat civil								
Solter	1,213***	0,945--	0,869*	1,109--	1,340*	0,867--	0,749**	1,141***
Casat	-	-	-	-	-	-	-	-
Vidu	1,170***	1,195**	1,132--	1,317**	2,037***	1,202--	0,872--	1,181***
Separat o divorciat	1,818***	2,171***	2,241***	1,905***	4,029***	2,015***	1,883***	1,979***
Nivell d'estudis								
Primària o menys	1,025--	0,978--	0,968--	1,003--	1,063--	1,128--	0,851**	1,001--
ESO,EGB, FP 1er grau	-	-	-	-	-	-	-	-
Batx. Sup i FP 2on grau	0,987--	0,775***	0,800***	0,732***	0,768--	0,914--	0,740***	0,903***
Estudis universitaris	1,056--	0,559***	0,590***	0,514***	0,767--	0,601***	0,555***	0,837***
Condició socioecon. i act.								
Empresari	0,971--	0,969--	1,030--	0,831--	0,832--	1,116--	1,046--	0,960--
Professional tècnic	0,943--	0,895--	0,894--	0,919--	0,843--	1,003--	0,860--	0,918*
Personal admon.,comercial,serveis	-	-	-	-	-	-	-	-
Operari	0,977--	1,243***	1,285***	1,127--	1,003--	1,384**	1,328**	1,054--
Actiu aturat	0,886**	1,426***	1,213*	2,007***	1,042--	1,068--	1,392**	1,036--
Inactiu no estudiant	0,825***	1,343***	1,124*	1,950***	0,825--	1,077--	1,287***	0,971--
Estudiant	1,047--	0,627*	0,521*	0,945--	0,187--	0,373--	0,768--	0,912--
Tenència habitatge. Lloguer?								
No	-	-	-	-	-	-	-	-
Si	1,467***	0,552***	0,593***	0,476***	1,174--	0,513***	0,468***	1,115***
Superfície útil de l'habitatge								
60m2 o menys	1,007--	0,831***	0,844**	0,807*	1,475***	0,564***	0,747**	0,960--
61-80 m2	-	-	-	-	-	-	-	-
81-100 m2	1,124***	1,564***	1,453***	1,806***	0,771*	1,459***	1,727***	1,261***
Més de 100 m2	1,252***	4,289***	3,967***	4,755***	1,417*	3,849***	5,021***	2,096***
Constant	-3,529***	-4,179***	-4,480***	-5,557***	-6,507***	-5,508***	-5,214***	-3,061***
f[5]	2.664,4	2.584,1	1.575,5	1.174,7	293,9	650,0	1.103,1	3.404,9
-2LL	83.341,2	49.879,1	37.208,0	19.174,1	7.644,2	15.650,8	20.779,4	114.830,4
R^2 de Nagelkerke	0,036	0,054	0,043	0,060	0,038	0,041	0,052	0,035
N	272.697	272.697	272.697	272.697	272.697	272.697	272.697	272.697

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. Valor de significació: ***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05; - p>0,05.

Taula 7.8.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població 65 anys i més

Població 65 anys i més	Canvi d'habitatge a BCN	Emigren a Catalunya	Emigren a la RMB	Emigren a la resta de Cat.	Emigren a la RMB <10km	Emigren a la RMB 10-19km	Emigren a la RMB >20km	Canvi Intra + Inter
Sexe								
Home								
Dona	0,929**	0,804***	0,857***	0,708***	0,867--	0,914--	0,809***	0,879***
Edat								
16-24								
25-34								
35-49								
50-64								
65+								
Nacionalitat/Ambit naix								
Espanyola nascut a BCN	-	-	-	-	-	-	-	-
Espanyola nascut a la resta de Cat.	0,961--	1,387***	1,030--	2,158***	1,163--	0,911--	1,088--	1,128***
Espanyola nascut a la resta d'Esp.	1,065*	0,977--	1,058--	0,787***	1,693***	1,103--	0,855*	1,031--
Espanyola nascut estranger	1,296**	0,989--	0,943--	1,093--	1,600--	0,947--	0,791--	1,191*
Estrangera	3,797***	1,562**	1,586**	1,492--	3,609***	1,516--	1,232--	3,131***
Estat civil								
Solter	1,176***	0,797***	0,773**	0,851--	1,115--	0,746*	0,696**	1,047--
Casat	-	-	-	-	-	-	-	-
Vidu	1,183***	1,150***	1,240***	0,961--	1,616***	1,291***	1,075--	1,174***
Separat o divorciat	1,778***	2,268***	2,090***	2,572***	2,619***	1,808**	2,116***	1,976***
Nivell d'estudis								
Primària o menys	1,027--	1,051--	1,120*	0,932--	1,329*	1,414***	0,897--	1,033--
ESO,EGB, FP 1er grau	-	-	-	-	-	-	-	-
Batx. Sup i FP 2on grau	0,942--	0,494***	0,544***	0,418***	0,407**	0,625**	0,516***	0,741***
Estudis universitaris	1,020--	0,531***	0,563***	0,481***	0,600--	0,735*	0,453***	0,785***
Condició socioecon. i act.								
Empresari	0,654***	0,744--	0,857--	0,544--	1,266--	0,507--	1,562--	0,640***
Professional tècnic	0,598***	1,048--	1,427--	0,457--	1,339--	0,778--	3,177*	0,648***
Personal admon.,comercial,serveis	-	-	-	-	-	-	-	-
Operari	1,129--	1,255--	1,224--	1,324--	0,675--	0,789--	2,865*	1,143--
Actiu aturat	0,378***	1,982*	2,225*	1,470--	6,309**	0,417--	3,335--	0,613*
Inactiu no estudiant	0,408***	1,370*	1,365--	1,375--	1,219--	0,860--	2,826*	0,551***
Estudiant	0,535***	1,104--	1,432--	0,406--	0,000--	0,633--	4,834**	0,622***
Tenència habitatge. Lloguer?								
No	-	-	-	-	-	-	-	-
Si	1,272***	0,422***	0,406***	0,463***	0,572***	0,381***	0,369***	0,917***
Superfície útil de l'habitatge								
60m2 o menys	0,936*	0,680***	0,639***	0,803*	1,026--	0,468***	0,582***	0,857***
61-80 m2	-	-	-	-	-	-	-	-
81-100 m2	1,070*	1,532***	1,332***	2,092***	0,757*	1,471***	1,491***	1,228***
Més de 100 m2	1,007--	3,112***	2,752***	4,008***	0,895--	2,852***	3,474***	1,654***
Constant	-3,113***	-4,635***	-5,037***	-5,809***	-7,113***	-5,783***	-6,297***	-2,839***
f^5	797,6	1.757,1	1.048,2	922,0	165,7	511,7	698,1	1.140,0
-2^{LL}	68.026,2	42.633,9	31.509,3	16.109,5	7.135,0	13.933,6	15.980,4	97.001,2
R^2 de Nagelkerke	0,013	0,042	0,034	0,055	0,023	0,036	0,043	0,013
N	322.736	322.736	322.736	322.736	322.736	322.736	322.736	322.736

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. Valor de significació: ***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05; - p>0,05.

7.1.2.3 Models específics segons la naturalesa de la població.

És entre la població nascuda a Barcelona quan s'observen amb més intensitat els elements de selecció migratòria comentats fins aquí. Connectant amb l'apartat anterior, es podria afirmar, doncs, que és en el grup de naturals de Barcelona en edats d'emancipació residencial on el filtre emigratori barceloní es manifesta amb més força.

L'estat civil només explica la mobilitat residencial dels naturals de Barcelona, i sempre en el sentit ja repetit: els casats canvien més d'habitatge que els solters, sobretot als moviments intermunicipals. La preferència d'aquests per romandre a la ciutat es fa palesa en el fet que els nascuts a la ciutat es mouen a l'interior del municipi amb una intensitat un 42% inferior a la dels casats, mentre que marxen als municipis metropolitans amb una intensitat un 61% menor. L'ésser solter o casat no atorga una major propensió a experimentar un canvi d'habitatge entre la població no nascuda a la ciutat, tot i que sí que es pot apreciar una major mobilitat intramunicipal dels solters i una major mobilitat intermunicipal entre els casats (Taula 7.9).

La incidència de la condició socioeconòmica i del nivell d'estudis en el comportament migratori de la població espanyola s'ajusta als comentaris formulats fins al moment: absència de diferències notables en la intensitat de la mobilitat, però forts contrastos en la seva distribució territorial, amb un arrelament al municipi de la població més formada i en posicions socioeconòmiques més favorables, i una permissivitat per a la sortida de la població amb menor instrucció i que pertanyen a condicions socioeconòmiques més baixes (Taula 7.10).

En canvi, el comportament residencial de la població de nacionalitat estrangera presenta notables singularitats (Taula 7.11). Per començar, i com ja s'havia detectat prèviament, canvien d'habitatge amb intensitat en totes les edats, amb la qual cosa no es registra el fort pic de mobilitat del grup 25-34 anys, que sí s'observa entre els naturals de la ciutat. Tampoc el sexe ni l'estat civil expliquen significativament la intensitat amb què canvien d'habitatge. Els solters, això sí, mostren una major preferència per la permanència a la ciutat que els casats. Pel que fa a la condició socioeconòmica, els estrangers menys instruïts i que pertanyen a les categories més baixes són els que canvien d'habitatge amb una major freqüència. L'ocurrència d'un canvi d'habitatge dels operaris és un 50% superior a la dels empresaris o professionals tècnics. També són els primers els que més creuen la frontera administrativa, per situar-se normalment a la primera corona metropolitana. En canvi, als estrangers que pertanyen a condicions que encapçalen la jerarquia socioeconòmica de la ciutat se'ls atribueix una major permanència a la ciutat. Aquests darrers canvien d'habitatge

a l'interior de Barcelona un 18% menys que els operaris, però la intensitat de la sortida als municipis limítrofs és, amb diferència, molt menor: només una quarta part. Finalment, llogaters i els que resideixen en pisos de superfície mitjana, 61 a 80 m^2, són els que més s'han mogut durant el període d'estudi.

Taula 7.9.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població ≥ 16 anys de nacionalitat espanyola nascuda a BCN

Població de nacionalitat espanyola nascuda a BCN

	Canvi d'habitatge a BCN	Emigren a Catalunya	Emigren a la RMB	Emigren a la resta de Cat.	Emigren a la RMB <10km	Emigren a la RMB 10-19km	Emigren a la RMB >20km	Canvi Intra + Inter
Sexe								
Home								
Dona	1,014--	0,947***	0,931***	1,010--	0,858***	0,964--	0,938**	0,994--
Edat								
16-24	0,677***	0,719***	0,702***	0,846***	0,863**	0,715***	0,622***	0,664***
25-34	-	-	-	-	-	-	-	
35-49	0,412***	0,292***	0,267***	0,505***	0,250***	0,244***	0,351***	0,333***
50-64	0,193***	0,138***	0,118***	0,297***	0,082***	0,099***	0,187***	0,151***
65+	0,138***	0,090***	0,080***	0,170***	0,043***	0,075***	0,125***	0,104***
Nacionalitat/Ambit naix								
Espanyola nascut a BCN								
Espanyola nascut a la resta de Cat.								
Espanyola nascut a la resta d'Esp.								
Espanyola nascut estranger								
Estrangera								
Estat civil								
Solter	0,578***	0,420***	0,394***	0,621***	0,475***	0,342***	0,471***	0,488***
Casat	-	-	-	-	-	-	-	
Vidu	1,021--	1,020--	1,056--	0,935--	1,403**	1,073--	0,965--	1,017--
Separat o divorciat	1,153***	1,429***	1,398***	1,501***	1,653***	1,181***	1,475***	1,271***
Nivell d'estudis								
Primària o menys	0,956**	0,963--	0,986--	0,895*	1,129*	0,975--	0,935--	0,953***
ESO,EGB, FP 1er grau	-	-	-	-	-	-	-	
Batx. Sup i FP 2on grau	1,057***	0,873***	0,907***	0,758***	0,921*	0,883***	0,932*	0,986--
Estudis universitaris	1,227***	0,623***	0,660***	0,530***	0,752***	0,665***	0,637***	0,964**
Condició socioecon. i act.								
Empresari	1,150***	1,053*	1,044--	1,109--	0,868*	1,045--	1,135**	1,125***
Professional tècnic	1,077***	1,036--	1,034--	1,041--	0,911--	1,092**	1,046--	1,070***
Personal admon.,comercial,serveis	-	-	-	-	-	-	-	
Operari	0,971--	1,487***	1,366***	2,003***	1,085--	1,438***	1,425***	1,161***
Actiu aturat	0,751***	1,057*	0,921**	1,721***	0,833**	0,846***	1,076--	0,842***
Inactiu no estudiant	0,797***	1,022--	0,897***	1,585***	0,874*	0,816***	1,019--	0,870***
Estudiant	0,592***	0,344***	0,356***	0,333***	0,291***	0,375***	0,416***	0,480***
Tenència habitatge. Lloguer?								
No	-	-	-	-	-	-	-	
Si	1,518***	0,651***	0,580***	0,981--	0,817***	0,490***	0,570***	1,184***
Superfície útil de l'habitatge								
60m2 o menys	1,204***	0,748***	0,758***	0,731***	1,310***	0,513***	0,667***	1,059***
61-80 m2	-	-	-	-	-	-	-	
81-100 m2	0,931***	1,496***	1,385***	1,992***	0,797***	1,471***	1,680***	1,110***
Més de 100 m2	0,902***	3,025***	2,631***	4,572***	0,834***	2,323***	4,140***	1,516***
Constant	-1,774***	-2,058***	-2,131***	-4,589***	-3,623***	-2,873***	-3,547***	-1,063***
£[5]	22.190,1	19.980,6	17.278,4	3.648,2	3.718,9	8.854,0	6.850,6	36.064,9
-2^{LL}	340.001,7	211.587,8	177.983,4	60.141,5	48.848,5	88.984,1	84.234,9	453.779,3
R^2 de Nagelkerke	0,077	0,099	0,100	0,060	0,073	0,096	0,080	0,099
N	721.424	721.424	721.424	721.424	721.424	721.424	721.424	721.424

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. Valor de significació: ***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05; - p>0,05.

Taula 7.10.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població ≥ 16 anys de nacionalitat espanyola no nascuda a BCN

Població de nacionalitat espanyola no nascuda a BCN

	Canvi d'habitatge a BCN	Emigren a Catalunya	Emigren a la RMB	Emigren a la resta de Cat.	Emigren a la RMB <10km	Emigren a la RMB 10-19km	Emigren a la RMB >20km	Canvi Intra + Inter
Sexe								
Home								
Dona	0,954***	0,824***	0,841***	0,794***	0,788***	0,859***	0,857***	0,907***
Edat								
16-24	0,847***	0,862**	0,858**	0,921--	1,311**	0,691***	0,783**	0,818***
25-34	-	-	-	-	-	-	-	
35-49	0,418***	0,286***	0,276***	0,379***	0,274***	0,248***	0,351***	0,336***
50-64	0,220***	0,138***	0,129***	0,207***	0,112***	0,101***	0,198***	0,167***
65+	0,162***	0,100***	0,100***	0,130***	0,105***	0,083***	0,137***	0,121***
Nacionalitat/Ambit naix								
Espanyola nascut a BCN								
Espanyola nascut a la resta de Cat.								
Espanyola nascut a la resta d'Esp.								
Espanyola nascut estranger								
Estrangera								
Estat civil								
Solter	1,046*	0,832***	0,795***	0,956--	0,914--	0,687***	0,871**	0,984--
Casat	-	-	-	-	-	-	-	
Vidu	1,125***	1,088*	1,147**	0,960--	1,490***	1,202**	0,964--	1,117***
Separat o divorciat	1,562***	2,076***	2,033***	2,030***	2,528***	1,641***	2,065***	1,792***
Nivell d'estudis								
Primària o menys	0,993--	1,000--	1,007--	0,985--	1,082--	1,121*	0,894*	0,992--
ESO,EGB, FP 1er grau	-	-	-	-	-	-	-	
Batx. Sup i FP 2on grau	1,119***	0,785***	0,839***	0,672***	0,856*	0,874**	0,813***	0,984--
Estudis universitaris	1,311***	0,604***	0,625***	0,588***	0,823*	0,649***	0,551***	1,005--
Condició socioecon. i act.								
Empresari	1,057*	0,982--	0,978--	1,017--	0,694***	1,065--	1,083--	1,030--
Professional tècnic	1,055*	1,001--	1,028--	0,935--	0,776**	1,123--	1,117--	1,044*
Personal admon.,comercial,serveis	-	-	-	-	-	-	-	
Operari	0,990--	1,505***	1,393***	1,803***	0,994--	1,515***	1,533***	1,166***
Actiu aturat	0,824***	1,312***	1,109*	1,957***	0,972--	0,958--	1,347***	0,968--
Inactiu no estudiant	0,779***	1,193***	1,000--	1,807***	0,705***	1,055--	1,151*	0,905***
Estudiant	0,661***	0,359***	0,337***	0,489***	0,282***	0,350***	0,435***	0,524***
Tenència habitatge. Lloguer?								
No	-	-	-	-	-	-	-	
Si	1,567***	0,596***	0,557***	0,729***	0,745***	0,513***	0,505***	1,196***
Superfície útil de l'habitatge								
60m2 o menys	1,044*	0,750***	0,752***	0,763***	1,325***	0,489***	0,628***	0,954**
61-80 m2	-	-	-	-	-	-	-	
81-100 m2	1,050**	1,668***	1,468***	2,272***	0,826**	1,541***	1,809***	1,246***
Més de 100 m2	1,099***	4,179***	3,426***	6,048***	1,110--	3,296***	4,917***	1,959***
Constant	-1,944***	-2,276***	-2,439***	-4,258***	-3,788***	-3,303***	-3,761***	-1,265***
f^5	15.975,7	11.507,2	8.339,2	3.400,0	1.809,4	3.748,4	3.831,6	23.807,2
-2^{LL}	191.150,9	113.974,3	88.441,2	41.418,7	24.616,4	40.100,3	43.331,6	256.788,7
R^2 de Nagelkerke	0,092	0,102	0,094	0,079	0,070	0,089	0,085	0,107
N	528.927	528.927	528.927	528.927	528.927	528.927	528.927	528.927

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. Valor de significació: ***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05; - p>0,05.

Taula 7.11.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població ≥ 16 anys de nacionalitat estrangera

Població de nacionalitat estrangera

	Canvi d'habitatge a BCN	Emigren a Catalunya	Emigren a la RMB	Emigren a la resta de Cat.	Emigren a la RMB <10km	Emigren a la RMB 10-19km	Emigren a la RMB >20km	Canvi Intra + Inter
Sexe								
Home								
Dona	0,999--	0,996--	1,091*	0,763***	1,198**	1,075--	0,959--	1,000--
Edat								
16-24	1,001--	0,956--	0,944--	1,003--	1,078--	0,894--	0,780--	0,983--
25-34	-	-	-	-	-	-	-	-
35-49	0,736***	0,628***	0,619***	0,699***	0,643***	0,567***	0,673***	0,667***
50-64	0,475***	0,367***	0,344***	0,480***	0,331***	0,353***	0,367***	0,403***
65+	0,246***	0,174***	0,185***	0,173***	0,128***	0,186***	0,268***	0,199***
Nacionalitat/Ambit naix								
Espanyola nascut a BCN								
Espanyola nascut a la resta de Cat.								
Espanyola nascut a la resta d'Esp.								
Espanyola nascut estranger								
Estrangera								
Estat civil								
Solter	0,998--	0,748***	0,699***	0,932--	0,695***	0,608***	0,884--	0,926***
Casat	-	-	-	-	-	-	-	-
Vidu	0,904--	0,846--	0,880--	0,779--	1,273--	0,570--	0,840--	0,879--
Separat o divorciat	0,976--	1,228**	1,211*	1,230--	1,044--	1,016--	1,739***	1,034--
Nivell d'estudis								
Primària o menys	0,946*	0,977--	0,925--	1,119--	0,858--	0,915--	1,072--	0,943*
ESO,EGB, FP 1er grau	-	-	-	-	-	-	-	-
Batx. Sup i FP 2on grau	0,888***	0,864**	0,940--	0,680***	0,928--	0,915--	0,999--	0,862***
Estudis universitaris	0,932*	0,827***	0,884*	0,696***	0,723**	1,102--	0,887--	0,893***
Condició socioecon. i act.								
Empresari	0,838***	0,822*	0,814*	0,911--	0,508***	1,030--	1,006--	0,812***
Professional tècnic	0,808***	0,828**	0,798**	0,990--	0,519***	0,824--	1,163--	0,789***
Personal admon.,comercial,serveis	-	-	-	-	-	-	-	-
Operari	1,003--	2,177***	1,907***	2,977***	1,948***	1,940***	1,643***	1,284***
Actiu aturat	0,839***	1,437***	1,265***	2,086***	1,335**	1,175--	1,219--	0,938*
Inactiu no estudiant	0,758***	1,166**	0,936--	2,150***	0,873--	1,095--	0,895--	0,809***
Estudiant	0,821***	0,468***	0,496***	0,414***	0,478***	0,649*	0,427***	0,725***
Tenència habitatge. Lloguer?								
No	-	-	-	-	-	-	-	-
Si	1,513***	0,686***	0,680***	0,734***	1,009--	0,542***	0,533***	1,307***
Superfície útil de l'habitatge								
60m2 o menys	0,945*	0,738***	0,830***	0,506***	1,272***	0,579***	0,443***	0,881***
61-80 m2	-	-	-	-	-	-	-	-
81-100 m2	0,966--	1,010--	0,858**	1,475***	0,571***	0,961--	1,148--	0,970--
Més de 100 m2	0,686***	1,116--	0,989--	1,515***	0,315***	1,344**	1,380**	0,742***
Constant	-0,705***	-2,036***	-2,281***	-3,808***	-3,423***	-3,370***	-3,580***	-0,229***
£[5]	2.352,6	1.117,7	738,3	561,1	636,8	321,8	325,1	2.886,0
-2LL	68.752,4	26.141,8	21.200,2	8.977,5	10.748,5	8.140,4	7.688,3	73.545,1
R^2 de Nagelkerke	0,056	0,051	0,040	0,063	0,061	0,041	0,043	0,066
N	58.707	58.707	58.707	58.707	58.707	58.707	58.707	58.707

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. Valor de significació: ***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05; - p>0,05.

7.1.2.4 Models específics segons les característiques de l'habitatge

Ja han aparegut fins a aquest moment diversos aspectes relacionats amb l'habitatge, però a continuació es recopilen els resultats més destacats de l'aplicació dels models de regressió a grups específics en funció de les característiques de l'habitatge en què resideixen. Incidir, novament, que aquestes corresponen a l'habitatge en què es resideix en data censal, per tant, posteriorment al moviment residencial.

La intensitat amb què s'han mogut els llogaters de 16 a 24 anys ha estat només un 7% inferior a la dels adults del grup 25 a 34 anys. En canvi, entre els que resideixen en habitatges de propietat l'ocurrència del fenomen ha estat un 40% menor. Situació similar s'identifica en funció de la superfície de l'habitatge, els més joves s'han mogut més com més petita és la unitat de residència.

En relació amb les altres categories, els nascuts a Barcelona presenten una participació en la mobilitat més activa quan contemplen la propietat, sobretot en els moviments intermunicipals. Els naturals de la ciutat que resideixen en lloguer, en canvi, són els més estables respecte als altres àmbits de naixement. Els estrangers que resideixen en un habitatge en què el cap de la llar és propietari s'han mogut 3 vegades més que els naturals de Barcelona, i si són llogaters, 4.

Les diferències de mobilitat entre casats i solters es registren principalment quan es contemplen als que resideixen en propietat. Els solters que viuen en lloguer s'han mogut amb gairebé la mateixa intensitat que els casats en la mobilitat intramunicipal, mentre que els solters propietaris han participat un 45% menys, sobretot en la intermunicipal amb destinació als municipis situats a 10-19km, quan els solters s'han mogut un 61% menys que els casats. Els solters, a la vegada, s'han mogut tant com els casats quan es contemplen els habitatges més petits, mentre que participen menys quan augmenta la superfície de l'habitatge. Els habitatges de 81 a 100m^2 situats al conjunt de municipis metropolitans de la corona 10-19km es presenten com a especialistes en rebre població casada, ja que aquests s'han mogut gairebé 4 vegades més que els solters.

La selectivitat migratòria en funció de la condició socioeconòmica de la població i del seu nivell d'instrucció no experimenta canvis notables quan s'introdueixen el règim de tinença i la superfície dels habitatges. L'ocurrència de canvis d'habitatge a l'interior de Barcelona és superior per als individus amb estudis universitaris en ambdós tipus de tinença i en tots els grups de superfície, tot i que en la relació amb les persones que tenen estudis obligatoris l'ocurrència és més elevada quan es contempla la propietat i els habitatges més petits de la ciutat. En canvi, en el moment que s'estudia el canvi de municipi s'inverteix la

situació i la població amb el menor nivell acadèmic és la que més experimenta el moviment, quan viu de lloguer o de propietat, i quan viu en habitatges grans o petits. Pel que fa a la condició socioeconòmica, la intensitat de la mobilitat intramunicipal d'empresaris, gerents, alts directius i professionals tècnics és un 10% superior a la d'operaris o resta de personal de l'administració, comercial o de serveis, sempre i quan s'analitzin només propietaris, mentre que és similar en totes les categories si s'analitzen els llogaters, posant de rellevància la menor dificultat dels primers per accedir a la propietat a la ciutat. A més, es tornen a identificar significatives diferències entre la intensitat dels primers i dels segons quan s'observa la població que resideix en els habitatges més grans. En canvi, i seguint la línia ja observada, els operaris canvien de municipi amb una intensitat molt superior a la de la resta de categories socioeconòmiques, independentment del règim de tinença i de la superfície de l'habitatge en què es resideix.

Taula 7.12.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població ≥ 16 anys que no resideix en règim de lloguer

Població que no resideix en règim de lloguer

	Canvi d'habitatge a BCN	Emigren a Catalunya	Emigren a la RMB	Emigren a la resta de Cat.	Emigren a la RMB <10km	Emigren a la RMB 10-19km	Emigren a la RMB >20km	Canvi Intra + Inter
Sexe								
Home								
Dona	1,011--	0,911***	0,914***	0,901***	0,838***	0,948**	0,919***	0,973***
Edat								
16-24	0,623***	0,647***	0,633***	0,784***	0,795***	0,638***	0,578***	0,599***
25-34	-	-	-	-	-	-	-	-
35-49	0,437***	0,289***	0,266***	0,502***	0,256***	0,240***	0,354***	0,338***
50-64	0,210***	0,141***	0,120***	0,316***	0,080***	0,098***	0,197***	0,158***
65+	0,162***	0,101***	0,093***	0,185***	0,070***	0,085***	0,137***	0,118***
Nacionalitat/Ambit naix								
Espanyola nascut a BCN	-	-	-	-	-	-	-	-
Espanyola nascut a la resta de Cat.	1,022--	1,512***	1,241***	2,402***	1,446***	1,035--	1,338***	1,244***
Espanyola nascut a la resta d'Esp.	1,064***	0,866***	0,880***	0,858***	1,045--	0,865***	0,848***	0,985--
Espanyola nascut estranger	1,473***	0,999--	0,944--	1,216*	1,099--	0,913--	0,909--	1,311***
Estrangera	3,832***	1,482***	1,318***	2,040***	2,008***	1,087--	1,167**	3,231***
Estat civil								
Solter	0,652***	0,478***	0,446***	0,703***	0,523***	0,387***	0,537***	0,553***
Casat	-	-	-	-	-	-	-	-
Vidu	1,019--	1,032--	1,103**	0,886*	1,412***	1,174**	0,953--	1,024--
Separat o divorciat	1,103***	1,547***	1,489***	1,668***	1,741***	1,212***	1,611***	1,300***
Nivell d'estudis								
Primària o menys	0,965*	0,993--	0,998--	0,979--	1,160***	0,997--	0,937*	0,972*
ESO,EGB, FP 1er grau	-	-	-	-	-	-	-	-
Batx. Sup i FP 2on grau	1,073***	0,854***	0,903***	0,708***	0,955--	0,889***	0,898***	0,977*
Estudis universitaris	1,226***	0,604***	0,647***	0,511***	0,785***	0,662***	0,601***	0,927***
Condició socioecon. i act.								
Empresari	1,109***	0,979--	0,988--	0,976--	0,772***	1,012--	1,080*	1,060***
Professional tècnic	1,080***	1,018--	1,026--	0,989--	0,900*	1,073*	1,053--	1,062***
Personal admon.,comercial,serveis	-	-	-	-	-	-	-	-
Operari	1,003--	1,442***	1,354***	1,771***	1,038--	1,432***	1,426***	1,183***
Actiu aturat	0,742***	1,065**	0,933*	1,675***	0,828***	0,838***	1,118**	0,850***
Inactiu no estudiant	0,771***	1,042*	0,898***	1,628***	0,789***	0,842***	1,034--	0,866***
Estudiant	0,613***	0,346***	0,356***	0,347***	0,302***	0,368***	0,419***	0,480***
Tenència habitatge. Lloguer?								
No								
Si								
Superfície útil de l'habitatge								
60m2 o menys	1,173***	0,755***	0,766***	0,736***	1,455***	0,509***	0,620***	1,021*
61-80 m2	-	-	-	-	-	-	-	-
81-100 m2	1,000--	1,540***	1,423***	2,012***	0,801***	1,521***	1,697***	1,193***
Més de 100 m2	0,966*	3,531***	3,010***	5,308***	0,933--	2,719***	4,524***	1,776***
Constant	-1,870***	-2,121***	-2,202***	-4,602***	-3,704***	-2,952***	-3,600***	-1,136***
£[5]	31.088,2	28.220,2	23.208,7	6.632,6	5.039,8	11.433,1	9.539,5	53.324,1
-2LL	404.798,1	280.806,7	232.870,3	84.448,9	61.164,1	115.757,0	112.748,1	562.857,4
R^2 de Nagelkerke	0,087	0,105	0,102	0,076	0,079	0,095	0,083	0,113
N	982.863	982.863	982.863	982.863	982.863	982.863	982.863	982.863

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. Valor de significació: ***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05; - p>0,05.

Taula 7.13.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població ≥ 16 anys que resideix en règim de lloguer

Població que resideix en règim de lloguer

	Canvi d'habitatge a BCN	Emigren a Catalunya	Emigren a la RMB	Emigren a la resta de Cat.	Emigren a la RMB <10km	Emigren a la RMB 10-19km	Emigren a la RMB >20km	Canvi Intra + Inter
Sexe								
Home								
Dona	0,987--	0,942*	0,952--	0,919--	1,002--	0,935--	0,919--	0,977*
Edat								
16-24	0,908***	1,053--	1,093*	0,959--	1,259***	1,083--	0,892--	0,926***
25-34	-	-	-	-	-	-	-	-
35-49	0,506***	0,464***	0,446***	0,547***	0,450***	0,407***	0,498***	0,463***
50-64	0,261***	0,190***	0,201***	0,181***	0,227***	0,156***	0,238***	0,222***
65+	0,161***	0,097***	0,104***	0,091***	0,087***	0,089***	0,139***	0,132***
Nacionalitat/Ambit naix								
Espanyola nascut a BCN	-	-	-	-	-	-	-	-
Espanyola nascut a la resta de Cat.	1,193***	1,749***	1,491***	2,325***	1,461***	1,459***	1,497***	1,344***
Espanyola nascut a la resta d'Esp.	1,234***	0,897**	0,914*	0,860*	1,049--	0,964--	0,775***	1,172***
Espanyola nascut estranger	1,716***	0,886--	0,944--	0,737*	1,188--	0,618**	1,054--	1,561***
Estrangera	4,111***	1,805***	1,843***	1,609***	3,008***	1,327***	1,247***	3,980***
Estat civil								
Solter	0,960**	0,750***	0,725***	0,835***	0,823***	0,596***	0,798***	0,901***
Casat	-	-	-	-	-	-	-	-
Vidu	1,130***	1,025--	0,960--	1,168--	1,331--	0,755--	0,908--	1,113***
Separat o divorciat	1,537***	1,804***	1,841***	1,627***	1,876***	1,674***	1,934***	1,667***
Nivell d'estudis								
Primària o menys	0,956*	0,997--	0,967--	1,077--	0,887*	1,086--	0,958--	0,962*
ESO,EGB, FP 1er grau	-	-	-	-	-	-	-	-
Batx. Sup i FP 2on grau	1,010--	0,861***	0,896**	0,784***	0,847**	0,912--	0,939--	0,971--
Estudis universitaris	1,179***	0,772***	0,794***	0,733***	0,748***	0,871--	0,771***	1,087***
Condició socioecon. i act.								
Empresari	1,010--	1,151**	1,092--	1,371***	0,778*	1,295**	1,276**	1,040--
Professional tècnic	0,979--	0,928--	0,920--	0,984--	0,629***	1,112--	1,087--	0,967--
Personal admon.,comercial,serveis	-	-	-	-	-	-	-	-
Operari	0,954*	1,996***	1,691***	2,962***	1,592***	1,791***	1,667***	1,168***
Actiu aturat	0,832***	1,451***	1,218***	2,265***	1,203*	1,184--	1,273**	0,938**
Inactiu no estudiant	0,768***	1,247***	1,044--	1,973***	0,866--	1,266**	1,089--	0,843***
Estudiant	0,666***	0,443***	0,435***	0,504***	0,360***	0,547***	0,475***	0,599***
Tenència habitatge. Lloguer?								
No								
Si								
Superfície útil de l'habitatge								
60m2 o menys	1,019--	0,726***	0,756***	0,656***	1,080--	0,506***	0,643***	0,950***
61-80 m2	-	-	-	-	-	-	-	-
81-100 m2	0,907***	1,310***	1,088*	1,967***	0,697***	1,098--	1,537***	0,988--
Més de 100 m2	0,849***	1,304***	1,086--	1,965***	0,489***	1,057--	1,764***	0,929***
Constant	-1,679***	-2,985***	-3,181***	-4,743***	-4,371***	-4,147***	-4,449***	-1,334***
£[5]	29.249,3	6.471,6	4.519,2	2.222,3	2.533,4	1.452,2	1.307,0	35.517,9
-2^{LL}	196.761,8	70.471,2	54.832,7	25.231,7	23.216,6	21.540,1	22.404,8	222.982,3
R^2 de Nagelkerke	0,172	0,093	0,083	0,084	0,102	0,065	0,057	0,189
N	326.195	326.195	326.195	326.195	326.195	326.195	326.195	326.195

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. Valor de significació: ***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05; - p>0,05.

Taula 7.14.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població ≥ 16 anys que resideix en habitatges amb una superfície ≤60m²

Població que resideix en habitatges amb una superfície de 60m² o menys

	Canvi d'habitatge a BCN	Emigren a Catalunya	Emigren a la RMB	Emigren a la resta de Cat.	Emigren a la RMB <10km	Emigren a la RMB 10-19km	Emigren a la RMB >20km	Canvi Intra + Inter
Sexe								
Home								
Dona	1,003--	0,941*	0,960--	0,867*	0,982--	0,985--	0,897--	0,988--
Edat								
16-24	0,820***	0,926--	0,904*	1,092--	1,089--	0,779**	0,709***	0,827***
25-34	-	-	-	-	-	-	-	-
35-49	0,443***	0,404***	0,361***	0,710***	0,365***	0,287***	0,489***	0,407***
50-64	0,243***	0,247***	0,201***	0,582***	0,154***	0,158***	0,413***	0,226***
65+	0,177***	0,171***	0,141***	0,367***	0,104***	0,116***	0,294***	0,164***
Nacionalitat/Ambit naix								
Espanyola nascut a BCN	-	-	-	-	-	-	-	-
Espanyola nascut a la resta de Cat.	1,108***	1,804***	1,565***	2,776***	1,628***	1,385***	1,577***	1,292***
Espanyola nascut a la resta d'Esp.	1,060**	0,818***	0,839***	0,780**	0,995--	0,774**	0,707***	1,010--
Espanyola nascut estranger	1,560***	1,145--	1,103--	1,331--	1,372*	0,634*	1,145--	1,502***
Estrangera	3,717***	2,225***	2,227***	2,157***	3,126***	1,558***	1,250*	3,797***
Estat civil								
Solter	0,994--	0,864***	0,823***	1,094--	0,771***	0,720***	1,113--	0,958**
Casat	-	-	-	-	-	-	-	-
Vidu	1,085*	1,079--	1,185*	0,837--	1,045--	1,475**	1,173--	1,088*
Separat o divorciat	1,613***	2,161***	2,246***	1,741***	2,178***	1,942***	2,568***	1,807***
Nivell d'estudis								
Primària o menys	0,930***	0,893**	0,923*	0,799**	0,959--	0,952--	0,826*	0,915***
ESO,EGB, FP 1er grau	-	-	-	-	-	-	-	-
Batx. Sup i FP 2on grau	1,097***	1,051--	1,036--	1,108--	1,012--	1,009--	1,119--	1,089***
Estudis universitaris	1,429***	0,909*	0,891*	1,003--	0,731***	1,010--	1,096--	1,327***
Condició socioecon. i act.								
Empresari	1,033--	1,012--	0,949--	1,440**	0,643***	1,165--	1,435**	1,031--
Professional tècnic	1,065**	0,944--	0,942--	0,994--	0,743***	1,064--	1,246*	1,043--
Personal admon.,comercial,serveis	-	-	-	-	-	-	-	-
Operari	0,951*	1,414***	1,330***	1,944***	1,171*	1,543***	1,456***	1,056*
Actiu aturat	0,738***	1,234***	1,059--	2,370***	1,028--	1,005--	1,196--	0,825***
Inactiu no estudiant	0,716***	1,024--	0,888*	1,893***	0,800**	0,965--	1,033--	0,768***
Estudiant	0,556***	0,371***	0,357***	0,487***	0,276***	0,499***	0,462***	0,500***
Tenència habitatge. Lloguer?								
No	-	-	-	-	-	-	-	-
Si	1,466***	0,708***	0,656***	0,977--	0,698***	0,575***	0,683***	1,269***
Superfície útil de l'habitatge								
60m2 o menys								
61-80 m2								
81-100 m2								
Més de 100 m2								
Constant	-1,988***	-3,029***	-3,078***	-5,626***	-3,796***	-4,239***	-4,848***	-1,603***
£[5]	23.270,9	4.450,1	4.126,0	618,3	2.564,6	1.173,5	734,2	27.377,8
-2LL	151.595,4	58.553,9	49.347,4	15.221,2	26.651,7	16.875,5	16.722,3	177.037,7
R^2 de Nagelkerke	0,168	0,078	0,084	0,040	0,092	0,067	0,043	0,176
N	304.781	304.781	304.781	304.781	304.781	304.781	304.781	304.781

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. Valor de significació: ***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05; - p>0,05.

Taula 7.15.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població ≥ 16 anys que resideix en habitatges amb una superfície de 61-80m²

Població que resideix en habitatges amb una superfície de 61 80 m²

	Canvi d'habitatge a BCN	Emigren a Catalunya	Emigren a la RMB	Emigren a la resta de Cat.	Emigren a la RMB <10km	Emigren a la RMB 10-19km	Emigren a la RMB >20km	Canvi Intra + Inter
Sexe								
Home								
Dona	1,005--	0,942**	0,952*	0,901*	0,863***	0,976--	1,006--	0,985--
Edat								
16-24	0,659***	0,688***	0,645***	0,994--	0,769***	0,633***	0,588***	0,638***
25-34	-	-	-	-	-	-	-	-
35-49	0,414***	0,283***	0,249***	0,580***	0,272***	0,207***	0,330***	0,338***
50-64	0,205***	0,150***	0,122***	0,386***	0,087***	0,097***	0,226***	0,166***
65+	0,152***	0,119***	0,107***	0,235***	0,074***	0,091***	0,190***	0,126***
Nacionalitat/Ambit naix								
Espanyola nascut a BCN	-	-	-	-	-	-	-	-
Espanyola nascut a la resta de Cat.	1,049--	1,532***	1,392***	2,110***	1,374***	1,148*	1,662***	1,219***
Espanyola nascut a la resta d'Esp.	1,095***	0,824***	0,833***	0,827**	0,997--	0,844***	0,734***	1,013--
Espanyola nascut estranger	1,681***	1,003--	0,951--	1,250--	0,970--	0,916--	0,983--	1,517***
Estrangera	4,262***	2,052***	1,845***	2,895***	2,538***	1,275***	1,813***	4,217***
Estat civil								
Solter	0,766***	0,638***	0,603***	0,882*	0,637***	0,541***	0,710***	0,700***
Casat	-	-	-	-	-	-	-	-
Vidu	1,115**	1,022--	1,046--	0,965--	1,499***	1,018--	0,861--	1,084**
Separat o divorciat	1,298***	1,718***	1,638***	1,984***	1,843***	1,405***	1,691***	1,458***
Nivell d'estudis								
Primària o menys	0,978--	0,970--	0,999--	0,874*	1,103--	1,036--	0,879*	0,972--
ESO,EGB, FP 1er grau	-	-	-	-	-	-	-	-
Batx. Sup i FP 2on grau	1,048**	0,884***	0,920**	0,739***	0,870**	0,896**	1,009--	0,990--
Estudis universitaris	1,238***	0,770***	0,782***	0,734***	0,750***	0,754***	0,872*	1,085***
Condició socioecon. i act.								
Empresari	1,016--	0,987--	0,951--	1,208*	0,708***	0,985--	1,141--	1,009--
Professional tècnic	1,048*	1,036--	1,033--	1,034--	0,841*	1,121*	1,093--	1,048**
Personal admon.,comercial,serveis	-	-	-	-	-	-	-	-
Operari	0,987--	1,613***	1,510***	2,131***	1,334***	1,588***	1,489***	1,189***
Actiu aturat	0,779***	1,152***	1,005--	1,986***	0,982--	0,925--	1,136--	0,870***
Inactiu no estudiant	0,786***	1,133***	0,998--	1,865***	0,926--	0,952--	1,128--	0,873***
Estudiant	0,546***	0,322***	0,311***	0,415***	0,330***	0,311***	0,307***	0,465***
Tenència habitatge. Lloguer?								
No	-	-	-	-	-	-	-	-
Si	1,624***	0,757***	0,704***	1,018--	0,984--	0,611***	0,632***	1,347***
Superfície útil de l'habitatge								
60m2 o menys								
61-80 m2								
81-100 m2								
Més de 100 m2								
Constant	-1,928***	-2,366***	-2,428***	-4,960***	-3,846***	-3,152***	-3,902***	-1,315***
£[5]	26.849,6	9.149,6	8.386,3	1.317,9	2.694,5	4.043,3	2.016,4	35.044,0
-2LL	213.350,5	110.525,1	93.270,5	29.426,0	31.563,0	45.989,6	38.428,8	267.969,1
R^2 de Nagelkerke	0,138	0,086	0,091	0,044	0,081	0,085	0,052	0,151
N	476.505	476.505	476.505	476.505	476.505	476.505	476.505	476.505

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. Valor de significació: ***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05; - p>0,05.

Taula 7.16.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població ≥ 16 anys que resideix en habitatges amb una superfície de 81-100m²

Població que resideix en habitatges amb una superfície de 81 100 m²

	Canvi d'habitatge a BCN	Emigren a Catalunya	Emigren a la RMB	Emigren a la resta de Cat.	Emigren a la RMB <10km	Emigren a la RMB 10-19km	Emigren a la RMB >20km	Canvi Intra + Inter
Sexe								
Home								
Dona	0,992--	0,911***	0,902***	0,942--	0,824***	0,909**	0,932*	0,959***
Edat								
16-24	0,691***	0,627***	0,619***	0,714***	0,863--	0,614***	0,579***	0,628***
25-34	-	-	-	-	-	-	-	-
35-49	0,452***	0,228***	0,206***	0,391***	0,205***	0,177***	0,296***	0,309***
50-64	0,212***	0,107***	0,091***	0,222***	0,064***	0,069***	0,163***	0,139***
65+	0,152***	0,078***	0,072***	0,131***	0,057***	0,063***	0,111***	0,100***
Nacionalitat/Ambit naix								
Espanyola nascut a BCN	-	-	-	-	-	-	-	-
Espanyola nascut a la resta de Cat.	1,026--	1,487***	1,176***	2,447***	1,209*	0,979--	1,370***	1,223***
Espanyola nascut a la resta d'Esp.	1,206***	0,895***	0,914**	0,878*	1,138--	0,881**	0,894*	1,087***
Espanyola nascut estranger	1,516***	0,974--	0,929--	1,140--	1,098--	0,915--	0,892--	1,343***
Estrangera	4,367***	1,325***	1,136*	1,904***	1,736***	0,873--	1,174*	3,688***
Estat civil								
Solter	0,610***	0,418***	0,364***	0,737***	0,361***	0,298***	0,526***	0,490***
Casat	-	-	-	-	-	-	-	-
Vidu	1,012--	1,076--	1,097--	1,044--	1,520*	1,145--	0,967--	1,030--
Separat o divorciat	1,087**	1,474***	1,398***	1,671***	1,231--	1,174*	1,678***	1,247***
Nivell d'estudis								
Primària o menys	1,058*	1,060*	1,028--	1,104--	1,226*	1,005--	0,990--	1,058**
ESO,EGB, FP 1er grau	-	-	-	-	-	-	-	-
Batx. Sup i FP 2on grau	1,017--	0,834***	0,894***	0,686***	0,931--	0,918*	0,866***	0,936***
Estudis universitaris	1,112***	0,673***	0,722***	0,560***	0,903--	0,725***	0,682***	0,918***
Condició socioecon. i act.								
Empresari	1,114***	0,936--	0,921*	0,996--	0,830--	0,905--	0,989--	1,055*
Professional tècnic	1,061**	1,008--	1,007--	0,977--	0,997--	1,009--	1,003--	1,047*
Personal admon.,comercial,serveis	-	-	-	-	-	-	-	-
Operari	1,019--	1,627***	1,470***	2,095***	1,062--	1,448***	1,606***	1,287***
Actiu aturat	0,843***	1,112**	0,960--	1,676***	0,833--	0,830**	1,177*	0,935**
Inactiu no estudiant	0,797***	1,105**	0,912*	1,792***	0,685***	0,866*	1,065--	0,897***
Estudiant	0,684***	0,379***	0,377***	0,414***	0,344***	0,366***	0,426***	0,552***
Tenència habitatge. Lloguer?								
No	-	-	-	-	-	-	-	-
Si	1,497***	0,722***	0,612***	1,091*	0,979--	0,492***	0,641***	1,196***
Superfície útil de l'habitatge								
60m2 o menys								
61-80 m2								
81-100 m2								
Més de 100 m2								
Constant	-1,875***	-1,573***	-1,681***	-3,861***	-3,742***	-2,294***	-3,025***	-0,903***
£[5]	13.954,2	8.950,5	7.860,0	1.866,9	1.381,5	4.474,1	2.246,0	21.333,6
-2LL	152.666,6	99.940,0	79.579,6	34.047,4	17.038,7	41.742,3	40.066,2	206.151,5
R^2 de Nagelkerke	0,104	0,095	0,101	0,055	0,077	0,103	0,056	0,124
N	342.023	342.023	342.023	342.023	342.023	342.023	342.023	342.023

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. Valor de significació: ***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05; - p>0,05.

Taula 7.17.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població ≥ 16 anys que resideix en habitatges amb una superfície > 100m²

Població que resideix en habitatges amb una superfície superior als 100 m²

	Canvi d'habitatge a BCN	Emigren a Catalunya	Emigren a la RMB	Emigren a la resta de Cat.	Emigren a la RMB <10km	Emigren a la RMB 10-19km	Emigren a la RMB >20km	Canvi Intra + Inter
Sexe								
Home								
Dona	0,960*	0,829***	0,834***	0,845***	0,765***	0,901**	0,810***	0,885***
Edat								
16-24	0,793***	0,782***	0,826***	0,737***	1,153--	0,954--	0,714***	0,745***
25-34	-	-	-	-	-	-	-	-
35-49	0,630***	0,420***	0,425***	0,499***	0,417***	0,473***	0,440***	0,469***
50-64	0,270***	0,160***	0,158***	0,234***	0,147***	0,159***	0,190***	0,176***
65+	0,163***	0,084***	0,087***	0,112***	0,060***	0,098***	0,102***	0,096***
Nacionalitat/Ambit naix								
Espanyola nascut a BCN	-	-	-	-	-	-	-	-
Espanyola nascut a la resta de Cat.	1,121***	1,480***	1,107**	2,413***	1,595***	1,009--	1,101--	1,345***
Espanyola nascut a la resta d'Esp.	1,242***	0,971--	0,995--	0,927--	1,213--	1,018--	0,948--	1,109***
Espanyola nascut estranger	1,443***	0,845*	0,853*	0,842--	0,944--	0,811--	0,882--	1,153**
Estrangera	3,064***	0,904--	0,858*	1,059--	1,095--	1,021--	0,712***	2,141***
Estat civil								
Solter	0,508***	0,345***	0,328***	0,487***	0,456***	0,310***	0,365***	0,381***
Casat	-	-	-	-	-	-	-	-
Vidu	0,866*	0,928--	1,019--	0,778**	2,025***	1,044--	0,905--	0,881**
Separat o divorciat	0,897*	1,359***	1,319***	1,367***	1,279--	1,156*	1,411***	1,126***
Nivell d'estudis								
Primària o menys	1,074--	1,112**	1,083--	1,151*	1,182--	1,116--	1,042--	1,095***
ESO,EGB, FP 1er grau	-	-	-	-	-	-	-	-
Batx. Sup i FP 2on grau	0,922**	0,697***	0,747***	0,628***	0,836--	0,750***	0,756***	0,771***
Estudis universitaris	0,949--	0,413***	0,440***	0,410***	0,622***	0,496***	0,409***	0,596***
Condició socioecon. i act.								
Empresari	1,148***	1,017--	1,058--	0,894--	0,927--	1,113--	1,039--	1,092***
Professional tècnic	1,054--	0,988--	1,010--	0,921--	0,751*	1,093--	1,002--	1,021--
Personal admon.,comercial,serveis	-	-	-	-	-	-	-	-
Operari	0,959--	1,610***	1,345***	2,086***	0,876--	1,295***	1,415***	1,366***
Actiu aturat	0,818***	1,150**	0,979--	1,603***	0,609**	0,883--	1,138--	0,980--
Inactiu no estudiant	0,812***	1,047--	0,891**	1,479***	0,678**	0,860*	0,967--	0,923**
Estudiant	0,947--	0,413***	0,450***	0,331***	0,314***	0,489***	0,477***	0,639***
Tenència habitatge. Lloguer?								
No	-	-	-	-	-	-	-	-
Si	1,534***	0,339***	0,309***	0,466***	0,613***	0,280***	0,308***	0,838***
Superfície útil de l'habitatge								
60m2 o menys								
61-80 m2								
81-100 m2								
Més de 100 m2								
Constant	-1,893***	-0,680***	-0,994***	-2,498***	-3,740***	-2,111***	-1,743***	-0,326***
£[5]	5.429,6	8.166,0	6.023,6	2.387,8	476,7	2.453,0	3.069,9	10.883,6
-2LL	82.958,1	80.612,8	64.092,5	30.666,0	9.045,4	32.028,8	39.170,0	131.565,6
R^2 de Nagelkerke	0,076	0,113	0,101	0,078	0,051	0,077	0,081	0,106
N	185.749	185.749	185.749	185.749	185.749	185.749	185.749	185.749

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. Valor de significació: ***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05; - p>0,05.

7.2 LA MOBILITAT GENERADADA A LA RESTA DE CATALUNYA

Com ja s'ha anticipat, l'anàlisi de l'atracció que el filtre barceloní exerceix vers un tipus específic de població es realitza a partir de dos models de regressió. Ambdós comparteixen població de risc, els residents a la resta de municipis catalans en el moment inicial, 1-I-2000. Segons la trajectòria residencial viscuda durant el període d'anàlisi, 1-I-2000 fins al 1-XI-2001, la població ha quedat agrupada en primer conjunt d'individus que han emigrat a la ciutat de Barcelona o en un segon que inclou a totes aquelles persones que han realitzat un canvi de residència intermunicipal, exceptuant els moviments amb destinació a Barcelona.

7.2.1 El model immigratori general

La diferència entre la mobilitat residencial intermunicipal d'homes i de dones és petita, però existeix (Taula 7.18). Les dones canvien de residència un 5% menys que els homes, un 6% si només es consideren els moviments que finalitzen el seu recorregut a Barcelona.

Pel que fa als efectes de l'edat, la mobilitat intermunicipal s'adapta a la clàssica corba vinculada amb el cicle de vida: la població de 25 a 34 anys registra una intensitat notablement superior a la dels altres grups, sobretot a mesura que augmenta l'edat dels adults. En canvi, en l'emigració que es dirigeix a Barcelona els efectes del cicle de vida són menys evidents. Pel cas barceloní, les diferències d'ocurrència entre el grup modal, el 25-34 anys, i la resta d'edats adultes no són tan elevades com a la mobilitat intermunicipal. La població amb 65 anys o més es mou a Barcelona un 47% menys que els de 25 a 34 anys, però a la mobilitat intermunicipal aquesta diferència arriba fins al 84%.

Com s'havia anunciat a l'anàlisi individual de les variables, l'atracció de Barcelona és superior per als solters catalans que per als casats. Quan la destinació és Barcelona els primers es mouen un 17% més que els casats, mentre que en l'emigració intermunicipal es mouen un 39% menys. El model de regressió ratifica, doncs, l'atracció barcelonina vers la població no casada, ja que vidus, separats i divorciats també són més propensos a marxar a Barcelona que els casats, en una situació que també es repeteix a la mobilitat intermunicipal general, però amb menor intensitat.

En la mateixa línia identificada a l'anàlisi del filtre emigratori, l'atracció de Barcelona és molt superior per a la població més formada. Un resident a la resta de Catalunya amb estudis universitaris canvia d'habitatge a Barcelona amb una intensitat que triplica a la de la població amb estudis obligatoris. En canvi, si es consideren els moviments intermunicipals que es registren a Catalunya, la població de tots els nivells d'instrucció es mouen amb intensitats similars, tot i que els més formats presenten uns nivells lleugerament superiors, aproximadament un 10% més que la població amb estudis obligatoris.

Taula 7.18.- Odds ratio de la regressió logística. Model immigratori: Canvi residencial intermunicipal de la població de la resta de Catalunya segons tipus de moviment. Població ≥ 16 anys segons sexe

.

	Tota la població >16 anys				Població masculina >16 anys				Població femenina >16 anys			
	Emigren a BCN		Emigren a qualsevol altre municipi cat.		Emigren a BCN		Emigren a qualsevol altre municipi cat.		Emigren a BCN		Emigren a qualsevol altre municipi cat.	
Sexe												
Home												
Dona	0,940	**	0,952	***								
Edat												
16-24	0,740	***	0,785	***	0,736	***	0,670	***	0,736	***	0,905	***
25-34	-		-		-		-		-		-	
35-49	0,625	***	0,371	***	0,585	***	0,384	***	0,649	***	0,352	***
50-64	0,483	***	0,209	***	0,390	***	0,205	***	0,584	***	0,209	***
65+	0,533	***	0,160	***	0,313	***	0,150	***	0,771	***	0,158	***
Nacionalitat/Ambit naix												
Espanyola nascut a BCN	3,951	***	1,227	***	3,898	***	1,239	***	3,998	***	1,217	***
Espanyola nascut a la resta de Cat.	-		-		-		-		-		-	
Espanyola nascut a la resta d'Esp.	1,640	***	1,051	***	1,609	***	1,061	***	1,669	***	1,038	**
Espanyola nascut estranger	3,212	***	1,231	***	3,296	***	1,259	***	3,120	***	1,210	***
Estrangera	3,115	***	1,601	***	2,706	***	1,694	***	3,642	***	1,488	***
Estat civil												
Solter	1,168	***	0,611	***	0,994	--	0,587	***	1,330	***	0,652	***
Casat	-		-		-		-		-		-	
Vidu	1,442	***	1,140	***	1,581	***	1,267	***	1,285	***	1,134	***
Separat o divorciat	1,948	***	1,755	***	2,144	***	2,046	***	1,768	***	1,559	***
Nivell d'estudis												
Primària o menys	0,642	***	0,840	***	0,667	***	0,850	***	0,620	***	0,832	***
ESO,EGB, FP 1er grau	-		-		-		-		-		-	
Batx. Sup i FP 2on grau	1,913	***	1,124	***	1,874	***	1,099	***	1,935	***	1,129	***
Estudis universitaris	3,092	***	1,082	***	3,262	***	1,069	***	2,941	***	1,080	***
Condició socioecon. i act.												
Empresari	0,922	*	0,929	***	0,863	**	0,921	***	0,997	--	0,914	***
Professional tècnic	1,203	***	1,061	***	1,185	***	1,076	***	1,197	***	1,035	*
Personal admon.,comercial,serveis	-		-		-		-		-		-	
Operari	0,511	***	1,062	***	0,494	***	1,040	**	0,553	***	1,128	***
Actiu aturat	0,800	***	1,065	***	0,745	***	0,978	--	0,863	**	1,143	***
Inactiu no estudiant	0,728	***	0,954	***	0,887	*	0,988	--	0,664	***	0,983	--
Estudiant	0,920	*	0,468	***	0,851	*	0,482	***	0,964	--	0,440	***
Tenència habitatge. Lloguer?												
No	-		-		-		-		-		-	
Si	4,413	***	1,659	***	4,179	***	1,644	***	4,636	***	1,664	***
Superfície útil de l'habitatge												
60m2 o menys	1,689	***	0,972	*	1,786	***	0,968	*	1,599	***	0,974	--
61-80 m2	-		-		-		-		-		-	
81-100 m2	0,653	***	1,082	***	0,644	***	1,070	***	0,663	***	1,100	***
Més de 100 m2	0,429	***	1,445	***	0,407	***	1,414	***	0,454	***	1,494	***
Constant	-6,386	***	-2,868	***	-6,219	***	-2,832	***	-6,561	***	-2,955	***
f^5	24.973,6		57.636,7		12.500,4		28.298,7		12.660,5		30.217,9	
-2^{LL}	144.781,2		944.972,8		71.361,4		478.495,7		73.232,5		465.484,7	
R^2 de Nagelkerke	0,150		0,065		0,152		0,063		0,150		0,068	
N	3.966.884		3.966.884		1.956.639		1.956.639		2.010.245		2.010.245	

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. Valor de significació: ***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05; - p>0,05.

Pel que fa a la condició socioeconòmica, es ratifica l'atracció vers la població professional tècnica, mentre que és molt notable la baixíssima intensitat amb què els operaris arriben a la ciutat, en consonància amb els elevats nivells amb què aquest grup abandona la ciutat central. Si es contemplen tots els moviments intermunicipals catalans, s'observa un comportament molt homogeni de la població, independent de la condició socioeconòmica a la que pertanyen. Queda palesa, també, la menor atracció vers aturats i inactius, mentre que a la resta de Catalunya es mouen tant com els actius ocupats. Com a conseqüència de l'oferta acadèmica barcelonina, els estudiants de més de 16 anys emigren tant com els actius ocupats, mentre que la seva mobilitat és molt menor quan no contemplen la ciutat de Barcelona en el seu itinerari migratori.

Finalment, els nouvinguts que resideixen en règim de lloguer i als habitatges de superfície mitjana-petita són els que major mobilitat han presentat durant el període d'estudi. Es ratifica, doncs, la importància del lloguer en els desplaçaments residencials que tenen com a destinació la ciutat de Barcelona.

7.2.2 Models immigratoris específics segons les característiques de la població

A continuació es recopilen les principals interaccions entre variables detectades a partir de l'aplicació dels models de regressió a determinats subgrups de població (Taula 7.18 a Taula 7.23).

Tot i que les diferències no són mai molt notables, el de les dones de més de 50 anys i el de les de nacionalitat estrangera són els únics grups de població femenina que emigren més a Barcelona que els homes. Les dones de més de 65 anys, per exemple, emigren a Barcelona un 22% més que els homes, i les estrangeres un 17%.

La forta atracció de Barcelona vers la població adulta femenina de més edat explica els alts nivells de mobilitat que es registraven per al conjunt de la població en aquestes edats. Aquesta tendència s'intensifica entre les dones de 65 anys i més, que només tenen una mobilitat un 23% inferior a les del grup 25-34 anys, i superior a la de la resta dels altres grups d'adults. Aquests moviments s'han d'entendre en la proliferació de nous contextos en què s'insereix la població femenina de més edat, amb la pèrdua del seu cònjuge, la major longevitat o la necessitat d'atenció. Els homes grans, en canvi, no presenten uns valors tan elevats, en tant que tenen menys probabilitats d'experimentar els dos primers aspectes que s'acaben de comentar. Entre la població de més edat, a més, la propensió a emigrar a la ciutat central és més elevada si l'individu és natural de Barcelona.

La mobilitat dels solters amb destinació Barcelona és superior a la dels casats a partir dels 25 anys, però sobretot després dels 35 anys. Entre els 16 i els 24, els solters amb

destinació Barcelona experimenten el fenomen amb un 43% menys d'ocurrència; aquest valor, però, no sembla tan baix quan es comparar amb la resta de la mobilitat intermunicipal. En aquesta darrera, els més joves es mouen amb una intensitat gairebé un 80% menor si són solters. Entre els 35 i 49 anys, en canvi, els solters catalans presenten una ocurrència del moviment emigratori a Barcelona un 61% superior a la dels solters, mentre que és més del doble a partir dels 50 anys. Les odds ratio dels models de regressió demostren que la mobilitat dels solters amb destinació a Barcelona està més vinculada a la residència en règim en lloguer i en habitatges més petits del que ho fan els altres migrants intermunicipals, i els casats.

La incidència del nivell d'instrucció de la població en l'emigració a Barcelona es repeteix, en el sentit ja comentat, en tots els grups específics contemplats: l'atracció vers la població més formada és molt superior a la que presenta un nivell més baix. La relació de la mobilitat de la població amb estudis universitaris amb la d'aquells que tenen estudis obligatoris assoleix un nivell especialment elevat quan s'analitza únicament a la població de nacionalitat espanyola no nascuda a Barcelona. L'ocurrència del canvi de residència a Barcelona dels primers quintuplica a la dels segons.

Una situació similar es registra quan s'analitza el filtre barceloní en termes de condició socioeconòmica. En tots els grups, excepte en el de la població adulta amb més edat, es repeteix la major propensió per experimentar un moviment a Barcelona d'individus amb un perfil professional tècnic, acompanyat de la dèbil atracció generada vers la població operària, que sistemàticament presenta els valors més baixos. Amb unes odds ratio sempre per sota de les dels actius a totes les agrupacions realitzades, l'emigració a Barcelona de dones inactives és un 35% inferior a la de la categoria de referència, la de les dones ocupades en treballs relacionats amb l'administració, serveis o el comerç.

Finalment, la població de la resta de Catalunya del grup 16-24 anys que en data censal residia en règim de lloguer ha registrat una ocurrència del moviment cap a Barcelona que ha octuplicat la dels que resideixen en propietat. En tots els grups d'edat es repeteix la major mobilitat dels llogaters, però és en el de la població més jove on s'ha intensificat la relació.

Taula 7.19.- Odds ratio de la regressió logística. Model immigratori: Canvi residencial intermunicipal de la població de la resta de Catalunya segons tipus de moviment. Població segons edat (I)

	Tota la població >16 anys				Població 16-24 anys				Població 25-34 anys			
	Emigren a BCN		Emigren a qualsevol altre municipi cat.		Emigren a BCN		Emigren a qualsevol altre municipi cat.		Emigren a BCN		Emigren a qualsevol altre municipi cat.	
Sexe												
Home												
Dona	0,940	**	0,952	***	1,020	--	1,265	***	0,880	***	0,949	***
Edat												
16-24	0,740	***	0,785	***								
25-34	-		-									
35-49	0,625	***	0,371	***								
50-64	0,483	***	0,209	***								
65+	0,533	***	0,160	***								
Nacionalitat/Ambit naix												
Espanyola nascut a BCN	3,951	***	1,227	***	3,762	***	1,103	***	3,500	***	1,183	***
Espanyola nascut a la resta de Cat.	-		-		-		-		-		-	
Espanyola nascut a la resta d'Esp.	1,640	***	1,051	***	2,618	***	1,223	***	1,909	***	0,948	**
Espanyola nascut estranger	3,212	***	1,231	***	3,867	***	1,226	**	3,173	***	1,036	--
Estrangera	3,115	***	1,601	***	2,798	***	1,248	***	2,493	***	1,311	***
Estat civil												
Solter	1,168	***	0,611	***	0,569	***	0,215	***	1,008	--	0,572	***
Casat	-		-		-		-		-		-	
Vidu	1,442	***	1,140	***	0,767	--	0,366	**	1,485	--	0,930	--
Separat o divorciat	1,948	***	1,755	***	0,983	--	0,663	***	1,473	***	1,247	***
Nivell d'estudis												
Primària o menys	0,642	***	0,840	***	0,673	***	0,899	***	0,619	***	0,802	***
ESO,EGB, FP 1er grau	-		-		-		-		-		-	
Batx. Sup i FP 2on grau	1,913	***	1,124	***	1,982	***	1,042	*	1,798	***	1,112	***
Estudis universitaris	3,092	***	1,082	***	2,920	***	0,836	***	3,097	***	1,084	***
Condició socioecon. i act.												
Empresari	0,922	*	0,929	***	0,850	--	1,098	*	0,938	--	0,889	***
Professional tècnic	1,203	***	1,061	***	1,258	**	1,070	--	1,293	***	1,065	***
Personal admon.,comercial,serveis	-		-		-		-		-		-	
Operari	0,511	***	1,062	***	0,494	***	1,129	***	0,518	***	1,080	***
Actiu aturat	0,800	***	1,065	***	0,647	***	1,008	--	0,812	***	0,991	--
Inactiu no estudiant	0,728	***	0,954	***	0,652	***	0,908	**	0,755	***	0,861	***
Estudiant	0,920	*	0,468	***	0,911	--	0,525	***	1,071	--	0,541	***
Tenència habitatge. Lloguer?												
No	-		-		-		-		-		-	
Si	4,413	***	1,659	***	8,405	***	2,051	***	4,553	***	1,477	***
Superfície útil de l'habitatge												
60m2 o menys	1,689	***	0,972	*	1,630	***	1,099	***	1,887	***	0,931	***
61-80 m2	-		-		-		-		-		-	
81-100 m2	0,653	***	1,082	***	0,613	***	1,028	--	0,622	***	1,072	***
Més de 100 m2	0,429	***	1,445	***	0,546	***	1,348	***	0,331	***	1,261	***
Constant	-6,386	***	-2,868	***	-6,328	***	-2,318	***	-6,203	***	-2,702	***
f^5	24.973,6		57.636,7		4.235,9		8.373,4		8.785,2		5.623,3	
-2^{LL}	144.781,2		944.972,8		23.756,7		146.188,1		55.986,9		350.101,8	
R^2 de Nagelkerke	0,150		0,065		0,154		0,061		0,140		0,020	
N	3.966.884		3.966.884		583.195		583.195		802.063		802.063	

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. Valor de significació: ***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05; - p>0,05.

Taula 7.20.- Odds ratio de la regressió logística. Model immigratori: Canvi residencial intermunicipal de la població de la resta de Catalunya segons tipus de moviment. Població segons edat (II)

	Població 35-49 anys				Població 50-64 anys				Població 65 anys i més			
	Emigren a BCN		Emigren a qualsevol altre municipi Cat.		Emigren a BCN		Emigren a qualsevol altre municipi cat.		Emigren a BCN		Emigren a qualsevol altre municipi cat.	
Sexe												
Home												
Dona	0,833	***	0,822	***	1,012	--	0,824	***	1,225	**	0,863	***
Edat												
16-24												
25-34												
35-49												
50-64												
65+												
Nacionalitat/Ambit naix												
Espanyola nascut a BCN	4,788	***	1,281	***	5,173	***	1,540	***	5,047	***	1,564	***
Espanyola nascut a la resta de Cat.	-		-		-		-		-		-	
Espanyola nascut a la resta d'Esp.	1,625	***	1,052	***	1,553	***	1,305	***	1,553	***	1,363	***
Espanyola nascut estranger	3,171	***	1,390	***	3,172	***	1,618	***	3,023	***	1,334	**
Estrangera	4,020	***	1,968	***	3,198	***	2,380	***	1,853	*	2,171	***
Estat civil												
Solter	1,616	***	1,172	***	2,065	***	1,042	--	2,090	***	1,025	--
Casat	-		-		-		-		-		-	
Vidu	1,296	--	1,316	***	1,359	*	1,131	**	1,683	***	1,316	***
Separat o divorciat	2,422	***	2,234	***	2,704	***	2,491	***	2,138	***	2,570	***
Nivell d'estudis												
Primària o menys	0,655	***	0,821	***	0,655	***	0,855	***	0,689	***	0,944	--
ESO,EGB, FP 1er grau	-		-		-		-		-		-	
Batx. Sup i FP 2on grau	2,058	***	1,106	***	2,029	***	1,156	***	1,966	***	1,138	--
Estudis universitaris	3,160	***	1,058	**	3,244	***	1,035	--	2,778	***	1,274	***
Condició socioecon. i act.												
Empresari	0,874	*	0,954	*	0,821	--	0,853	***	0,639	--	0,863	--
Professional tècnic	1,045	--	1,030	--	0,958	--	1,035	--	0,537	--	1,119	--
Personal admon.,comercial,serveis	-		-		-		-		-		-	
Operari	0,482	***	1,077	***	0,511	***	0,940	--	0,660	--	1,070	--
Actiu aturat	0,846	*	1,217	***	0,974	--	1,307	***	0,811	--	2,995	***
Inactiu no estudiant	0,799	***	1,009	--	0,756	**	1,152	***	0,293	***	1,041	--
Estudiant	1,672	***	1,027	--	1,542	--	0,900	--	0,524	--	1,342	--
Tenència habitatge. Lloguer?												
No	-		-		-		-		-		-	
Si	3,277	***	1,838	***	3,425	***	1,415	***	2,090	***	1,331	***
Superfície útil de l'habitatge												
60m2 o menys	1,536	***	1,030	--	1,541	***	0,899	**	1,133	--	0,788	***
61-80 m2	-		-		-		-		-		-	
81-100 m2	0,675	***	1,201	***	0,787	**	1,163	***	0,713	***	1,167	***
Més de 100 m2	0,448	***	2,011	***	0,553	***	1,668	***	0,490	***	1,485	***
Constant	-6,902	***	-4,116	***	-7,313	***	-4,693	***	-6,167	***	-5,034	***
f^5	5.495,2		6.916,7		1.894,8		2.098,5		758,6		799,1	
-2^{LL}	36.960,6		251.788,7		14.633,7		110.644,7		12.475,5		79.572,2	
R^2 de Nagelkerke	0,132		0,030		0,116		0,020		0,058		0,010	
N	1.051.583		1.051.583		777.986		777.986		752.057		752.057	

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. Valor de significació: ***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05; - p>0,05.

Taula 7.21.- Odds ratio de la regressió logística. Model immigratori: Canvi residencial intermunicipal de la població de la resta de Catalunya segons tipus de moviment. Població ≥ 16 anys segons nacionalitat i àmbit de naixement

	Població de nacionalitat espanyola nascuda a BCN				Població de nacionalitat espanyola no nascuda a BCN				Població de nacionalitat estrangera			
	Emigren a BCN		Emigren a qualsevol altre municipi cat.		Emigren a BCN		Emigren a qualsevol altre municipi cat.		Emigren a BCN		Emigren a qualsevol altre municipi cat.	
Sexe												
Home												
Dona	0,921	**	0,995	--	0,895	***	0,936	***	1,175	**	0,968	--
Edat												
16-24	0,710	***	0,709	***	0,683	***	0,802	***	0,880	--	0,951	--
25-34	-		-		-		-		-		-	
35-49	0,642	***	0,370	***	0,641	***	0,350	***	0,769	***	0,669	***
50-64	0,505	***	0,222	***	0,550	***	0,198	***	0,528	***	0,419	***
65+	0,478	***	0,176	***	0,590	***	0,148	***	0,337	***	0,298	***
Nacionalitat/Ambit naix												
Espanyola nascut a BCN												
Espanyola nascut a la resta de Cat.												
Espanyola nascut a la resta d'Esp.												
Espanyola nascut estranger												
Estrangera												
Estat civil												
Solter	0,969	--	0,572	***	1,229	***	0,581	***	1,498	***	0,986	--
Casat	-		-		-		-		-		-	
Vidu	1,341	**	0,909	--	1,479	***	1,173	***	1,610	*	1,063	--
Separat o divorciat	1,873	***	1,498	***	1,968	***	1,861	***	1,775	***	1,385	***
Nivell d'estudis												
Primària o menys	0,773	***	0,848	***	0,731	***	0,856	***	0,451	***	0,843	***
ESO,EGB, FP 1er grau	-		-		-		-		-		-	
Batx. Sup i FP 2on grau	1,549	***	1,037	*	2,460	***	1,144	***	1,759	***	1,207	***
Estudis universitaris	2,262	***	0,938	**	4,552	***	1,126	***	2,534	***	1,203	***
Condició socioecon. i act.												
Empresari	0,951	--	0,978	--	0,885	*	0,918	***	0,858	--	0,812	***
Professional tècnic	1,212	***	1,071	**	1,232	***	1,058	***	0,922	--	0,992	--
Personal admon.,comercial,serveis	-		-		-		-		-		-	
Operari	0,570	***	1,124	***	0,483	***	1,027	*	0,483	***	1,229	***
Actiu aturat	0,884	*	1,022	--	0,797	***	1,075	***	0,620	***	1,128	**
Inactiu no estudiant	0,782	***	0,932	**	0,767	***	0,976	--	0,538	***	0,916	*
Estudiant	0,876	*	0,472	***	1,021	--	0,468	***	0,885	--	0,513	***
Tenència habitatge. Lloguer?												
No	-		-		-		-		-		-	
Si	4,236	***	1,581	***	4,954	***	1,767	***	2,996	***	1,266	***
Superfície útil de l'habitatge												
60m2 o menys	1,490	***	0,890	***	1,910	***	1,030	*	1,913	***	0,896	***
61-80 m2	-		-		-		-		-		-	
81-100 m2	0,731	***	1,253	***	0,544	***	1,044	***	0,747	***	0,982	--
Més de 100 m2	0,488	***	1,527	***	0,319	***	1,451	***	0,665	***	0,966	--
Constant	-4,769	***	-2,633	***	-6,396	***	-2,820	***	-5,077	***	-2,603	***
f[5]	4.931,9		8.936,1		9.658,6		40.794,3		1.754,9		1.167,5	
-2^{LL}	59.466,1		200.754,7		70.695,3		687.025,5		14.450,0		55.806,7	
R^2 de Nagelkerke	0,080		0,050		0,122		0,062		0,115		0,025	
N	635.398		635.398		3.206.914		3.206.914		124.572		124.572	

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. Valor de significació: ***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05; - p>0,05.

Taula 7.22.- Odds ratio de la regressió logística. Model immigratori: Canvi residencial intermunicipal de la població de la resta de Catalunya segons tipus de moviment. Població ≥ 16 anys segons règim de tinença

	Tota la població >16 anys				Població >16 anys no resideix en règim de lloguer				Població >16 anys resideix en règim de lloguer			
	Emigren a BCN		Emigren a qualsevol altre municipi cat.		Emigren a BCN		Emigren a qualsevol altre municipi cat.		Emigren a BCN		Emigren a qualsevol altre municipi cat.	
Sexe												
Home												
Dona	0,940	**	0,952	***	0,895	***	0,949	***	0,992	--	0,959	*
Edat												
16-24	0,740	***	0,785	***	0,602	***	0,757	***	0,931	--	0,964	--
25-34	-		-		-		-		-		-	
35-49	0,625	***	0,371	***	0,669	***	0,338	***	0,571	***	0,570	***
50-64	0,483	***	0,209	***	0,497	***	0,197	***	0,457	***	0,270	***
65+	0,533	***	0,160	***	0,614	***	0,152	***	0,361	***	0,189	***
Nacionalitat/Ambit naix												
Espanyola nascut a BCN	3,951	***	1,227	***	4,483	***	1,265	***	3,146	***	1,001	--
Espanyola nascut a la resta de Cat.	-		-		-		-		-		-	
Espanyola nascut a la resta d'Esp.	1,640	***	1,051	***	1,634	***	1,072	***	1,482	***	0,925	***
Espanyola nascut estranger	3,212	***	1,231	***	2,908	***	1,279	***	3,244	***	1,017	--
Estrangera	3,115	***	1,601	***	4,552	***	1,855	***	2,538	***	1,392	***
Estat civil												
Solter	1,168	***	0,611	***	1,063	*	0,561	***	1,373	***	0,900	***
Casat	-		-		-		-		-		-	
Vidu	1,442	***	1,140	***	1,475	***	1,150	***	1,534	***	1,152	**
Separat o divorciat	1,948	***	1,755	***	2,093	***	1,720	***	1,983	***	1,976	***
Nivell d'estudis												
Primària o menys	0,642	***	0,840	***	0,728	***	0,857	***	0,570	***	0,815	***
ESO,EGB, FP 1er grau	-		-		-		-		-		-	
Batx. Sup i FP 2on grau	1,913	***	1,124	***	1,878	***	1,100	***	2,009	***	1,253	***
Estudis universitaris	3,092	***	1,082	***	3,124	***	1,047	***	3,157	***	1,306	***
Condició socioecon. i act.												
Empresari	0,922	*	0,929	***	0,958	--	0,910	***	0,851	**	1,051	--
Professional tècnic	1,203	***	1,061	***	1,204	***	1,066	***	1,202	***	1,035	--
Personal admon.,comercial,serveis	-		-		-		-		-		-	
Operari	0,511	***	1,062	***	0,562	***	1,056	***	0,458	***	1,112	***
Actiu aturat	0,800	***	1,065	***	0,879	*	1,035	*	0,733	***	1,183	***
Inactiu no estudiant	0,728	***	0,954	***	0,778	***	0,945	***	0,665	***	1,021	--
Estudiant	0,920	*	0,468	***	0,862	*	0,446	***	1,070	--	0,657	***
Tenència habitatge. Lloguer?												
No	-		-									
Si	4,413	***	1,659	***								
Superfície útil de l'habitatge												
60m2 o menys	1,689	***	0,972	*	1,771	***	0,970	*	1,636	***	0,986	--
61-80 m2	-		-		-		-		-		-	
81-100 m2	0,653	***	1,082	***	0,619	***	1,077	***	0,720	***	1,133	***
Més de 100 m2	0,429	***	1,445	***	0,368	***	1,497	***	0,670	***	1,134	***
Constant	-6,386	***	-2,868	***	-6,416	***	-2,810	***	-4,878	***	-2,710	***
f[5]	24.973,6		57.636,7		10.765,0		46.930,9		7.073,9		7.986,6	
-2LL	144.781,2		944.972,8		95.194,5		797.175,3		48.866,9		146.169,9	
R^2 de Nagelkerke	0,150		0,065		0,103		0,062		0,134		0,061	
N	3.966.884		3.966.884		3.543.219		3.543.219		423.665		423.665	

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. Valor de significació: ***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05; - p>0,05.

Taula 7.23.- Odds ratio de la regressió logística. Model immigratori: Canvi residencial intermunicipal de la població de la resta de Catalunya segons tipus de moviment. Població ≥ 16 anys segons superfície útil de l'habitatge

	Població que resideix en habitatges <60m²		Població que resideix en habitatges 61-80 m²		Població que resideix en habitatges 81-100 m²		Població que resideix en habitatges >100 m²	
	Emigren a BCN	Emigren a qualsevol altre municipi cat.	Emigren a BCN	Emigren a qualsevol altre municipi cat.	Emigren a BCN	Emigren a qualsevol altre municipi cat.	Emigren a BCN	Emigren a qualsevol altre municipi cat.
Sexe								
Home								
Dona	0,902**	0,972--	0,948--	0,943***	0,936--	0,955***	1,009--	0,924***
Edat								
16-24	0,725***	0,924**	0,790***	0,803***	0,629***	0,730***	0,938--	0,792***
25-34	-	-	-	-	-	-	-	-
35-49	0,549***	0,470***	0,638***	0,353***	0,657***	0,331***	0,746***	0,382***
50-64	0,388***	0,294***	0,469***	0,238***	0,547***	0,197***	0,612***	0,177***
65+	0,333***	0,223***	0,616***	0,194***	0,633***	0,158***	0,633**	0,117***
Nacionalitat/Ambit naix								
Espanyola nascut a BCN	2,550***	0,850***	3,566***	1,071***	5,324***	1,424***	6,337***	1,348***
Espanyola nascut a la resta de Cat.	-	-	-	-	-	-	-	-
Espanyola nascut a la resta d'Esp.	1,382***	0,728***	1,356***	0,848***	1,970***	1,122***	2,729***	1,371***
Espanyola nascut estranger	2,858***	1,026--	2,782***	1,084--	3,227***	1,161***	5,027***	1,532***
Estrangera	2,534***	1,372***	2,571***	1,680***	3,741***	1,603***	5,525***	1,445***
Estat civil								
Solter	1,363***	0,880***	1,064--	0,675***	1,168**	0,600***	1,030--	0,448***
Casat	-	-	-	-	-	-	-	-
Vidu	1,484***	1,089--	1,271*	1,123**	1,668***	1,123***	1,685***	1,237***
Separat o divorciat	2,090***	2,213***	1,831***	1,843***	2,026***	1,684***	1,950***	1,636***
Nivell d'estudis								
Primària o menys	0,683***	0,789***	0,620***	0,805***	0,695***	0,864***	0,690***	0,936***
ESO,EGB, FP 1er grau	-	-	-	-	-	-	-	-
Batx. Sup i FP 2on grau	1,787***	1,224***	1,927***	1,217***	2,076***	1,100***	1,738***	1,024--
Estudis universitaris	3,069***	1,333***	3,257***	1,250***	2,905***	1,121***	2,962***	0,910***
Condició socioecon. i act.								
Empresari	0,845*	1,075--	0,932--	0,949*	0,867*	0,935**	1,144--	0,870***
Professional tècnic	1,306***	1,125**	1,204***	1,100***	1,135*	1,064**	1,244*	1,021--
Personal admon.,comercial,serveis	-	-	-	-	-	-	-	-
Operari	0,547***	1,059*	0,505***	1,061***	0,446***	1,102***	0,493***	1,023--
Actiu aturat	0,731***	0,976--	0,768***	1,004--	0,885--	1,095***	1,082--	1,203***
Inactiu no estudiant	0,679***	0,848***	0,710***	0,935**	0,700***	0,982--	1,030--	1,006--
Estudiant	0,790**	0,442***	0,855*	0,385***	1,018--	0,498***	1,367**	0,580***
Tenència habitatge. Lloguer?								
No	-	-	-	-	-	-	-	-
Si	3,569***	1,615***	4,256***	1,607***	4,865***	1,832***	7,415***	1,405***
Superfície útil de l'habitatge								
60m2 o menys								
61-80 m2								
81-100 m2								
Més de 100 m2								
Constant	-5,473***	-3,012***	-6,237***	-2,848***	-7,029***	-2,821***	-7,960***	-2,381***
£[5]	6.157,3	8.309,5	7.451,4	18.725,5	5.269,4	19.414,9	2.860,0	13.579,8
-2LL	36.845,2	106.344,4	51.235,0	267.327,3	36.736,1	306.614,1	19.358,7	261.446,3
R^2 de Nagelkerke	0,149	0,081	0,130	0,073	0,127	0,067	0,130	0,056
N	471.605	471.605	1.189.429	1.189.429	1.331.696	1.331.696	974.154	974.154

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001. Valor de significació: ***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05; - p>0,05.

8 CONCLUSIONS

A continuació s'enumeren les principals conclusions d'aquesta Tesi Doctoral. Aquestes estan estructurades a partir dels tres grans apartats en què s'ha dividit la recerca.

8.1 UNA PROPOSTA DE PERIODITZACIÓ DEL CREIXEMENT DEMOGRÀFIC DE LA CIUTAT DE BARCELONA

El component migratori ha exercit un paper clau en l'evolució de la població de la ciutat de Barcelona al llarg dels darrers 170 anys, des de l'explosió industrial i urbana fins a l'actualitat. La migració explica, no tan sols els períodes de màxim creixement demogràfic de la ciutat, sinó també les pèrdues registrades durant el darrer quart de segle XX.

Barcelona s'ha anticipat al comportament demogràfic que defineix el sistema català de reproducció, i que té en la migració el principal component reproductiu de la població. De fet, es podria considerar que un dels primers elements en endegar el funcionament d'aquest sistema és l'obertura del camp immigratori barceloní a les regions de fora de Catalunya. Així doncs, la ciutat de Barcelona va ser, en els seus inicis, motor de l'atracció migratòria interregional.

Barcelona també ha anticipat el descens de la fecunditat, i ha contribuït a la reducció dels nivells de mortalitat. En el primer cas, l'afirmació ha estat ratificada en la recerca amb amb l'anàlisi de les dades específiques de la ciutat; durant la segona meitat de segle XIX, Barcelona havia assolit ja els nivells als quals el conjunt català arribaria en tombar el segle. El progrés barceloní, en canvi, no va aconseguir frenar la sobremortalitat urbana, tot i que s'ha apuntat la influència de Barcelona en la reducció dels nivells de mortalitat al seu veïnatge, gràcies a la difusió dels avenços mèdics, d'higiene i d'alimentació.

La cronologia migratòria de Barcelona, també presenta especificitats respecte al calendari migratori del seu entorn metropolità i del conjunt català. L'enorme atracció que generà la ciutat durant la segona meitat de segle XIX i el primer terç de segle XX, sobretot durant el període 1915-1930, la convertí, gairebé, en l'única entitat que va absorbir els fluxos immigratoris procedents de la resta de Catalunya i d'Espanya. La situació canvià en la represa del creixement migratori que s'experimentà a partir del final de la Guerra Civil espanyola. En un començament, Barcelona compartí protagonisme en la recepció del flux immigratori amb l'entorn metropolità; la progressiva saturació de l'entramat urbà del municipi, però, va determinar l'aturada del flux immigratori amb destinació a la ciutat central, i va convertir a la primera corona metropolitana en el principal àmbit d'absorció de població. Conseqüentment, Barcelona va ser la primera entitat en encetar els processos de

desconcentració de la població, que han acabat definint els mecanismes de suburbanització territorial. Finalment, Barcelona s'ha configurat novament com la porta d'entrada a Catalunya per a la recent immigració internacional, tot i que per primera vegada els immigrants s'han trobat un municipi totalment construït, que pot diferenciar el seu comportament residencial futur respecte als experimentats durant processos immigratoris anteriors.

Tot i que el signe del saldo migratori sempre ha estat l'element que ha definit la intensitat i les característiques del creixement de la població, la relació que han establert les variables naturals i migratòries ha variat al llarg del període estudiat. A partir d'aquestes relacions s'estableixen diferents etapes en l'evolució demogràfica de la ciutat de Barcelona:

1834-1900. Immigració i saldo natural negatiu en l'explosió industrial i urbana de la ciutat

Entre 1834 i 1900 la ciutat de Barcelona i els municipis del Pla de Barcelona triplicaren la població de partida. El saldo natural va ser, però, normalment, negatiu, conseqüència sobretot d'una mortalitat que presentava uns valors elevats, superiors en la majoria d'anys al nombre de naixements, i amb totals extraordinàriament alts quan es registraven crisis epidèmiques. Les dificultats per reduir la mortalitat en un àmbit urbà i industrial com el de Barcelona van ser notables, i per aquest motiu el comportament de la mortalitat no fou més modern a la ciutat que a les àrees rurals. No obstant això, al llarg del segle s'observa una tendència a la millora dels nivells de mortalitat. En canvi, la fecunditat si que va anticipar la seva reducció respecte al conjunt de Catalunya, i presentava un dels nivells més baixos entre les àrees urbanes europees.

Amb un saldo natural negatiu, s'atribueix al component migratori no tan sols l'increment total d'efectius sinó també la compensació del propi balanç natural negatiu. La ciutat exercí el paper d'urbs industrial amb una gran capacitat d'atracció. Altres nuclis del Pla de Barcelona van créixer més intensament que la ciutat central, i van aprofitar-se de la difusió industrial i econòmica que es va produir a la zona. La darrera dècada del segle és la que va registrar un creixement migratori més elevat, superior en termes relatius, fins i tot, als episodis immigratoris més intensos de la segona meitat de segle XX.

Barcelona atreia població d'ambdós sexes, tot i que el flux immigratori femení fou lleugerament més important. L'estructura per edats dels nous residents estava caracteritzada per una notable acumulació d'individus en la franja de joves i d'adults joves. En el cas de les dones, també s'ha de destacar l'arribada d'importants fluxos de població infantil del grup 11-15 anys. La resta de la província de Barcelona i del territori català foren els principals punts de procedència de la població immigrada. Respecte a l'arribada de persones nascudes a la resta d'Espanya, no existeixen dades empíriques fins a l'any 1877, quan el cens indicà que

un de cada quatre residents a Barcelona havia nascut fora de Catalunya, valor que es va mantenir estable fins al final del segle. La presència d'aquest grup era, doncs, destacable abans de les onades immigratòries del segle XX, quan definitivament s'amplià l'àmbit de procedència de la població. També era important, en comparació amb la resta d'Espanya, la presència de població estrangera. L'atracció de Barcelona vers els estrangers potencia encara més la tradicional concepció de la ciutat durant la segona meitat de segle XIX com a espai que experimentà un fort desenvolupament industrial, urbà i econòmic.

1900-1940. La consolidació de la immigració procedent de la resta d'Espanya

Amb el canvi de segle, fecunditat i mortalitat prosseguien el seu camí cap a l'assoliment de nivells post-transicionals, als quals estaven a punt d'arribar en finalitzar aquest període. La fecunditat es reduïa progressivament, i a la dècada de 1920 i 1930 es registraren valors sintètics transversals similars als que es registrarien a finals de la dècada de 1970, fins i tot per sota dels dos fills per dona. Amb una fecunditat a la baixa, el saldo natural no aconseguia palesar la millora espectacular dels nivells de mortalitat, que en tombar de segle inicià, ara sí, un veloç procés de reducció. Bona prova és l'augment de l'esperança de vida, que va estar a punt de doblar-se entre 1900 i 1940. Amb tot, entre 1900 i 1920 el saldo natural és pràcticament equivalent a zero, mentre que a partir de 1920, i fins l'esclat de la Guerra Civil, s'encadena una sèrie d'anys amb saldo natural positiu. En aquest període es produeix, finalment, la convergència entre els valors catalans i barcelonins en totes dues variables, fecunditat i mortalitat.

La centralitat de Barcelona en la dinàmica migratòria catalana del primer terç de segle XX fou indiscutible. Es duplicaren els efectius de població entre 1900 i 1930, de manera que Barcelona es convertí en la primera capital espanyola en superar el milió d'habitants, i el seu pes dintre de Catalunya augmentà considerablement (al 1940 quatre de cada deu catalans residien a Barcelona, un més dels que ho feien al 1900).

El període 1915-1930 ha estat l'etapa de la història moderna de Barcelona en què s'ha incorporat més població per motius migratoris, tant en termes absoluts com en termes relatius (només el període 1940-1970, el doble en nombre d'anys, afegeix en nombres absoluts una quantitat similar). Amb un saldo migratori proper a les 400.000 persones entre 1915 i 1930, la variable migratòria va aportar més del 90% del creixement del període. Amb aquest increment de població per immigració, al 1930 només quatre de cada deu residents a Barcelona eren fills de la ciutat.

Els joves són els protagonistes del flux que s'incorpora a la ciutat a totes les onades immigratòries a Barcelona, i aquesta no és una excepció. Entre les generacions més joves

s'assoliren, al període 1920 i 1930, taxes de migració superiors al 60‰, valors que mai s'han repetit en la història moderna de la ciutat. La immigració de les primeres dècades de segle XX va estar associada, també, a una notable feminització dels fluxos, sobretot dels procedents del nord d'Espanya.

Es disposa d'una informació més àmplia sobre els àmbits de procedència de la població que arribà durant aquest període gràcies a la publicació del lloc de naixement als censos de 1920, 1930 i 1940. D'aquests s'extreu la definitiva obertura de Barcelona a àmbits migratoris de la resta d'Espanya, cada vegada més allunyats. Aragó i la Comunitat Valenciana, a més de la resta de Catalunya, es consolidaren com les principals regions de naixement de la població no nascuda a la ciutat, a la vegada que dues noves procedències, Múrcia i Almeria, incrementaren extraordinàriament els seus efectius a Barcelona.

1940-1970. Darreres fases de creixement migratori i primers mecanismes de selecció en un incipient àmbit urbà madur

A diferència d'allò que moltes vegades s'acostuma a associar, la immediata postguerra és sinònim a la ciutat de Barcelona d'una represa del creixement migratori intens. Si bé el final de la guerra va representar la sortida d'individus de la ciutat, el flux immigratori no només va compensar aquestes pèrdues, sinó que va ser el responsable de la major part del creixement de 200.000 persones que es registrà entre 1940 i 1950, amb un increment migratori més important durant el primer quinquenni de la dècada. La centralitat de la ciutat de Barcelona respecte a la dinàmica migratòria catalana continuava manifestant-se indiscutible en els primers moments d'aquesta segona onada immigratòria del segle XX.

D'aquest període destaquen diversos elements que el diferencien d'anteriors etapes immigratòries:

El saldo natural positiu acompanyà al creixement migratori en el creixement total del volum de població. Va ser a partir de la dècada de 1950 quan l'augment de la fecunditat i l'existència d'una estructura per edats favorable, principalment, potenciaren un increment dels naixements registrats. El resultat fou un saldo natural positiu en augment, que a finals de la dècada de 1960 i començaments de 1970 assolí els valors més elevats. A les dècades de 1960 i 1970, coincidint amb el descens del saldo migratori, el component natural explicà quasi exclusivament els guanys en volum de població, en una dinàmica singular del municipi de Barcelona.

La progressiva saturació del teixit urbà municipal va anticipar respecte a la resta de Catalunya l'aturada del flux immigratori procedent de fora del territori català. La construcció

de la ciutat s'apropava al seu punt final amb la urbanització dels darrers espais disponibles als límits municipals. Aquesta mateixa saturació urbanística, amb les lògiques conseqüències econòmiques en el preu del sòl, va ser clau en la pèrdua de la centralitat migratòria que Barcelona havia assolit en totes les etapes migratòries anteriors. Els municipis metropolitans, sobretot els situats a l'interior de la primera corona, van ser els que van rebre, no tan sols la major part de la migració que durant la dècada de 1960 continuava arribant de forma extraordinària a Catalunya, sinó també el flux que marxava de Barcelona en forma de moviments residencials de relocalització metropolitana. L'atracció migratòria que havia generat quasi exclusivament la ciutat de Barcelona en les etapes migratòries anteriors, evolucionà cap a una altra dimensió, una nova situació en què el conjunt de la Regió Metropolitana, amb la ciutat central com a motor econòmic, es va convertir en la generadora de l'atracció migratòria.

Els àmbits que nodreixen els fluxos que arribaren a la ciutat i a l'àmbit metropolità, finalment s'amplien a tot el territori espanyol. Les províncies de l'Andalusia occidental, així com les d'Extremadura, les de Castella i Lleó, les de Castella-La Manxa i les de caire més rural de Galícia, incorporaren un gran nombre d'efectius entre la població de Barcelona. Al 1970, la meitat dels barcelonins havien nascut fora del municipi, mentre que prop de quatre de cada deu ho havien fet fora del territori català. Amb la progressiva saturació del municipi barceloní, els primers mecanismes de selecció de la població de Barcelona es van manifestar sobre el propi flux immigratori procedent de fora de Catalunya. Existeix una major localització a la ciutat de Barcelona dels fluxos procedents del nord d'Espanya, mentre que les persones nascudes a la meitat meridional de la península estan més representades, en termes relatius i absoluts, a la resta dels municipis metropolitans, en un procés vinculat amb el calendari migratori, però també amb la classe social dels immigrants.

Amb aquestes circumstàncies demogràfiques, saldo natural positiu i intens, i un saldo migratori que fins 1960 presentà nivells elevats, es va experimentar un ràpid procés de rejoveniment de la piràmide de població de la ciutat. De la mateixa manera, l'envelliment de l'estructura de la població va ser ràpid a partir de la dècada de 1980. Es podria dir que l'elevadíssim creixement natural, que va compensar la reducció del creixement migratori a partir de 1960, va incubar les sortides municipals barcelonines que s'han experimentat amb especial intensitat durant la dècada de 1990.

1970-2005. El nou escenari en la dinàmica demogràfica de la ciutat: substitució i renovació demogràfica en una àrea urbana madura.

Aturat el flux immigratori procedent de fora de Catalunya, és la mobilitat de curta distància, la mobilitat residencial, la que assoleix el protagonisme de la dinàmica migratòria a la ciutat de Barcelona i a l'àrea metropolitana a partir de 1970.

Per primera vegada, com a mínim des de 1834, s'ha perllongat, a partir de 1970, un període de més de 25 anys en què la ciutat de Barcelona ha registrat un saldo migratori negatiu. Assolit el sostre demogràfic a finals de la dècada de 1970 gràcies a un saldo natural encara positiu que compensava les pèrdues migratòries, però que començava a reduir-se ràpidament, va encetar-se el procés de pèrdua de població que tocà fons a finals de la dècada de 1990, i del qual el balanç migratori negatiu ha estat el principal responsable. Els municipis metropolitans, situats a la primera i segona corona, han estat els principals àmbits que han rebut el flux emigratori barceloní, en una redistribució poblacional que s'ha repetit a la resta d'àrees metropolitanes més importants d'Espanya, i que s'ha definit tradicionalment com la desconcentració demogràfica de les àrees centrals.

A la ciutat amb límits, les sortides municipals han estat superiors a les entrades fins als darrers anys del segle XX. És lògic pensar que els individus que han participat en aquests dos fluxos no han estat extrets arbitràriament de l'estoc de població, sinó que mecanismes de filtratge i selecció han definit les seves característiques. Una part de la població marxa de la ciutat, s'incorpora una de nova, a la vegada que no es pot oblidar a la població que encara roman a Barcelona, bé després d'haver un canvi d'habitatge intramunicipal o bé residint en el mateix domicili. En definitiva, mentre existeixin persones que entrin i surtin del municipi saturat hi haurà un constant procés de renovació demogràfica, un procés que estarà definit per la pròpia intensitat que prenguin cadascun dels fluxos així com per les característiques dels immigrants, dels emigrants i dels romanen a Barcelona; a partir d'aquesta constatació s'ha desenvolupat el cos principal de la recerca.

Des de l'aturada del flux immigratori procedent de la resta d'Espanya i fins a mitjans de la dècada dels noranta, l'entrada de població a Barcelona ha estat poc intensa, i normalment procedent de l'interior de la metròpoli. A partir d'aquell moment, s'ha incorporat un intens flux immigratori internacional que ha estat clau en el canvi del signe del saldo migratori que s'ha registrat en els darrers anys. La saturació de la trama urbana barcelonina no ha semblat ser un obstacle per a la recuperació de la centralitat migratòria que la ciutat havia exercit en les primeres etapes immigratòries del segle XX.

La transnacionalització i intensificació dels fluxos immigratoris han modificat el model migratori i residencial que havia predominat al llarg de les dècades de 1980 i 1990. Per una banda, es continua registrant un intens flux emigratori, principalment en edats d'emancipació residencial i que té com a destinació la Regió Metropolitana de Barcelona, en una dinàmica que cal vincular als mecanismes de selecció i filtratge ja citats. Per l'altra banda, arriba població a la ciutat; d'un costat, s'incorporen individus procedents dels àmbits metropolitans als que se'ls pressuposen una sèrie de característiques socioeconòmiques que els hi permeten traspassar el filtre exercit per la ciutat. De l'altre costat apareix la immigració estrangera, amb un perfil eminentment jove que ha superat els mecanismes de filtratge de la ciutat adoptant noves estratègies residencials i que presenten unes característiques socioeconòmiques divergents al perfil dels que paral·lelament s'incorporen a la ciutat.

La singularitat de la ciutat de Barcelona pel que fa a la seva dinàmica demogràfica, tant des del seu component natural com migratori, ha quedat, doncs, recollida i perioditzada en aquest apartat de les conclusions. De la mateixa manera, ha quedat identificada clarament la singularitat de la darrera etapa migratòria que està vivint Barcelona. Com ja ho ha estat per a la Tesi Doctoral, aquest és el punt de partida necessari per encetar les conclusions de l'últim període migratori, aquell en què les característiques demogràfiques dels individus que resideixen en l'espai central que configura el municipi de Barcelona, estan determinades per la relació que s'estableix entre qui roman, qui surt i qui entra a la ciutat.

8.2 DEU PUNTS SOBRE LA DINÀMICA MIGRATÒRIA RECENT A LA CIUTAT DE BARCELONA

a) La mobilitat residencial, entesa com el conjunt de fluxos migratoris intermunicipals realitzats per motius residencials, es va consolidar a partir de la dècada de 1980 com a element explicatiu principal dels canvis en la distribució de la població de la Regió Metropolitana de Barcelona. En aquest context territorial, la desconcentració de població del centre metropolità en favor de les successives corones metropolitanes, és el procés protagonista. L'arribada de les generacions plenes nascudes durant la dècada de 1960 i la primera meitat de 1970 a edats d'emancipació residencial, així como la proliferació de noves transicions durant el cicle de vida que generen escissions en la llar, són els principals elements demogràfics que han contribuït a l'augment de la demanda residencial. En canvi, la pròpia configuració urbana dels espais centrals no ha permès generar una oferta residencial equivalent a la creixent demanda, de forma que les necessitats d'habitatge s'han hagut de satisfer fora d'aquests espais. El creixement econòmic sostingut a partir de la segona meitat de 1990 ha potenciat també l'assoliment d'uns elevats nivells de mobilitat.

b) El fet que aproximadament el 60-65% de les persones que canvien d'habitatge a Barcelona situïn el nou domicili a la mateixa ciutat, no contradiu en cap cas el procés de desconcentració descrit. La permanència al mateix municipi de Barcelona és l'estratègia residencial majoritària a la ciutat; de fet, els indicadors d'emigració la situen entre els municipis en què, en xifres relatives, menys individus creuen la frontera administrativa. Així doncs, i sempre tenint en compte els moviments migratoris que s'estableixen amb la resta de municipis d'Espanya, la responsable de la migració neta negativa de Barcelona és la baixa intensitat immigratòria (extraordinàriament baixa en xifres relatives quan es compara amb la resta de municipis de la Regió Metropolitana de Barcelona). Com apuntava Módenes (1998) la desconcentració, doncs, és qüestió de grans nombres absoluts, no de comportaments.

c) A l'interior de Barcelona, s'intueix una clara vinculació dels canvis de domicili entre aquelles unitats més properes, tant a nivell territorial com a nivell socioeconòmic. Si s'amplia l'escala i s'incorporen la resta de municipis metropolitans es continuen identificant aquestes dues dimensions, la geogràfica i la socioeconòmica, lligada principalment a l'existència d'un mercat de l'habitatge que s'adapta a les diverses estratègies residencials dels barcelonins. Les relacions territorials que s'estableixen entre aquests fluxos residencials dibuixen una frontera a l'interior de Barcelona que determina els espais de relació residencial de les unitats inframunicipals de la ciutat.

d) Pel que fa a la intensitat de la migració a nivell inframunicipal, s'identifiquen comportaments diversos. Els residents als barris de Ciutat Vella, són els que canvien d'habitatge amb més freqüència, més de deu vegades al llarg de la vida si es mantinguessin les condicions de mobilitat residencial i migratòries actuals, en una clara mostra de l'acumulació de trajectòries residencials de forta fragilitat a l'àrea més cèntrica de Barcelona. L'emergent participació de la població estrangera en els fluxos residencials té molt a veure amb aquesta situació. De fet, set de cada deu persones que canvien de domicili o de municipi amb origen al Raval són de nacionalitat estrangera. Aquests indicadors subratllarien també el paper de Ciutat Vella com a important espai d'arribada— afavorit per les característiques del seu parc d'habitatges, amb un pes important del lloguer i d'infrahabitatge— a partir del qual la població continua el seu itinerari residencial.

e) La població de nacionalitat estrangera es mou amb més intensitat i amb unes pautes territorials notablement diferents a les que caracteritzen a la població espanyola. En aquest cas, i sempre per darrera de la mobilitat residencial intramunicipal, predomina la localització als municipis més propers a Barcelona, àrees on es conjuguen diversos factors que les fan atractives a la població estrangera: un parc d'habitatges que s'integra dintre de les seves estratègies residencials i s'adapta a les seves possibilitats— pisos generalment més petits, més barats i amb pitjors equipaments—, elevada accessibilitat mitjançant transport públic, oportunitats laborals, i unes xarxes socials cada cop més consolidades. Des del fort període immigratori de 1950-1970 no s'establien unes connexions residencials tan intenses entre Barcelona i els seus municipis limítrofs. Així doncs, sembla ser que en aquest inici de mil·lenni es reprodueixen, d'alguna manera, comportaments residencials viscuts en períodes migratoris anteriors.

f) L'estructura demogràfica de la migració i de la mobilitat residencial, tant d'entrada com de sortida de la ciutat, s'ajusta a la clàssica corba que relaciona la mobilitat residencial amb el cicle de vida de les persones i de les llars. La màxima intensitat migratòria es registra entre els 25 i 35 anys d'edat, en relació directa amb els processos d'emancipació, que en el cas espanyol acostuma a coincidir amb la formació d'una nova llar. S'identifiquen, però, diferències segons el tipus de migració. Així, els moviments amb destinació a la resta de Catalunya presenten una edat mitjana a la migració més elevada, mentre que els que es dirigeixen fora de Catalunya presenten una important concentració de moviments a edats de sortida de l'activitat.

g) Amb el canvi de segle, l'arribada de la població estrangera ha generat algunes modificacions del model demogràfic i territorial que havia imperat a Barcelona durant les dècades de 1980 i 1990. La ciutat de Barcelona ha deixat de perdre població i, fins i tot,

segons les darreres dades oficials, l'1 de gener de 2006 havia superat la barrera dels 1,6 milions per situar-se exactament en 1.605.602 habitants (un creixement, per tant, de més de 100.000 persones en el darrer quinquenni). Amb aquestes dades la pregunta que cal formular-se és: s'ha aturat el procés de desconcentració de Barcelona, i per tant, Barcelona ha deixat d'enviar població als altres municipis de la metròpoli?

h) La resposta és clara: l'arribada de la població de nacionalitat estrangera i l'augment total del nombre d'habitants a la ciutat emmascara la continuació del procés de desconcentració per motius residencials –vist ara com a procés de redistribució territorial ja que el pes de la ciutat en l'entorn metropolità roman estable en els darrers anys–. Barcelona, doncs, continua perdent població a favor de la resta de municipis metropolitans, sobretot dels situats més enllà de la primera corona metropolitana, i en guanya per immigració internacional. Si abans Barcelona perdia principalment adults joves que formaven noves llars, i que es dirigeixen sobretot a municipis situats més enllà dels limítrofs, ara cal afegir un saldo migratori intern negatiu de població de nacionalitat estrangera, que en el primer moment del seu itinerari residencial s'assenta a la ciutat de Barcelona, i que posteriorment, part d'aquesta, abandona el municipi amb destinació, preferentment, als municipis més propers.

i) En els darrers anys han aparegut nous elements que s'han d'incorporar per entendre els processos de pèrdua de població per migració interna de la ciutat central en l'actualitat: cada cop arriba més població a Barcelona procedent de la RMB, resta de Catalunya i resta d'Espanya, amb independència de la nacionalitat de la població. L'emigració, en canvi, presenta un clar estancament en el darrer trienni (que queda demostrat amb el descens de la taxa bruta d'emigració de la població espanyola, però que la població estrangera pot reactivar). Nel·lo (2004) planteja la possibilitat de l'inici d'un nou cicle recentralitzador a les dues grans metròpolis espanyoles, ara que la tendència a la descentralització de població espanyola sembla donar símptomes d'esgotament. A una evolució de l'estructura de la població que potenciarà l'alliberament d'habitatge pel marcat envelliment de la població de Barcelona, se li uneix la presència a les corones metropolitanes d'antics residents a la ciutat, i que en el futur poden presentar una elevada propensió al retorn als espais centrals. A molts municipis centrals europeus, com és el cas de Londres o París, així com al conjunt de ciutats centrals dels Estats Units, la recuperació demogràfica d'aquests espais és clara i més antiga que la barcelonina.

j) Blanes i Menacho (a premsa) preveuen que durant el quinquenni 2006-2010 es registrarà una progressiva reducció en la generació neta de llars per l'efecte estructural de la població resident a Barcelona, un procés que preveu un punt d'inflexió l'any 2011, quan desapareixeran més llars per mortalitat que les que generaran els barcelonins per la pròpia

dinàmica de creació de llars per l'efecte estructura. Serà aquesta la primera vegada en la història de la Barcelona contemporània en què es registrarà una situació d'aquestes característiques. És prematur reflexionar al voltant de les respostes demogràfiques i migratòries que es poden donar a aquest probable escenari al que condueix l'estructura per edats barcelonina. Queda clar que la identificació dels elements i variables que participen en el mecanisme de filtre demogràfic que exerceix en l'actualitat la ciutat als seus fluxos migratoris proporcionen més elements d'anàlisi al voltant d'aquesta qüestió. A continuació s'exposen els principals resultats obtinguts.

8.3 EL FILTRE URBÀ BARCELONÍ I LA RENOVACIÓ DE LA POBLACIÓ DE BARCELONA

La resposta a aquesta qüestió s'estructura en base a cinc grans apartats, que coincideixen amb les agrupacions de les variables analitzades. Posteriorment, s'ha incorporat un darrer epígraf que pretén donar una concepció de conjunt als resultats, així com valorar la solidesa dels resultats i apuntar les possibles línies d'investigació futures.

8.3.1 Sexe i edat. La internacionalització dels fluxos migratoris potencia la dinamització de l'estructura demogràfica barcelonina, desconeguda en les darreres dècades, mentre que l'emigració afavoreix la pèrdua de protagonisme de les generacions nascudes durant el baby - boom

La composició segons sexe i edat dels tres tipus de col·lectius considerats depenent del seu historial migratori, immigrants, emigrants i arrelats, està afectada pel clàssic patró en què es vincula la mobilitat residencial amb el cicle de vida individual i de la llar. Una aproximació més profunda, en canvi, permet observar una major joventut del perfil dels immigrants respecte als altres dos tipus d'individus. El model de regressió logística ha permès identificar que els homes presenten una major probabilitat a abandonar Barcelona que les dones, mentre que el sexe no explica el canvi d'habitatge a l'interior de la ciutat.

Si bé és cert que allò que realment afectarà a l'estructura de la ciutat és el conjunt d'immigrants, és necessari distingir entre l'estructura per sexe i edat dels immigrants de curta distància, i la d'aquells que procedeixen d'àmbits més llunyans, ja sigui la resta de Catalunya, d'Espanya o de l'estranger. Els resultats del conjunt d'immigrants emmascaren la menor joventut dels immigrants metropolitans, equivalent al perfil dels que emigren de la ciutat central cap al mateix àmbit, si no, fins i tot, més grans. Així, mentre que l'edat modal dels emigrants metropolitans que canviaren de residència entre 2000 i 2001 s'assoleix al voltant dels 26-28 anys entre les dones, i dels 28-29 anys entre els homes,[154] els immigrants metropolitans registren aquests màxims entorn als 27-29 anys i als 30-32 respectivament. A més, els adults joves de la metròpoli que parteixen cap a la ciutat central també són lleugerament més grans que els que ubiquen la seva residència en un altre municipi metropolità. Tornant a la doble distinció dels migrants segons la distància recorreguda, els que procedeixen de punts més llunyans són notablement més joves, i en ésser més, determinen clarament les característiques del conjunt d'immigrants. Com a exemple, només 5 de cada 100 immigrants que procedeixen de l'estranger tenen més de 50 anys.

La selectivitat migratòria que s'ha exercit sobre ambdós tipus d'immigrants es manifesta, doncs, diferent, i és que en un prevalen els aspectes residencials, mentre que en

[154] Edat complerta del migrant en el moment censal, 1-XI-2001.

l'altre els elements laborals es manifesten com a principals, rememorant episodis immigratoris que la ciutat no experimentava des de feia més de 30 anys. És rellevant, doncs, la major complexitat i heterogeneïtat del perfil immigratori de Barcelona, comentaris que connecten amb les aportacions d'altres autors, i que constaten la menor preeminència dels models relacionats amb el cicle de vida individual i familiar en la immigració a les ciutats centrals, respecte als fluxos emigratoris.

En referència a la mobilitat generada a la ciutat central, la realització més primerenca d'un canvi d'habitatge entre els adults joves, tan sols afecta lleugeríssimament la menor permanència en la ciutat. La proporció de moviments realitzats entre els 23 i 29 anys que abandonen la ciutat se situa al voltant del 39% del total de canvis d'habitatge, mentre que entre els 30 i els 34 anys el percentatge disminueix al 36%. Al llarg de la vida adulta, són les dones les que presenten un major arrelament a la ciutat, no només determinada per una sensible menor propensió al moviment, sinó també per una major permanència una vegada s'enceta el canvi d'habitatge. Aquesta diferència s'ha d'entendre en el context dels moviments residencials que homes i dones realitzen de forma individual; als homes separats i divorciats, per exemple se'ls atribueix una major mobilitat intermunicipal. Finalment, a les edats que rodegen la jubilació s'experimenta una situació excepcional: els moviments intermunicipals són equivalents, o fins i tot superiors, als que s'experimenten a l'interior del municipi.

La redefinició de les característiques de la població de la ciutat de Barcelona, en termes de sexe i edat, com a conseqüència de la migració experimentada en el transcurs de la dècada de 1990, i fins a 2001, s'ha concebre d'acord amb la dinàmica de pèrdua d'efectius que s'ha experimentat al llarg del període d'estudi en totes i cadascuna de les generacions. Únicament en el darrer període específic d'anàlisi, els 22 mesos anteriors al Cens de Població de 2001, es registra un saldo migratori positiu en la franja d'edat adulta més jove, concretament en les generacions nascudes entre 1976 i 1983. No hi cap dubte que aquesta darrera tendència està explicada, en la seva integritat, per l'incipient, en aquell moment, flux immigratori estranger. És en aquest període quan es començava a albirar l'acceleració d'aquest tipus de moviment, que s'ha consolidat durant els anys posteriors. En un primer moment, doncs, la immigració estrangera propicià un increment de població en les edats adultes joves, mentre que a mitjà termini aquest flux ha provocat l'augment de la gran majoria de generacions adultes. Entre 2001 i 2005, totes les generacions d'homes nascuts després de 1955 i de dones nascudes amb posterioritat a 1952, han incrementat els seus efectius.

El dinamisme amb què les migracions dels noranta han modificat la piràmide d'edats barcelonina no es coneixia des de la dècada de 1960. Per una banda, ha tingut una important repercussió en la reducció del volum de *boomers* de més edat, els nascuts durant els seixanta, que havien crescut a la ciutat, i que han travessat la dècada en les edats relacionades amb les transicions cap a l'emancipació i la formació de llars. En canvi, la incipient migració estrangera gairebé aconsegueix equilibrar les pèrdues de les generacions nascudes entre finals de 1970 i començaments de 1980, aquelles que al 2001 pertanyien al grup d'adults més joves. Així, els principals canvis que la immigració ha provocat a la piràmide d'edats barcelonina l'han conduït a presentar un perfil lleugerament més jove. Per primera vegada dóna la impressió que la piràmide de Barcelona podria seguir les tendències d'altres municipis centrals, com el de París, que des de fa dues dècades la franja de població de 25 a 29 anys sempre ha estat el grup modal, fet que emfatitza la participació de la migració en l'evolució de l'estructura per edats. La dinàmica migratòria, doncs, ha contribuït a reduir a Barcelona les notables diferències preexistents entre el volum de les generacions plenes amb les buides, les immediatament posteriors. Caldrà atendre, però, a com serà el pas d'aquestes últimes per les edats de màxima mobilitat.

8.3.2 Estat civil i convivència amb la parella. Barcelona atrau i reté a solters, mentre que permet la sortida d' una gran quantitat de casats.

a) En edats d'emancipació residencial el filtre barceloní es manifesta amb intensitat en termes de convivència amb la parella i estat civil.

- Mobilitat generada a Barcelona. El filtre emigratori

L'emigració barcelonina en edats vinculades amb l'emancipació i la formació de noves llars presenta un fort component familiar. Aquesta dimensió és ratificada des de dues aproximacions:

1) Tot i que la permanència a Barcelona és l'estratègia residencial preferent, la realització d'un canvi d'habitatge que conclou amb la presència de la parella a la llar té una major probabilitat d'abandonar el municipi que quan els individus finalitzen el recorregut residencial sense conviure amb la parella. Els resultats permeten estendre aquesta afirmació a l'estat civil de la població, de forma que els solters que canvien d'habitatge romanen més a la ciutat central que els casats.[155] Els resultats són il·lustratius: el 40-45% de la població barcelonina de 20 a 34 anys que conviu amb la parella (sense fills)

[155] En tant que l'estat civil descriu cada cop menys la dimensió familiar dels projectes residencials, al llarg d'aquest apartat es combinen les conclusions al voltant de la convivència amb la parella i l'estat civil.

en data censal i ha canviat d'habitatge entre 2000 i 2001[156] ha abandonat el municipi. Aquells que no conviuen amb la parella i han encetat un canvi d'habitatge, han romàs a la ciutat en un 65-75% dels casos. Entre sexes, les dones que no acaben convivint amb la parella presenten una preferència local notablement superior a la dels homes que resideixen en les mateixes circumstàncies.

2) La població que conviu amb la parella amb posterioritat al canvi d'habitatge és protagonista dels moviments de sortida de la ciutat de Barcelona, mentre que el pes d'aquesta és menor entre la població que ha realitzat un canvi intramunicipal. Els que no conviuen amb la parella representen només el 36,1% i el 24,3% dels homes i de les dones de 25 a 34 anys que marxen, mentre que representen el 43,0% i el 36,0% dels que romanen a la ciutat.

A més de la major permanència a la ciutat dels que no conviuen amb la parella (gran part dels solters), cal considerar que aquests no sempre han canviat d'habitatge, fet que sí que es pressuposa per als casats. D'aquesta manera es podria considerar que la seva permanència a la ciutat és doblement superior: perquè romanen més quan canvien d'habitatge i perquè no han realitzat encara la transició cap a l'emancipació. Arribats a aquest punt és interessant plantejar-se si els nivells de mobilitat dels solters són més baixos perquè, donades les actuals restriccions del mercat residencial barceloní, no poden satisfer les seves preferències locals.

Els municipis metropolitans situats a distàncies intermèdies es configuren com el principal àmbit de recepció de població que conviu amb la parella (en extensió, també de casats). El 74,0% dels homes i el 81,1% de les dones de 25 a 34 anys que tenen com a destinació els municipis de la RMB situats a una distància de 10-19 km conviuen amb la parella (eren el 57,0% i el 64,0% dels que canvien d'habitatge). En canvi, la dimensió individual del canvi residencial està més present en els desplaçaments als municipis metropolitans limítrofs, però sobretot als de llarga distància (resta de Catalunya i resta d'Espanya).

- El filtre immigratori

La ciutat de Barcelona resulta més atractiva per a la població soltera que resideix a la resta de la metròpoli que per a la casada, tot i que aquesta última, òbviament, presenta una major mobilitat intermunicipal. Fins i tot els solters metropolitans de més de 25 anys i les solteres de més de 30 registren una probabilitat més elevada que la dels casats a moure's

[156] És a dir, hi conviu amb posterioritat al canvi d'habitatge, sense conèixer si aquesta convivència es produeix en coincidència amb el canvi d'habitatge.

cap a la ciutat central. En proporcions, només el 10% moviments intermunicipals de casats d'entre 25 i 34 anys generats a la RMB i amb destinació a la resta de Catalunya tenen com a destinació Barcelona, mentre que per als solters la relació assoleix el 20%, el doble. Novament, Barcelona es mostra especialment atractiva per a les dones solteres.

En termes de composició de la població que parteix de la RMB la diferència és encara més il·lustrativa: només el 23,7% dels homes i el 15,5% de les dones que enceten un canvi de residència a la resta de municipis metropolitans amb destinació a la resta de Catalunya (sense BCN) no conviuen després del canvi amb la parella. La representació d'aquest col·lectiu duplica aquests nivells quan emigren a Barcelona, ja que són el 38,8% dels homes i el 35,0% de les dones.

Els immigrants dels municipis limítrofs a Barcelona encara presenten una estructura amb una certa importància dels moviments associats a una dimensió familiar, però aquesta es redueix ràpidament a mesura que augmenta la distància, tant en el context de la RMB com en el de la resta de Catalunya o Espanya.

La immigració estrangera mitiga l'elevada solteria dels immigrants espanyols, però encara estan menys casats que els que marxen de Barcelona. El 37% de la població de 20 a 39 anys de nacionalitat estrangera que arribaren a Barcelona entre 2000 i 2001 està casada, mentre que ho estan el 31,8% dels espanyols immigrants d'aquest mateix grup d'edat. En termes de convivència a la llar, el 64,9% dels homes estrangers i el 58,6% de les dones no conviu amb la seva parella.

Resultat d'ambdós mecanismes de filtre, el saldo migratori del darrer període estudiat, 2000-2001 permet afirmar que en edats adultes joves, Barcelona importa solters i població que no conviu amb la parella (saldo net moderadament positiu) i exporta casats i població que passa a conviure amb la seva parella (saldo net extraordinàriament negatiu).

b) En edats adultes centrals, la presència de fills a la llar incrementa l'arrelament a Barcelona. En edats més avançades, però, són els casats i els que no conviuen amb fills després del moviment residencial els que major mobilitat intermunicipal manifesten.

Al llarg de la vida adulta, l'arrelament a la ciutat dels casats i de la població que conviu amb la seva parella augmenta, no tan sols per una menor mobilitat, sinó també per un increment de la proporció de moviments intramunicipals. Tot i això, la proporció dels casats que romanen a la ciutat una vegada encetat el canvi d'habitatge continua sent sempre notablement menor que la dels solters. Aquests darrers ostenten una probabilitat major que la dels casats a realitzar un canvi d'habitatge intramunicipal, però menor per a canviar

d'habitatge. Per altra banda, els homes separats i divorciats presenten una permanència menor que els altres estats civils, sobretot com més joves són.

Es manifesta una elevada preferència per romandre a la ciutat de les parelles amb 2 o més fills. Fins als 35-40 anys, les parelles amb fills abandonen el municipi en la mateixa proporció que les que no tenen fills, però més que els individus sense parella ni fills. A partir d'aquest moment, probablement coincidint amb la major edat dels fills, aquest tipus familiar comença a manifestar-se com un dels grups amb major permanència a la ciutat, sobretot quan es conviu amb dos o més fills: la proporció de moviments intramunicipals d'adults que resideixen en aquestes circumstància és del 75%.

Tot i l'augment de la preferència local, el volum de població que abandona la ciutat en edats adultes centrals és considerable, i està composat en la gran majoria per població que conviu amb la parella i fills. En aquest sentit, més del 60% dels emigrants barcelonins que resideixen més enllà dels municipis limítrofs conviuen amb la parella i els fills.

En les edats adultes més avançades, les parelles que no conviuen amb els fills es converteixen en les protagonistes dels moviments emigratoris, conseqüència del nou context familiar que apareix en el moment que cessa la convivència amb els fills, el definit com a niu buit.

El volum d'immigrants en edats adultes centrals i avançades és reduït. El filtre immigratori barceloní, però, continua presentant un fort contrast amb l'emigratori, sempre afavorint els moviments amb dimensió individual. No obstant, la immigració de persones que conviuen amb la parella és majoritària, òbviament sense assolir la concentració d'aquests subjectes que es registra entre els emigrants. Convé citar, també, la rellevant atracció de Barcelona vers la població separada i divorciada.

c) En el context migratori de la dècada de 1990, la solteria guanya a Barcelona un notable pes entre la població de 25 a 39 anys no només com a conseqüència del comportament de la població en termes de nupcialitat, sinó també per una dinàmica migratòria molt favorable a la major representació de solters. Per primera vegada, els barcelonins casats no són majoria respecte a la resta de la població fins al grup quinquennal 35-39 anys.

Tot i el context migratori descentralitzador de la dècada del noranta, el saldo migratori dels solters ha estat gairebé equilibrat en les generacions nascudes al llarg dels seixanta i primera meitat dels setanta, mentre que per cada immigrant casat n'han marxat tres, una relació que es pot estendre a la convivència amb la parella.

El cas de les generacions plenes de 1966 i 1976 és especialment il·lustratiu. Gairebé la meitat dels efectius d'aquestes generacions, homes i dones, i que al 2001 conviuen amb la

parella, han abandonat el municipi al llarg de la dècada. En canvi, només el 15% de les persones que no hi conviuen amb la parella han marxat de Barcelona. Novament, en alguns casos, aquest baix percentatge és el resultat de l'absència d'una emancipació residencial; en d'altres, en canvi, és fruit de la major preferència d'aquest grup per la permanència a la ciutat central, tal i com s'ha descrit anteriorment.

La substitució demogràfica en termes d'estat civil i de convivència amb la parella, és, doncs, clara. A més, cal incorporar la dimensió familiar d'aquests processos. Amb la marxa de població casada o que conviu amb la seva parella en edats d'emancipació residencial, és evident la pèrdua de llars acabades de generar.

La dinàmica migratòria ha potenciat la segmentació dels espais metropolitans en termes d'estat civil i convivència amb la parella. Les diferències s'han accentuat i no poden ser únicament fruit d'un comportament diferencial. A Barcelona, un 54,0% dels homes i un 40,3% de les dones de 30 a 34 anys no conviu amb la parella, mentre que al conjunt de municipis situats entre els 10 i els 19 quilòmetres de Barcelona, tan sols representen la meitat, el 33,4% dels homes i un 19,7% de les dones. I una altra dada, el 43,0% de la població metropolitana de 30 a 39 anys que no conviu amb la parella resideix a Barcelona, metre que només hi viu el 24,8% de la població que resideix amb parella i fills.

d) El filtre barceloní en termes de la dimensió familiar o individual de la migració ha incidit en l'evolució de la tipologia de llars de la ciutat central

Cal perllongar la mobilitat diferencial observada en termes de convivència i estat civil en la redefinició de la tipologies de llar presents a Barcelona. El saldo migratori net de llars de la dècada de 1990, entenent com a tal la diferència entre el nombre de llars en què resideixen els emigrants que al 1991 residien a Barcelona i el de llars en què hi viuen els immigrants, mostra una pèrdua de gairebé 60.000 llars, el 10% de les que s'han recomptat al cens de 2001. És evident que la trama urbana de la ciutat no podia assumir aquest creixement.

En extensió amb els arguments sobre la convivència amb la parella, hom es pot esperar que les llars uninuclears formades per una parella, amb o sense fills, siguin les protagonistes dels moviments emigratoris, en contrast amb el menor pes d'aquestes entre els immigrants, en tant que la mobilitat intramunicipal presentaria un escenari intermedi entre ambdues realitats. Efectivament, així és: el 70% dels emigrants resideixen en aquest tipus de llars, en contrast amb el 51% dels immigrants i el 62% dels que realitzen un canvi intramunicipal.

En la immigració barcelonina, no s'havien identificat notables contrastos en termes d'estat civil o de convivència amb la parella segons la nacionalitat dels individus. Ara bé, en el

tipus de llar en què resideixen si es registren diferències significatives, de forma que el 45% dels immigrants estrangers resideixen en llars multifamiliars sense nucli, multipersonals o multinuclears, mentre que en el cas dels espanyols les llars uninuclears són majoria, però amb una destacada presència de les unipersonals.

La dinàmica migratòria dels noranta ha potenciat un increment relatiu de les llars unipersonals, però sobretot de les més complexes, mentre que les uninuclears, amb presència o absència de fills, han vist decréixer la seva importància. S'accentuen les diferències, i es repeteix, doncs, la segmentació comentada anteriorment: gairebé la meitat de les llars unipersonals metropolitanes es recompten al municipi de Barcelona, mentre que s'hi allotgen tres de cada deu llars en què el nucli és una parella.

8.3.3 La migració potencia la presència a la ciutat de Barcelona de la població amb un major nivell d'instrucció

a) Mobilitat generada a Barcelona. El filtre emigratori barceloní presenta una gran capacitat per fixar en el seu territori a població amb estudis universitaris.

El model de regressió logística ha permès detectar que, controlant totes les variables introduïdes, el nivell d'instrucció dels barcelonins no explica la intensitat amb què canvien d'habitatge, sinó que defineix la seva destinació final, i per tant, la distribució en el territori. El mecanisme de filtre que la ciutat exerceix a la mobilitat generada a Barcelona en termes de nivell d'instrucció es pot sintetitzar en la retenció de la població més formada i en la permissivitat per deixar passar població amb estudis mitjans, aquells que han completat l'educació obligatòria o la Formació Professional de primer grau. Aquesta afirmació es compleix, sobretot, en les edats adultes-joves, aquelles vinculades amb l'emancipació residencial.

En aquestes edats, els individus amb estudis universitaris són els que ostenten una major probabilitat d'experimentar un canvi d'habitatge intramunicipal, en canvi, són el grup amb una menor propensió a desplaçar la residència a un altre municipi. Aquesta doble situació es tradueix, òbviament, en una major permanència a la ciutat quan enceten un canvi d'habitatge. Set de cada deu persones de 25 a 34 anys amb aquesta formació roman a la ciutat quan realitza un desplaçament residencial.

Les persones amb estudis obligatoris es manifesten com l'antítesi de la població amb estudis universitaris: en les mateixes edats són els que tenen la major propensió a marxar de la ciutat i la menor a canviar d'habitatge per romandre al municipi central. Es mouen abans, però arrelen a la ciutat en una menor proporció, en un 55% dels moviments encetats. La població amb estudis secundaris superiors manifesta un comportament a mig camí entre els dos col·lectius més propers en formació, ni marxen tant com els que tenen estudis obligatoris

ni romanen com ho fa la població amb estudis universitaris. Els menys instruïts, pocs en aquestes edats, es mouen amb intensitat en ambdós tipus de moviments, i presenten uns nivells de permanència mitjans, similars als del conjunt d'individus.

La capacitat de la ciutat per fixar al seu territori municipal a persones amb estudis universitaris és especialment remarcable a les edats de màxima mobilitat residencial, mentre que perd força a partir dels 45 anys, conseqüència de l'augment de la proporció de moviments intermunicipals. Tot i això, es continuen configurant com el grup que més roman a la ciutat quan canvien d'habitatge. A les edats adultes més avançades, en un nou context familiar i laboral, el descens més significatiu en la permanència a la ciutat es registra entre la població amb menor formació, que abandona el municipi en més del 50% dels moviments encetats. Cal vincular aquesta situació al passat migratori de gran part dels individus agrupats en aquest col·lectiu.

b) En la immigració, el filtre barceloní potencia l'entrada de població molt formada, sobretot en el cas de la població de nacionalitat espanyola.

La capacitat per retenir a la població més formada té correspondència en l'atracció que la ciutat central genera cap a aquests individus, en una situació que es repeteix en tots les grups d'edat i que, per tant, s'hauria de comprendre més des d'un punt de vista de preferència residencial que no pas com a procés vinculat a l'àmplia oferta acadèmica barcelonina.

L'atracció és més significativa quan només s'analitza la població de nacionalitat espanyola. En el cas dels habitants residents a la resta de la metròpoli, les probabilitats de realitzar un canvi d'habitatge a Barcelona és, com a mínim el doble que la de la resta de la població en totes les edats. Entre la població de 30 a 34 anys, per exemple, la probabilitat de la població amb més estudis és cinc vegades superior a la dels individus amb menor formació acadèmica. Els resultats permeten parlar de Barcelona com a punt de referència important per a la població amb estudis universitaris de la metròpoli. El 25% dels seus moviments intermunicipals amb destinació a Catalunya, tenen com a destinació la ciutat central. En canvi, per a la població amb estudis de primer grau o obligatoris, Barcelona només és referència en un de cada deu moviments. La població amb estudis secundaris mostra un comportament intermedi. Amb aquests comportaments s'entén que gairebé el 50% de la població immigrant procedent de la RMB tingui estudis universitaris, sobretot si arriben des de més enllà dels municipis limítrofs.

L'estoc immigratori que arriba des de fora de la metròpoli, però des de l'interior de Catalunya i d'Espanya, presenta fins i tot una major representació de població amb el màxim nivell de formació. Aquesta dinàmica recent contrasta amb els períodes de màxima

immigració interregional del passat, quan una de les principals característiques sociodemogràfiques dels immigrants fou el seu baix nivell d'instrucció, inferior com a conjunt vers al de la població autòctona.

Finalment, la immigració de nacionalitat estrangera no respon al mateix perfil extraordinàriament format de la població espanyola. La seva participació en el flux immigratori no provoca, però, la desaparició de les diferències entre emigrants i immigrants, ja que, fins i tot, en la data de l'estudi, estaven lleugerament més formats que els emigrants barcelonins.

En conseqüència, durant el període 2000-2001 i entre la població de 20 a 34 anys, Barcelona registra un guany net d'individus amb estudis universitaris, mentre que en perd població menys formada, sobretot aquella que ha completat els estudis obligatoris.

c) La dinàmica migratòria de la dècada de 1990 ha accentuat el major nivell d'instrucció dels barcelonins.

En el context de pèrdua de població de totes les edats registrat durant la dècada de 1990, es comptabilitzen a la ciutat gairebé el mateix nombre d'immigrants de 25 a 34 anys amb estudis universitaris que d'emigrants, mentre que els doctors es configuren com l'únic nivell d'instrucció específic que ha registrat un balanç migratori positiu (per cada un que ha marxat, n'han arribat 1,6). En canvi, en aquest mateix grup d'edat, per cada immigrant amb estudis obligatoris n'han marxat 2,4. En termes generacionals, la pèrdua de barcelonins de les generacions plenes amb estudis obligatoris ha estat notable, de forma que resideixen fora de la ciutat un de cada tres individus que hi vivien al 1991. Entre la població amb estudis universitaris la relació és notablement més baixa, ja que han abandonat la ciutat un de cada 4,5 habitants.

Amb aquest balanç, la redefinició de l'estructura dels adults-joves barcelonins com a conseqüència de la migració ha estat significativa, sempre a favor d'un augment del seu nivell d'instrucció. En canvi, la incidència de la migració és gairebé invisible a la resta d'edats adultes i a les més avançades. El contrast educatiu de la ciutat central amb la resta de la metròpoli es pot continuar considerant com a notable, potenciat, doncs, per la migració. A Barcelona es concentren el 53,9% dels doctors de 25 a 39 anys de la metròpoli, mentre que ho fan el 23,0% de la població amb estudis obligatoris o Formació Professional de primer grau.

8.3.4 Relació amb l'activitat i condició socioeconòmica. Selecció migratòria a favor la permanència de les dones actives i professionalització del conjunt d'habitants de la ciutat.

a) Mobilitat generada a Barcelona. Els professionals i les dones actives són els grups als que se'ls atribueix una major permanència al municipi, mentre que els operaris i les dones inactives abandonen la ciutat.

Els principals aspectes que defineixen el filtre emigratori barceloní en termes de la relació amb l'activitat s'identifiquen entre les dones, ja que és conegut que la pràctica totalitat dels homes en edats adultes formen part de la població econòmicament activa. Com és d'esperar, la incorporació dels adults més joves al món laboral els fa incrementar la seva mobilitat residencial, però els pocs estudiants inactius que es mouen mostren una preferència per la mobilitat local. Superada aquesta primera fase, és quan es detecten les diferències més notables entre les dones. Tot i que les generacions que travessen l'edat adulta són cada cop més actives, encara resta, però, una representació significativa de dones inactives no estudiants. Aquestes participen en major grau de la mobilitat intermunicipal. Al llarg de totes les edats adultes, la seva probabilitat de traslladar-se a un altre municipi és superior a la de les actives, mentre que és notablement inferior a experimentar un canvi d'habitatge a l'interior de Barcelona. Les actives romanen a la ciutat el 70% d'ocasions que enceten un canvi d'habitatge, mentre que la permanència de les inactives no estudiants oscil·la entorn al 50%-60% dels moviments. Més tard, a partir dels 50 anys, la inactivitat és sinònima d'un notable augment de la proporció de moviments intermunicipals, mentre que la població activa incrementa els nivells de permanència al municipi.

Cal vincular la marxa de dones inactives amb la selecció migratòria que s'exerceix sobre les llars amb un únic sou. Com ja apuntaven Cabré i Pujadas (1982) la ciutat reté a les llars amb doble sou, amb major capacitat per afrontar el selectiu mercat de l'habitatge i amb la voluntat de minimitzar els desplaçaments laborals.

Entre els ocupats, l'emancipació residencial dels grups situats al capdavall de la jerarquia socioeconòmica de la ciutat té un component clarament emigratori. La població operària és la que té una major probabilitat d'experimentar un moviment emigratori, mentre que manifesten la propensió més baixa a romandre. El filtre barceloní, doncs, permet creuar la frontera municipal a aquests grups, mentre que reté als professionals tècnics. Aquests configuren el grup amb una probabilitat més elevada de realitzar un moviment intramunicipal, i el que menys per abandonar la ciutat, de forma que romanen a Barcelona tres de cada quatre vegades que canvien d'habitatge. Els grups que encapçalen la jerarquia socioeconòmica de la ciutat, empresaris, directius, gerents i alts funcionaris presenten una elevada mobilitat, però no una especial preferència per arrelar a la ciutat. Se'ls pressuposa

una capacitat econòmica suficient per afrontar la selecció exercida pel mercat de l'habitatge barceloní, però sembla que part d'ells manifesta una preferència per altres tipus d'entorns metropolitans i de mercat residencial, sobretot en les edats adultes centrals i en les més avançades.

b) El doble filtre immigratori en termes de condició socioeconòmica. La immigració metropolitana presenta una forta similitud amb els que canvien d'habitatge a l'interior de Barcelona, mentre que la transnacionalització dels fluxos migratoris ha restat protagonisme a la professionalització derivada de la migració metropolitana

La ciutat central és un important espai residencial de referència per a la població professional tècnica de la resta de la Regió Metropolitana de Barcelona i de Catalunya. Al llarg de tota la vida adulta, una quarta part dels emigrants metropolitans d'aquest grup es traslladen al municipi de Barcelona. En canvi, els operaris rarament contemplen la ciutat en el seu itinerari residencial. En edats d'emancipació residencial, la probabilitat d'arribar a Barcelona és cinc vegades inferior a la dels professionals tècnics, i només és la destinació del 8% de moviments. Tampoc immigren a la ciutat les dones inactives.

Tot i que no s'exerceix una atracció especialment intensa sobre la resta de metropolitans ocupats en el sector terciari (comerç, administratius, serveis), aquests juguen un paper important com a conseqüència del seu volum, especialment elevat entre els joves i la població femenina. La selecció vers a les categories socioeconòmiques més altes presenta, a l'igual que en la mobilitat generada a Barcelona, una interpretació més complexa. És cert que Barcelona és contemplada freqüentment en el seu itinerari residencial, però no assoleix el protagonisme que té la ciutat per als professionals tècnics.

L'elevada condició socioeconòmica de la població que arriba procedent de la resta de Catalunya i d'Espanya ratifica els comentaris sobre l'elevada formació dels immigrants, poc que veure amb les característiques dels fluxos immigratoris d'etapes anteriors. Entre els adults més joves, però, encara es percep l'elevada atracció de Barcelona vinculada amb l'oferta laboral en el sector serveis. A mesura que augmenta l'edat dels immigrants, però, el seu perfil té més similituds amb el de la immigració metropolitana.

Els immigrants procedents de l'estranger només presenten una certa convergència amb el perfil socioeconòmic de la resta d'immigrants en les edats adultes més avançades, quan la composició per nacionalitat del propi estoc d'immigrants experimenta una forta transformació en relació amb la resta de les edats. Fins al 50 anys, operaris, i resta de personal administratiu, comercial i de serveis, homes i dones, representen tres quartes partes de l'estoc d'immigrants que arriba a Barcelona des de l'estranger entre 2000 i 2001.

c) La redefinició de l'estructura de la població en termes d'activitat i de condició socioeconòmica de la població generada per la migració ha estat més sensible que l'experimentada per les altres variables estudiades.

Els moviments migratoris de la dècada de 1990 han afavorit un lleuger increment de la població activa femenina de més de 25 anys d'edat, just quan s'atura la presència d'estudiants en el flux immigratori. Aquesta tendència consolida a la ciutat de Barcelona com l'àmbit metropolità amb major activitat de la dona. Aquesta situació s'identifica tot i haver observat que una fracció més elevada de l'esperada de població estrangera s'ha declarat inactiva al qüestionari censal, fet que ha alterat sensiblement la simulació dels hipotètics escenaris que s'haurien produït en absència de migracions.

Entre la població activa de la ciutat, la migració ha originat una major representació de les condicions socioeconòmiques mitjanes o altes de la ciutat, visible entre la població en edats relacionades amb l'emancipació residencial, i sempre en detriment del conjunt d'operaris. La intensitat de la renovació, però, no ha arribat mai al d'altres variables incorporades a l'anàlisi, sobretot com a conseqüència de la menor condició socioeconòmica de la població que ha arribat procedent de l'estranger, que ha mitigat els efectes elititzants d'una immigració metropolitana més qualificada. La incidència de la migració és encara més dèbil en les edats posteriors, reflex de la menor mobilitat de les persones. Tot i això, s'identifica un sensible decreixement de la població que se situa a ambdós extrems de l'estructura socioeconòmica, conseqüència de la relativa freqüència amb què aquestes categories abandonen el municipi.

8.3.5 Característiques de l'habitatge. El filtre emigratori permet la sortida de la ciutat a aquells que pretenen satisfer les seves preferències residencials en termes de tinença i superfície de l'habitatge. En canvi, la població nouvinguda no pot reproduir el comportament de la població de la ciutat, i viu més en lloguer i en habitatges més petits.

El resultat d'introduir les característiques de l'habitatge en la dinàmica migratòria en què participen els barcelonins (antics residents o nouvinguts) és ja conegut: els emigrants passen a viure en habitatges més grans que els dels que canvien d'habitatge a l'interior de la ciutat, i encara més dels que acaben d'arribar a la ciutat. En termes de tinença, els primers són propietaris en el 75% dels moviments, els segons en gairebé el 60%, i els tercers no arriben a ser-ho en el 30% dels casos.

Tot i les diferències es pot dir que, en la mobilitat generada a Barcelona, la persecució de la compra de l'habitatge és l'estratègia residencial majoritària en totes les edats. La població que marxa de la ciutat satisfà les seves preferències en regim de tinença i superfície, mentre que es pot considerar que molts dels que romanen a la ciutat en règim de

lloguer, cerquen l'estratègia que els hi permet satisfer la seva preferència local. En edats d'emancipació residencial el 70% dels que han marxat de la ciutat viuen en propietat, mentre que ho fa el 55% dels que canvien d'habitatge a Barcelona. Quan el canvi d'habitatge el realitza la població més jove, abans dels 25 anys, els individus fan un major ús del lloguer, una situació que s'observa sobretot en la mobilitat intramunicipal. La proporció d'emigrants que accedeixen a la propietat es mostra força estable al llarg de la vida adulta Entre els que romanen a Barcelona, en canvi, s'identifica un augment significatiu d'aquest règim de lloguer a mesura que augmenta l'edat adulta.

Situació anàloga es manifesta en l'exploració de la superfície dels habitatges. En edats d'emancipació residencial els que romanen viuen en habitatges d'uns 75m^2 de mitjana, mentre que els que travessen la frontera municipal ho fa en habitatges de més de 90m^2. En la superfície, l'augment de l'edat sí que és sinònim d'habitatges més grans, sobretot en els moviments emigratoris.

Aquesta doble característica dels habitatges on resideixen els emigrants, més grans i en propietat, s'accentua quan es contemplen només els moviments a la metròpoli, sobretot amb destinació al conjunt de municipis situats més enllà dels limítrofs. En edats adultes-joves, gairebé el 85% d'aquests emigrants resideixen en propietat i en habitatges amb una superfície mitjana de 95 m^2. Es dóna el fet que els emigrants barcelonins resideixen, fins i tot, en pisos sensiblement més grans i més sovint en propietat del que ho fan els propis habitants dels àmbits d'arribada. L'aposta dels que realitzen un canvi intramunicipal i dels que marxen del municipi és, doncs, clarament divergent.

A la immigració, convé discernir el comportament de la població segons l'àmbit d'arribada. Quan els nous residents arriben des de la metròpoli, i per tant, la dimensió residencial del canvi és més patent, actuen d'una forma similar a la dels barcelonins que realitzen un canvi intramunicipal. Els metropolitans que es desplacen a Barcelona també passen a residir en habitatges més petits i més en lloguer que els seus veïns que canvien cap a altres municipis de la metròpoli. Quan augmenta la distància del desplaçament, s'incrementa el pes dels individus que resideixen en lloguer, reflex de la menor estabilitat de les seves trajectòries residencials. Finalment, la immigració de nacionalitat estrangera no contempla la residència en propietat, com a mínim en el primer període d'assentament a la ciutat: només un de cada deu dels arribats entre 2000 i 2001 residien en propietat en data censal. La superfície dels seus habitatges és similar a la dels joves barcelonins que s'emancipen, tot i que com s'ha vist la grandària de la llar és ben diferent, mentre que en edats adultes més avançades s'eixamplen les diferències, de forma que els habitatges dels immigrants són sempre més petits.

8.4 CONCLOENT

Arribats a aquest punt, es valora positivament la metodologia d'anàlisi utilitzada al llarg de la recerca ja que ha permès l'assoliment dels objectius plantejats al començament de la mateixa. L'estudi de la composició dels estocs de població segons l'historial migratori, la simulació d'escenaris en absència de migració o el model de regressió logística han estat eines que han proporcionat uns sòlids resultats. De la mateixa manera, tot i les limitacions metodològiques apuntades des de bon principi, les dades transversals del cens de 2001 s'han configurat com a font de dades de qualitat per estudiar la selectivitat migratòria que s'exerceix en un municipi central com el de Barcelona. En aquest sentit, el fet d'haver disposat del 100% de les microdades ha reforçat la solidesa dels resultats.

Es conclou la recerca amb la confirmació de la hipòtesi que es plantejava al començament de la mateixa: les característiques sociodemogràfiques dels migrants que han considerat la ciutat de Barcelona en el seu itinerari residencial són diferents en funció del tipus de moviment realitzat. La diversa composició d'aquests ha determinat les característiques de la renovació de la població de Barcelona, redefinint la seva estructura sociodemogràfica.

A la mobilitat generada a la ciutat de Barcelona, és en les edats d'emancipació residencial i entre la població natural de la ciutat quan els mecanismes de selecció migratòria operen amb major intensitat. El context demogràfic i de l'habitatge de les dues darreres dècades han potenciat aquesta situació. La dificultat de la ciutat central per incorporar habitatges a la seva oferta residencial és gran, determinada per la saturació de la seva trama urbana. Des del punt de vista demogràfic, l'estructura per edat de la població ha provocat que el ritme amb què s'han generat noves llars hagi estat superior al ritme amb què han desaparegut pels efectes de la mortalitat. Les generacions plenes han travessat la dècada de 1990 en les edats de màxima mobilitat, de forma que s'ha registrat un fort desequilibri entre la demanda i l'oferta d'habitatge a l'interior de Barcelona, potenciat també per l'increment de la mobilitat en edats adultes centrals. En el primer sentit, es pot considerar que l'escenari demogràfic esdevingut durant els darrers vint anys ha estat força exclusiu dintre de la història de la ciutat i no sembla que s'hagi de perllongar gaire més en el temps, ja que l'arribada de les generacions buides a edats d'emancipació residencial és imminent, una situació que coincidirà en el temps, a més, amb una major desaparició de llars per la cúspide de la piràmide. La immigració estrangera podria, però, introduir canvis en l'escenari al que condueix la pròpia estructura demogràfica dels barcelonins.

Així doncs, no tots els canvis d'habitatge que s'han generat a la ciutat han pogut contemplar la permanència a l'interior de la ciutat. Aquesta Tesi Doctoral ha demostrat que el

nivell d'instrucció o la condició socioeconòmica dels barcelonins, tot i no explicar la intensitat amb què canvien d'habitatge, sí que incideix el tipus de moviment realitzat, i per tant en la seva distribució en el territori. La ciutat central reté a la població amb un major nivell d'instrucció i amb una condició socioeconòmica més benestant, mentre que els barcelonins amb estudis obligatoris i/o operaris són els principals candidats a abandonar-la. També els col·lectius que encapçalarien la jerarquia socioeconòmica de la ciutat presenten una destacada mobilitat intermunicipal, però el contrast amb la intramunicipal és molt menor que en el cas dels grups anteriors. La investigació també ha identificat l'arrelament a la ciutat dels moviments amb una dimensió individual, de manera que la major part de la població que ha marxat de la ciutat amb destinació a la RMB estava casada o convivia amb la parella. La resistència dels solters i de la població que no conviu amb la parella a abandonar la ciutat, els fa adoptar probablement estratègies residencials que els hi permeti fer front al competitiu mercat de l'habitatge barceloní, com el lloguer o la residència en unitats de menor superfície. En canvi, la població que abandona la ciutat satisfà les seves preferències en termes de règim i superfície de l'habitatge. D'aquesta manera, el model emigratori està caracteritzat pel protagonisme gairebé absolut del règim en propietat i d'habitatges amb una superfície superior als 80m^2.

La interpretació de les característiques de la selecció immigratòria és més complexa, menys regulada pels aspectes vinculats amb el cicle de vida individual i familiar que si que expliquen la mobilitat generada a Barcelona. La transnacionalització dels fluxos migratoris també ha afegit major complexitat a la definició del filtre immigratori, ja que el perfil d'aquests és divergent en molts aspectes respecte al dels que arriben a la ciutat des de la metròpoli, així com des de la resta de Catalunya i Espanya. Així doncs, no es pot parlar d'un únic filtre immigratori, ja que la ciutat central és referent per a la població catalana amb un millor nivell d'instrucció i una condició socioeconòmica benestant, en molts casos professionals tècnics, a la vegada que permet l'entrada de població estrangera menys instruïda i, lògicament, amb una pitjor condició socioeconòmica. Les estratègies residencials d'uns i altres en termes d'habitatge són, però, completament oposades. Als primers se'ls atribueix un comportament similar al dels barcelonins que realitzen un canvi d'habitatge intramunicipal, mentre que els segons rarament contemplen la propietat de l'habitatge, almenys en les primeres etapes d'assentament en el territori.

En el context de pèrdua de població per migració de les dècades de 1980 i 1990, les transformacions en l'estructura sociodemogràfica de la població de Barcelona han estat més determinades per les característiques de la població que ha abandonat la ciutat que per la que s'ha incorporat. En aquest sentit, la recerca se situa just en el punt d'inflexió amb l'escenari que caracteritza els primers anys del nou mil·lenni, en un moment en què la

immigració comença a intervenir tant com l'emigració en la renovació de la població de la ciutat. Entre molts dels aspectes als que ha conduit la dinàmica migratòria de Barcelona durant el període estudiat, i que han estat enumerats anteriorment, destaca la pèrdua del pes de població casada o que conviu amb la parella, que connecta amb la major proliferació de les llars unipersonals i de les multipersonals i multinuclears, una millora del nivell mitjà d'instrucció, així com d'una certa elitització de la població, en una tendència potenciada pel perfil que presenten els que abandonen la ciutat i dels immigrants catalans i espanyols, però contrarestada per la menor condició socioeconòmica dels immigrants internacionals. En aquest sentit, la migració estaria afavorint un cert procés de polarització social en el conjunt del municipi de Barcelona, amb l'entrada de població que se situaria als dos extrems de la jerarquia socioeconòmica, i la sortida de la ciutat d'individus que pertanyen a una millor condició socioeconòmica que la de la població de nacionalitat estrangera.

Tot i que en l'estudi de les migracions s'han contemplat els moviments realitzats fins al 31 de desembre de 2005, l'anàlisi dels migrants ha patit la limitació temporal dictada per la data censal, l'1 de novembre de 2001. Les transformacions en la dinàmica migratòria experimentades des d'aquell moment han estat intenses, i bona prova d'això és el comentat punt d'inflexió en el signe del saldo migratori, que s'havia mantingut negatiu des del primer quinquenni de la dècada de 1970. Des del cens de 2001, la ciutat ha guanyat per migració unes 110.000 persones, fruït de la intensificació d'un flux immigratori estranger que, amb tota seguretat, ha incidit amb força en la redefinició de la població de Barcelona, un procés que no s'ha pogut analitzar en la recerca. No obstant, al marge de la immigració estrangera, la percepció és que la selectivitat migratòria que s'exerceix sobre la població de nacionalitat espanyola es continua manifestant segons els paràmetres identificats al llarg d'aquesta recerca, tant en termes d'immigració com d'emigració. En aquest sentit, no és agosarat pensar que, els efectes del continu augment del preu de l'habitatge que s'ha experimentat des de la data censal, han contribuït en una intensificació de la selecció exercida vers els migrants entre el moment d'estudi i l'actualitat. Es considera que els elements de naturalesa demogràfica han contribuït per fer de les dues darreres dècades un període d'excepcional selectivitat migratòria al conjunt municipal de Barcelona. Com anuncien Blanes i Menacho (a premsa), a partir de la dècada de 2010 la dinàmica de l'estructura per edats de Barcelona provocarà que el nombre de llars generades serà inferior al de llars que desapareixeran pels efectes de la mortalitat, amb la qual cosa és de preveure una reducció de la pressió residencial sobre el conjunt del municipi. Aquest nou escenari introduirà nous elements al filtre (o filtres) barcelonins als quals caldrà parar atenció, i el cens de 2011 s'hauria de convertir en l'eina idònia per mesurar-los.

Aprofitant aquest apunt de futur, s'enumeren a continuació altres reptes i aspectes que han sorgit amb el propi desenvolupament de la recerca doctoral, i que es poden configurar com a línies d'investigació futures.

Un d'aquests podria ser la modificació de l'escala territorial d'anàlisi. La consideració del conjunt municipal com a unitat central ha permès arribar a unes sòlides conclusions, en consonància amb la d'altres espais centrals. Tot i això, l'espai intern barceloní és suficientment heterogeni com per poder afirmar sense risc d'errada que el filtre barceloní es manifesta amb més intensitat a determinades àrees de la ciutat. Les microdades del cens de 2001 a nivell de secció censal, de les quals es disposa, permetrien realitzar una proposta de divisió de la ciutat en diverses àrees o *clusters* definits per la intensitat amb què es manifesta la selectivitat immigratòria resumida en aquesta recerca. Aquesta estructura d'anàlisi també es podria perllongar a la resta de la Regió Metropolitana de Barcelona, ja que els processos migratoris també estan redefinint intensament les característiques sociodemogràfiques de la població de molts municipis que han crescut en les darreres dècades. Finalment, observats els positius resultats que s'han obtingut amb l'aplicació d'aquesta metodologia, l'estructura de l'estudi es podria estendre a altres contextos metropolitans espanyols.

La concepció del filtre demogràfic barceloní des d'un punt de vista en què s' atorgués un major pes a les característiques sociodemogràfiques dels altres membres de la llar és també un punt que es presenta com a interessant línia d'investigació, així com la d'aprofundir en la incidència de les característiques i l'evolució del mercat de l'habitatge. En aquest sentit, l'anàlisi a escala inframunicipal proposat anteriorment permetria vincular més directament les característiques del parc i mercat d'habitatge amb les característiques de la població que s'ha establert en aquestes unitats.

Abans de concloure la recerca pugem per darrera vegada a qualsevol dels miradors de Barcelona. Contemplem la ciutat que queda als peus, i imaginem el seu futur. El demogràfic, no només passarà pel comportament de la població que hi resideix, sinó que, com s'ha ratificat en aquesta recerca doctoral, també estarà determinat per la relació que s'estableixi entre qui romangui, entri i abandoni la ciutat.

BIBLIOGRAFÍA:

ABELLÁN, A (1993) "La decisión de emigrar en las personas de edad", *Estudios Geográficos,* 54, 20, p 5-16.

ABU-LUGHOD, J.; FOLEY, M.M. (1960) "Consumer strategies" a FOOTE, N.N.; ABU-LUGHOD, J.; FOLEY, M.M; WINNICK, L. (eds.) *Housing Choices and Housing Constraints*, vol.2, Nova York, McGraw-Hill.

AGÈNCIA DE SALUT PÚBLICA (2005) La salut a Barcelona 2004. Agència de Salut Pública de Barcelona, Ajuntament de Barcelona. Barcelona, 2005.

AJENJO, M. (2005) *Evolució i característiques de la mobilitat habitual per treball a Catalunya (1986-2001). L'accessibilitat com a variable intermèdia*. Tesi Doctoral. Universitat Autònoma de Barcelona. Departament de Geografia.

AJUNTAMENT DE BARCELONA (1981) *El Polígon de Canyelles: l'últim barri construït a Barcelona.* Ajuntament de Barcelona, Àrea de Serveis Socials.

AJUNTAMENT DE BARCELONA (2003) *100 anys d'estadística municipal*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

AJUNTAMENT DE BARCELONA (2003) La Barcelona metropolitana els propers 20 anys. Prospectiva de treball, demografia i habitatge. Gabinet tècnic de programació de l'Ajuntament de Barcelona.

ALABART, A.; LÓPEZ VILLANUEVA, C. (1996) "L'evolució de les professions dels barcelonins: gentrificació i polarització", *Barcelona Societat*, n.6, pp. 4-18.

ALBERICH, J. (2004) *Construcció i anàlisi comparativa d'indicadors d'accessibilitat per als municipis de Catalunya.* Memòria de recerca. Programa de Doctorat en Geografia, Departament de Geografia, Universitat Autònoma de Barcelona.

ALBERCH, R.; GIRALT, J. (eds.) (2005) *Enciclopèdia de Barcelona*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 2005.

ALCAIDE, R. (2001) "Inmigración y marginación: prostitución y mendicidad en la ciudad de Barcelona a finales del siglo XIX. Una comparación con la actualidad", *Scripta Nova*, 94.

ALZINA, J. (1966) "La población de Barcelona", *Anales de Sociología*, 1966, pp. 108-117.

ARACIL, R.; FERRER, LI.; RECAÑO, J.; SEGURA, A. (1996) "La inmigración en la Cataluña rural (1860-1940): estructura demográfica y componentes espaciales" a GONZÁLEZ, M. i ZÁRRAGA, K. (eds.) *Los movimientos migratorios en la construcción de las sociedades modernas*. Bilbao: Servicio Editorial Universidad del País Vasco, pp. 281-314.

ARAMBURO, F. (1966) "Los movimientos migratorios en Barcelona y su comarca", *Anales de Sociología,* 1966, pp. 118-132.

ARAMBURU, M. (2000*) Bajo el signo del gueto. Imágenes del "immigrante" en Ciutat Vella.* Tesi Doctoral, Departament d'Antropologia Social, Universitat Autònoma de Barcelona. Mimeo.

ARANGO, J. (1976) "Cambio económico y movimientos migratorios en la España oriental del primer tercio del siglo XX: algunas hipótesis sobre determinantes y consecuencias", *Hacienda Pública Española*, 38, pp. 51-80.

ARANGO, J. (1982) *Industrialización, transición demográfica, y movimientos migratorios en Cataluña y su área de influencia*. Tesi doctoral, Universidad Complutense de Madrid. *Mimeo*

ARBELO, A. (1962) *La mortalidad de la infancia en España, 1901-1950*. Madrid: Consejo superior de Investigaciones Científicas.

ARRIBAS, R. (1991) "Els indicadors territorials en l'estudi de la població de la Regió Metropolitana de Barcelona. Els nivells de saturació", *Papers de demografia*, n.52.

ARRIBAS, R.; PASCUAL, J. (1994) *Població i poblament per entitats municipals de població de la Regió Primera Ampliada, 1950-1991*, CED, mímeo.

ATKINSON, R (2000a) "Measuring gentrification and displacement in Greater London", *Urban Studies*, vol.37, n.1, pp.149-165.

ATKINSON, R (2000b) "Professionalization and displacement in Greater London", *Area*, vol.32, n.3, pp.287-295.

ATKINSON, R (2000c) "The hidden costs of gentrification: displacement in central London", *Journal of Housing and the Built Environment*, vol.15, pp.307-326.

AZAGRA, J.; CHORÉN, P. (2006) *La localización de la población española en el territorio. Un siglo de cambios*. Bilbao: Fundación BBVA.

AZNAR, S. (1947) "El promedio de la natalidad diferencial en las clases sociales de Madrid y Barcelona", *Revista Internacional de Sociología*, núm. 20.

BACCAÏNI, B. (2001) "Les migrations internes en France de 1990 à 1999: l'appel de l'Ouest", *Economie et Statistique*, vol.344, pp.39-79.

BAYONA, J. (2002) *Una aproximació geogràfica a l'habitatge i a la població de nacionalitat estrangera a la ciutat de Barcelona, 1991-2001.* Memòria de Tercer Cicle, Programa de Doctorat en Demografia, Departament de Geografia, Universitat Autònoma de Barcelona.

BAYONA, J. (2006) *Factors sociodemogràfics de la distribució espacial de la població de nacionalitat estrangera a Barcelona,* Tesi Doctoral, Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona. Mimeo.

BAYONA, J; LÓPEZ GAY, A. (2006) "La movilidad residencial de la población de nacionalidad extranjera generada en Barcelona, 2000-2004", *Xè Congrés de la població espanyola*, Pamplona, 2006.

BERUBE, A (2006) "The Middle Class is Missing (New York)", *New York daily News*, Article publicat el 8 de juliol de 2006.

BIRCH, E. L. (2005) *Who lives downtown* Washington D.C.: The Brookings Institution, Living Cities Census Series.

BLANES, A.; MENACHO, T. (a premsa) "Projeccions de població i llars dels municipis del Pla Estratègic Metropolità i districtes de la ciutat de Barcelona" a COSTAS, A (ed.) *Llibre blanc de l'habitatge a Barcelona*.

BOHIGAS, O. (1963) *Barcelona entre el Pla Cerdà i el barraquisme.* Barcelona, Edicions 62.

BOLÓS, M. (1959) "La inmigración en Barcelona en los dos últimos decenios", *Estudios Geográficos*, 75, pp. 209-251.

BOOZA, J.; CUSTSINGER, J.; GALSTER, G. (2006) *Where did they go? The decline of middle-income neighborhoods in Metropolitan America* Washington D.C.: The Brookings Institution, Living Cities Census Series.

BÖHEIM, R.; TAYLOR, M. (1999) "Residential mobility, housing tenure and the labour market in Britain", *Institute for Social and Economic Research and Institute for Labour Research*, vol. 99-16, pp. 1-37.

BONVALET, C; TUGAULT, Y. (1984) "Les racines du depeuplement de Paris", *Population,* vol. 39, n. 3, pp. 463-481

BONVALET, C.; FRIBOURG, A.M. (eds.) (1990) *Stratégies résidentielles*, Paris, Ined-PlanConstruction et Architecture, MELTM.

BONVALET, C.; LELIEVRE, E. (1991) "Mobilité en France et a Paris depuis 1945. Le filtre parisien", *Population*, vol. 46, n. 5, pp. 1161-1184.

BURGESS, E. W. (1925) *"The growth of the City: An Introduction to a Research Project"* a PARK, R. i altres (eds.) *The City*, Chicago i Londres, 1967 (reimpressió de 1925), pp. 47-79.

BUSQUETS, J. (1997) "Formació d'una gran ciutat metropolitana. Del creixement desordenat a la consolidació d'una capital mediterrània" a SOBREQUÉS, J. (ed.) Història de Barcelona, vol. VII. Barcelona, Enciclopèdia Catalana.

CABRÉ, A. (1985): "Crisi econòmica, canvi demogràfic i tendències de poblament a Catalunya", *Papers de Demografia,* 7.

CABRÉ, A. (1989) *La reproducció de les generacions catalanes, 1856-1960.* Tesi doctoral, dirigida per Jordi Nadal, presentada al Departament de Geografia, Facultat de Lletres, Universitat Autònoma de Barcelona. *Mimeo.*

CABRÉ, A. (1991) "Algunes reflexions sobre el futur de la població de Barcelona", *Papers de Demografia*, 55.

CABRÉ, A. (1999) *El sistema català de reproducció: cent anys de singularitat demogràfica,* Barcelona, Editorial Proa.

CABRÉ, A. (2003) "Barcelona i el sistema català de reproducció", *L'Avenç,* 277, pp. 28-31.

CABRÉ, A.; DOMINGO, A.; MENACHO, T. (2002) "Demografía y crecimiento de la población española durante el siglo XX", *Papers de Demografia*, 205.

CABRÉ, A.; PUJADAS, I. (1982). "Población y recursos humanos en Catalunya", a *Reconeixement Territorial de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Política Territorial i Obres Públiques, vol. 6 i 7.

CABRÉ, A.; MÓDENES, J.A. (1997), "Dinàmiques demogràfiques recents a la Regió Metropolitana de Barcelona", *Revista Econòmica de Catalunya*, n.33, pp. 66-76.

CABRÉ, A.; MORENO, J.; PUJADAS, I. (1985) "Cambio migratorio y reconversión territorial en España", *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 32, pp. 43-65.

CABRÉ, A.; MUÑOZ, F. M. (1993) "Reflexions sobre el canvi en l'estructura per edats dels residents a la ciutat de Barcelona", *Papers de Demografia*, 72.

CABRÉ, A.; MUÑOZ, F. M. (1994) "Ildefons Cerdà i la insuportable densitat urbana", a V.V.A.A. *Cerdà. Urbs i territori. Una visió de Futur (Catàleg de la Mostra Cerdà)*. Madrid: Editorial Electa.

CABRÉ, A.; MUÑOZ, F. M. (1997) "Evolució demogràfica. La població de Barcelona des de 1930 a 1996" a SOBREQUÉS, J. (ed.) *Història de Barcelona*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, vol. VIII, 73-122. *a*, 107-133.

CÁMARA, N. (2003) *La migración interna de retorno en Castilla y León durante la década de los noventa: estudio demográfico y territorial*. Memòria de Tercer Cicle, Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona.

CAMPO, F.; LÓPEZ, S.; VILLANUEVA, M. (1985) "Les malalties i la medicina general a la Barcelona de 1859-1863" a *Història urbana del Pla de Barcelona, vol. I. Actes del II Congrés d'Història del Pla de Barcelona.* Barcelona: Institut Municipal d'Història, Ajuntament de Barcelona, pp. 205-217.

CANDEL, F. (1964) *Els altres catalans,* Barcelona, Edicions 62.

CAPEL, H. (1975) *Capitalismo y morfología urbana en España*, Barcelona: Los Libros de la Frontera.

CAPEL, H.; TATJER, M. (1991) "Reforma social, serveis assistencials i higienisme a la Barcelona de final del segle XIX (1876-1900)" a *Cent anys de Salut Pública a Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Institut Municipal de la Salut, pp. 31-73.

CASANOVA, LL. (2007) *Les migracions internes a Catalunya: una aproximació comarcal (1996-2005),* Memòria de recerca del Doctorat en Demografia. Departament de Geografia UAB i Centre d'Estudis Demogràfics.

CARBAJO ISLA, M. F. (1987) *La población de la villa de Madrid. desde finales del siglo XVI hasta mediados del siglo XIX*. Madrid: Siglo veintiuno de España Editores.

CARRERAS, C. (1993) *Geografia urbana de Barcelona*. Barcelona: Oikos-tau.

CERDÀ, I. (1859) *Teoría de la construcción de ciudades aplicada al proyecto de reforma y ensanche de Barcelona*. Barcelona.

CERDÀ, I. (1861) *Teoria de la viabilidad urbana y reforma de la de Madrid.*

CERDÀ, I. (1867) *Teoría General de la Urbanización*. Madrid: Instituto de Estudios Fiscales, 1968.

CERDÀ, I. (1868) "Monografía estadística de la clase obrera de Barcelona en 1856. Espécimen de una estadística funcional de la vida urbana con aplicación concreta a dicha clase" a *Apéndice al vol. II de la TGU.* Madrid: Instituto de Estudios Fiscales, 2, 555-700.

CHAMPION, T. (1999) "Urbanisation and counterubanisation" a PACIONE, M (ed.) *Applied Geography-principles and pratice,* Routledge: Londres.

CHESHIRE, P. (2006) "Resurgent cities, urban myths and policy hubris: What we need to know", *Urban Studies*, vol.43, n.8, pp. 1231-1246.

CLARK, W. A. V.; ONAKA, J (1983) "Life cycle and housing adjustment as explanations of residential mobility", *Urban Studies*, 20, pp. 47-57.

CLARK, W.; DIELEMAN, F.; DUERLOO, M. (1984) "Housing consumption and residential mobility" A*nnals of the Association of American Geographers*, 1984, nº 74, p. 29-43.

CLUSA ORIACH, J.; ROCA CLADERA, J. (1999) "Evolució de l'estructura urbana de Catalunya 1991-1996. Impacte dels canvis experimentats en la distribució espacial de la població, l'ocupació i la mobilitat per treball en el sistema català de ciutats", *Nota d'Economia*, 64, p. 67-90.

COLOMER I CODINA, G. (1883) *Movimiento de la población de Barcelona en el veintenio de 1861-1880. Densidad por calles, casas y habitaciones de la población avecinada en Barcelona en 1882.* Barcelona: Establecimiento tipográfico de los sucesores de N. Ramírez y Cª.

COOMBES, M.; CHARLTON, M. (1992) "Flows to and from London: a decade of change?" a STILLWELL, J; REES, P; BODEN, P (eds.) *Migration processes and patterns. Population redistribution in the United Kingdom*, vol. 2. Londres I Nova York: Belhaven Press, pp. 56-77.

COSTAS, A. (1993) "Estudi preliminar de l'Estadística de Barcelona en 1849", a FIGUEROLA, L. (1849), *Estadística de Barcelona en 1849*, Editorial Alta Fulla, Barcelona, Reimpressió 1993

COSTAS, A. (2003) "Laureano Figuerola i Ballester: moralista y reformador", *Papeles y memorias de la Real Academia de Ciencias Morales y Políticas,* n. XI, pp. 238-246.

COURGEAU D., 1973, "Migrants et migrations". *Population*, 1, 95-129.

CUSIDÓ, T. A. (2006) *El moviment natural de la població, 1858-1974 : origen, història i anàlisi crítica dels continguts*, Memòria de Recerca del Doctorat en Demografia, Departament de Geografia UAB i Centre d'Estudis Demogràfics.

DE COS, O. (2004) "Valoración del método de densidades focales (Kernel) para la identificación de los patrones espaciales de crecimiento de la población en España*", GeoFocus,* 4, pp. 136-165.

DOMINGO, A.; BAYONA, J; BRANCÓS, I. (2002) *Migracions internacionals i població jove de nacionalitat estrangera*. Barcelona: Secretaria General de Joventut, Generalitat de Catalunya.

DOMINGO, A.; BAYONA, J.; LÓPEZ GAY, A. (2004) *Impacto demoespacial de la internacionalización de los flujos migratorios en la ciudad de Barcelona,* Migraciones, 16, pp. 157-198.

DOMINGO, A; BAYONA, J. (a premsa) *Migracions població estrangera i habitatge a la ciutat de Barcelona en el context metropolità*, Llibre blanc de l'habitatge a Barcelona.

DOMINGO, A.; BAYONA, J. (2004) *Concentració i segregació al municipi de Barcelona, 1991-2002,* Barcelona Societat, 13.

DURAN I SANPERE, A. (1973) *Barcelona i la seva història*. Barcelona: Curial.

ESTAPÉ, F. (1967) "El derribo de las murallas y la Barcelona del siglo XIX", *Miscellanea barcinonensia* , XVII, pp. 103-113.

ESTEVE, A. (2003) *El nomenclàtor com a font per a l'estudi territorial de la població a Catalunya: Aplicacions 1857-1998,* Tesi Doctoral, Departament de Geografia UAB y Centre d'Estudis Demogràfics. Mimeo.

ESTEVE, A.; RECAÑO, J.; TORRENTS, A. (2003) "An ecological study of urban mortality using spatial analysis: the case of Barcelona (Spain) in the late nineteenth century", Comunicació a l'EAPS Conference, Varsòvia, agost, 2003.

FABRÉ, J; HUERTAS CLAVERÍA, J. M. (1976*) Tots els barris de Barcelona*, Barcelona, Edicions 62.

FERIA, J. M. (2001) "Pautas estructurales diferenciadas de movilidad en las áreas metropolitanas andaluzas" a CASTAÑER, M.; VICENTE, J.; BOIX, G. (eds.) *Áreas urbanas y movilidad laboral en España,* Girona: Servei de Publicacions de la Universitat de Girona, pp. 121-138.

FERIA, J. M. (2004) "Problemas de definición de las Áreas Metropolitanas en España", *Boletín de la AGE,* n.38, pp. 85-99.

FERIA, J. M.; SUSINO, J. (2006) "La dimensión regional y los nuevos referentes espaciales de las migraciones interiores en España". a FERNÁNDEZ CORDÓN, J.A. I LEAL, J. (eds.) *Anàlisis territorial de la Demografía Española, 2006,* pp. 273-318. Madrid: Fundación Fernando Abril Martorell.

FIELDING, T. (1989) "Inter-regional migration and social change: a study of South East England based upon data from the Longitudinal Study", *Institute of British Geographers Transactions,* vol.14, n.1. pp. 24-36.

FIELDING, T. (1992) Migration and social change a STILLWELL, J; REES, P; BODEN, P (eds.) *Migration processes and patterns. Population redistribution in the United Kingdom*, Londres i Nova York: Belhaven Press, vol. 2, pp. 225-247.

FIGUEROLA, L. (1849) *Estadística en Barcelona en 1849*. Barcelona: Editorial Alta Fulla (Reimpressió, 1993).

FORD, T.; CHAMPION, T. (2000) "Who moves into, out of and within London? An analysis based on the 1991 Census 2% Sample of Anonymised Records 2000", *Area,* 32, pp. 259-270.

FREY, W. H (1978) "Mover's life-cycle stage and choice of destination neighborhood: implications for Urban social struccture" a CLARK, W.A.V.; MOORE, E.G. (eds.), *Population mobility and residential Change*. Studies in Geography. Evanston, Northwestern University, pp. 99-148.

FREY, W. H.; KOBRIN, F.E. (1982) "Changing families and Changing mobility: their impact on the Central City", *Demography,* vol.19, n.3, pp.261-277.

FREY, W. H. (1993) "The new urban revival in the United States", *Urban Studies*, vol.30, n.4/5, pp. 741-774.

FREY, W. H. (2002) *City families and suburban singles: an emergin household story from Census 2000.* Washington D.C.: The Brookings Institution, Census 2000 Series.

FREY, W. H. (2005) *Metro America in the new century: metropoiltan and central city demographic shifts since 2000.* Washington D.C.: The Brookings Institution, Living Cities Census Series.

FREY, W. H. (2006) *Diversity spreads out: metropolitan shifts in Hispanic, Asian, and Black populations since 2000.* Washington D.C.: The Brookings Institution, Living Cities Census Series.

FUGUITT, G. V.; BROWN, D.L. (1990) "Residential preferences and population redistribution: 1972-1988", *Demography*, vol. 27, pp. 589-600.

GALE, D. E. (1979) "Middle class resettlement in older urban neighborhoods: the evidence and its implications", *Journal of the American Planning Association,* vol. 45, n. 3, pp. 293-304.

GALERA, M. (1978) *Bibligrafia Geogràfica de la ciutat de Barcelona. Tom I, Tom II (La població)*. Barcelona: Delegació de Cultura. Ajuntament de Barcelona.

GARCÍA BARBANCHO, A. (1967) *Las migraciones interiores españolas. Estudio cuantitativo desde 1900*. Madrid: Estudios del instituto de desarrollo económico.

GARCÍA BARBANCHO, A.; DELGADO CABEZA, M. (1988) "Los movimientos migratorios interregionales en España desde 1960", *Papeles de Economía Española,* 34, pp. 240-261.

GARCÍA COLL, A. (2005a) "Migraciones interiores y transformaciones territoriales", *Papeles de Economía Española*, 104.

GARCÍA COLL, A. (2005b) "La nueva movilidad residencial" a I*nforme España 2005. Una interpretación de su realidad social*, Madrid: CECS, pp. 265-324.

GARCÍA COLL, A. i STILLWELL, J. (1999) "Inter-provincial migration in Spain: temporal trends and age-specific patterns", *International Journal of Population Geography*, 5, pp. 97-115.

GARCIA FARIA, P. (1893) *Proyecto de Saneamiento del subsuelo de Barcelona: alcantarillado, drenaje, residuos urbanos.* Barcelona: Imprenta de Henrich y Comp. en comandita: Sucesores de N. Ramírez y Cia.

GARCIA FARIA, P. (1894) *Medios de aminorar las enfermedades y mortalidad en Barcelona. Memoria leída en la Academia de Higiene de Cataluña*. Barcelona: Adm. Industria e Invenciones.

GARCÍA COLL, A. (2005) "Migraciones interiores y transformaciones territoriales", Papeles de Economía Española (104), p. 76-91.

GÓMEZ ORDÓÑEZ, J. L. (1987) "Garcia Faria i el seu projecte de sanejament", a *El naixement de la infrastructura sanitària a la ciutat de Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, pp. 21-28.

GÓMEZ REDONDO, R. (1992) *La mortalidad infantil española en el siglo XX*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas (CIS).

GOODMAN, J. L. (1979) "Reason for moves out of and into large cities", *Journal of the American Planning Association,* vol. 45, n.4, pp. 523-531.

GOODCHILD, M. (1987) "A spatial analytical perspective on geographical information Systems". *International Journal of Geographical Information Systems*, vol. 1, pp. 327-334.

GRAU, R. (1987) "La preocupació higiènica a la teoria urbana d'Ildefons Cerdà", a *El naixement de la infrastructura sanitària a la ciutat de Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, pp. 5-20.

KASARDA, J. D.; APPOLD, S. J.; SWEENEY, S. H.; SIEFF, E. (1997) "Central-city and suburban migration patterns: is a turnaround on the horizon?", *Housing Policy Debate,* vol. 8, n. 2, pp. 307-358.

HAMNETT, C. (2003) "Gentrification and the Middle-class. Remaking of Inner London, 1961-2001", *Urban Studies,* vol.40, n.12, pp.2401-2426.

IGLESIES, J. (1958) "La població. Moviment demogràfic de Catalunya", a SOLÉ SABARÍS, Lluís (Dir.) *Geografia de Catalunya*. Barcelona: Editorial Aedos, cap. XVII, vol. I.

IGLESIES, J. (1961) "El movimiento demográfico en Cataluña durante los últimos cien años", *Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona*, vol. XXXIII, núm. 16. pp. 319-435.

IGLESIES, J. (1977) "La cursa demogràfica de les principals ciutats catalanes", *Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona*, núm. 785, 453-476.

JOVELL, A.J. (1995). *Análisis de regression logística*. Cuadernos metodológicos, 15. Madrid: CIS

LANDALE, N.S.; GUEST, A.M. (1985) "Constraints, Satisfaction and Residential Mobility: Speare's Model Reconsidered", *Demography*, vol. 22, n. 2., pp. 199-222.

LASKA, S. B.; SPAIN, D. (1979) "Urban policy and planning in the wake of gentrification: anticipating renovators's demand", *Journal of the American planning association,* vol. 45, n. 4, pp. 523-531.

LEAL, J. (2002) "Segregación social y mercados de vivienda en las grandes ciudades", Revista Española de Sociología, n.2, pp.59-75.

LEGATES, R. T.; HARTMAN, C. (1986) "The anatomy of displacement in the United States" a SMITH, N.; WILLIAMS, P. (eds) *Gentrification of the city*, Boston, Allen and Unwin, pp. 178-200.

LELIÈVRE, E.; BONVALET, C. (1994) "A compared cohort history of residential mobility, social change and home-ownership in Paris and the Rest of France", *Urban studies*, vol. 31, n. 10, pp. 1647-1665.

LESTHAEGHE, R (1995) "The second demographic tranisition in Western Countries: an interpretation" a MASON, K.O.; JENSEN, A.-M. (eds.) *Gender and family change in industrialised countries*, Oxford, Clarendon Press, p. 17-62.

LOGAN, J.R.; ALBA, R.D. (1993) "Locational returns to human capital: minority access to suburban community resources", *Demography*, vol. 30, pp. 243-268.

LONG, L.H.; GLICK, P.C. (1976) "Family patterns in suburban areas: recent trends" a SCHWARTZ, B. (ed.), *The changing face of the suburbs*. Chicago: University of Chicago Press.

LÓPEZ DE LUCIO, R. (1998) "La incipiente configuración de una región urbana dispersa: el caso de la Comunidad Autónoma de Madrid", a MONCLÚS, F.J. (ed.) *La ciudad dispersa. Suburbanización y nuevas periferias.* Barcelona: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, pp. 169-196.

LÓPEZ GAY, A. (2001) *Una aproximació a la dinàmica migratòria dels districtes de Barcelona*. Treball de Demografia Urbana, del Programa del Doctorat en Demografia.

LÓPEZ GAY, A. (2004) *Els components migratoris en la dinàmica demogràfica de la ciutat de Barcelona, 1834-2003,* Memòria de recerca del Doctorat en Demografia. Departament de Geografia UAB i Centre d'Estudis Demogràfics.

LÓPEZ GAY, A. (2004) "Intensidad y calendario de la movilidad residencial en la Unión Europea", *Geo Crítica / Scripta Nova*. Barcelona: Universidad de Barcelona, vol. VIII, núm. 174.

LÓPEZ GAY, A. (2005) "Relaciones territoriales de la movilidad residencial de la población de Barcelona", *Actas del XIX Congreso de Geógrafos Españoles*.

LÓPEZ GAY, A. (2006) "Migración, nivel de instrucción y filtro educativo en la ciudad de Barcelona", *Papers de Demografia.*

LÓPEZ GUALLAR, P. (1985) "Estructura familiar i canvi demogràfic a Barcelona, 1516-1857: la gènesi de la societat urbana moderna", a *Història urbana del Pla de Barcelona, I. Actes del II Congrés d'Història del Pla de Barcelona.* Barcelona: Institut Municipal d'Història, Ajuntament de Barcelona, pp. 145-172.

LÓPEZ GUALLAR, P. (1995) "La demografia barcelonina entre el 1833 i el 1865" a SOBREQUÉS, Jaume (ed.) *Historia de Barcelona*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, vol. VI, pp. 95-118.

LÓPEZ GUALLAR, P. (1997) "El crecimiento de Barcelona y el proceso de formación de los criterios demográficos modernos, 1717-1897" a ROCA, J. (ed.) *L'articulació social de la Barcelona Contemporània*. Barcelona: Institut Municipal d'Història de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Ed. Proa, pp. 3-12.

LÓPEZ COLÁS, J.; MÓDENES, J.A. (2005) "Segona residència i multiresidència a Catalunya. Una aproximació sociodemogràfica", *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 46, pp. 41-62.

LÓPEZ, P. (1986) *El Centro histórico un lugar para el conflicto estrategias del capital para la expulsión del proletario del centro de Barcelona el caso de Santa Caterina i el Portal Nou,* Barcelona, Geocrítica.

LÓPEZ REDONDO, J. (2003) "La mobilitat de les persones a la regió metropolitana de Barcelona", *Papers de la Regió Metropolitana de Barcelona*, 38, p. 9-27.

LÓPEZ VILLANUEVA, C. (2002) *Transformacions de la família i les llars a Barcelona i la seva Regió Metropolitana 1991-1996.* Tesi doctoral, Departament de Teoria Sociològica, Universitat de Barcelona. Mímeo.

LÓPEZ VILLANUEVA, C; PUJADAS, I (2004) "La ciudad y el cambio familiar: las diferencias entre centro y periferia en la Región Metropolitana de Barcelona", VIII Congreso Español de Sociología, Federación Española de Sociología, edició electrònica

MADOZ, P (1846) *Diccionario Geográfico-Estadístico- Histórico de España y sus posesiones de Ultramar.* Madrid.

MARTÍ, M.; RÓDENAS, C. (2004) "Migrantes y migraciones: de nuevo la divergencia en las fuentes estadísticas", *Estadística Española*, vol.46, n.156, pp. 293-321.

MARTÍNEZ-MARÍ, J. M. (1964) *La immigració a Barcelona*. Barcelona.

MARTÍNEZ-MARÍ, J. M. (1965) "Conversaciones sobre inmigración", *Cuadernos de Arquitectura,* núm.61, p. 65.

MARTÍNEZ-MARÍ, J. M. (1966) "La immigración en el área de Barcelona", *Estudios Geográficos,* 1966, pp. 541-546.

MARSHALL, H. (1979) "White movement to the suburbs: a comparison of explanations", *American Sociological Review*, vol. 44, n. 6, pp.975-994.

MENDIZÁBAL, E. (1992): "Els moviments migratoris a la Regió Metropolitana de Barcelona",a SUBIRATS, M. (dir), *Enquesto de la Regió Metropolitana de Barcelona 1990*. IEMB, Barcelona. vol. 1 de l'Informe General, pp. 1-23.

MIESZKOWSKI, P; MILLS, E.S. (1993) "The Causes of Metropolitan Suburbanization", *Journal of Economics Perspectives*, vol. 7, n. 3, pp. 135-147.

MIRACLE, R. (1837) *Guía estadística de Barcelona y manual de forasteros para el año 1836*. Barcelona: Imprenta de J. Verdaguer.

MIRANDA, M.A. (2006) "Pedro García Faria, ingeniero de caminos", *Scripta Nova,* 221.

MIRALLES-GUASCH, C.; TULLA PUJOL, A. (2000) *Mobilitat sostenible. Innovacions conceptuals i estat de la qüestió. Barcelona: Diputació de Barcelona*, Col·lecció "Elements de debat territorial", 10

MIRALLES-GUASCH, C. (2002a) *Ciudad y transporte. El binomio imperfecto*. Barcelona: Ariel.

MIRALLES-GUASCH, C. (2002b) "Transporte y territorio urbano: del paradigma de la causalidad al de la dialéctica", *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, vol. 41, pp. 107-120.

MIRET, N. (2001) "Las aportaciones de la inmigración al proceso de metropolitanización: el caso de Barcelona", *Scripta Nova*, 94.

MÓDENES, J. A. (1998) *Flujos espaciales e itinerarios biográficos: La movilidad residencial en el área de Barcelona.* Tesi doctoral, dirigida per Anna Cabré, llegida al Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona. *Mimeo.*

MÓDENES, J. A. (2000) "Movilidad residencial y dinámica familiar de los adultos jóvenes urbanos en los 80", *Papers de Demografia*, 170.

MÓDENES, J. A. (2001) "Relacions socioterritorials i mobilitat residencial a l'àrea de Barcelona", *Revista Catalana de Sociologia*, 14, pp. 43-56.

MÓDENES, J. A.; PASCUAL, J. (1998), "Les migracions interiors a Catalunya: intensitat, selectivitat i estructura espacial dels fluxos migratoris", a GINER, S. (DIR.), *La societat catalana*, Barcelona, Institut d'Estadística de Catalunya, pp. 221-241

MÓDENES, J. A.; RECAÑO, J.; SÁNCHEZ, C. (2000) *Els moviments migratoris dels joves a Catalunya des de 1991: un estudi territorial. 2000*. Centre d'Estudis Demogràfics, encàrrec de l'Observatori Permanent de la Joventut a Catalunya. *Mímeo.*

MÓDENES, J. A.; RECAÑO, J.; SÁNCHEZ, C. (2003) "El territori i la mobilitat migratòria dels joves a Catalunya", *Aportacions*, 22.

MONLAU, P.F. (1841) *Abajo las murallas!!! Memoria sobre las ventajas que reportaria Barcelona, y especialmente su industria, de la demolicion de las murallas que circuyen la ciudad.* Barcelona: Imprenta del Constitucional.

MONLAU, P.F. (1856) "Higiene industrial. ¿Qué medidas higiénicas puede dictar el gobierno a favor de las clases obreras?" a JUTGLAR, A. (ed.) *Condiciones de vida y trabajo obrero en España a mediados del siglo XIX*. Barcelona, 1984: Anthropos.

MONLAU, P.F. (1857) *Elementos de higiene privada ó arte de conservar la salud del individuo*. Madrid: Impr. y estereotipia de M. Rivadeneyra.

MONLAU, P.F. (1862) *Elementos de higiene pública ó arte de conservar la salud de los pueblos*. Madrid: M. Rivadeneyra.

MONTIEL, J. (1985) "Fuentes Hospitalarias y niveles de vida. Barcelona, 1825-1875", *Historia urbana del Pla de Barcelona, I. Actes del II Congrés d'Història del Pla de Barcelona.* Barcelona: Institut Municipal d'Història, Ajuntament de Barcelona, pp. 185-192.

MOORE, E. G.; CLARK, W.A.V. (1990) "Housing and households in American cities: structure and change in population mobility, 1974-1982" a MYERS, D. (ed.) *Housing Demography. Linking demograhic and housing markets.* Madison, University of Wisconsin Press, p. 203-231.

MULDER, C.H. (1993) *Migration dynamics: A life course approach*. PhD thesis Utrecht: Utrecht University.

MULDER, C.H. (2006) "Population and housing: a two-sided relationship", *Demographic Research,* vol.15, pp. 401-412.

MUSTERD, S. (2006) "Segregation, urban space and the resurgent city", *Urban Studies,* vol.43, n.8, pp. 1325-1340.

MYERS, D. (1990) *Housing Demography. linking demography structure and housing markets*. Madison: University of Wisconsin Press.

NADAL, J. (1976) *La población española (siglos XVI a XX)*. Barcelona: Arial.

NADAL, J. (1983) "La població" a NADAL, J. i WOLFF, P. (ed.) *Història de Catalunya*. Barcelona: Oikus-Tau, cap.3, 65-94.

NATHAN, R.P; ADAMS, C.F. (1989) "Four perspectives on Urban Hardship", *Political Science Quarterly,* vol. 104, n. 3, pp. 483-508.

NEL·LO, O. (1995) "Dinàmiques territorials i mobilitat urbana a la Regió Metropolitana de Barcelona", *Papers de la Regió Metropolitana de Barcelona*, 24, p. 9-37.

NEL·LO, O. (2001) *Ciutat de ciutats. Reflexions sobre el procés d'urbanització a Catalunya*, Barcelona, Empúries

NEL·LO, O. (2004) "¿Cambio de siglo, cambio de ciclo? Las grandes ciudades españolas en el umbral del siglo XXi", *Ciudad y Territorio. Estudios territoriales, 141-142, pp. 523-542.*

NELSON, K.P.; EDWARDS, J.G. (1993) *Intra-urban mobility and location choice in the 1980s* a NEL·LO, Oriol (2001) *Ciutat de ciutats, reflexions sobre el procés d'urbanització a Catalunya*. Barcelona: Ed. Empúries.

NICOLAU, R. (1999) "Bacteriología y estadística en el proyecto de saneamiento de García Faria", a *La industrialització i el desenvolupament econòmic a Espanya*. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona, II, 321-335.

OGDEN, P.E.; HALL, R (1998) "La mobilité des personnes soules en France et en Grande Bretagne", *Economie et statistique,* 316-317, pp. 77-95.

OGDEN, P.E.; HALL, R (2000) "Households, reurbanisation and the rise of living alone in the principal French cities, 1975-90", *Urban Studies,* vol. 37, n. 2, pp. 367-390.

OGDEN, P. E.; HALL, R. (2004) "The second demographic transition, new household forms and the urban population of France during the 1990s", *Transactions of the Institute of British Geographers,* vol. 29, pp. 88-105.

OGDEN, P. E.; SCHNOEBELEN, F. (2005) "The rise of the small household: demographic change and household structure in Paris", *Population, space and place*, vol. 11, pp. 251-268.

OYÓN, J. L. (2001) *Barcelona 1930: un atlas social,* Barcelona, Edicions de la Universitat Politècnica de Catalunya.

PARK, R. E.; BURGESS, E.W.; MCKENZIE, R. D (1925) *The City*, Chicago i Londres, 1967 (reimpressió de 1925).

PASCUAL, A. (1970) *El retorn dels emigrants*. Barcelona: Nova Terra.

PI i ARIMON, A. (1854) *Barcelona antigua y moderna*. Barcelona: Imp. Politecnica de Tomás Gorchs.

PUGA, D. (2004) *Estrategias residenciales de las personas de edad: movilidad y curso de vida*, Barcelona, Fundació la Caixa.

PUIG I SAIS, H. (1915) "El problema de la natalitat a Catalunya: un gravíssim perill per la nostra pàtria", *Anals de l'Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Catalunya*, núm. 12.

PUMARES, P; GARCÍA COLL, A; ASENSIO, A; (2006) *La movilidad laboral y goegráfica de la población extranjera en España*, Madrid, Documentos del Observatorio permanente de la inmigración, 10, Ministerio de Trabajo y Asuntos sociales.

PUJADAS, I. (1982) *La població de Catalunya: anàlisi espacial de les interrelacions entre els moviments migratoris i les estructures demogràfiques*. Tesi doctoral, dirigida per Tomàs Vidal i Bendito, llegida al Departament de Geografia Humana de la Universitat de Barcelona. *Mimeo.*

PUJADAS, I. (1986) "L'expansió demogràfica de 1857 a 1980: de la ciutat industrial a la ciutat metropolitana*", Papers de Demografia*, 14.

PUJADAS, I. (2005) *De la ciudad compacta a la ciudad dispersa: movilidad residencial en la Región Metropolitana de Barcelona, 1982-2000* XXV International Population Conference, Tours 2005.

PUJADAS, I.; ARRIBAS, R.; MENDIZABAL, E.; MÓDENES, J.A.; MIRET, P. (1991) "Les migracions intermunicipals a la regió metropolitana de Barcelona 1975-1985", *Papers de Demografia,* n. 56.

PUJADAS, I.; GARCIA COLL, A. (1995) "Migraciones interiores en España: tendencias recientes y perspectivas de futuro", *Revista de Geografia*, vol. XXIX, núm. 3. Monogràfic, 150 pàgs.

PUJADAS, I.; GARCIA COLL, A. (2005) "Movilidad residencial y polarización social: la diferenciación social de los nuevos espacios residenciales en la región metropolitana de Barcelona" *Actas del XIX Congreso de Geógrafos Españoles*.

REQUENA, M. (1999) *Pautas contemporáneas de la evolución de los hogares en España,* RIS, 22, p. 33-95.

RECAÑO, J. (1989) *La primera fase de la transición demográfica en el área periurbana de Barcelona: L'Hospitalet de Llobregat (1825-1910)*. Barcelona: Memoria de licenciatura.

RECAÑO, J. (1995) *La emigración andaluza,* Tesi Doctoral, Departament de Geografia Física i Anàlisi Geogràfica Regional, Universitat de Barcelona. Mimeo.

RECAÑO, J. (2002) "La movilidad geogràfica de la población extranjera en España: un fenómeno emergente", *Cuadernos de Geografía*, núm.72, pp.135-156.

RECAÑO, J. (2004a) "Migraciones internas y distribución espacial de la población española" a Leal, J. *Informe sobre la situación demogràfica en España*, pp. 187-228. Madrid, Fundación Fernando Abril Martorell.

RECAÑO, J. (2004b) "Las migraciones internas de retorno en España durante la primera mitad de la década de los 90: implicaciones demográficas y territoriales", *Scripta Nova*,157.

RECAÑO, J. (2006) "Los intercambios poblacionales entre las regiones españolas" a FERNÁNDEZ CORDÓN, J.A. I LEAL, J. (eds.) *Anàlisis territorial de la Demografía Española, 2006,* pp. 273-318. Madrid: Fundación Fernando Abril Martorell.

RECAÑO, J.; DOMINGO, A. (2006) "Evolución de la distribución territorial y la movilidad geogràfica de la pooblación extranjera en España" a AJA, E; ARANGO, J (eds.) *Veinte años de inmigración en España. Perspectivas jurídica y sociológica [1985-2004],* pp. 303-338. Barcelona, Fundació CIDOB.

RECAÑO, J.; ESTEVE, A. (2006) "(Re-) visitando García Faria. Un estudio de los factores espaciales y medioambientales de la mortalidad en la Barcelona de finales del siglo XIX", R*evista de Demografía Histórica,* n.XXIV.

RECAÑO, J.; LÓPEZ GAY, A. (a premsa) "Tendències recents de la migració i dels canvis residencials a la ciutat de Barcelona i als municipis del Pla estratègic metropolità" a COSTAS, A (ed.) *Llibre blanc de l'habitatge a Barcelona*.

RECAÑO, J.; ROIG, M. (2003) "Internal Migration and Inequalities. The influence of Migrant Origin on Educational Attainment in Spain", *European Sociological Review*, 19, núm.3, pp. 299-317.

RECAÑO, J.; SOLANA, A. M. (1998) "Migració residencial entre Catalunya i la resta d'Espanya", a GINER, S. (dir.) La societat catalana. Barcelona: Institut d'Estadística de Catalunya, pp. 221-241

REHER, D.S.; VALERO, Á. (1995) "Fuentes de información demográfica en España", *Cuadernos Metodológicos*, 13.

REQUENA, M. (1999) "Pautas contemporáneas de evolución de los hogares en España», *Revista Internacional de Sociología*, 22, pp. 33-65.

ROCA, F. (2006) "Catalunya i la primera globalització", *L'Avenç,* 311, pp. 14-19.

ROCA ROSSELL, A. (1991) "La higiene urbana com a objectiu: notes sobre la història de l'Institut Municipal de la Salut (1891-1931)" a *Cent anys de Salut Pública a Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Institut municipal de la Salut, pp. 75-103.

RÓDENAS, C.; MARTÍ, M. (2005) "Migraciones: ¿qué describen el Censo 2001 y la Estadística de Variaciones Residenciales?", Article difós a: *http://www.revecap.com/vieea/autores/R/40.pdf*

RODRIGUEZ OCAÑA, E. (1985) "La labor estadística de Luis Comenge (1854-1916) en el Instituto de Higiene Urbana de Barcelona", *Dynamis*, V-VI, 1985-86, pp. 279-306.

ROSSI, P. H. (1955) *Why families move: A study in the social psychology of urban residential mobility*. Nova York: Free Press.

RUBIÓ, J. (1970) "Sobre Laureà Figuerola als anys de la nostra renixença", *Recerques,* 1.

SÁEZ, A. (1968) *La población de Barcelona en 1863 y 1960*. Madrid: Editorial Moneda y Crédito.

SALINS, P. D. (1993) "Cities, Suburbs, and the Urban Crisis", *Public Interest*, 113, pp. 91-104.

SAMPSON, R. J.; WOOLDREDGE, J.D. (1986) "Evidence that high crime rates encourage migration away from central cities", *Sociology and Social Research*, vol.70, pp. 310-314.

SANCHEZ, T. W.; DAWKINS, C.J. (2001) "Distinguishing city and suburban movers: evidence from the American Housing Survey", *Housing Policy Debate*, vol. 12, n. 3, pp. 607-631.

SANCHO, S. (1997) "Barcelona i Catalunya: estructura de la població i diferenciació territorial, 1717 i 1860" a ROCA, J. (ed.) *L'articulació social de la Barcelona contemporània*. Barcelona: Institut Municipal d'Història de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Ed. Proa, pp. 13-26.

SARGATAL, A (2001) "Gentrificación e inmigración en los centros históricos: el caso del barrio del Raval de Barcelona", *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales, n.94 (66).*

SAWADA, M. (1999) *Rookcase: An Excel 97/2000 visual basic (VB) Add-in for exploring global and local spatial autocorrelation,* Bulletin of the Ecological Society of America, 80(4), p. 231-235.

SCHNORE, L. F. (1965) *The urban scene. Human ecology and demography*, The Free Press, New York, 1965.

SENTÍS, C. (1994) *Viatge en transmiserià: crònica viscuda de la primera gran emigració a Catalunya*. Barcelona: La Campana.

SERRA, I. (1992) "La ciutat metropolitana: delimitacions, desconcentracions, desequilibris", *Primer Congrés Català de Geografia,* vol.11, pp. 307-332.

SERRA, J.; OTERO, M., et alt. (2002) "Grans aglomeracions metropolitanes europees", *Papers*, 37

SEO, J-K (2002) "Re-urbanisation in regenerated areas of Manchester and Glasgow. New residents and the problems of sustainability", *Cities,* vol.19, n.2, pp. 113-121.

SOBREQUÉS I CALLICÓ, J. (1995) "La construcció de la ciutat metropolitana" a SOBREQUÉS, J (ED.) *Història de Barcelona*, vol. VII. Barcelona, Enciclopèdia Catalana.

SOLÀ, P. (1993) "Les cases regionals a Barcelona, una presència secular", *La veu del carrer,* juny 1993.

SOLÀ, A. (1985) "Aspectos del crecimiento urbano de Barcelona en 1830-1860" a BONET, A. (ed.) *Urbanismo e historia urbana en el mundo hispano. Segundo simposio, 1982*. Madrid: Editorial de la Universidad Complutense de Madrid, II, 1029-1053.

SORIA I PUIG, A. (1996) *Cerdà. Las cinco bases de la teoría general de la urbanización.* Barcelona: Electa.

SÒRIA, J. S. (2004) "El maná de la inmigración", *La Vanguardia*, 6 d'agost de 2004.

SOUTH, S. J.; CROWDER, K. D (1997) Residential mobility between cities and suburbs: race, suburbanization, and back-to-the-city moves, *Demography,* Vol. 34, n. 4, pp. 525-538.

SPAIN, D .(1989) "Why higher-income households move to central cities", *Journal of urban affairs,* vol.11, n.3, pp. 283-299.

SPEARE, A.; GOLDSTEIN, S; FREY, W.H. (1975) *Residential Mobility, Migration, and Metropolitan Change*, Cambridge: Ballinger Publishing Company.

STORPER, M; MANVILLE, M (2006) "Behaviour, preferences and cities: Urban theory and urban resurgence", *Urban Studies*, vol.43, n.8, pp. 1231-1246.

TATJER, M. (1972) "El estudio del espacio interno barcelonés: Fuentes estadísticas publicadas (1770-1970)", *Revista de Geografía*, vol. VI, núm. 2, pp. 269-299.

TATJER, M. (1980) *La inmigración en Barcelona en 1930: los andaluces en la Barceloneta,* Estudios Geográficos, 159, pp. 119-144.

TATJER, M. (1985) "El cos social i l'habitatge a la Ciutat Vella", *Barcelona. Metròpolis Mediterrània*, Barcelona, n.0, octubre 1985, pp. 74- 77.

TATJER, M. (1985) "Diferenciació social i davallada demogràfica al centre històric de Barcelona: el barri gòtic (1888-1980)" a *Història urbana del Pla de Barcelona, I. Actes del II Congrés d'Història del Pla de Barcelona.* Barcelona: Institut Municipal d'Història, Ajuntament de Barcelona., 233-248.

TATJER, M. (1992) "La innovación médica en la ciudad del siglo XIX: los establecimientos hidroterápicos de Barcelona (1845-1901)" a CAPEL, H. et alt. (Coord.) *Ciencia e Ideología en la ciudad (I). I Coloquio interdepartamental.* Valencia: Generalitat Valenciana, pp. 257-263.

TATJER, M. (1995) "L'evolució de la població de Barcelona entre el 1860 i el 1897" a SOBREQUÉS, J. (ed.) *Història de Barcelona*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, vol. VI, 119-150.

TATJER, M. (1995) "Evolució demogràfica" a SOBREQUÉS, J. (ed.) *Història de Barcelona*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, vol. VII, 73-122.

TATJER, M. (1998) "Solucions a la crisi de l'habitatge popular a Barcelona: les primeres experiències a Sant Andreu (1909-1937)" a CHECA, M. (Coord.) *Sant Andreu, de poble a ciutat (1875-1936)*, p. 61-76. Barcelona: Centre d'Estudis Ignasi Iglèsies.

TATJER, M. (2001) "Estadísticas de Barcelona: 1841-1960", *Revista Fuentes Estadísticas,* 50.

TATJER, M. (2003) "L'ampliació del camp migratori barceloní", *L'Avenç*, 277, pp. 32-37

TERÁN, F. (1999) *Historia del urbanismo en España.* Siglos XIX y XX, Madrid, Cátedra

TORRES I CAPELL, M. (1995) "L'estructura urbana de Barcelona. De les annexions a la fi de la guerra civil" en SOBREQUÉS, J (ED.) Història de Barcelona, vol. VII. Barcelona, Enciclopèdia Catalana.

TOBLER, W. (1970) "A Computer Movie Simulation Urban Growth in the Detroit Region", *Economic Geography*, 46(2), 234-240.

TORRENTS, À.; ROS, C.; GONZALVO, M. (1996) "Sobreviure a Barcelona: comparacions de la mortalitat en l'espai català al segle XX", *Papers de Demografia*, 114.

TORRES I CAPELL, M. (1995) "L'estructura urbana de Barcelona. De les annexions a la fi de la guerra civil", a SOBREQUÉS, J. (Ed.) *Història de Barcelona*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, vol. 7, pp. 31-70.

URTEAGA, L. (1985) "El pensamiento higienista y la ciudad: la obra de P.F. Monlau (1808-1871)" a BONET, A. (ed.) *Urbanismo e historia urbana en el mundo hispano. Segundo simposio, 1982.* Madrid: Editorial de la Universidad Complutense de Madrid, I, 397-412.

URTEAGA, L.; NADAL, F. (1992) "En los orígenes de la estadística municipal: la creación de los servicios de estadística del ayuntamiento de Barcelona", a CAPEL, H. et alt. (Coord.) *Ciencia e Ideología en la ciudad (II). I Coloquio interdepartamental.* Valencia: Generalitat Valenciana, 89-100.

VALERO, A. (1990) *Cambios en la estructura del hogar y de la familia en Madrid,* Jornadas internacionales de Demografía urbana y regional. Madrid, 1990.

VAN DE KAA, D. J. (1987) "Europe's second demographic tranisition", *Population Bulletin*, v.42, n.1, pp. 1-57.

VANDELLÓS, J. A. (1935) *La immigració a Catalunya.* Barcelona: Altés.

VANDELLÓS; J. A. (1985) *Catalunya, poble decadent*. Barcelona: Edicions 62.

VARADY, D. P. (1990) "Influences on the city-suburban choice: a study of Cincinnaty homebuyers", *Journal of the American planning association,* vol. 56, n. 1, pp. 22-40.

VIDAL I BENDITO, T. (1973) *La despoblación del campo en Cataluña*. Tesi doctoral, Universitat de Barcelona, Departament de Geografia. *Mimeo.*

VIDAL I BENDITO, T. (1985) "El papel de Barcelona en la transición demográfica catalana (1857-1920)", *Estudios Geográficos* XLVI, 178-179, pp.189-210.

VIDAL I BENDITO, T. (1992) "La transició demogràfica a Catalunya i a les Balears", *Estudis d'Historia Agraria,* 9, pp. 203-223.

VIDAL I BENDITO, T. (1996) "Ciutat i immigració: dos fets inseparables. El cas barceloní (segles XIX i XX)" a DELGADO, M. (ed.) *Ciutat i immigració. Debat de Barcelona*, Barcelona: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona.

VILA, P.; CASSASSAS, Ll.. (1974) *Barcelona i la seva rodalia al llarg del temps*. Barcelona: Ed. Aedos.

VILÀ VALENTÍ, J. (1959) "La aportación murciana al crecimiento de Barcelona", *Anales de la Universidad de Murcia*, núms. 3-4.

VILÀ, G. (2004) "Refroma urbana, mercado de la vivienda y cambio social: los procesos de gentrificación en la ciudad de Barcelona", *VII Congreso Español de Sociología.*

VILAR, P. (1966) *Catalunya dins l'Espanya moderna*. Barcelona: Edicions 62.

VILALTA, C. J. (2005) "Sobre como enseñar autocorrelación espacial", *EGAP Working Papers*, 2005-03

VINUESA, J (1997) "El crecimiento de la población y los desequilibrios en la distribución espacial" a PUYOL, R (ed.) *Dinàmica de la población en España. Cambios demográficos en el último cuarto del siglo XX.* Madrid: Síntesis.

VINUESA, J. (1999) "La población de Madrid: transformaciones y tendencias", *Papeles de Economía Española,* n.18, pp. 87-101.

VINUESA, J. (2005) "Dinàmica demogràfica, mercado de vivienda y territorio", *Papeles de Economía Española,* n.104, pp. 253-269.

V.V.A.A. (1978) *La immigració als països catalans. Quaderns d'alliberament*. Barcelona: Edicions de La Magrana.

V.V.A.A. (1991) *Gran Geografia Comarcal de Catalunya. Volum 1, Introducció, Barcelonès, Baix Llobregat*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.

V.V.A.A. (1994) *Atlas histórico de ciudades europeas. Península Ibérica*. Barcelona: Salvat i Centre de Cultura Contemporània de Barcelona.

V.V.A.A. (1994) *Cerdà. Urbs i territori. Una visió de Futur (Catàleg de la Mostra Cerdà)*. Madrid: Editorial Electa.

V.V.A.A. (1995) *Història de Barcelona*. Barcelona: Enciclopedia Catalana.

V.V.A.A. (1996) *Barcelona Contemporània, 1856-1999.* Barcelona: Centre de Cultura Contemporània. Diputació de Barcelona.

WARNES, T. (1992) "Migration and life course" a Stillwell, J. et al. (eds) M*igration processes and patterns. Population redistribution in the United Kingdom*, Belhaven Press, Londres: pp.175-187.

YINGER, J. (1986) "Caught in the act: measuring racial discrimination with fair housing audits", *American economic review*, vol.76, n.5, pp.881-893.

FONTS ESTADÍSTIQUES

CENSOS DE POBLACIÓ

COMISIÓN DE ESTADÍSTICA GENERAL DEL REINO Censo de la población de España, según el recuento verificado en 21 de mayo de 1857. Madrid: 1858.

JUNTA GENERAL DE ESTADÍSTICA Censo de la población de España según el recuento verificado en 25 de diciembre de 1860. Madrid: 1863.

DIRECCIÓN GENERAL DEL INSTITUTO GEOGRÁFICO Y ESTADÍSTICO Censo de la población de España, según el empadronamiento hecho en 31 de Diciembre de 1877. Madrid: 1883, 1884.

DIRECCIÓN GENERAL DEL INSTITUTO GEOGRÁFICO Y ESTADÍSTICO Censo de la población de España, según el empadronamiento hecho en 31 de Diciembre de 1887. Madrid: 1891, 1892.

DIRECCIÓN GENERAL DEL INSTITUTO GEOGRÁFICO Y ESTADÍSTICO Censo de la población de España, según el empadronamiento hecho en la península e islas adyacentes en 31 de Diciembre de 1900. Madrid: 1902, 1903, 1907.

DIRECCIÓN GENERAL DEL INSTITUTO GEOGRÁFICO Y ESTADÍSTICO Censo de la población de España, según el empadronamiento hecho en la península e islas adyacentes en 31 de Diciembre de 1910. Madrid: 1913-1917.

DIRECCIÓN GENERAL DEL INSTITUTO GEOGRÁFICO CATASTRAL Y DE ESTADÍSTICA Censo de la población de España, según el empadronamiento hecho en la península e islas adyacentes en 31 de Diciembre de 1920. Madrid: 1922-29.

DIRECCIÓN GENERAL DEL INSTITUTO GEOGRÁFICO Y ESTADÍSTICO Censo de la población de España, según el empadronamiento hecho en la península e islas adyacentes en 31 de Diciembre de 1930. Madrid: 1932-43.

DIRECCIÓN GENERAL DE ESTADÍSTICA Censo de la población de España, hecha en la península e islas adyacentes y posesiones del norte y costa occidental de Africa en 31 de Diciembre de 1940. Madrid: 1943.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Censo de la población de España y territorios de su soberanía y protectorado realizado el 31 de Diciembre de 1950. Madrid: 1954.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Censo de la población y de las viviendas de España según la inscripción realizada el 31 de Diciembre de 1960. Madrid: 1969.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Censo de la población y de las viviendas de España según la inscripción realizada el 31 de Diciembre de 1970. Madrid: 1973.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Censo de la población de 1981. Madrid: 1985.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Censo de la población de 1991. Madrid: 1994. (100% de les microdades de la población resident a Catalunya facilitades per l'Institut d'Estadística de Catalunya)

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Censo de la población y viviendas de 2001. Resultados definitivos. (http://www.ine.es/censo/es/inicio.jsp) (100% de les microdades de la población resident a Catalunya facilitades per l'Institut d'Estadística de Catalunya)

PADRONS DE POBLACIÓ

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Características de la Población española deducidas del Padrón Municipal de habitantes, según la inscripción realizada el 31 de diciembre de 1975. Madrid: 1977.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Padrón Municipal de habitantes, 1 de Abril de 1986. Madrid: 1989.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Renovación del Padrón Municipal de Habitantes a 1 de mayo de 1996. Madrid: 1999.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA. Explotación estadística del Padrón, 1996-2006. Resultados definitivos: (http://www.ine.es/inebase/menu2_dem.htm)

ESTADÍSTICA DE VARIACIONS RESIDENCIALS:

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA. Estadística de Variaciones Residenciales. Microdades 1988-2005. (Dades també facilitades per l'Institut d'Estadística de Catalunya)

MOVIMENT NATURAL DE LA POBLACIÓ

JUNTA GENERAL ESTADÍSTICA DEL REINO Movimiento de la población de España en los años 1858,1859,1860 y 1861. Madrid: 1863.

INSTITUTO GEOGRÁFICO Y ESTADÍSTICO Población de España en el decenio de 1861 a 1870. Madrid: 1877.

INSTITUTO GEOGRÁFICO Y ESTADÍSTICO Población de España en el septenio de 1886-1892. Madrid: 1895.

INSTITUTO GEOGRÁFICO Y ESTADÍSTICO Movimiento anual de la población de España, año 1900. Madrid: 1901.

INSTITUTO GEOGRÁFICO Y ESTADÍSTICO Movimiento anual de la población de España, año 1901. Madrid: 1903.

INSTITUTO GEOGRAFICO Y ESTADÍSTICO Movimiento anual de la población de España, año 1902. Madrid: 1906.

INSTITUTO GEOGRÁFICO Y ESTADÍSTICO Movimiento anual de la población de España, año 1903. Madrid: 1907.

INSTITUTO GEOGRÁFICO Y ESTADÍSTICO Movimiento anual de la población de España, año 1904. Madrid: 1909.

INSTITUTO GEOGRÁFICO Y ESTADÍSTICO Movimiento anual de la población de España, año 1905. Madrid: 1910.

INSTITUTO GEOGRÁFICO Y ESTADÍSTICO Movimiento anual de la población de España, año 1906. Madrid: 1911.

INSTITUTO GEOGRÁFICO Y ESTADÍSTICO Movimiento anual de la población de España, año 1907. Madrid: 1913.

INSTITUTO GEOGRÁFICO Y ESTADÍSTICO Movimiento anual de la población de España, año 1908. Madrid: 1914.

INSTITUTO GEOGRÁFICO Y ESTADÍSTICO Movimiento anual de la población de España, año 1909. Madrid: 1914.

INSTITUTO GEOGRAFICO Y ESTADÍSTICO Movimiento anual de la población de España, año 1910. Madrid: 1916.

INSTITUTO GEOGRAFICO Y ESTADÍSTICO Movimiento anual de la población de España, año 1911. Madrid: 1916.

INSTITUTO GEOGRÁFICO Y ESTADÍSTICO Movimiento anual de la población de España, año 1912. Madrid: 1917.

INSTITUTO GEOGRÁFICO Y ESTADÍSTICO Movimiento anual de la población de España, año 1913. Madrid: 1917.

INSTITUTO GEOGRÁFICO Y ESTADÍSTICO Movimiento anual de la población de España, año 1914. Madrid: 1917.

INSTITUTO GEOGRÁFICO Y ESTADÍSTICO Movimiento anual de la población de España, año 1915. Madrid: 1917.

INSTITUTO GEOGRÁFICO Y ESTADÍSTICO Movimiento anual de la población de España, año 1916. Madrid: 1917.

DIRECCIÓN GENERAL DE ESTADÍSTICA Movimiento de la población de España, año 1918. Madrid: 1923.

JEFATURA SUPERIOR DE ESTADÍSTICA Movimiento de la población de España, años 1919-1920. Madrid: 1924.

JEFATURA SUPERIOR DE ESTADÍSTICA Movimiento de la población de España, años 1921-1923. Madrid: 1926.

JEFATURA SUPERIOR DE ESTADÍSTICA Movimiento de la población de España, años 1924-1925-1926. Madrid: 1929.

JEFATURA SUPERIOR DE ESTADÍSTICA Movimiento de la población de España, años 1927-1928-1929. Madrid: 1932.

INSTITUTO GEOGRÁFICO, CATASTRAL Y DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, 1930. Madrid: 1934.

MINISTERIO DE TRABAJO, JUSTICIA Y SANIDAD. SECRETARIA DE TRABAJO Y ACCIÓN SOCIAL Movimiento natural de la población de España, año 1931. Madrid: 1935.

MINISTERIO DE TRABAJO, JUSTICIA Y SANIDAD. SECRETARIA DE TRABAJO Y ACCIÓN SOCIAL Movimiento natural de la población de España, año 1932. Madrid: 1936.

DIRECCIÓN GENERAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, año 1933. Madrid: 1942.

DIRECCIÓN GENERAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, año 1934. Madrid: 1942.

DIRECCIÓN GENERAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, año 1935. Madrid: 1943.

DIRECCIÓN GENERAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, año 1936. Madrid: 1943.

DIRECCIÓN GENERAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, año 1937. Madrid: 1943.

DIRECCIÓN GENERAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, año 1938. Madrid: 1943.

DIRECCIÓN GENERAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, año 1939. Madrid: 1944.

DIRECCIÓN GENERAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, año 1941. Madrid: 1945.

DIRECCIÓN GENERAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, año 1942. Madrid: 1945.

DIRECCIÓN GENERAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, año 1943. Madrid: 1945.

DIRECCIÓN GENERAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, año 1944. Madrid: 1947.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, año 1945. Madrid: 1948.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, año 1946. Madrid: 1948.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, año 1947. Madrid: 1949.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, año 1948. Madrid: 1950.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, año 1949. Madrid: 1951.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, año 1950. Madrid: 1952.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, 1951-1952-1953. Madrid: 1955.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, 1954-1955-1956. Madrid: 1960.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, 1957-1958-1959. Madrid: 1961.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, 1960: clasificaciones generales y especiales de los nacimientos, matrimonios y defunciones. Madrid: 1963.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, 1961: clasificaciones generales y especiales de los nacimientos, matrimonios y defunciones. Madrid: 1964.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, 1962: clasificaciones generales y especiales de los nacimientos, matrimonios y defunciones. Madrid: 1965.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, 1963-1964: clasificaciones generales y especiales de los nacimientos, matrimonios y defunciones. Madrid: 1968.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, 1965 (Clasificaciones generales y especiales de los nacimientos, matrimonios y defunciones). Madrid: 1968.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, 1966 (Clasificaciones generales y especiales de los nacimientos, matrimonios y defunciones). Madrid: 1969.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, 1967 (Clasificaciones generales y especiales de los nacimientos, matrimonios y defunciones). Madrid: 1970.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, 1968 (Clasificaciones generales y especiales de los nacimientos, matrimonios y defunciones). Madrid: 1972.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, 1969 (Clasificaciones generales y especiales de los nacimientos, matrimonios y defunciones). Madrid: 1972.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, 1970 (Clasificaciones generales y especiales de los nacimientos, matrimonios y defunciones). Madrid: 1973.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, 1971 (Clasificaciones generales y especiales de los nacimientos, matrimonios y defunciones). Madrid: 1974.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, 1972 (Clasificaciones generales y especiales de los nacimientos, matrimonios y defunciones). Madrid: 1975.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, 1974 (Clasificaciones generales y especiales de los nacimientos, matrimonios y defunciones). Madrid: 1976.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, 1975. Madrid: 1978.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, 1976. Madrid: 1979.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, 1977. Madrid: 1979.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, 1978. Madrid: 1981.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población de España, 1979. Madrid: 1984.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población española, 1980. Madrid: 1986.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población española, 1981. Madrid: 1987.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población española, 1982. Madrid: 1987.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población española, 1983. Madrid: 1988.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población española, 1984. Madrid: 1988.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población española, 1985. Madrid: 1988.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población española, 1986. Madrid: 1990.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población española, 1987. Madrid: 1991.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población española, 1988. Madrid: 1992.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población española, 1989. Madrid: 1993.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población española, 1990. Madrid: 1993.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población española, 1991. Madrid: 1993.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población española, 1992. Madrid: 1995.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población española, 1993. Madrid: 1996.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población española, 1994. Madrid: 1997.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población española, 1995. Madrid: 1998.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población española, 1996. Madrid: 1999.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población española, 1997. Madrid: 1999.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población española, 1998. Madrid: 1999.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Movimiento natural de la población. Resultados definitivos: 1996-2005. http://www.ine.es/inebase/menu2_dem.htm

ANUARI ESTADÍSTIC DE LA CIUTAT DE BARCELONA

NEGOCIADO DE ESTADÍSTICA PADRÓN Y ELECCIONES Anuario Estadístico de la ciudad de Barcelona 1902.
[...] Anualment fins 1917.
Anuario Estadístico de la ciudad de Barcelona 1918- 1919-1920.

AYUNTAMIENTO DE BARCELONA Estadística. Anexo a la Gaceta Municipal de Barcelona, 1927. =
Estadística. Annex a la Gaseta Municipal de Barcelona, 1932.
[...] Anualment fins 1978.

AJUNTAMENT DE BARCELONA Estadística Municipal. Butlletí 1979.
[...] Anualment fins 1986.

AJUNTAMENT DE BARCELONA Anuari Estadístic de la Ciutat de Barcelona, 1987.
[...] Anualment fins 2003.

EXPLOTACIONS MUNICIPALS (Independents a l'Anuari Estadístic de la Ciutat de Barcelona).

AYUNTAMIENTO DE BARCELONA Población y vivienda 1965.

AYUNTAMIENTO DE BARCELONA Estadística municipal. Padrón 1970. Vols. 1 y 2.

AJUNTAMENT DE BARCELONA Estadística municipal. Padró Municipal Habitants 1980. Explotació Estadística. Vol 1 i 2.

AJUNTAMENT DE BARCELONA Estadística municipal. Padró Municipal Habitants 1986.

AJUNTAMENT DE BARCELONA. Estadístiques de població i Estadístiques dels moviments demogràfics, 1996-2005 a : http://www.bcn.cat/estadistica/catala/dades/index.htm

ANNEX

ANNEX

Annex 1.- Composició de la població que ha arribat, abandonat o canviat d'habitatge a Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe i edat. Nombres absoluts i relatius.

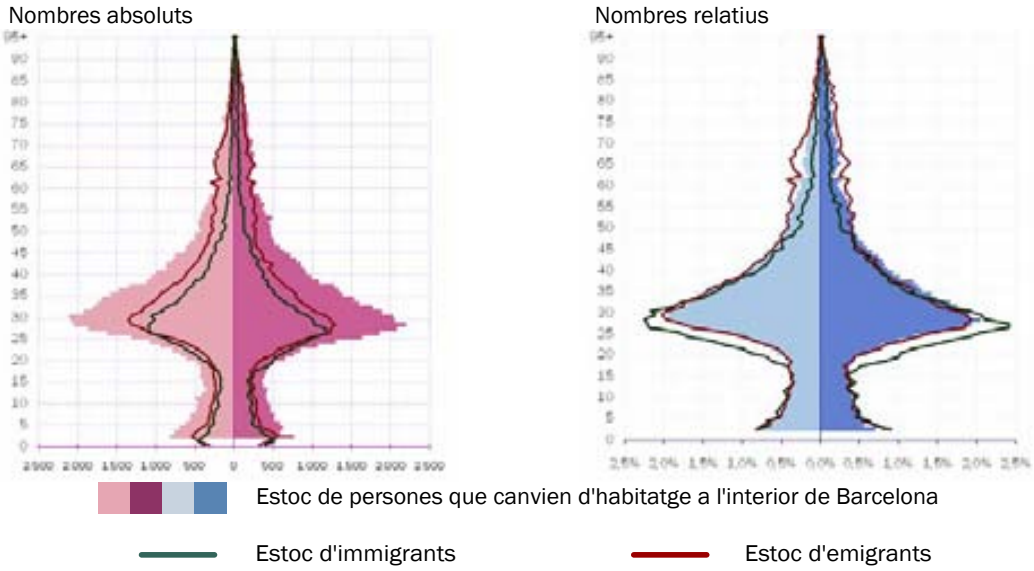

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Annex 2.- Composició de la població que ha arribat i abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i àmbit de relació. Nombres absoluts i relatius.

RMB < 10 km. Nombres absoluts

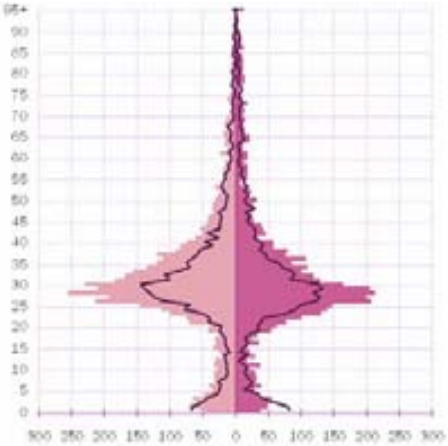

RMB < 10 km. Nombres relatius

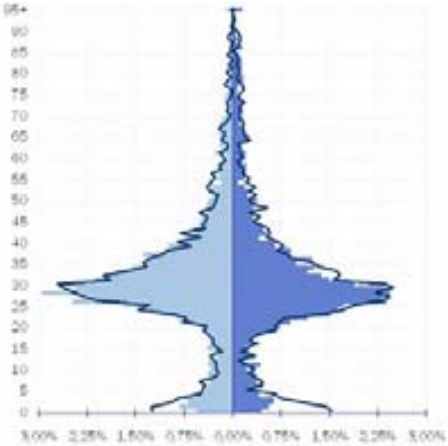

RMB 10-19 km. Nombres absoluts

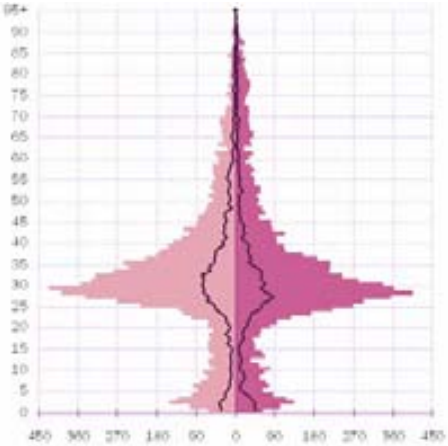

RMB 10-19 km. Nombres relatius

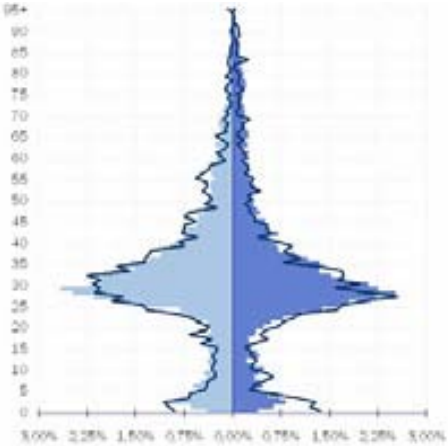

RMB >20 km. Nombres absoluts

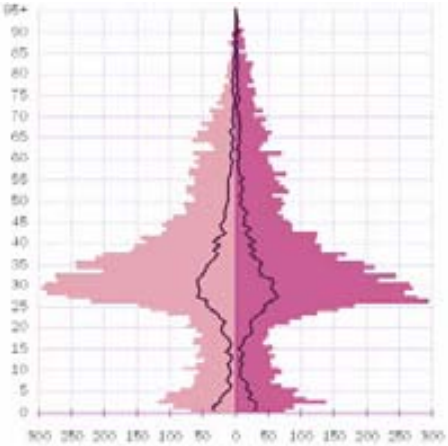

RMB >20 km. Nombres relatius

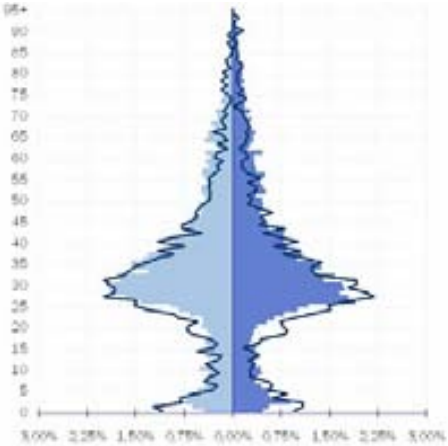

Resta Catalunya. Nombres absoluts

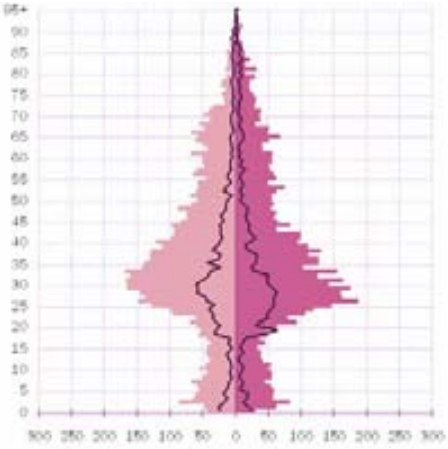

Resta Catalunya. Nombres absoluts

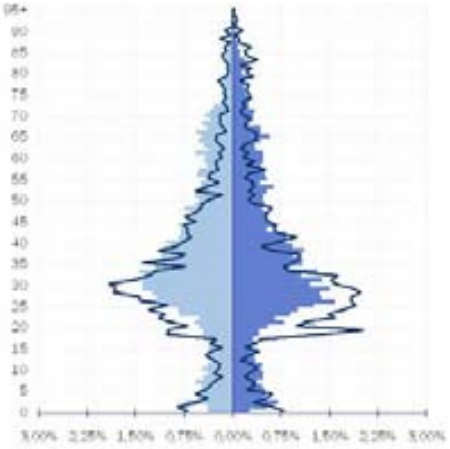

Resta d'Espanya. Nombres absoluts

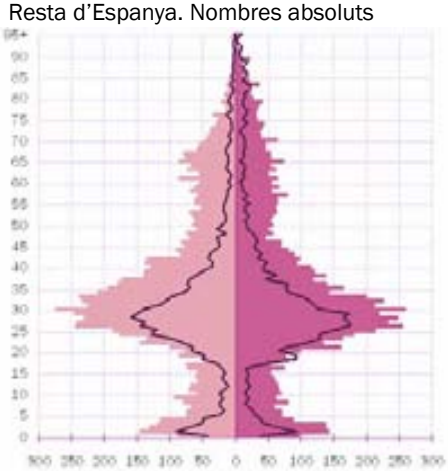

Resta d'Espanya. Nombres relatius

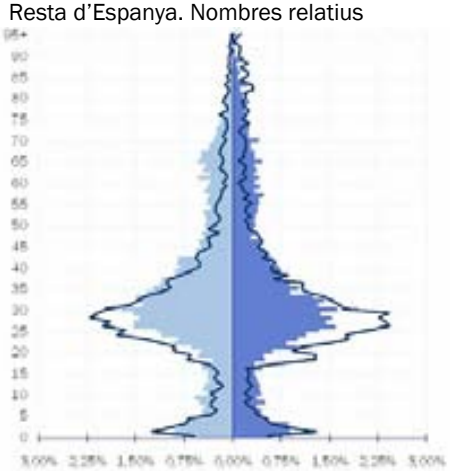

Relació amb l'estranger. Nombres absoluts

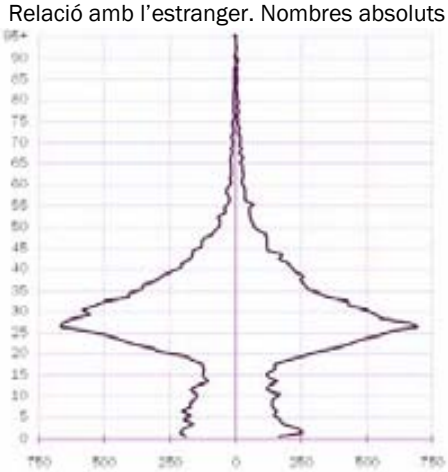

Relació amb l'estranger. Nombres relatius

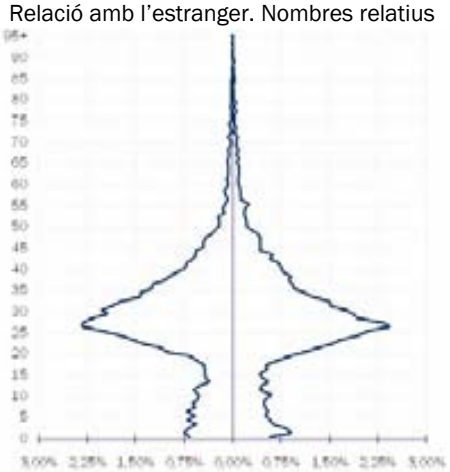

Estoc d'emigrants

Estoc d'immigrants

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Annex 3.- Proporció de la població censada al 2001 que ha canviat de municipi i que residia a Barcelona a 1991 sobre el total de la població que residia a BCN l'any 1991 segons sexe i edat (%).

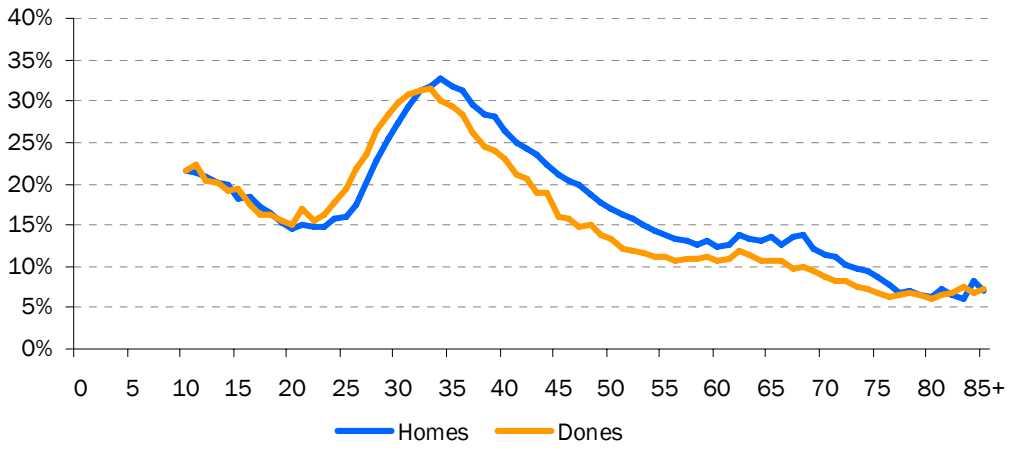

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Annex 4.- Població censada al 2001 i lloc de residència al 1991 segons sexe i edat i tipus de relació amb Barcelona. Nombres absoluts i relatius.

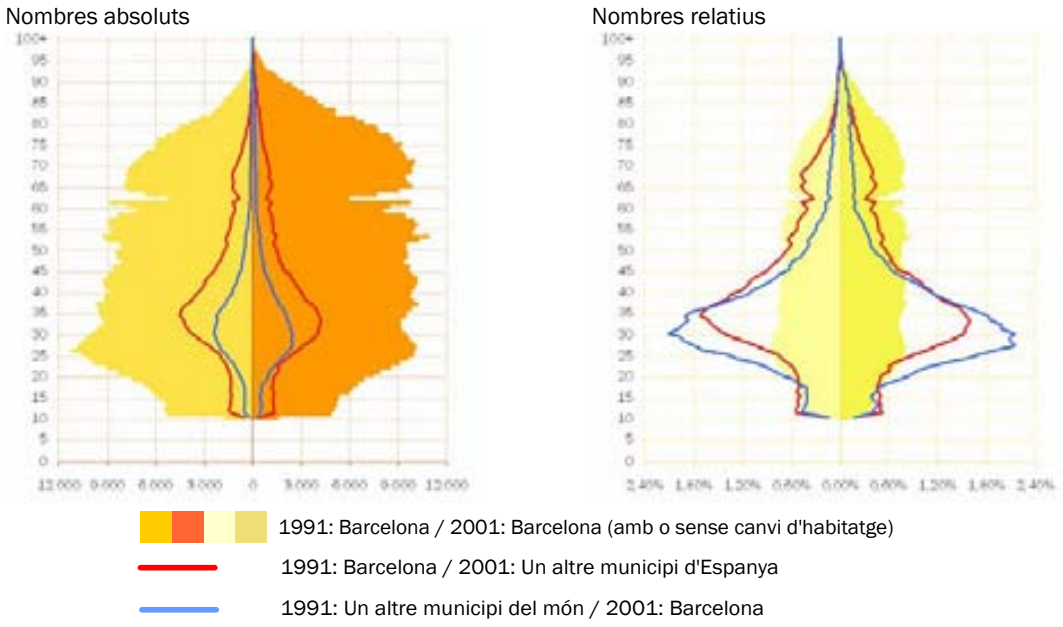

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Annex 5.- Composició de la població que ha arribat, abandonat o canviat d'habitatge a Barcelona entre l'1 de març de 1990 i l'1 de març de 1991. Nombres absoluts i relatius.

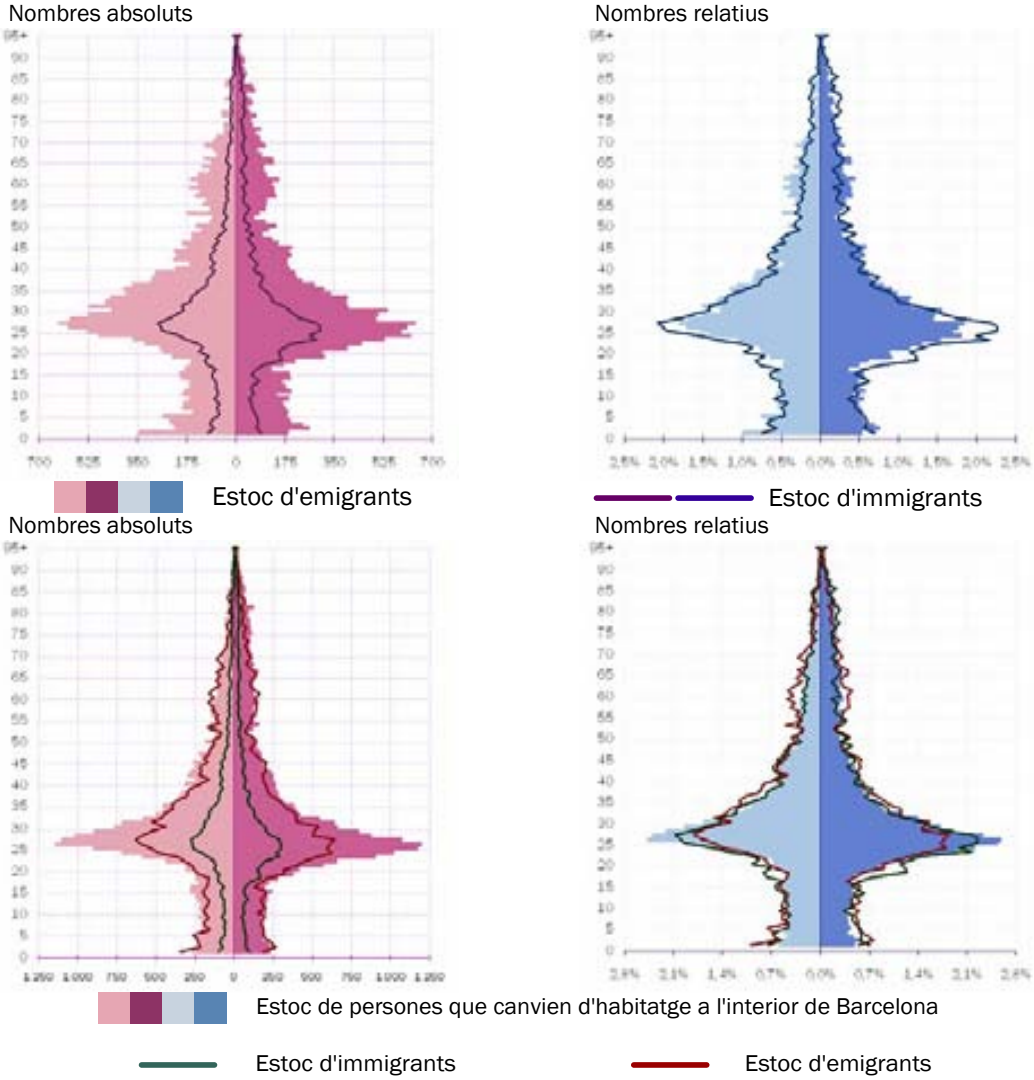

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 1991.

Annex 6.- Proporció de la població censada al 1991 que ha canviat de municipi i que residia a Barcelona a 1981 sobre el total de la població que residia a BCN l'any 1981 segons sexe i edat (%).

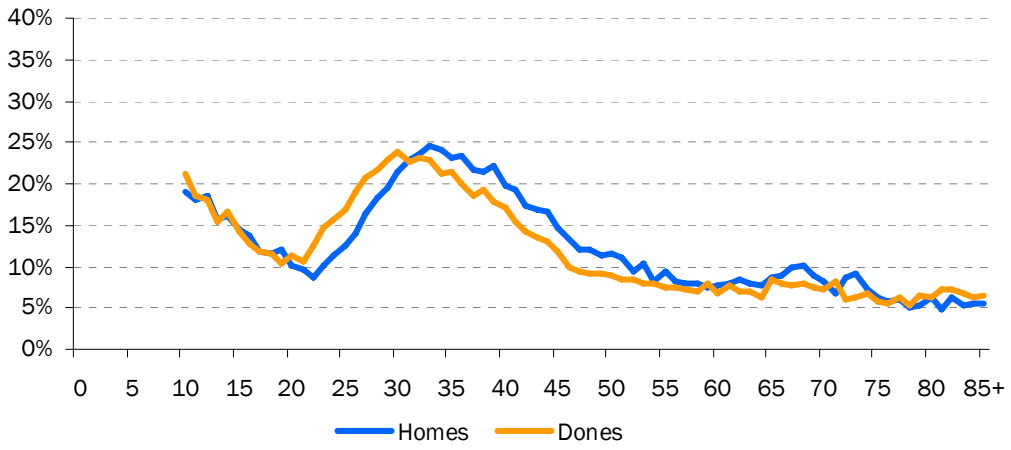

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 1991.

Annex 7.- Població censada al 1991 i lloc de residència al 1981 segons sexe i edat i tipus de relació amb Barcelona. Nombres absoluts i relatius.

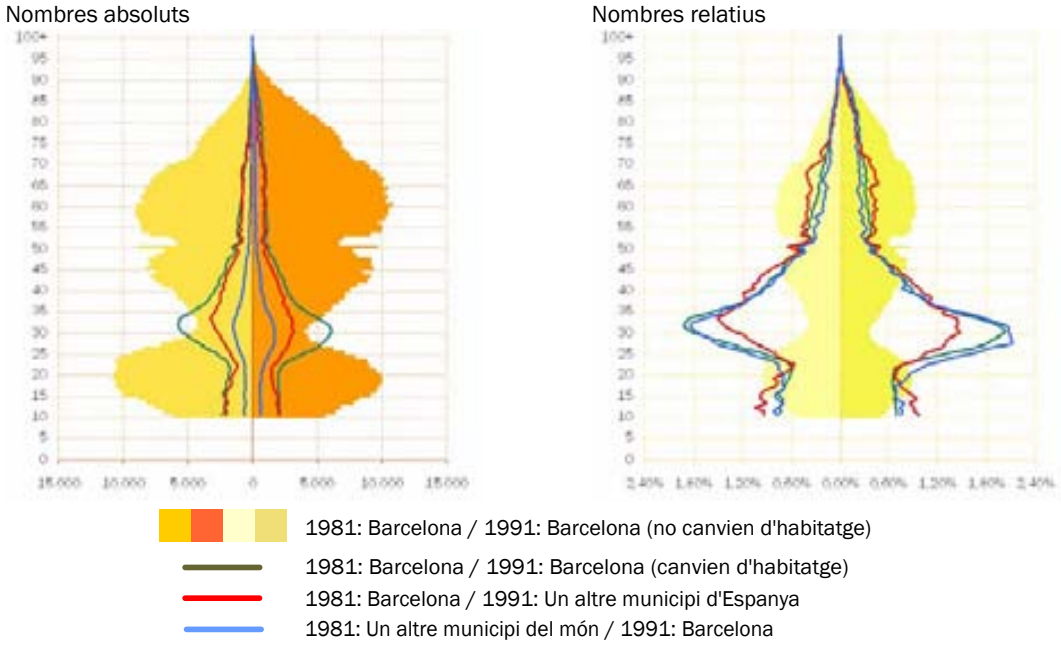

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Annex 8.- Composició de la població que ha arribat, abandonat o canviat d'habitatge a Barcelona entre 2000 i 2001 segons estat civil, sexe i edat. Nombres absoluts i relatius. (% d'immigrants o emigrants de l'estat civil i grup d'edat/ % dels que romanen de l'estat civil i grup d'edat)

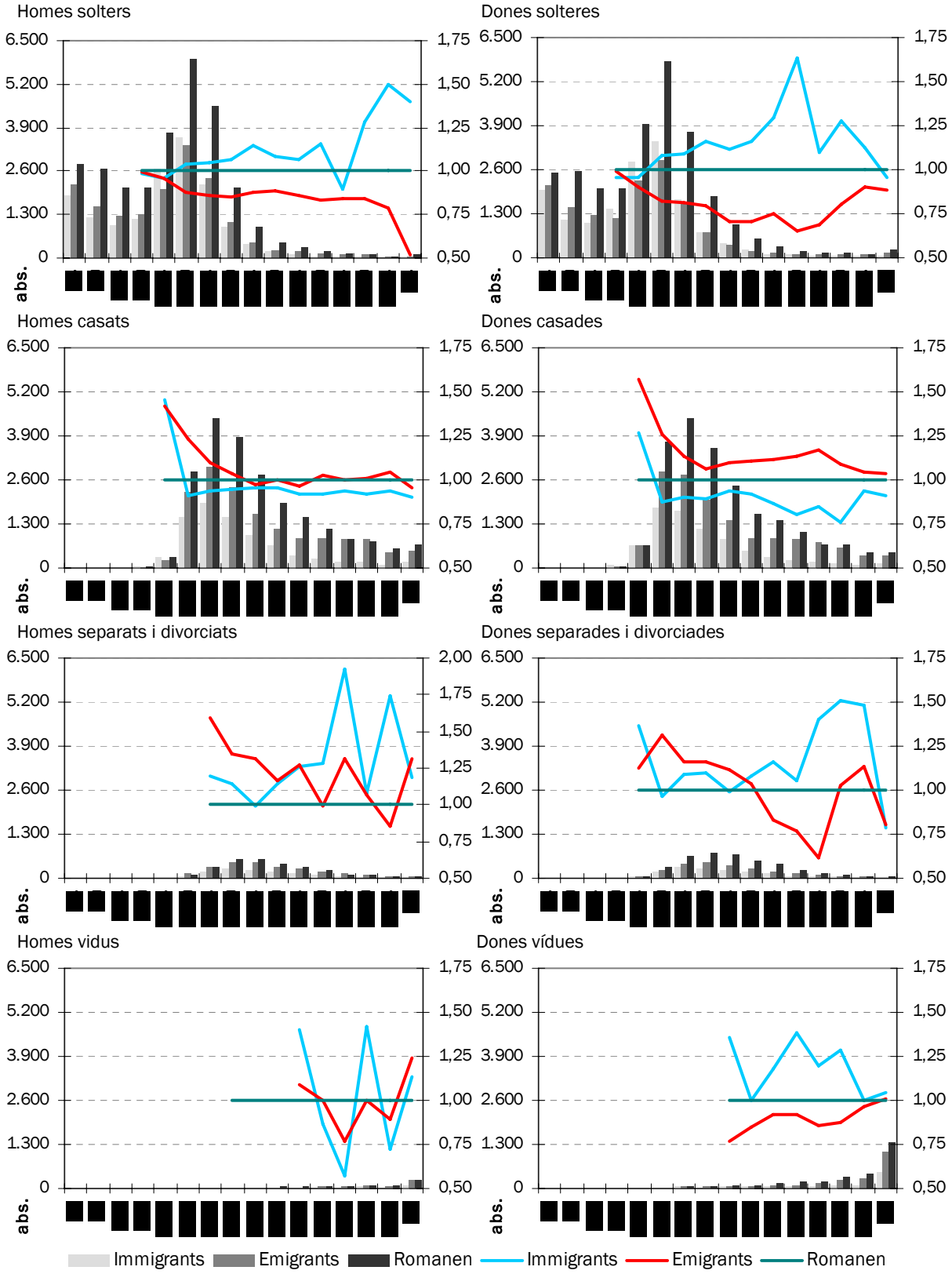

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Annex 9.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons estat civil, sexe, edat i àmbit territorial de relació. Pes de cada estat civil (%).

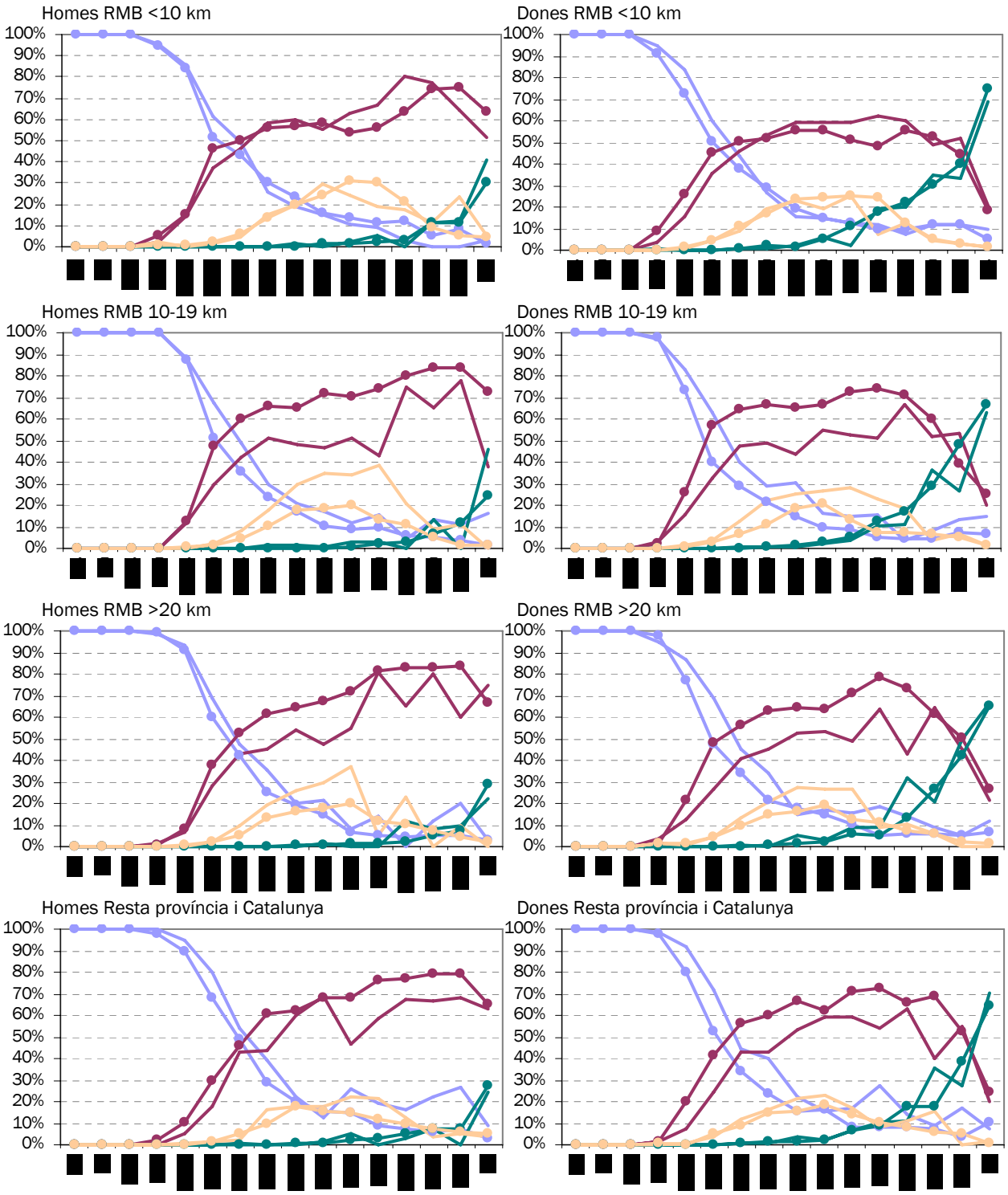

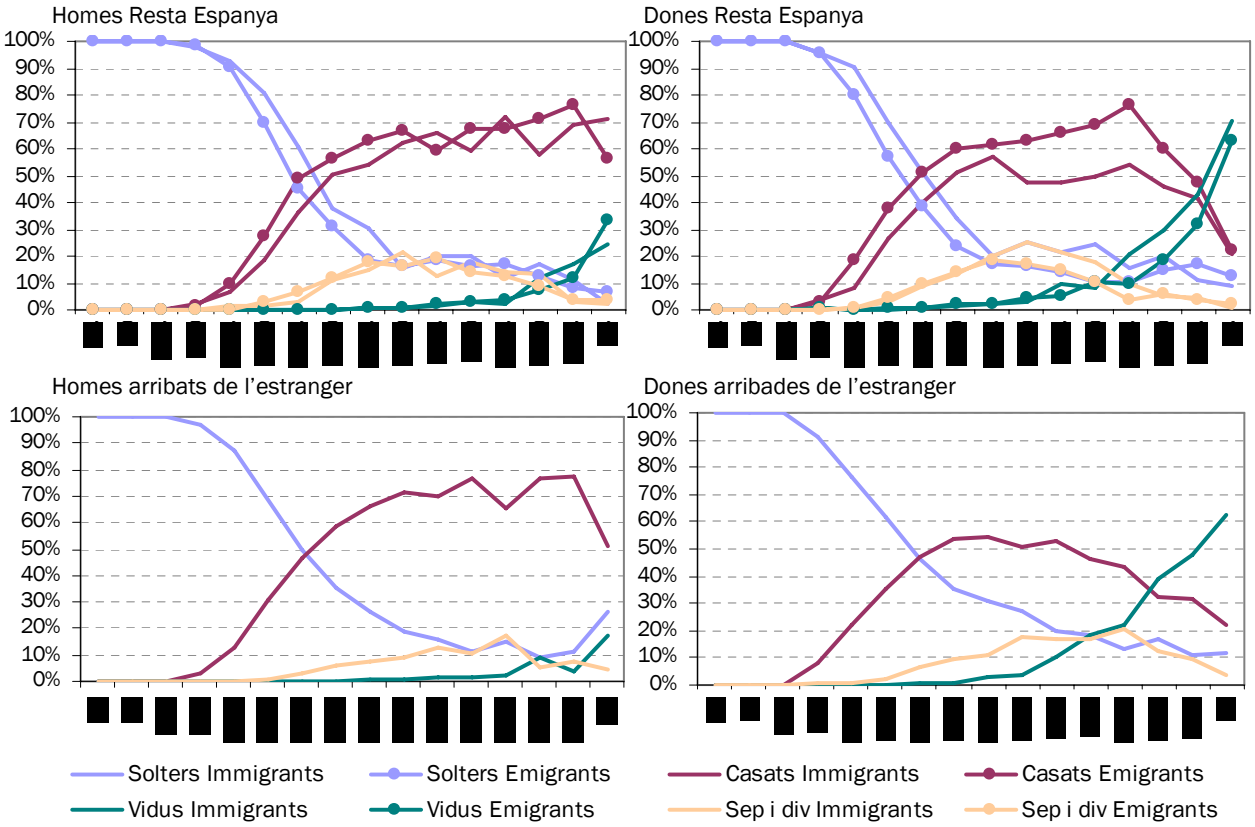

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Annex 10.- Evolució de la composició per estat civil de la població resident a la resta de la província de Barcelona segons edat i sexe. 1981-2001 (%).

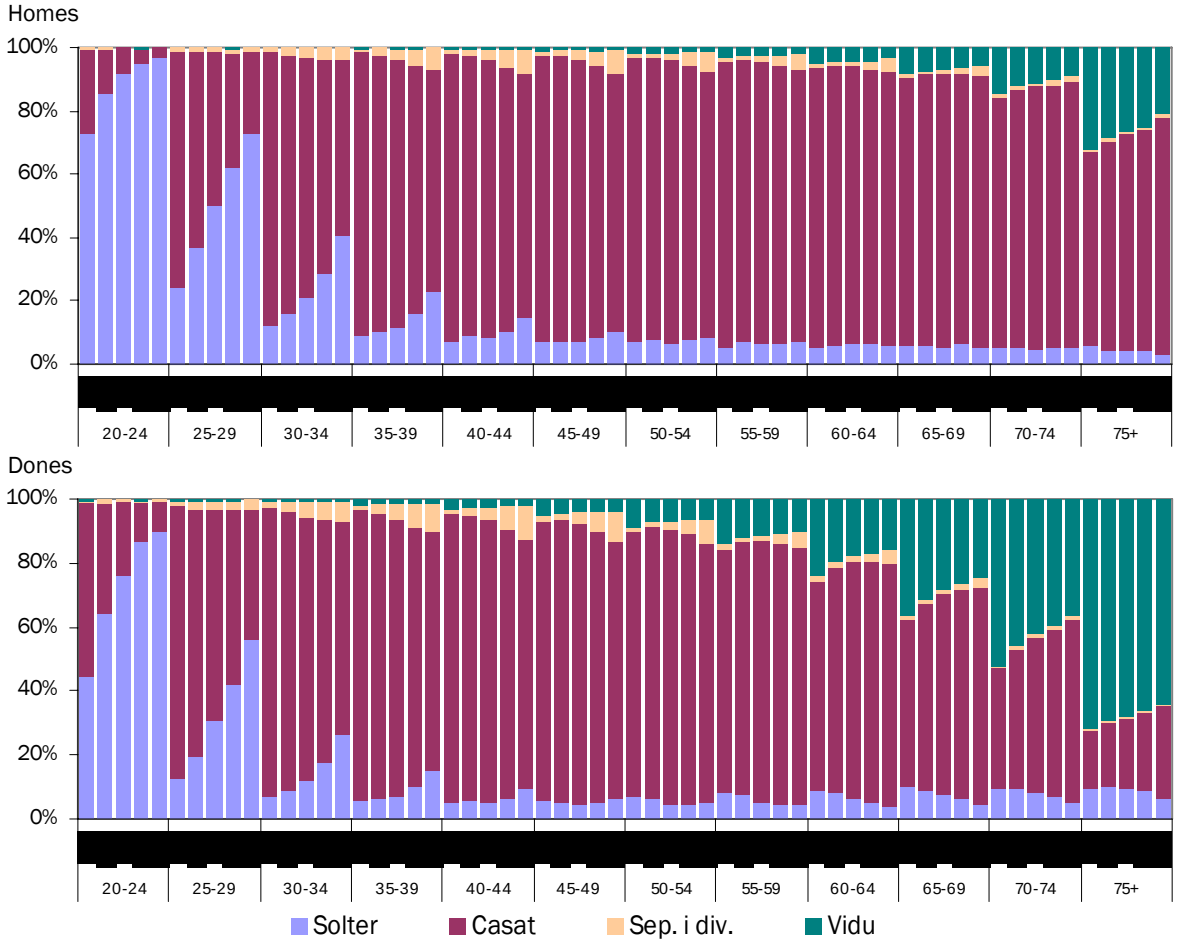

Font: Elaboració pròpia. Cens i padrons de població, 1981-2001.

Annex 11.- Efectes dels moviments migratoris realitzats entre 1991 i 2001 en la composició segons estat civil de la població de Barcelona (%)

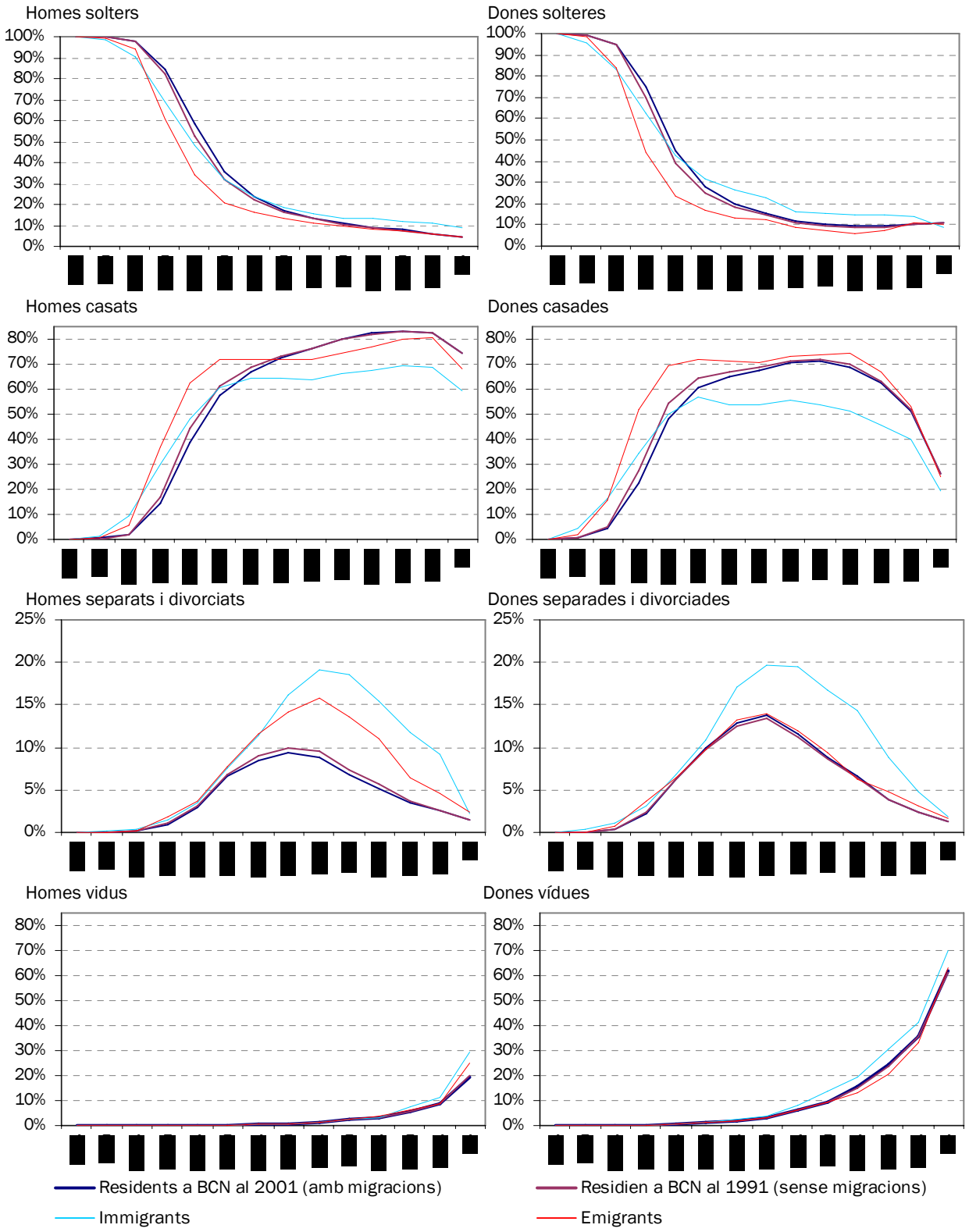

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Annex 12.- Proporció de la població censada al 2001 que ha canviat de municipi i que residia a Barcelona a 1991 sobre el total de la població que residia a Barcelona l'any 1991 segons estat civil, sexe i edat (%).

	Homes					Dones				
	Solters	Casats	Sep i div	Vidus	Total	Solteres	Casades	Sep i div	Vídues	Total
10-14	18,25%				18,25%	18,15%	100,0%		100,0%	18,16%
15-19	17,03%	31,53%	13,33%	50,00%	17,07%	16,68%	46,58%	18,18%	20,00%	16,87%
20-24	14,35%	46,12%	30,00%	0,00%	14,97%	14,44%	51,20%	31,79%	20,69%	16,33%
25-29	15,23%	44,84%	34,41%	47,37%	20,46%	15,23%	44,99%	35,99%	34,69%	24,02%
30-34	19,57%	43,01%	36,16%	38,30%	30,48%	18,66%	39,13%	31,62%	31,97%	30,64%
35-39	19,29%	34,97%	33,73%	21,89%	29,87%	18,32%	29,63%	26,60%	27,89%	26,51%
40-44	17,86%	25,47%	31,58%	23,95%	24,33%	15,20%	21,84%	21,52%	20,36%	20,55%
45-49	15,90%	19,26%	27,71%	16,93%	19,53%	12,53%	15,51%	15,70%	14,47%	15,06%
50-54	13,62%	14,67%	25,86%	14,40%	15,59%	9,29%	12,31%	12,75%	11,78%	11,99%
55-59	12,14%	12,22%	24,43%	12,76%	13,12%	8,51%	11,15%	11,92%	10,45%	10,89%
60-64	12,28%	12,17%	25,27%	13,42%	12,96%	7,65%	11,72%	10,91%	9,71%	11,01%
65-69	12,90%	12,72%	23,17%	14,07%	13,20%	8,20%	10,69%	12,70%	8,80%	10,09%
70-74	10,54%	10,21%	17,96%	10,34%	10,45%	8,21%	8,26%	10,67%	7,45%	8,03%
75+	7,39%	6,54%	11,59%	8,99%	7,39%	6,25%	6,55%	8,68%	6,99%	6,57%

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Annex 13.- Proporció de la població censada al 1991 que ha canviat de municipi i que residia a Barcelona a 1981 sobre el total de la població que residia a Barcelona l'any 1981 segons estat civil, sexe i edat (%).

	Homes					Dones				
	Solters	Casats	Sep i div	Vidus	Total	Solteres	Casades	Sep i div	Vídues	Total
10-14	14,88%	50,00%			15,12%	50,00%			14,88%	50,00%
15-19	12,89%	11,41%	0,00%	0,00%	12,84%	16,30%	4,29%	12,50%	12,89%	11,41%
20-24	9,74%	23,56%	8,70%	12,87%	9,48%	30,90%	10,91%	19,16%	9,74%	23,56%
25-29	9,30%	27,45%	10,34%	17,67%	9,96%	28,22%	20,43%	16,52%	9,30%	27,45%
30-34	13,05%	26,28%	17,82%	21,44%	13,59%	24,66%	20,35%	22,16%	13,05%	26,28%
35-39	14,91%	23,39%	14,88%	27,15%	15,52%	20,52%	20,76%	17,56%	14,91%	23,39%
40-44	15,17%	18,21%	14,72%	27,47%	12,61%	15,39%	13,62%	16,19%	15,17%	18,21%
45-49	13,70%	13,33%	20,16%	23,43%	11,85%	10,75%	10,21%	13,08%	13,70%	13,33%
50-54	10,43%	10,10%	7,51%	21,33%	9,30%	7,98%	8,63%	9,89%	10,43%	10,10%
55-59	12,12%	7,57%	8,78%	19,92%	8,29%	7,34%	6,51%	8,19%	12,12%	7,57%
60-64	11,67%	7,44%	7,97%	18,89%	5,73%	7,65%	6,18%	7,96%	11,67%	7,44%
65-69	8,81%	8,77%	10,45%	17,40%	8,61%	8,06%	6,84%	4,28%	8,81%	8,77%
70-74	16,22%	8,57%	9,03%	8,97%	10,59%	7,60%	6,89%	8,31%	16,22%	8,57%
75+	10,92%	5,85%	9,51%	11,43%	10,41%	5,57%	7,18%	4,92%	10,92%	5,85%

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 1991.

Annex 14.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre l'1 de març de 1990 i l'1 de març de 1991 segons estat civil, sexe i edat. Nombres absoluts i relatius.

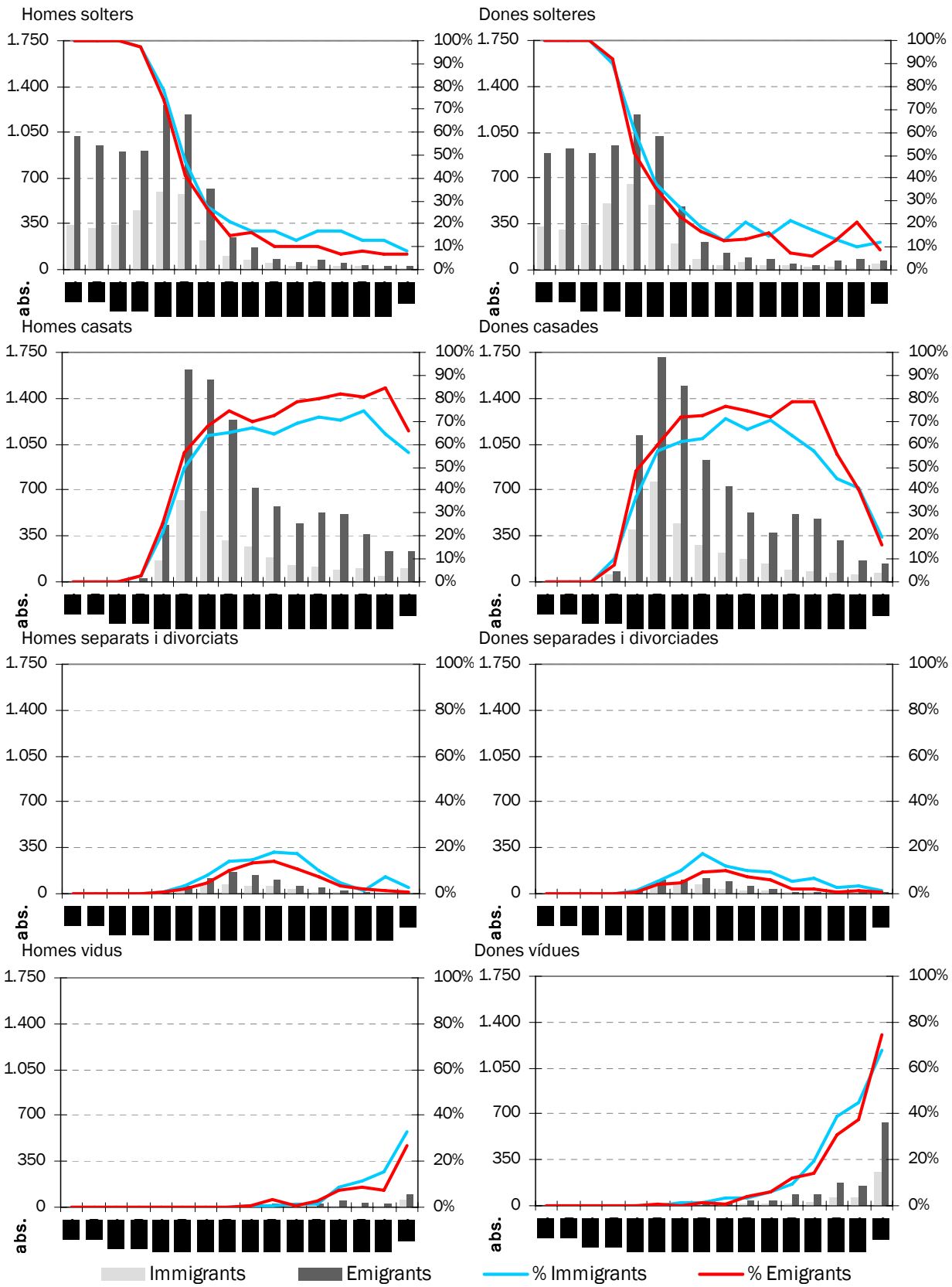

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 1991.

Annex 15.- Efectes dels moviments migratoris realitzats entre 1981 i 1991 en la composició segons estat civil de la població de Barcelona (%)

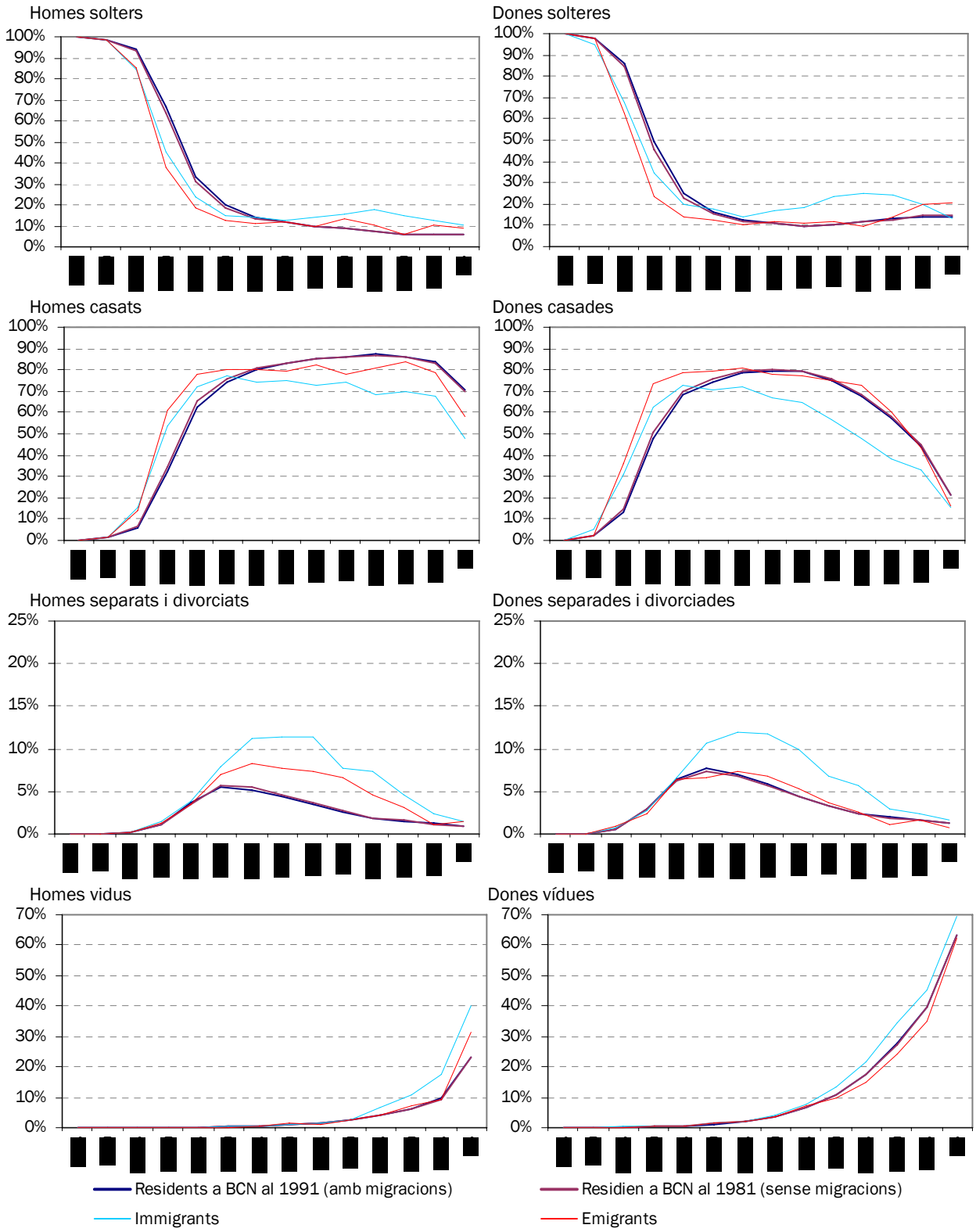

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 1991.

Annex 16.- Composició de la població que ha arribat, abandonat o canviat d'habitatge a Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i nivell d'instrucció. Nombres absoluts i relatius. (% d'immigrants o emigrants de l'estat civil i grup d'edat/ % dels que romanen de l'estat civil i grup d'edat)

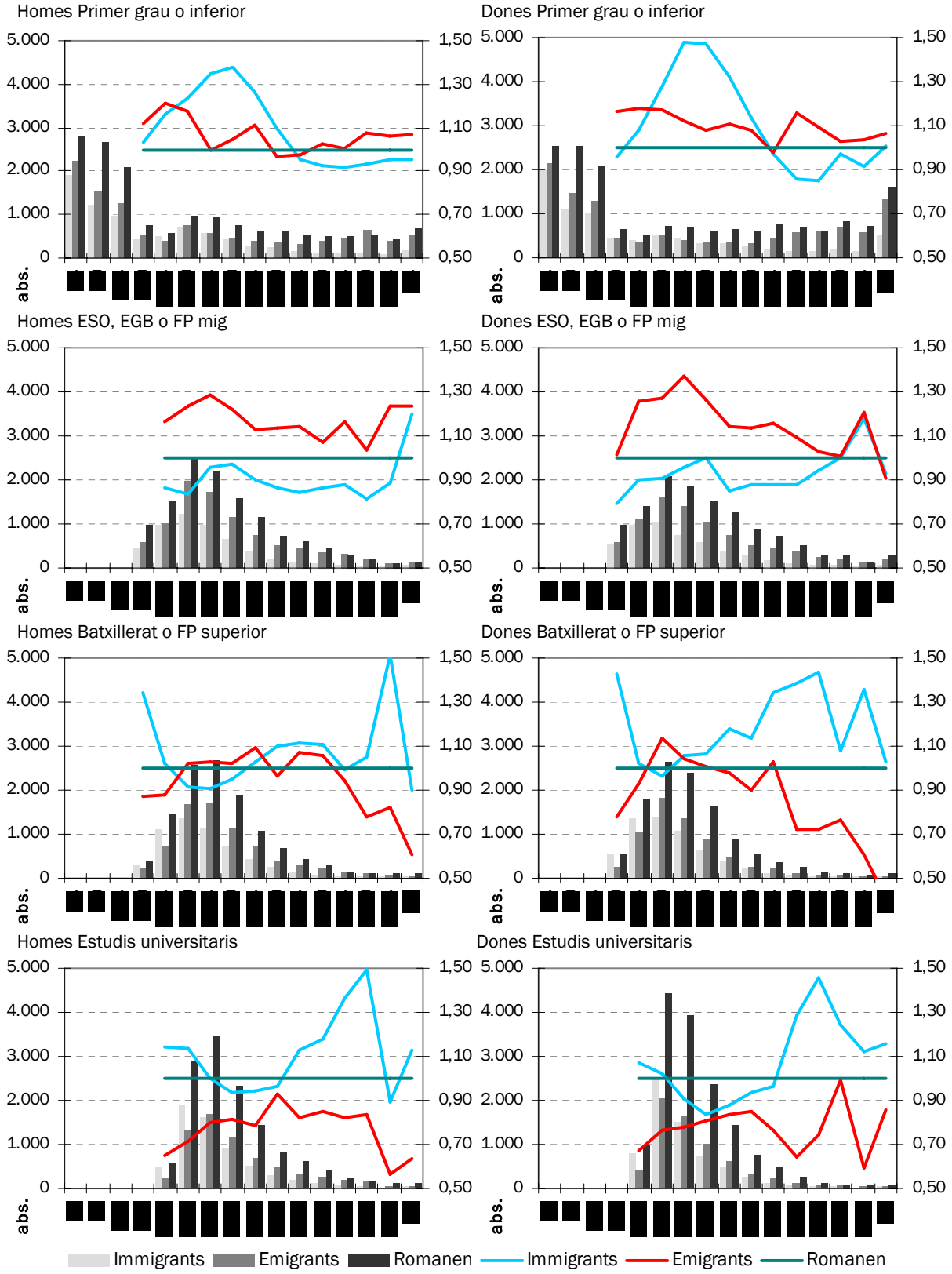

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Annex 17.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons nivell d'instrucció, sexe, edat i àmbit territorial de relació. Pes de cada grup d'estudis (%).

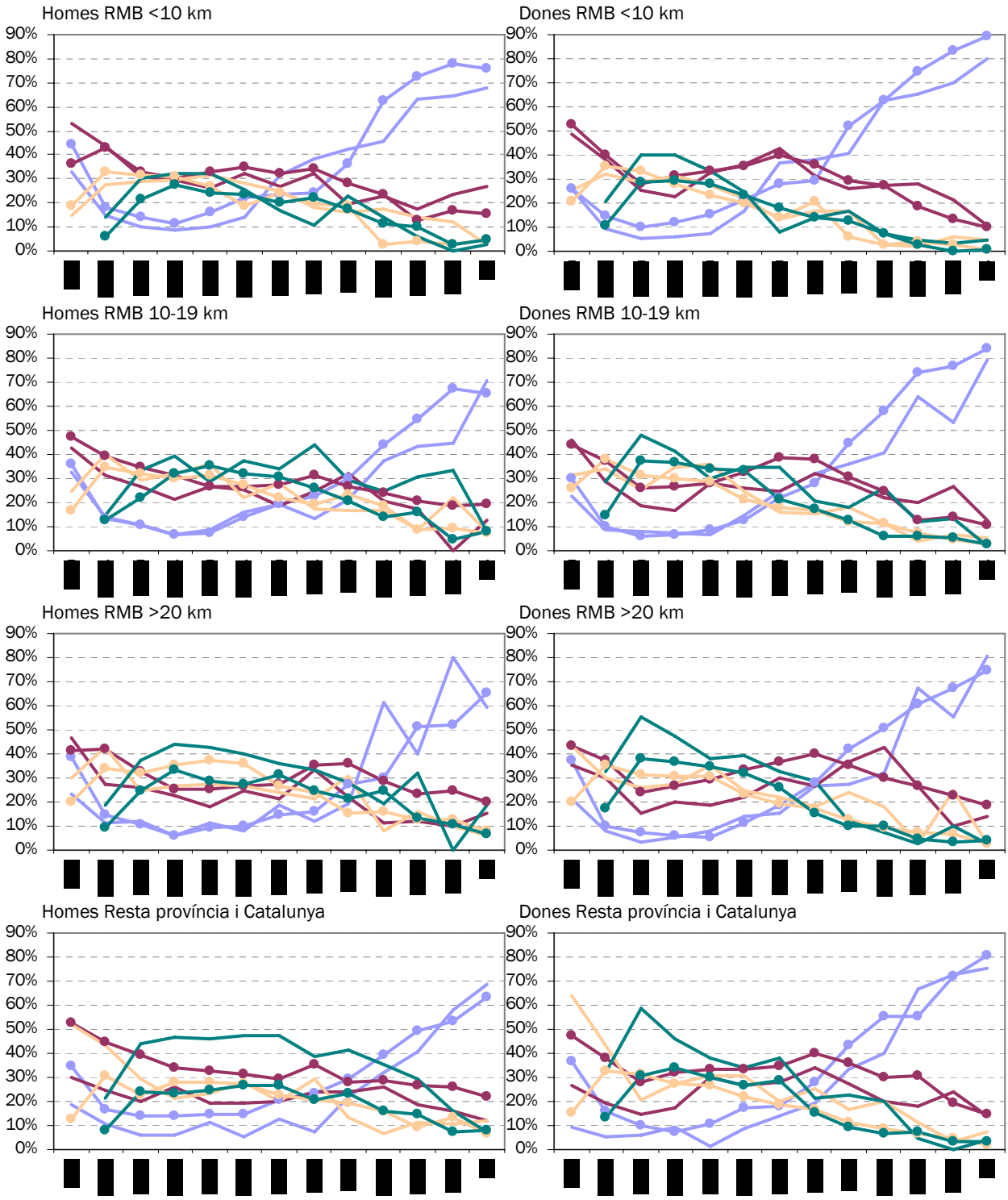

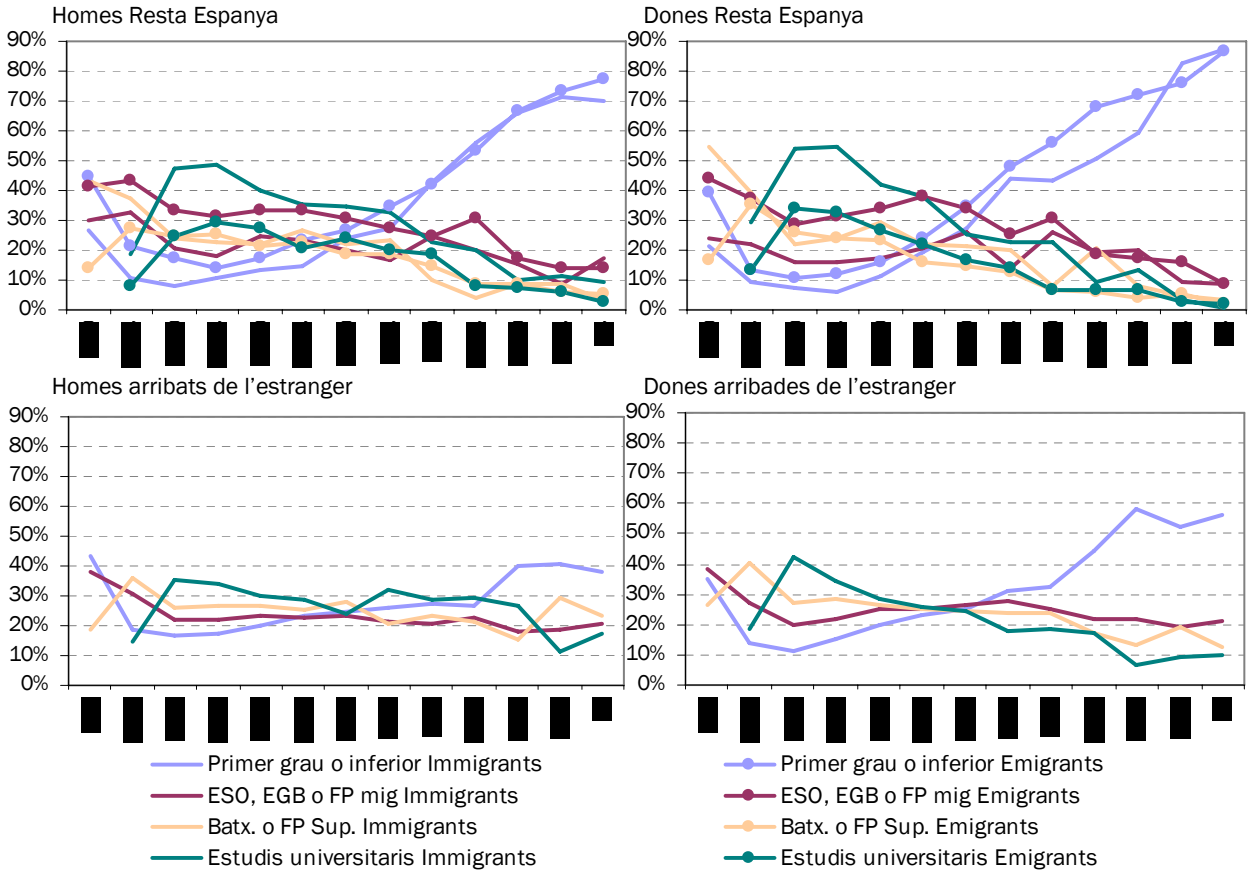

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Annex 18.- Evolució de la composició per nivell d'instrucció de la població resident a la resta de la província de Barcelona (sense la ciutat de BCN) segons edat i sexe. 1986-2001 (%).[157]

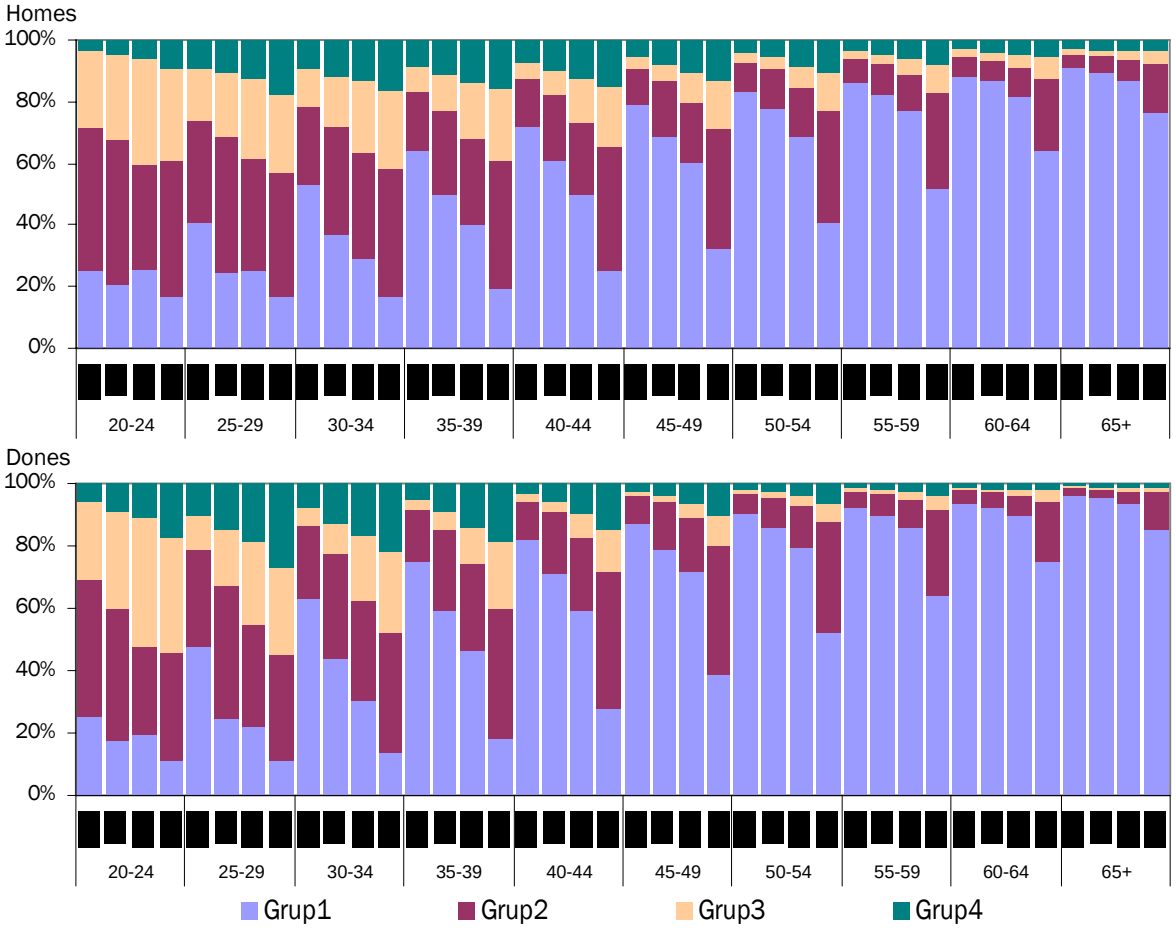

Font: Elaboració pròpia. Cens i padrons de població, 1986-2001.

[157] **1986:** Grup 1: Dificultat a llegir i escriure +Primària incompleta + EGB 1ª etapa. Grup 2: EGB 2ª etapa +FP 1er Grau. Grup 3: FP 2on Grau + BUP o COU. Grup 4: Títol mitjà + Títol superior. **1991**: Grup 1: No sap llegir/escriure + sense estudis + estudis primaris o equivalent. Grup 2: EGB complet, Graduat Escolar o equivalent + FP 1er Grau. Grup 3: FP 2on Grau + BUP o COU. Grup 4: Arq. o Eng. tècnica + Diplomatura + Títol mitjà + Títol sup. no univers. + Arq. o Eng. sup. + Llicenciatura + Postgrau + Doctorat. **1996:** Grup 1: No sap llegir/escriure + primària incompleta + EGB 1ª etapa. Grup 2: EGB 2ª etapa +FP 1er Grau. Grup 3: FP 2on Grau + BUP o COU. Grup 4: Títol mitjà + Títol superior. **2001:** Agrupació utilitzada al llarg d'aquest capítol.

Annex 19.- Proporció de la població censada al 2001 que ha canviat de municipi i que residia a Barcelona a 1991 sobre el total de la població que residia a Barcelona l'any 1991 segons sexe, edat i nivell d'instrucció (%).

	Homes					Dones				
	Primer grau o inferior	EGB, ESO o FP grau mig	FP grau sup. i batx. superior	Estudis Univers.	Total	Primer grau o inferior	EGB, ESO o FP grau mig	FP grau sup. i batx. superior	Estudis Univers.	Total
10-14	18,25%				18,25%	18,16%				18,16%
15-19	20,72%	16,67%	12,57%		17,07%	21,04%	16,95%	12,56%		16,87%
20-24	21,42%	18,77%	12,23%	9,58%	14,97%	24,88%	23,00%	14,51%	10,02%	16,33%
25-29	24,36%	25,43%	20,28%	14,57%	20,46%	29,86%	31,25%	25,97%	17,60%	24,02%
30-34	30,11%	34,09%	31,77%	25,78%	30,48%	31,50%	35,76%	31,33%	26,48%	30,64%
35-39	27,53%	30,53%	30,18%	29,73%	29,87%	26,79%	27,95%	26,20%	25,50%	26,51%
40-44	23,32%	23,81%	24,42%	25,20%	24,33%	20,76%	21,06%	20,06%	20,25%	20,55%
45-49	18,87%	19,51%	19,45%	20,04%	19,53%	15,51%	15,45%	14,66%	14,39%	15,06%
50-54	14,79%	15,55%	16,24%	15,92%	15,59%	12,03%	12,33%	12,38%	10,91%	11,99%
55-59	12,90%	12,31%	14,35%	13,62%	13,12%	11,09%	10,91%	11,08%	9,93%	10,89%
60-64	12,99%	13,56%	12,71%	12,18%	12,96%	11,41%	11,17%	9,69%	9,03%	11,01%
65-69	13,96%	13,29%	10,92%	12,02%	13,20%	10,37%	10,38%	7,41%	9,46%	10,09%
70-74	10,74%	11,40%	8,73%	9,18%	10,45%	8,13%	8,34%	5,91%	8,60%	8,03%
75+	7,80%	7,20%	4,84%	5,51%	7,14%	7,18%	6,20%	3,56%	6,14%	6,81%

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Annex 20.- Proporció de la població censada al 1991 que ha canviat de municipi i que residia a Barcelona a 1981 sobre el total de la població que residia a Barcelona l'any 1981 segons sexe, edat i nivell d'instrucció (%).

	Homes					Dones				
	Estudis primaris o inferior	EGB o FP grau mig	BUP, COU, FP grau sup. i tit. mitj.	Estudis Univers.	Total	Estudis primaris o inferior	EGB o FP grau mig	BUP, COU, FP grau sup. i tit. mitj.	Estudis Univers.	Total
10-14	15,92%	8,47%			15,00%	16,31%	8,54%			15,25%
15-19	28,19%	11,56%	6,60%		12,94%	31,41%	11,99%	6,42%		12,97%
20-24	14,69%	13,88%	8,41%	4,52%	10,71%	20,00%	18,60%	9,79%	5,95%	12,85%
25-29	18,93%	19,08%	14,93%	10,82%	15,94%	25,96%	23,14%	18,72%	13,81%	19,79%
30-34	21,49%	23,56%	21,83%	22,09%	22,32%	23,46%	21,55%	23,04%	21,38%	22,26%
35-39	20,84%	21,45%	21,92%	24,91%	22,29%	19,11%	18,26%	18,53%	23,75%	19,74%
40-44	17,14%	16,60%	19,23%	21,58%	18,45%	15,24%	14,06%	14,77%	17,68%	15,19%
45-49	13,39%	13,77%	12,80%	16,46%	13,99%	11,06%	9,94%	10,82%	13,95%	11,05%
50-54	10,00%	10,24%	9,90%	13,48%	10,55%	8,13%	7,05%	8,24%	13,33%	8,26%
55-59	8,63%	6,62%	7,92%	9,86%	8,37%	7,30%	7,32%	6,88%	10,24%	7,40%
60-64	8,57%	6,26%	6,75%	8,05%	8,01%	7,64%	5,05%	6,01%	7,18%	7,20%
65-69	9,93%	6,93%	6,89%	7,86%	9,04%	8,28%	5,04%	4,75%	8,89%	7,75%
70-74	10,75%	5,04%	6,00%	5,26%	9,09%	8,30%	4,53%	3,73%	10,15%	7,78%
75+	7,99%	4,65%	3,82%	5,72%	7,06%	7,77%	3,62%	3,48%	6,17%	7,30%

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 1991.

Annex 21.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre l'1 de març de 1990 i l'1 de març de 1991 segons sexe, edat i nivell d'instrucció. Nombres absoluts i relatius.

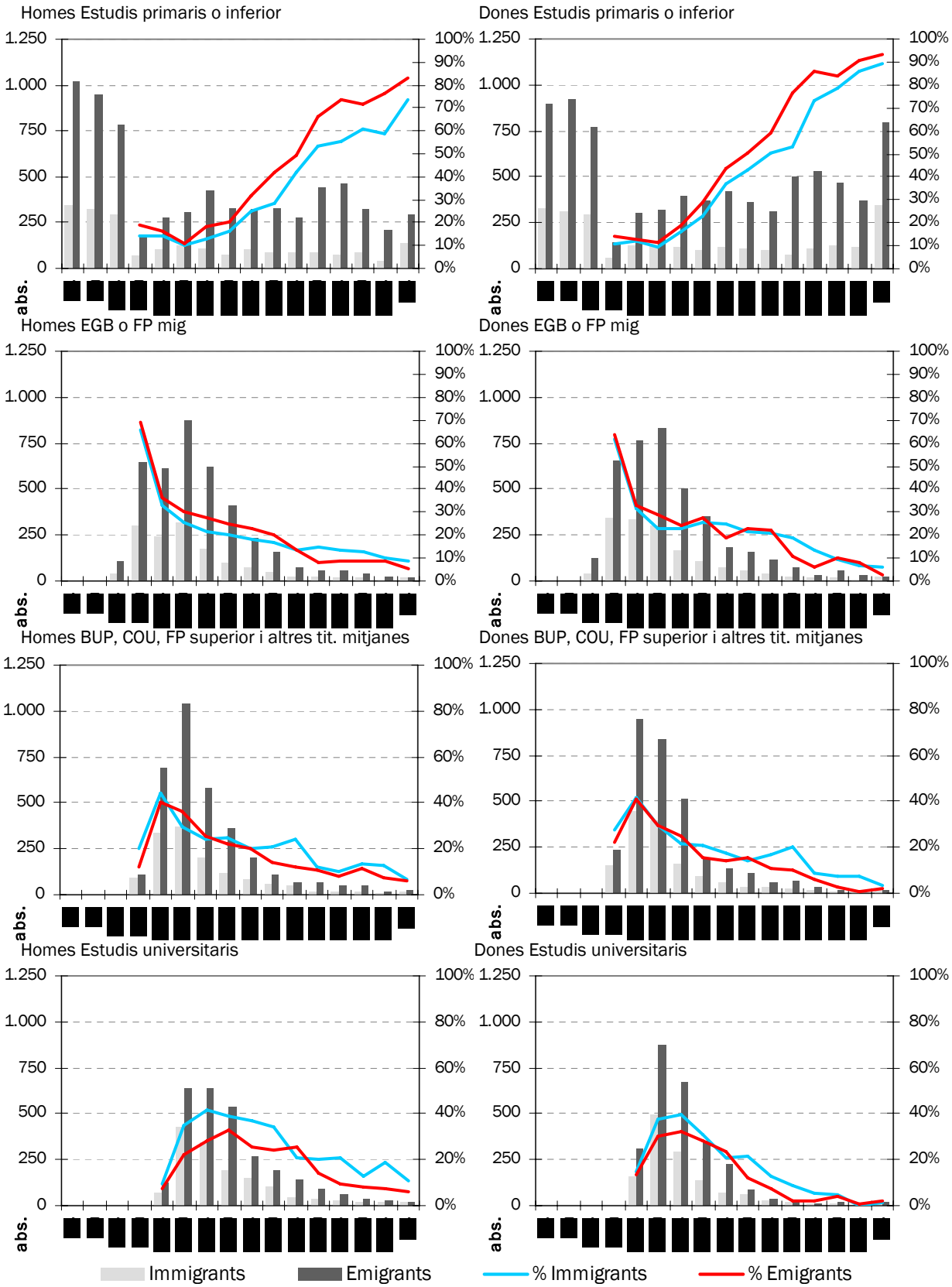

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 1991.

Annex 22.- Efectes dels moviments migratoris realitzats entre 1981 i 1991 en la composició segons nivell d'instrucció de la població de Barcelona (%)

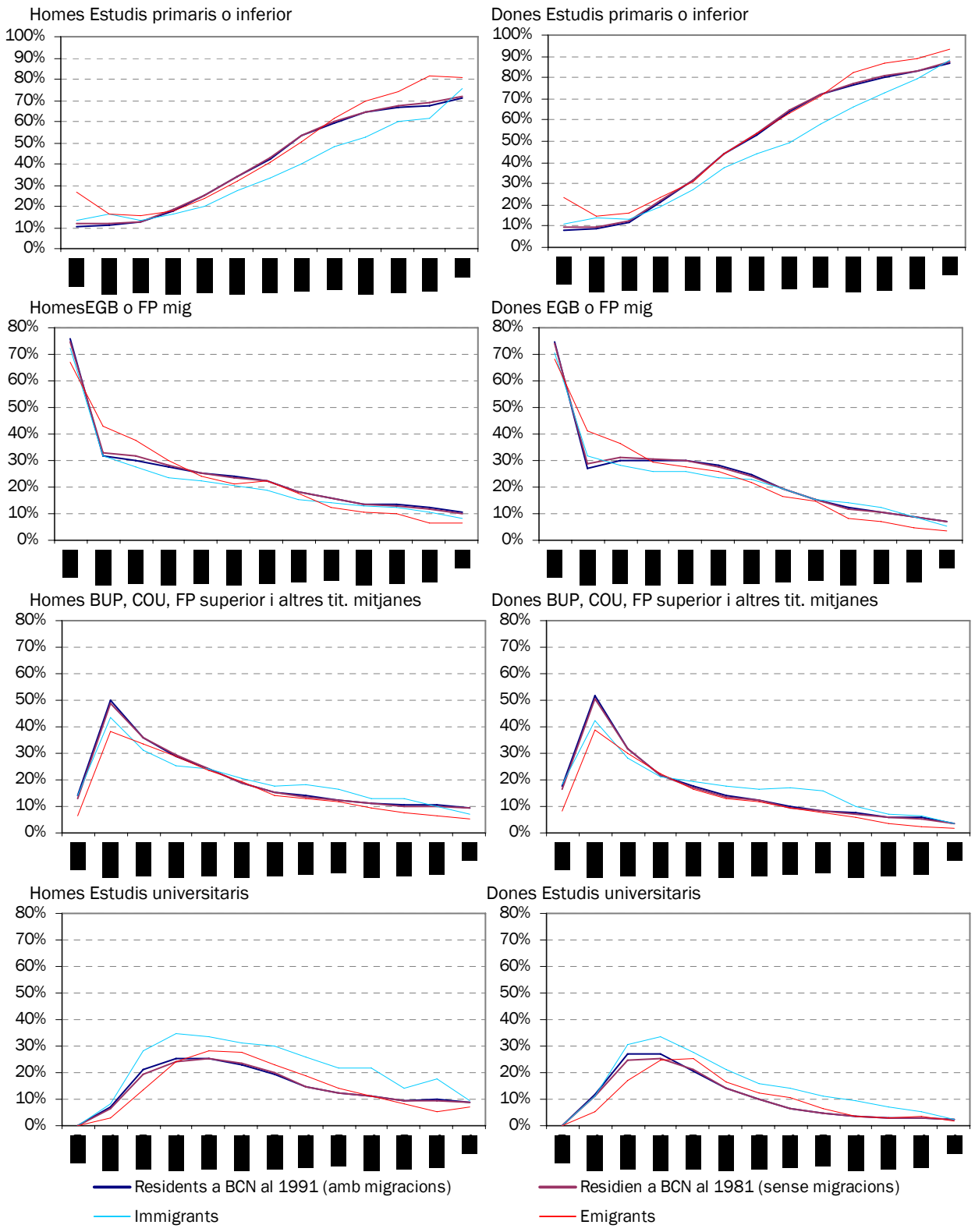

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 1991.

Annex 23.- Composició de la població que ha arribat, abandonat o canviat d'habitatge a Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i activitat. Nombres absoluts i relatius. (% d'immigrants o emigrants de l'estat civil i grup d'edat/ % dels que romanen de l'estat civil i grup d'edat)

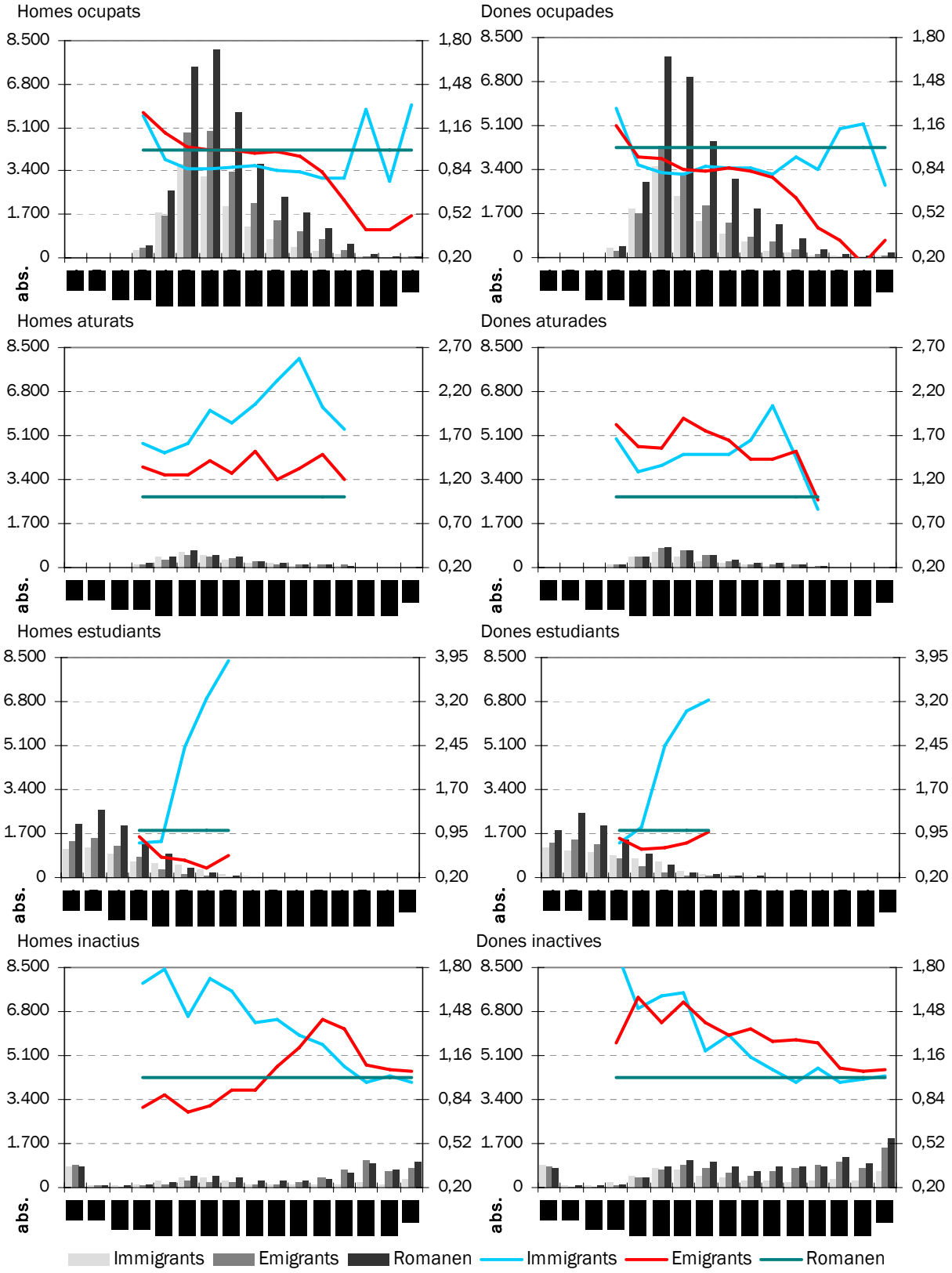

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Annex 24.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons nivell d'instrucció, sexe, edat i àmbit territorial de relació. Pes de cada grup d'estudis (%).

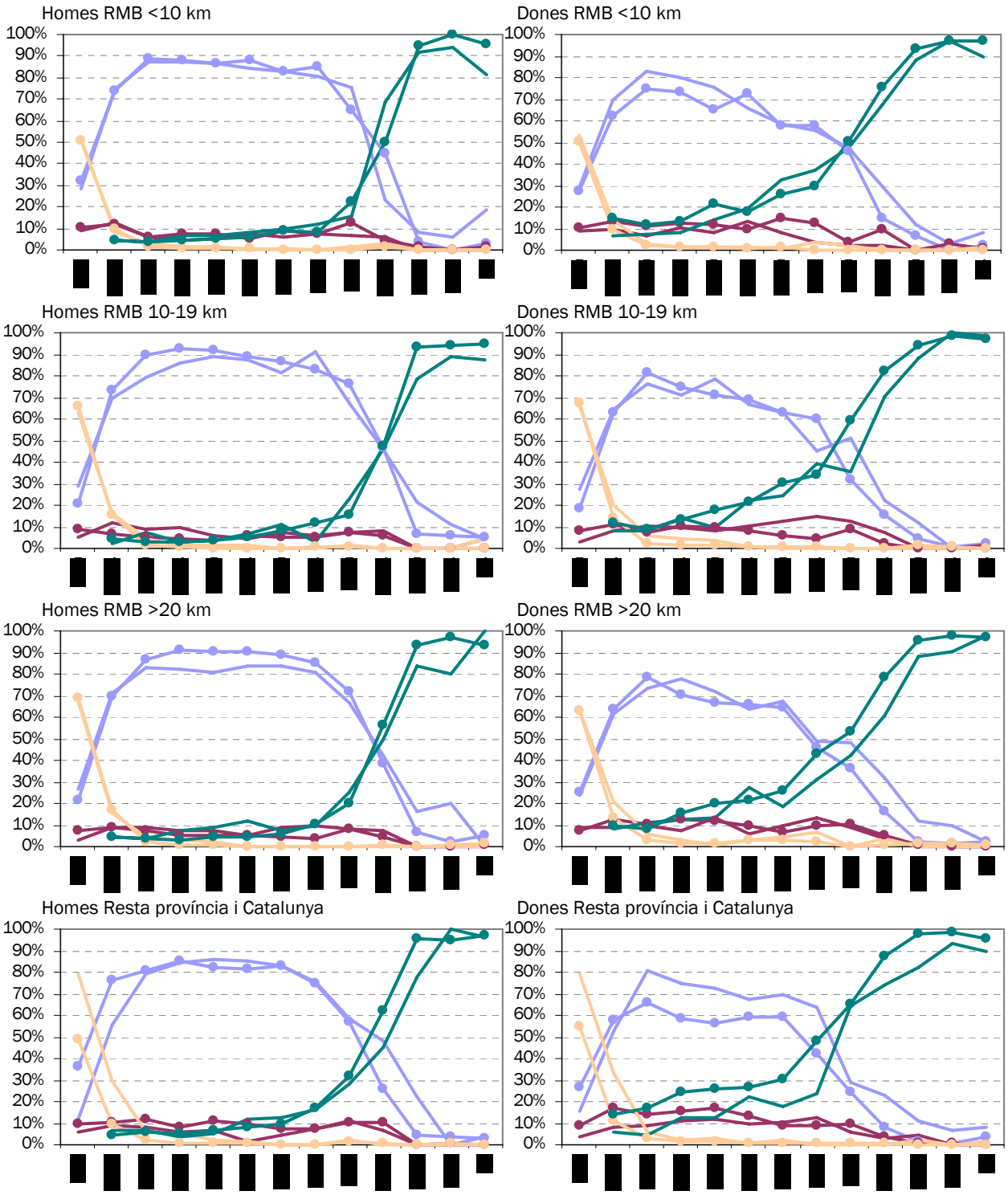

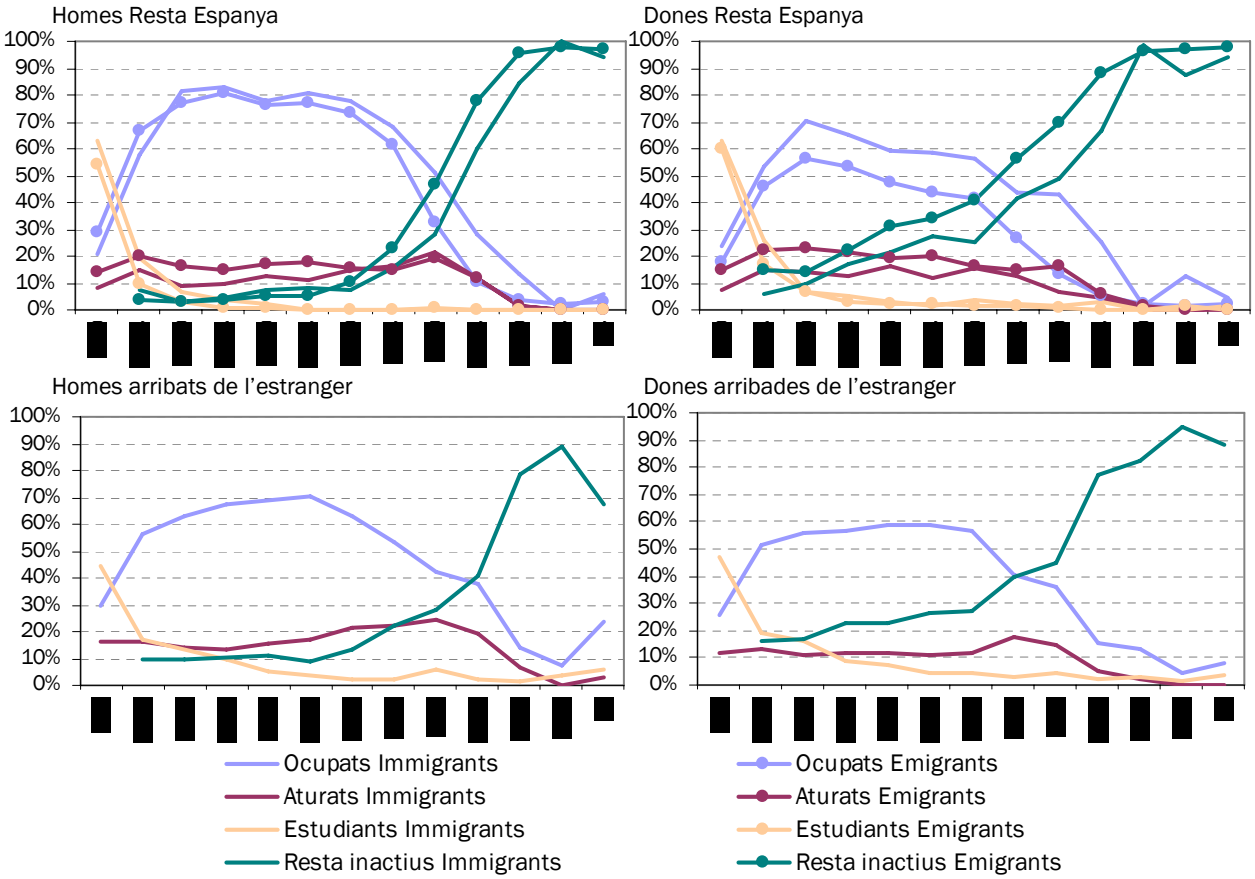

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Annex 25.- Evolució de la composició per estat civil de la població resident a la resta de la província de Barcelona segons activitat i sexe. 1981-2001 (%).

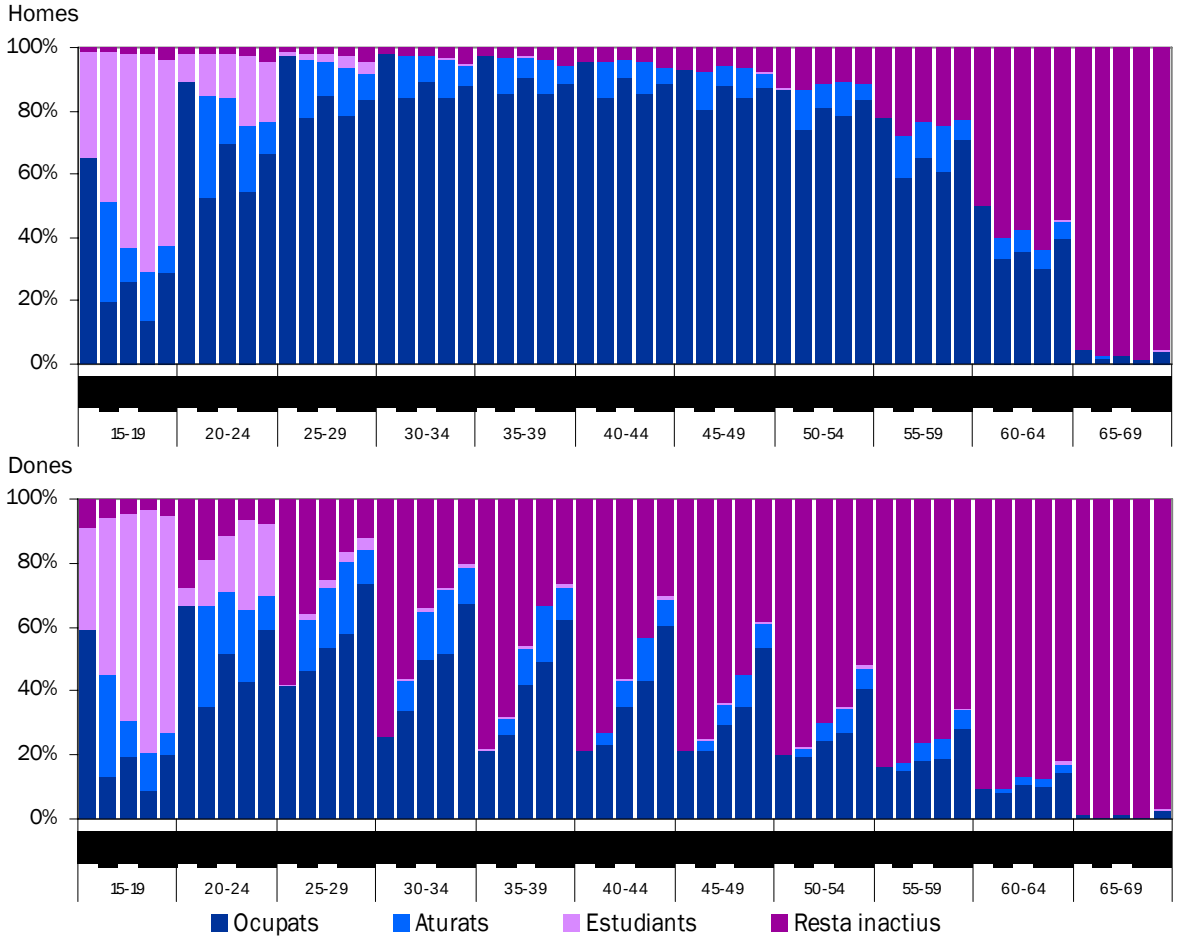

Font: Elaboració pròpia. Cens i padrons de població, 1981-2001. Al 1981 i 1986, el grup 15-19 anysomés està format per població de 16 a 19 anys. No s'ha comptabilitzat la població que realitzava el servei militar; no s'ha inclós, doncs, ni al numerador ni al denominador.

Annex 26.- Efectes dels moviments migratoris realitzats entre 1991 i 2001 en la composició segons activitat de la població de Barcelona (%)

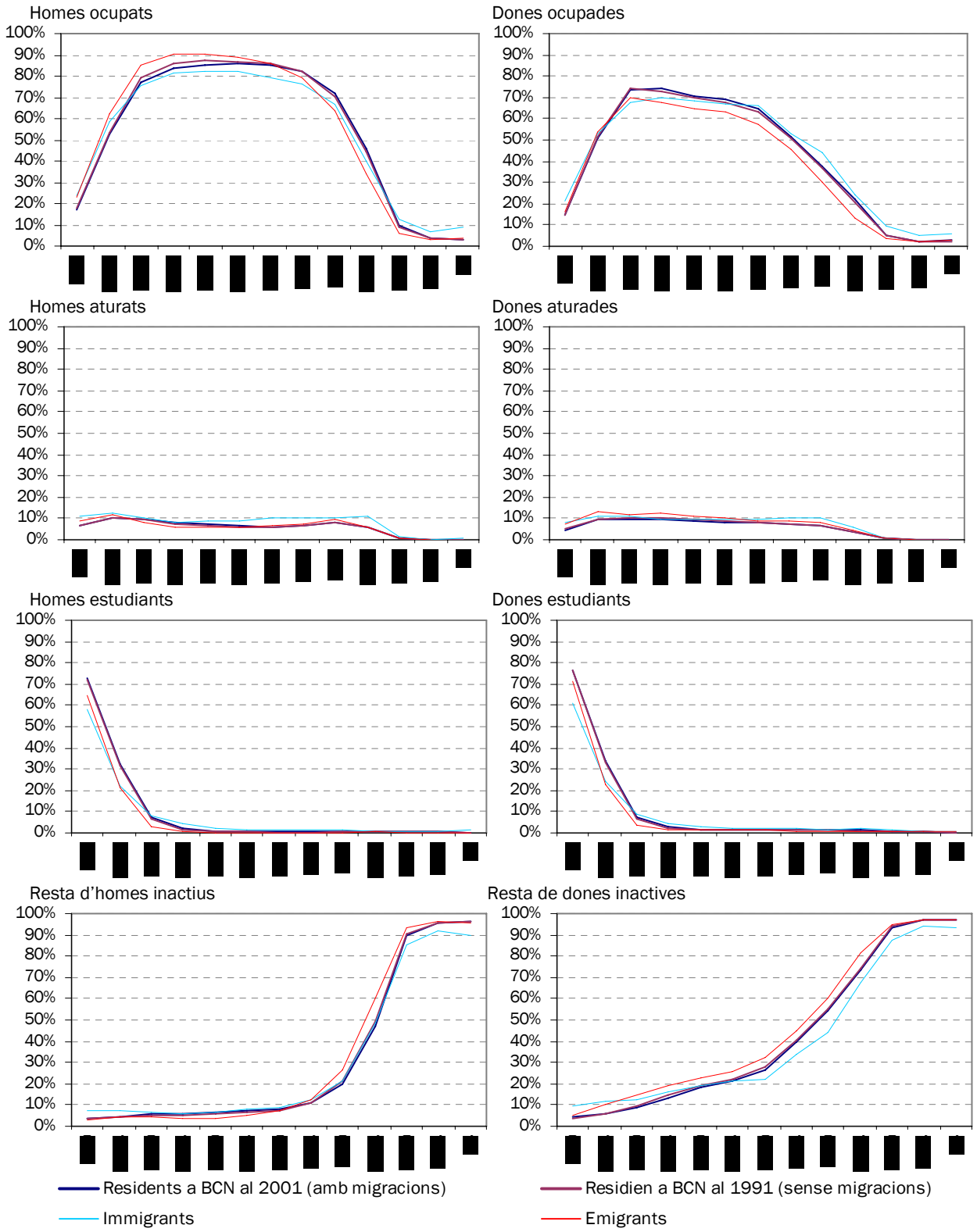

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Annex 27.- Proporció de la població censada al 2001 que ha canviat de municipi i que residia a Barcelona a 1991 sobre el total de la població que residia a Barcelona l'any 1991 segons sexe, edat i activitat (%).

	Homes					Dones				
	Ocupats	Aturats	Estudiants	Resta inactius	Total	Ocupats	Aturats	Estudiants	Resta inactius	Total
10-14			18,41%	13,20%	18,25%			18,26%	14,58%	18,16%
15-19	22,27%	22,80%	15,37%	15,19%	17,07%	18,87%	26,10%	15,67%	21,73%	16,87%
20-24	17,51%	16,41%	10,20%	14,98%	14,97%	17,14%	21,61%	11,35%	28,48%	16,33%
25-29	22,01%	17,54%	9,09%	16,33%	20,46%	22,71%	28,09%	13,81%	37,03%	24,02%
30-34	31,97%	23,64%	12,50%	20,77%	30,48%	28,38%	36,10%	22,84%	39,10%	30,64%
35-39	30,98%	25,09%	16,59%	19,81%	29,87%	24,64%	30,74%	24,30%	31,29%	26,51%
40-44	24,84%	22,48%	19,20%	19,75%	24,33%	19,03%	24,00%	20,73%	23,84%	20,55%
45-49	19,45%	22,08%	15,63%	18,53%	19,53%	13,69%	16,72%	18,34%	17,58%	15,06%
50-54	15,14%	17,97%	14,04%	17,58%	15,59%	10,65%	14,19%	10,54%	13,31%	11,99%
55-59	11,88%	15,40%	9,18%	16,48%	13,12%	9,08%	12,58%	10,08%	11,90%	10,89%
60-64	9,84%	12,69%	9,01%	15,89%	12,96%	7,16%	12,49%	9,34%	12,03%	11,01%
65-69	9,18%	14,20%	7,66%	13,62%	13,20%	7,29%	14,56%	10,54%	10,21%	10,09%
70-74	7,73%	8,57%	6,81%	10,58%	10,45%	6,72%	11,54%	7,74%	8,05%	8,03%
75+	8,66%	10,17%	4,82%	7,10%	7,14%	7,14%	5,38%	7,65%	6,80%	6,81%

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Annex 28.- Proporció de la població censada al 1991 que ha canviat de municipi i que residia a Barcelona a 1981 sobre el total de la població que residia a Barcelona l'any 1981 segons sexe, edat i activitat (%).

	Homes					Dones				
	Ocupats	Aturats	Estudiants	Resta inactius	Total	Ocupats	Aturats	Estudiants	Resta inactius	Total
10-14			15,00%		15,00%			15,24%		15,25%
15-19	12,13%	13,09%	13,41%	20,34%	13,29%	8,65%	12,75%	13,40%	22,20%	12,97%
20-24	9,75%	11,80%	10,87%	16,33%	10,48%	10,30%	15,00%	11,58%	30,84%	12,85%
25-29	16,48%	14,48%	11,50%	16,32%	15,97%	15,83%	21,57%	18,15%	33,82%	19,79%
30-34	22,64%	20,64%	11,59%	19,31%	22,32%	18,43%	24,39%	25,49%	30,59%	22,26%
35-39	22,29%	22,98%	13,65%	21,72%	22,29%	17,14%	24,48%	27,97%	22,44%	19,74%
40-44	18,30%	20,09%	6,72%	20,39%	18,45%	14,00%	17,64%	26,46%	15,86%	15,19%
45-49	13,39%	19,43%	4,17%	17,94%	13,99%	10,10%	15,58%	26,46%	11,05%	11,05%
50-54	9,80%	16,12%	6,38%	13,14%	10,55%	7,64%	11,07%	16,65%	8,30%	8,26%
55-59	7,15%	10,32%	9,38%	12,73%	8,37%	6,94%	6,23%	15,16%	7,62%	7,40%
60-64	5,35%	10,01%	6,82%	10,34%	8,01%	4,81%	8,63%	26,79%	7,62%	7,20%
65-69	6,41%		10,87%	9,18%	9,04%	8,55%		18,17%	7,62%	7,75%
70-74	6,15%		0,00%	9,18%	9,09%	7,99%		8,93%	7,77%	7,78%
75+	4,98%		6,49%	7,07%	7,06%	4,53%		19,22%	7,30%	7,30%

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 1991.

Annex 29.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre l'1 de març de 1990 i l'1 de març de 1991 segons activitat, sexe i edat. Nombres absoluts i relatius.

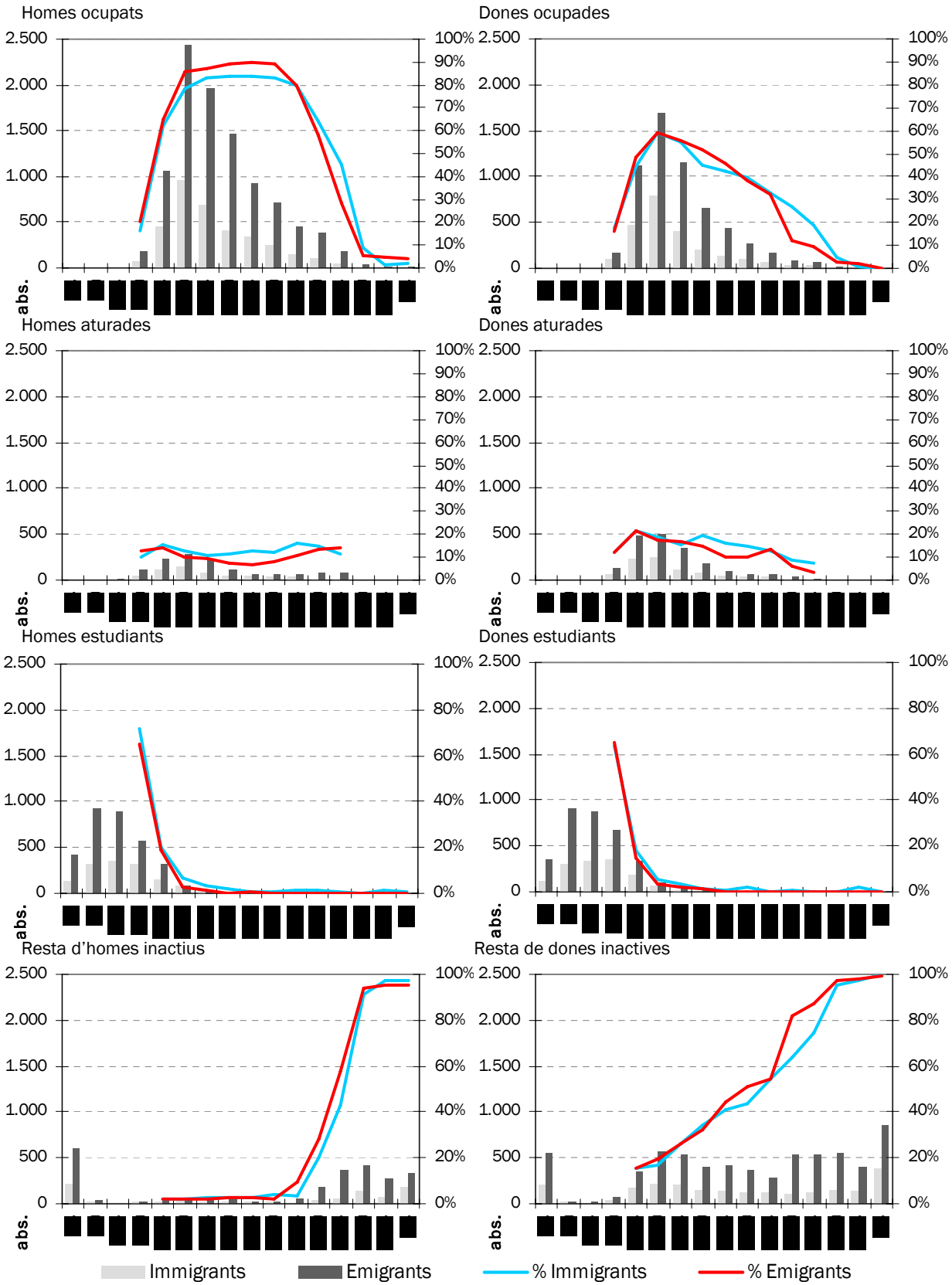

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 1991. No s'inclouen les persones fent el servei militar.

Annex 30.- Efectes dels moviments migratoris realitzats entre 1981 i 1991 en la composició segons activitat de la població de Barcelona (%)

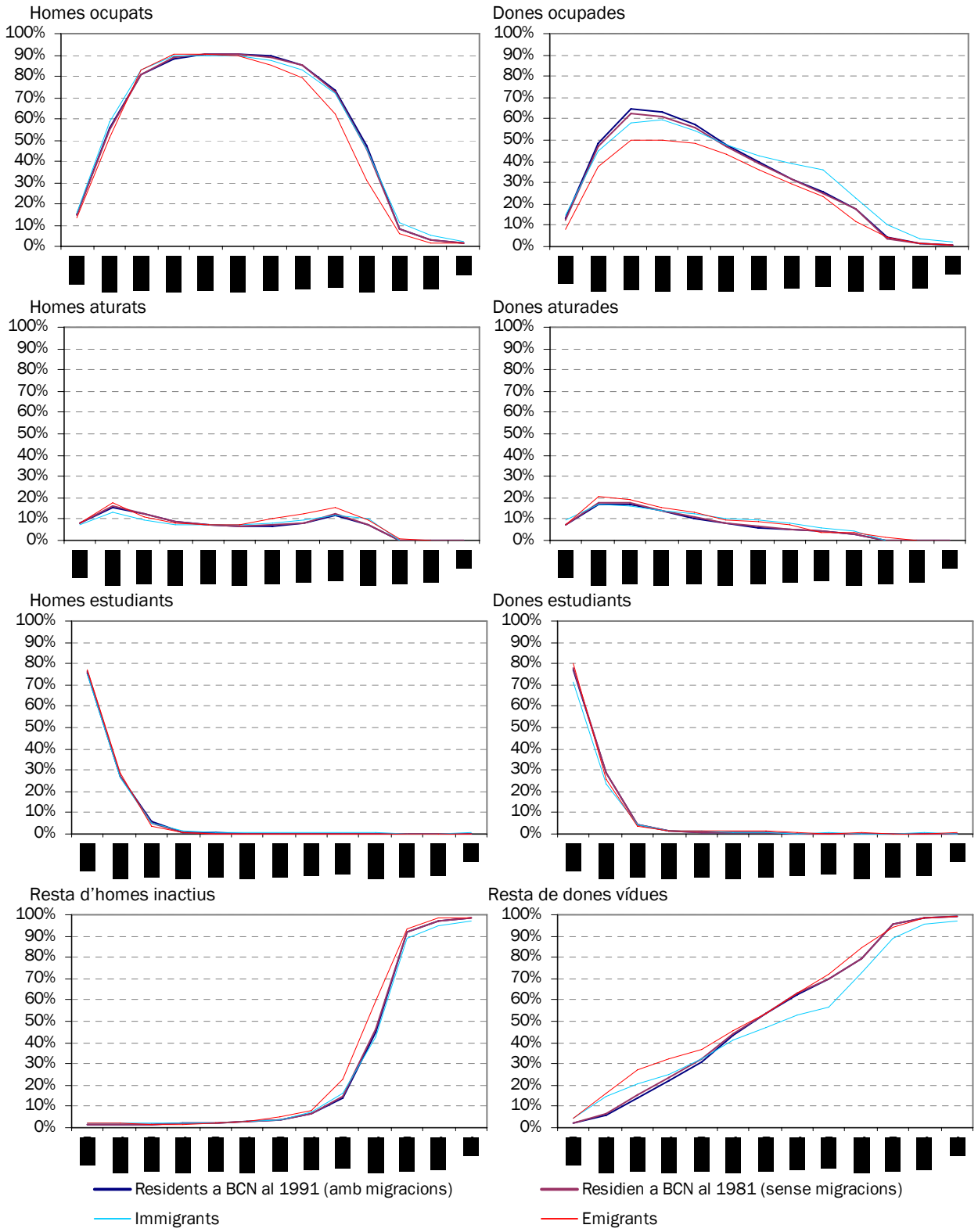

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 1991. No s'han comptabilitzat els homes realitzant el servei militar.

Annex 31.- Proporció de la població censada al 2001 que ha canviat de municipi i que residia a Barcelona a 1991 sobre el total de la població que residia a Barcelona l'any 1991 segons sexe, edat i categoria socioeconòmica.

	Homes					Dones				
	16-24	25-34	35-49	50-64	Total	16-24	25-34	35-49	50-64	Total
Empresaris amb assalariats	21,4%	30,8%	25,8%	14,2%	22,3%	18,8%	28,6%	20,6%	12,4%	19,2%
Empresaris sense assalariats	16,9%	27,2%	21,7%	10,1%	18,4%	20,3%	24,1%	18,8%	9,1%	16,5%
Directors, gerents i alts funcionaris	17,3%	27,1%	26,5%	13,2%	23,0%	13,1%	22,6%	20,0%	11,1%	19,3%
Professionals tècnics compte propi	10,6%	20,2%	20,5%	11,3%	17,5%	8,1%	18,0%	16,3%	9,1%	15,1%
Professionals tècnics compte altre	9,4%	20,5%	22,8%	11,4%	19,0%	9,5%	19,8%	18,0%	8,1%	16,6%
Personal admin., comercial, serveis	11,4%	20,3%	17,8%	8,9%	15,8%	13,6%	22,5%	15,0%	7,1%	15,7%
Operaris qualificats	19,3%	29,9%	23,3%	10,4%	21,5%	27,7%	34,0%	21,0%	8,5%	22,3%
Operaris no qualificats	20,4%	26,0%	23,9%	12,7%	22,1%	25,9%	31,7%	23,2%	9,9%	24,2%
Altres (cooperatives, exercit...)	16,3%	20,1%	19,6%	9,0%	16,9%	15,9%	18,9%	14,7%	7,9%	14,3%

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Annex 32.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons convivència amb parella i fills, sexe, edat i àmbit territorial de relació. Pes de cada tipus de conv. (%)

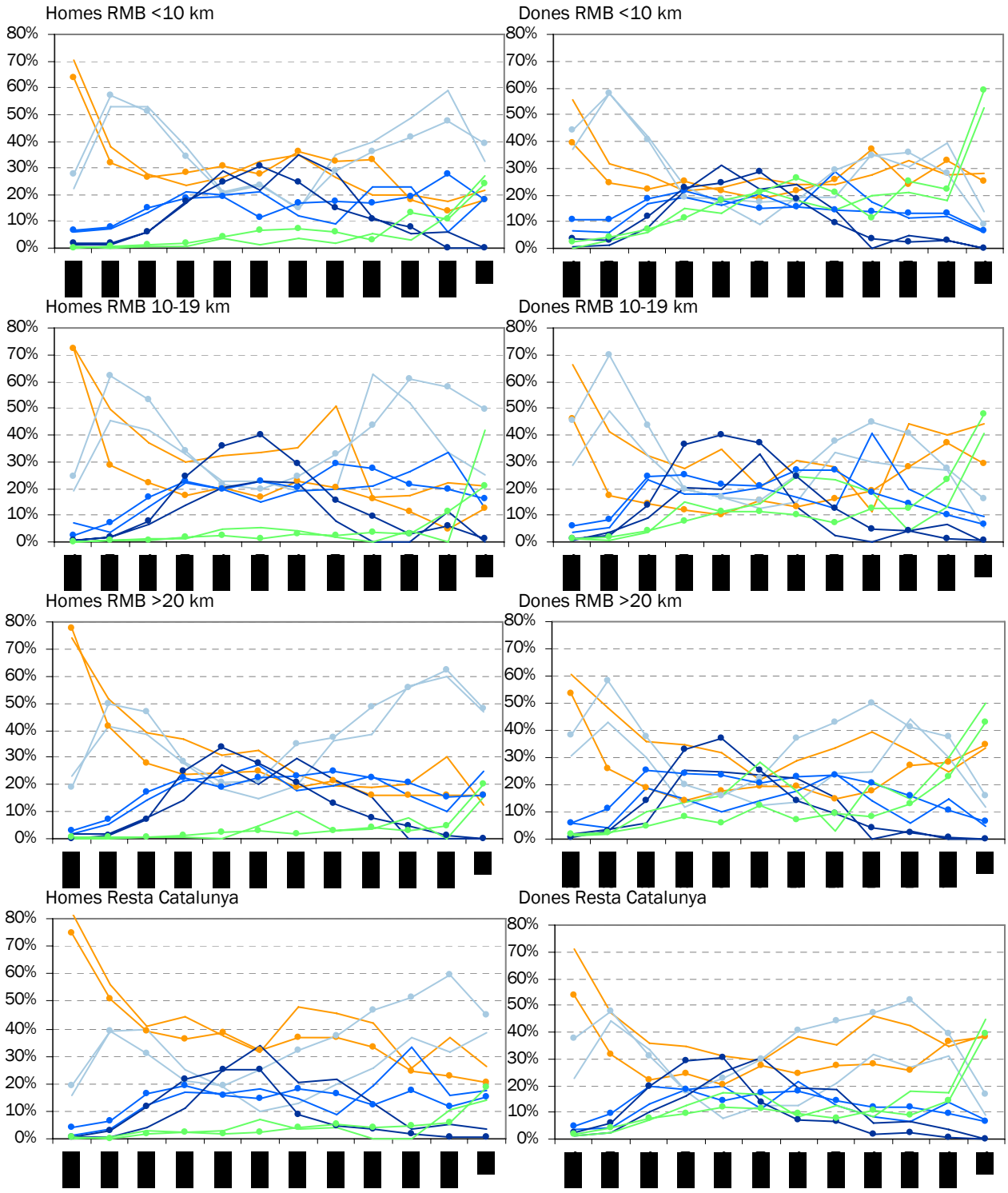

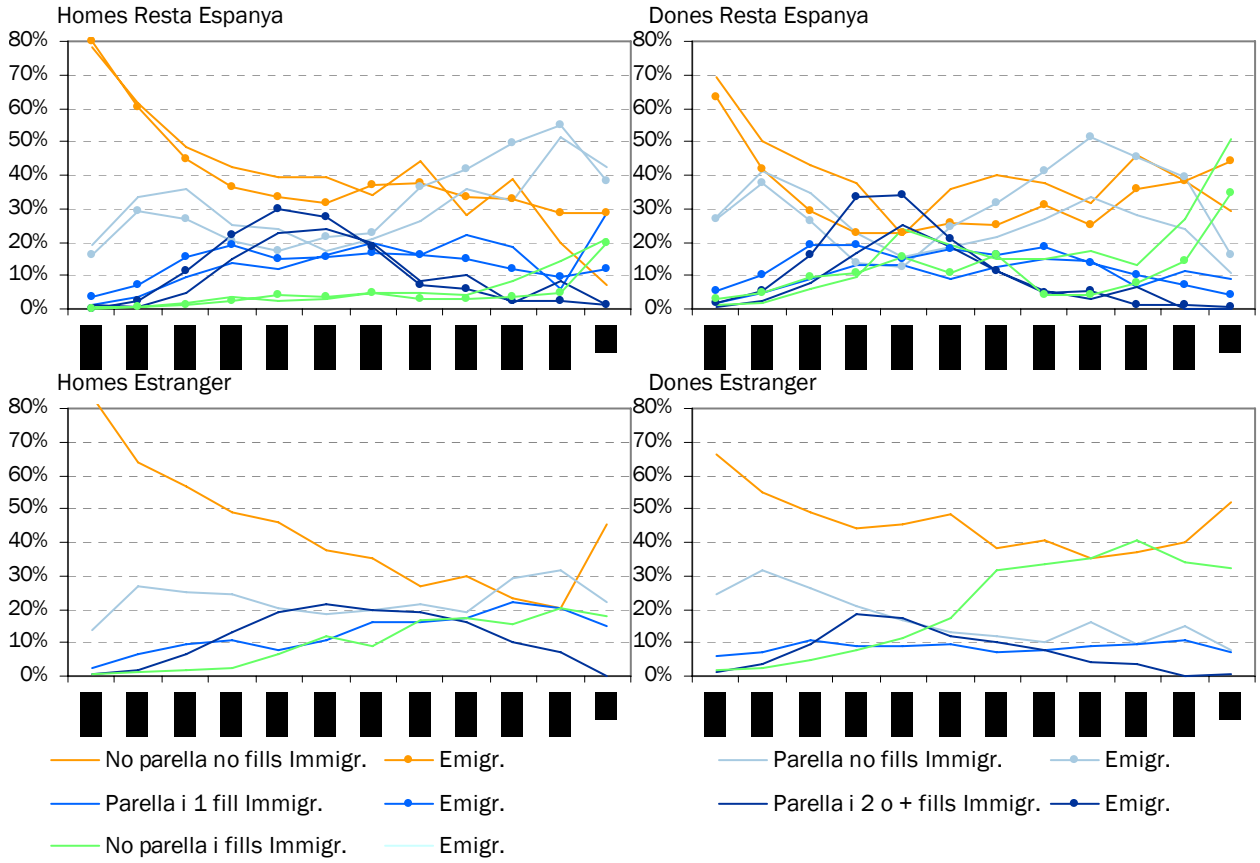

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Annex 33.- Efectes dels moviments migratoris realitzats entre 1991 i 2001 en la composició segons convivència amb parella i fills de la població de Barcelona (%)

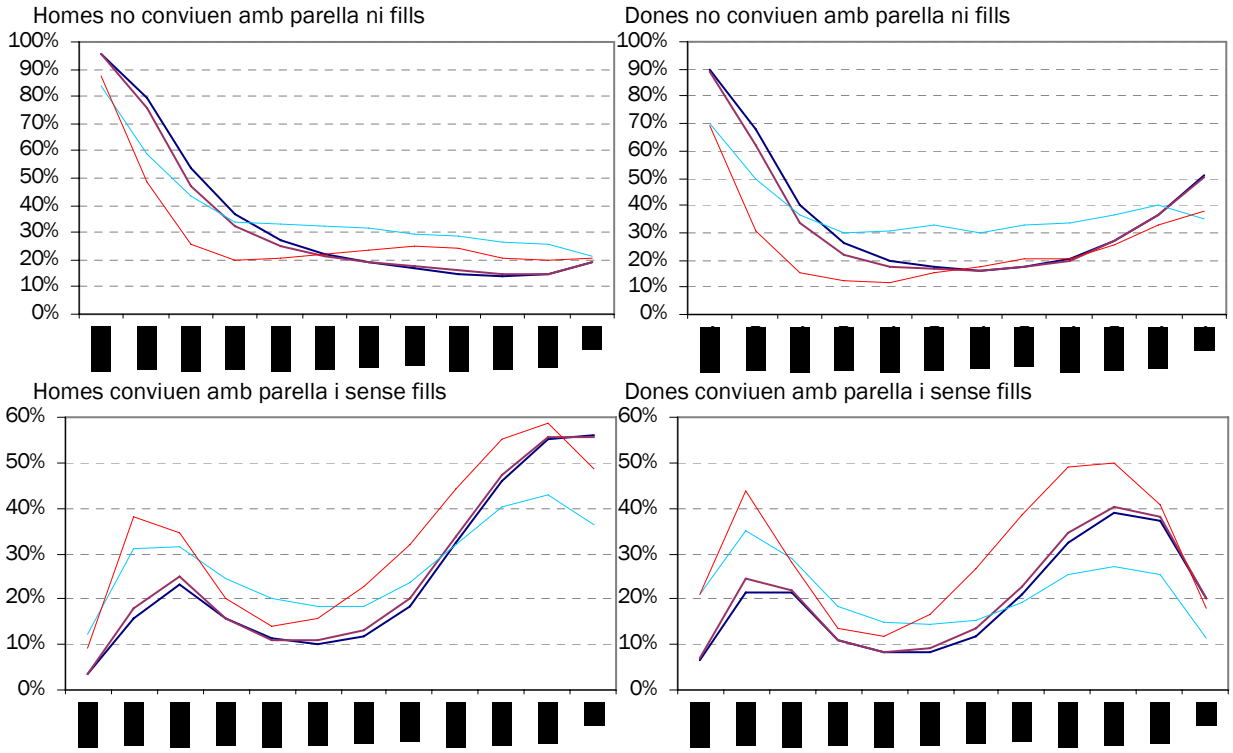

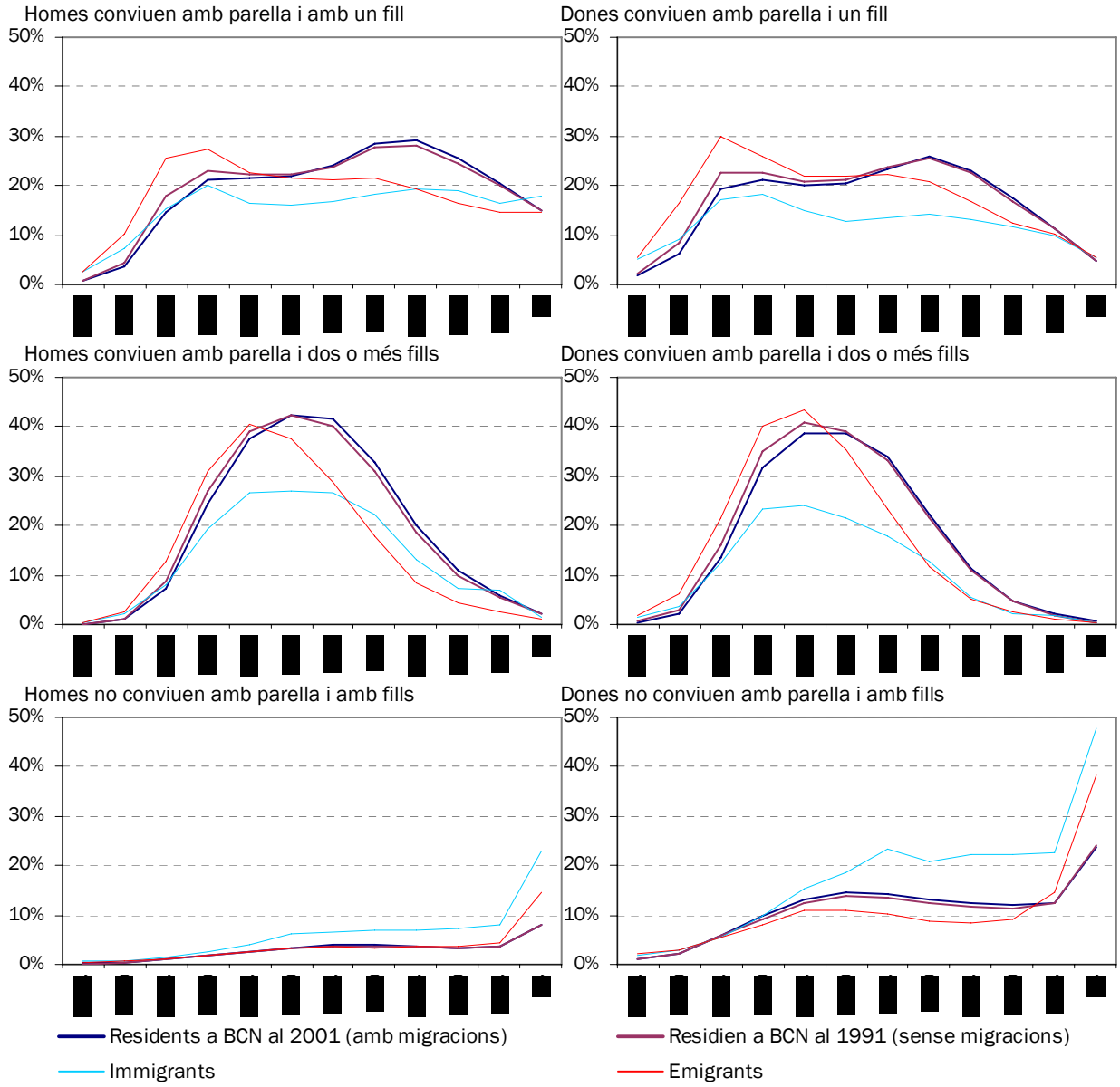

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Annex 34.- Nombre mitjà de persones que realitzen un canvi intramunicipal, immigren o emigren a cada llar en què resideix, al menys, una persona que canvia d'habitatge, immigra o emigra. Moviments realitzats entre 2000 i 2001.

	Canvi d'habitatge	Immigrants	Emigrants
Unipersonal	1	1	1
Parella sense fills	1,92	1,49	1,36
Parella amb fills	3,34	2,02	2,01
Monoparental	2,51	1,68	1,56
Família sense nucli	2,28	1,67	1,36
Polinuclear/Polifamiliar	4,98	2,79	1,66
Multipersonal no familiar	1,89	1,59	1,22
Total	2,24	1,71	1,53

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Annex 35.- Tipus de llar en què resideix la població que ha canviat d'habitatge, ha arribat o ha abandonat Barcelona entre 2000 i 2001. Dades absolutes i relatives, 2001.

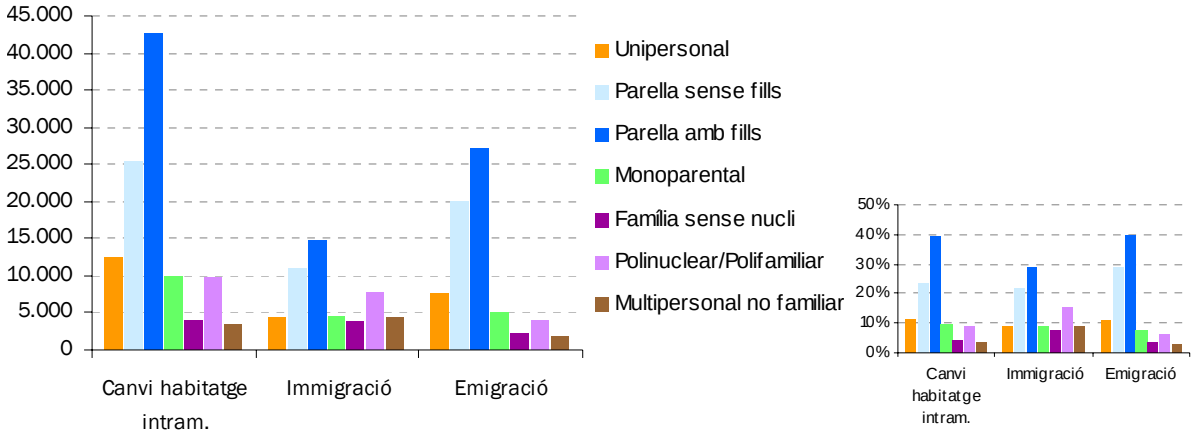

Tipologia de les llars segons àmbit territorial de procedència o destinació

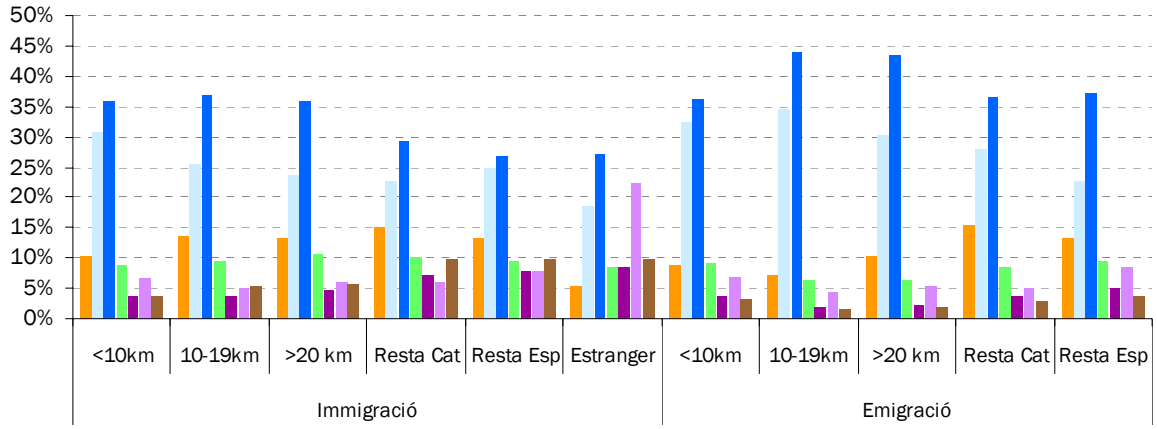

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Annex 36.- Tipus de llar en què resideix la població que ha arribat o ha abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons nacionalitat. 2001 (%)

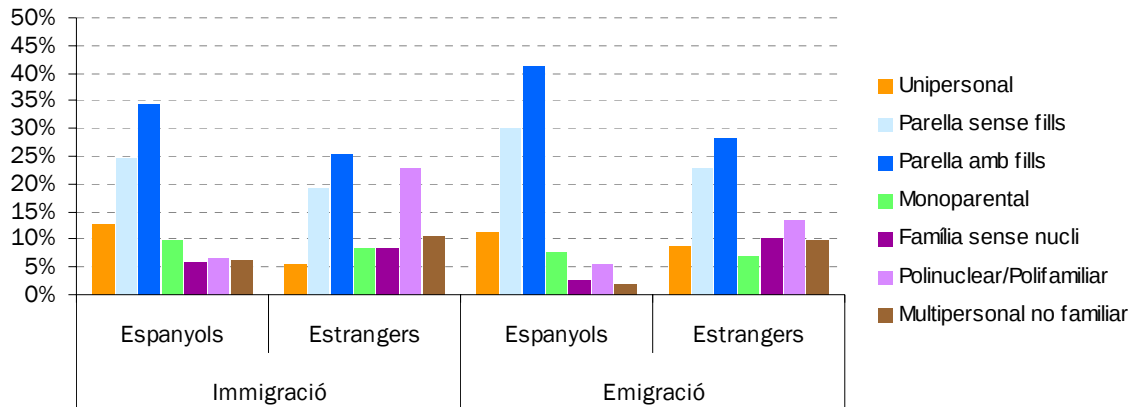

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Annex 37.- Tipus de llars en què resideixen els migrants que: A) han canviat d'habitatge a Barcelona o han marxat, B) han abandonat un municipi de la RMB amb destinació a Barcelona o a la resta de la RMB. 2001 (%)

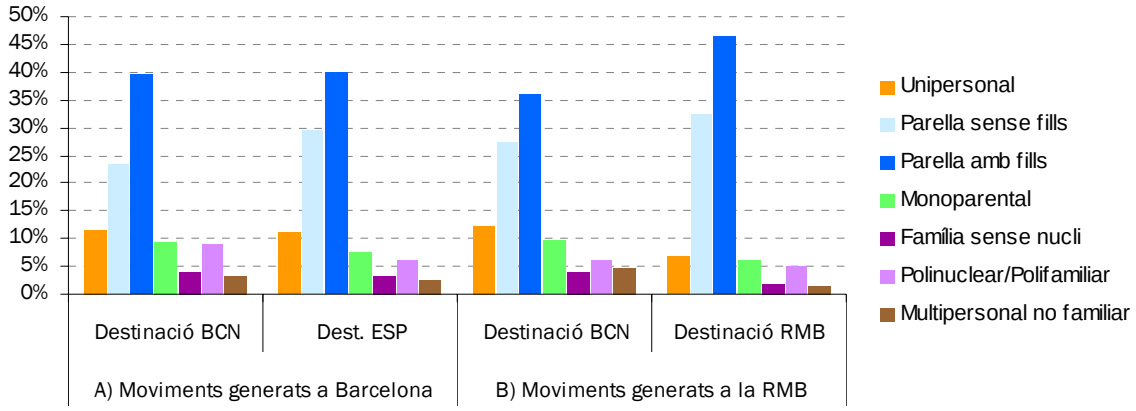

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Annex 38.- Tipus de llar en què resideix la població que ha canviat d'habitatge, ha arribat o ha abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe i edat. Pes de cada tipus de llar (%)

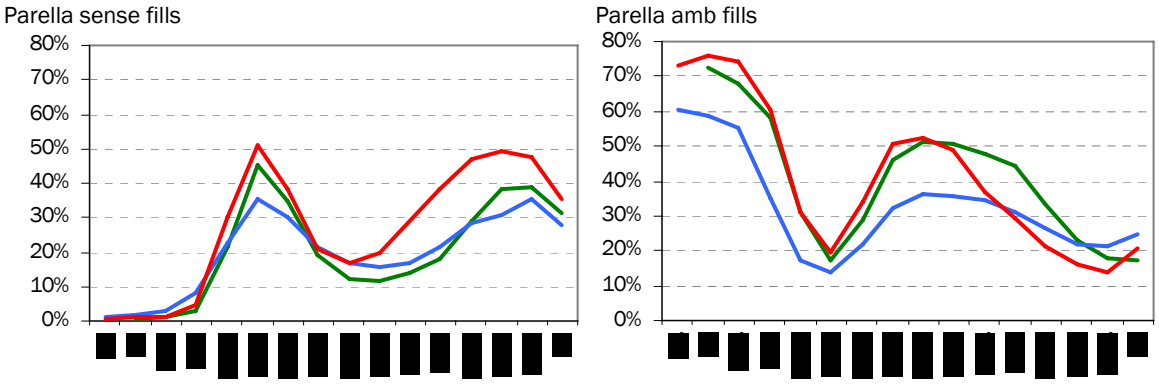

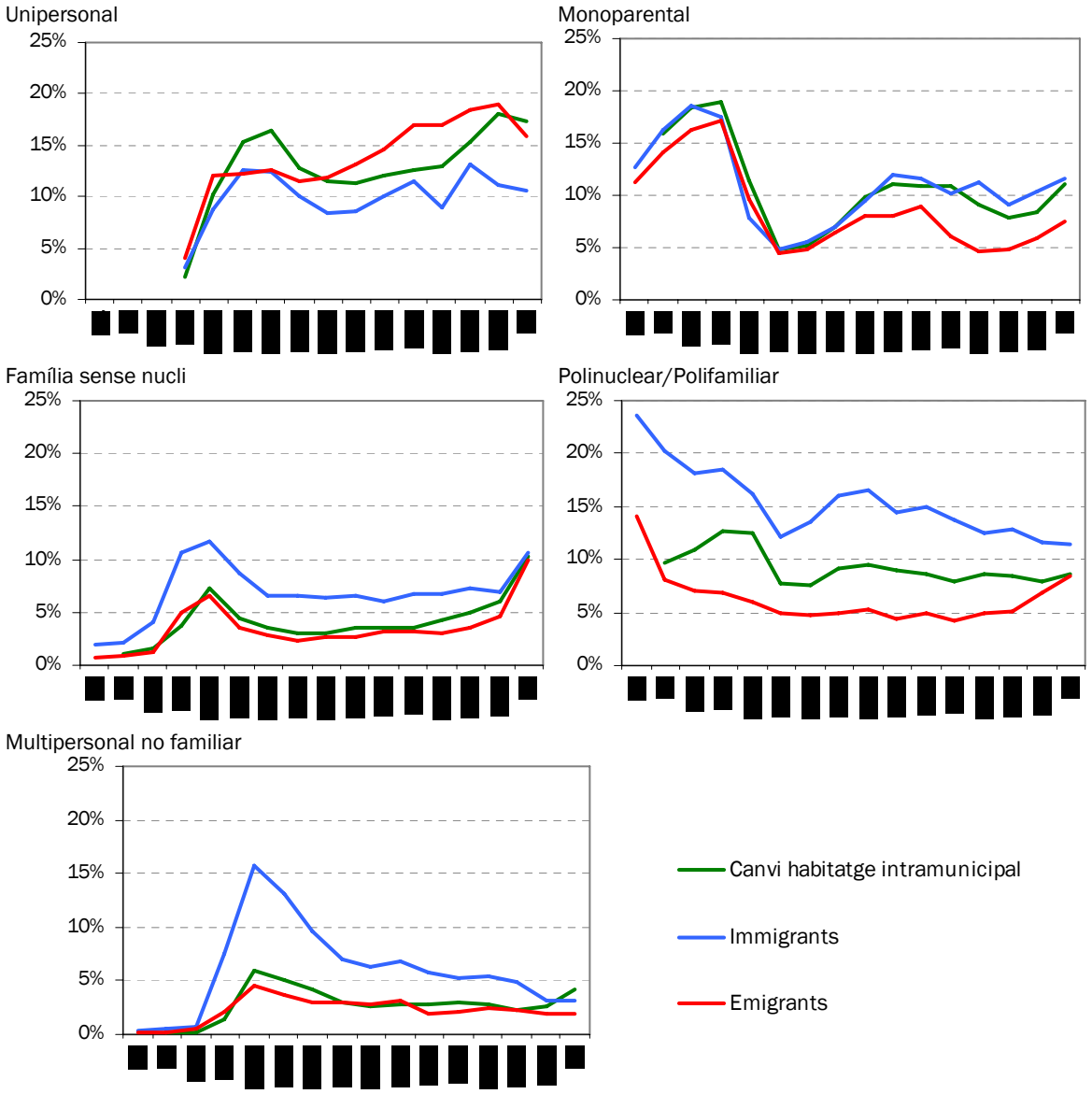

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Annex 39.- Règim de tinença de l'habitatge en què resideix la població de la RMB segons edat i distància a la ciutat de Barcelona. Només habitatges principals, 2001 (%).

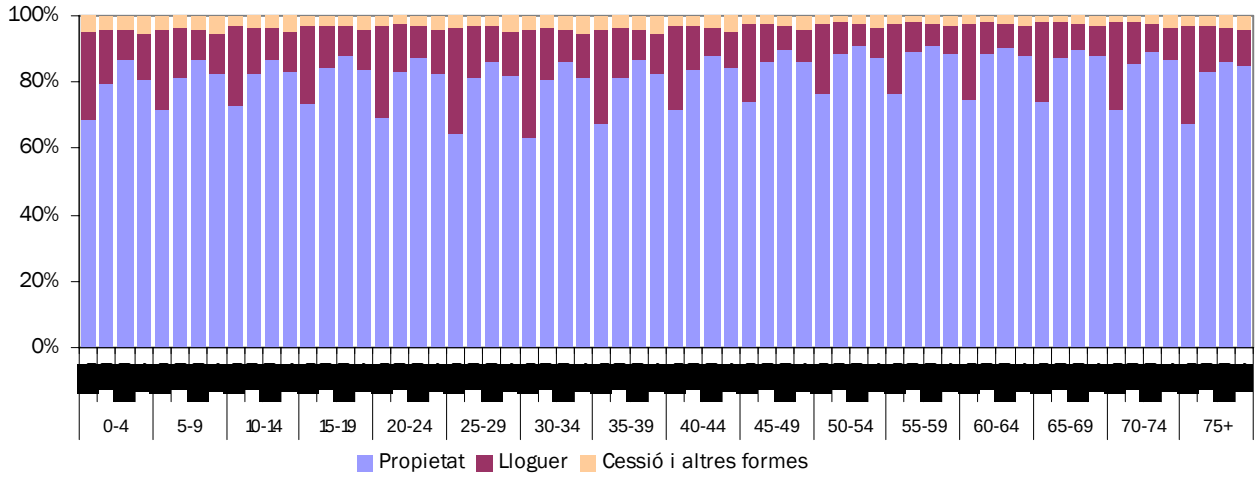

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Annex 40.- Superfície dels habitatges on resideixen els habitants de la RMB segons distància a la ciutat de Barcelona. Només residents en habitatges familiars, 2001 (%).

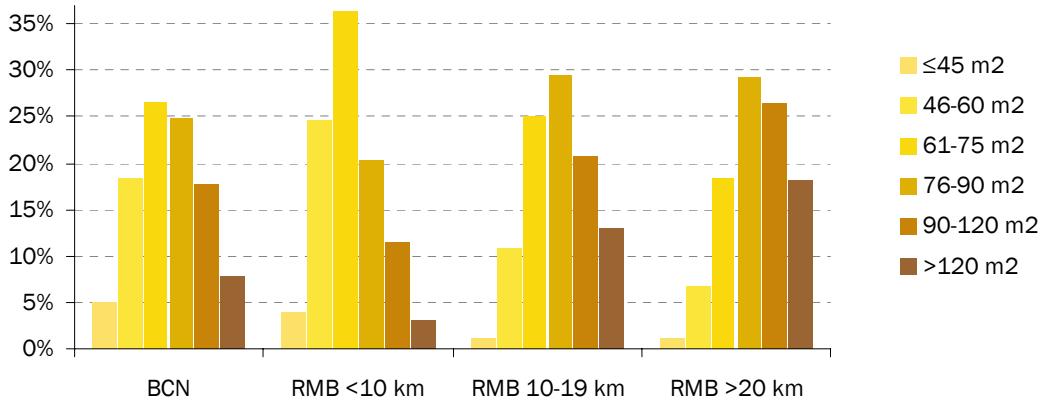

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

Annex 41.- Superfície dels habitatges on resideixen les llars de la RMB segons distància a la ciutat de Barcelona. Només habitatges principals, 2001 (%).

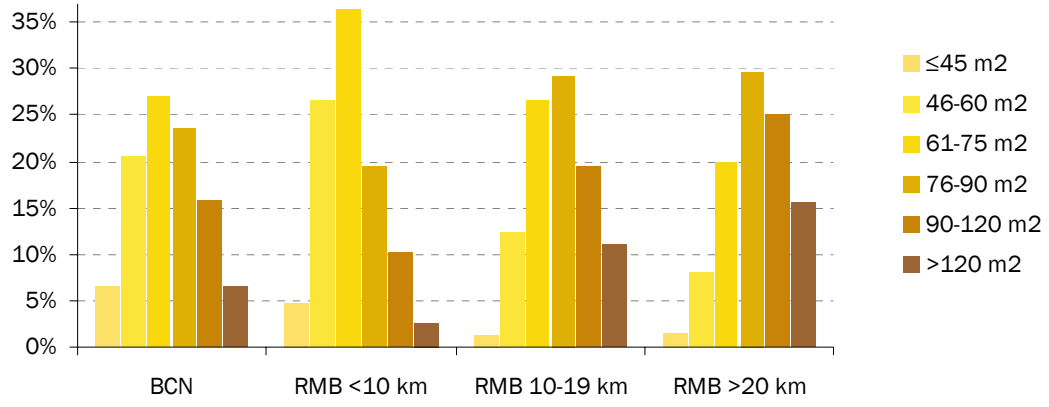

Font: Elaboració pròpia. Cens de població, 2001.

LLISTAT DE TAULES

Taula 2.1.- Informació referent al lloc de naixement de la població de Barcelona present a les publicacions de caràcter transversal. INE, IDESCAT i Ajuntament de Barcelona, 1857-2005. 28

Taula 2.2.- Univers i variables dependents en els models de regressió logística de la mobilitat residencial generada a la ciutat de Barcelona 49

Taula 2.3.- Univers i variables dependents en els models de regressió logística de la mobilitat residencial generada a la resta de Catalunya 50

Taula 2.4.- Total d'immigracions a la ciutat de Barcelona segons font de dades i tipus de moviment, 1991-2005 (Estadística de Variacions Residencials i registres de l'Ajuntament de Barcelona) 57

Taula 2.5.- Total d'emigracions de la ciutat de Barcelona segons font de dades i tipus de moviment, 1991-2005 (Estadística de Variacions Residencials i registres de l'Ajuntament de Barcelona) 59

Taula 3.1.- Població resident a Barcelona, 1826-2006. 64

Taula 3.2.- Reproducció de les taules de mortalitat segons barri presentades per Ildefons Cerdà a la Teoria General de la Urbanització. 71

Taula 3.3.- Població de Barcelona i Catalunya als censos i padrons de població, 1857-2005. 75

Taula 3.4.- Creixement relatiu de la població de Barcelona i Catalunya als períodes intercensals i padronals, 1857-2005. 76

Taula 3.5.- Evolució i creixement de la població de la ciutat de Barcelona i dels municipis independents que més tard s'annexionarien a Barcelona., 1857-1887 77

Taula 3.6.- Creixement de la població de Barcelona i de les corones metropolitanes, 1940-2005..... 83

Taula 3.7.- Reconstrucció de la sèrie naixements de la ciutat de Barcelona, 1834-2005 88

Taula 3.8.- Reconstrucció de la sèrie defuncions de la ciutat de Barcelona. 1834-2005 100

Taula 3.9.- Vida probable i vida mitjana de la població de BCN a finals de la primera meitat del s. XIX 103

Taula 3.10.- Els components demogràfics en l'evolució de la població de la ciutat de Barcelona als períodes intercensals i padronals, 1857-2005. 112

Taula 3.11.- Taxes de migració neta segons edat, sexe i nacionalitat (espanyol/estranger). 2000-2004 133

Taula 3.12.- Informació referent al lloc de naixement de la població de Barcelona present a les publicacions dels censos i padrons. INE, IDESCAT i Ajuntament de Barcelona, 1857-2001..... 134

Taula 3.13.- Naturalesa de la població a la ciutat de Barcelona segons la informació disponible als censos i padrons de població, 1857-2005. 137

Taula 3.14.- Població de Barcelona i relació de masculinitat segons el lloc de naixement, 1920-1940. 138

Taula 3.15.- Principals localitats i àmbits de naixement dels caps de llar no nascuts a Catalunya i censats a Barcelona al 1930. 142

Taula 3.16.- Població de Barcelona i relació de masculinitat segons lloc de naixement, 1940-2005. 144

Taula 3.17.- Sortides de Barcelona segons la composició (lloc de naixement) del flux a l'àmbit de destinació, 1988-2005. (%) 152

Taula 3.18.- Població de nacionalitat estrangera a la ciutat de Barcelona, 1996-2005. 154

Taula 4.1.- Comunitat autònoma de naixement i any d'arribada a Catalunya de la població censada a la ciutat de Barcelona 1991. 167

Taula 5.1.- Evolució de la població de dret i del nombre de llars segons distància a la capital provincial, 1950-2001 182

Taula 5.2.- Evolució de la mida de la llar i creixement relatiu de la població de dret i del nombre de llars segons distància a la capital provincial, 1950-2001 184

Taula 5.3.- Destinació dels canvis d'habitatge generats a la ciutat de Barcelona segons districte de sortida, 1984-2005 208

Taula 5.4.- Localització final de l'habitatge en la mobilitat intramunicipal de Barcelona segons districte d'origen i de destinació, 1991-2005. Casos observats/Casos esperats..... 210

Taula 5.5.- Origen dels canvis d'habitatge amb destinació a la ciutat de Barcelona segons districte d'arribada, 1991-2005 211

Taula 5.6.- Taxes de mobilitat residencial segons tipus de moviment i districte de partida. Ciutat de Barcelona, 1991-2005. 213

Taula 5.7.- Índex sintètic de canvi d'habitatge segons tipus de moviment a la ciutat de Barcelona, 2004..... 213

Taula 5.8.- Fluxos migratoris amb origen o destinació a la ciutat de Barcelona segons àmbit territorial de relació. Valors absoluts, 1991-2005. 215

Taula 5.9.- Taxes d'emigració, immigració i de migració neta dels fluxos migratoris amb origen o destinació a la ciutat de Barcelona segons àmbit territorial de relació, 1991-2005 216

Taula 5.10.- Rànquing de les taxes d'immigració (immigr/residents) dels municipis de la RMB segons tipus de moviment (5 mun. amb la taxa més elevada i mun. de més de 25.000 persones), 2001-2005 221

Taula 5.11.- Rànquing de les taxes d'emigració dels municipis de la RMB segons tipus de moviment (5 municipis amb la taxa més elevada i municipis de més de 25.000 persones), 2001-2005..... 222

Taula 5.12.- Rànquing de les taxes de migració neta dels municipis de la RMB segons tipus de moviment (5 municipis amb la taxa més elevada i municipis de més de 25.000 persones), 2001-2005 223

Taula 5.13.- Edat mitjana a la migració segons tipus de moviment en què participa la ciutat de Barcelona, sexe i període. 1991-2005 233

Taula 5.14.- Evolució de les altes i baixes amb destinació o origen a la ciutat de Barcelona segons nacionalitat, 2000-2005..... 236

Taula 5.15.- Altes i baixes de la població de nacionalitat estrangera, segons agrupació continental i tipus de migració, 2000-2005..... 239

Taula 5.16.- Taxes d'emigració i ISM segons nacionalitat (agrupació continental) a BCN, 2000-2005 240

Taula 5.17.- Taxes d'emigració segons nacionalitat (agrupació continental) i tipus de moviment, 2003-2005..... 244

Taula 6.1.- Probabilitat de la població de Barcelona de realitzar un moviment residencial intermunicipal o un canvi de domicili intern durant el període 2000-2001 segons sexe, edat i estat civil (‰) 278

Taula 6.2.- Probabilitat de la població de la RMB realitzar un moviment residencial amb destinació BCN o la resta de municipis catalans durant el període 2000-2001 segons sexe, edat i estat civil (‰). ... 281

Taula 6.3.- Probabilitat de la població de Barcelona de realitzar un moviment residencial intermunicipal o un canvi de domicili intern durant el període 2000-2001 segons sexe, edat i nivell d'instrucció (‰). ... 300

Taula 6.4.- Probabilitat de la població de la RMB realitzar un moviment residencial amb destinació BCN o la resta de municipis catalans durant el període 2000-2001 segons sexe, edat i nivell instrucció (‰). ... 303

Taula 6.5.- Relació amb l'activitat de la població resident a Catalunya de 20 a 39 anys segons nacionalitat i sexe (%). *Cens de 2001.* ... 312

Taula 6.6.- Relació amb l'activitat de la població de 20 a 39 anys que ha arribat a Barcelona entre 2000 i 2001 segons nacionalitat i sexe. Nombres absoluts i relatius ... 315

Taula 6.7.- Probabilitat de la població de Barcelona de realitzar un moviment residencial intermunicipal o un canvi de domicili intern durant el període 2000-2001 segons sexe, edat i activitat (‰). ... 325

Taula 6.8.- Probabilitat de la població de la RMB realitzar un moviment residencial amb destinació BCN o la resta de municipis catalans durant el període 2000-2001 segons sexe, edat i activitat (‰). ... 328

Taula 6.9.- Probabilitat de la població de Barcelona de realitzar un moviment residencial intermunicipal (amb destinació a Catalunya) o un canvi de domicili intern durant el període 2000-01 segons sexe, edat i cat. socioeconòmica (‰). ... 354

Taula 6.10.- Proporció de persones que romanen a Barcelona després d'haver experimentat un canvi d'habitatge (a Catalunya) entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i categoria socioeconòmica. ... 355

Taula 6.11.- Probabilitat de la població de la RMB realitzar un moviment residencial amb destinació BCN o la resta de municipis catalans durant el període 2000-2001 segons sexe, edat i cat. socioecon.(‰). ... 357

Taula 6.12.- Proporció de persones que tenen com a destinació la ciutat de Barcelona en relació a tots els moviments generats a la RMB i amb destinació als municipis catalans segons sexe, edat i categoria socioeconòmica. 2000 i 2001 (%) ... 357

Taula 7.1.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Tota la població ≥16 anys ... 398

Taula 7.2.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi interm. de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població masculina ≥16 anys ... 403

Taula 7.3.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població femenina ≥16 anys ... 404

Taula 7.4.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població 16-24 anys ... 407

Taula 7.5.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població 25-34 anys ... 408

Taula 7.6.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població 35-49 anys 409

Taula 7.7.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població 50-64 anys 410

Taula 7.8.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població 65 anys i més 411

Taula 7.9.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població ≥ 16 anys de nacionalitat espanyola nascuda a BCN 414

Taula 7.10.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població ≥ 16 anys de nacionalitat espanyola no nascuda a BCN 415

Taula 7.11.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població ≥ 16 anys de nacionalitat estrangera 416

Taula 7.12.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població ≥ 16 anys que no resideix en règim de lloguer 419

Taula 7.13.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població ≥ 16 anys que resideix en règim de lloguer 420

Taula 7.14.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població ≥ 16 anys que resideix en habitatges amb una superfície ≤60m² 421

Taula 7.15.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població ≥ 16 anys que resideix en habitatges amb una superfície de 61-80m² 422

Taula 7.16.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població ≥ 16 anys que resideix en habitatges amb una superfície de 81-100m² 423

Taula 7.17.- Odds ratio de la regressió logística. Model emigratori: Canvi d'habitatge i canvi intermunicipal de la població de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment. Població ≥ 16 anys que resideix en habitatges amb una superfície > 100m² 424

Taula 7.18.- Odds ratio de la regressió logística. Model immigratori: Canvi residencial intermunicipal de la població de la resta de Catalunya segons tipus de moviment. Població ≥ 16 anys segons sexe 426

Taula 7.19.- Odds ratio de la regressió logística. Model immigratori: Canvi residencial intermunicipal de la població de la resta de Catalunya segons tipus de moviment. Població segons edat (I) 429

Taula 7.20.- Odds ratio de la regressió logística. Model immigratori: Canvi residencial intermunicipal de la població de la resta de Catalunya segons tipus de moviment. Població segons edat (II) 430

Taula 7.21.- Odds ratio de la regressió logística. Model immigratori: Canvi residencial intermunicipal de la població de la resta de Catalunya segons tipus de moviment. Població ≥ 16 anys segons nacionalitat i àmbit de naixement 431

Taula 7.22.- Odds ratio de la regressió logística. Model immigratori: Canvi residencial intermunicipal de la població de la resta de Catalunya segons tipus de moviment. Població ≥ 16 anys segons règim de tinença 432

Taula 7.23.- Odds ratio de la regressió logística. Model immigratori: Canvi residencial intermunicipal de la població de la resta de Catalunya segons tipus de moviment. Població ≥ 16 anys segons superfície útil de l'habitatge 433

LLISTAT DE GRÀFICS

Gràfic 2.1.- Relació d'àmbits territorials de procedència i destinació a partir dels quals es compara la composició dels migrants amb les microdades del cens de 2001. 38

Gràfic 2.2.- Estocs de població contemplats per al càlcul de les proporcions de canvi d'habitatge i migracions..... 41

Gràfic 3.1.- Evolució de la població de Barcelona, 1826-2005..... 72

Gràfic 3.2.- Evolució de la població a Barcelona i Catalunya, 1857-2005. 74

Gràfic 3.3.- Evolució de la taxa de creixement anual acumulatiu. Barcelona i Catalunya, 1857-2001. 76

Gràfic 3.4.- Evolució del nombre de naixements a la ciutat de Barcelona,. 1834-2005..... 90

Gràfic 3.5.- Evolució de la taxa bruta de natalitat a la ciutat de Barcelona, 1834-2004..... 91

Gràfic 3.6.- Evolució de les taxes específiques de fecunditat a la ciutat de Barcelona, 1927-2004..... 94

Gràfic 3.7.- Evolució de l'Indicador Sintètic de Fecunditat a la ciutat de Barcelona, Catalunya i Espanya, 1920-2004 95

Gràfic 3.8.- Evolució de l'Edat Mitjana a la Maternitat a la ciutat de Barcelona, Catalunya i Espanya, 1920-2004 97

Gràfic 3.9.- Evolució del nombre de defuncions a la ciutat de Barcelona, 1834-2005..... 102

Gràfic 3.10.- Evolució de la taxa bruta de mortalitat a la ciutat de Barcelona, Catalunya i Espanya, 1834-2004 104

Gràfic 3.11.- Evolució de la taxa de mortalitat infantil a la ciutat de Barcelona (1860-1880 i 1902-2004) i a Catalunya i Espanya (1900-2005)..... 106

Gràfic 3.12.- Evolució de l'esperança de vida en néixer a la ciutat de Barcelona, 1900-2004..... 107

Gràfic 3.13.- Evolució dels naixements, defuncions i saldo natural a la ciutat de Barcelona, 1834-2005 110

Gràfic 3.14.- Els components del creixement demogràfic de la ciutat de Barcelona als períodes intercensals i padronals, 1857-2005 114

Gràfic 3.15.- Evolució dels residents a Barcelona i municipis agregats segons generacions, 1857-1900. 119

Gràfic 3.16.- Perfil per edat de la població immigrant i emigrant a la ciutat de Barcelona, 1863 120

Gràfic 3.17.- Estructura per edats de la població de Barcelona. 1848- 2005. 121

Gràfic 3.18.- Evolució dels residents a la ciutat de Barcelona segons sexe i generació, 1900-2001. (10-14 anys = base 100). 125

Gràfic 3.19.- Taxes anuals de migració neta segons sexe i generació, 1900-2001. 127

Gràfic 3.20.- Taxes anuals de migració neta segons període intercensal, sexe i generació, 1900-2005.´ 130

Gràfic 3.21.- Localització de la població a la ciutat de Barcelona i antiguitat dels fluxos immigratoris provincials. Barcelona, 1970. 149

Gràfic 3.22.- Estructura per edats i sexe de la població resident a la ciutat de Barcelona segons lloc de naixement, 2001. 155

Gràfic 4.1.- Any de construcció del parc d'habitatges de la ciutat de Barcelona, 1991 158

Gràfic 5.1.- Evolució del total de població, del nombre de llars i de la mida de la llar a la ciutat de Barcelona i als municipis de la RMB segons distància a BCN, 1950-2001 187

Gràfic 5.2.- Saldo migratori dels municipis de la Regió Metropolitana de Barcelona segons període, generació i distància a Barcelona, 1981-2004. 191

Gràfic 5.3.- Taxa de migració neta dels municipis de la Regió Metropolitana de Barcelona segons període, sexe, generació i distància a Barcelona, 1981-2004 192

Gràfic 5.4.- Saldo migratori dels municipis de la Regió Metropolitana de Barcelona segons període, generació i grandària del municipi, 1981-2004. 198

Gràfic 5.5.- Taxa de migració neta dels municipis de la Regió Metropolitana de Barcelona segons període, sexe, generació i grandària del municipi, 1981-2004. 199

Gràfic 5.6.- Evolució de l'Índex sintètic de Migració (ISM) segons tipus de moviment. Barcelona, 1988-2005 217

Gràfic 5.7.- Fluxos residencials diaris mitjans de la ciutat Barcelona amb el seu entorn metropolità, resta de Catalunya i resta d'Espanya. 1991-2000 225

Gràfic 5.8.- Fluxos residencials diaris mitjans de la ciutat Barcelona amb el seu entorn metropolità, resta de Catalunya i resta d'Espanya. 2001-2005 226

Gràfic 5.9.- Composició dels fluxos migratoris als àmbits de la província de Barcelona segons tipus de moviment emigratori i immigratori, 1991-2005 227

Gràfic 5.10.- Saldo migratori i fluxos amb procedència o destinació a la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment i edat simple, 1991-2005 229

Gràfic 5.11.- Taxa d'immigració, emigració i migració neta de la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment i edat quinquennal, 1991-2005 231

Gràfic 5.12.- Distribució per tipus de moviment dels fluxos migratoris amb origen o destinació a la ciutat de Barcelona segons edat quinquennal, 1991-2005 232

Gràfic 5.13.- Taxa d'immigració, emigració i migració neta de la ciutat de Barcelona segons sexe i edat quinquennal, 1991-2005 234

Gràfic 5.14.- Evolució de les altes i baixes amb destinació o origen a la ciutat de Barcelona segons nacionalitat i àmbit de relació, 2000-2005. 238

Gràfic 5.15.- Pes de la població estrangera en els fluxos migratoris amb origen o destinació a la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment (distància a Barcelona) i edat, 2003-2005 241

Gràfic 5.16.- Estructura per sexe i edat dels fluxos residencials intermunicipals generats a la ciutat de Barcelona segons nacionalitat, 2003-2005 242

Gràfic 5.17.- Fluxos residencials diaris mitjans de la ciutat Barcelona amb el seu entorn metropolità, resta de Catalunya i resta d'Espanya segons nacionalitat. 2003-2005 245

Gràfic 5.18.- Taxes d'emigració per edat i sexe de la població de nacionalitat espanyola i estrangera a la ciutat de Barcelona segons tipus de moviment, 2003-2005 246

Gràfic 6.1.- Distribució per sexe i edat de la població resident a la RMB segons distància a la ciutat de Barcelona. 2001. 252

Gràfic 6.2.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe i edat. Nombres absoluts i relatius. 253

Gràfic 6.3.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i nacionalitat. Nombres absoluts i relatius. 256

Gràfic 6.4.- Composició de la població que ha canviat d'habitatge entre 2000 i 2001 segons sexe i edat. A) Moviments generats a Barcelona B) Moviments generats a la resta de la RMB 258

Gràfic 6.5.- Probabilitat de la població de Barcelona de realitzar un moviment residencial intermunicipal o un canvi de domicili intern durant el període 2000-2001 segons sexe i edat (‰). 260

Gràfic 6.6.- Probabilitat de la població de la RMB realitzar un moviment residencial amb destinació BCN o la resta de municipis catalans durant el període 2000-2001 segons sexe i edat i estat civil (‰). .. 261

Gràfic 6.7.- Evolució de la estructura per sexe i edat de la població resident a Barcelona. 1981-2001. 263

Gràfic 6.8.- Efectes dels moviments migratoris realitzats entre 1991 i 2001 en l'estructura per sexe i edat de la població de Barcelona (%)..... 264

Gràfic 6.9.- Efectes dels moviments migratoris realitzats entre 1981 i 1991 en l'estructura per sexe i edat de la població de Barcelona (%)..... 265

Gràfic 6.10.-Estat civil de la població resident a la RMB segons edat, sexe i distància a la ciutat de Barcelona. 2001 (%)..... 268

Gràfic 6.11.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe i estat civil. Nombres absoluts i relatius. 269

Gràfic 6.12.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i estat civil. Nombres absoluts i relatius. 270

Gràfic 6.13.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe, edat, estat civil i nacionalitat. Pes de cada estat civil (%). 274

Gràfic 6.14.- Composició de la població que ha canviat d'habitatge entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i estat civil (%). A) Moviments generats a Barcelona B) Moviments generats a la resta de la RMB 275

Gràfic 6.15.- Proporció de persones que romanen a Barcelona després d'haver experimentat un canvi d'habitatge entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i estat civil. 279

Gràfic 6.16.- Proporció de persones que tenen com a destinació la ciutat de Barcelona en relació a tots els moviments generats a la RMB i amb destinació als municipis catalans segons sexe, edat i estat civil. 2000 i 2001 (%)..... 282

Gràfic 6.17.- Evolució de la composició per estat civil de la població resident a Barcelona segons edat i sexe. 1981-2001 (%)..... 283

Gràfic 6.18.- Efectes dels moviments migratoris realitzats entre 1991 i 2001 en la composició segons estat civil de la població de Barcelona (%)..... 284

Gràfic 6.19.- Població censada al 2001 i lloc de residència al 1991 segons sexe, edat, estat civil i tipus de relació amb Barcelona. Dades absolutes 285

Gràfic 6.20.- Població censada al 1991 i lloc de residència al 1981 segons sexe, edat, estat civil i tipus de relació amb Barcelona. Dades absolutes 288

Gràfic 6.21.- Nivell d'instrucció de la població resident a la RMB segons edat, sexe i distància a la ciutat de Barcelona. 2001 (%). 290

Gràfic 6.22.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons nivell d'instrucció i sexe. Nombres absoluts i relatius. 292

Gràfic 6.23.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons nivell d'instrucció, sexe i edat. Nombres absoluts i relatius. 294

Gràfic 6.24.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons nivell d'instrucció, sexe, edat i nacionalitat. Pes de cada estat civil (%). 297

Gràfic 6.25.- Composició de la població que ha canviat d'habitatge entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i nivell d'ins. (%). A) Moviments generats a Barcelona B) Moviments generats a la resta de la RMB 298

Gràfic 6.26.- Proporció de persones que romanen a Barcelona després d'haver experimentat un canvi d'habitatge entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i nivell d'instrucció. 301

Gràfic 6.27.- Proporció de persones que tenen com a destinació la ciutat de Barcelona en relació a tots els moviments generats a la RMB i amb destinació als municipis catalans segons sexe, edat i nivell d'instrucció. 2000 i 2001 (%) 304

Gràfic 6.28.- Evolució de la composició per nivell d'instrucció de la població resident a Barcelona segons edat i sexe. 1986-2001 (%). 305

Gràfic 6.29.- Efectes dels moviments migratoris realitzats entre 1991 i 2001 en la composició segons nivell d'instrucció de la població de Barcelona (%) 307

Gràfic 6.30.- Població censada al 2001 i lloc de residència al 1991 segons sexe, edat, nivell d'instrucció i tipus de relació amb Barcelona. Dades absolutes 309

Gràfic 6.31.- Població censada al 1991 i lloc de residència al 1981 segons sexe, edat, nivell d'instrucció i tipus de relació amb Barcelona. Dades absolutes 310

Gràfic 6.32.- Relació amb l'activitat de la població resident a la RMB segons edat, sexe i distància a la ciutat de Barcelona. 2001 (%). 314

Gràfic 6.33.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons activitat i sexe. Nombres absoluts i relatius. 316

Gràfic 6.34.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons activitat, sexe i edat. Nombres absoluts i relatius. 318

Gràfic 6.35.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe, edat, estat civil i activitat. Pes de cada estat civil (%). 321

Gràfic 6.36.- Composició de la població que ha canviat d'habitatge entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i activitat (%). A) Moviments generats a Barcelona B) Moviments generats a la resta de la RMB 322

Gràfic 6.37.- Proporció de persones que romanen a Barcelona després d'haver experimentat un canvi d'habitatge entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i activitat. 326

Gràfic 6.38.- Proporció de persones que tenen com a destinació la ciutat de Barcelona en relació a tots els moviments generats a la RMB i amb destinació als municipis catalans segons sexe, edat i activitat. 2000 i 2001 (%) 329

Gràfic 6.39.- Evolució de la composició de la població resident a Barcelona segons activitat i sexe. 1981-2001 (%). 330

Gràfic 6.40.- Població censada al 2001 i lloc de residència al 1991 segons sexe, edat, activitat i tipus de relació amb Barcelona. Dades absolutes 331

Gràfic 6.41.- Població censada al 1991 i lloc de residència al 1981 segons sexe, edat, activitat i tipus de relació amb Barcelona. Dades absolutes 334

Gràfic 6.42.- Relació entre el lloc de residència i de treball dels migrants i dels que han realitzat un canvi de residència intramunicipal (2000-2001) segons sexe, edat i tipus de relació amb la ciutat de Barcelona. Relació migratòria amb la RMB (%). 336

Gràfic 6.43.- Relació entre el lloc de residència i de treball de la població que ha arribat a Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i distància a Barcelona (%). 337

Gràfic 6.44.- Relació entre el lloc de residència i de treball de la població que ha marxat de Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i distància a Barcelona (%). 338

Gràfic 6.45.- Condició socioeconòmica de la població resident a la RMB segons edat, sexe i distància a la ciutat de Barcelona. 2001 (%). 341

Gràfic 6.46.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons activitat i sexe. Nombres absoluts i relatius. 342

Gràfic 6.47.- Composició de la població que ha arribat, abandonat o canviat d'habitatge a Barcelona entre 2000 i 2001 segons categoria socioeconòmica, sexe i edat. Nombres absoluts i relatius. 344

Gràfic 6.48.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons cat. socioeconòmica, sexe, edat i àmbit territorial de relació. Pes de cada cond. socioecon. (%). 348

Gràfic 6.49.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe, edat, categoria socioeconòmica i nacionalitat. Pes de cada cat. socioeconòmica (%). .. 350

Gràfic 6.50.- Composició de la població que ha canviat d'habitatge entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i cat. Socio. (%). A) Moviments generats a Barcelona B) Moviments generats a la resta de la RMB 351

Gràfic 6.51.- Efectes dels moviments migratoris realitzats entre 1991 i 2001 en la composició segons categoria socioeconòmica de la població de Barcelona. Homes i dones ocupades 359

Gràfic 6.52.- Convivència amb parella i fills de la població resident a la RMB segons edat, sexe i distància a la ciutat de Barcelona. 2001 (%). 362

Gràfic 6.53.- Composició de la població de 20 anys o més que ha realitzat un canvi d'habitatge intramunicipal, arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe i convivència amb parella i fills. Nombres absoluts i relatius. 363

Gràfic 6.54.- Proporció de persones que romanen a Barcelona després d'haver experimentat un canvi d'habitatge entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i convivència amb parella i fills. 365

Gràfic 6.55.- Composició de la població de 20 anys o més que ha realitzat un canvi d'habitatge intramunicipal, ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i convivència amb parella i fills. Nombres absoluts i relatius. 366

Gràfic 6.56.- Composició de la població soltera que ha realitzat un canvi d'habitatge intramunicipal, ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i convivència amb parella i fills. Nombres absoluts i relatius. 368

Gràfic 6.57.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe, edat, convivència amb parella i fills, i nacionalitat. Pes de cada tipus de convivència (%). 370

Gràfic 6.58.- Composició de la població que ha canviat d'habitatge entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i tipus conv. (%). A) Moviments generats a Barcelona B) Moviments generats a la resta de la RMB 371

Gràfic 6.59.- Proporció de la població censada al 2001 que ha canviat de municipi i que residia a Barcelona a 1991 sobre el total de la població que residia a Barcelona l'any 1991 segons sexe, edat i convivència actual amb parella i fills (%). 373

Gràfic 6.60.- Efectes dels moviments migratoris realitzats entre 1991 i 2001 en la composició segons convivència amb parella i fills de la població de Barcelona (%) 374

Gràfic 6.61.- Població censada al 2001 i lloc de residència al 1991 segons sexe, edat, activitat i tipus de relació amb Barcelona. Dades absolutes 375

Gràfic 6.62.- Tipologia de les llars a la RMB segons distància a la ciutat de Barcelona. 2001 (%)..... 377

Gràfic 6.63.- Tipologia de les llars en què resideix, com a mínim, una persona que ha canviat d'habitatge a Barcelona, ha arribat o ha marxat de la ciutat. 2001. Dades absolutes i relatives (%).. 379

Gràfic 6.64.- Tipologia de les llars en què resideix, com a mínim, una persona que ha arribat o marxat de la ciutat de Barcelona segons nacionalitat. 2001 (%) 380

Gràfic 6.65.- Tipologia de les llars en què resideix, com a mínim, A) una persona que ha canviat d'habitatge a Barcelona o ha marxat o B) una persona que ha abandonat un municipi de la resta de la RMB amb destinació Barcelona o la resta de la RMB. 2001 (%) 381

Gràfic 6.66.- Característiques de les llars amb migrants del període 1991-2001 i simulació de l'estructura de les llars barcelonines amb la incorporació de les llars amb emigrants. 382

Gràfic 6.67.- Composició de la població que havia canviat d'habitatge, arribat i abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons regim de tinença de l'habitatge en què resideixen i sexe..... 383

Gràfic 6.68.- Composició de la població que ha arribat, abandonat o canviat d'habitatge a Barcelona entre 2000-01 segons règim de tinença de l'habitatge en què resideixen i edat. Nombres absoluts i relatius..... 385

Gràfic 6.69.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons règim de tinença de l'habitatge en què resideix, edat i àmbit de relació. Propietat (%). 387

Gràfic 6.70.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons règim de tinença de l'habitatge en què resideix, edat i nacionalitat. Pes de cada estat civil (%). 387

Gràfic 6.71.- Composició de la població que ha canviat d'habitatge entre 2000 i 2001 segons, edat i règim de tinença de l'habitatge en què resideix (%). A) Moviments generats a Barcelona B) Moviments generats a la resta de la RMB 388

Gràfic 6.72.- Composició de la població que havia canviat d'habitatge, arribat i abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons superfície de l'habitatge en què resideixen..... 390

Gràfic 6.73.- Lloc de residència de la població que ha canviat d'habitatge entre 2000 i 2001 segons superfície de l'habitatge posterior i tipus de moviment realitzat. 390

Gràfic 6.74.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons superfície de l'habitatge en què resideix, i àmbit de relació. 391

Gràfic 6.75.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons superfície de l'habitatge en què resideix i nacionalitat..... 392

Gràfic 6.76.- Composició de la població que ha canviat d'habitatge entre 2000 i 2001 segons la superfície de l'habitatge en què resideix A) Moviments generats a Barcelona B) Moviments generats a la resta de la RMB 392

Gràfic 6.77.- Superfície mitjana dels habitatges en què resideix la població que ha canviat d'habitatge a Barcelona, han arribat o han abandonat la ciutat entre 2000 i 2001, segons àmbit de relació i edat 393

LLISTAT DE MAPES

Mapa 3.1.- Evolució de la població als municipis de la RMB. Taxa creix. anual acumul. (%), 1940-2005 82

Mapa 3.2.- Població resident a la ciutat de Barcelona segons província de naixement i sexe, 1920-40. 140

Mapa 3.3.- Població resident a la ciutat de Barcelona segons província de naixement i sexe, 1945-2001. 146

Mapa 3.4.- Localització de la població a la ciutat de Barcelona en relació a la població resident a la resta de la província segons província de naixement, 1920-2001. 148

Mapa 3.5.- Localització de la població a la ciutat de Barcelona i antiguitat dels fluxos immigratoris provincials. Barcelona, 1970. 150

Mapa 4.1.- Associació espacial del parc d'habitatges de Barcelona segons la seva antiguitat, 1991. 160

Mapa 4.2.- Associació espacial de la immigració de la resta d'Espanya i de l'estranger segons any d'arribada a Catalunya. Barcelona, 1991 164

Mapa 4.3.- Associació espacial de la immigració de la resta d'Espanya i estranger arribada a Catalunya abans de 1940 segons comunitat autònoma de naixement. Barcelona, 1991. 170

Mapa 4.4.- Associació espacial de la immigració de la resta d'Espanya i estranger arribada a Catalunya entre 1941 i 1955 segons comunitat autònoma de naixement. Barcelona, 1991. 171

Mapa 4.5.- Associació espacial de la immigració de la resta d'Espanya i estranger arribada a Catalunya entre 1956 i 1970 segons comunitat autònoma de naixement. Barcelona, 1991. 172

Mapa 4.6.- Associació espacial de la immigració de la resta d'Espanya i estranger arribada a Catalunya entre 1971 i 1991 segons comunitat autònoma de naixement. Barcelona, 1991. 173

Mapa 4.7.- Associació espacial de la immigració segons comunitat autònoma de naixement a la ciutat de Barcelona, 1991. 174

Mapa 5.1.- Taxes de migració neta segons generació i sexe als municipis de la Regió Metropolitana de Barcelona, 1981-1985 (‰). (edat al 31-XII-1985) 201

Mapa 5.2.- Taxes de migració neta segons generació i sexe als municipis de la Regió Metropolitana de Barcelona, 1986-1990 (‰). (edat al 31-XII-1990) 202

Mapa 5.3.- Taxes de migració neta segons generació i sexe als municipis de la Regió Metropolitana de Barcelona, 1991-1995 (‰). (edat al 31-XII-1995) 203

Mapa 5.4.- Taxes de migració neta segons generació i sexe als municipis de la Regió Metropolitana de Barcelona, 1996-2000 (‰). (edat al 31-XII-2000) 204

Mapa 5.5.- Taxes de migració neta segons generació i sexe als municipis de la Regió Metropolitana de Barcelona, 2000-2004 (‰). (edat al 31-XII-2004) 205

Mapa 5.6.- Índex sintètic de canvi d'habitatge a la ciutat de Barcelona, 2004. 213

Mapa 5.7.- Taxes d'immigració, emigració i de migració neta dels municipis de la Regió metropolitana de Barcelona, 1991-2005. 219

LLISTAT D'ANNEXOS

Annex 1.- Composició de la població que ha arribat, abandonat o canviat d'habitatge a Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe i edat. Nombres absoluts i relatius. 489

Annex 2.- Composició de la població que ha arribat i abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i àmbit de relació. Nombres absoluts i relatius. 490

Annex 3.- Proporció de la població censada al 2001 que ha canviat de municipi i que residia a Barcelona a 1991 sobre el total de la població que residia a BCN l'any 1991 segons sexe i edat (%). 492

Annex 4.- Població censada al 2001 i lloc de residència al 1991 segons sexe i edat i tipus de relació amb Barcelona. Nombres absoluts i relatius. 492

Annex 5.- Composició de la població que ha arribat, abandonat o canviat d'habitatge a Barcelona entre l'1 de març de 1990 i l'1 de març de 1991. Nombres absoluts i relatius. 493

Annex 6.- Proporció de la població censada al 1991 que ha canviat de municipi i que residia a Barcelona a 1981 sobre el total de la població que residia a BCN l'any 1981 segons sexe i edat (%). 494

Annex 7.- Població censada al 1991 i lloc de residència al 1981 segons sexe i edat i tipus de relació amb Barcelona. Nombres absoluts i relatius. 494

Annex 8.- Composició de la població que ha arribat, abandonat o canviat d'habitatge a Barcelona entre 2000 i 2001 segons estat civil, sexe i edat. Nombres absoluts i relatius. (% d'immigrants o emigrants de l'estat civil i grup d'edat/ % dels que romanen de l'estat civil i grup d'edat) 495

Annex 9.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons estat civil, sexe, edat i àmbit territorial de relació. Pes de cada estat civil (%). 496

Annex 10.- Evolució de la composició per estat civil de la població resident a la resta de la província de Barcelona segons edat i sexe. 1981-2001 (%). 498

Annex 11.- Efectes dels moviments migratoris realitzats entre 1991 i 2001 en la composició segons estat civil de la població de Barcelona (%). 499

Annex 12.- Proporció de la població censada al 2001 que ha canviat de municipi i que residia a Barcelona a 1991 sobre el total de la població que residia a Barcelona l'any 1991 segons estat civil, sexe i edat (%). 500

Annex 13.- Proporció de la població censada al 1991 que ha canviat de municipi i que residia a Barcelona a 1981 sobre el total de la població que residia a Barcelona l'any 1981 segons estat civil, sexe i edat (%). 500

Annex 14.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre l'1 de març de 1990 i l'1 de març de 1991 segons estat civil, sexe i edat. Nombres absoluts i relatius. 501

Annex 15.- Efectes dels moviments migratoris realitzats entre 1981 i 1991 en la composició segons estat civil de la població de Barcelona (%). 502

Annex 16.- Composició de la població que ha arribat, abandonat o canviat d'habitatge a Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i nivell d'instrucció. Nombres absoluts i relatius. (% d'immigrants o emigrants de l'estat civil i grup d'edat/ % dels que romanen de l'estat civil i grup d'edat) 503

Annex 17.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons nivell d'instrucció, sexe, edat i àmbit territorial de relació. Pes de cada grup d'estudis (%). 504

Annex 18.- Evolució de la composició per nivell d'instrucció de la població resident a la resta de la província de Barcelona (sense la ciutat de BCN) segons edat i sexe. 1986-2001 (%). 506

Annex 19.- Proporció de la població censada al 2001 que ha canviat de municipi i que residia a Barcelona a 1991 sobre el total de la població que residia a Barcelona l'any 1991 segons sexe, edat i nivell d'instrucció (%). 507

Annex 20.- Proporció de la població censada al 1991 que ha canviat de municipi i que residia a Barcelona a 1981 sobre el total de la població que residia a Barcelona l'any 1981 segons sexe, edat i nivell d'instrucció (%). 507

Annex 21.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre l'1 de març de 1990 i l'1 de març de 1991 segons sexe, edat i nivell d'instrucció. Nombres absoluts i relatius. 508

Annex 22.- Efectes dels moviments migratoris realitzats entre 1981 i 1991 en la composició segons nivell d'instrucció de la població de Barcelona (%) 509

Annex 23.- Composició de la població que ha arribat, abandonat o canviat d'habitatge a Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe, edat i activitat. Nombres absoluts i relatius. (% d'immigrants o emigrants de l'estat civil i grup d'edat/ % dels que romanen de l'estat civil i grup d'edat) 510

Annex 24.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons nivell d'instrucció, sexe, edat i àmbit territorial de relació. Pes de cada grup d'estudis (%). 511

Annex 25.- Evolució de la composició per estat civil de la població resident a la resta de la província de Barcelona segons activitat i sexe. 1981-2001 (%). 513

Annex 26.- Efectes dels moviments migratoris realitzats entre 1991 i 2001 en la composició segons activitat de la població de Barcelona (%) 514

Annex 27.- Proporció de la població censada al 2001 que ha canviat de municipi i que residia a Barcelona a 1991 sobre el total de la població que residia a Barcelona l'any 1991 segons sexe, edat i activitat (%). 515

Annex 28.- Proporció de la població censada al 1991 que ha canviat de municipi i que residia a Barcelona a 1981 sobre el total de la població que residia a Barcelona l'any 1981 segons sexe, edat i activitat (%). 515

Annex 29.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre l'1 de març de 1990 i l'1 de març de 1991 segons activitat, sexe i edat. Nombres absoluts i relatius. 516

Annex 30.- Efectes dels moviments migratoris realitzats entre 1981 i 1991 en la composició segons activitat de la població de Barcelona (%) 517

Annex 31.- Proporció de la població censada al 2001 que ha canviat de municipi i que residia a Barcelona a 1991 sobre el total de la població que residia a Barcelona l'any 1991 segons sexe, edat i categoria socioeconòmica. 518

Annex 32.- Composició de la població que ha arribat o abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons convivència amb parella i fills, sexe, edat i àmbit territorial de relació. Pes de cada tipus de conv. (%) 519

Annex 33.- Efectes dels moviments migratoris realitzats entre 1991 i 2001 en la composició segons convivència amb parella i fills de la població de Barcelona (%) 520

Annex 34.- Nombre mitjà de persones que realitzen un canvi intramunicipal, immigren o emigren a cada llar en què resideix, al menys, una persona que canvia d'habitatge, immigra o emigra. Moviments realitzats entre 2000 i 2001. 522

Annex 35.- Tipus de llar en què resideix la població que ha canviat d'habitatge, ha arribat o ha abandonat Barcelona entre 2000 i 2001. Dades absolutes i relatives, 2001. 522

Annex 36.- Tipus de llar en què resideix la població que ha arribat o ha abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons nacionalitat. 2001 (%) 523

Annex 37.- Tipus de llars en què resideixen els migrants que: A) han canviat d'habitatge a Barcelona o han marxat, B) han abandonat un municipi de la RMB amb destinació a Barcelona o a la resta de la RMB. 2001 (%) 523

Annex 38.- Tipus de llar en què resideix la població que ha canviat d'habitatge, ha arribat o ha abandonat Barcelona entre 2000 i 2001 segons sexe i edat. Pes de cada tipus de llar (%) 523

Annex 39.- Règim de tinença de l'habitatge en què resideix la població de la RMB segons edat i distància a la ciutat de Barcelona. Només habitatges principals, 2001 (%). 525

Annex 40.- Superfície dels habitatges on resideixen els habitants de la RMB segons distància a la ciutat de Barcelona. Només residents en habitatges familiars, 2001 (%). 525

Annex 41.- Superfície dels habitatges on resideixen les llars de la RMB segons distància a la ciutat de Barcelona. Només habitatges principals, 2001 (%). 526